BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
4 I
41

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

M

35 35
e d
33
29

13-2, f, 7

Digitized by Google

DE VASALLORVM GRAVAMINIBVS

TAM RESPECTV BARONVM, quàm Iudicum, aliorumq; Officialium,

TOMVS SECVNDVS

QVAMPLVRIMIS IVRIS COMMVNIS, Municipaliſq; ſanctionibus pleniſſimè illuſtratus,

VARIISQ; SVPREMORVM SENATVVM, PRAECISE' S. R. ROMANAE & Regni Neap. etiàm adhùc non impreſſis Deciſionibus vtilitèr decoratus, & reconditis priſcorum, recentiorumq; Patrum doctrinis quàm lepidè ornatus

IN QVO DIVERSAE, ET MVLTIPLICES MATERIAE PONTIFICIAE, Ciuiles, Criminales, & Feudales quotidiè occurrentes ſingulari methodo, maximo ius dicentium, docentium, & diſcentium comodo per quàm doctè exarantur,

IOANNE MARIA NOVARIO

I.C. LVCANO AVTHORE,

Opus ſanè multùm inſigne, & elegans bonarum litterarum ſectatoribus pulchra, & varia lectione refertum, nedum Sæcularibus, ſed etiàm Eccleſiaſticis apprimè neceſſarium,

CVM INDICIBVS PRAELVDIORVM, SINGVLORVM GRAVAMINVM, & memorabilium rerum in Opere contentarum.

SVPERIORVM PERMISSV

ET PRIVILEGIO REGIO

COL. ROM. SOC. IESV BIBL. SEC.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

NEAPOLI. Typis Franciſci Sauij Impreſſoris Curiæ Archiepiſcopalis MDCXXXV.

Expenſis FRANCISCI BALSAMI Bibliopolæ Neap.

Admodum Illuſtri, & I. C. Peritiſſimo

IO. MARIAE NOVARIO

DE IVRIS SCIENTIÆ PRAESTANTIA,

Eique Studio adhibito,

DON AMBROSII CELENTANI

Archipræsbyteri Eccleſiæ Cathedralis Vici Æquen.

E L E G I A.

NOn tibi Parnaſſi culmen, fallacis & Vmbra,
Non vada Pactoli, nec leuis Vnda Tagi,
Sed Libani felix Cedrus, Syoniſque Cupreſſus,
Hermon, & Eufrates, Engadeusque Thabor,
Vnde fluit Virtus, & largo gurgite laudes,
Et ſibi Letheus comprimit Amnis Aquas,
Inclyte NOVARI, calamis, ſtudioque per Aeuum,
Seria ſcribenti, maxima cura fuit.
Ius benè quæſiſti: Summi quòd Regia Patris,
Id Tribus innexum continet ante Chaos.
Iure quid Vtilius Cœlum? Quid Pulcrius Aether,
Aut melius toto quid tamen Orbe tegit?
Hoc fuit excelſo Triadis de Fonte relatum,
Principio refluens: & ſine fine datur.
Legibus Empireum ſtatuens, Sedeſque beatas,
Sydera; perpetuos iuſſit, & eſſe Polos.
Legis amor fecit, pulcrum, quod fulget Olympo:
Omnia ſtant iuri, quo ſine, lapſa ruunt.
Hanc Aequi clauſitque Parens indagine Molem,
Magnus, & æterno ſœdere cinſit Humum
Solis, & occaſus varios direxit; & ortus;
Phœbes & omni vagas perficit vſque vias.
Dulce trahunt Axes reuoluti, Tempus, & horas:
Et Prothei demum quicquid in antra fluit.
Quid Populos, Cætusque Duces, Quid denique Gentes?
Quid facit excurrens, lenis vt Orbis eat?
Crimina, triſte Nefas, Rixas, Furiaſque coercet:
Turbine diſiecto: Lex vbi, Vera Quies.
Hoc, animo voluens Author, perfuſus ab Alto,
His præſtat ſcriptis Auxiliaris Opem.
Vbera Doctrinæ (Mirum) ſic plena forenſis,
Vt patrio leges traxit ab ore Puer.

Prouidus

Prouidus incubuit Sacrato Iura Lyceo,
Simplicis afflatus Numine quippe Dei.
Hic Iuuenis Iuuenesque Senes, Puerosque Senatus,
Inſtruit à Prælis, doctus in Arte, ſuis.
Palladis auxilio ſuperas prælatus ad Arces,
Scriptorum numeris, En monumenta refert:
Moribus ingenuis præſtans, magnusque Dynaſtes,
Omnibus abiectis, mente per alta volat.
Expertus titulos, titulis digniſſimus, effert
Et Patriam, Notos, Nomen, & inde, ſuos.
Hunc Pietas decorat: Miſeris ſuccurrit, Egenos
Adiuuat; Ignaros, conſilioque regit.
Aegiptus ſileat leges, Delphosque Lycurgus,
Dogmata Priſcorum, Sparta, Sybilla, Ceres;
Imbuit Etruſcos Samius, qui carmine Vates.
Cum fugit Dominos exul ab Vrbe feror.
Et renuat iactare ſonos, iàm Turba profanos,
Quæ dubijs poſuit Iura ſacrata Viris.
Agmina Doctorum, Populi lætentur, & Vrbes;
Curia plaudat ouans, exiliantque Togæ.
Imperij faſces, Proceres, Ciuesque tuetur,
Pontificum culmen; Cæſareumque Forum.
Guttura Prædonum, Mentes, animosque procacis,
Reprimit, Aequatis promptus ad Aequa, vijs.
Gloria, Syrenis pulcræ Lucanus, hiberos,
Etruſcos ornat, legiferosque Duces.
Erige Mortalis, Phæbeo culmina Vati,
Qui nouus indicit Papinianus, Opus.
Aſſyrios Patri templo, quos fixit honores
Ninus, in Heſperia, det modo Fama, pios.
Legum ſacra cohors, Iuris decorate Peritum:
Pendeat ex humeris, Rege iubente, clamis.
Viuat, vt æternum legalis ſcriptor, & Heros
Hic, inter primos annumerandus Auos.
Omnia deprompſit vigilans Accurſius alter;
Priſcus, vt Hoſtilius, Papiriusque Solon.
Tarquinio, quos Nympha tulit, flagitante, libellos,
Huic cedant pretio, Nobilitate, Notis.

ELENCHVS
SIVE EPITOME
Singulorum Præludiorum huius Operis. SECVNDI TOMI.

Præludium Primum.

VAſſalli, & Barones in controuerſijs Grauaminum quas habēt, qualiter, & quando in poſſeſſorio ſint manutenendi, pag. 9. col. 1.

Præludium II.

Geſta à Vaſſallis in fauorem Baronum, qualiter metu facta cenſeantur, & taliter extorta, ità quod nulla de eis ſit habenda Ratio in cōtrouerſijs exortis, pag. 15. col. 1

Præludium III.

Geſta per Vaſſallos in fauorem Baronum, qualiter in dubio ex cauſa familiaritatis, & propter beneuolentiam facta præſumantur, ità ùt nullum ius tribuāt Baronibus ipſis pag. 17. col. 1.

Præludium IV.

Vaſſallorum Grauamina, qualiter ex Inueſtiturarū forma excludantur, pag. 19. col. 1.

Præludium V.

Vaſſallorum Grauamina, qualiter ex Priuilegiorum Baronalium forma excludantur, pag. 21. col. 2.

Præludium VI.

Grauamina qualiter excludantur, ſi quę fiant per Barones ſint ex cauſa neceſſaria, & legitima. pag. 24. col. 1.

Præludium VII.

Vaſſallorum Grauamina, qualiter ex longeua, & legitima præſcriptione Baronum euitentur, & ceſſent pag. 27. col. 2.

ELENCHVS PRAELVDIORVM.

Præludium VIII.

Vaſſallorum Grauamina, qualiter ex Conſuetudine legitimè ad fauorem Baronum præſcripta ceſſent, & euitentur, pag.32.col.1.

Præludium IX.

Vaſſallorum in fauorem aduerſus Barones, qualiter in dubijs quæſtionibus, & probationibus ſeruitutum, & onerum iudicandum ſit? pag.35.col.1.

Præludium X.

Vaſſallis contra eorum Barones, & Officiales Grauamina proponentibus, qualiter tunc Superiores ſe gerere debent, pag.36.col.2.

Præludium XI.

Vaſſalli proponentes Grauamina, & quærelas contra Barones, & eorũ Officiales non probando, qualiter puniri debeant, pag.38. col.1.

Finis Singulorum Præludiorum huius
SECVNDI TOMI.

ELEN-

Digitized by Google

ELENCHVS,
SEV CATHALOGVS
SINGVLORVM GRAVAMINVM, DE Quibus in huius Operis Secundo Tomo diſcuſſum eſt.

Grauamen Primum.

VAſſalli grauantur, ſi Barones recuſent recipere Decimã tempore Eſcuneç, vulgò alla Scogna, & in alio ad eorum arbitrium illam percipere velint, pag. 42. col. 1.

Grauamen II.

Vaſſalli grauantur, ſi cogantur ſoluere Decimam in Vino, & non in Muſto, & Decimam Olei, quando eſt purum, & refinatum, & non quando conficitur, pag. 43. col. 2.

Grauamen III.

Vaſſalli grauantur, quando Barones de ſatis, quæ metiuntur vireſcentia ad finem vendendi pro quotidiano cibo Hominum, vel Animalium Decimam eiuſdem ſpeciei aridæ, & maturæ exigere velint, pag. 44. col. 2.

Grauamen IV.

Vaſſalli grauantur, quando coguntur ſoluere Baronibus Decimam vno, eodemquè tempore ſimul, & ſemel de Bladis, & Fructibus, qui non coniunctim, ſed paulatim colliguntur, pag. 45. col. 1.

Grauamen V.

Vaſſalli grauantur, ſi cogantur ſoluere Decimam perſonalem ante lucrum acquiſitum, pagina 46. col. 1.

Grauamen VI.

Vaſſalli grauantur, ſi Barones recuſent recipere Decimam Animalium, poſtquam nutrita ſunt, nec lacte indigent materno, & vt grãdiora eorum expenſis creſcant, remanere pænès ipſos faciãt, pag. 47. col. 1.

Grauamen VII.

Vaſſalli grauantur, ſi Barones ſub prætextu, quod habent conceſſionem Decimarum in feudum illas velint etiam exigere de No-

ualibus, pag.48.col.2.

Grauamen VIII.

Vaſſalli grauantur, quando Barones exigunt Decimam duplicem de vna, eademquè Re, ſiuè de eodem Aceruo, pag.50.col.1.

Grauamen IX.

Vaſſalli grauantur, quando exiſtente Conſuetudine nõ ſoluendi Decimam in ſua ſpecie, ſed in pecunia Barones illam in ſpecie exigere prætendant, & è contra, ſi non exiſtente Conſuetudine ſoluendi in pecuniam, illam in pecunia vellent, & non in ſua ſpecie, pag. 53.col.1.

Grauamen X.

Vaſſalli grauantur, ſi cogantur ſoluere Decimam de ſatis in Territorijs priuatorum, pag.54.col.1.

Grauamen XI.

Vaſſalli grauantur, ſi ex Hortis colitorijs, in quibus herbæ, vt Caules, Endiuiæ, & ſimilia Olera, & Legumina creſcunt, veſcendi gratia, & illa in parua quantitate colligantur integram Decimam ſoluere cogantur, pag.54.col.2.

Grauamen XII.

Vaſſalli grauantur, ſi de induſtrialibus Operibus, nullis deductis expens Decimam ſoluere cogantur, pag.55.col.2.

Grauamen XIII.

Vaſſalli grauantur, quando Barones exigunt Decimas, & Adiutoria à Pauperibus, pag.57.col.2.

Grauamen XIV.

Vaſſalli grauantur, quando Barones pro Decimis, quas debent habere à Victualibus Fructibus, & Animalibus illa melioris conditionis pro ipſis ſe ligant, pag.60.col.1.

Granamen XV.

Vaſſalli grauantur, ſi prohibeantur colere Territoria propria, quę nequaquam fuerunt culta, pagin. 6. col.2.

Grauamen XVI.

Vaſſalli grauantur ſi ſub prætextu, quod iterato non ſeminauerint prædia, aliàs inundata cogantur ſoluere de eis ſolita Terratica, nec Remiſſio pẽſionis eis fiat, pag. 62 col.2;

Grauamen XVII.

Vaſſalli grauantur, ſi Barones authoritate propria Adiutorium capere velint, nec pro illius conſequutione ſuperiores adire curent, pag. 64.col.1.

Grauamen XVIII.

Vaſſalli grauantur, ſi cogantur dare Baronibus Baiulos, & Conſeruatores, qui debeant inſeruire, abſq; mercede, pag.65.col.2.

Grauamen XIX.

Vaſſalli grauantur, ſi vltra Aerarium qui ſolet introitus feudales exigere cogantur dare alios Ciues ad faciendas Baronum exactiones, pag.66.col.2.

Grauamen XX.

Vaſſalli grauantur, quando Barones pro cauſa venationis, vel Aucupij homines ab Vniuerſitatibus extorqueant, pag.67.col.2.

Grauamen XXI.

Vaſſalli grauantur, ſi ad præſtanda ſeruitia Filijs, Fratribus, & Cõiunctis Baronum cogantur, pagin. 67. col.2.

Grauamen XXII.

Vaſſalli grauantur, ſi cogantur præſtare ſeruitia, cum eorum animalibus pro acceſſu Teſtium ad fauorem Baronum contra eorum Vniuerſitates examinandorũ, pag. 70.col.1.

Grauamen XXIII.

Vaſſalli grauantur, ſi conuenta Merces in pecunia non ſoluatur pro operibus præſtitis in ſeruitium Baronum, ſed in alia re fiat ſolutio, pag.71.col.2.

Gra-

Grauamen XXIV.
Vaſſalli grauantur, ſi Barones Curſores, quos mittunt cum litteris cogant pariter ad portanda Bona ſupra dorſum, vulgò (in cuollo) pag.73.col.1.

Grauamen XXV.
Vaſſalli grauantur, quando ſtantes accinti pro aliquo ſeruitio Vniuerſitatis, ab illo diuertuntur per Barones, vt eis inſeruiāt, & ſic potius ipſis, quam Vniuerſitati inſeruire coguntur, pag.74.col.1.

Grauamen XXVI.
Vaſſalli grauantur, ſi pro Aerariatu Conſeruatoria, vel Factoria adminiſtratis cogantur dare Rationes extra locum Adminiſtrationis, pag 75.col.2.

Grauamen XXVII.
Vaſſalli grauantur, ſi Barones renuāt recipere Computa, Adminiſtrationis factæ pro eorum ſeruitio, pag.76.col.2.

Grauamen XXVIII.
Vaſſalli grauantur, quando poſt reddita, Computa, & Rationes Aerariatus, vel Conſeruatoriæ, aut Factoriæ Baronalis, Barones illis, qui adminiſtrarūt, differūt facere liberatorias, & Quietationes, vulgò (Quietanze) pag.78. col.1.

Grauamen XXIX.
Vaſſalli grauantur, ſi pro Liberatorijs adminiſtrationis Aerariatus, Cōſeruatoratus, aut Factoratus aliquid ſoluere cogantur, pagin. 79. col. 1.

Grauamen XXX.
Vaſſalli grauantur, ſi à Baronibus cogantur, narè, ſeù filare Linum, Stuppam, Guſipium, ſiuè Bombacem, & ſimilia, pag.80.col.1.

Grauamen XXXI.
Vaſſalli grauantur, ſi pro comoditatibus Baronum cogantur locare Vrbana, vel Ruſtica, quæ habent pro eorum vſu, pag.81.col.1.

Grauamen XXXII.
Vaſſalli grauantur, quando Barones faciunt vēdere eorum bona comeſtibilia, abſquè Aſſiſia, vel emere ipſi velint non ſeruata Aſſiſia, pag.82.col.1.

Grauamen XXXIII.
Vaſſalli grauantur, ſi pro receptione Decimarum, quas debent Baronibus, Barones ipſi non vtantur Menſuris, ſiclatis Regiæ Siclę, ſed Menſuris ad eorum arbitrium factis, pag.84.col.1.

Grauamen XXXIV.
Vaſſalli grauantur, quando vetantur immittere ignem in Reſtucchijs poſt Meſſem pag.84.col.2.

Grauamen XXXV.
Vaſſalli grauantur, ſi ſub prætextu lucri inopinati in affictu, quemtenent à Baronibus eiuſdem augeatur penſio, vltra conuentam, pag.86.col.1.

Grauamen XXXVI.
Vaſſalli grauantur, ſi Datiarij, & Buccerij pro ſeruitio Baronum cogantur macillare Vitulas, Iuuencas, & Vaccas tempore quo ipſi habent alia Animalia deſtinata ad hunc effectum, & ſolita macellari in Regione, pagina 87. col.2.

Grauamen XXXVII.
Vaſsalli grauantur, ſi horis, vel diebus in ſolitis regatur Curia, pag. 88.col.2.

Grauamen XXXVIII.
Vaſsalli grauantur, quando Barones, vel Officiales non faciunt regere Curiam in loco ſolito, pagin. 89. col. 2.

Grauamen XXXIX.
Vaſsalli grauantur, quando in eorū cauſis Barones, ſiuè Officiales nō faciunt ſeruare Curiarum Stylos, pag.91.col.2.

Grauamen LX.

Vaſſalli grauantur, quando Barones impediunt, ne eoruu Officiales præſtent Iuramentum de benè adminiſtrando, & obſeruando, Leges, Conſtitutiones, locorum Conſuetudines, Statuta, Priuilegia, Capitula, Pandectas, & Vniuerſitatem Immunitates, pag. 93. col. 2.

Grauamen XLI.

Vaſſalli grauantur, quando Barones faciunt depaſcere Porcos in Reſtuchijs, tempore quo ibi ſunt ſpicarũ faſciculi, vulgò (le Gregne,) vel Animalia immittant in Vineis, pag. 95. col. 1.

Grauamen XLII.

Vaſſalli grauantur, quando pro delictis antiquis moleſtantur non obſtante, quod Decreta liberatoria de illis oſtendãt, pag. 96. col. 2.

Grauamen XLIII.

Vaſſalli grauantur, ſi exiſtente Statuto, vel Conſuetudine præfigente Terminum ad accuſandum in Criminalibus illo iam elapſo ex Officio contra eos procedatur, vel admittantur ad quærelãdum Partes, pag. 102. col. 1.

Grauamen XLIV.

Vaſſalli grauantur, ſi pro iniurijs illatis poſt Annum inquirãtur, tàm ad inſtantiam partium, quàm Fiſci, pag. 103. col. 2.

Grauamen XLV.

Vaſſalli grauantur, quando Barones faciunt vendere carnem Animalium mortuorum ad pondus, nec illam in quarta vulgò (A quarti) vel in fruſtra, vulgò (A pezzi,) proùt eſt conſuetum vendere permittunt, pag. 104. col. 2.

Grauamen XLVI.

Vaſſalli grauantur, quando Barones, vel eorum Officiales, aut etiam ab Vniuerſitatibus Deputati pro Rebus commeſtibilibus, permittunt vendi carnes Animalium contagioſorum, & infectorum, pag. 105. col. 2.

Grauamen XLVII.

Vaſſalli grauantur, ſi ſub ſolo prætextu Cõfeſſionis ipſorum, vel Vniuerſitatis, factæ in Inſtrumento ſe eſſe obligatos Baroni ad aliqua ſeruitia perſonalia, iuxta antiquũ ſolitum, deinde cogantur ex hoc illa præſtare, pag. 107. col. 2.

Grauamen XLVIII.

Vaſſalli grauantur, quando Barones non faciunt ſoluere Gabbellas Farinæ, Vini, & Carnis, quæ conſumantur in Cauponis, ſeù Tabernis ipſorum, pag. 108. col. 2.

Grauamen XLIX.

Vaſſalli grauantur, ſi ſub ſolo prætextu, quod de Territorio ſoluatur Releuium, vti Feudale Barones non exiſtentes in poſſeſſione de facto illud capiant, & in eo plantent, & alias faciant culturas, pag. 109. col. 2.

Grauamen L.

Vaſſalli grauantur, ſi exiſtentes in poſſeſſione tenendi Porcos domeſticos, vulgò (Mannarini) & alia Animalia intus Terram, ſiuè Ciuitatem, prohibeãtur à Baronibus pag. 111. col. 1.

Grauamen LI.

Vaſſalli grauantur, ſi per Barones prohibeantur, ne in Defenſis Vniuerſitatum, vnà cum Bubus faciãt paſcere Vaccas domitas, quas ad vſum culturæ tenẽt, p. 112. col. 1.

Gauamen LII.

Vaſſalli grauantur, ſi quando habent ſolum Vacchas domitas, abſquè Bobus prohibentur facere Mezanos, pag. 113. col. 1.

Grauamen LIII.

Vaſſalli grauantur, ſi per Barones limitetur, & taxetur numerus Vaccarum domitorum pro exercitio culturæ, pag. 112. col. 2.

Gra-

Grauamen LIV.

Vaſſalli grauantur, quando Cenſus ſimplices, quos Baronibus ſoluũt eſſe emphyteoticos, declarare coguntur, pag. 114. col. 2.

Grauamen LV.

Vaſſalli grauantur, quando Barones ſe ingerunt in promittendo Indultum, ſiuè Impunitatem Reuelantibus Crimen, vulgò (metter in vero, & coprire il delitto) etiã præuia partium offenſarum Remiſſione, pag. 116. col. 1.

Grauamen LVI.

Vaſſalli grauantur, ſi Barones eis prohibeanr, ne accedant ad Domus ſuarum Sponſarum, niſi contracto Matrimonio in faciem Eccleſiæ, pag. 117. col. 1.

Grauamen LVII.

Vaſſalli grauantur, ſi prohibeantur hoſpitari, ſiuè albergare Conſanguineos, & Amicos exteros in eorum domibus, pag. 119. col. 1.

Grauamen LVIII.

Vaſſalli grauantur, quando à Grauaminibus illatis per Magiſtros Nũdinarum, vulgò (Maſtri Mercati) coguntur appellare ad Iudicem ſe ſidarum cauſarum Baronalem, & impediantur adire Regia Tribunalia, pag. 120. col. 1.

Grauamen LIX.

Vaſſalli grauantur, ſi ædificare in ſuo, vel extra Terram, abſquè Baronum licentia prohibeantur, pag. 121. col. 1.

Grauamen LX.

Vaſsalli grauantur, ſi Dicta Teſtium formaliter, vt referuntur pro, & contra Reos non recipiantur, pag. 123. col. 1.

Grauamen LXI.

Vaſsalli grauantur, ſi prohibeantur deferre Ferramenta ſui exercitij, & Arma Ruralia, pag. 124. col. 1.

Grauamen LXII.

Vaſsalli grauantur, ſi prohibeantur, extrahere Victualia ab eorum Domicilijs, vt illa vẽdant pro eorum neceſſitatibus ſupplẽdis, pag. 175. col. 1.

Grauamen LXIII.

Vaſſalli grauantur, ſi vetentur ludere Aleis, & alijs ludis in caſibus de Iure non prohibitis, pag. 126. col. 2.

Grauamen LXIV.

Vaſſalli grauantur, quando pro damno dato nulla interueniente violentia criminaliter agitur, pag. 129. col. 1.

Grauamen LXV.

Vaſſalli grauantur, quando à Baronibus occupantur Loca publica, pag. 130. col. 1.

Grauamen LXVI.

Vaſſalli grauantur, quando Barones mutanr viam publicam, in aliam, pag. 131. col. 1.

Grauamen LXVII.

Vaſſalli grauantur, ſi prohibeantur portare Vinum cum Vtris, ſed cũ Cadis, vulgò (Barrili) pag. 132. col. 1.

Grauamen LXVIII.

Vaſſalli grauantur, ſi exiſtentes in poſſeſſione tenendi, & conſtruendi ãte eorum Domus Schalas Fabricæ, & ligneas, nec non Ciſternas, & Piſcinas pro conſeruatione Aquarum, ac Foueas pro conſeruatione Victualium turbentur in illa, pag. 132. col. 2.

Grauamen LXIX.

Vaſſalli grauantur, ſi proceſſentur de termino Amoto, quando rumpũt terminos exiſtentes intra propria Territoria, pag. 143. col. 1.

Grauamen LXX.

Vaſſalli grauantur, ſi prohibeantur immittere Tigna, Aedificijs minantibus Ruinas, nec reponere Calcem, Arenam, Lapides, & ſimilia ad fabricam neceſſaria in Vijs publicis, pag. 135. col. 1.

Gra-

Grauamen LXXI.

Vaſſalli grauantur, ſi cogantur intrare in ſocietate, cum Baronibus faciendis Mercantijs, Maſſarijs, & ſimilibus, pag. 136. col. 1.

Grauamen LXXII.

Vaſſalli grauantur, ſi Barones faciāt exequi pænam cōtra exulatos captos poſt cautionem præſtitám de ſeruādis finibus intra Menſem ſolitum concedi ad recolligendas Sarcinulas, licèt tálem terminum non petierint, pag. 137. col. 1.

Grauamen LXXIII.

Vaſſalli grauantur, ſi ſub prætextu, quod ruperint fines exilij vltra illius reduplicationem pænam fideiuſſionis ſoluere cogantur, pagina 139. col. 2.

Grauamen LXXIV.

Vaſſalli grauantur, ſi contra Exulatos, vel Relegatos, eorumquè fideiuſſores incuſetur, & exigatur pæna fideiuſſionis, quando ad locū, à quo fuerunt exulati ex cauſa neceſſaria acceſſerint, vel à loco Relegationis diſceſſerint, pag. 141. col. 2.

Grauamen LXXV.

Vaſſalli grauantur, ſi exiſtentes Guidati capiātur, ſub prætextu quod extra Mænia locorum eis prohibitorum reperiantur, pagin. 141. col. 2.

Grauamen LXXVI.

Vaſſalli grauantur, quando coguntur ſoluere pænam fideiuſſionis præſtitæ ob non præſentationem Rei factam in tempore præfixo, quamuis poſt illud effectum Reus non fuerit præſentatus, pag. 143. col. 1.

Grauamen LXXVII.

Vaſſalli grauantur, ſi ſub prætextu, quod fuerint viſi in locis, à quibus erant exulati contra eos incuſetur Fideiuſſio de ſeruandis finibus præſtita, pag. 145. col. 2.

Grauamen LXXVIII.

Vaſſalli grauantur, ſi contra eos, & Fideiuſſores incuſetur Fideiuſſio, & exigatur ſub prætextu, quod tranſierint per loca, à quibus fuerunt exulati, pag. 151. col. 2.

Grauamen LXXIX.

Vaſſalli grauantur, quando cū Ignominia ducuntur Carcerati, pag. 152. col. 2.

Grauamen LXXX.

Vaſſalli grauantur, quando Barones differunt ad recipiendos Carceratos, ſibi remiſſos per Superiora Tribunalia, pag. 153. col. 2.

Grauamen LXXXI.

Vaſſalli grauantur, quando Barones prohibent, & impediunt, ne eis notificentur Prouiſiones, & Ordines Regij, pag. 154. col. 1.

Grauamen LXXXII.

Vaſſalli grauantur, quando Barones vltra ordinarios Annales Officiales Ius Ciuibus reddere debentes conſtituunt pariter Capitaneos ad Guerram, pag. 155. col. 1.

Grauamen LXXXIII.

Vaſſalli grauantur, ſi vbi Terra reperiatur diuiſa in Caſalia, & vnum habeat Officialem pro Rata temporis in vno quoquè ex dictis Caſalibus Baro Officialem aſſiſtere non faciat, pag. 156. col. 1.

Grauamen LXXXIV.

Vaſſalli grauantur, quando committitur Actuarijs, vel Aerarijs locorum, quod in Abſentia Officialium cauſas audiant, vel decidant, pag. 157. col. 2.

Grauamen LXXXV.

Vaſſalli grauantur, quando pro Abſentia Officialium Barones ipſi volunt conſtituere Locumtenentes, nec illos à Capitaneis deputari permittunt, pag. 158. col. 2.

Grauamen LXXXVI.

Vaſſalli grauantur, ſi quando eſt cōſuetum in Terris in Abſentia Officialium

cialium Iuſtitiam adminiſtrari per Camerarios, vulgò (Camerlenghi) Alius in Locumtenentem eligatur, pag. 159. col. 2.

Grauamen LXXXVII.

Vaſſalli grauantur, ſi Barones faciant exercere Officium Actuariatus ab eodem Capitaneo, pag. 160. col. 2

Grauamen LXXXVIII.

Vaſſalli grauantur, quando Barones faciunt exercere Baiulationem, abſque Iudicibus Annalibus, pag. 162. col. 2.

Grauamen LXXXIX.

Vaſſalli grauanrur, quando Barones impediunt, nè à Curia Baiulationis poſſint appellare ad Ordinarium Capitaneum, pag. 164. co. 1.

Grauamen XC.

Vaſſalli grauantur, ſi Pandectæ Iurium, & Diriĉtum ſpectantium ad Officiales, & Capitula Baiulationum non teneantur affixa in loco publico, vel in quo regitur Curia, pag. 166. col. 2.

Grauamen XCI.

Vaſſalli grauantur, quando pro executione prouiſionum Superiorum Tribunalium Capitanei locurum, ſiuè Alij Officiales interponunt Decreta, & exigunt illorum Diriĉtus à partibus, pag. 167. col. 1.

Grauamen XCII.

Vaſſalli grauantur, ſi prohibeantur reſpondere in calce ſcripturarum, & comparitionum, quæ ſibi intimantur, ſed cogantur conficere comparitionem ſeparatim, pagin. 167. col. 2.

Gauamen XCIII.

Vaſſalli grauantur, ſi pro qualibet prouiſione, quod intimetur parti, & Replichis factis in ſcripturis intimatis cogantur aliquid ſoluere Actuario, pag. 168. col. 2.

Grauamen XCIV.

Vaſſalli grauantur, ſi pro literis exequtorialibus vltra vnciam ſupra cogantur ſoluere, pluſquam carolenos quatuor, & infra vnciam vl. Auguſtale, pluſquam grana decē, pag. 169. col. 1.

Grauamen XCV.

Vaſsalli grauantur, ſi ſuper interlocutorijs Replicatorum per partes litigantes cogantur ſoluere aliquos diriĉtus Officialibus, pagina 169. col. 2.

Grauamen XCVI.

Vaſſalli grauantur, ſi cogantur ſoluere duplicatum ius, ſiuè duplicatos Diriĉtus pro Actis, quæ fiūt in Curia ſecundarum Cauſarum, quam quæ ſoluuntur in Curia primarum, pag. 170. col. 1.

Grauamen XCVII.

Vaſſalli grauantur, ſi cogantur ſoluere plures Diriĉtus pro vno Decreto ſub pretextu, quod ſint plures in eo deſcripti, vel cogantur ſeparatim facere Defenſiones, ſi ſint plures inquiſiti pro eadem cauſa in eodem tempore, non obſtante, quod Defenſiones vnius, aliorum importent defenſionem, pag. 171. col. 1.

Grauamen XCVIII.

Vaſsalli grauantur, ſi cogantur dare Cubilia cum Sprouerijs, & alijs fornimentis per ſeruitio exterorū ad Domus Baronum accedētium, vel pro Officialium comoditate, qui pro tempore ſunt, pagin. 172. col. 1.

Grauamen XCIX.

Vaſſalli grauantur, ſi copia Actorum cuius Tranſmiſſio per Regia Superiora Tribunalia ad eorum inſtantiam fuit ordinata, denegetur ipſis conſignari, ſed Barones, vel Officiales ad expēſas ipſorum appellantium illam cum ſpeciali Tabellione vulgò (Corriero à poſta) velint mittere, pag. 173. col. 1.

Grauamen C.

Vaſſalli grauantur, ſi Barones Victualia

ctualia propria vendant, & deindè accipiant illa, quæ pro vſu Ciuiũ Vniuerſitates conſeruarunt, pag. 174.col.1.

Grauamen CI.

Vaſſalli grauantur, quando Officiales vel Aerarij Baronales mercaturas exercent, & induſtrias faciunt in locis, in quibus adminiſtrationem habent, pag.176.col.1.

Grauamen CII.

Vaſſalli grauantur, ſi tempore Matrimonij cogantur dare Gallinas Baronibus, pag.177.col.1.

Grauamen CIII.

Vaſſalli grauantur, quando Barones mandant, vt vtantur Medicis, Aromatarijs, & Magiſtris Gramaticę exteris, illiſquè aſſignant ſalarium, excluſis Ciuibus eiuſdem profeſſionis, ſcientiatis, & aptis, pag.178.col.1.

Grauamen CIV.

Vaſſalli grauantur, quando ſub prætextu, quod litigent cum Vniuerſitatibus, minimè admittũtur dare vocem in Parlamentis, & Concilijs circa electiones faciendas pro eorum adminiſtratione, & Gubernio; ſed contrarium tuctatur per Authorem, pag.179.col.1.

Grauamen CV.

Vaſſalli grauantur, ſi pro pænis, quæ debentur Curiæ ex cauſis Ciuilibus, ſiuè mulctis carcerarentur nõ obſtante, quod ſibi ſoluendo, pag. 182.col.2.

Grauamen CVI.

Vaſſalli grauantur, quando vti hæredes coguntur ſoluere pænas cõtumaciæ ab eorum Defunctis incurſas, pag.183.col.2.

Grauamen CVII.

Vaſſalli grauantur, quando Defectus, vulgò (Lo sfraudo) in Vino, quod recipitur in Muſto ab Aerarijs, & Conſeruatoribus tempore permutationis, vulgò (alla Tramuta,) ſeù (alla Trafica) per Barones minimè imputatur, pa.184. col.2.

Grauamen CVIII.

Vaſſalli grauantur, ſi pæna maior apponatur in ſententia contumaciali ea, quæ delinquenti eſſet imponenda, ſi præſens reperiretur, pag. 185.col.1.

Grauamen CIX.

Vaſſalli grauantur, ſi à Baronibus exequatur pæna ſub prætextu, quod eorum Animalia ſumunt Paſcua, & paſcuntur ſpicas in Reſtuchijs Conciuium, & Areis id quibus triturantur ſegetes, nullo partium præcedente conquæſtu, pag.186.col.1.

Grauamen CX.

Vaſſalli grauantur, quando pro ſola caſſatura quærelarum cogantur ſoluere ad inſtar haberent Decretum liberatorium, pag.186.col.2.

Grauamen CXI.

Vaſſalli grauantur, ſi ex officio non repellantur Accuſatores, vel Teſtes, qui non ſunt idonei, pag.187 col.1.

Grauamen CXII.

Vaſſalli grauantur, ſi pro Criminibus leuibus Defenſiones intus Carceres facere adſtringantur, pag.187. col.2.

Grauamen CXIII.

Vaſſalli grauantur, ſi Inquiſitionis via effecti Rei pænis ordinarijs afficiantur, pag.188.col.1.

Grauamen CXIV.

Vaſſalli grauantur, quando non condemnati ad pænam ordinariam criminis, de quo ſunt inquiſiti cõdemnãtur ad intereſſe partis, pag. 189.col.1.

Grauamen CXV.

Vaſſalli grauantur, ſi poſt latam diffinitiuam ſententiam condemnẽtur ad intereſſe, & expenſas, pag. 190.col.2.

Gra-

Grauamen CXVI.
Vaſſalli grauantur, quando contra eos, vti Reos fit Decretum, vt tondatur Barba ad finem recognoſcendi à Teſtibus, pag.192.col.1.
Grauamen CXVII.
Vaſſalli grauantur, ſi dum Barones pro Introitibus feudalibus, quos ipſis locauerunt, contra eos poſſunt exequi realiter, & perſonaliter, hoc non obſtante incuſent obligationes, & liquident Inſtrumenta pro tali cauſa facta, & pænas ſoluere permittant, pag.194. col.2.
Grauamen CXVIII.
Vaſſalli grauantur, ſi obligati ducere Victualia Baronum, aut Vniuerſitatum de loco ad locum cogantur illa aſportare ad locum magis diſtantem, pag.195.col.2.
Grauamen CXIX.
Vaſſalli grauantur, ſi pro ferendo Teſtimonio extrahantur à loco Territorij, pag.196.col.1.
Grauamen CXX.
Vaſſalli grauantur, ſi prohibeantur ſtare in Societate, & communione cum fratribus, & filijs Clericis, & vnanimiter Maſſarias facere, pag.196.col.2.
Grauamen CXXI.
Vaſſalli grauantur, ſi cogantur ſoluere pænam ex cauſa Immunditiarum repertarum in via ante eorum Domus, poſtquam illam mundauere tempore debito, vel pro Immunditijs, quæ non causãt fetorem, & impediunt viam, pag. 197.col.2.
Grauamen CXXII.
Vaſſalli grauantur, quando Barones commiſſionem cauſæ factam alicui Doctori nulla præcedente partium inſtantia, reuocant, pag. 199.col.1.
Grauamen CXXIII.
Vaſſalli grauantur, ſi quando ſint impotentes, & fecerint diligentiam reperiendi cautionem, nec reperierint ad iuratoriam non admittantur, pag.200.col.1.
Grauamen CXXIV.
Vaſſalli grauantur, vbi non admittuntur ad cautionem talem qualem, quando ex eorum impotentia nequeunt reperire fideiuſſores pro ſumma in cautione ordinata, pag.202.col.1.
Grauamen CXXV.
Vaſſalli grauantur, quando vltra petita condemnatio ſequitur, pagin. 201.col.2.
Grauamen CXXVI.
Vaſſalli grauantur, quãdo per Augmentum, & Alluuionem Emphiteuſis, quam habent à Barone cogantur augere Canonem, pa.203. col.1.
Grauamen CXXVII.
Vaſſalli grauantur, quando Sententia non fertur ſecundum allegata, & probata, pag.207.col.1.
Grauamen CXXVIII.
Vaſſalli grauantur, quando in his, quæ ſunt Arbitraria Iudici Arbitrium regulatum non datur, pag. 208.col.2.
Grauamen CXXIX.
Vaſſalli grauantur, ſi ex eo quia cogunt panem in Carbonibus Domeſtici Ignis, vulgò (le Focaccie) ſeù Pizze (alla Ciniſce) ſeù Cenere) cogantur ſoluere pænam, pag.210.col.1.
Grauamen CXXX.
Vaſſalli tenentes in Affictum Actuariam cum pænis Ciuilibus grauãtur, ſi pęnam fractæ pacis, & fideiuſſionis de non diſcedendo, quæ eis deberetur Baro pro ſe retineat, pag.212.col.2.
Grauamen CXXXI.
Vaſſalli grauantur, ſi exiſtentes in poſſeſſione ſoluẽdi Baronibus per multos Annos Canonem in aliqua

qua ſpecie cogantur ſoluere in alia ſpecie,& ſic extra ſolitam ſolutionem,pag.217.col.2.

Grauamen CXXXII.

Vaſsalli grauantur, quando indiſtinctè contra eos exemplis iudicatur, pag.218.col.2.

Grauamen CXXXIII.

Vaſsalli grauantur, quando in locis, in quibus reſidet Tribunal Regiæ Audientiæ Prouincialis in quolibet die Sabati non fiat viſitatio Carceratorum,nec mictatur vnus ex Auditoribus ad viſitãdos Carceres Ordinarij Gubernatoris, pag.220.col.2.

Grauamen CXXXIV.

Vaſsalli grauantur, ſi pro Baronalibus Bonis adminiſtratis non obſtante,quod demonſtrent reliquatus ſolutionem ex tali adminiſtratione deſcendentem de nouo Rationes reddere à ſucceſſoribus Baronibus adſtringãtur, pag.221. col.1.

Grauamen CXXXV.

Vaſsalli grauantur, quando contra Reos pro delictis non dignis pœna mortis expeditur Ordo, quod capiantur viui, vel mortui, pagin. 222.col.1.

Grauamen CXXXVI.

Vaſsalli grauantur, quando data ſuſpicione Iudicum in cauſis proceditur, pag.223.col.1.

Grauamen CXXXVII.

Vaſsalli grauantur, quando in pronunciando Iudex partium voluntatem ſectari pretermiſit,pag.224 col.1.

Grauamen CXXXVIII.

Vaſsalli grauantur, ſi Priuilegia, & Beneficia à Iure priuilegiatis perſonis conceſsa non elargiantur, pag.224.col.2.

Grauamen CXXXIX.

Vaſsalli grauantur, quando exiſtente Odio, & Inimicitia inter Ciues Barones, vel Officiales non procurant, vt ad inuicem præſtetur cautio de pacificè viuendo, & de inuicem non offendẽdo, pag.226. col.2.

Grauamen CXL.

Vaſſalli grauantur, ſi prohibeantur accedere ad extera loca, niſi præcedente licẽtia Baronum, vel Capitaneorum,pag.230.col.1.

Grauamen CXLI.

Vaſſalli grauantur, ſi Barones vellẽt facere, depaſcere ſua Animalia in publicis paſculis,in quibus tamen ex cauſa de conſenſu Ciuiuium paſculatio fuit prohibita,pag.231. col.1.

Grauamen CXLII.

Vaſſalli grauantur, ſi Officiales præſtent Syndicarum in fine Officij, non dimiſſo Officio, pagin. 232. col.1.

Grauamen CXLIII.

Vaſſalli grauantur,ſi citati vti Teſtes compareant, & carcerentur non obſtante oblatione cautionis de non diſcedendo à loco antequam examinentur, vel ſi ex cauſa carcerati fuerint procraſtinentur eis carceratio, ne examinentur, pag. 232.col.2.

Grauamen CXLIV.

Vaſſalli grauantur, quando vti Teſtes indiſtinctè, & pro omni crimine funiculis arcentur, vt deponant,pag.234.col.2.

Grauamen CXLV.

Vaſſalli grauantur, ſi Barones patiãtur hoſpitari Terras, quas in Cameras reſeruata fecerunt, pagina 235.col.2.

Grauamen CXLVI.

Vaſſalli grauantur, ſi exequatur pœna contra Barbitonſores,vel Chirugos, eo quia medicauerunt,nec fecerunt relationem Curiæ de vulnere modico, pag.237.col.1.

Gra-

Grauamen CXLVII.
Vaſſalli grauantur, ſi ſub prætextu quod Barones habeant conceſſionem Terrarum, cum Montibus, Aquis, & alijs ſimilibus liberas à ſeruitutibus, & pleno iure in eis vſum habere non permittantur, pag. 238. col. 1.

Grauamen CXLVIII.
Vaſſalli grauantur, ſi cogantur dare Baronibus Vuas, Fructus, vel Caules, Indiuias, & ſimilia, quæ habent in eorum poſſeſſionibus, pag. 239. col. 1.

Grauamen CXLIX.
Vaſſalli grauantur, quando Tertia pars ſalarij conſtituti Officialibus ſoluitur à Baronibus, antequam pareant Syndicatui, pa. 240. col. 1.

Grauamen CL.
Vaſſalli grauantur, ſi exequantur. & cogantur ſoluere pænam, eo quia itinerando Vuas, & Fructus in alienis prædijs comederint, pagin. 240. col. 2.

Grauamen CLI.
Vaſſalli grauantur, ſi de Compoſitionibus prouentibus, & pænis liquidationis Inſtrumentorum, & Incuſationis Obligationum non fiat gratia de medietate, pag. 241. col. 1.

Grauamen CLII.
Vaſſalli grauantur, ſi cogantur ſoluere pænam, eò quia eorum Animalia tranſeuntia per viam publicam propè illa Herbas alienorum Agrorum bannitorum comedũt, pag. 242. col. 1.

Grauamen CLIII.
Vaſſalli grauantur, quando in Baronalibus Molendinis, Tapetis, Battinderijs, & ſimilibus iuxta ordinem, quo venerunt eorum Frumenta non molantur, pagin. 243. col. 1.

Grauamen CLIV.
Vaſſalli grauantur, ſi quando pæna eſt Arbitraria extendatur, vſquè ad mortem, pag. 244. col. 1.

Grauamen CLV.
Vaſſalli grauãtur ex Augmento Pœnarum, vel ex illarum variatione, quando ſpecificè reperiuntur à legibus, vel Pragmaticis, & Statutis Municipalibus impoſitæ, pag. 245. col. 2.

Grauamen CLVI.
Vaſſalli grauantur, quando probationibus hinc indè paribus exiſtẽtibus potius condemnantur, quã abſoluuntur, pag. 247. col. 2.

Grauamen CLVII.
Vaſſalli grauantur, quando Opinio Rigida in Criminalibus cõtra eos ſectatur, pag. 248. col. 2.

Grauamen CLVIII.
Vaſſalli grauantur, quando in dubio potius condemnantur, quam abſoluuntur, pag. 249. col. 2.

Grauamen CLIX.
Vaſſalli grauantur, vbi contra eos Teſtibus non repetitis proceditur ad condemnationem, vel Torturã pag. 250. col. 2.

Grauamen CLX.
Vaſſalli grauantur, quando non admittuntur ad purgãdum Contumaciam per interpoſitas perſonas, pag. 252. col. 1.

Grauamen CLXI.
Vaſſalli grauantur, quando à Decreto lato ad eorum fauorẽ in cauſis Criminalibus per Baronalium Curiarum Coadiutores appellatur, pag. 253. col. 2.

Grauamen. CLXII.
Vaſſalli grauantur, quando per Curiarum Baronalium Coadiutores in cauſis Criminalibus cõtra Teſtes petitur Repulſa, & conceditur, pag. 255. col. 1.

Grauamen CLXIII.
Vaſſalli grauantur, ſi Reus ante ſententiam mortuis pœnalis ſententia proferatur in Hæredes, aut Defũ-

torum Fideiuſſorec, pagina 255. col.2.

Grauamen CLXIV.

Vaſſalli grauantur, quando Curiarũ Baronalium Coadiutoribus conceditur Terminus ad magis impinguandum, & pinguius probandum, & ad examinari faciendum, pag.259.col.2.

Grauamen CLXV.

Vaſſalli grauantur, quando vetantur facere exequi literas executoriales per Baiulos electos ab Vniuerſitate, ſed cogantur illas exequi facere à Seruientibus, & Satellitibus Officialium, pag.260.col.2.

Grauamen CLXVI.

Vaſſalli grauantur, quando pro repertura ſcripturarum, etiam Antiquarum coguntur ſoluere vltra Carolenum, pag.261.col.2.

Grauamen CLXVII.

Vaſſalli grauantur, quando ſub prætextu, quod plures ſunt Domini Iuriſdictionis pænas, & multas duplicatas ſoluere coguntur, pag. 262.col.1.

Grauamen CLXVIII.

Vaſſalli grauantur, quando Barones non curant Reis carceratis mittere Medicos, illoſquè curare facere, pag.263.col.1.

Grauamen CLXIX.

Vaſſalli grauantur, ſi Barones pro Reuiſura, & Adequatione Pondetum, ac Menſurarum exigant Dirictus, qui ſolent ſolui pro prima Adequatione, pag.264.

Grauamen CLXX.

Vaſſalli grauantur, quando ſub prætextu, quod quis habeat duodecim Filios, Baro eidem concedit Immunitatem, pag.264.col.2.

Grauamen CLXXI.

Vaſſalli grauantur, ſi Barones, vel Officiales Debitores carceratos pro Debito ad inſtantiam partium ſub Claui retineri non curent, ſed largè eos permanere permittant, pag.265.col.1.

Grauamen CLXXII.

Vaſſalli grauantur, quando Barones non tenent tutos Carceres, & Carcerios Fidos, & approbatos, pag.266.col.1.

Grauamen CLXXIII.

Vaſſalli grauantur, quando Reis pauperibus non deſtinantur expenſis Curiæ Aduocatus, & Procurator pro illorum defenſione, pag.267. col.1.

Grauamen CLXXIV.

Vaſſalli grauantur, quando de Ordine Baronum Debitores ſuos nouare adſtringuntur, pag.268.col.1.

Grauamen CLXXV.

Vaſſalli grauantur, ſi in ſilua conceſſa à Barone Vniuerſitati reſeruato ſibi vſu venandi prohibeantur venari, pag.270.col.2.

Grauamen CLXXVI.

Vaſſalli grauantur, ſi Barones ab eis exigant Franchitiam pro Rebus commeſtibilibus, quas emunt vltra taxam Gabellæ, pag.271.col.2

Grauamen CLXXVII.

Vaſſalli grauantur, ſi Barones pro Franchitia eis debita in Rebus ſpectantibus ad victum exigant quandam quantitatem inſanum volentibus Ciuibus illam præſtare Dietim, prout emunt, pag.272. col.1.

Grauamen CLXXVIII.

Vaſſalli grauantur, quando Barones recuſant facere Apocas de recepto, & caſſare Obligationes, poſtquam fuerunt ſatisfacti, pag.178. col.1.

Grauamen CLXXIX.

Vaſſalli grauantur, ſi Franchitiam ſoluere cogantur Baronibus pro Rebus commeſtibilibus, quas donandi cauſa extra Territorium emunt, pag.274.col.2.

Gra-

Grauamen CLXXX.

Vaſſalli grauantur, quando Barones à Datiarijs, Gabellotis, & Lanijs, Carnem porcorum magni ponderis Deſtinatam pro ſaliendo ad eorum vſum accipiunt ſoluendo, iuxta Aſſiſiam communem, pagin. 274. col. 2.

Grauamen CLXXXI.

Vaſſalli grauantur, ſi quando Barones pro eorum vſu acceperint Animalia, vel Currus, aut Cimbas, ſeù Barcas, quæ perierint caſu fortuito, damnum reſarcire nolint, pag. 276. col. 1.

Grauamen CLXXXII.

Vaſſalli grauantur, quando Barones tenent Columbaria, quæ tempore ſementis nocent ſatis, pagina 277. col. 2.

Grauamen CLXXXIII.

Vaſſalli grauantur, quando prohibentur facere Repreſentationes, & Comedias abſquè Baronum, & Officialium locorum licentia, pag. 278. col. 1.

Grauamen CLXXXIV.

Vaſſalli grauantur, ſi Barones velint ipſi apponere Cuſtodes, pro Cuſtodiendis Territorijs, Vniuerſalibus, abſquè conſenſu Vaſſallorũ, pag. 279. col. 1.

Grauamen CLXXXV.

Vaſſalli grauantur, quando ſub prætextu, quod Rei ſint conuicti, & confeſſi denegatis Defenſionibus contra eos proceditur ad condemnationem, pag. 280. col. 2.

Grauamen CLXXXVI.

Vaſſalli grauantur, quando Barones illis imponunt Collectam, pagin. 281. col. 2.

Grauamen CLXXXVII.

Vaſſalli grauantur, quando Barones ſe intromictunt in Derogandis Ferijs vna ex parte renitente, pag. 283. col. 1.

Grauamen CLXXXVIII.

Vaſſalli grauantur, quando pro paruo Debito eorum Bona magni valoris venduntur, pag. 284. col. 2

Grauamen CLXXXIX.

Vaſſalli grauantur, ſi habentes Ius faciẽdi Carbones, Inſiluis, & Mõtaneis Baronum prohibeantur, & impediantur illos, ibidem conficere, pag. 285. col. 2.

Granamen CXC.

Vaſſalli grauantur, ſi ſoliti colligere Fenum in Montaneis Baronum pro vſu proprio, & pariter cauſa vendendi prohibeantur, pagina 286. col. 1.

Grauamen CXCI.

Vaſſalli grauantur, ſi cogantur Baronibus in die Paſcatis dare Agnos, vel Oua, pag. 289. col. 2.

Grauamen CXCII.

Vaſſalli grauantur, ſi ſoliti ſoluere aliquid Baronibus cum proteſtationibus cogantur, ſimpliciter abſquè illis ſolutionem facere, pag. 293. col. 1.

Grauamen CXCIII.

Vaſſalli grauantur, ſi pro Reſtitutione Depoſiti facti accipienda, & liberatione aliquid dare cogantur, pag. 294 col. 1.

Grauamen CXCIV.

Vaſſalli grauantur, quando pro Nuptijs Baronum, vel Natiuitate Filiorum inſignum lætitię cogantur facere Feſtiuitates, vt eſt currere, vel luctare pallia expẽſis Vniuerſitatum, quamuis aliquando id ſoliti eſſent alias agere, pagin. 295. col. 1.

Grauamen CXCV.

Vaſſalli grauantur, quando impediũtur cum folijs ſuarum Arborum in proprijs Aedibus Arti ſericæ operam dare, ſed idem opus ad medietatem cum Baronibus facere adſtringuntur, pag. 196. col. 2.

Gra-

Grauamen CXCVI.
Vaſſalli grauantur, ſi vetentur effodere lapides pro eorũ vſu in Montaneis Demanialibus Vniuerſitatis, pag. 297. col. 1.
Gauamen CXCVII.
Vaſſalli grauantur, quando vti Aerarij adſtringuntur eorum in Domibus conficere panem pro ſeruitio & vſu Baronum, corumquè Familiæ, pag. 297. col. 2.
Grauamen CXCVIII.
Vaſſalli grauantur, quando impediũtur facere Choreas, vulgò (Balli) abſquè licatia Baronum, vel Capitaneorum, pag. 298. col. 1.
Grauamen CXCIX.
Vaſſalli grauantur, quando Fæminę nubilis Aetatis, vel Honeſtæ, aut Grauidę pro deponendo Teſtimonio veritatis ad locum Iudicij, & Curiæ accedere coguntur, pagina 299. col. 1.
Grauamen CC.
Vaſſalli grauantur, quando leuibus præcedentibus Inditijs Torturae ſubijciuntur.
Et Multa de Indicijs, & Tortura ſubijciuntur, pag. 302. col. 1.

FINIS

SINGVLORVM CAPITVM OMNIVM Grauaminum, de quibus in huius Secundi Tomi Opere eleganter diſceptatur.
Ad Altiſſimi DEI, & Sanctiſſimæ Immaculatæ Virginis MARIAE Laudem, & Gloriam.

Google

I O. MARIAE NOVARII
I. C. L V C A N I
T R A C T A T V S
D E
V A S S A L L O R V M
G R A V A M I N I B V S
TOMVS SECVNDVS.

S *V M M A R I V M*.

1 *Principium dicitur pars potiſſima in omnibus rebus agendis.*
2 *Dimidium facti qui benè cæpit habet.*
3 *Vix bono peraguntur exitu,quæ malo ſunt inchoata principio.*
4 *Agens agit propter finem.*
5 *Laus humanorum Actuum ex fine comprobatur.*
6 *Finis nobilior eſt his, quæ ſunt ad finem.*
7 *Finis Actus eſt expectandus.*
8 *Res denominatur à fine.*
9 *Feciſſe non dicitur, qui ad finem non perduxit.*
10 *Factum non videtur, quando aliquid ſupereſt agendum, maximè ſi id quod ſupereſt eſt eſſentiale.*
11 *Materia grauaminum Vaſſallorum in primo Tomo edito, per Authorem non fuit completa.*

Digitized by Google

12 *Nullus eſt liber tam malus, qui aliqua ex parte non proſit.*
13 *Faciendi plures libros non eſt finis.*
14 *Scriptores ſunt laude digni.*
15 *Author in hoc opere eodem ſtylo, quo vſus eſt in altero, vtitur.*
16 *Ingenia obruari minimè debent.*
Prolixitas eſt exoſa, ibid.
17 Moderni *gaudent breuitate.*
18 *Longa loquacitas ſolet ſtomacari legentes, & tædium animis infert, ibid.*
19 *Nihil perfectum in humanis reperitur.*
20 *Nullum opus prodit in quo Authores non accuſentur.*
21 L*iber omnia malè, vel bellè continere non poteſt, ad quod Martialis verſus adducuntur, num.* 21.
23 *Author quare ad iterum ſcribendum in hac materia prouinciam aſſumpſit.*
24 *Fauor hominum ingenia oſtendit.*
25 *Author in his ſcriptis nulli nocere intendit.*
26 *Auerroes nec Ariſtoteli credendum aſſeruit, niſi ratione loqueretur.*
27 *Rationum momenta potius ſunt inueſtiganda, quàm Authores.*
28 *Ratione potius quàm authoritate ſuperari quis debet.*
29 *Ratio Authoritati Doctorum præualere debet.*
30 *Lex dicitur Ratio.*
21 *Virtus conſiſtit in hoc, vt homo ſecundùm rationem viuat, & operetur.*
32 *Author non omiſit noua inueſtigare.*
33 *Noua ſolent placere.*
34 *Nouis rebus omnes delectantur.*
35 *Author, quare de Grauaminibus Vaſſallorum, & non Baronum titulum operis inſcripſit.*
36 *Author excuſatur, ſi ſingula grauaminum capita ordinatè non repoſuit.*

PROOEMIVM.

1 QVamuis ex Iuris Conſulti ſententia in omnibus rebus
agendis potiſſima pars, dicatur eſſe principium, vt
idem ſcripſit in *l. 2. ff. de origin. Iur.* Ita vt dimidium
2 facti, qui benè cœpit, habeat; *Horatij Flacci* verſum
recitando ibidem enunciet *Gloſ.* vt è contra vix bono
peraguntur exitu, quę malo ſunt inchoata princi-
3 pio, ad textum in *cap. principatus* 1. *quæſt* 1.
Tamen negari ſuaptè nequit, omne agens ſecun-
4 dùm rationem agere propter finem, quo fit, vt om-
nis humanorum actuum laus, non tam ex principio, quàm ex fine compro-
5 betur, iuxta *Maronis* dictum, *Exitus acta probat;* de quo pariter in *l. quidam*
ff. de Rebus dubijs, l. cùm Sylanianum, C. de his quibus vt indign. l. aut facta,
§. Euentus, ff. de pœn. cap. quatuor 12. *quæſt.* 3. *& cap. quò ad autem* 22. *quæſt.*
6 2. ad cuius axiomatis probationem *Philoſophus* 3. *Topicorum* inquit, finem no-
biliorem eſſe his, quæ ſunt ad finem, concordat *l. etſi non ſint, §. perueniamus,*

mus, *ff.de Aur. & Argent.legat.* & ſcriptum eſt *capit.*7. meliorem eſſe finem, quàm principium. Finemque actus eſſe expectandum patet in *l.diximus*, *ff. de excuſatione Tutor.* & à fine rem denominari elicitur ex *l. imperfecto*, *ff. ff.de legat.* 3. *l.Rem non nouam*, *§. final.Cod de Iudic.l. ſed & ſi quis*, §. 1. *ff. de vſufruct. cap.Infirmitatis*, §.*final. de frigid. & maleſic.* Vnde finis opus eſt laudabile reddit ſecundùm *D.Auguſtin. de moribus Man. & in princip. Reth.*

Cumque feciſſe minimè dicatur, qui cauſam ad finem non perduxerit,
9 *l.qui cum natu maior*, *§.Accuſaſſe*, *ff. de Bon.libert.* Et factum nihil videatur, quando aliquid ſupereſt agendum, *l. Titia ff.de verb.obligat.l.pen. C.ad Syllanian l.cum ſylanianum*, *vbi Iaſ. num.*3. *Cod. de his quibus vt indign.* maximè quando id quod ſupereſt eſſet ſubſtantiale, nec parui momenti, & accidentale, *Thomas Regul.*159. Imò imperfecta ſunt inimica naturæ. *l.non ſunt liberi*, *ff de ſtat.homin.Viuius deciſ.*224 *num.*2.

Ideò agnoſcens meum fuiſſe finem in vnam totam Vaſſallorum Grauaminum materiam colligere, & explanare, & perſpiciens in iam edito Tractatu illam minimè realiter fuiſſe complexam, reſolutam collectam, nec completam, ſperanſque ſimilium laborum ſupplementum non minus ac primos placiturum,& guſtaturum fore,cùm & illos cõmuni quidem applauſu vnanimi certè approbatione, proſpero ſucceſſu, maxima humanitate, ſummaque alacritate (Dei Optimi Maximi beneficio, & munificentia) in ſingulis ferè Regionibus exceptos fuiſſe certioratus ſim; Vt opus hoc vndique perfectum ad commune ſingulorum comodum per Iuris Conſultorum manus peruolare valeat, alterum quoque Tomum pro meis imbecillibus viribus publicare propoſui, multumque conducere opinatus ſum, ea
12 ſaltem nixus ſpe, quòd iuxta Plinij ſententiam; Nullus eſt liber tam malus qui aliqua ex parte non proſit. Et quia teſte *Sapient.Eccleſiaſtic.cap.*12. fa-
13 ciendi plures libros non eſt finis, laudibuſque extollendus eſt Scriptoris cuiuſque conatus, quia leuius in addiſcendo paſſurus eſt onus, qui collectas in vnum materias lectitabit.

14 Sed quoniam (iam ſatis fucato ſermone de hoc dictum eſt) confiſus non in meo tenui ſenſu, ſed in illius auxilio, qui omnium eſt Auctor ſcientiarum,
15 quique ſapientiam, & intellectum præſtat paruulis, Opus aggredior, in quo eodem ſtylo, & methodo, eadem cum breuitate, & claritate reſolutoriè cum eadem ſelectione, de qua prius cuncta habebuntur, ita vt cum *Martiali* ad ſuum librum dicere valeam:

.... Quòd ſi cui fortè legeris
Sis licet vſque malus, non odioſus eris.

Ea inquam ſemper ſcribendi mihi fuit animus, quibus imbuantur, non obruantur ingenia, prolixitatemque, & obſcuritatem exoſam vndique, & vbique reſpexi, quia nec hiſce temporibus illam commendatam, ſed ab
16 omnibus deſtitutam vidi, cùm breuitate gaudeant Moderni *l. Ampliorem §.in refutatorijs C.de Appellat.Gloſ.in l.* 1. *ff.quod met cauſ.*& longa loquacitas
17 ſoleat ſtomcahari legentes, vt dicit *Caſtrenſ.conſ.*191.*libr.*2. & tædium animis infert. *Bald.conſ.*155.*libr.*2.*Curt.Iun.conſ.*288.*num.*5.*Cardin.Tuſc.concluſ.*127.*lit.B.& concluſ.*895.*num.*31.*lit.*S. Vnde vno breuitatis, & clarita-

tatis confinio illa concluſi, quæ praxis vtilitatem ſentiant, ingeniumque obleċtent.

Quòd ſi latiùs, & exactiùs quis tractatam videre materiam cupiat, percurrat Authores à me adductos, nolui enim verboſis anfractibus articulos diſputare, nec aliorum tranſcribere fuſo ſermone diſputatas ſententias, ſi enim materias dilatare voluiſſem, in immenſum creuiſſet opus, & ab incepto ſtilo deſtitiſſem; ob quod illas coarctare non totas herbas deuorans ab alijs ſcripta tediosè repetendo, ſed ad inſtar Apium ex florum diuerſitate mel conflare, & ex pluribus herbis ſubſtantiam abſtrahere fui contentus, quia teſte *Plutarcho 3.tom.p.98.* In vita Phocionis, vt moneta illa optima, quæ pretium plurimum habet in parua mole; ſic ſermo, quia ſapientem, & verboſum ſimul vidi neminem.

Deprecor autem, quòd ſi defectus aliquis appareat, fraterna charitate quiſque compatiatur, conſiderans, vt quæ publico examini ſubijciuntur, facilè taxari valeant, ac difficile eſſe aliquid peragere, vt nihil erretur, &
18 omnibus placeas: Nihil enim perfectum in humanis reperitur. Vnde *Socrates* aiebat, Nullum eſſe opus, in quo Authores non accuſentur.

20 Neque ſiquidem omnia malè, nec omnia bellè, & ordinatè, venuſtèque continere librum poſſe compertum eſt, deficit enim tempus, creſcitque diuulgandi labores, quaſi coacta voluntas, quod & *Martialis libr. 7. Epigram.74.* aliàs 89. *ad Creticum*, his verbis oſtendit, videlicet:

21 *Iactat in æqualem Matho me feciſſe libellum,*
Si verum eſt laudet carmina noſtra Matho,
Aequales ſcripſit libros Caluinus & Vmber,
Aequalis liber eſt Cretice, qui malus eſt.

Non placitis igitur ignoſcat Beneuolus Lector, & pro vero agnoſcat hanc prouinciam ſcribendi aſſumpſiſſe, quia publicæ vtilitati ſatis prodeſſe certioratus fui, quapropter laboribus parcere non effugi, denuoque calamum ſatis defatigatum, nec præmiatum reaccepi. Idque mitiorem, benignumque Iudicem reddat iuxta illud *Ouid.de Pont.libr.3.Eleg.9.in fin.*

Da veniam ſcriptis, quorum non gloria nobis
Cauſa, ſed vtilitas officiumque fuit.

Hæc non otij iactandi gratia enarraui, ſed vt cauſam iterum in eodem Themate ſcribendi curioſis indicarem, ſtudioſiſque aperirem, illoſque vt me commendatum haberent exorarem, cùm ingenia, vt *Seneca* inquit *Controu libr.10.in Epiſt.proemial.ad Nouatum*, Fauor hominum oſtendat, fauor alat, quia teſtante *Plinio Epiſt.libr.6. Epiſt.ad Triarium:* Nec cuiquam tam clarum ſtatim ingenium, vt poſſit emergere, niſi illi materia occaſio Fautor Commendatorque contingat.

Inſuper cunctis pateat me ex his ſcriptis nulli præiudicium inferre excogitaſſe, ſed in genere iuxta veros, & receptos iuris tramites loquutum
25 fuiſſe, docet inquam *Seneca libr.1.de Conſolatione ad Polibium*, Semper eſſe excogitandum vt nemini noceamus.

26 Et licèt opinionibus nonnullorum aliquando inhærere non videar, Ratio contrarium decidendi me coegit *Auerroes* ſectando veſtigia, qui non timuit dicere ſe nec Ariſtoteli primo Præceptori crediturum, niſi fortè ratione loqueretur, & *Cicero de Natura Deorum, lib.1.* aſſerit non tam Autho-

res

Digitized by Google

res in diſputando, quam rationũ momenta quærenda eſſe, & ideo legimus
28 *Plinium Cecil lib. 1. Epiſt. 19.* arbitratum eſſe ſe rectius ratione, quàm autho-
29 ritate ſuperari, nec eſt nouum, Rationem authoritati Doctorum prȩualere
debere, illique prȩferendam eſſe *cap. 1. & cap. ne innitaris de conſtitut.* & tra-
dunt *Port. conſ. 85. num. 21. Scal. de Conſ. Sapient. cap. 24. in fin. libr. 4.* & multis
tutatur *Corat. de Commun. Doctor opin. eligend. libr. 2. tit. 9. Caſ. 22. num.* 120.
Quid enim eſt lex, niſi ratio vt apud *Platon. in Minoe, & Ariſtotelem in*
31 *proemio Rethoric. ad Alexandrum*, qui *libr. 2. Moral. Nichomachiorum*, do-
cet conſiſtere in hoc virtutem, vt homo ſecundum rationem operetur, &
viuat.

32 Cȩterùm noua inueſtigare ad hanc materiam non omiſi, vt magis ad le-
ctionem candidum lectorem raperem, noua enim omnia ſunt pulchritudine
33 decorata habetur *Apocalipſ.* Ecce noua facio omnia, quod & admonet *Iuuo-*
34 *nianus in proemio ff. §. ſecundo autem, & ſolent noua omnia placere*, vt ibi
per *Gloſ. ex §. quantumcumque in Auth. de Conſul.* & plerumque ſinguli nouis
rebus delectantur.

35 Nec te latere volo meum fuiſſe ſenſum generaliter de Grauaminibus ſcri-
bere, tam ſcilicet, quæ à Baronibus, quàm quȩ ab Officialibus, & Iudici-
bus. & alijs inferri poſſunt: quorum & aliqua practicabiliora ſolum tam
in primo, quàm in hoc ſecundo Tomo reportaui, & proinde non de Baro-
num, ſed de Vaſſallorum Grauaminibus, vti magis generalē operis titulum
deſcribere cupij, quia paſſiuè ab omnibus ipſi grauamen ſentire poſſunt.

36 Tandemque excuſatum me habere peropto, ſi ſingulorum Grauaminum
capita ordinatim non repoſuerim, cùm enim malè obſeruari poſſe præuide-
rim, vt inquam ſinguli caſus ſe menti calamoque obtulerunt, illos con-
gruentiori loco reponere conatus ſum.

Digitized by Google

I O. MARIAE NOVARII
I. C. LVCANI
PRACTICABILIA PRAELVDIA
GENERALIA
AD VASSALLORVM
GRAVAMINVM
MATERIAM SVBSTANTIALIA
Feliciter incipiunt.

SVMMARIVM.

1 *Auxilium, omneque datum optimum deſcendit à Deo, tanquam à Patre luminum.*
2 *Prẹludia neceſſaria, & ſatis profigua materiæ reponuntun per Authorem.*
3 *Simplicitas eſt amica legi.*
4 *Subtilitas in Iudicijs non eſt actendenda.*
5 *Loquacitas eſt fugienda.*
6 *Loquacitas Authorem inquinat.*
7 *Author pompam facere non conſueuit.*
8 *Veritas conſiſtit in paucis, nec deſiderat verborum adminicula.*
9 *Doctis pauca ſunt dicenda.*

1 TRactationem de Vaſſallorum Grauaminibus ſatis forenſem, ope Dei Optimi maximi, à quo auxilium, omneque datum optimum, ac donum perfectum deſcendit, tanquam à patre luminum iterum proſequendo, ſtylum quo & in Primo Tomo vſus fui, continuare minimè prætermiſi.

Inde antequam ad ſpecialium grauaminum enumeratio-
2 nem deueniam, nonnulla præludia generalia ſatis huic materiæ profigua, & neceſſaria per prius deguſtare auaram habere manum paſſus non fui.
3 At quia ſimplicitatem legibus amicam eſſe perſpexi §. *Sed quia ſtipulationes Inſtitut. de ſideicommiſſar. hæredit.* §. *hæc quidem Inſtitut. de legitim. Agnat.*

Tut.

Digitized by Google

4 *Tut el.cap.dilecti filij de Iudic.* Nec ſubtilitatem in Iudicijs attendendam eſſe docuit *Bal.cõſ.132.vol.2.& Viuius* ſectatur *de.*140. Ideo in illis practico modo procedendo, ſubtilitates quantum potui derelinquere, haud ſubterfugi.
5 Et quoniam loquacitas eſt euitanda, quia ſæpius dictorum virtus perdi-
6 tur, cùm apud corda audientium loquacitas incauta opportunitate leuigatur, & Authorem ſuum inquinat, quæ ſeruire lectoribus ad vſum profectum ignorat, in illis me reſtringere conatus fui, multa quæ pro & contra adducere potuiſſem omittendo, præſentiens, quòd qui reſolutionem quærit, non
7 pompam, ſed veritatem peroptat; & ego pompam facere numquam con-
8 ſucui. Ipſa quidem veritas per ſe ſplendens, verborum adminicula non deſiderat *l.1.C.ſi minor ab hæredit.ſe abſtin.Soccin.Iunior Conſ.99.volum 3.* Eo
9 maximè quia ſcribitur doctis, quibus pauca ſunt dicenda, & ſtatim intelligunt, *Gloſ.in princip.Auth.de conſanguin.& vterin.fratribus.*

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſorium ſummarijſſimum dicitur Remedium extraordinarium, & ſubſidiarium, competens ex imploratione Officij Iudicis*

2 *Prouiſio perinterim fit, quod lite pendente manuteneatur, qui habet aſſiſtentiam iuris pro ſe.*

3 *Practica recenſetur, vt quando Barones petunt aliqua à Vaſſallis habentia iuris reſiſtentiam, nec in promptu docent de titulo contra eos iudicatur, ſed vide num.13.*

4 *Manutentio datur habenti intentionem fundatam, & Aſſiſtentiam iuris etiam non docto de poſſeſſione, num.5.*

6 *Manutentio denegatur Baronibus, quando prætendunt non licita inſolita, nec conſueta, & num.9.*

7 *Diſpoſitio Tex. in cap. cum perſonæ de priuileg. in 6. recitatur.*

8 *Eccleſiæ, & Eccleſiaſticæ perſonæ ſunt ſub Iuriſdictione Diœceſani, niſi probentur exemptæ.*

10 *Interdictum vti poſſidetis non datur ei cui ius reſiſtit.*

11 *Ius ſi reſiſtat qualitati poſſeſſorij, ſi aliud non adducatur, niſi poſſeſſio iudicatur contra eum, imò de facto detentor poteſt expelli, & ceſſabit ſpolij exceptio.*

12 *Opinio Annæ affirmantis in ſummarijſſimo poſſeſſorio manutenendum eſſe Baronem, licèt de iure ordinario contra eum ſit iudicandum qualiter procedat?*

14 *Tituli exhibitio elidit exceptionem, & excuſationem Reſiſtentiæ iuris.*

15 *Priuilegium allegatur, & exhibetur contra habentem iuris aſſiſtentiam ad finem, vt quis manuteneri poſſit in poſſeſſione.*

16 *Tituli ſola allegatio cum longa poſſeſſione qualiter & quando iuuat, & num.20.21.22.& quando tunc longum dicatur tempus ad hunc effectum num.17.*

18 *Titulus præſumptus inducitur ex decennali poſſeſſione.*

19 *Poſſeſſio longeua tituli locum obtinet.*

23 *Laicus non poteſt poſſidere decimas.*

24 *Aſſiſtentia iuris communis debet eſſe clara, & non obſcura ad finem concedendi Manutentionem, ſed declara vt num.25.*

26 *Poſſidens manuteneri debet in poſſeſſione, quamuis habeat iuris reſiſtentiam, ſi tamen poſſeſſio ſit conſiderabilis, numer.27. & declara vt num. 28. 29. 30. 31. & 33.*

34 *In*

34 *In poſſeſſorio plenario decennalis poſſeſſio an ſufficiat, vel centenaria ſit neceſſaria? num.* 35. *vbi opinio Authoris.*

36 *Quid ſit probandum à Vaſſallis vt obtineant interdictum retinendæ poſſeſſionis?*

37 *Poſſeſſio antiquior præſumitur habere iuſtitiam permanentem.*

38 *Poſſeſſio antiquior ſine titulo præfertur iuniori cum titulo.*

39 *Poſſeſſio antiquior etiam per horas præfertur in materia poſſeſſorij.*

40 *Poſſeſſio magis antiqua præfertur in concurſu manutentionis.*

41 *Data paritate probationum in interdicto retinendæ quis obtineat, & quid quando ſunt dubia? num.* 42. *& vide num.* 43. *vbi Authoris ſenſus reponitur.*

44 *Barones olim poſſeſſores hodie poſſeſſores præſumuntur.*

45 *Probans initium poſſeſſionis habet aſſiſtentiam iuris, vt præſumatur pariter hodie poſſeſſor.*

46 *Dominus qui ſemel probatur præſumitur retinuiſſe dominium, etiã poſt mille annos.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli, & Barones in Controuerſijs Grauaminum quas habent, qualiter, & quando in Poſſeſſorio ſint manutenendi.

PRAELVDIVM I.

NOſtros labores haud effugit in illam deuenire paleſtram, quinam in controuerſijs Vaſſallorum cum Baronibus manutenendi veniant Barones ſcilicet, vel Vaſſalli.

1 Quare ſciendum eſt, in ſummariſſimo poſſeſſorio (quod eſſe remedium extraordinarium, & ſubſidiarium competens ex imploratione officij Iudicis ſcripſere *Caſtrenſ. conſ.* 3. *volum.* 2. *Bert. conſil.* 12. *num.* 10. *Perſonal. de adipiſc. poſſiſ num* 22. *Menoch. de retinend. poſſeſſ. Remed. vltim. Ludouic. deciſ. Peruſin.* 21. Nouiter *Niger Cyriac. controuerſ. Forenſ.* 245. *tom.* 2.) decerni ſolere, eſſe capiendam informationem, quis nam lite pendente poſſideat, & interim

2 fieri prouiſionẽ pro eo, ad cuius fauorem ius aſſiſtit, ita in proprijs terminis nouiſſimè *Rendell. in tract. de paſcuis, & foreſtis tit de Baronum paſcuis pag.* 66. *verſic. vndè*, & antè eum probauit *Regens de Pont. in conſ.* 97. *à num.* 20. *vol.* 1. vbi teſtatur de hac practica, dicens quo-

3 tidie videri in grauaminibus Vaſſallorum prouideri contra Barones, quòd abſtineant, quando prætendunt aliqua à Vaſſallis habentia iuris reſiſtentiam, nec in pronptu docent de titulo, ſicque obſeruatum reperio per Sacrum Regium Conſilium in cauſis grauaminum Ciuitatis Theani contra Illuſtriſſimum Principem Hoſtiliani, In cauſis Magnificæ & Nobilis Vniuerſitatis Piſtitij contra Baronem, In cauſis Terræ Lauri contra Marchionem, In cauſis Terræ Montis Fuſcoli contra Marchionem Vici, In cauſis Vniuerſitatis S. Agathæ contra eius vtilem Dominum, In cauſis Terræ Biccaricum, Marcello Caracciolo Barone, In cauſis ciuitatum Cotroni, & Neritoni, & alijs quàm plurimis, vt in varijs proceſſibus antiquis proprijs oculis vidi.

4 Habet inquam fundamentum hæc praxis ex *cap. cum perſona in fine de priuileg. in* 6. vbi cernitur manutentionem dandam eſſe habenti intentionem fundatam de iure communi etiam nulla probata poſſeſſione voluit Rota *in vna Calaguritana Iuriſdictionis de Nagera* 15. *Nouembris* 1609. *coram R. P. Actrebaten.* & prius 5. *Maij* 1608. *in eadem cauſa corã eodem, & in Veronenſ. Iuriſdictionis* 18. *Martij* 1596. *corã Eminentiſſ. Cardinali Pamphilio, In alia Bononien. Sancti Petronij* 28. *Aprilis* 1595 *coram Eminentiſſimo Cardinali Mantica*, & aliàs ſępiùs, vt apud *Veral. deciſ.* 306. *part.* 1. *&* 203. *parti* 2. *Rot. diuerſ. deciſ.* 145. *num.* 6. *part.* 2. *Gratian. forenſ. diſcept. tom.* 5. *cap.* 876. vbi quod debet concedi habenti reſiſtẽtiam iuris, etiã non docto de poſſeſſione, quod & confirmat *cap.* 898 *num.* 18. *ex dec. Rot.* 451. *num.* 2. *part.* 1. *in Recent. & deciſ.* 416. *part.* 2. *in Recent.* quod intellige iuxta deciſionem eiuſdem Rotæ *deciſ.* 305. *num.*

num. 2. part. 1. in Recent.

6 Hinc quando prætenſa per Barones non ſunt licita ſolita, & conſueta eis Manutentio denegatur, *Andr. in proœm. feud part.6 .verſic. ſi minori tempore Maſtrill.in tract.de Magiſtrat.lib.4. cap. 18. num.*114. & lite pendente ſunt ſeruandi immunes Vaſſalli, quia obſtat ius contra Barones *Gramat.deciſ. 67. num. 4.Lanar. in addit. ad repetit Reg.Lanar. patrui in §.ſiquis per triginta ſi de feud.*
7 *defunct. contend. num.* 71. teſtans de communi opinione per *texum in d.cap. cum perſona de priuileg. in 6.* vbi clericus exiſtens in diœceſi erat in poſſeſſione exemptionis à iuriſdictione ordinarij, conuentus ad docendum ab Ordinario de iure ſuæ exemptionis, dicitur ibi, quòd pendente huiuſmodi lite clericus non eſt tuendus in ſua poſſeſſione, ſed Ordinarius poteſt liberè vti ſua iuriſdictione contra eum, niſi clericus alleget priuilegium ſuæ exemptionis, quia tunc pendente lite ſuper inualiditate, vel validitate priuilegij eſt tuendus in ſua poſſeſſione ob fauorem priuilegij.

Idemque dicit ſi alleget præſcriptionem, & priuilegium exhibitum, quia lite pendente eſt tuendus in poſſeſſione ſuæ exemptionis, nam cum exhibuerit titulum, & ſi de per ſe non ſufficientem, tamen ſaltem ei præbuit cauſam præſcribendi, quo præſumitur bonæ fidei in ſua poſſeſſione, at ſecus ſi alleget ſolam præſcriptionem, quia cùm in tali cauſa huiuſmodi poſſeſſio habeat iuris communis obſtaculum, nam omnes Eccle-
8 ſiæ, & Eccleſiaſticæ perſonæ ſunt ſub diæceſani iuriſdictione, niſi probentur exemptæ ad *texum in cap. omnes Baſilicæ 16. queſt. 3.* non eſt tuendus in ſua poſſeſſione, ſequitur *Capic. deciſ. 189.* & confirmat *Capiblanc. in prag. 1. à num. 229. cum ſeq. de Baron.tom.1.*

Eſt tamen verum quòd quando tractatur de ſummariſſimo poſſeſſorio de oneribus, ac ſeruitijs prætenſis à Barone contra Vaſſallos, in quibus ius reſiſtit, ſolet prouideri per ſuperiores, Baronem abſtinere debere.

10 Nam interdictum, vti poſſidetis, minimè datur ei, cui ius reſiſtit, & aduerſus habentem fundatam intentionem de iure communi, *Menoch.de Retinend. poſſeſſ. Remed. 3. num. 590. Reg.de Ponte deciſ.* 40. vbi loquendo in terminis de huiuſmodi ſummariſſimo poſſeſſorio,
11 annuit, quoties ius reſiſtat qualitati poſſeſſoris, puta quia res nequit poſſideri abſque ſollemni titulo, niſi prætendatur aliud quàm ſimplex poſſeſſio, ſemper contra eam eſt determinandum, imò de facto detentor poteſt expelli, vel turbari, cum vrgeat iuris præſumptio pro probante *Reg. Rouit in prag.1.num.30. cum ſeq. de Iuriſdict. tunc. non turband.* & ceſſabit ſpolij exceptio, *Couar. pract. queſt. cap.23.Capic.deciſ.77. Reg. de Ponte deciſ. 18.num.18.*

12 Et quamuis *Anna in ſing. 556.* affirmet in ſumariſſimo poſſeſſorio manutenēdū eſſe Baronem, licet de iure ordinario contra eum ſit iudicandum, dicens ſic deciſum per ſacrum Conſilium in Anno 1551. in cauſa Baronis Oggiani cum Vniuerſitate apud Margiottam Actuarium, quem ſequitur *Intrigliol. in tract. de Feud. art. 85. num. 17. centur. 2. & Giurba in comment. ad conſuet. Meſſan. cap.2 gloſ.2.part.1.ſub num.10.*

At tamē ex ſupradictis claudicare ſatis patet huiuſmodi opinionem, vnde poſſe procedere, quando ius non abſiſtat, at ſecus, ſi ius expreſsè reſiſtat cum prima tranſiendo ſententia firmat *Capiblanc. in allegat. prag. 1. num.232.tom. 1.* vbi magnum eſſe in hoc diſcrimen annuit, ex *Seſe de inhibit. cap.4.§. 9.*

13 Firmat & vlterius & ipſe loco indicato ceſſare vires ſupradictæ concluſionis, vbi allegās poſſeſſorium in promptu exhiberet titulum, quia tunc alio modo dicit ſolere prouideri ſcilicet, eſſe capiēdam informationem de poſſeſſorio, & quamuis ius reſiſtat ſtante diſcuſſione tituli, & bona fide poſſeſſionis coloratæ non poſſet decerni vt ſupra, quòd
14 Baro ſe abſtineat, ex *Anna allegat.* 84. cum tituli exhibitio elidat exceptionem, & excuſationem reſiſtentiæ iuris, addo *Mareſcott. var. reſolut. lib.1. cap. 11. num.18.* vbi quòd quando contra
15 habentem iuris communis aſsiſtentiam allegatur & exhibetur priuilegium vna cum præſcriptione manutenendus eſt priuilegium adducēs, quia poſſeſsio non eſt adeo iuſecta, neque habet tantam reſiſtentiam iuris, neque talem præſumptionem contra ſe, cum iuſtificetur ex titulo, ne ſit habenda in conſideratione quemadmodum ſi ſola præſcriptione niteretur, ita dicens haberi per textum in *d. cap. cum perſona*, & ibidem communi calculo Doctores diſtinguere, & vo-

Digitized by Google

& voluiſſe Rotam in *Salamantina Iu-*
riſdictionis 17. *Decembris* 1582. *coram*
Eminentiſſimo Cardinali Seraphino, quod
declarat habere locum dumtaxat, quã-
do priuilegium, & poſſeſſio ſtrictè per
cutiunt caſum de quo agitur, aliàs ſecus
ex *deciſ. Rotæ in Feguntina decimarum*
30. *Octobris* 1600. *coram eodem Emi-*
nentiſſimo Cardinali Seraphino, in qua
Epiſcopus, & Capitulum manutentio-
nem petebant exigendi decimas ob iuris
aſiſtentiam contra Monaſterium quo-
ad prædia de nouo empta, & fuit deter-
minatum Monaſterium non poſſe eam
euitare, etiamſi doceret de priuilegio
exemptionis, & præſcriptionem proba-
re vellet, ea ſcilicet ratione, quia priuile-
gium, & poſſeſsio non percutiebant em-
pta poſt Concilium, in quibus diuerſum
ius ſtatuitur ab ijs, quæ antea poſside-
bantur.
16 Sed dicere nec prætermiſtam vt con-
ſtito de longa poſſeſsione Baronis ante
controuerſiam, quamuis ius reſiſteret
ſolam tituli allegationem abſque vlla
exhibitione eſſe ſufficientem ad obti-
nendum in poſſeſſorio, ita vt ſi Baro
peteret conſeruatorium, quamuis ius
reſiſteret, poſsit obtinere, *Couarruu.*
pract. quæſt. cap. 17. *num.* 6. *Menoch. de*
Retinend poſſeſ. remed. 3. *num.* 593. *Ca-*
pie. deciſ. 6. *Seſe de inhibit. cap.* 5. §. 10.
num. 46 *Rot. diuerſ. deciſ.* 534. *num.* 7.
& *deciſ.* 595. *num.* 4. & 5. *part.* 1. dicens
poſſeſsionem eleuare, & ſuos parere
effectus nedum quando eſt contra præ-
ſumptionem iuris, ſed etiam quando eſt
contra ius ſi ſit alicuius temporis con-
ſiderabilis *Capiblanc. in dicta prag.* 1. *ſub*
17 *num.* 234. *de Baron.* vbi putauit ad hunc
effectum tempus appellari longum ſi
eſſet vltra decem annos, quia tũc colo-
rato titulo ipſum allegando poſſeſſor
eſſet manutenendus, allegat *Cacheran.*
deciſ. 116. *num.* 7. & *Peregrin. de fidei-*
commiſ. Artic. 52. *num.* 142. quibus iun-
go *Caſſador. deciſ.* 2. *de cauſ. poſſeſ.* &
18 *propriet.* vbi ex poſſeſsione decennali
induci titulum præſumptum *Rot. diuerſ.*
deciſ. 4. *num.* 7. & *deciſ.* 8. *part.* 2. in qua
fuit dictum ex poſſeſsione decennali
portionarios eſſe manutẽnedos in quaſi
poſſeſsione interueniendi in Capitulo,
& votandi in actis Capitularibus, licet
ad ſolos Canonicos de iure communi
id ſpectaret, confirmat hæc omnia *Ma-*
reſcott. var. reſolut. lib. 1. *indicat. cap.* 11.
19 *num.* 53. vbi aſsignat rationem, quia
longeua poſſeſsio tituli locum obti-
net *ex l. ſiquis diuturno ff. ſi ſeruit. ven-*
dic. l. apparet § *ſi quis ff. de Itiner. Actuq.*
priuat. l. hoc iure §. *ductus Aquæ ff. de*
Aqua quotid. & aſtiu. Abb. in cap. cum
ueniſſent num. 8. *de Conſtitut. Franc. in*
cap. ad decimas num. 8. *de Reſtitut. ſpoliat.*
in 6. ſicque conſiderabam vti Aduoca-
tus ad fauorem Illuſtriſsimi D. Fran-
ciſci Salutij Epiſcopi Motulenſis hodie
Prioris Eccleſiæ S. Nicolaij Barenſis
contra eius Capitulum circa pretenſam
ſtrenam ſolitam dari per Terram Ru-
tiliani.
20 Verum hãc concluſionem non ſic li-
berè pertranſit, quia *num.* 57. aſſerit
illam procedere, quotieſcumque poſ-
ſeſsio eſſet pacifica & iuſtificaretur ex
patientia illius contra quem poſsidetur,
allegat *Franc. in citat. cap. ad decimas*
num. 8. & *Felin. in cap. ſi diligenti ſub*
num. 7. *de præſcript.*
Et num. 59. declarat illam ceſſare
21 vbi apparet de titulo inualido, quo-
niam curſus temporis in tali caſu nihil
operaretur circa præſumptionem vali-
ditatis *Pariſ. conſ.* 27. *nu.* 115. *lib.* 2. *Cra-*
uett. conſ. 134. *num.* 44. *Bellon. conſ.* 20.
col. 9. *Rota in vna Eluen. Mineriorum*
16. *Decembris* 1588. *coram R.P.D. Ora-*
no addo late Illuſtriſſimum Epiſcopum
meum Riec. in praxi probat. Iuris patro-
nat. reſol. 74.
22 Tandenque *num.* 60. annuit illam ha-
bere locum dumtaxat, quãdo ius reſiſtit
poſſeſſioni, non tamen eſt prohibita
præſcriptio vt in *cap.* 1. *de præſcript.* quia
hoc caſu dicit ille temporis lapſum nihil
operari ex *Rota in Placentina decima-*
rum 31. *Ianuarij* 1586. *coram R. P. Bu-*
balo, quia ad inſtar eſt ſublata vis indu-
ctiua præſcriptionis ex curſu temporis,
Ita etiam cenſetur ſublata vis indu-
cendi præſumptionem tituli.
23 Vnde vbi præſcriptio eſt prohibita,
vt in laico poſsidente decimas, cuius
poſſeſsioni nedum ius expreſsè reſiſtit ad
texum *in cap. prohibemus de Decim.* ſed
pariter omnem præſcriptionem vetat
cap. dudum eod. tit. cap. cum cauſam de
præſcript. in tali caſu ex temporis lapſu
titulus minimè præſumitur quod annis
non longè elapſis vti Aduocatũ repor-
taſſe in Curia Illuſtriſsimi Nuncij Apo-
ſtolici huius Ciuitatis ad fauorẽ Admo-
dum Reuerendi D. Iacob. Anelli de Se-
rillo,

rillo,& alias coram quodam Illuſtriſſimo Archiepiſcopo vti delegato Apoſtolico reminiſcor.

Vlterius non eſt obliuioni tradendum in hac eadem vtili materia deſiſtere noſtram principalem firmatam con-
24 cluſionem quando Aſsiſtentia Iuris communis Vaſſallorum vel Baronum non eſſet nitida, & clara ſed potius turbida,& obſcura, quoniam in huiuſmodi caſu non obſtante, quod ineſſet iuris aſsiſtentia Manutentio poſſet denegari, quia illa non releuaret *Seraphin. deciſ. 1279.num.4.Rota in Marſicen. Iuriſdictionis 16. Iunij* 1618. *coram R. P. D. Buratto* Ludouiſ. *deciſ.* 312. *Rot. deciſ. 655 ſub num.3.tom.* 1. *in poſthum.*Mareſcott.*var.reſolut.lib.*1.*cap.*11.*num.* 11. vbi teſtatur in huiuſmodi caſu Rotam ſolere omiſſo iudicio poſſeſſorio aggredi merita cauſę, & diſcutere petitorium dicens ſic fuiſſe obſeruatum in pluribus cauſis & ſignanter *in vna Lucen.*, *ſeu nullius Iuriſdictionis* 4. *Maij* 1598. *coram Eminentiſſimo Cardinali Seraphino, & in alia* Montis Regalis 4. *Nouembris de eodem Anno coram* R. P. *D. Penia*,vide *Gonzalez in Regul. Cancell.de Altern. gloſ.45.num.*38. *&* 39. *& Gratian. forenſ.diſcept.cap.*450.*num.*41.

25 Quamuis vbi concurrerent aliqui Actus poſſeſſorij adhuc non obſtante turbiditate aſiſtentiæ Iuris pro vel contra Vaſſallos, aut Barones, poſſet dari manutentio Vaſſallis, vel Baronibus habentibus fundatam intentionem de iure communi R*ota deciſ.*382.*num.*5.*part.* 2. *in* R*ecentior.* vbi quod offuſcatio obſtat manutentioni,quando ſolum fieret vis in aſsiſtentia iuris communis,refert, & ſequitur *Beltramin.in addit. ad deciſ. Ludouiſ. d.deciſ.*312. *verſic.limita tu.*

CÆterum ſi capta Informatione conſtaret Baronem poſsidere, vel è contra Vaſſallos veniret manutenendus, ille de cuius poſſeſsione conſtat licet iuris communis reſiſtentiam habeat ex theorica *Innocent. in cap. cum veniſſent de* R*eſtitut.ſpoliat. Abb. in cap.* 1. *num* 8. *vt lit. pendent. Ruin. conſ.* 28. *num.*12.*vol.*4.*Menoch.de* R*etinend. poſſeſ.remed fin. num.* 21. *cum ſeq. Capic. deciſ.*189. vbi iuxta hanc ſententiam reperies deciſum per Sacrum Conſilium, dum iudicauit eſſe manutenendum exiſtentem in poſſeſsione paſcendi in alieno territorio,quod iure communi liberum à tali ſeruitute præſumitur, confirmat R*ota in Aquilana Iuriſdictionis* 1607. *coram Eminentiſsimo Cardinali Pamphilio* 33.*in ordine apud* Marchesan. *de commiſsion.fol.*980.*tom.*1.

28 Sed R*ota deciſ.*685.*ſub num.*2. *part.* 1. *in* R*ecentior.* cum eadem pertranſiens ſententia illam dicit eſſe veram quando poſſeſsio eſt temporis conſiderabilis, *& in Hiſpalen. praeminentiarum* 20. *Februarij* 1619. *coram* R. *P.* D. *Vbaldo* dixit ſufficere quod poſſeſſori ius vehementer non reſiſtat ad effectum dandi manutentionem.

28 Et *Couar.pract.cap.*17. *num.*6. eidem inhærendo opinioni de qua ſupra illam veram iudicat;ita demum,si vltra quasi poſſeſsionem producatur pariter titulus & si de perſe non ſufficiens, dũmodo ſit talis,quo præſcribendi cauſam præbeat, dicens ſolam poſſeſsionem non coadiuuatam aliquo tiutulo ſaltem colorato non eſſe ſufficientem pro manutentione aduerſus habentem iuris aſsiſtentiam ex *d. cap. cum perſonæ* §. *pen. vbi Anchar.Io: And.Franc. & Gemin.*

Mareſcott. autē ſæpius *cit.c.*11.*ante n.* 35. videſ.hās opinionũ ſciſſuras cum diſtintionis ſedere pertrãſire voluit,& putauit duos caſus diſtinguendos, quorum
29 primus eſt quando ſumus in poſſeſſione quam vniuerſalem vocat, & tunc ipſe ſubdiſtinguit quod vel ius commune aſſiſtit poſſidenti, & ſola poſſeſſio vniuerſalis ſuffragatur pro manutentione, exemplificat in parocho,qui probata poſſeſſione recipiendi decimas aliquorum fructuum eſt manutenendus in poſſeſſione decimandi reſpectu totius agri ex *Abb.conſ.*71.*lib.*1.*& Butr. in cap.final.num* 40. *de cauſ. poſſeſ. & propiet.* ſic etiam probata poſſeſſione ſeù quaſi iuris decimandi reſpectu certorum prædiorum ei manutentio datur quoad reliqua prædia intra parocchiam exiſtētia, allegat inter cæteros *Rot.in nouis deciſ.*2 *de praſcript.& in vna Corduben. redecimarum* 25. *Octobris* 1593. *coram Eminentiſſimo Cardinali Seraphino*, & *in vna Valentina decimarum* 23. *Octobris* 1598.*coram eodem*, vbi tamen fuit declaratum ceſſare quando alius reperiretur in poſſeſſione,quod etiam dixit R*ota in alia Hiſpalen. iuris decimandi* 11. *Aprilis* 1567.*coram eodem*.

30 Aut poſſidens habet iuris reſiſtentiam

tiam, & tunc dicit ipſe ex ſola vniuerſali poſſeſſione non dari manutentionem exemplificat, quando res ad alium de iure pertinet ex *Grabiel. concluſ. 2. num.24. de preſcript.* vndè ſi aliquis probaret poſſeſſionē percipiendi decimam in alia parocchia de vna ſpecie fructuum eidem non daretur manutentio reſpectu alterius ſpeciei, quoniam huic poſſeſsioni ius reſiſtit allegat *Archidiac. & Butr. in cap. final. num. 44. de cauſ. poſſeſ. & proprietat.* & *Mill. in repertor. in verbo poſſeſſio ſeù quaſi iuris decimandi*, quod tamen fallit quando appareret titulus, ſeù priuilegium, quia tunc daretur manutentio non obſtante reſiſtentia iuris iuxta Rotæ deciſionem *in Valentina decimarum* 20. *Februarij 1598 coram Peregrino, & in dicta Hiſpalen. decimarum coram Eminentiſſ. Seraphino*.

Alter caſus eſt, vbi ſumus in poſſeſſione particulari, & iuris reſiſtentia ineſt, Et tunc diſtinguendum putat, quod vel is cui ius cōmune reſiſtit agit contra ſuperiorem, & in tali caſu ſola poſſeſſio non ſuffragatur pro manutentione ſed requiritur titulus ſaltem præſumptus ex *Achil. de Graſſ. deciſ. 5. de Reſtit. ſpoliat*, *& Rot. in Corduben.* Re decimarum 25. *Octobris* 1593. *coram* Seraphino.

Vel agitur contra alios, & tunc iterum diſtinguit, quod aut poſſidenti reſiſtit valde vehemens iuris communis
31 præſumptio & tunc manutentio non datur abſque titulo, niſi habeatur poſſeſſio immemorabilis per *text. & Gloſ.* communiter receptam *in cap. 1. de præſcript. in 6. Zabarel. conſ. 26. nu 5. Dinus in Regul. poſſeſſor n.27. Balb. de præſcript. 2. part. 3. part. princip. quæſt. 6.*

Aut poſſidenti tantum ius commune reſiſtit, nec aduerſatur vehementiſſima
32 iuris prȩſumptio, & in tali caſu dicit manutenendum eſſe poſſeſſorem etiam quod ſolo innitatur poſſeſſorio, ſicq; pluries teſtatur iudicatum per Rotam vt
33 apud eum *num.*43, qui cum latiori calamo hæc & alia conglomerat eiuſdem remiſſione contentus amplius circa id me non defatigo.

34 IN plenario autem poſſeſſorio, quamuis ſint affirmantes, vt probata decennali poſſeſſione cum tituli allegatione Baro veniat manutenendus, vt fuerunt *Iacob. de S Geor. in tit. de Homag. num.* 19. *&* 37. *Plot. de in litem iurand. §. 3. Roman. conſ.* 22 *Theſaur. deciſ.* 206. *iuxta terminos tex. in l. cum de in rem verſo ff. de vſur.*

Tamen (niſi oculi mei cecutiant) veriorem agnoſco ſentētiam affirman-
35 tium requiri centenariam, vel immemorabilem, vt *Peregrin de Iur. Fiſci tit. de præſcript. num.* 24. *Gramat. conſ. ciuil.* 90. *&* 147. vbi tutatur ſolam exceptionem, & probationem præſcriptionis immemorabilis poſſe impedire, quin Vaſſalli lite pendente non debeant ipſi manuteneri, & probat *Capiblanc. in d. pragm.* 1. *num.* 237. *de Baron.* vbi quod cum Vaſſalli habeant ius commune pro ſe omni via debet eis conſuli donec cauſa cognita non fuerit diſcuſſus titulus allegatus *Vaſq. controuerſ. illuſtr. cap.* 85. conferunt ſcripta in grauam. 3. tom. 1. vbi lubeat videre, ne bis idem repetatur.

Nec Immemorabilis proderit, ſi bona fides defierit, cum in præſcriptione immemoriali bona fides ſit de ſubſtantia vt diximus in prælud. *7. n. 4. in verſic. quin imo*.

Itàquod his deficientibus Vaſſalli ſemper erint in poſſeſſione manutenendi.

TAndem ſi eſſemus in prætentionibus præter ius, vel ius ſuper prætenſis
36 non aſſiſteret, tunc ſubintrarent meri termini Retinendæ poſſeſſionis in quo vt Vaſſalli poſſint obtinere neceſſe eſt, probare ſe habere antiquiorem poſſeſſionē & turbari à Barone iuxta vulgata iura, & inueteratam Tribunalium practicam vt prȩter tractatum particularem *Menoc.* qui oīa dixit latiſſime per *Maſcard. de probat. concluſ.* 1196. vbi quid probare debeat Actor ad hoc vt in interdicto retinende poſſeſſionis, quod vti poſſidetis appellatur obtineat *Cacheran. deciſ* 42. 54. *&* 99. *Benitend. dec.* 42 *Capic. dec.* 72. *&* 209. *Magon. deciſ. Lucenſ* 54. *Henr Boer. in ſuis ſingul. in tit. de petitor. & poſſeſſor. Tepat.* qui plura colligit *var. ſent. tit. de interd. retin. poſſeſ. fol mihi* 259 *to.* 1. *Ciriac. controuer. foren.* 10 *tom.* 1.

Nec ſinè ratione Antiquioris poſſeſſionis probatio debet præcedere, quia
37 poſſeſſio antiquior præſumitur habere iuſtitiam permanentem *Afflict. deciſ.* 277.

*num.*6.annuẽs *deciſ.224. num. 8. & 11.*
recentiorem poſſeſsionem præſumi ſem-
per vitioſam *Boer.deciſ.239.part.* 2. vn-
dè poſſeſsionem antiquiorem ſine titulo
præferendam eſſe recentiori cum titulo
non erubuerũt ſcribere *Plot.in repet.l. ſi
quando num.*67.*C.vnde vi*, *Affliſt. deciſ.*
363.*num.*4. & poſſeſsio anterior etiam
per horas, imò per momenta in materia
poſſeſſorij præualet ſecundo poſſeſſori
*Paſeth.conſ.*16.*num.* 15. *Ruin. conſ.* 28.
*num.*9.*vol.*4.*Gozad.conſ.* 86.*num.* 7. &
16.*Ferrett.conſ.*2.*num.*7. qui in *conſ.* 4.
tutatur poſſeſſorẽ anteriorem in mate-
40 ria beneficiali admitti nulla eo caſu titu-
li defectus exceptione admiſſa, Inde in
concurſu manutentionis præfertur poſ-
ſeſsio magis antiqua *Abb. in cap. licet
cauſam num.*36.*de probat.Gemin. in cap.
ſi à ſede num.*31.& ibi *Franc. num.* 2.*de
prebend. in* 6. quos refert & ſequitur
Gratian.tom. 5. *diſcept.forenſ. cap.* 910.
*num.*12.

41 Sed data paritate probationum poſ-
ſeſsionis in hoc interdicto debet obti-
nere qui oſtendit Titulum *Veral. deciſ.*
336.*part.* 1. vide *Boer.deciſ.*239. & *The-
ſaur.deciſ.*206. vbi latè in materia.

Vndè ſi pro parte Vaſſallorum titulus
non oſtendatur excludetur Baro à poſſeſ-
ſione, at ſecus ſi Baro titulum haberet.

42 At quando Baronum, vel Vaſſallorum
iura ſunt dubia, licet *Bartolus in l.* 1. *C.
vti poſſidetis*, conſueuerit dicere Iudi-
cem debere pronunciare, vtrunque eſſe
poſſeſſorem pro parte dimidia, & *Gloſ.*
ibidem enunciat debere tunc id ſorte
dirimere ſecundum alteram opinionem
in l.in tribus ff.de Iudic.

Tamen ipſe cum illis concurrerem,
quando Baronum, & Vaſſallorum liti-
gantium accederet conſenſus, quod ſi
43 ſecus, putarem ad euadendas diſcordias
in tali caſu Iudicis partes eſſe deuenien-
di ad ſequeſtrum & ſic euitabuntur Ini-
micitiæ partium, & Iudicare debentium,
vide *Franc. Marc. deciſ. parlament. Del-
phinal.*405.*tom* 2. vbi reponit modum
pronunciandi interdicto vti poſsidetis,
quando partium iura ſunt dubia, & cum
iſta videtur tranſire opinione, quæ
ſicuti æqua eſt, ita venit omninò ſe-
ctanda.

Vnde in huiuſmodi caſu nec Vaſſallis,
nec Baronibus poſſeſsionem habere
permitterem, ſed nomine Sacri Regij
Cõſilij aut Tribunalis, coram quo con-
trouerſia vertitur ad euitandum euitan-
da illam ſequeſtrari debere putarem,
niſi tamen aliud facti qualitas expoſce-
ret, vndè ſatis iudicare debentis arbi-
trium verſari poteſt, qui iuxta plagarum,
ſigna medicamenta adhibere valebit.

44 Conſtituas autem hac occaſione Re-
gulam, Barones, vel Vaſſallos poſſeſſores
olim, hodie poſſeſſores præſumi debe-
re *Gloſ.Bar & DD. in l ſiuè poſsidetis C.
de probat. cap cum Eccleſia Sutrina de
cauſ poſſeſ.& propriet.cap olim de Reſtit.
ſpoliat.Gabriel fusè concluſ.* 50. *de præ
ſcript. Maſcard. latè concluſ.* 540. *Card.
Tuſc.pract.concluſ.tom.*6. *lit.p concluſ.*
417. *Menoch. de præſumpt. libr* 6 *præ-
ſumpt.*62. & 64. vbi ad latitudinem af-
firmantes procedere non ſolum in ipſo
poſſeſſore allegante poſſeſsionem de
præſenti ſed pariter in ſucceſſore vni-
uerſali, vel ſingulari, qui poteſt allegare
poſſeſsionem defuncti, vel authoris ſui
quem conſtat poſſediſſe continuatim
vſque ad mortem, vt pariter tradunt
*Garcia de beneſic.part.*6 *cap.*3. *num.* 76.
45 *Alciat.de præſumpt.Regul* 2 *præſumpt.*21.
etiam probans initium poſſeſsionis ad-
huc habere aſsiſtentiam iuris, vt præſu-
matur hodiè pariter poſſeſſor, ſequuntur
Rebuff de pac ſic poſſeſſor. num. 569 *Go
mes in l* 50.*Tauri num.*37 *Paris de Reſi-*
46 *gnat beneſic.lib.*3 *quæſt* 6. *num.* 76. &
quem probatum ſemel dominum ſe ſu-
per pretium retinuiſſe dominium etiam
poſt mille annos probat *Fachar. tom* 1.
*commun.opin.lib.*4.*tit* 9. *num.* 340. *pa-
gin.mihi* 510

Itaquod non probato contrario in
varijs quippè cauſis tam vti Aduocatus
obtinui, quàm vti Iudex cum hac per
tranſeundo concluſione determinaui.

SVMMARIVM.

1 *Domini Caſtrorum ſunt ſubiectis in-
feſti.*

2 *Ezechiel.* 22. *reportatur, quatenus
dicit, Principes hodie eſſe factos lu-
pos rapaces, qui effundunt, & de-
uorant ſanguinem miſerarum ouiũ*

quas

Digitized by Google

quas ad cuſtodias Dominus eis tribuit.

3 *Aſſueta fieri facilè præſumuntur.*

4 *Ius pro Vaſſallis in dubio aſſiſtit, vt geſta ad Baronum vtilitatem ex metu facta præſumantur.*

5 *Exactio, & præſtatio ſeruitiorum facta Baronibus dicitur ſuſpecta.*

6 *Acquieſcentia Vaſſallorum ſi probetur, præſumitur coacta.*

7 *Conſuetudo non naſcitur ex actibus coactis, & vide num. 11.*

8 *Actus violenti, & meticuloſi non inducunt quaſi poſſeſſionem.*

9 *Ius præſcribi non poteſt ex violenta poſſeſſione.*

10 *Ius agendi ex improba poſſeſſione nullatenus fundatur.*

12 *Metus omnem excludit conſenſum.*

13 *Dolo deceptus dicitur non conſentire.*

14 *Contradicere videtur, qui non conſentit.*

15 *Paria ſunt conſentire, vel non contradicere.*

ARGVMENTVM.

Geſta à Vaſſallis in fauorem Baronum qualiter metu facta cenſeantur, & taliter extorta, itaquod nulla de eis ſit habenda Ratio in controuerſijs exortis.

PRAELVDIVM II.

1 DOminos Caſtrorum eſſe hominibus ſubiectis ſemper inſeſtos: & auaritia plenos, illamque de die cogitare, & de nocte ſomniare fatetur *Antibol. in ſuo tract. de Muner. §. 4. num. 196.*

2 Ita quòd verificatum eſſe dictum *Ezech.* 22. tutò affirmandum eſt, dum in ſequentia prorupit verba: *Principes facti ſunt hodie quaſi lupi rapaces, qui effundunt, & deuorant ſanguinem miſerarum ouium, quas ad cuſtodiam Dominus eis tribuit.*

Quapropter, cùm vti lupi rapaces, (pace bonorum, prout ſic omnes habeo, ſit dictum) à Vaſſallis in dies non debita de iure extorquere minime ſtomacentur, & aſſueta fieri facilè præſu-
3 mantur, *l. certi conditio §. ſi nummos, ff. ſi certum petatur*, & ab aſſuetis licitum ſit arguere, *l. ſi quis donaturus, ff. de vſufructu, l. quod ſi nolit §. qui aſſidua ff. de edilit. edict. l. certi in fin. ff. de precar. l. Titianus, ff. quod cum eo.*

Ideo in dubio tutò firmari poteſt Re-
4 gula, ius pro Vaſſallis aſſiſtere, omnia, & ſingula geſta per illos ad vtilium Dominorum fauorem, aliàs minimè debita metu geſta fuiſſe, & aliter à Baronibus extorta fuiſſe, prout ſic hanc præſumptionem acceptarunt *Innocent. in cap. ſi diligenti num 5 de præſcript. Faber in §. eque num. 26. de Action. Bald. in cap. 1. in verbo pactiones de pac. Conſtant. Aretin. cōſ. 24. n. 6. Bertrand. conſ. 17. n. 3. Paris de Reintegrat. feud. cap. An præſtatio ſeruitiorum, Soccin. Iun. conſ. 99. num 35. cum ſeq. volum. 3. Roland. conſ. 100. num. 112. libr. 4. Regner. Sextin. libr. 2. de Regal. cap. 13. num. 21. Couarr. in Regul. poſſeſſor, §. 5. num. 2. de Reg. Iur. Maſcard. de probat. concluſ. 1301. Scrader de feudis part. 10. ſect 5. num. 109. Viſcont. in concluſ. Iur in verbo ſeruitia, Berlich. deciſ. Lipſ. 74. num. 8. cum ſequ. Rota deciſ. 616. tom. 1. in poſthum. Farinacc. num. 3.* vbi quòd in ſubditis metus præſumitur, ex *Surd. conſ. 127. num. 25, Amat. conſ. 94. num. 8.* vbi quòd ſuperioris poſſeſſio extorta præſumitur, ſi de titulo non appareat.

5 Suſpecta eſt enim ſemper exactio, & præſtatio ſeruitiorum facta à Vaſſallis Baronibus, *Vaſq. controuerſ. Illuſtr. cap. 85.* vbi quòd potius eſt præſumendum, quòd ratione violentiæ, vel metus vaſſalli conſenſerint, quam ratione debiti ſequitur *Capiblanc. in Pragmat. 1. ſub num. 237. de Baronibus tomo 1.*

Inde cùm ex parte Vaſſallorum metus præſumatur, geſta ad fauorem Baronum illis non præiudicant, & conſequenter ſola allegatio exactionis, & præſtationis ſeruitiorũ Baronibus prodeſſe nequit, vt percipitur ex *Rota in vna Tiburtina Iuris molendi Veneris 4. Iunij 1614. coram R. P. D. Remboldo*, annuendo ex quauis alia cauſa potiùs, quam animo obediendi, & acquieſcen-

6 di geſta præſumi ad fauorem Baronum, & quatenus acquieſcentia probaretur potius cenſenda eſſet coacta, & metu extorta.
7 Ex actibus autem coactis nullam naſci conſuetudinem, neque acquiri ius cogenti probat Nacta conſ. 106. nn.
8 12 tom. 1. Et meticuloſos, ac violentos actus non inducere quaſi poſſeſſionem Bar. docuit in l. ſequitur §. etſi viã ſub num. 6. ff. de vſucap. ſequitur Soccin. conſ. 187. num. 21. volum. 2. Cephal. conſ. 441. num. 36 vol. 3. Bertazzol. conſ. ciuil. 1. num. 88. nec interdictum retinendæ.
9 Guid. Pap. conſ. 67. ſub num. 3. Et ex violenta poſſeſſione ius præſcribi non poteſt, §. furtiua. Inſtit. de vſucap Bal. in cap. ſi diligenti n. 6. de præſcript. Gram. conſ. ciuil. 90. & 147. Becc. de ſtatut Vrb.
10 præſcript. gloſ. 19. num. 242. Et ius agẽdi ex improba poſſeſſione nullatenus fundatur, l. communi diuidundo §. inter prędones ff. commun. diuid. Bal. in l. ex
11 conuentione num. 3. C. de pact. Et vbi terror, ac metus interuenire potuit, non inducitur præſcriptio, vel conſuetudo, Crauet. conſ. 592. num. 85. & ſequ. Surd.
12 conſ. 323. num. 13. quia metus omnem excludit conſenſum, l nihil conſenſui ff. de reg. iur. cap. cum locum extr. de ſponſal. Surd. conſ. 323. num. 13. volum. 3. Rota in Mediolanen. Matrimonij coram
13 R. P. D. Platta, vt pariter conſentire non dicitur dolo deceptus, Paris de Reſignat. beneſic. libr. 13 quæſt. 3. à num. 5. cum ſeq. quia habetur pro ignorante, & & errante, qui nec conſentire videtur, l. ſi per errorem ff. de iuriſdict. omn. Iudic. Crauett. conſil. 257. num. 2. Cardinal. Tuſc. concluſ. 754. lit. C. tom. 2.
14 Certique iuris eſt, non conſentientem videri contradicere, l. inuitum ff. de ſeruitut. vrban. præd. quia parificantur non conſentire, vel contradicere, ad inſtar conſentire, vel non cotradicere paria ſunt, l. in adoptionibus ff. de adoptionibus. Et dicebam vti cauſæ patronus pro Reuerendo D. Ioan. Antonio Briglia Eccleſiæ Vicanæ Canonico, coram Commiſſario, & Delegato Apoſtolico.

SVMMARIVM.

1 *Exactio, & præſtatio ſeruitiorum Baronibus factorum ſemper eſt ſuſpecta vi, vel metu.*

2 *Præſtatio ſeruitiorum facta Baronibus præſumitur ratione familiaritatis, vel ex gratia, & bono amore Vaſſallorum.*

3 *Patientia ſimplex, & ſcientia Subditorum potius cauſa gratitudinis & familiaritatis præſumuntur, quàm aliter.*

4 *Interpretatio ſemper eſt capienda ad fauorem Vaſſallorum, vt actus facti per eos ex voluntate præſumantur non ex debito, aut animo ſe obligandi.*

5 *Geſta à Vaſſallis in fauorem Baronum, potius ex cauſa voluntatis, quàm ex iure debiti præſumuntur, & ideo poſſeſſionem non tribuunt.*

6 *Geſta ex cauſa familiaritatis, & beneuolentiæ Baronibus, ius non tribuunt, nec acquirunt, & numero 11.*

7 *Poſſeſſio iure familiaritatis non ſuffragatur ad obtinendum in ſpolio.*

8 *Poſſidens iure familiaritatis, non ſibi poſſidet, ſed alteri, cuius familiaritate vtitur.*

9 *Vaſſalli non poſſunt cogi ad continuandum actus geſtos ex cauſa familiaritatis, & beneuolentia.*

10 *Actus ex mera voluntate, & liberalitate non inducunt conſuetudinem, nec neceſſitatem, aut obligationem.*

12 *Quæ ex ciuilitate, vel vrbanitate permittuntur, non creant præſcriptionem.*

13 *Præſtita ex voluntate, & gratia appellatione fructuum minimè veniunt.*

14 *Locatione facta de omnibus fructibus Archidiaconatus non veniunt fructus in aduentu Archidiaconi præſtari ſoliti.*

Digitized by Google

15 *Dona quæ non ſunt uniformia, & certam formam annuæ erogationis non habent, non dicuntur eſſe in fructu.*

16 *Donatiua facta nouo Baroni à Vaſſallis non reſtituuntur, ſi venditio feudi declaretur nulla, & nouus emptor tenetur relaxare feudum cum fructibus.*

17 *Vaſſallorum fauore claudicat regula, Actus potiùs ex cauſa neceſſaria, quàm voluntaria geſtos præſumi, amplia vt num.* 18.

ARGVMENTVM.

Geſta per Vaſſallos in fauorem Baronum, qualiter in dubio ex cauſa familiaritatis, & propter beneuolentiam facta preſumantur, ita vt nullum ius tribuant Baronibus ipſis.

PRAELVDIVM III.

1 CVm ſuſpecta ſit ſemper exactio, & præſtatio ſeruitiorum Baronibus factorum, niſi ipſi allegent cauſam probabilem, nullum ius poſſunt ex illis prætendere acquiſiuiſſe, nam ſecluſo quod potius erit pręſumendum ratione
2 violentiæ vel metus (vt in alio Præludio fuit dictum) affirmandum eſt pariter ratione familiaritatis geſta eſſe, *Vaſques controuerſ. illuſtr. cap.* 55. quē ſequitur *Capiblanc. in pragm.* 1. *num.* 237. *in fin. de Baron. tom.* 1.

Vel ex gratia, & bono amore Vaſſallorum vt ex deciſ. Romanæ Rotæ firmauimus *in grauam.* 27. *ſub num.* 13. *tom.* 1. vbi *num.* 14. quod patientia ſimplex &
3 ſcientia ſubditorum potius cauſa gratitudinis, & familiaritatis, quàm aliter præſumitur.

Ad excludendam inquam Baronum prætendentiam in dubio coniectura, vt Actus geſti deriuati ſint ex familiaritate beneuolentia, & profluа voluntate ſubditorum, voluit *Rota in vna Bononien. Iuris macinandi coram R. P. D. Brauo*, vbi quod ſemper eſt capienda interpretatio ad fauorem Vaſſalorum,

4 vt actus facti per eos voluntariè ex beneuolentia cenſeantur erga Barones, & quælibet alia cauſa eſt exquirenda, quàm iure debiti, & animo ſe obligandi illos geſſiſſe, & proindè nullum ius Baronibus ipſis per tales actus acquiſitum eſſe, ac ſi publicæ honeſtatis cauſa illos geſſiſſent, quo in caſu iuri ſuo neminem renunciaſſe videri firmat *Gallin. de verborum ſignificat. lib.* 7. *cap.* 31. *num.* 3.

Et potius iure facultatis in dubio, quàm præſcriptionis tales actus cenſeri elicitur ex *Rip. in tit. de cauſ. poſſeſ. c.* 3. & congruit *Montan. de Regalibus in præl ud. num.* 12. *fol.* 16.

5 Geſta igitur à Vaſſallis in fauorem Baronum potius ex cauſa beneuolentiæ & familiaritatis, quàm iure debiti præſumi debere conſtituenda eſt Regula, & ideo poſſeſſionem non tribuere cautum eſt *in l qui iure familiaritatis ff. de acquir. poſſeſ.* ad cuius ornatum præter *Ann. conſ.* 116. *vol.* 2. plura *Menoch. de Arbitr. Iudic. caſ.* 160. *Maſcard. de probat. cōcluſ.* 1197. *Suarez ad l.* 8 *Fori lib.* 3. *tit. de Adit. hęred Viuius deciſ.* 183.

6 Et proinde neceſſariò ſuccedit confirmare concluſionem, vt per ſimiles Actus nullum eiſdem Baronibus cenſeatur ius attributum, & acquiſitum, *Aldouin. conſ.* 53. *num.* 23. *Rota deciſ.* 761. *num.* 4. *part.* 2. *in* Recent. *D. Ricc. in collect deciſ.* 1293. *in fin. Menoch. de Arbitr. Iudic. caſ.* 160. *Rota in Spoletana Bonorum* 29. *Aprilis* 1616. *coram* R. *P. D.*
7 *Baracto*, vbi dixit per huiuſmodi poſſeſſionem non ſuffragari ad obtinendum in ſpolio ſectando *Pontan. de ſpol. lib.* 3.
8 *ſub num.* 50. quia iure familiaritatis poſſidens non cenſetur poſſidere ſibi, ſed alteri cuius fanmiliaritatis iure vtitur, *Gratian. forenſ. diſcept. tom.* 3. *cap.* 450. *num.* 15 *ex l. generaliter & l. quod meo de Acquiren. poſſeſ. l.* 2. *C de præſcript. triginta annorum Bar. in l. & habet §. Hoſpites de precar. Curt. Iun. conſ.* 108. *num.* 26.

9 Hinc in poſterum non valent ſubditos ad continuandum cogere, quia
10 Actus ex mera voluntate, & liberalitate non inducunt conſuetudinem vt fusè apud *Reg. Valenzuel. conſ.* 140 *à num.* 29. *vſque ad* 34. *vol.* 2. *Crbiſtin. deciſ. Cur. Belgic.* 294. *num.* 26. *tom.* 1.

Nec dicti Actus pariunt, & apportant aliquam

Digitized by Google

aliquam neceſſitatem, aut obligationem vt docet *Bar. in l. cum de in rem verſo ff. de vſur.* & tradiderunt *Innocentius in cap. cum Eccleſia Sutrina de cauſ. poſſeſſion. & proprietat. Angel. & Reliqui in l. ſi certis annis C. de pactis.*

11 Nulla ſiquidem in illis poteſt conſiderari poſſeſſio, & ideò nullum ius Baronibus tribuunt ad textum *in l. proculus ff. de damno infecto l. 1. §. denique, & l. ſi in meo fundo ff. de Aqua pluuia Arcend. Gloſ. in l. ſolet. ff. de Offic. Proconſul. Rodoan. in tract. de Simonia Mentali cap. final. num. 26. Couar. lib. 1. uar. cap. 9. Caldas Pereira de* Renouat. *Emphiteuſ. quæſt. 15. num. 42. Monet. de option. Canonic. cap. 8. num. 21. Menchac. vſufreq. quæſt. cap. 4. num. 9. Gonzalez in Reg. 8. Cancellar gloſ. 5. §. 6. num. 37. Gratian. diſcept. forenſ. tom. 1. cap. 88. num. 15. & cap. 89. à num. 13.*

12 Conducit, nam quæ ex ciuilitate, vel vrbanitate permittuntur, non creant præſcriptionem, *Crbiſtineus deciſ. Cur. Belgic. 164. num. 18. tom. 1.* quia cum depedeāt à mera facultate præſcriptionis ius allegari nequit, nam non militat *Gloſ. in cap. vt priuilegia extra de priuileg.* vbi etiam *Butr.* ſequitur *Felin. in cap. cum acceſſiſſent col. 11. de conſtitut.* quos omnes nouiter aducit *Salernitan. deciſ. ſuprem. Tribun. 56. num. 13.* conſerūt nuper latius cumulata per nos *tom. 1. grauam. 10. à num. 4. cum ſeq.*

13 Vnde Iacobin. *in l. ſi proprietati ff. de Iur. dot.* meritò affirmauit præſtita, ex voluntate, & gratia fructuum appellatione minime venire, quo in loco ex

14 *Oldrad conſ. 129.* rationabiliter aſſeuerat in locatione facta à quodam Archidiacono de ōnibus fructibus ſui Archidiaconatus non venire dona Archidiacono in ſuo aduentu præſtari ſolita, Quam ſententiam probarunt, & ſectati ſunt *Alberic. in l. vſufructu legato ff. de vſufructu. Bal. Paul. de Caſtr. Imol. & Alexander in l. diuortio §. quòd in Anno ff. ſolut. Matrimon.* & poſt illos moderniſſimè ſcribit *de Marin. quotidianar. reſolut. cap. 125.* vbi & alias reddit rationes inter quas illam quoque re-

15 cenſet, quia ipſa dona non ſunt vniformia, & ea quæ certam formam annuæ erogationis non habent, ſed incertam voluntatem in fructu eſſe non dicuntur ex *l. ſeio §. Medico ff. de Annuis*

16 *legatis* & propterea concludit nō eſſe reſtituenda Donatiua facta à Vaſſallis nouo Baroni, ſi venditio illius loci, ſiuè Terræ nulla declarata fuiſſet, ob quod emptor tenetur relaxare feudum cum fructibus.

Quibus veris exiſtentibus tutò firmari poteſt Vaſſallorum fauore claudi-

17 care Regulam illam Actus potius ex cauſa neceſſaria, quàm voluntaria geſtos præſumi *vt in l. Ariſto §. 1. ff. de Iur. deliber. l. pater filium in fin. ff. ad l. falcid. l. proximi ff. de Rit. Nuptiar.* cum adductis per *Card. Tuſc. concluſ. 146. lit.*

18 *A.* vbi ex *Bal. conſ. 35.* vult eſſe verum etiam in diſpoſitione legis, vt illa in dubio teneatur emanata in cauſam magis neceſſariam.

SVMMARIVM.

1 *Inueſtituræ forma poteſt Barones excuſare, ſi ſecundùm eam onera iniungant Vaſſallis.*

2 *Barones non grauant, cùm à limitibus ſuæ inueſtituræ non recedunt, ſed ſua vtuntur poteſtate conceſſa.*

3 *Inueſtituræ tenor ad literam ſeruādus.*

4 *Inueſtituræ pactum in controuerſijs feudalibus allegatur tamquam ſcopus in decidendis cauſis.*

5 *Inueſtitura potius eſt reſpicienda, quàm feudi natura.*

6 *Inueſtitura poteſt admittere etiam pacta extranea naturæ feudali.*

7 *Inueſtitura vires contractus ſuſtinet.*

8 *Feudi natura vna generalis iuxta leges feudi, alia ſpecialis ab inueſtitura ortum habens.*

9 *Inueſtitura poſterior eſt attendenda in concurſu inueſtiturarum.*

10 *Poſteriora derogant prioribus.*

11 *Baro ſi ſe dirigat ſecundùm inueſtituram priorem melioris conditionis*

nis poſterioris, grauat Vaſſallos, & quando, num. 12.

13 *Vaſſallis non poteſt immutari forma inueſtituræ.*

14 *Prima inueſtitura ſi reperiatur alterata ſolet peti vt ad primam formam reformetur.*

15 *Antiqua inueſtitura dat formam, & regulam poſteriori in caſibus dubijs.*

16 *Inueſtitura mutata niſi dicatur expreſſè (de conſenſu partium) nullum infert præiudicium.*

17 *Prima inueſtitura appellatur radiũ, & fundamentum omnium aliarum.*

18 *Inueſtituræ poſteriores à primis differentes præſumuntur erroneæ, & & non factæ ex certa ſcientia, quãquam adeſſet clauſula (Non obſtante, &c.)*

19 *Noua inueſtitura facta per Dominum virtute antiquæ, non tollit vigorem antiquæ.*

ARGVMENTVM.

Vaſſallorum Grauamina, qualiter ex Inueſtiturarum forma excludantur.

PRAELVDIVM IV.

LArga Inueſtiturarum forma quam vtiles Terrarum Domini habere ſo-
1 lent, poteſt eos excuſare, vt iniungendo onera ipſorum Vaſſallis, ex quibus regulaliter grauamen oriatur, grauare in tali caſu minimè dicantur.

Patet enim quòd dum ſecundùm illius tramites Barones ſe dirigant vtique non grauant, cum iuxta illorum
2 conceſſionem procedent, & à limitibus Inueſtituræ ipſi dum non recedunt excedere minimè videntur, & conſequenter nec grauant, nam ſua vtuntur poteſtate conceſſa.

3 Sufficit inquam Baronibus ad euadendum grauamen, inhærere inueſtituræ tenori, qui ad literam eſt obſeruandus, nec ab eius forma licitè recedi valet, Roman. & ibi *Mandoſ in addit conſ. 4. num. 3 Viu. deciſ.* 334. *num.* 3. quia Inueſtitura debet attendi, *Gratian. tom. 4. diſcept forens cap.* 663. *num.* 5.

4 Nam in ſingulis controuerſijs feudalibus eiuſdem inueſtituræ pactum allegatur, & ad illud tamquam ad ſcopum in decidendis controuerſijs habetur recurſus ad textum *in l.* 1. *in fin. de duobus fratribus,* vbi *Andreas, & Afflictus* reaſſumunt, ſolam inueſtituram dici fontem, originem, & cauſam deuolutionis feudorum.

5 Itaquod Inueſtituram potius eſſe recipiendam, quàm feudi naturam elicitur ex *Bal. in prælud feud. num.* 47. Et alijs citatis fundat *Reg. Tap dec. ſuprem. Ital. Senat.* 2. *nu.* 133. & recenter *Merlin. Controuerſ. forenſ cap.* 32. *num.* 27.

6 Quia illa poteſt admittere pacta etiam extranea naturæ feudali, vt fusè probauit *Natta conſ.* 467. *volum.* 2. & voluit *Curt. Iun. in tract. de feud* 1. *part* 6. *part. quæſt. princip.* ſequitur *Capiblanc. in pragm.* 1. *part.* 1. *num.* 2 *de Baron. tom.* 1. vbi pariter quod inueſtitura vires contractus ſuſtinet ex *Bal. in cap.* 1. *§ præterea, tit. quid ſit inueſtitura*, Et quòd illa eſt loco pacti, & niſi ſeruetur pactum reſcinditur omne peractum ex *Afflict deciſ.* 335. *num.* 15. dicens vlterius naturam feudi aliam eſſe generalem iuxta leges feudi, & aliam ſpecialem ab inueſtitura ortum habentem, ex *Capyc. in ſua Inueſtitura feudal. in verbo feudorum leges.*

Cœterùm non deſinam aduertere, quod *Theſaurus deciſ.* 227. *num.* 14. af-
9 firmat in concurſu, & conflictu inueſtiturarum eſſe attendendas poſteriores refert *Viſcont. in concluſ. Iur. in verbo*
10 *Inueſtitura*, quaſi quòd poſteriora derogent prioribus, *l ſed & poſteriores, ff de legibus l. cum in plures § locator horrei ff. locati*, luculenter *Alexan. conſil.* 122. *libr.* 4. vbi ampliat in ſtatutis, contractibus, vltimis voluntatibus, Reſcriptis, & ſimilibus.

11 Quare ſi Barones (attenta hac opinione) vellent ſe dirigere iuxta inueſtituras priores, in quibus forſan eſſent ipſi melioris conditionis, & maiorem poteſtatem haberent, Vaſſallos grauarent.

Sed

Digitized by Google

12 Sed ego non concurro cum *Theſaur.* niſi quando appareret de mutatione inueſtituræ poſterioris, ex conſenſu Vaſſalli inueſtiti, de cuius præiudicio agitur.

13 Vaſſallis enim non poſſe immutari formam inueſtituræ, notarunt *Dec.conſ.* 185. *Ruin.conſ.* 187. *vol.* 1. *Brun.conſ.* 15. *Paris conſ.* 22. 23. *&* 145. *vol.* 1. ſed Inueſtituram primam eiuſque tenorem eſſe attendendum vti lapidem Angularem *Afflict.deciſ.* 195. vbi *Vrſil.Burſat. conſil.* 122. *num.* 18. Rot. *Lucenſ. deciſ.* 48. *col.* 1. *Conſiliarius de Anna conſ.* 53. *num.* 35. *cum ſeq. lib.* 1. & ante eum *Io: Vincentius Anna pater in ſingul.* 563. vbi fatetur in Regia Cancellaria fuiſſe ſemper deciſum primam Inueſtituram attēdendā eſſe tali modo, vt ſi reperiatur conceſſum feudum pro hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcumque, & deindè vtatur, & Rex aſſentiatur pro hæredibus ex corpore, talis Aſſenſus poterit accomodari vigore originalis inueſtituræ, prout fit in facti contingentia iudicatum, & practicatum in cauſa Illuſtr. Comitis Biccari, qui emerat Baroniam Vallis Maioris ab Illuſtr. Marchioniſſa Illiceti, qui habebat pro hæredibus, & ſucceſſoribus in perpetuum teſtatur.

14 Hinc caſu quo prima inueſtitura reperitur alterata, ſolet peti vt ad primam formā reformetur *R. De Ponte in tract. de poteſt. Proreg. tit. de Reform. Inueſtitur. Reg. Rouit. conſ.* 1. *num.* 35. *& ſeq. vol.* 1. vbi plura conglomerat, quæ hic adaptari poſſent.

15 Antiqua ſiquidem inueſtitura dat formam, & regulam poſteriori in caſibus dubijs *Gratian. diſcep. forenſ. tom.* 4. *cap.* 724. *num.* 2.

16 Vnde & ſi appareat de mutatione inueſtituræ niſi dicatur expræſsè (de conſenſu partium) nullum infertur præiudicium, quia ſine illo derogari non poteſt, *Burſat. conſ.* 3. *num.* 11. *& conſ.* 85. *num.* 6. *vol.* 1. *Borrel. conſ.* 1. *à num.* 113. *cum ſeq.* vbi lepidè hanc probat ſententiam, dicens ſemper poſteriores inueſtituras reijci, & primas ſubſiſtere, & obſeruari *cap.* 1. *qui ſucceſ. ten.* & quod prima inueſtitura appellatur radix, ac

17 fundamentum omnium inueſtiturarum ſubſequentium, quæ ſemper à primis regulari debent *Bal. in l.* 1. *num.* 3. *ff. de Rer. diuiſ. Paſtb. conſ.* 17. *num.* 2. *Sonſbec de feud. part* 9 *num.* 25. & quod In-

18 ueſtituræ poſteriores a primis differentes erroneæ præſumuntur, & non factæ ex certa ſcientia, quanquam adeſſet clauſula (Non obſtante &c.) vt latius apud eum videri poterit, nam multa quę huic fauent opinioni coadunauit, addo *Menoch. de præſumpt. lib.* 3. *præſumpt.* 45. *Imol. conſ.* 65. *Gregor. de feud. par.* 3. *quæſt.* 10. *Surd. conſ.* 49 *vol.* 3. Eoque maximè quia ſolent inueſtituræ poſteriores ſe remittere primis cum clauſula, prout tui Anteceſſores tenuerunt, *Camil de Curt. in diuerſ. feud. fol. mihi* 31. *Scrader de feud. part.* 1. *cap.* 5. *de feud.* *Anna conſ.* 53. de qua clauſula *Præſes de Franch. deciſ.* 192.

19 Et noua inueſtitura facta per Dominum virtute antiquæ non tollit vigorem venientem ex antiqua, *cap. vnic. de Vaſſall. decrep. ætat. Reg. Valenzuel.* recenter *conſ.* 160. *num.* 85. *tom.* 2.

SVMMARIVM.

1 *Baronibus licet agere quatenus ſua priuilegia ſe extendunt.*

2 *Priuilegium facit ceſſare legem.*

3 *Priuilegium dicitur lex, qua conceditur aliquid ſpeciale, & quatenus durat ad modum legis eſt ſeruandum.*

4 *Argumentum valet de priuilegio ad legem.*

5 *Priuilegium nuncupatur lex priuata.*

6 *Priuilegium operatur fortius, quàm pactum.*

7 *Producens pro ſe priuilegium debet obtinere in quocumq; iudicio, quanquam habeat expreſſam Iuris repugnantiam.*

8 *Agens lege permittente non grauat, & ideo pęnam non meretur.*

9 *Baro grauat quando priuilegijs abutitur.*

10 Pri-

10 *Priuilegia exhibere Baro tenetur cum virtute illius agit, & Vaſſallus conqueritur.*

11 *Priuilegium exhiberi Iudici vel parti quid differat.*

12 *Priuilegij tenor eſt attendendus, nec de illo iudicandum, niſi ipſius tenore inſpecto.*

13 *Priuilegiorum verba, ſed multò magis mens attendenda eſt.*

14 *Verba ſunt intelligenda non vt ſonant, ſed ſecundum mentem, & intentionem proferentis.*

15 *Verba debent ſeruire intentioni, & non intentio verbis.*

16 *Verba ſe habent vt corpus, & ſuperficies, ratio & motus vt ſpiritus, & anima.*

17 *Priuilegia recipiunt interpretationem à ſupplicatis.*

18 *Commiſſio debet intelligi facta per Superiorem iuxta petitionem.*

19 *Priuilegiorum verba ſunt interpretanda ſecundùm propriam ſignificationem.*

20 *Priuilegia debent intelligi iuxta communem vſum loquendi.*

21 *Priuilegia interpretantur propriè, verè, & naturaliter, nec verbis ſubtilibus eſt dialecticandum, num. 22.*

23 *Priuilegia interpretantur ſecundùm ſubiectam materiam.*

24 *Priuilegia ſunt interpretanda, vt aliquid operentur.*

25 *Priuilegium non dicitur, quod nihil ſpecialiter concedit.*

26 *Priuilegia obſcura ſtrictè interpretantur, ſic etiam vbi ſunt in præiudicium tertij. num. 29.*

27 *Priuilegium quando non dicatur de voluntate Principis conceſſum & per importunitatem obtentum.*

28 *Priuilegia Baronum enormiter lædentia Vaſſallos, quando non iuuent.*

30 *Priuilegia latè interpretantur etiam in odioſis, quando ita apparet ex verborum proprietate.*

ARGVMENTVM.

Vaſſallorum Grauamina qualiter ex Priuilegiorum Baronalium forma excludantur.

PRAELVDIVM V.

Aliàs prohibita, nec licita Baronibus regulariter de iure grauamen oriri facientia, ſi contra Vaſſallos virtute priuilegiorum ab ijs exerceantur grauamen minimè inducunt,

1 Licet inquam vtilibus Terrarum Dominis quatenus ſua priuilegia ſe extendunt agere, vt elicitur ex *pragm.* 8. ibi (Niſi quatenus virtute ſuorum Priuilegiorum) *ſub Rubric. de Baron.* & ex *pragm.* 14 *in fin.* ibi particulari priuilegio *eod. tit. cap. in his*, & ibi ſcribentes *de priuileg.*

2 Priuilegium enim facit ceſſare legem, & dicitur etiam lex qua concedi-
3 tur aliquid ſpeciale, & quandiù durat admodum legis, eſt ſeruandum, vt probat *Bonacin. de legib. diſput.* 1. *quæſt.* 3. *punct.* 1. & valet argumentum de pri-
4 uilegio ad legem, cum lex priuata illud
5 nuncupetur *cap. priuilegia* 3. *diſtinct. cap. priuilegia* 54 *diſtinct. Rebuff.* plenè in *prax. tit. differentia inter priuilegium num.* 3. & 4.

6 Et priuilegium operatur fortius quã pactum *l. fin. vbi Bal. not.* 3. *C. de bon. libert. Reg. Rouit. conſ.* 1. *num.* 4. *vol.* 1. dicens *num.* 9. producentem pro ſe priuilegium debere obtinere in quocumque iudicio, & ſi habeat expreſſam iuris repugnatiam.

8 Agens autem lege permittente non grauat, & ideo pęnã nõ meretur vulgat *l. Graccus, C ad l. Iul. de Adulter.* exornat *Card. Tuſc. concluſ.* 208. *lit. P.* vbi plura confarcinat.

9 Subintraret tamen grauamen quando ipſorum priuilegijs abuterentur vt percitur ex *pragm.* 6. *de Baron.* ibi *ea poteſtate taliter vtantur nè nos ex eorum abuſu pro iuſtitia aliter pro videre cogamur*.

Sed

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

10 Sed non reticeam obſeruare id quod in praxi quotidie ſeruatur, vt priuilegia oſtendere cogantur Barones, quando Vaſſalli de ijs, quæ vigore ipſorum priuilegiorum Barones agunt, in Sacro Conſilio conqueruntur, nec ſufficit illa ſolum allegare *cap. porrò*, & ibi *Abb. de priuileg. cap. cum perſona eod. tit. in 6. Fuſc. de viſitat. cap. 18. num. 3. lib. 2. Maſcard. de probat. concluſ. 1200. num. 36. Cabed. deciſ. Luſitan. 93. num. 3. part. 2. Menoch. de præſumpt. libr. 6. præſumpt. 14. num. 15. Cardinal. Tuſc. concluſ. 762. lit. P.*

11 In qua materia docet perbellè *Couar. pract. quæſt. cap. 20.* quòd vbi agitur de priuilegio exhibendo Iudici oportet totum præſente parte legi coram Iudice, & iudici petenti exhiberi; At quando agitur de eo parti exhibendo, tunc illud tantùm Capitulum ad eum ſpectans & ſubiectam tangens materiam exhibere ſufficit iuxta *textum in cap. contingit de fide inſtrumentorum*, & longam diſtinctionem *Gloſ. in l. 1. §. editiones in verbo de die, & Conſule, ff. de edend.*

Quorum quidem priuilegiorum exhibitione facta ſolet Sacrum Conſilium benè inſpicere, & ruminare illorum tenorem & deinde determinare iuxta *cap. recepimus de priuileg. cap. fin. de Tranſlat. cap. conſiderauimus de elect.*
12 quibus probatur priuilegij tenorem eſſe attendendum, nec de illo iudicandum niſi ipſius tenore inſpecto notant *Tiraquel. in l. ſi vnquam in verbo libertis num. 8. C. de Reuoc. donat. Surd. conſ. 1. num. 31.*

13 Et in hoc velim aduertas, vt nèdum quoad verba priuilegij Baronalis tenor ſic inſpiciendus, ſed etiam multò magis quoad mentem, vt ſi de ea appareat à verbis ſit recedendum, vt quid ſenſerit concedens potius ſequamur *cap. quanto* vbi *Gloſ. in verbo ſola de priuileg. Sanchez de Matrim. lib. 8. diſp. 1. num. 11.*
14 verba enim ſunt intelligenda non ſecundũ quòd ſonant, ſed ſecundum mentem, & intentionem proferentium *l. non omnis in princip. ff. ſi cert. petatur l. 3. §. ſi quis hoc interdicto ff. de Itiner. Actuque priuat. l. ſcire oportet §. aliud ff. de excuſ. Tutor. cap. intelligentia, & cap. 15. propterea de verb. ſignific.* & verba
15 debent ſeruire intentioni, non intentio verbis *l. non aliter ff. de leg. 3. l. 3. §. conditio ff. de adim. leg. cap. ſedulò 38. diſtinct. cap. ſecundo requiris de Appellat.*
16 cùm verba dependeant à mente, non autem mens à verbis, vt inquit *Menoch. conſil. 97. num. 44.* Et verba ſe habent vt corpus, & ſuperficies; & mens vt ſpiritus & anima, *Gonzalez in Regul. 8. Cancellar. gloſ. 48. num. 56.* quod & conſiderabam pro intelligentia teſtamenti Magnif. Fabij Arcadij in anno 1632. nec lex includit id ad quod mens, & ratio Authoris non ſe extendit, *l. cum Prætor, §. dolo, ff. de leg. 2. Panorm. in cap. Suggeſtum, & in cap. meminimus de Appellat.*

17 Nec non inuigilent iudicare debentes priuilegia, recipere interpretationem à ſupplicatis, quia cum mente ſupplicantis præſumitur ſe conformare concedens, *cap. inter dilectos §. cæterùm*, &
18 ibi *gloſ. de fide inſtrument.* vt commiſſio debeat intelligi facta per ſuperiorẽ iuxta petitionem nouiſſimè iuribus, & authoritatibus probans *Regens Valenzuel. conſ. 151. num. 1. tom. 2.*

19 Et priuilegiorum verba interpretent ſecundùm propriam ſignificationem, & quatenus eorum propria ſignificatio patitur, *l. cum lege ff. de teſtam. Rota deciſ. 352. num. 1. part. 1. in Recent. Card.*
20 *Tuſc. concluſ. 91. lit. R.* Et debent intelligi iuxta communem vſum loquendi, *l. libertorum §. quod tam ff. de leg. 3. Sur-*
21 *dus conſil. 454. num. 18.* Veniuntque interpretanda verè, propriè, & naturaliter, non autem ciuiliter, accidentaliter, & fictè, *l. final. C. de his, qui ven. ætat. impetr. Menoch. conſil. 97. num. 86.*
22 *Cardin. Tuſc. concluſ. 102. lit. V.* ita vt verbis ſubtiliter non ſit dialecticandum *Cardinal. Mantic. de coniectur. vltim. vo-*
23 *luntat. lib. 1. tit. 1. num. 4.* Et ſecundùm ſubiectam materiam, *l. ſi vno, & ibi Bar. ff. locati. l. cum pater. §. donatum, ff. de leg. 2. Gonzalez ad Regulam 8. Cancellar. gloſ. 48. num. 53. 54. & 58. Cardin. Tuſc. d. concluſ. 95. lit. V.*

24 Cæterùm interpratatio talis non debet fieri, vt priuilegia inutilia reddantur, quia ſicuti lex taliter interpretatur, quod inutilis non remaneat, *l. non dubium C. de legibus*, & eius verba debent aliquid operari, ne reddatur ſuperflua, *cap. ſi Papa de Priuileg. in 6. l. 3. ff. de iur. tur. Cardinal. Tuſc. concluſ. 85. litera V. Gonzalez in Regula 8.*

Can-

25 *Cancellar.§ 7. Proœmial.num. 127.* qui concordantes adducunt, & priuilegium dici nequit illud, quod nihil ſpecialiter concedit, ſed illud ſolum, quod iure communi conceſſum eſt, *cap. final.25. quaſt.1. cap. Abbate de verbor. ſignificat. Gloſ.in Rubric.de reſcript.libr.6.*

26 Quando tamen priuilegia eſſent obſcura, & contraria eſſent ſtrictè interpretanda, vt minus quàm poſſit derogent iuri communi ad *textum in cap.cũ dilectus de conſuet.* & in illis omiſſum habetur pro omiſſo ad latè tradita per *Regent.Valenzuel.conſil.159. tom. 2.* vbi plura quæ hic adaptari poſſent cumulantur apud eum videnda.

27 Et in illis habendi ſunt oculi, ſi expreſſa reperiatur cauſa conceſſionis, & ſi adſit clauſula (Ex certa ſcientia, vel Motu proprio, quia aliàs non præſumuntur de voluntate Principis, *l.1. C. de petit. bonorum*, imò per importunitatem obtenta *l.1.C.de fund.lim.*

28 Nec eſt curandum de priuilegijs Baronum enormiter lædentibus Vaſſallos, niſi in illis fiat mentio de tali enormi læſione, quia in dubio non præſumitur Principem cum alterius graui diſpendio conceſſiones facere, *l.quoties, C.de precibus Imper.offerend. Panorm. in cap. cum ad hac de Cleric. non reſident. Rota in vna Tudertina Iuriſdictionis coram R.P.D.Brauo.*

Et ideo vbi in aliorum præiudicium tendunt ſtrictè interpretantur, *cap.quia circa de Priuileg.in 6. Gloſ. & Innocent. in cap. olim de verbor. ſignific.* niſi haberent verba lata, vniuerſalia, & præciſa *Butr.ind.cap.olim de verbor. ſignific.*

38 quia licet materia ſit odioſa, non excluditur lata interpretatio ex verborum proprietate naſcente, vt ibidem enunciat *Panorm.* Et paſſim Romanæ Rotæ Adiutorium obſeruauit.

SVMMARIVM.

1 *Grauamina que ſunt regulariter, ſi ex cauſa neceſſaria fiant redduntur licita.*

2 *Grauamen non ſubintrat vbi dolus non eſt.*

3 *Neceſſitas & cauſa legitima faciunt ceſſare dolum.*

4 *Neceſſitas, & cauſa legitima excludunt fraudem.*

5 *Culpa caret faciens ex neceſſitate.*

6 *Faciens actum ex neceſſitate non dicitur nouare.*

7 *Cauſa neceſſaria & legitima facit permiſſum, quod aliàs eſſet prohibitum de iure.*

8 *Alienatio ſimpliciter prohibita, ſi fiat ex cauſa neceſſaria, redditur permiſſa.*

9 *Cauſa neceſſaria non comprehenditur ſub regula prohibente actum fieri.*

10 *Multa prohibita de iure diuino, & humano fiunt permiſſa ex cauſa neceſſaria, & è contra, permiſſa fiunt prohibita, amplia vt num. 11.*

12 *Neceſſitas excuſat, ne quis legibus, & legum præceptis ſubijciatur.*

13 *Neceſſitas eſt ſupra legem, cum illa neceſsitati ſubiaceat, non è contra.*

14 *Neceſsitas non habet legem neque Diuinam neque humanam.*

15 *Neceſsitas leges derogat, atque ei omnia obediunt.*

16 *Iuris rigor ob neceſsitatem mitigatur.*

17 *Multa permittuntur ex cauſa neceſſitatis, quæ aliàs non tolerarentur.*

18 *Lex prohibitiua non includit cauſam neceſſariam.*

19 *Neceſsitas excuſat, ſi forma à ſtatuto tradita non ſeruetur.*

20 *Neceſsitatis cauſa aliquando permittitur, vt in caſu à iure ordinario omiſſo Princeps vtatur manu regia, & Imperio.*

21 *Receptatio bannitorum coacta non eſt punibilis.*

22 *Sacerdos poteſt deficientibus particulis*

Digitized by Google

culis partem Hoſtiæ præbere volenti ſe communicare ex ratione deuotionis.

23 *Sacerdoti licet ex neceſſitate cum vno lumine olei vel adipis celebrare.*

24 *Sacerdos poteſt ex cauſa neceſſitatis fęminam in reſponſione Miſſæ ad miniſtram adhibere nec peccat.*

25 *Femina non prȩſumat accedere ad altare, & Presbytero miniſtrare.*

26 *Text.in cap.1 de cohabit.Cleric. & mul.declaratur.*

27 *Verbum (non præſumat) importat dolum, & temeritatem.*

28 *Sacerdos in caſu neceſſitatis poteſt abſque miniſtro celebrare Miſſam*

29 *Sacerdos poteſt ex cauſa neceſſitatis grauis celebrare abſque indumentis, vel illis non benedictis.*

30 *Sacerdotes aliàs prohibiti officium aduocationis exercere, in foro ſeculari poſſunt aduocare abſque vlla diſpenſatione, ſi aliàs non habeant ſine quibus valeant ſe ſubſtentare.*

31 *Piſcari licet propter neceſſitatem in diebus feſtis, & fænum in pratis ad locum tutum deferre, ſi immineat neceſſitas.*

ARGVMENTVM.

Grauamina qualiter excludantur, ſi quæ fiant per Barones ſint ex cauſa neceſſaria, & legitima.

PRAELVDIVM VI.

1 PErplura, quæ de per ſe regulariter Vaſſallorum important grauamen ſi ex cauſa neceſſaria fiant, vel expetātur à Baronibus licita taliter redduntur vt illos nè grauare dicantur excuſent, prout & ſic in varijs factorum contingentijs grauaminum porrectorum per Sacrum Regium Conſilium ad Baronum fauorem prouiſum reperio. Confert *Mendoca libr.1.Reg. cap 8. annotat. 36. ſect. 2 num. 11.* dum annuit poſſe cogi ſubditos iuxta cōditionem perſonarum, quando habiles non reperiuntur, & ſic in caſu neceſſitatis, & *Reg. de Ponte in tractat. de poteſt. Prorigis titulo de Regalibus impoſitionibus num.48.* affirmat tēpore neceſſitatis Vniuerſitates poſſe cogi ad exhibendos pro ſeruitio Regio Remigantes voluntarios in Regijs triremibus, vulgò *Buona voglia*, Fodiatores, vulgo *Guaſtatori*, & Milites nouæ Militiæ, vulgò *del Battaglione*, vt in facto practicatum vidimus; addo *Montan de Regalibus §. Angaria, & Perangaria fol.112.*

2 Grauamen inquam non ſubintrat vbi dolus non ineſt, certiq; iuris eſt neceſſi-
3 tatem & cauſam legitimā facere ceſſare
4 dolum, cum & illæ excludant fraudem, *Angel.in l. ſi quis poſt hac, col 2. ff. de bon proſcript., Rim.Iun conſ. 640. num. 68. Odd.de fideicommiſſ. quæſt. 31. num. 129 Monacb deciſ. Florent.24.num.25.*
5 Culpaque careat faciens ex neceſſitate, *Cephal.conſ 451. num.282. & ſeq.* & fa-
6 ciens actum ex neceſſitate non dicitur nouare, *Monacb deciſ.Bonon.54. num. 25. Giurb.conſ.crim.81.num. 11.*

7 Suffragatur regula, vt neceſſaria & legitima cauſa faciat permiſſum, quod alias de iure eſſet prohibitum, *cap.quod non eſt licitum de Regul.Iur. cap.quanto de conſuetudin.* fusè *Cardinal.Tuſc.concluſ.18.lit.N.tom.5.* vbi per totum in
8 multis caſibus hanc verificat concluſionem; Inde alienatio ſimpliciter prohibita, ſi fiat ex cauſa neceſſaria redditur permiſſa, *Aretin. conſ. 28. num.8. Bellamer.conſil.35.num.7. Roman. conſ.*
9 *219 num 8.* dicens *num.9.* cauſam neceſſariam non comprehendi ſub regula prohibente actum fieri, quod patet, quia multa prohibita de iure Diuino, & humano fiunt permiſſa ex cauſa neceſ-
10 ſaria. Et è contra permiſſa fiunt prohibita, *Anchar.conſ 243.num.4.* vbi ponit exempla furti, homicidij, & ſimilium, *Signorol. de Homodeis conſil. 42.*
11 *num.3.* Vbi firmat habere locum etiam in neceſſitate iuris, cum neceſſitas ex-
12 cuſet, ne legibus, & legum præceptis quis ſubijciatur, *Caſtrenſ. conſil. 400. libr. 1. Plac.de delict.cap.28. num.3.libr. 1.Benedict.Aegid.in Repetit.l.ex hoc iure*

part.

part.1.cap.8.num.26.in fine, ff.de Iuſtit. & Iur. Mathienſ. in l.1.gloſ. 21. tit. 10. libr. 5. noua Recopilat. Cauale. deciſ. 6. num.25. part.3. Valaſc. deciſ. 117. num. 2. Ceual.commun.contra commun. quaſt. final. tom. 4. Ricc. in Prax. fori Eccleſ. reſolut.602.num.19.part.1. Mexia in pragmat.taxa pan.concluſ.5.num.65.

13 Eſt enim neceſſitas ſupra legem, cum & illa neceſſitati ſubiaceat, & non è contra, l.aliquando ff.de Offic. Proconſ. l.1.C.de oper.libert.l.pro Tyronibus C.de priuileg.Dom.Auguſtal. lib.11. cap.exijt de verb.ſignificat.in 6. Calder. conſil.95. aliàs vnic.num.5.de Tregua, & Pace, Iaſ.in l. ſi ex toto in fin.princip. ff.de leg. 1. vbi de bello, fame, & peſte, & ſimilibus plura reponit exempla, Ancharan.conſ.191.num.4. & 5. & conſ. 243.
14 num. 4. aſſerens neceſſitatem non habere legem humanam, neque Diuinam Scrader de feudis part.8. cap.1. num.21. & par.4.cap.2.num.15. vbi quòd ex neceſſitate licet iura tranſgredi.

15 Illaque legibus omnibus derogat, atque ei omnia obediunt teſte Sapient. Eccleſ.cap.42.in fin. Decian.conſ.20.nu. 36. vol. 1. eiuſque ratione deuiatur à iure, l.1.in fin.ff.de offic. Conſul. & ibi Alber.Luc.de Penn.in l. 1.C. de Decur. Panor.in cap.fin.de Relig.Dom.illiuſque regulas violat, Felin.in cap.querelam de iur.iur.Rim.Iun.conſ.364 nu 30.vol. 4. fusè alia cumulans Viuius deciſ. 323.
16 vbi ad ſaturitatem loquitur, dicendo pariter iuris rigorem ob neceſſitatem mitigari, & deciſ. 28. num. 10. firmans
17 multa permitti ex cauſa neceſſitatis, quę aliàs non tolerarentur cap.ſi quis propter de furt.l.1.& ibi Gloſ. in verſic. non aliter ff.de offic.eius cui mand.eſt Iuriſd.

18 Quare merito lex prohibitiua non includit cauſam neceſſariam l.alienationes ff.famil.Herciſcund.l.1.ff. de fund.dotal.l. pater filium ff. de leg. 3. cum alijs apud Trentacinq.conſ.5.num.2.vol.1. vbi tutatur pragmaticam prohibitiuam non includere caſus neceſſarios, & neceſſita-
16 tem excuſare ſi forma à ſtatuto tradita non ſeruetur ex l.fin. vbi Bal.& Salic. C.de Teſtam.Pariſ. conſ.46.num.23.vol. 3.Gerard.ſing.10.num. 28.

20 Hinc videmus neceſſitatis cauſa aliquando permitti, vt in aliquo caſu omiſſo iure ordinario, manu Regia, & imperio princeps vtatur l.3.& l.qui reſtituere ff.de Rei vendicat.l.is cui §.miſſus ff. vt in poſſeſ. legat. Bal.in l.obſeruare §. proficiſci ff.de offic. Proconſ. refert, & ſequitur Caſtill. Ramirez in tract. de abſolut. poteſtate ſiuè de lege Regia §. 23. num. 36.& ſeq.

Vndè merito annis elapſis in Regia Audientia Capitinatæ me relatore, & commiſſario quidam inquiſitus de Receptatione bannitorum abſolutus fuit ex probatione, quia apparebat receptationem fuiſſe factam ex neceſſitate, vt per Decian.in tract. crim. cap. 51. num. 69.lib. 5. Menoch. de Arbitr. Iudic. caſ. 348.in ſchol.num.2.Viſc.in.concluſ. Iur. verbo Receptare, Giurba conſ.crimin.28. num. 28. cum coacta videatur tunc re-
21 ceptatio, quæ non eſt punibilis Bal. in l.in delictis ff.de Noxal.Marſil.conſ. 25. num.34. Arnon.dialog. 45. Cala de modo articulandi, & probandi §. 2.gloſ. 1. num.872.Card. Tuſc. concluſ. 17. num. 15.lit.R. Cabal.reſol.crim.caſ.287. num. 12.& 79. Reg. De Ponte de poteſt.proreg. tit.1.§.3.num.25. pro vt ex hoc capite quidam Reuerendus fuit abſolutus per Curiam Illuſtriſſimi Nuncij Apoſtolici, qui inquirebatur de tali receptatione quòd notabis ad ornatum pragmaticarum Regni, & Bullarum Apoſtolicarum de quibus apud Quarant. in ſumm. Bullar.in verb. Bannitorum Fautores Nald. in ſumma in verbo Bannitus, & apud nos in nouo Iure Pontific. tit. de Bannitis.

22 Et ex his poſſunt concludere Caſuum Conſcientiæ Sectatores deficientibus particulis licere Sacerdoti partem Hoſtiæ præbere volenti ſe communicare ratione deuotionis, Silueſtr.in ſumm.in verbo Eucharistia il 3.num 15. Angel. in ſumma in verbo miſſa num.27. Emanuel Sà in Aphoriſm. in verbo Eucharistia num. 15. Zanard. in director. Theolog. part.1. de Sacram.Euchariſt.cap. 9. num. 15.Graff.deciſ part.1.lib.2.cap. 38. num. 31. Scorz. de Sacrific. Miſſæ lib. 4. cap. 29.num. 12.Homobon.in examin. Eccleſ. part.1. tract.4.cap. 11. quaſt. 10. quos ſequitur nouiſſimè P. Diana reſolut. Moral. part.2. tract. de celebrat.Miſſarum reſolut. 37. referens reſolut. 45. ex
23 neceſſitate licere Sacerdoti cum vno lumine olei, vel adipis celebrare quem vide etiam reſol. 67. ſicque putarunt Azor.Inſtit.moral.part.1.lib.10.cap. 18.

quæſt. 15. Zanard. in director. Theolog.
part. 1. de Sacrific Miſſæ cap. 14. in fin.
Graſſ deciſ.par. 1. lib. 2. cap. 43. Pitig. in 4.
tom. 1. diſput. 13 quæſt. 2 artic. 3. Homo-
bon. in exam. Eccleſ part. 1. tract. 4. cap.
15. quæſt. 143. Nugnus in 3. part. quæſt
83. artic. 3. dub. 5. qui in *articul. 6. dub. 1.*
24 fuit in opinione ex cauſa neceſſitatis
Sacerdotem poſſe Feminam in reſpon-
ſione miſſæ adminiſtram adhibere ſe-
quitur *Siluius in 3. part. quæſt. 83. Ar-*
tic. 5. Reſponſ. ad duodecimum vbi dicit
Sacerdotem id agendo non peccare
mortaliter quòd ſatis aduerſatur *cap. 1.*
de cohabitat. Cleric. & mulier. vbi caue-
25 tur vt nulla Femina ad altare præſumat
accedere, aut presbytero miniſtrare, &
ideo contrarium tuentur *Villalobos in*
ſumma part. 1. tract. 8. different. 34. num.
1. Fernandez in examin. Theolog. mor.
cap. 5. §. 4. num. 7. par. 3. Molfeſ. in ſumma
tract. 3. cap. 10. num. 40. tom. 1. Bellett.
diſq. Cleric. par. 1. tit. de diſcipl. Clerical.
§. 8. num. 6. Laiman in ſumma lib. 4.
tract. 5. cap. 6. num. 13. Io. de la Cruz. in
di rect. conſcient. part. 2. de Sacrific. Miſ-
ſæ quæſt. 3. dub. 5. concluſ. 2. Bonacin. de
Sacrament. diſput 4. quæſt. final. punct. 9.
num. 32. licèt ipſe in facti contingentia
pro excuſatione cuiuſdam Reuerendi,
qui à ſuo Epiſcopo inquirebatur, inue-
26 ſtigabam allegatum textum, in quo ro-
bur opinionis contrariæ ſectatores ac-
cipiunt non poſſe adaptari ad caſum
neceſſitatis, ſed illa verba eſſe intelli-
genda extra tempus grauis neceſſitatis
cùm id apertè patere faciat verbum il-
illud (non præſumat) quod importat
dolum ac temeritatem, *Marſil. in l. de*
minore num. 37. ff de quæſtion. Sanchez
de Matrimon libr. 9. diſput. 32. num. 38.
Barboſ. de diction. cap. 3 ? 4. Et in caſu ne-
ceſſario femina minimè præſumit, ſed
27 id agit de ordine Sacerdotis ex vi ne-
ceſſitatis, vnde cùm in caſu iſto fue-
rat probata extrema neceſſitas, me
Aduocato, fuit liberatus Reuerendus
ille.

Et pro conſideratione pariter addu-
cebam, nam in caſu grauis neceſſita-
28 tis poteſt Sacerdos abſque ſcrupulo
peccati mortalis ſine miniſtro celebra-
re Miſſam, *Pitigianus in 4. tom. 1. di-*
ſtinct. 13 quæſt. 2. artic. 5. in fine, Siluius
in 3 part quæſt. 83. artic. 5. Villalobos in
ſumma part. 1. tract. 5. different. 34. num.
2 quos cum alijs refert, & ſequitur
Diana reſolution moral. dict. tractat de
celebratione Miſſarum reſolution. 43.
vbi dixit, non peccare Sacerdotem,
ſi in magna neceſſitate (qualis eſt diei
feſti, aut dandi moribundo viaticum,
vel quid ſimile) celebrationem Miſ-
ſæ ſine miniſtro faciat, firmans *reſo-*
lution. 57. ex cauſa neceſsitatis grauis
licere pariter Sacerdoti celebrare ſi-
ne Stola, Manipulo, aut cingulo, vel
cum Cingulo, Stola, & Manipulo non
benedictis, ex *Llamas part. 3. cap. 5. §.*
16. Ledeſma in ſumma tom. 1. de Sacra-
ment. Eucharist. cap. 21. concluſ. 5. dub.
3. Suarez in 3. part. tom. 1. diſputat. 83.
ſection. 3. dub. 1. in fine, Ioannes de
la Cruz in director. Conſcient. part. 2.
de Sacrificio Miſſæ quæſt. 3. dub. 4. con-
cluſion. 2. Filliuc. tom. prim. tractat.
5. cap. 5. num. 149. Conninch. de Sacra-
ment quæſt. 83 artic. 3. dub. 3. num. 250.
qui putarunt in caſu neceſsitatis poſſe
Sacerdotem celebrare abſque aliquo
indumento.

Et ex ſupradictis inſurgit corollarium
30 Sacerdotes aliàs prohibitos Aduoca-
tionis officium exercere in foro ſecu-
lari, quando non habent beneficia
Eccleſiaſtica, aut bona patrimonia-
lia, quibus ſubſtentari ſe valeant, poſ-
ſe aduocare abſque vlla diſpenſatione,
quia cum illis neceſſitas videatur di-
ſpenſare, vt ad limitationem Textus
in *cap. Clerici de poſtulando*, ibidem no-
tant *Hoſtienſ. num. 3. Abbas num. 4. Bu-*
trius num. 15. & Redoan in tractat. de
ſpolijs Eccleſiaſticis quæſt. 8. §. 4. incipien-
do à num. 48. Leon in Theſaur. fori Ec-
cleſ. part. 3. cap. 4. num. 20. Gratianus di-
ſceptation. forenſ. tom. prim. cap. 57. à
num. 22. Gonzalez in Regula 8. Cancel-
lariæ gloſ. 2. à num. 28.
31 Et piſcari licet propter neceſſitatem
in diebus feſtis, *Vezin. tom. 1. commun.*
opinion. libr. 3. tit. 10. num. 14. Azor. in-
ſtitut. Moral. part. 2. libr. 1. cap. 7. quæſt.
7. Et ſegetes iacentes in agris, & fœ-
num in pratis ad locum ſecurum licet
in feſtis deferre ſi imminea neceſsitas,
Zerol. in prax. Epiſcopal. in verbo Fe-
ſta §. 3. Quarant. in Summa Bullarum,
in verbo dies feſtus Sayr. in Clau. Re-
gia libr. 7. cap. 2. num. 10. Palas in repe-
tition.

tition. cap. per viſtras num. 10. de Donat. inter vir. & vxor. Et ſic de ſingulis dicendum eſt, ne ad infinita pergamus.

SVMMARIVM.

1 *Præſcriptio legitima quæ aliàs Baronibus prohibita ſunt & vetita, reddit licita.*

2 *Barones præſcriptione legitima iura quærere poſſunt contra Vaſſallos, ac Vniuerſitates.*

3 *Barones contra Vaſſallos & Vniuerſitates quanto tempore præſcribant.*

4 *Præſcriptio nec legitima eſt, nec admittitur cum mala fide, & quare, num. 7.*

5 *Nullus delinquens per eius peccatum & eius continuationẽ acquirit premium vel commodum.*

6 *Abſurdum eſt & iniuſtum premia, quæ virtutis tantum propria ſunt, deferantur iniquis ſupplicia demerentibus.*

8 *Præſcriptio immemorabilis & centenaria grauiùs peccatum habet.*

9 *Præſcriptio immemorabilis non prodeſt cum deficit bona fides.*

10 *Mala fides impedit præſcriptionem etiam longiſſimi temporis, & millenariam.*

11 *Bonam fidem non eſſe neceſſariam in præſcriptione longiſſimi temporis qui tutantur, & num. 12. vbi opiniones concordantur diſtinctione.*

13 *Bona fides in præſcriptione etiam immemorabili adeo de iure præſumitur vt illa non veniat probanda ab eo qui præſcriptione nititur.*

14 *Præſcriptio legitima non reputatur vbi conſtat de initio inualido & imperfecto.*

15 *Præſcriptio legitima non eſt cum deficit poſſeſſio.*

16 *Præſcriptum tantum cenſetur quantum poſſeſſum.*

17 *Poſſeſſionem qui habere non poſſunt, nec præſcriptionem allegare poſſunt.*

18 *Depoſitarius contra rem depoſitam præſcriptionem allegare non poteſt, quia rem poſſidet.*

19 *Poſſidere non dicuntur verè qui in poſſeſſionem mittuntur Iudicis decreto cauſa cuſtodiæ.*

20 *Vſufructuarius non præſcribit rem, in quam habet vſumfructum.*

21 *Vſufructuarius poſſidet proprietatis domino, & æquiparatur Colono.*

22 *Comodatarius non præſcribit, quia non poſſidet.*

23 *Conductor non præſcribit, quia locatio dominium non transfert.*

24 *Creditores quibus ad ſecuritatem debiti res pignori traditur non præſcribunt, quia debitores poſſident non ipſi.*

26 *Præſcriptio in Regno attenditur, & ita deciſum.*

26 *Præſcriptio attenditur vbi præceditur ſola facti veritate inſpecta.*

27 *Iudex non poteſt reijcere exceptionẽ præſcriptionis virtute clauſulæ (ſola facti veritate inſpecta.)*

ARGVMENTVM.

Vaſſallorum Grauamina qualiter ex longeua & legitima præſcriptione Baronum euitentur, & ceſſent.

PRAELVDIVM VII.

INter cæteros legitimæ præſcriptionis effectus, illum pariter in noſtra mate-
1 ria parit, vt aliàs Baronibus prohibita & vetita reddat licita tali modo, quòd illa agendo grauare Vaſſallos minimè dicantur.

2 Præſcriptione enim legitima Barones iura quærere poſſe contra Vaſſallos, ac Vniuerſitates, elicitur ex *Pragmat.8.* ibi (& legitima præſcriptione liceat) *de Baronibus*, & *ex Pragmat. 14.in fin. ſub eodem tit.* ibi (Aut legitima præſcriptione) quam velle conſeruare intendit ibi Imperator Carolus V. probat hanc opinionem *Capiblanc.in pragmat.1.à num.186.cum ſeq.part.1.de Baron.tom.1.* vbi tamen ſentit *num. 215*

3 quod ſine præſcriptione iura, & ſeruitutes præſumant quærere Barones minori tempore centum annorum tueri minimè poſſunt, quia habent aſſiſtentiam iuris contra ſe, & eidem immemorabile tempus requiritur, *Flores Diaz de Mena var.quæſt.libr.3.cap.13.num.21.* licet minori tempore poſſint præſcribere, quando ius non reſiſtit præſumendo in contrarium, vt ſi ſint ſecundùm ius, vel præter ius, quia in talibus factis Barones poſſent quærere ſpatio quadraginta annorum, vt in cauſa Illuſtr. Princip. Venuſij tutatur *Præſes de Franchis deciſ.56.*

Ita quòd legitima non erit præſcriptio, niſi fuerit centenaria in primo dictis ſubiectionibus habentibus reſiſtentiam iuris, nec in alijs ſecundùm ius, vel præter ius, niſi fuerit quadragenaria.

4 Quinimò nec legitima erit, ſi deficiat bona fides, cùm nulla præſcriptio admittatur cum mala fide, *cap.poſſeſſor de Regul.Iur.in 6.cap.1.* & ibi *Gloſ. cap. vigilanti, & cap.final. de præſcript. Couarr. in Regul.poſſeſſor §.11.num.3. cum ſequent. part. 2. Menoch. de Arbitrar. Iudic. caſ.225. Gabriel concluſ.3. de præſcript. Maſcard. de probat. concluſ. 999. Rota in Recentior. deciſ. 197. & 221. part. 1. Mexia in Pragmatica taxæ pan.concluſ.1. à num.134. Guttierez Canonic.quæſt.libr.1.cap.34.à num. 68. cum ſequ.Ludouiſius deciſ.489.num. 20.*

5 Nullus enim delinquens per ſuum peccatum, eiuſque continuationem ex legis authoritate acquirit premium, vel commodum, argum. *cap. intelleximus de Iudic.& cap.ex tenore de Reſcrip.*

6 Et abſurdum, & omninò iniuſtum eſt, premia, quæ virtutis tantùm propria ſunt, & ſecundùm omnem iuſtitiam conſtitui debent, vt boni, vel meliores euadant *l. 1. ff. de Iuſtit. & Iur.* Ex Iuris authoritate deferãtur iniquis ſupplicia promerentibus, & ita vt lex ſit nutritiua peccatorum, quibus fauet. & ad quę imitatur ſubditos, quibus pro ſupplicijs premia, pro incommodis quę promerebantur contra iuſtitiam commoda defert aduerſus Regulam *cap. erit autem lex 4.diſtinct.cap.ex parte de conſuet. capit. quæ contra mores 8. diſtinct.* congruit *l.inficiando §.1.ff.de furt. & l. bona fides verſ.nam malè, ff.depoſiti.*

7 Conſtat autem, quòd ſi malę fidei poſſeſſor vllo tempore præſcribat, iam delinquens ipſe mediante ſua nequitia, & malitia peccatum etiam continuatũ contra omnem iuſtitiam aliena retinens commodum, & premium adipiſcitur, ſcilicet dominium eiuſdem rei, vel ius alienum, quod præſcribit ad textum *in l.3. ff.de vſucapion.* Ergo, &c. vide *Sotum de iuſtit. & iur. lib. 4.quæſt. 5. artic.4.*

8 Cumque adducta ratio, ob quam præſcriptio cum mala fide non conceditur eo maximè vigeat in præſcriptione immemorabili & centenaria, in qua peccatum malę fidei poſſeſſoris eò grauius eſt, quo ille diutius alienum retinens commoratur, *cap. fin. de conſuet.*

9 Ideo nec immemorabilis præſcriptio proderit, ſi deficiat bona fides ad *text. in d.cap. vigilanti* (ibi nulla antiqua) *de præſcript.& d.cap. poſſeſſor*, ibi (vllo tempore) *de Regul.Iur.Couarru. in cit. Reg.poſſeſſor §.8. num.4. part.2. Afflict. deciſ.368. num.6. Pinel. in Auth Niſi à num.14. C.de Bon. Matern. Grauett.de antiquit.tempor.4.part. num. 169. Maſcard. de probat. concluſ.1213 num. 45. cum ſequ. Menoch de recuperand. poſſeſſ. Remed.15.num.417 Valaſc.deciſ 8.num. 25 Molin.de primogen.lib.2.cap.6.num. 67. Menchac.Illuſtr.quæſt.cap.81. num. 10.* latè *Tiraquell.de præſcript.§.1.gloſ.*
10 2.vbi quod mala fides impedit pręſcriptionem etiam longiſſimi temporis ſequuntur, *Miſinger. obſeruat. 6. cent. 4.* & nouiter *Amat.conſ.38.num.21.* & *Caſtillus deciſ.12.* vbi quòd mala fides impedit præſcriptionem etiam millenariã, ex *Camill.de Curt. in Diuerſ.feudal. fol. 75.num.108.* vbi teſtatur de veriori, & receptiori ſententia.

11 Non nego tamen hanc opinionem ſuos habere contradictores, affirmantes

tes

tes in præſcriptione tãti temporis bo-
nam fidem minimè eſſe neceſſariam, ſic
inquam tutati ſunt *Bald. conſil.* 352.
volum. 1. *Salicet. in leg.* 2. *col. final.* C.
de ſeruitut. Caſſan. in conſ. 34. *num.* 7.
Boer. deciſ. 39. *nu.* 6. & alij apud *Gabrie-
lem concluſ.* 1. *num.* 57. *de præſcript.* Vbi
etiam & pro altera prima opinione per-
multos cumulauit vltra à nobis cita-
tos.

12 Sed ex mente *Dec. in l. traditionibus*,
C. de pactis, *& Alciat. de præſumpt. part.*
2. *num.* 14. ſic diſſidentes opiniones cõ-
cordari poſſent ita iuxta communem
requiratur bona fides, ad effectum vt ſi
de mala conſtiterit præſcriptio etiam
immemorabilis locum non habeat, vt
ſupra fundauimus.

13 At ſecundùm ſententiam *Bal. Sa-
lic. & Reliquorum*, talis bona fides in
præſcriptione etiã immemorabili adeò
de iure præſumitur, vt illa non veniat
probanda ab eo qui præſcriptione niti-
tur, cùm habeat intentionem funda-
tam ex præſumptione Iuris, & de iure
Burſat. conſ. 41. *num.* 9. *libr.* 1. *Gozadin.
conſ.* 8. *num.* 37 *Socçin Iun. conſ.* 115. *nu.*
38. *vol.* 2. *Caſſan in conſuet. Burgund.
fol.* 370. *col.* 2. vnde ſequitur in præſcrip-
tione immemoriali malam fidem pro-
bari non poſſe, niſi illis modis, quibus
aliquid probatur contra præſumptio-
nem iuris, & de iure ad *Gloſ. in l. in
contractibus in verbo nullo modo*, *C. de
non numer. pecun. & in cap. is qui fidem
de ſponſal. Tiraquel. de Retract. lign.* §. 4.
gloſ. 1. *à num.* 37 *Couarr. de ſponſal. cap.*
4. §. 1. *num.* 3 *part.* 1.

Verùm ſi ab aduerſario legitimè fue-
rit probata talis mala fides præſcriptio-
nem, & ſi immemorabilem impediet,
& inficiabit iuxta communem & magis
receptam ſententiam.

14 Similiter nec legitima reputabitur
præſcriptio, vbi conſtaret de initio in-
ualido, & imperfecto, vt pluries deter-
minauit Rota Romana, & tradit *Lu-
douiſ. dec.* 867. noſque firmauimus *Gra-
uamin.* 3. *tom.* 1. vbi iubeat videre.

15 Rurſus neque legitima nuncupabi-
tur præſcriptio, ſi deficiat poſſeſſio cum
abſque illa præſcriptio non procedat ad
textum *in cap. ſine poſſeſſione de regul.
iur. in* 6. *l. ſine poſſeſſione ff. de vſucap.*
exornant *Balb. de præſcript.* 2. *part.*
4. *part. princip. num.* 8. *Honded. con-
ſil.* 82. *libr.* 1. *Monach. deciſ. Lucenſ.* 14.
num. 59. Vnde vulgatum exijt axioma,
16 præſcriptum tantum cenſeri, quantum
poſſeſſum, *l.* 1. §. *ſi quis hoc interdicto*,
*ff. de itiner. Actuq. priuat. Aufrer. ad Cap-
pell. Tholoſ. deciſ.* 323. *Maſcard. de pro-
bat. concluſ.* 946. *num.* 8. *Capyc. deciſ.* 209.
num. 32. *Aldrete in Allegat. pro omnimo-
da Regularium exempt. cap.* 4. *num.* 12.
part. 2. *Mar. Antonin. var. reſolut. libr.* 1.
reſolut. 6. *num.* 20. *Gloritius conſ.* 1. *num.*
147. *cum ſeq. part.* 3. & pluries cenſuit
Rota Romana.

17 Hinc deſcendit vt qui poſſeſſionem
habere non poſſunt præſcriptionem
allegare non valent, & ideo illa vti non
poſſunt furioſi, infantes, & ſimiles in-
tellectu carentes, nam & illi poſſeſſio-
nem acquirere: ſeu incipere poſſide-
re minimè poſſunt per textum *in l.* 1. §.
adipiſcimur, *& l. quamuis* §. *Infans ff. de
acquiren. poſſeſſ. Donel coment. lib.* 5. *cap.*
11. *Conan. coment. libr.* 3. *cap.* 8. *Menoch.
de adipiſcend. poſſeſſ. Remed.* 4. *num.* 296.
cum ſeq.

18 Prout & depoſitarius contra rem
depoſitam, nec allegare præſcriptionem
poterit, cum non transferatur poſſeſ-
ſio in eum penès quem res deponitur,
l. qui vniuerſas, §. *fin. ff. de Acquir. poſſ.*
l. licet §. *rei depoſitæ ff. depoſiti Petr. Gre-
gor. Sintag. Iur. libr.* 2. *cap.* 3 *num.* 4. *Go-
mez tom.* 2 *var. cap.* 7 *num.* 2. *Azor. In-
ſtitut. Moral. part.* 3. *lib.* 7. *tit. de depoſito
cap.* 1. *Rebell. de obligat. Iuſtit. libr.* 16.
quæſt. vnic part. 2. *Carocc. in tract. de de-
poſito quæſt.* 60. *part.* 2. vt nec poſſidere
verè dicantur, qui in poſſeſſionẽ mittũ-
tur cauſa cuſtodiæ ex iudicis decreto *l.
cum legati ff. quib. ex cauſ. cat. Gomez
in l.* 45. *Thaur. num.* 9. *Scac. de Appellat.
quæſt.* 17. *lim.* 6. *membr.* 4. *num.* 15.

20 Sicque reſpectu vſufructuarij annuen-
dum eſt, quoniam vſufructuarius rem
in quam habet vſufructum non poſſide-
re, probatur in *l.* 1. §. *quod ait Prætor*,
ff. quorum legat. l. 1. § *per eum ff. de acqui-
rend. poſſeſſ. l. ſciendum* §. *Item qui ff. qui
ſatis dar. cogantur*, & notarunt *Duaren.
in l.* 1. *col.* 3. *ff. de acquirend. poſſeſſ. Donel.
commentar. lib.* 5 *cap.* 6. *col.* 2. *Cuiacius in
obſeruat.* 33. *libr.* 9. *Couar. in Regul. poſ-
ſeſſor. part.* 2. *num.* 5. *Concennat. libr.* 4.
quæſt. cap. 21. *num.* 5. *Vacon. declarat.* 38.
num. 4. *Facchineus controuerſ. iur. libr.* 8.
21 *cap.* 18. Et proinde ipſum vſufructuariũ

Domino proprietatis poſſidere, tantumque habere poſſeſſionem, ac ſi eſſer Colonus, qui in eodem propoſito vſufructuario æquiperatur in *l.certè §.is qui rogauit ff. precar.* & aduertunt *Molin.de Iuſtit.& Iur.tract.2.diſputat.12. verſic. & dubium, Gbilchen de preſcript. Membr.3.cap 2.num.3 & ſeq. Valaſc.de iur. emphiteutic. quaſt.13. num. 3.* licèt contrarium tenentes referat & ſequatur *Caſtill controuerſ.libr.1.de vſufruct. cap 6.num.28.*

22 Idemque dicendum eſt reſpectu Comodatarij, quoniam rei comodatæ poſſeſſionem in Comodatarium non tranſit, *l.rei comodatæ,ff.comodati l.qui vniuerſas,§.final. ff.de acquirend.poſſeſſ. Petrus Gregor. ſintagmat.Iur.libr.23. cap. 1.num.6.Connan.libr.7.cap.3.ſub num. 1.Gomez tom.2.var. cap.7. Azor. Inſtitut.Moral part.3.libr 7 cap.6.*

23 Et ita ſimiliter concludi poteſt in Conductore, qui nec præſcriptione vti valebit, nam locatio dominium non transfert, *l. non ſolet ff. locati*, & per eam in conductorem non tranſit poſſeſſio, ſed à Domino locante retinetur, *d.l vniuerſas, §. final ff. de acquirenda poſſeſſ.* & tutantur *Donel. coment. Iur. Ciuil.libr.5 cap.13.Carocc.in tract. de locat.part.2.tit.Vnde vi Menoch.de Retinend.poſſeſſion.num.46. cum ſeq.Valaſc. in tractat. de iur. emphiteutic. quaſt.20. num.10.* qui tamen *quaſt.18.num. 2.* ex *Gloſ.in l.ſi vt certo, §.ſi duobus ff.comodati*, intelligit procedere in locatione ad modicum tempus, non verò ea,quę fit ad vitam, vel ad longum tempus decennij.

24 Tandemq;(ne longior euadam) ſic concludendum eſt in creditoribus, quibus ad ſecuritatem debiti Res pignori traduntur, nam præſcriptionem allegare nec valebunt, quia ipſi minimè poſſident, ſed potius debitores qui tradiderunt ad textum *in l.qui pignoris ff.de acquirend.poſſeſſ.l. ſecundum §. creditor, ff.qui ſatis dar.cogantur, Faber in Rational.ad cit.§.creditor*, fusè *Balduin. in tract.de pignor cap. 15.* licèt diſtinguant *Gilchen de præſcript. cap. 12.num. 8. & Menoch.in ſæpius citat.tract.de retinend. poſſeſſ.Remed.3.num.160.* quos videre poteris, quando caſus occurrerit.

Vnde ad noſtrum inſtitutum poſt circulum factum regrediendo, ſi omnia ſupradicta in præſcriptione concurrant legitima conſcientia, & abſque Vaſſallorum grauamine vtiles Terrarum Domini ex capite præſcriptionis quæſita iura exercere poterint, *capit. quoniam de præſcript.*

Nec illos faciat titubare, quod in ore empiricorum magis quàm iura callentium vulgò circumfertur, hodie in Regno præſcriptionem minimè atten-

25 di, eo ſub prætextu, quòd in illo ſola facti veritate inſpecta procedatur, ad quod Regnicolæ ſolent allegare *Vrſill. deciſ.1. Afflict.12. num.9 & deciſ. 329. in fin* & hanc ſententiā tutantur *Guid. Pap.deciſ.483. & Petra de fideicommiſ. quaſt.14 num.230.*

Siquidem communi calculo idem improbatur, nam apud crebriorem DD. ſcholam eſt receptum,etiam vbi ſecundum æquitatem, vel ſola facti veritate inſpecta iudicatur adhuc præſcriptionē bona fide ſubnixam eſſe attendendam, ita docuit *Bar.in tract.ad Reprimend. in verſic.videbitur num.13.*quem cum alijs reportat *Couarr.in Regul.poſſeſſor part. 3.§.2.num. 4. Menoch. de Arbitr. Iudic. libr.1.caſ.49. Stracc.de Mercat. tit. de except.num.10.Sard.deciſ.3. num.18. & & 19.* Et ex noſtris confirmat *Amat. conſ. 96. ſub num. 20.* dicens *num. 26.* pluries vidiſſe in Sacr.Conſilio dari terminum circa terminum circa concernentia exceptionem præſcriptionis,& ſignanter in cauſa D.Claudij Salſilli: & in cauſa Venerabilis Monaſterij D.Reginæ cum Illuſtriſſ.Principe Venuſij pęnès Modellum Actuarium aſſerens vlterius *Vrſill.* non firmare id ad quod adducitur, ſed ſcribere, quod raro hodiè cauſas per præſcriptiones determinantur eo quia numquam requiſita interueniunt, & ſic ex defectu requiſitorum dicit id euenire, igitur non aduerſatur huic noſtræ opinioni, ſed potius illi inhærere videtur.

27 Inde virtute clauſulæ ſola facti veritate inſpecta nō poſſe Iudicem præſcriptionis exceptionem reijcere poſt *Menoch de Arbit.Iud.lib.1.quaſ.29.*probat *Marta in ſuo clauſulario clauſ.368. nu. 9.&* addo *Carocc.deciſ.55.*

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Barones ex conſuetudine legitimè præſcripta poſſunt agere abſq; grauamine aliàs probibita, intellige vt num.31.*

2 *Conſuetudo tollit prohibitionem legis.*

3 *Conſuetudo venit appellatione Iuris.*

4 *Conſuetudo habet vim pacti imò dicitur fortior pacto.*

5 *Conſuetudo facit licitum, quod aliàs eſt illicitum.*

6 *Conſuetudo dicitur omnium Iuriſdictionum fons.*

7 *Conſuetudo non eſt in poteſtate Principis, ſed eſt exempta.*

8 *Conſuetudo, quæ diſponit in Principem, maior eſt ipſo Principe.*

9 *Conſuetudo optima legum interpres*

10 *Conſuetudo interpretatur ſcripturas & priuilegia.*

11 *Conſuetudo interpretatiua contractuum.*

12 *Conſuetudo facit partes contrahere ſecundum eam.*

13 *Conſuetudo & rei natura dant interpretationem diſpoſitioni ſimplici & genericæ.*

14 *Quando ſunt diuerſæ Doctorum opiniones, illa eſt amplectenda, quę habet conſuetudinem pro ſe.*

15 *Mandatum ambiguum accipit intellectum à conſuetudine.*

16 *Conſuetudo dicitur forma & quaſi alterum ius naturale ac proinde omnia poteſt.*

17 *Conſuetudo poteſt introducere quidquid poteſt priuilegio concedi.*

18 *Pedagium poteſt ex conſuetudine competere, ſicut ex priuilegio.*

19 *Conſuetudine induci licet, quicquid ex ſtatuto caueri poteſt.*

20 *Argumentum regulariter valet à ſtatuto ad conſuetudinem, & è contra.*

21 *Conſuetudo publicè faciendi actum excuſat à delicto.*

22 *Conſuetudo, & præſcriptio inter ſe multùm differunt.*

23 *Prę̨ſcriptio in quibus conſiſtat, & in quibus conſuetudo.*

24 *Præſcriptione acquiritur ius priuatę perſonę, conſuetudine acquiritur in communi omnibus, & contra omnes de populo.*

25 *Præſcriptio requirit titulum & bonam fidem, conſuetudo non, ſed ſufficit determinatus temporis lapſus.*

26 *Prę̨ſcriptio quam cauſam requirat, & quam conſuetudo.*

27 *Præſcriptio quod ius dat, & quod conſuetudo.*

28 *Prę̨ſcriptionis qualis finis, & qualis conſuetudinis.*

29 *Prę̨ſcritio quibus faueat, & quibus conſuetudo.*

30 *Conſuetudo poteſt quicquid poteſt prę̨ſcriptio, & quę per præſcriptionem induci poſſunt, poſſunt etiam per conſuetudinem.*

32 *Conſuetudo prę̨ſcripta quę ſit, prę̨ſertim ad finem, vt Barones poſſint agere abſque grauamine, & num.34.35.& 36.*

33 *Conſuetudo in nihilo differt à prę̨ſcriptione quò ad tempus, quò ad inducendum ius quęſitum.*

37 *Canonico abſenti pro ſeruitio Epiſcopi debentur diſtributiones quotidianę, ſi ita ſit conſuetudo licitè prę̨ſcripta.*

38 *Diſtributiones quotidianæ per quindecim dies, quibus ſemel vacant à ſeruitio Canonici Neapolitani debentur illis, & de ratione, num. 39. & 40.*

AR-

ARGVMENTVM.

Vaſſallorum Grauamina qualiter ex conſuetudine legitimè ad fauorem Baronum prçſcripta ceſſent, & euitentur.

PRAELVDIVM VIII.

Congruit antecedẽti præludio, & iſtud, illique neceſſarius ſocius eſt, vt ſicuti præſcriptio ad fauorem Baronum opitulatur, quin grauamina exludat, ſic & conſuetudo legitimè introducta, & præſcripta eundem parit effectum, nam ſi conſuetudinem legitimè præſcriptam
1 pro ſe habeant vtiles Terrarum Domini poſſunt quidem abſque grauamine agere alias prohibita, vt elicitur ex *prag. 14. in fine, ſub* Rubric. *de Baronibus*, ibi (vel Conſuetudine legitimè præſcripta.)
2 Roboratur, & hæc concluſio, quia conſuetudo tollit prohibitionem legis, *Dec. conſ. 208. num. 7. Ferrect. conſ. 178. num. 15. Corbul. de Iur. emphiteutic. tit. de cauſ. priuat. ob alien. limit. 32. num. 2.*
3 *Ludouiſ. deciſ. 529. num. 11.* & venit appellatione iuris *Mencac. quaeſt. frequent.*
4 *cap. 3. num. 2.* & habet vim pacti, imò dicitur fortior pacto, *Afflict. deciſ. 91. num. 9.* & *deciſ. 258. num. 2. Farinac. in pract. crim. quaeſt. 175. part. 6. Gonzalez in Reg. 8 Cancellar. gloſ. 33. num. 4.* &
5 facit licitum quòd alias erat illicitum, vt per *Roland. conſ. 58. num. 19. libr. 4. Guetier pract. quaeſt. lib. 3. quaeſt. 29. num. 22. Seraphin. de priuileg. Iuram. priuileg. 83. num. 56. Ludouicus deciſ. Peruſ. 62. num. 14. Mexia in pragmat. Taxæ pan. Concluſ. 3. num. 25.* vnique conceſſionis habet *cap. ſuper quibuſdam §. præterea de verb. ſignific. Megal. tom. 2. var. reſolut. cap. 148. ſub. num. 3.* quo loco firmat licitam eſſe conſuetudinẽ vendendi vaſa terrea, & calceos in diebus feſtis.
6 Diciturque conſuetudo Iuriſdictionũ omnium fons *Decian. in tract. crim. lib. 4. cap. 27. lib. 6. Bal. conſ. 439. vol. 3. Paris conſ. 25. num. 56. vol. 1. Crauetta conſ. 238 num. 7. Surd. conſ. 465. num. 4. Ramirez in tract. de abſolut. Princip. poteſt. ſiue de lege* Regia *§. 28. num. 2.* vbi ampliat etiam ad iuriſdictionem imperioſam altam, & baſſam ex *Cephal. conſ. 39. num. 12. Monald. conſ. 112. num. 20. & ſequ.* quæ Iuriſdictionem regij bracchij importat *Cauale de bracch. Regio part. 1. num. 132. Burg. de modo procedend. ex abrupt. num. 10. & 11.*
7 Eiuſque talis tantaque eſt potentia, vt nec in principis poteſtate ſit, ſed exempta dicatur, *Bal. in §. fin. num. 2. tit. qui feud. dar. poſſ. & in Auth. omnes peregrini num. 7. C. commun. de ſucceſ. Afflict. in prælud. Conſtit. Regni quaſt. 6. num. 3. Iaſ. conſ. 233.* quos refert, & ſequitur Ramirez *in d. tract. de abſolut. poteſtat. ſiuè de lege Regia §. 19. num. 7.*
8 vbi etiam quòd conſuetudo, quæ diſponit in principem maior eſt ipſo Principe ex *Andr. in Rubric. de conſuet.* [*Rect. feud. num. 1. & 3. Soccin. conſ. 58. lib. 3. Tiraquel. de vtroque Retract. part. 1. num. 1. gloſ. 13. num. 39. Scrader in tract. de feud. tom. 1. 2. part. quaeſt. 1. princip. ſect. 1. num 150. Lopez in l. 16. tit. 1. par. 1. gloſ. guardar debe il Rei*, Conſuetudoque in multis iuris articulis attenditur vt probat Reg. *Valenzuel. conſ. 145. num. 7. tom. 2.*
9 Vndè conſuetudinem eſſe optimam legum interpretem communis DD. ſchola clamat, teſtibus *Siluan. conſ. 880. num. 27.* Menoch. *conſ. 31. num. 44. Maſcard. de probat. concluſ. 1415. num. 11. Cened.* qui alios adducit *quaeſt. pract. lib. 1. cap. 3. num. 11. Mendez à Caſtro in*
10 *prax. luſitan. lib. 2. cap. 1. num. 12.* & interpretare ſcripturas, & priuilegia notarunt *Molin. de primogen. lib. 2 cap. 6. num. 57. Girond. de priuileg. explicat.*
11 *11. num. 1307.* eſſeque interpretatiuam contractuum patet; *ex l. quod ſi nolit §. qui aſſidua ff. de edilit. edict. Menoch. de Arbitr. Iudic. caſ. 83. num. 10.* Magon.
12 *deciſ. lucenſ. 56. num. 3.* & facere partes contrahere ſecundum eam fatetur *Surd. deciſ. 223. num. 11. cum ſeq.* qui in *tract. de Aliment. tit. 1. quaeſt. 66. num. 4.* ab ea quamlibet diſpoſitionem accipere interpretationem affirmauit, vndè
13 vulgò circunferri ſolet Conſuetudinem & rei naturam dare interpretationem diſpoſitioni ſimplici, & genericæ teſte *Molin. de primogen. lib. 1. cap. 3. num. 3.*
14 & proinde quando ſunt diuerſæ Doctorum opiniones illa eſt amplectenda quæ habet conſuetudinem pro ſe *Crauett.*

conſ.

conſ. 201. num. 11. latè *Cened. quaſt.*
15 *Canon. cap. 8.* & mandatum ambiguum
ideò recipit intellectum à Conſuetudi-
ne *Card. Mantic. de tract. & anbig.*
Conuent. lib. 3. tit. 9. num. 54.
16 Confert quia conſuetudo dicitur for-
ma, & quaſi alterum ius naturale, ac
proindè oĩa poteſt *Bal. conſ. 433. Card.*
Tuſc. concluſ. 806. num. 16 lit. C. Franc.
Nunez Velaſco en los dialogos de conten-
17 *tion. de la milicia inſcientia dialog. 3.* &
poteſt illa introducere, quidquid poteſt
priuilegio concedi, *Oldrad conſ. 172. &*
conſil. 146. Anchar. conſ. 50. Bal. conſ. 49.
18 *libr. 1. & conſil. 289 libr. 4.* vbi quod pe-
dagium poteſt de conſuetudine compe-
19 tere, ſicut ex priuilegio & conſuetu-
dine induci licet, quidquid & ſtatuto
caueri poteſt, *Franc. in cap. vnic. §. ſta-*
tuimus de Cleric. non reſident. in 6. Lap.
alleg. 43. in fin. Federic. de Sen. conſ. 17.
20 *num. 3.* annuens regulariter valere ar-
gumentum de vno ad aliud, *Crauett.*
conſ. 137. num. 3. fusè *Card. Tuſc. concl.*
810. lit. C.

21 Et conſuetudo publica faiendi actum
excuſat à delicto, *Menoch. conſil. 324.*
num. 11. & à culpa *Guttierez practic.*
quaſt. libr. 3 quaſt. 29. num. 24. Farinac.
in pract. crimin. quaſt. 110. num 83. & à
pęna, *Marſil conſ. 90. num. 8. Mex. in*
in pragm. taxa pan. concluſ. 3. num. 73.

Et conſuetum facit actũ voluntarium
neceſſarium ad *tex in l. quod ſi nolit §.*
quia aſſidua, ff. de edilit. edict. l. ſaccula-
rij, ff. de extraordinar. crimin. Quæ iura
nouiſſimè adducit *Merlin. controuerſ.*
forenſ. cap. 7. num. 15. Vbi ex *Capyc. deciſ.*
159. num. 8. annuit agentem id quod
conſuetum eſt, lædi minimè dici.

Cæterùm cùm allegata pragmatica
loquatur de conſuetudine legitimè prę-
ſcripta, quam habere vim legis fundat
Reg. Valenzuel. conſ. 114 num. 18 tom. 2.
22 inconſonum non erit aduertere, diffe-
rentias perplures eſſe inter conſuetu-
dinem & pręſcriptionem, vt patet apud
Mill. in ſuo repertor. in verbo conſuetu-
do, Garc. de expenſ. & meliorat. cap. 9.
num. 43. Mathienſ. in l. 1. tit. 7. libr. 5.
Recopilat. gloſ. 6. Crauet. de Antiquitat.
tempor. part. 4 ſect. 1. Molin de primogen.
libr. 2. cap. 6. nu. 10. & 11. Cardin. Tuſc.
concluſ. 801. lit. C. Azor. inſtitut. Moral.
part. 1 libr. 5. cap. 18. quaſt. 16. Couar. va-
riar. reſolut. libr. 1. cap. 17. num. 8. Al-
phonſ. de Vaſconcellos in harmonia Ru-
bricarum Iuris Canonici ſub Rubric de
conſuetud. à num 9. cum ſeq Moiſeſ in
Coment. ad conſuet. Neap part. 1. cap. 5.
videndus *Regens Valenzuel. conſ. 33. à*
num. 200. cum ſequent. vol. 1.

23 Prima eſt, quia præſcriptio conſiſtit
in rebus immobilibus tam corporali-
bus, quàm incorporalibus, & conſue-
tudo tantùm habet locum in incorpo-
ralibus, ſcilicet electionibus, iuriſdi-
ctionibus, ſeruitutibus, & alijs ſimili-
bus.

24 Secunda eſt, quia præſcriptione ac-
quiritur ius priuatæ perſonæ, & in con-
ſuetudine acquiritur ius in communi
omnibus, & contra omnes de popu-
lo.

25 Tertia eſt, quia præſcriptio requi-
rit titulum, & bonam fidem, & conſue-
tudo non, ſed ſufficit determinatus tem-
poris lapſus, & ideò non propriè prę-
ſcripta, ſed quaſi præſcripta vocatur.

26 Quarta eſt, quia præſcriptio nullam
publicæ vtilitati, nullamque boni pu-
blici cauſam exigit, conſuetudo tamen
abſque vtilitate iſta, & ſine huius boni
publici ratione conſiſtere nequit.

27 Quinta eſt, quia præſcriptio dat ius
vni contra ius, quod alter habet, Con-
ſuetudo autem dat ius contra, vel præ-
ter, aut ſecundùm legem.

28 Sexta eſt, quia præſcriptionis finis
eſt, vt præſcribentem locupletiorem
reddat, cùm reperta fuerit ad diſtin-
guenda ſingulorum dominia, dominijq;
acquiſitio nuncupetur, & conſuetudi-
nis finis eſt legem conſtituendi, cùm
inducta ſit, vt legis ſubiret vicem.

29 Septima eſt, quia præſcriptio & ſi in
bonum commune dirigatur, nulli tamen
fauet, niſi qui per ſe, vel per alium le-
gitimo tẽpore vſus fuit; Conſuetudo au-
tem neminem excipit, & non minus vtẽ-
tibus, quàm qui numquam ſunt vſi opi-
tulatur.

30 Nec ero auarus in dicendo, conſue-
tudinem poſſe, quicquid poteſt præſcri-
ptio, & quæ per præſcriptionem indu-
ci poſſunt, etiam per conſuetudinem
acquiruntur, *Federic. de Sen. conſ. 151.*
num. 1. Bellamer. conſ. 27. num. 4. Card.
Tuſc. concluſ. 809. lit. C.

31 Quibus ſic iam recitatis, coronidis
loco obſeruabis ex text. dictæ pragma-
ticæ, quod ad hoc vt Barones iuridicè
poſſint

poſſint fouere conſuetudo debet eſſe legitimè præſcripta, aliàs non iuuaret, & ſubintraret grauamen ex aſſeueratis per *Viuium deciſ.311. num.2.& 3.*

32 Et conſuetudo præſcripta illa eſt, ne dum quæ legitimo temporis curſu introducta eſt *cap. final. de conſuet.* ſed etiã quæ habet titulum, & concordat cum præſcriptione *Molfeſ. in ſumma Theolog. moral. tractat. 9. de legibus cap. 11. n. 29. tom. 1.* vbi quòd quando conſuetudo habet aliquem titulum, & continuatis temporibus ſufficientibus ad conſuetudinem inducendam ſic ſeruatum fuerit, tunc eſt introducta conſuetudo præſcripta *Salas de legibus diſputat. 9. ſect. 1. num. 6. Suarez de legibus lib. 7. ea. cap. 1. à num. 10. cum ſeq.*

Sed quando dicatur pręſcripta ad finem noſtrum diſtinctionis fœdere eſt vtendum, quòd vel ſumus in materia ſeruitiorum, & ſeruitutum, & ſimilium pro quibus Barones habent iuris reſiſtentiam contra eos, & Vaſſalli iuris aſſiſtentiam pro eis, & in huiuſmodi caſu conſuetudo debet eſſe centenaria, vt ſuffragetur, & iſto tempore debet eſſe præſcripta ſic ex *Petra in tract. de poteſt. Princip. cap. 6. num. 5. Capiblanc.* fundat *in Pragmat. 1. part. 1. num. 215. in fin. de Baron. tom. 1.* vbi *num. 216.* annuit non eſſe differentiam inter conſuetudinem, & præſcriptionem, quò ad tempus circa iſtam materiam ex *Bellug. in ſpecul. princip. Rubric. 22. §. & quia num. 14. Gram. conſ. ciuil. 147.*

Vndè in huiuſmodi caſu ceſſat concluſio illa, requiri quadraginta annos in conſuetudine contra ius, vt ex pluribus fundat nouiſſimè *Borrell. in ſumma deciſ. tit. dè conſuetudine, num. 27. tom. 1.*

35 Vel ſumus in caſibus in quibus ius non aſſiſtit Vaſſallis, nec reſiſtit Baronibus, & tunc ſolitus decem annorum curſus erit ſufficiens iuxta theoricam *Bart. in l. de quibus num. 14. ff. de legibus Afflict. deciſ. 321. num. 18. Feſtaſ. in tractat. de æſtim. part. 2. cap. 3. num. 25. Duen. reg. 140. Rot. diuerſ. deciſ. 1697. part. 3. Vaſq. 12. quæſt. 2. artic. 3. diſput. 177. cap. 5. Surd. conſ. 58. num. 11. volum. 1. Gail. obſeruat. 31. libr. 3. Rebell. de obligat. iuſtit part. 1. libr. 5. quæſt. 5. num. 2. Coler. in deciſ. German. 21. n. 4. Azor. inſtitut. moral. part. 1. lib. 5. cap. 17. quæſt. 6. Giron. de priuileg. ſeu exempt. explicat. num. 1307. Cardinal Tuſc. concluſ. 796. lit. C. Bernard. Græu ad 1. pract. Camer. Imperial. libr. 2. concluſ. 31. à num. 27.* fusę nouiter *Megal in promtuar. Theolog. in verbo conſuetudo.*

36 Quod tempus decennale ſufficiet, etiam ſi ſimus in materia illorum, quæ ſunt præter ius, cùm etiam de iure Canonico, ne dum de ciuili, vbi conſuetudo eſt præter ius decem annorum ſpatium requiritur *Sayrin clau. Regia libr. 3. cap. 11. num. 8. Suarez in Theſaur. Recept. ſentent. lit. C. num. 275. Ceual. cõmun. contra commun. quæſt. 375. num. 10 Moneta in tract. de diſtribut. quotid. part. 2. quæſt. 12. num. 9.*

37 Et hac nactus occaſione non pertranſeam dicere inter cæteros effectus antiquæ conſuetudinis legitimè præſcriptæ illum inſurgere, vt vigore illius Canonici abſentes pro ſeruitio Epiſcopi poſſint obtinere diſtributiones quotidinas, *Deo. in cap. cùm omnes num. 6. de Conſtitut. Garcia de Benefic. part. 3. cap. 2. nu. 348* vbi concordantes adducit, addo nouiſſimè *Megal. variar. reſolut. tom. 2. reſolut. 175. num. 7.* contra *Nauar. conſ. 2. num. 2. de Cleric. non reſident.* quod notandum erit ad ornatum *cap. de cætero, & cap. ad audientiam de Cleric. non reſident.* & ad declarationem *Concilij Trident. ſeſſ. 24. cap. 12.* Quod neque videtur receptum à Reuerendiſſ. Capitulo Neapolitano, quatenus ibi ſeruetur, vt Canonico abſenti ſemel in anno per quindecim dies à ſeruitio debeantur diſtributiones quotidianæ, vt late fundat *Santarel. var. reſolut. quæſt. 10.* & vide *Cened. quæſt. Canonic. cap. 1.* vbi fusè in materia; & hoc ex immemorabili conſuetudine, quæ non vide-

39 tur ſublata à Concilio loco citato, dum expreſſa mentio facta de ea non fuit, *Rodriquez quæſt. Regular. tom. 1. quæſt. 9. Diez de Mena quæſt. 1. libr. 2. Gonzalez in Reg. 8. Cancellar. gloſ. 33.*

40 Vbi enim Concilium voluit eripere conſuetudines immemorabiles, expreſsè dixit, vt patet *in ſeſſ. 21. cap. 3. de Reformat.* vbi poſtquam decreuit vt ob tenuitatem diſtributionum tertia pars quarumcumque obuentionum in ipſis conuertatur, in fine his vtitur verbis: *Non obſtantibus exemptionibus, ac alijs conſuetudinibus, etiam immemorabilibus quibuſcumque.*

Et

Et iuxta ſupradicta nouiſſimè dicebã ad fauorem Reuerendi D. Euſebij Saluzzoli Canonici Regalis Eccleſiæ Sancti Nicolai Barenſis contra Reuerendum Capitulum eiuſdem Eccleſiæ.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli in dubio cenſentur exempti à Iuriſdictione, & oneribus, ſed limita vt num. 2.*

3 *Seruitutes vt debeantur, requiruntur vrgentes probationes.*

4 *In dubijs queſtionibus iudicandum eſt pro Vaſſallis contra Barones.*

5 *Conditio melior eſt tractantis de damno vitando.*

6 *Duobus priuilegijs concurrentibus, illius priuilegium attenditur, qui tractat de damno vitando nulla habita ratione de alio.*

7 *Oneris, & ſeruitutis excluſio in dubio eſt facienda, & ſic pronunciandum eſt.*

Onera ſunt legi repugnantia, ibid

8 *Interpretatio benignior eſt facienda.*

9 *Seruitus in dubio non præſumitur.*

10 *Quilibet, & qualibet res à ſeruitute libera cenſeri debet.*

11 *Rei partes ſunt fauorabiliores.*

12 *Iudex abſoluere poteſt potius quàm condemnare, & in hoc pronior eſſe debet.*

ARGVMENTVM.

Vaſſallorum in fauorem aduerſus Barones, qualiter in dubijs quæſtionibus, & probationibus Seruitutum & Onerum iudicandum ſit?

PRAELVDIVM IX.

1 Habent Vaſſalli aſſiſtentiam Iuris pro ſe, vt cenſeantur in dubio exempti à ſeruitutibus, & oneribus
nec ad illa præſtanda aſtringi poſſunt,
niſi proparte Baronum clara probatio
2 vel reſpectu inueſtituræ, & conceſſio-
nis aut priuilegiorum, vel præſcriptio-
nis legitimæ, aut conſuetudinis in ſit,
cum ſeruitutes, & onera, vt debeantur
3 requirantur vrgentes probationes *Ro-
land. à Vall conſ. 32. num. 22. lib. 4.
Honded. conſ. 79. num. 23. Coſta Sicul.
conſ. 33. num. 9.* quòd in Regno ex
pragmaticis ſub titulo de Baronibus
ſatis apertè elicitur.
4 Itaut in dubijs quæſtionibus, & pro-
bationibus ad fauorem Vaſſallorum
contra Barones eſt iudicandum.

Tractant namque illi de damno euitando, iſti autem de lucro captando quorum debet eſſe inferior conditio,
5 nam tractantis de danno euitando me-
lior eſt *l. verum §. fin. verſic. proindè ff.
de minor. l. fin. ff. ex quib. cauſ. maior.
Bar. in Auth. quas Actiones verſic. ſi vero
C. de Sacroſ. Eccleſ. Alciat in l. 2. num. 35.
ff de verb. oblig. Sfort. Oddus in tract. de
reſtitut. in integr. quaeſt. 4. Artic. 4. An-
tonin. Maceratenſ. var. reſolut. lib. 2.*
6 *cap. 6. num. 59.* quod adeò procedit vt
in huiuſmodi caſu concurrentibus duo-
bus priuilegijs, illius qui tractat de
dãno euitando attendatur nulla habi-
ta ratione de altero *Paul. de Caſtr. in
conſ. 37. in fin. vol. 2. Aretin. in §. Rurſus
Inſtit. de Act. Anchar. conſ. 37. num. 2.*
nouiſſimè *Caſtagna in tract. de beneficio
deducto ne egeat quaeſt. 16. amphiat 2.
num. 8.*

Conducit nam in dubijs pro excluſione oneris, & ſeruitutis eſt pronunciandum, vti odioſa, & legi repugnantia, vt dixit *Rota in cauſa Pharen. penſionis 1588. coram Aldobrandino.*

Reddit pariter roboratam hãc con-
8 cluſionem Regula illa, vt in dubio be-
nignior interpretatio ſit facienda ad
texum in *l ſemper ff. de Reg. Iur cap. fin.
de tranſact.* & in dubio tutior pars ſit
eligenda *l ſi fuerit § fin. ff. de Reb. du-
bijs cap. iuuenis de ſponſal. cap. ad au-
dientiam de homicid. Emanuel Ro-
driq in ſumma tom. 2. cap. 51. num. 6.
concluſ. 4. Vaſquez 1. 2. quaeſt. 19. artic.
6. diſput. 65. cap. 3.* certumque eſt beni-
gnius, & tutius eſſe pro Vaſſallis iu-
dicare in caſu dubio, quia habent re-
9 gulam pro ſe, vt in dubio ſeruitus non
præſumatur ad textum in *l. libertas ff.*
de

Digitized by Google

de ſtat. homin. l. alicuius de ſeruitut. l. altius, *&* *l. ſi in ædibus C. de ſeruitut. &*
Aqu fluminum §. final. & l. proculus ff.
de damn. infect. quibus iuribus patet li-
10 berum quemlibet, ſiue quamlibet rem
à ſeruitute liberam cenſeri, exornant
Alciat. de præſumpt. Reg. 2. Præſump. 3.
Valaſc. de iur. emphit. quæſt. 51. Maſcard.
de probat. concluſ. 79. concluſ. 209 & 305.
Menoch. de præſcript. libr. 3. quæſt. 56.
89. & 91. & libr. 6. quæſt. 29. Theſaur.
deciſ. 216. Miſinger. obſeru. 25. cent 5.
11 Stringit pariter inſuper quòd in hu-
iuſmodi caſu Vaſſalli ſunt Rei, & ideò
illorum partes debent eſſe fauorabilio
res, *l. fauorabiliores, ff. de Regul. Iur. l.*
matrem, C. de probat. cap. ex part. de Re-
ſcript.
12 Et tandem iuuat conſiderare, quòd
abſoluere debet potius Iudex, quàm
condemnare, & in hoc pronior eſſe
debet, argum. text. *in l. Arrianis ff. de*
Act. & oblig. l. in obſcuris ff. de reg. Iur.
cap. 3. de probat. Couar. qui ſecum ſocios
trahit, *var. reſolut. libr. 1. cap. 1. num. 2.*
Cardinal. Tuſc. practicar. concluſ. lit. A.
tom. 1. concluſ. 41 Mexia in pragmatica
taxa panis concluſ. 1. num. 171. Monach.
deciſ. Florentin. 36. num. 2. abſolui de-
bet Reus ab impoſito crimine, *Scarlat.*
conſil. 120. num. 8. Surd. conſil. 132.
num. 99.

SVMMARIVM.

1 *Veritatem qui ſequitur, Deum ſequi videtur.*
2 *Veritas ſuper omnia amanda, & amplexanda.*
3 *Veritas baſis, & fundamentum iuſtitiæ.*
4 *Veritas res ſolidiſſima, muruſque inexpugnabilis, immutabilis, & perpetua.*
5 *Subditis plerumque nihil eſt magis familiare, quàm ad ſuprema Tribunalia vocare ſuos Barones.*
6 *Subditi Barones vt plurimum odio habent.*
7 *Superiores non debent eſſe faciles ad audiendos Vaſſallos contra Barones, & quare; ſed vide opinionem Authoris, num. 9.*
8 *Præſumptio viget pro Superioribus, & Magiſtratibus.*
10 *Superiores iuſtitiam adminiſtrantes debent eſſe proni ad audiendum Subditos, nec recuſare onus pronunciandi.*
11 *Traianus Imperator equo deſcendit bellum profecturus, vt viduam iuſtitiam fieri audiret petientem de filio iniuſtè occiſo.*
12 *Traianus Beati Gregorij precibus vita æterna donatus, & quare.*

ARGVMENTVM.

Vaſſallis contra eorum Barones, & Officiales grauamina proponentibus, qualiter tunc Superiores ſe gerere debeant.

PRAELVDIVM X.

QVamquam huius Operis Titulus
Baronum, & Officialium ſtimulus
& Malleus videatur, cum & contra eos
directum habeat ſermonem:
Tamen quia Veritatis Amatorem
me pronum reddidit Natura, eamque
ſemper inueſtigare, ſectareque conatus
1 fui; Nam veritatem proſequens Deum
ſequi videtur *cap. quiſquis 11. quæſt. 3.*
Et veritatis ſectatorem Deo placere
vt dicit *Gloſ. in l. puniri C. ſi contra Ius*
vel vtilit. public.
2 Veritaſque ſuper omnia amanda, &
amplexanda *l. ſi ita legatum ff. de con-*
dit. & demonſtrat. vti baſis & funda-
3 mẽtum iuſtitiæ qua virtute nulla præ-
clarior *Bal. conſ. 343. col. pen libr. 1. cum*
concordantibus, quos cumulat Illuſtriſ-
ſimus Epiſcopus *Ricc. in praxi fori Ec-*
4 *cleſ. reſol. 234. pa. 1. in magn.* & vti Res
ſolidiſſima muruſque inexpugnabilis,
Afflict. deciſ. 235. num. 7. omnia vin-
cens *cap. vt veritate, & ſeq. 8. diſtinct.*
&

& vti immutabilis, & perpetua, *Ariſtotel. lib.4. Metaphiſic. cap.5.* Et veritatis ea eſt virtus, vt eam vel inuiti fateri cogamur; recenter *Thomat. deciſ. Macerat.50. num. 478.* vbi & alia circa illam colligit.

Ideo cum, & quandoque Grauamina contra Barones, & Officiales ſimulentur, & proponi ſeriò calumnioſè affectentur, & excogitentur; Ne ſub colore boni malum oriatur, volui in gratiam vtilium Dominorum, & Officialiũ pariter iuſtitiam adminiſtrantium, qualiter Superiores ad quos ſpectat de huiuſmodi Grauaminibus videre, ſe gerere debeant, hic enodare.

5 Sciendum eſt igitur, quòd cum plerumque Subditis nihil ſit magis familiare, quàm ad ſuprema Tribunalia vocare ſuos Barones, & Officiales, vt indignanter obſeruat *Claud. Bertazzol. in conſ. crimin. ſui genitoris 152. ſub litera*
6 *D.* cum vt plurimùm illos odio habeãt *Neuizant. inter conſilia feudalia Bruni 12. num. 60. volum. 1.*

7 Idcirco animaduerſionem habere debere Superiores, coram quibus Grauamina proponuntur, ne ſint faciles ad ſubditos audiendos, & admittendos ad huiuſmodi querelas, vel decernendi proceſſus contra ipſos vtiles Dominos ne ad maiorem inobedientiam inuitentur, & fiant audaciores contra Dominos, & Officiales ipſos affirmant *Ioan. Goedde inter Conſilia Achademiæ Marpug. conſ.28. num.12. volum.2. Gaill. obſeruat.13. ſub num. 4. verſic. Iudex tamen lib.1.* quos refert, & ſequitur *Niger Cyriacus controuerſ. Forenſ. tom.1. cap. 26. num.48.*

8 Vrget enim præſumptio pro Superioribus, & Magiſtratibus, *cap. præſentia de Renunciat. cap. ſicut nobis in fin. de ſentent. & re iudic. cap. bona memoria il 1. § contra verò de elect. & elect. poteſt. l.2. C. de Offic. Ciuil. Iudic.*

9 Sed quia horum opinio ſatis eſt dura contra Vaſſallos, Ego temperando dicerem, eſſe libenter præſtandas aures eorũ quærelis, ſed prouiſiones irretractabiles minimè relaxari, niſi cauſa benè cognita, & veritate inueſtigata aduerſus Barones ipſos, & alios, contrà quos Grauamina fuerunt porrecta.

10 Promi enim debent eſſe Superiores Iuſtitiam adminiſtrantes Subditos audire, nec recuſare onus pronunciandi, *Caſſiodor. libr.2. variarum Epiſtol.1.*

Quo in propoſito conducit narratio illa *Ioan. Saliſber libr.5. in Policratic. de Curial. Nug. cap.8.* vbi quòd cùm Traianus Imperator equo aſcendiſſet ad bellum profecturus, Vidua apprehenſo pede eius miſerabiliter lugens, ſibi iuſtitiam fieri petijt de his, qui filium ſuum optimum, & innocentiſſimum iuuenem iniuſtè occiderant. Tu (inquiens) Auguſte imperas, & ego tam atrocem iniuriam patior. Et cùm Imperator dixiſſet, Satisfaciam cùm rediero. Quid (illa inquit) ſi non redieris? Succeſſor meus (ait Traianus) ſatisfaciet tibi; (Et illa) Quid tibi proderit ſi alius benefecerit, Tu mihi debitor es, & ſecuudùm opera mercedem recepturus, fraus vtique eſt nolle reddere quod debetur, Succeſſor tuus iniuriam patientibus pro ſe tenebitur, Te non liberabit iuſtitia aliena, benè agetur cum ſucceſſore tuo ſi liberauerit ſe ipſum. Itaut his verbis motus Imperator de equo deſcenderit, & ipſam libenter audiuerit, cauſamque præſentialiter examinauerit, Viduam conſolatus. Qua
12 de re precibus Beati Gregorij, licèt talis Imperator eſſet infidelis, vitæ æterna fuiſſe donatum ex *Archiep. Florent. part.1. Hiſtoriarum tit.7. cap. 3. §. fin. Luc. de Penna in l.2. col. 3. C. de exactor. Trib. libr.10. Rebuff. in proœm. ad Concord. Regn. Franc.* reportat *Regens Valenzuel. conſ.70. num.70. vol.1.*

SVMMARIVM.

1 *Superiores debent punire Vaſſallos proponentes grauamina, & non probantes.*

2 *Dolus præſumitur propter non probata grauamina, & propter mendacium.*

3 *Dolus vbi eſt adeſt delictum, & è contra.*

4 *Mendacium eſt delictum, & turpitudo.*

5 *Vaſſalli admiſſi ad proponenda grauamina contra Dominos, ſi non probent, qua pena tenentur.*

6 *Famam alienam inſectatus libello pęna iniuriarum tenetur.*

7 *Officiali allegato ſuſpecto, ſi mentiatur allegans, tenetur iniuriarũ actione.*

8 *Iniuriarum pęna eſt arbitraria, & quomodo augetur, vel minuitur, num. 9.*

10 *Attrocior ſit iniuria domino, ſi per ſubditos verba fuerint narrata ſupremo Principi.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli proponentes Grauamina, & querelas contra Barones, & eorum Officiales, non probando, qualiter puniri debeant.

PRAELVDIVM XI.

INuigilare ſummopere debent Superiores, ad quos ſpectat vt quando que-
1 relæ, & grauamina contra vtiles Do-
minos, & Officiales propoſita à Subdi-
tis non fuerunt probata, illos vti do-
loſos, & criminoſos puniant.
2 Negari enim ſuaptè nequit in huiuſ-
modi caſu præſumi dolum propter mẽ-
dacium, & non probata grauamina,
vt in terminis aduertit *Claud. Bertazzol. in addit. ad conſil. crimin. ſui patris 152. lit. D.* & nouiſſimè *Niger Cyriac. controuerſ. forenſ. tom. 1. cap. 26. num. 50.*
2 Et vbi eſt dolus eſt & delictum, vt è
contra, Dolus vbi non adeſt, ibi non
eſt delictum pęna dignum, *Menoch. conſ. 28. num. 13. Barboſ. in Axiomat. vtriuſq; Iur. in verbo, Dolus,* ineſt enim in illo calliditas, fallacia, machinatio ad circumueniendum, fallendum, & decipiendum, adhibita *l. 1. §. dolum ff. de Dol. mal. Paul. libr. 1. Receptar. ſentent. titul. 8. de Dol. Zanger de except. cap. 13.*
4 Et mendacium eſt delictum, & turpi-
tudo, *Farinacc. conſ. 60. num. 130. poſt 4 par. pract. crim.* Et mẽtiri plus eſt quã lenocinũ cõmittere, *c. poſtul. de Reſcr.*
Aſſerunt autem *Claud. Bertazzol. &*
5 *Cyriacus locis indicat.* quod vbi Vaſſalli
fuerunt admiſſi ad proponenda grauamina & querelas contra Dominos, ſi non probent tenentur Actione iniuriarum, quamuis adhibuiſſent proteſtationem, quod faciebant non animo iniuriandi.
6 Iuuatur hæc opinio ex textu in *l. La-
beonem §. ſi quis libello ff. de Iniur.* vbi ſi quis libello (inquit *Vlpianus*) dato vel Principi, vel alteri famam alienam inſectatus fuerit iniuriarum erit agendum, tradunt pro regula *Soccin. conſil. 118. num 5. vol. 1. Anchar. conſ. 325. Angel. conſ. 250. nu. 2 Bertrand. conſ. 133. nu. 7. volum. 3. Guid. Pap. conſ. 74 num. 8. Bardellon. conſ. 52. & 53. volum. 1.*
Confert, nam ſi verè officialis non fuerit ſuſpectus, & allegetur, & mentiatur allegans ei tenetur iniuriarum actione, cum dicatur ipſi conuitium conferre, ita *Angel. in l. quæ omnia per text. ibi in verſ. magis conuitiũ ff. de procur. Præſes de Franch. dec. 431.* & cõtra tales de iure Regni habes pragmaticas particulares *ſub Rubric. de ſuſpic Official.*
8 Quæ pęna iniuriarum eſt arbitraria,
vt poſt alios *Farinacc. in practic. crimin. quaſt. 105. num. 56.* & augetur, vel mi-
nuitur iuxta qualitatem iniuriæ atrocis,
9 vel leuis *Cyriacus d. controuerſ. 26. num. 51*
vbi atrocem reputat iniuriam hanc factam à ſubdito ſuo Domino ex *Anchar. conſ. 325. num. 2. Pariſ. conſ. 78. num. 13. volum. 4. Menoch. de arbitr. Iudic. caſ. 273. num. 5. Farinacc. d. quaſt 105. num. 198. & 393. Claud. Bertazzol. d. conſ. 152.* ibi; *Et cum verba fuerint nar-*
10 *rata ſupremo Principi, & de domino
ſuo per ſubditos atrocior videtur facta iniuria,* per textum *in l. Prætor, §. Atrocem ff. de iniur. & §. Atrox Inſtit. eod. tit.*

EX quibus omnibus vndecim præludijs finis iam tandem huic præludiali Materiæ imponatur, Ipſaque ad poſſibile quam breuiter vtiliter tamen iam abſoluatur quamuis enim breuiſſimis Cancellis me in illis gerere coactus ſim, vtilitatis autem nunquam oblitus vtiliora forenſique iudicio magis neceſſaria, & memoranda minimè omiſi.

His

His igitur fruere, ipſaque pariter libenter per lege, Nam ſi libenti, & hilari quidem calamo pro vniuerſali comodo conſcripta fuere, eademque cum hilaritate tales ſubciſiuis horis factæ lucubrationes offerantur; conuenit & pariter, vt è contra hilari, beneuolaque fronte recipiantur.

At quia Caput, & facies deſignat principium, Finem autem pedes, vt *libr.1.in Iſai* dum de prælaudijs vti capite verba fecimus, vt pedibus pariter, per hanc grauaminum viam incedam, ad illorum ſingularem dinumerationem, & diſcuſſionem deuenio.

FINIS PRÆLVDIORVM

Ad Laudem SS. Trinitatis, & omnium Sanctorum,

AMEN.

Digitized by Google

IO. MARIAE NOVARII
I. C. LVCANI
DE
VASSALLORVM
GRAVAMINIBVS
TOMVS SECVNDVS.

PORrò præſentiens rectum ſcribendi modum poſtulare generalia (quæ ad aliorum cognitionem viam aditumque parant) fore per prius differenda, ſupra nonnulla præludia generalia in hac grauaminum Vaſſallorum materia conglomerare comodum eſſe duxi; Cumque iam id eſſe aſſecutum ſub Diuini Numinis tutamine perſpiciam, ad particularia deuenire intendens gradatim perplura enumerare ſpecialia in eorumdem Vaſſallorum grauaminibus tendentia; ecce iam accingor; & dum accinctum, & præparatum me aſpicis, Te Beneuolum Auſcultatorem, inſimulq; oculatum Lectorem peroptare nè facias: de quo quia tua confiſus humanitate minimè anceps reddor, libenter hoc ſubintro Theatrum. Siſte igitur actentè, & incipio.

SVMMARIVM.

1 *Decima frugum tempore Eſcuneæ vulgò* Alla Scogna, *debetur, vbi adducitur Canon id probans, & num. 2.*

3 *Vaſſalli tenentur conſignare Decimam debitam Baronibus tempore Eſcuneæ, & numer. 4. Et quid ſi aliud ſit de conſuetudine, numer. 5.*

6 *Conſuetudo, ne Decima ſoluatur ſtatim valet.*

7 *Conſuetudo circa Decimarum exactionem ſeruanda eſt, quæ pro loco tempore, & rei qualitate recepta fuerit.*

8 *Decima an ſoluenda ſit antequam petatur.*

9 *Decimas non ſoluẽtes Eccleſijs, quia non fuerunt requiſiti, an ſint in ſtatu damnationis.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi Barones recuſent recipere Decimam tempore Eſcuneæ, vulgò *Alla Scogna*, & in alio ad eorum arbitrium illam percipere velint.

GRAVAMEN I.

1 PRiſcorum, Neothericorumque Doctoru Cohors communi calculo illam probauir ſententiam tẽpore quidem recollectionis, & ſtatim fructibus collectis ex aceruo frugũ Decimam victualium præſtari debere, vt apud *Angel. in ſumma in verbo Decima, §. 4. Guid. Pap. conſ. 70. Sot. de Iuſtit. & iur. libr. 9 quæſt. 4 artic. 2. Zanch. de Priuileg. Eccleſ priuil. 120. n. 11 Azor. inſtit. Moral par. 1 libr. 7 cap. 34. quæſt. 16. Campanil in Diuerſ. Iur. Canonic. Rubric. 12. cap. 13. num. 160. Illuſtriſſim. Præſul. Ricc. in Praxi fori Eccleſ. reſolut. 252. tom. 2. Chriſtin. deciſ. Cur. Belgic. 106. tom. 1.* & quam recenter præ cæteris *Barboſa in tractat. de Iure Eccleſiaſtico vniuerſal. tit. de Decim. cap. 26. §. 2. num. 21 libr. 3.*

2 Quorum ſanè opinio habet ſuum optimum fundamentum ex tex. Rotundo, qui cauillari non poteſt in *cap. cum homines*, ibi, *Statim frugibus collectis, &c. de Decim.* vbi apertis verbis id à Summo Pontifice diſpoſitum reperitur.

Inde per hanc incedendo viam pro noſtri Inſtituti Coronide iuridicè concluſionem firmare liceat, Vaſſallos tempore frugum recollectionis, vulgò *Alla*

3 *Scogna*, Decimam Baronibus conſignare, & è contra vtiles Dominos eodem in tempore illam recipere adſtringi, quod ſi contrarium attentent vtique grauamen orietur, prout ita reperio prouiſum ad inſtantiam Vniuerſitatis Terræ Auiglini conquerentis de ſuo Barone tempore victualium recollectionis Decimam ei debitam recipere non curante, ſed in menſe Martij illam deinde exquirente.

Fuit inquam in huiuſmodi caſu determinatum die 17. Menſis Aprilis de Anno 1578. exiſtente Commiſſario Regio Conſiliario Cęſare Vitello, Baronem recipere debere Decimam victualium tempore Eſcuneæ, vt conſtat in proceſſu Grauaminum dictæ Terræ in Banca Figliolæ S. Reg. Conſil. Actuurum Magiſtri.

4 Cumque caſus ſimilis in facti contingentia annis elapſis accidiſſet in Regia Audientia Apuleæ, & per Vaſſallos fuiſſet habitus recarſus ad Regium Tribunal pro expeditione prouiſionum contra Baronem, ego vti vnus ex Auditoribus anceps minimè fui illas relaxare, exiſtente tunc tempore Actuario Ioſepho Villano ſub Præſidatu Illuſtriſſimi Marchionis Orioli D. Lelij Pignoni Equitis Neapolitani.

5 Ceſſaret tamen Grauamen, ſi in Regione, & loco exiſteret conſuetudo non exigendi Decimam tempore Eſcuneæ, quia ſicuti decimarum debitores non poſſent cogi ad illam præſtandam, & coactio induceret Grauamen in Vaſſallos, ita è contra Barones ſiue alij quibus debetur, nec ad recipiendam illam

poſſent

poſſent adſtringi, vt æqualis inter illos ſit diſpoſitio, & ne ad imparia iudicentur.

6 Valet inquam Conſuetudo, vt Decima minimè ſoluatur ſtatim, ſed certo tempore, ita probant *Monet. in tract. de Decim. cap. 6. quæſt. 2. num. 15. & Barboſa in tract. de Officio, & Poteſtate Parochi cap. 28. §. 2. num. 21. in fin.*

7 Seruanda eſt enim circa id Conſuetudo, quæ pro loco, tempore, & rei qualitate recepta fuerit, vt in terminis materiæ Decimarum poſt *Leſſ. de Iuſtit & Iur lib. 2. cap. 39. dub 3. num. 16. Reginald. in praxi fori pœnitent lib. 19. num. 98 Suarez de Relig. tractat. 2. libr. 1. cap. 37 Molfeſ. in ſumma Theolog. Moral. tract. 6. cap 4. num. 52.* modernè firmat *Bonacin de præceptis Eccleſiæ diſput. final. quæſt. 5. part. 4. propoſ. 1.* vbi ideo

8 *num* 2. quærens ſi Decima ſoluenda ſit antequam petatur tranſit cum opinione eſſe conſuetudini ſtandum, quoniam alicubi ſoluitur antequam exigatur, Alibi non ſoluitur niſi exigatur, licèt de iure communi videatur ſoluenda antequam petatur, quia huiuſmodi ſoluendi Decimas debitum minimè dependet ab illius, cui ſoluenda eſt petitione, cùm ab ipſo non fuerit impoſita, & ſi ipſius vtilitatem reſpiciat, eò maximè, nam terminus interpellat pro creditore, igitur non eſt neceſſe illam explicitè peti à creditore, *Suarez de Relig. libr. 1. tract. 2. cap 38. Azor inſtitut. Moral. part. 1. libr. 7. cap 25. quæſt. 17. Monet. in tractat. de Decim indic. cap. 6. concluſ. 3* poſt cæteros *Borrell. in ſumma deciſ. tit. 19. de Decimis num. 28. tom. 1.*

9 qui ex hac ratione dubitat de opinione aſſerentium, animas decimas non non ſoluentium non eſſe in via damnationis, niſi fuerint petitæ vt dixerunt *Guid. Pap. deciſ. 283 num. 2. Natta conſ. 736. num. 11. volum. 1. Niger in cap. Regni Volumus num. 14. Balb. de præſcript. 1. part. 5. part. principal. quæſt. 7 n. 5.*

SVMMARIVM.

1 *Decima de vino debetur, ſed tempore Vindemiæ, & ſic in muſto, & non quando eſt purum, num. 4.*

2 *Decima debetur de oleo, quando tamen conficitur, & non quando eſt refinatum, num. 5. at quid exiſtẽte in contrarium conſuetudine, num. 6. & vide num. 7.*

3 *Decima debetur fructibus collectis.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi cogantur ſoluere Decimam in Vino, & non in Muſto, & decimam Olei, quando eſt purum, & refinatum, & non quando conficitur.

GRAVAMEN II.

1 Decimam vini poſſe exquiri cantat Tex. *in c. Non eſt dubiũ de Decim.* & probat *Borrell. conſ.* 20. & iterum *in ſumma deciſ. tit. de Decim. num. 4. tom. 1.* Noſque firmauimus *forenſ. quæſt. 21. nu. 1. part. 1.*

2 Et olei Decimam deberi *Rèbuff.* ſcripſit *in particulari tract de Decim. quæſt. 8. num. 8.* & confirmarunt *Monet. in eiuſdem nominis tractatione, cap 4. num. 10. Cardin. Mantic. deciſ. 341. num. 1.* quos refert, & ſequitur moderniſſimè *Barboſ. in tractat. de Poteſtat. & Officio Parochi cap. 28. §. 1. num. 4.* addo *Molfeſ. in Summa Theolog. Moral. tract 6. cap. 4 part. 1.*

3 At quia ex *cap. cum homines de Decimis*, habemus fundatam concluſionem Decimam deberi fructibus ſtatim collectis, vt latius in antecedenti *Grauamine*.

4 Ideò ad noſtrum propoſitum conſtituenda eſt Regula quòd quando Barones habent facultatem exigendi decimam de vino, illam debent habere, & recipere in Muſto tempore vindemiæ pro vt ſic praxis iã diù recepit, & reminiſcor vna vice determinaſſe Regiam Audientiam Capitinatæ per quam fuit habitum pro vero Barones grauare Vaſſallos, ſi tempore quo vinum eſt purum Decimam recipere vellet.

Vnde

5 Vndè cum eadem Ratio vigeat in Oleo, dicendum eſt illius decimam eſſe tradendam tempore quo conficitur, nec poſſe exquiri ſine Vaſſallorum grauamine, quando erit refinatum & purificatum.

6 Sed non reticeam dicere excludi grauamen tale, quoties ad fauorem Baronum legitima præſcriptio vel conſuetudo legitimè præſcripta, vel priuilegium vigerêt ex dictis ſupra in præludijs, & in *anteſignano grauamin. in verſic. Ceterùm*.

7 Quæ quidem conſuetudo ſi in Regione recepta reperiretur non fraudarentur decimatores, quando in Muſto domini quibus deberetur decima illam recipere recuſarent.

Et proindè iuxta de cauſa quidam parochus dum in promptu docuiſſet de præſcripta conſuetudine recipiendi Decimam Vini tempore permutationis vulgo *Alla* Tramuta, ſeù *Alla Traſica* me patrocinante fuit conſeruatus in ſua poſſeſſione in Anno *1633*. nec amplius à Filianis fuit circa id turbatus, & impugnatus.

SVMMARIVM.

1 *Decima debetur de Fabis, & alijs Leguminibus.*

2 *Decima fabarum Nouellarum, vulgò* Faue in Gongole, *& cicerum viridorum, vulgò,* Piſielli, *quo in tempore ſit ſoluenda.*

3 *Decima Ordei, & Venæ, quæ ſecantur vireſcentia pro paſtu animalium, quo in tempore ſit ſoluenda.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Barones de Satis, quę metiuntur vireſcentia ad finem vendendi pro quotidiano cibo Hominum, vel Animalium, Decimam eiuſdem ſpeciei aridæ & maturæ exigere velint.

GRAVAMEN III.

1 QVia ſolent ſeminari fabæ, & alia legumina, de quibus decima debetur *c. 3. de decim.* & illa poſtea colliguntur tempore quo vireſcunt ad finem vendendi pro quotidiamo Cibo vt ſunt fabæ nouellæ, vulgo faue in Gongole. & cicere, *vulgo piſielli*, & ſimilia,

2 Decima huiuſmodi Bladorum erit ſoluenda in eodem tempore, quo colliguntur, & Vaſſalli domini dictorum leguminum vtuntur, nec Barones poſſent prætendere illorum decimam habere tempore quo ſunt matura, & arida argumento eorum quæ adduxit *Gratian. Deciſ. Rot. Marchiæ 57. à num. 5. cum ſeq.* quòd ſi ſecus agatur grauamen euitari nequibit.

Non debent eſſe enim melioris conditionis Barones quàm illi qui ſeminarunt legumina, & ideò in decimatione debet attendi tempus præſens, cum receptio fructuum reſpectu domini, qui ſeminauit adhuc ſit præſens, inde quando ipſi vtuntur fructibus decimam ſoluere tenentur.

3 Et quòd dicimus de leguminibus idē firmamus reſpectu ordei & Venæ, quæ ſolent ſeminari, vt dentur Animalibus pro paſtu in herba, & vocatur vulgò *Ferraina*, quæ Animalibus datur in menſe Maij, tempore quo ipſa metitur debet dari decima Baronibus, nec poſſent illam prætendere ad meſſem vulgo, alla ſcogna, tempore quo talia blada eſſent matura, quod notabis, nam alibi non inuenies.

Eiuſdem etiam ſpeciei, & tenoris vt colliguntur Blada, & fruges danda ſunt in decimam.

SVM-

SVMMARIVM

1 *Decima vno eodemque tempore de fructibus qui paulatim colliguntur ſolui non debet, & ſi contrarium attentent Barones grauant, num. 2*

3 *Decima de fructibus adhuc non perceptis non debetur.*

4 *Iura abhorrent, vt quis onus Decimę ſentiat, antequam fructus percipiat.*

5 *Debitum non debet agnoſci ante tẽpus.*

6 *Soluens ante tempus dicitur plus ſoluere.*

7 *Onus grauamen inducit.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando coguntur ſoluere Baronibus Decimam vno eodemque tempore, ſimul & ſemel de Bladis & fructibus, qui non coniunctim, ſed paulatim colliguntur.

GRAVAMEN IV.

1 NEqueunt quidem Vaſſalli debentes Decimam Baronibus cogi illam ſoluere vno eodemque tempore, ſimul, & ſemel de fructibus, quos non coniunctim, ſed paulatim colligunt, quia ad inſtar illos percipiunt, ita pro illa tata decimare tenentur.

2 Vnde caueant vtiles Domini contrarium attentare, quia vtique grauant.

3 Eſſet enim (ſi aliud diceretur) iuſtificare concluſionem, quod de fructibus ad huc non perceptis Decima ſoluenda eſſet, cùm & illa fructibus perceptis debeatur, vt firmauimus ſupra Grauamin. I.

Quare cùm anno elapſo id contigiſſet in facto, & Docti viri conſulerentur, inter quos & ipſe quoque, & ſi minimus, honoratus fuerim in Collegio habito de communi conſenſu in hanc deuenimus ſententiam, & Magnificus Baro deinde à ſua prætentione deſiſtit.

4 Daretur inquam anſa, vt decimator antequàm comodum receptionis fructuum haberet, incommodum perciperet, quòd iura abhorreant.

5 Et ſequeretur quòd quis ante tempus, debitum agnoſceret, & conſequenter ſubintraret locupletatio cum aliena iactura.

6 Necnon effugi nequiret decimatorem in illo grauari, quia dum ante tempus Decimam ſoluere aſtringeretur, plus ſoluere videtur, ex regula quòd plus ſoluitur tempore, *l. minus, ff. de ſolutionibus.*

Ex quibus hexitari non poteſt Vaſſallos Decimatores eſſe oneratos, quod quidem onus grauamen inducere nullus eſt qui neſciat, & ita fuit pronunciatum ad fauorem Vniuerſitatis Terrę Sibaris annis iamdiù elapſis, vt reperi in quibuſdam manuſcriptis per hæc verba.

Nota, quòd attento tenore cap. cum homines extra de Decim. deſcendit bona & iuridica illatio, vt taliter debeātur Decimæ de fructibus, qualiter colliguntur, & in poſſe Domini veniunt, itaut cota collectionis, faciat cotam decimationis, & vltra non poſſet aſtringi Decimæ Debitor, vnde contra vtilem Dominum Terrę Sibaris apud Regium Conſiliarium Ioan. Felicium Scalaleonem, ego obtinui, Ciues non debere adſtringi ad ſolutionem Decimę debitę in nonnullis Territorijs decimatorijs, niſi quatenus in dies ab illis fructus colligerentur, & ſic habito reſpectu ad cotam pręſentaneam recollectionis.

SVMMARIVM.

1 *Decima perſonalis quę nam dicatur.*

2 *Decima perſonalis quomodo debeat ſolui, & vide num. 3. & 4. & 5. vbi diſtinctio Authoris.*

Decima

6 *Decima perſonalis, ſi intra annum ſoluatur minimè poteſt recuſari.*

7 *Obligatus celebrare Miſſas determinatas in aliquo loco, quomodo illas anticipatè celebrare valeat.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi cogantur ſoluere Decimam perſonalem ante lucrum acquiſitum.

GRAVAMEN V.

SI eſſemus in Decima perſonali, quam forſitan ex priuilegio, vel immemorabili præſcriptione, aut conſuetudine legitimè præſcripta Vtiles Terrarum Domini à Subditis exigerent.

1 Et quia illa dicitur Decima pars fructuum ex induſtria & opera perſonæ, ac artificio prouenientium, *Angel. in Summa in verbo Decima num. 5. Silueſtr. in eodem verbo quæſt. 6. Vaſq. in opuſcul. de Benefic. cap. 7. dub. 7. Azor. Inſtit. Moral. libr. 7. cap. 34. & 35. quæſit. 9 part. 1. Card. Tuſc. pract. concluſ. lit. D. concluſ. 63.*

2 Ideo venit ſoluenda poſt lucrum acquiſitum, & ante ſine Grauamine non poſſent Vaſſalli cogi ad illam ſoluendam, quia cùm talis Decima ſoluatur ex lucro, poſt illius acquiſitionem peti poterit, & ſolui debet, *Bonacin. de præcept. Eccleſ. d. diſput. final. quæſt. 5. puncto 4. propoſ. 1.*

3 Sed circa id conſuetudo pariter poterit includere, & excludere Grauamen, cùm in tali exactione conſuetudinem eſſe ſeruandam idem *Bonacin.* fateatur *loco nuper adducto.*

Quare etſi diſſentientes videantur
DD. circa hoc, nam aliquorum fuit
4 ſententia huiuſmodi perſonalem Decimam ſtatim eſſe ſoluendam, vt putarunt, *Zabarell. in cap. paſtoralis quæſt. 16 de Decim. Rebuff. in tract. de Decim. quæſ. 12. ſub num. 4.* vbi tutiorem hanc appellat opinionem, quam ſectatur *Viuius deciſ. 4 num. 35.* Et cæterorum fuit opinio, illam in fine Anni eſſe ſoluendam, vt docuit *Gloſ. in cap. reuertimini 16. quæſt. 1. Abb in d. cap. cum homines num. 3. de Decim. S. Antonin. in Summa part. 3. titul. 4. cap 3. de Decim. ſub §. 3. Azor. inſtitut. Moral. part. 1. libr. 7. cap. 24. quæſt. 16. Molfeſ. in Summa Theolog. moral. tract 6. cap. 4. num. 52. tom. 1. Leſua in examin. Epiſcoporum tit. de Decima num. 20.*

6 Tamen prima erit vera Rebus ſimpliciter ſtantibus, & ſic in contrarium non exiſtente conſuetudine; Altera autem procedet ſi conſuetudo in Regione aſſiſteret, nam tunc illa in fine Anni ſoluenda eſſet.

Sed circa id non reticeam obſeruare, quod *Monet in tract. de Decim. cit. cap. 6. quæſt. 2. num. 13.* pro certo ſuppo-
6 nit, quòd ſi intra Annum perſonalis Decima ſoluatur, non poſſet illa recuſari allegat *Butr. in cap. Ad Apoſtolicæ, in fin. de Decim.* & *Rebuff. in ſimil. tract. de Decim. indicat quæſt. 5. num. 4.*

Conducit ad corroborationem hu-
7 ius dicti, nam obligatus celebrare in aliqua Cappella determinatas Miſſas ſingulis hebdomadis, poteſt in antecedenti hebdomada anticipatè illas, ad quas in ſequentibus teneretur celebrare, *Ledeſma in ſumma part. 1. de Sacram. Euchariſt. cap. 18. concluſ. 17. Rodriquez in ſumma cap. 253. num. 8. tom. 1.* D. Epiſcopus *Ricc. in prax. fori Eccleſ. reſolut. 338. tom. 1.*

Quis enim non laudaret debitorem, debentem ad terminum, ſoluentem verò multò ante?

Magis, inquam, & citius proderunt ſuffragia illa Defunctis, quàm ſi terminum expectaret, ita quidem poſt cæteros eandem ſequendo ſententiam probat *Cened. Canon. quæſt. cap. 28.* vbi tamẽ ſub *num. 2.* id intelligit verum, niſi ſpecialiter haberetur contrarium in fundatione, vt ſcilicet in nulla hebdomada Capellanus prætermitteret Sacra, quod ad honorem, & decorem fundationis imponi poſſet, vt notatur in *cap. ſignificatum de præbend* & cum iſta opinione pariter nouiſſimè tranſit *Dian. reſolut. Moral. part. 2. tit. de celebration. Miſſarum Reſol. 16.*

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Decima de Animalibus non debetur ſtatim ac naſcuntur, ſed poſtquàm nutrita ſunt, nec lacte indigent materno, etiam ſi in contrarium ſit conſuetudo, num. 4. & de ratione, num. 5.*

2 *Decima de fructibus Animalium debetur quando fętus deueniunt ad ſtatum vtenſilem.*

Decima de caſeo quando debeatur, ibidem.

3 *Animalia ſupra Annum debentur pro Decima.*

6 *Conſuetudo debet eſſe rationabilis.*

7 *Conſuetudo irrationabilis, ſi ſit irrationabilis nihil prodeſt.*

8 *Conſuetudo, quòd Decima Animalium, poſtquàm nata ſunt dentur, qualiter ſit abolenda.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi Barones recuſent recipere Decimam Animaliũ, poſtquàm nutrita ſunt, nec lacte indigent materno, & vt grandiora eorum expenſis creſcant, remanere pænes ipſos faciant.

GRAVAMEN VI.

1 DE Animalibus (vtputa Agnis, & Vitulis) debetur Decima non ſtatim ac naſcuntur, ſed poſtquam nutrita ſunt, nec lacte indigent materno, *Gloſ. in l. ſtipulatio iſta, §. inter certam ff. de verbor. obligat. Amanuel. de claris Aquis ſing. 238 Suarez de Relig. tract. 2 lib. 1. d. cap. 37 num. 6. Paz in pract. num. 30. fol. 25. tom. 1 Præſes de Franch. deciſ. 114. Anna conſ. 64. num. 1. & conſ. 65. num. 5. vol. 1. Fagundez de ſeptem Præcept. Eccleſiæ Præcept. 5. lib. 1. cap. 5. num. 2. & 14.*

2 Itaquòd Decimam de fructibus Animalium deberi, quando fętus deueniunt ad ſtatum vtenſibilem, *Bonacin.* ſcripſit in eodem *tract. de Præcept. Eccleſ. pluries cit. ſin. diſput. quæſt. 5. punct. 4. propoſ. 1.* vbi firmauit de caſeo deberi illam quando eſt perfectum.

3 Hinc ſupremum Auditorium noſtri Sacri Regij Conſilij in cauſa Vniuerſitatis Aietę cum Barone Cuſentino, Animalia ſupra Annum (quaſi tunc non egeant lacte materno) pro Decima tradenda eſſe Baroni iudicauit ſub die 1. Iulij 1578. vt in proceſſu in Banca de Felice fol. 51. meminit, & refert *Amendol. in addit. ad Præſid. de Franch.* mox alleg. *deciſ. 114 num. 1.*

Quare grauarentur Vaſſalli, ſi Barones recuſarent accipere Decimam Animalium, quando non egent lacte materno, & illa per plus temporis in poſſe Subditorum, vt grandiora eorum expẽſis euadant remanere cogerent.

4 Non tamen in gratiam Baronum, & aliorum, quibus talis Decima debetur, dicere prætermittam bonam me non agnoſcere conſuetudinem in hac materia Decimæ Animalium, ſi vigore illius ſtatim, vel paulò poſt aliquos dies ac nata ſunt, ita vt materno lacte indigeant, illa conſignarentur.

5 Siquidem redderetur inutilis talis Decimatiò ex certa futura ipſorum Animalium morte, meliuſque eſſet illam nõ præſtare, vt ex *l. final.* vbi *Gloſ. C. Ad l. Flau. de plagiar.* tutatur *Viuius* nuper adducta *deciſ. 4.* & ſequuntur *D. Riccius in praxi fori Eccleſ. d. Reſolut. 252. tom. 2. & Barboſ. in tract. de Offic. & Poteſt. Parochi cap 28. §. 1. num. 12. in fine.* Et ideo irrationabilis eſſet talis conſuetudo.

6 Certique Iuris eſt in omni conſuetudine inſpici debere, & animaduerti, quòd ſit rationabilis ad textum in *cap. final.* ibi (Niſi fuerit ratio notabilis) *de conſuet. l. quòd non ratione ff. de legib. Gloſ. in cap. cũ cauſam de Re Iudic. Cardinal. Tuſc. concluſ. 795. num. 14. lit. C.*

7 Ita vt quamuis illa ſit immemorabilis, nec iuuet *Paris de Reſignat. Benefic. libr. 5. quæſt. 6. à num. 120.* nouiſſimè *Regens Valenzuel. conſ. 166. num. 67. tom. 2.* aſſerens talem conſuetudinem potius eſſe appellandam corruptelam ex *Petr. de Gregor. de Feud. quæſtion. 3. numer. 7. part. 1.*

Vnde

8 Vnde cùm talis coſuetudo appareat grauis Baronibus, & alijs, quibus debētur Decimæ, Authoritate, & Officio Iudicis tolli debet argum. *tex. in cap. cōſuetudines de Conſuetud.* vbi licèt concluſio fauorem Eccleſiarum appoſita cenſeatur, vt illam etiam probant *Azor. Inſtitut. Moral part. 1. libr. 5. cap. 19.* & *Borrel. in Summa deciſ. tit. 14. num. 43. tom. 1.* Tamen indiſtinctè, quando eſt irrationabilis fauore omnium attenta facti, & perſonarum qualitate illam extenderem.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium conceſſum laicis percipiendi Decimas, non comprehendunt noualia, etiam ſi in feudum ſint datæ Decimæ.*

2 *Tex. in cap. 2. §. 1. de Decimis in 6. declaratur.*

3 *Decimarum conceſſio facta laico nō comprehendit noualia etiam quòd verba eſſent habentia tractum in futurum, & dicerent ſuper toto Territorio.*

4 *Barones grauant Vaſſallos, ſi de noualibus velint exigere Decimas.*

5 *Nouale quid ſit?*

6 *Noualia quomodo probentur.*

7 *Quæ requirantur ad conſtituendum Territorium nouale?*

8 *Siluæ, prata, & nemora ſi redigantur ad Culturam, non mutatur eorum natura quò ad Decimas.*

9 *Domus ſi conſtituatur in agro quæ debet decimam, debetur decima quæ prius de agro ſoluebatur.*

10 *Mutatio qualitatis loci non alterat quantitatem Decimarum.*

11 *Exigens Decimas quò ad certos fructus, eſt in poſſeſſione quò ad omnes fructus.*

12 *Ius decimandi prouenit ex iure vniuerſali.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi Barones ſub prætextu, quòd habent conceſſionem Decimarum in feudum, illas velint etiam exigere de Noualibus.

GRAVAMEN VII.

Aperta elicitur concluſio ex text. in *cap. Tua §. nec occaſione de Decimis,*
1 Priuilegium conceſſum laicis, Decimas percipiendi minimè comprehendere noualia, etiam ſi in feudum ſint datæ Decimæ, & ita pariter tutantur *Suarez de Religion. tom. 1. tract. 2. libr. 1. de Decim. cap. 22. num. 9. & cap. 23. numer. 4. Monet. in ſpeciali tractat. de Decim. cap. 4 num. 66.* vbi ait ita intelligendum ſi-
2 milem Textum in *cap. 2. §. 1. de Decimis, in 6.* Addo *Acebill. de Graſſ. deciſ. 4. eod. tit. de Decim.* vbi refert iudicatum in Rota in vna Malacitan. Decimarum de Anno 1549. coram R. P. D. Puteo, deinde Eminentiſſimo Cardinali Decimarū conceſſionem factam laico, etiam quòd
3 in ea eſſent verba habētia tantū in futurum, & etiam quòd dicerent ſuper toto Territorio minimè comprehendere Noualia.

4 Quæ opinio ſi attendatur ſubintrat Grauamen 41. vbi de Noualibus Barones vellent pariter exigere Decimas.

5 Eſt autem omninò obſeruandum Nouale eſſe Agrum de nouo ad culturam reductum, de quo non extat memoria, quod aliquando cultus fuerit, *cap. quid per nouale de verbor. ſignificat. cap. fin. de priuileg. Abb. conſ. 71. num. 20. libr. 2. Ruin. conſ. 163. num. 16. libr. 5.*

6 Vnde *Innocent. in cap. veniens num. 1. de verbor. ſignific.* annuit ad effectum vt teſtes probent noualia requiri, vt deponant nullum, qui viuit vidiſſe, vel audiuiſſe, quando loca illa fuerunt culta, & numquam vidiſſe aliquos aſſerentes ſe vidiſſe illa loca coli, vel audiuiſſe à cete-

ris

ris ſuorum in infinitum,ſequuntur *Ferret.conſ.195.num.2.& Ruin.cit. conſil. 163.*

7 Et in hac materia non ſufficit ad cõſtituendum nouale Territorium vſque tunc incultum fuiſſe, ſed eſſe neceſſariũ pariter ex illo nihil fuiſſe ſolutum, nec ſimiliter debitum nouum Redecimarũ,
8 & ideo ſi Siluæ,Prata, & Nemora redigantur ad culturam, non mutatur earum Terrarum natura,quoad Decimas; quæ ſemper illis perſoluendæ ſunt, cui ante culturam ſoluebantur, vt voluit *Rota in Conchen. Decimarum de Borella 21.Maij 1601.coram R.P.D. Ottembergo, & in Mediolanen.Decimarum Luna 8.Februarij 1610.coram R.P.Lugdunen. vt in deciſ. poſthum.Farinacc.252.num. 3.tom. 1.* vbi etiam allegantur concordantes *Abb.in cap.quid per nouale num. 1.Rebuff.de Decim.quæſt.14.nu.22. Paris conſ.73.num.17.& 18. libr.4. & Couarr.var.Reſolut.lib.1. cap.17. num.13.* Addo *Azor.Inſtitut. moral.part.1. libr. 7.cap.24.quæſt.10. & Monet. de Decim.*
9 *cap.4.num.51.*vbi etiam,quòd ſi in agro conſtituatur domus, vel eius penſionis Decima ſoluenda eſt à domino, vel illa ſaltem,quæ à domino priùs de agro ſoluebatur.

Quare firmat *Anna Allegat.94.* in cauſa Magnifici Franciſci Antonij Maramonte Baronis Planzani, obligatum ad Decimam paſcuorum, atque Territorij nemoroſi,ſi illa paſcua reducantur ad culturam, teneri ſoluere de fructibus natis per culturam, ex *cap.commiſſum de Decim.*vbi *Abbas in 1.Notab.*ait,
10 mutationem qualitatis loci non alterare Decimarum præſtationem; *Hoſtien. in ſumma de Decim.verſic.Decimò quæro Solon de Pace in conſil.50.num. 8. cum ſequ. volum. 1.* vbi etiam quòd ſi ſoluatur Decima Terræ aratoriæ, & demum plantantur arbores,& vineæ,debet ſolui Decima fructuum,& frumenti,vt per *Butr.in d.cap.commiſſum,Carocc.in tractat.de locat.& conduct. quæſt.28. num. 1.fol.mihi 235.* nouiter *Borrell. in ſumma deciſ.titul.de Decimis num.102. tom. 1.*

Inſuper eſt attendendum, Barones
11 exigentes Decimas quo ad certos fructus eò ipsò cenſeri eſſe in poſſeſſione
12 quoad omnes fructus,quia ius decimãdi prouenit ex iure vniuerſali:ita Rota voluit in *Comen.Decimarum 11. Martij coram Eminentiſſ.Cardinali Sacrato,* vt apud *Beltramin.in addit. ad Ludouiſ. deciſ.557.num. 10.* Vbi pariter allegat *Ruin.conſ.142.num.1.2. & 7. libr.5. & Seraphin. deciſ. 1047.* loquentes ad fauorem Parochorum, qui ſi præſcripſerint Decimas in aliena Parochia,ſi ibi inſurgant Noualia ipſorum Decimas regulariter non habere ſtatuitur in *cap. cum contingat de Decim.Vaſq.in Opuſc. de Benefic cap. 1. §. vnic.* cum alijs per *Bonacin.de præcept. Decalog. diſput. vlt. quæſt.5.punct.3.propoſ.2.verſic. obſerua tamen.* Videndi ſunt *Garc.de expenſ.cap. 9.à num.38.Suarez de Relig.tom.1. libr. 1.de Decim.cap.21.num.4. Balb. de præſcript.2.part.princip.à num.9. Menoch. conſ.36.num.34.* vbi firmat textum citatum loqui in præſcribente Decimas iure communi ſibi non debitas, quo caſu ſtricta ſit interpretatio *Gilcken. de præſcript.cap.6.à num.180.part. 1.* latè *Guttierez Canonic.quæſt.libr.2.cap.21. à num.78. & à num.112.* & vide nouiſſimè *Chriſtin.deciſ. Cur.Belgic. 106. tom. 1.* & magis recenter *Reg. Rouit. in deciſ.97.* Vbi Decima prædialis, an, & quando debeatur,etiam pro illis fructibus, pro quibus numquam fuit exacta, ſi pro alijs fuerit quotannis exacta.

SVMMARIVM.

1 *Barones non poſſunt exigere Decimam de vno eodemque Aceruo, & quid exiſtente præſcriptione, num. 10.*
2 *Decima de vno eodemque Aceruo ſolui non debet.*
3 *Vnica Decima ex præcepto Diuino ſolui debet.*
4 *Præceptum de ſoluenda Decima ex parte ſoluentis eſt affirmatiuum.*
5 *Solutio duplicis Decimæ eſt contra ius.*
6 *Locatio de prædio Decimatorio intelligitur facta ſalua Decima.*
7 *Gloſ.in cap.Tua nobis,verſic.& Dominus*

minus de Decimis declaratur.

8 *Decima prædialis debet ſolui Eccleſiæ, vel prædiali, vel Sacramentali, prout viget conſuetudo, num. 9.*

11 *Redecima poteſt acquiri præſcriptione quadragenaria cum titulo, vel immemorabili.*

12 *Præſcriptio reſpicit priuatam vtilitatem, ſiue genus perſonarum.*

13 *Vniuerſitas in ſui prejudicium an poſſit inducere conſuetudinem etiã in fauorem perſonę particularis.*

14 *Solutio diuturna ab initio voluntaria arguit conſuetudinem, non præſcriptionem.*

15 *Ex diuturna præſtatione præſumitur voluntaria obligatio, quę tamen ceſſat, ſi in primis ſolutionibus adſuerit tumultus, vel Rebellio.*

16 *Immemorabilis, vel quadragenaria cum titulo requiritur ad præſcribendum contra ius.*

17 *Si prætendatur pro Decima Vigeſima de aliquibus fructibus, & pro alijs trigeſimam deberi, interim non ſoluenda eſt Vigeſima.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Barones exigunt Decimam duplicem de vna, eademque re, ſiue de eodem Aceruo.

GRAVAMEN VIII.

1 INſurgit Vaſſallorum Grauamen, quando vtiles Domini de vna & eadem re, ſiue de eodem Aceruo duplicẽ Decimã exigere intẽdunt cùm iura id nõ permittant, quia Redecima, ſeu duplex Decima eſt contra ius, *Abb. in cap. cum ſint, num 6. de Decimis. Innocent. in cap. cùm non ſit, eodem tit. Sot. de iuſt. & iur. libr. 9. quęſt. 4. art. 2. Seraphin. deciſ. 148. nu. 9. Honcal. in Tractatu de Decimis, part. 2. propoſit 6.*

2 Ita quòd de vna, eademque re, ſiue de eodem Aceruo duplicem Decimam ſolui non debere, docuit *Gloſ. in cap. paſtoralis, in verbo deducendas de Decimis,* & probarunt *Gigas in Tractatu de Penſionibus, quæſt. 58. num. 3. & ſeq. Azeued. libr. 1. noua Recompilationis, tit. 5. l. 7* & voluit Rota pluries apud Illuſtriſſimum D. meum Coccinum, & præcisè in vna *Corduben. Redecimarum 19. Nouembris 1607.* quam ad vnguem imprimere libuit, & eſt vt ſequitur.

Poſt ſolutionem Decimarum factam ex communi aceruo Domini, & Coloni iuxta Tex. in cap. à nobis, verſ. ſicut Colonus de Decimis, prætendunt Eccleſiæ Parochiales Dominorum fundi, aliam Decimam ex portione dominica, redecimam nuncupatam; de qua dubitaui, an ſit præter, vel contra ius. Et Rota cenſuit eſſe con-
3 *tra ius. Ex præcepto enim vnica tãtum Decima eſt ſoluenda, Exod. cap. 22. in fin. & habetur in cap. 1. & in cap. cùm homines, ibi nouem partibus ſibi retentis, & in cap. paſtorales de Decimis cum alijs. Quod præcep-*
4 *tum licèt ſit affirmatiuum ex parte illius, qui ſoluere tenetur, continet tamen negatiuam ex parte, cui ſoluẽdum eſt, vt compellere non poſſit ad ſoluendum vltra Decimam, Bald. in l. final num. 73. in principio, & in fin. C. de hęred. inſtit. Rim. iun. conſil. 48. num. 25. volum. 1. Vnde ſequitur eſſe contra ius, quòd duplex Decima ſol-*
5 *uatur, prout etiam dixit Inn. in cap. cùm non ſit, num. 1. & ſeqq. de Decimis, Abb. in cap. cum ſint, num. 6. ant. fin. verſ. aliàs ſequeretur eodem tit. Et fuit reſolutum in cauſa Toletana redecimarum 19. Nouembris 1584. coram Sanctæ Mem. Clemente Octauo, & in eadem 21. Maij 1586. coram Illuſtriſſ. D. meo Cardinali Pamphilio, & iu cauſa Valliſoletana Decimarum 21. Maij 1589. coram Orano, & in cauſa Corduben. Redecimarum 25. Octobris 1593. coram bon. mem. D. Gypſio. Et dicunt Doctores*

Hiſpa-

Hiſpani Montalu.in l.4.tit.5. libr.1. fori,ſuper verbo todos,& alij,quos refert,& ſequitur Alphonſ. Azeued. lib.
6 *1.tit.5.l.7.nou.recompilat. Et hęc concluſio procedit etiam, quòd prædium locetur,& Colonus ſoluat domino in pecunia,quia locatio cenſetur facta, ſalua decima. Inn. in d.cap.cum non ſit,num. 2.verſ. in domino autem fundi de decimis, Io. And. ibidem, num.4.verſ. vndè dicit ipſe, Collect. num.3.Anchar.num.4. Hoſt.num. 2. But.nùm.6.Card.num.2. verſ. & ex hoc,& ijdem Doctor.in cap. tua nobis eodem tit.Card.num.4.verſ.5. quęro, Hoſt.num. 14. verſ. hoc vltimum, Butr.num.9 verſ. credo, Anchar.nu. 10. verſ. & pro tanto dico, Collect. num.8.Abb.num.14. verſ. aut dominus locauit, Anan. num.7.& Vital. in Clem. religioſi, num.25. & ſeq. de decim.*

7 *Neque prædictis reſiſtit gloſ. in d.c. tua nobis de decimis, in verbo ſic, & dominus, quia non loquitur quando aceruus eſt communis, neque quando quota eſt ſoluenda, ſed quando certa quantitas, non habito reſpectu ad fructus, quę licèt deſcendat ab aceruo decimato, tamen ipſa portio non eſt decimata. Et ſic dictum gloſ. non officit, quando aceruus eſt communis; ſed nec eius dictum eſt verum, quando aliquid ſoluitur Domino ratione locationis, non habito reſpectu ad fructus, vel quando certa penſio ſoluitur in pecunia, & gloſ. ipſa infra videtur agnoſcere veritatem, dum dicit, quòd Colonus tanto minus poteſt ſoluere Eccleſiæ, ſed ęquiùs videtur, immò æquiùs & iuſtiùs dicit Hoſtienſ. ibidem num. 12. & 13. Et ità hanc gloſ. intelligit ibidem Card in 2.quæſt. & dicunt ibid.Collect.num.8. Ancharan.num.10.Anan.num.7.Abb.num. 14.verſ.aut dominus locauit, Hoſt.in d.cap.cum ſit,num.2. Inn. & alij ſupra relati.*

Neque etiam reſiſtit, quòd de iure non requiratur prohibitum, ne duplex Decima ſoluatur, quia cùm in genere duplex ſit pręceptum, affirmatiuum, & negatiuum, ſecundùm Sanctum Thom.2.2.quæſt.33.art.2. in corpore artic. certum eſt, non adeſſe pręceptum negatiuum, adeſt tamen affirmatiuum de ſoluenda Decima, quod continet in ſe negatiuum, quòd vltra Decimam non poteſt exigi, quòd licèt non efficiat pręceptum negatiuum, vt obliget ſemper, & ad ſemper, continet tamen negatiuum reſpectu Eccleſię, quę exigendo vltra Decimam, exigit contra ius, quod dat tantum Decimam.

8 *Neque facit, quòd hęc Redecima non ſoluitur eidem Eccleſię Prędiali, ſed Eccleſię Sacramentali, & ideò nõ videtur poſſe dici contra ius, quia cũ huiuſmodi Decima ſit prędialis, Io Andr.in d.cap.cum non ſit num.5. de Decimis, gloſ.in d.cap.tua nobis, in verbo ſic, & Dominus, verſ ſatis poteſt dici, eod.tit. Et cui Eccleſię ſit ſol-*
9 *uendum, an Prędiali, vel Sacramentali, ius non determinat, ſed in hoc differt conſuetudini, vt in d.cap. cum ſit, de Decimis, Achill.dec.3. & 6. eodem tit. propterea, cum conſuetudo introduxerit in illis partibus, quòd ſoluatur Eccleſię Prędiali, ſequitur quòd ſit contra ius, quòd Eccleſia Sacramentalis Decimam exigere velit.*

10 Cęterùm ceſſaret Grauamen, quando præſcriptione immemorabili, vel quadragenaria, cum Titulo Barones hanc haberent facultatem.
11 Siquidem Redecima poteſt acquiri præſcriptione immemorabili, vel quadragenaria cum Titulo, vt probauit *Rota in Conchen. Redecimarum 1. Februarij 1591. coram R.P.D. Giptio*; & tuetur nouiſſimè *Barboſ. in tractat. de Offic. & Poteſtat. Parochi cap.28.§.1.circa finem*, & aliàs voluit *Rota in Corduben. Redecimarum Veneris 14. Martij 1608. corã Illuſtriſſimo Coccino* per hæc verba.

Rota cenſuit in caſu de quo agitur, nos verſari in pręſcriptione, non in conſuetudine; quia cùm poſt exactionem Decimarum, Epiſcopus, & Capitulum exigant aliam Decimam, Redecimam vocatam, hęc eſt pręſcriptio, non conſuetudo, quia vtilitas etiam
12 *quòd ex publico trahatur, Epiſcopo, & Capitulo priuatim acquiritur, quę eſt principalis repugnantia inter pręſcriptionem, & conſuetudinem, quę è conuerſo, ex communi, & permiſſiuo vſu ius cõſtituit, & acquirit omnibus ius regionis, aut populi ciuibus, quibus ius illud eſt proportionabile, vndecũq; ius ipſum extrahatur, ſiue ex publico, ſiuè ex priuato Doct. in cap. final. de conſuet. vbi Abb. num. 20. Card. num. 16. quęſt. 8. Butr. num. 39. Oldrad. Conſ. 244. num. 7. Gem. Conſ. 123. nu. 2. Couar. in regula poſſeſſor part. 2. §. 3. num. 2. Corn. Conſ. 268. num. 16. lib. 4. latè Roland. Conſ. 5. qui alios allegat num. 76. vol. 1. Et hanc diſtintionem ſequuta fuit Rota in cauſa Caietana præcedentis, 1. Martij 1563. coram Oriolen. & in cauſa Toletana redecimarum 21. Maij 1586. coram Illuſtriſſimo Cardinali Pamphilio, & in cauſa Hiſpalen. voti 26. Nouembris 1594. coram bon. Mem. Giptio & in eadem 26. Aprilis 1599. & 6. Nouembris 1600. & 17. Decemb. 1604. corã R. P. D. meo Decano.*

Neque facit, quòd in caſu iſto Epi-
13 *ſcopus, & Capitulum exigant redecimam nomine totius Cleri, quia iſtud factum non probatur, & quatenus probetur, non reuelaret, quia non inde induceretur vniuerſalis vſus, ità vt ſpecialiter non prodeſſent vni, & ſemper ageretur de auferendo vni, & acquirendo alteri. Vnde ex prædictis remanet pręſcriptio, etiam quòd acquiratur ad fauorem certi generis perſonarum, Purpur. Conſ. 115. num. 18. Abb. in cap. cum Eccleſia Sutrina, per illum text. num. 45. verſ. ego fateor de cauſ. poſſ. & propr.*

Non obſtat quòd cùm Communitas potuiſſet ſtatuere, vt huiuſmodi Redecima deberetur Eccleſię, hęc eſt conſuetudo, etiam quòd acquireretur perſonę particulari, Butr. in d. cap. fin. num. 49. ante med. verſ. aduertendum quòd quandoque, & num. 39. verſ. ſed vbi hoc ius de conſuet. Aret. conſ. 23. num. 11. verſ. reſtat igitur, quia dicebant Domini, quidquid ſit de hac concluſione, quam pulchram, ſed non benè probatam dicit Rocc. de Curt. de conſuet. num. 426. ſecundùm magnã impreſſionem hoc procederet. Et ma-
14 *ximè in noſtris terminis, quando ſolutio Redecimę ab initio fuiſſet voluntaria, vt in ſimili habetur in cap. ad Apoſtolicam de ſimon. Abb. in cap. tuam, num. 4. eod. tit. Caſſad. deciſ. vnica de cõſuet. Caſtr. conſ. 364. n. 2. & ſeqq. lib. 1. Oſaſc. deciſ. 99. num. 5.*

15 *Neque facit quòd cum non conſtet de initio ex diuturna pręſtatione pręſumitur Populum voluntariè ſe obligaſſe, vt per Doct. in d. cap ad Apoſtolicam de ſimon. vbi Hoſt. num. 2. verſic. & ex eo Ioan. Andreas num. 5. eodem verſ. Caſſad. d. deciſ. vnica, nu. 6. Nam hęc pręſumptio ceſſat in caſu iſto, quià ex ſententia Regis Ioannis conſtat, quòd occaſione ſolutionis huius Redecimę, populus Ciuitatis ſe ſubleuauerat, & tumultum, & rebellionem mouerat. Vnde ceſſat pręſumptio voluntarię obligationis, l. in rebus C de iur. dot. cum vulg.*

16 *Et ita concluſum, cum verſemur in pręſcriptione non ſufficere quadragenariam abſque titulo, ſed cum huiuſmodi Redecima ſit contra ius, iuxta reſolutiones factas, requiri vel quadragenariam cum titulo, vel immemorabilem, iuxta text. in cap. 1. de pręſcript. in 6.*

17 Obſeruabis autem hac occaſione, quòd dicens pro Decima Vigeſimam deberi pro quibuſdam fructibus. Et pro alijs Trigeſimam, pendente lite condemnari nequit, vt omnium fructuum Vigeſimam præſtet, *Faber deciſ.*

deciſ. 24. in fin. C. de Sacroſanct. Eccleſ. Borrell. in ſumma deciſ. tit. de Decim. nu. 86. tom. 1.

SVMMARIVM.

1 *Decima ſi ſit ſolita ſolui in pecunia, & non in ſua ſpecie, Vaſſalli illam in pecunia ſoluere tenentur, & ſi contrarium practicare vellent Domini grauarent.*

2 *Conſuetudo quòd Decima olerum ſoluatur in pecunia eſt ſeruanda.*

3 *Conſuetudo ne Domini gregū ſoluāt Decimā de lana tonſa in ſua ſpecie, ſed in pecunia, eſt obſeruanda.*

4 *Decima non debet ſolui in pecunia, vbi conſuetudo hoc non approbauit, & ſic relaxauit prouiſiones Author vti Regius Auditor, num. 5.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando exiſtente conſuetudine non ſoluendi Decimam in ſua ſpecie, ſed in pecunia, Barones illam in ſpecie exigere prætendant, & è contra, ſi non exiſtente conſuetudine ſoluendi in pecunia, illam in pecunia vellent, & non in ſua ſpecie.

GRAVAMEN IX.

1 SI legitima, & iuridica vigeat conſuetudo, vt Vaſſalli eorum Baronibus ſoluere ſoliti ſint Decimam in pecunia, & non in ſpecie in tali poſſeſſione eſſent manutenendi, & vtique grauarentur, quando vtiles Domini in ſua ſpecie illam exigere vellent, prout ita determinaſſe Regiam Audientiam Apuleæ, me ibidem aſſidente Auditore in Anno 1632. reminiſcor pęnès Villanum Actuarium.

2 Seruandam namque eſſe conſuetudinem, quòd Decimæ olerum ſoluantur in pecunia, & non in ſpeciebus, determinauit *Rota in Pampilonen. Vicariæ 5. Iulij de Anno 1593. coram R P.D. Gypſio*, & recenter probat *Barboſa in ſuo tractat. de Offic. & Poteſtat. Parochi cap. 28. §. 1. num. 5. in fin.*

Redditur vera, & ſatis probata hæc opinio ex fuſiſſimè ſcriptis quàm nouiſſimè per *Regent. Valenzuel. conſil. 114. tom. 2.* vbi tuetatur eſſe validam conſue-
3 tudinem nè paſtores, & Domini gregum ſoluant Decimam lanæ ab illis detonſæ in ſua ſpecie, ſed in pecunia ex venditione illius peruenta, apud quem cum latiori calamo perplura ſint conglomerata, quæ pro corroboratione huius Grauaminis ſummopere iuuarent illins remiſſione contentus circa hoc meum calamum requieſcere facio, vide ibi in facti contingentia, quia non pigebit.

4 Et è contra, ſi talis conſuetudo ſoluendi in pecunia non eſſet, nec poſſent Vaſſalli cogi ad dandam Decimam in pecunia, ſed ſufficeret illam in ſpecie præſtare, quòd ſi contrarium attentare vellent vtiles Domini, Grauamen vtique inducerent.

Hinc cum in Regionibus Comitatus
5 Molitij quidam Baro hoc vellet innouare, & pro parte Vaſſallorum fuiſſet habitus recurſus ad Regium Tribunal Audientiæ: Ego vti vnus ex Auditoribus relaxaui prouiſiones, vt obſeruaretur ſolitum, & nihil innouaretur pænès Clatellam Actuarium, quibus iam per Baronem fuit obtemperatum.

Conducunt pro corroboratione, quæ pleniori manu adduximus in *Grauamine 305. tom. 1.* quo in loco inſpici poterit.

SVMMARIVM.

1 *Poteſtas decimandi conceſſa Baronibus verſatur in Territorijs feudalibus.*

2 *Baro non poteſt exigere Decimam de ſatis in Territorijs priuatorum, & ita prouiſum in facti contingentia reportatur, nu. 3. & 4. & quid ſi id habeat ex præſcriptione, num. 5.*

Et quid agendum, vbi Barones in hac poſſeſſione reperiantur, vide num.6.

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi cogantur ſoluere Decimam de Satis in Territorijs priuatorum.

GRAVAMEN X.

1 Poteſtas decimandi, quæ Baronibus ineſt verſatur regulariter in Territorijs Feudalibus, itaquòd quando in illis Vaſſalli ſeminant poſſint ab illis decimam exigere, vt in praxi videmus obſeruare.

2 Quòd ſi in priuatorum Territorijs ſemen mictatur non erit licitum Baronibus de illis decimam exigere, & aliter faciendo grauarent.

3 Patet enim, quod in lite vertente inter Illuſtriſſimum Marchionem Sancti Erami, & Vniuersitatem dictę Terræ per Regium Conſiliarium Cęſarem Vitellium die 26. Menſis Maij 1584. reperitur prouiſum præfatum Marchionem debere abſtinere a Territorijs priuatorum exigere Decimam, ſed illam poſſe habere in Territorijs Baronalibus & Redditicijs feudo, aut conceſſis a Curia Baronali, vt cernitur in proceſſu in Banca de Mondellis.

4 Indè cum tempore meo in Regia Audientia Apuleę ſimilis accidiſſet caſus, conſiderans Grauamen eſſe Vaſſallis talem exactionem prætenſam fieri a quodam Barone, fuerunt per vnum ex Collegis relaxatę prouiſiones, vt abſtinere deberet dictus Baro, & quòd Vaſſalli non teneantur ad ſolutionem decimę, niſi de ſatis in Territorijs feudalibus pęnes Mancinum Actuarium; & ego iterum dum renitens eſſet Baro ille ad inſtantiam ſubditorum expediui literas obſeruatoriales, quæ fuerunt deinde confirmatę per Sacrum Regium Conſilium in Anno 1632. & alias vidi expeditas ſimiles prouiſiones per Regium Conſiliarium D. Franciſcum de Campo bonę memorię.

5 Cęterùm ſi ex legitima pręſcriptione, vel ex priuilegio ineſſe huiuſmodi facultas Baronibus vtique Grauamen excluderetur ex dictis ſupra in pręludijs.

6 At si vtiles domini in poſſeſſione exigēdi talem Decimam reperirentur abſque legitima præſcriptione, & ſine priuilegio, quid tunc ſit agendum poteris te regulare iuxta latius dicta ſupra in pręlud. 1.

SVMMARIVM.

1 *Decima ſoluitur de Hortis.*

2 *Decima qualiter ſit ſoluenda, ſi ex Hortis colitorijs Caules, & Indiuiæ, & ſimilia olera creſcant veſcendi gratia, & illa in parua quãtitate colligantur.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi ex Hortis colitorijs, in quibus Herbæ, vt Caules, Indiuiæ, & ſimilia Olera, & Legumina creſcunt, veſcendi gratia, & illa in parua quantitate colligantur, integram Decimam ſoluere cogantur.

GRAVAMEN XI.

1 De Hortis ſoluendam eſſe Decimam apertis verbis ſignificauit Summus Pontifex in *cap. Non eſt ibi*, Hortis, *ſub tit. de Decim.* Et tradunt *Rebuff. in tract. particulari de Decim. quaeſt. 8. num. 7. & 8.* & *Diaz in Regul. Decimarum verſic. Decimo ſui interrogatus num. 1.*

Verum *Monet. in tractat. ſuo de Decim. cap 4. num.* 11. annuit, quòd ſi Horti
2 ſunt olitorij, in quibus herbæ, vt Caules, Lactuchæ, Indiuiæ, & alia Olera creſcunt veſcendi gratia, tunc ex illis ad vſum Rectoris, ſiue Parochi, cui ſolet præſtari Decima computatis diebus Decima dari poteſt, refert & ſequitur nouiter *Barboſ. in tractat. de Offic. &*

Po-

Poteſtat.Parochi cap.28.§.1.num.5. Et ambo affirmantes etiam quòd ſi legumina colligantur in parua quantitate, ita vt ſolum ſufficiant ad quotidianum vſum, tunc ad vſum Rectoris ex illis Decima ita dari poſſet, vt hodie ex meo horto Curatus ſumat, quantum ſibi opus eſt illo die, ſin autem in magna quantitate, ita vt alijs vendantur tunc de his integrè Decima ſoluetur.

Quare pro Coronide noſtri inſtituti dicendum eſt Barones iuxta ſupradicta ſe debere regulari, ne grauent, nam ſi habeant facultatem percipiendi Decimam ex huiuſmodi Hortis colitorijs,in quibus herbæ, vt Caules, & Indiuiæ, & alia Olera, & Legumina creſcunt veſcendi gratia,& illa in parua quantitate colligantur, integram Decimam exigere non valerent, ſed de illis ad propriũ vſum computatis diebus Decimam habere poterint; quòd ſi contrarium attentent, Vaſſallorum ſubintrabit Grauamen.

SVMMARIVM.

1 *D.Thomas laudatur.*
2 *Decimæ ante omnia ſolui debent, ac prius quàm ſoluantur tributa, & operariorum opera.*
3 *Barones in Decimis prædialibus habent Iuris aſſiſtentiam.*
4 *Decimas percipiunt Barones nullis deductis expenſis erogatis in colligendis fructibus.*
5 *Barones percipiunt Decimas non deducto ſemine, ſed integras, nulla habita ratione expenſarum.*
6 *Decimæ prædiales debentur antequàm penſio Colono partiario debeatur.*
6 *Decimas ſoluit Colonus ante quàm domino fundi penſio ſoluatur.*
8 *Dceimę ex aceruo ſolui debent nihilo prius deducto.*
9 *Decima venationum & piſcationis habentur pro mixtis, & debentur nullis deductis expenſis.*
10 *Decimę debentur prius quàm ſoluātur tributa cenſus.*
11 *Decimę perſonales prouenientes ex artificio & negotiatione ſoluendę non ſunt, niſi deductis expenſis.*
12 *Expenſę factæ ex voluptate quando deducantur ex Decima.*
13 *Expenſę quare deducantur ex Decimis perſonalibus, & non realibus.*
14 *Baro grauat ſi exigat Decimas perſonales non deductis expenſis, etiā ſi Epiſcopo Decima ſoluatur, ſed vt Baroni,num.15.vbi deciſum.*
16 *Barones grauant ſi exigant Decimas non deductis expenſis in rebus non germinantibus.*
17 *Deciſio Card. Putei 100. libr. 1. refertur.*
18 *Decimę quando debeantur in fructibus pro vt colliguntur, & quando non.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur,ſi de induſtrialibus operibus, nullis deductis expenſis Decimam ſoluere cogantur.

GRAVAMEN XII.

1 Firmauit Angelicus Doctor Dominicanæ Religionis ſplendor, & huius Ciuitatis Neapolis ornamentum *Thomas Sanctus in 2.2. quæſt.33. art 2.*
2 *ad 4.* ante omnia eſſe ſoluendas Decimas, priùs quàm ſoluantur tributa, & operariorum opera.
3 Hinc oritur in Decimis prædialibus habere Barones iuris aſſiſtentiam, & vt
4 illas percipere poſſint nullis deductis expenſis erogatis in fructibus colligendis *cap non eſt*, vbi *Abb. & Reliqui de Decimis Archidiac. in cap. Reuertimini 16. quæſt.1.cap.tua,& cap cum homines de Decim.S.Antonin in 2. part. ſumma tit. 4.cap.3.de Decim. ſub §. 3. Capic. deciſ. 20.Rancbin.concluſ.301. part.3. Garcia de expenſ.cap 1.num 37.Barboſ.in l fructus num.36.ff.ſolut. Matrimon.Campanil.in diuerſ.Iur.Canonic.Rubric.12.ca. 13. ſub num.159.*
5 Illaſque neque deducto ſemine, ſed inte-

integras ſoluendas eſſe, nulla expēſarū ratione habita elicitur ex *cap. paſtoralis de Decim.* & poſt antiquos probarunt *Caſſan. in conſuet. Burgund.* Rubric. 3. *§.1. in verbo faire les fuctĕs ſiens, num. 3. Afflict. in conſtit. Regni Quanto cæteris ſub num. 18. & 19.* vbi pariter *Foller. Bellencin. in tract. de Charitat. ſubſidio quæſt. 69. Franc. Marc. deciſ. 198. volum. 2. Niger in cap. Regni Volumus ſub nu. 3. Papon. libr. 1. Arreſtor. Franc. tit. 12. Arreſto 12. Suarez de Relig. lib. 1. cap. 33. & 35.* Videndus latè *Barboſ. de Offic. & Poteſtat. Parochi cap. 28. §. 1. à num. 34. cum ſeq.* vbi plura.

6 Nec dum Decimæ huiuſmodi prædiales in ſupradictis caſibus abſque expenſarum detractione ſoluendæ veniūt, verùm etiam antequam penſio Colono partiario debeatur, *Gloſ. in c. quæſt. 16. quæſt. 1.* vel Domino quoque, *cap.*
7 *Tua il 2. de Decim.* Et ſic Decima ſoluēda eſt à Colono antequam Domino fundi pēſio ſoluatur, Ita quòd ſiuè proprium, ſiue alienum prædium colat De
8 cimas, tenetur ex Aceruo ſoluere nihil prius deducto, *Sot. in tractat. de Iuſt. & Iur. quæſt. 4. art. 2. ad 4. Argum. lib. 9. Viuius deciſ. nuper adducta nu. 18.* vbi
9 *ſub nu. 1.* reſpectu Decimæ piſcationis, ſic pariter concludit, illas nempè deberi expenſis minimè deductis ex *Capyc. allegat. dec. 20. n. 5.* Addo concordantes *Foller. in d. Conſtit. Regni quantò cæteris nu. 34. Maxill. in conſuetis Bari* Rubric. *de Immunit. Eccleſ. §. à Decimis num. 29. Gam. deciſ. Luſitan. 150. & 232. Mareſcott. var. reſolut. libr. 2. cap. 108. num. 15. & ſeq. Monet. de* Decim. *cap. 6. quæſt. 4. num. 29.* vbi ſic pariter de Venationum Decimis concludit illas habendo pro Decimis mixtis.

10 Quare illas integrè, & abſque diminutione ſoluendas eſſe prius quàm deducantur tributa cenſus, vel ſimilia, fūdarunt *Couarruu. libr. 1. variar. reſolut. cap. 17. num. 13. Leſſius de Iuſtit. & Iur. cap. 39. dub. 3. num. 16. libr. 2. Caldas Pereira de emption. cap. 9. num. 7. Genuen. in practicabil. Eccleſ. quæſt. 197. num. 2.*

11 DEcimæ autem perſonales prouenientes ex Artificio, & negotiatione ſoluendę non ſunt; niſi deductis expenſis *cap. paſtoralis*, vbi *Gloſ. & DD. de Decim. Gloſ. in cap. cum homines in verſic. decimatis de Decim. Bal. in ſua Margarita in verbo Decimæ, Armilla in ſumma in verbo* Decima, *Afflict. deciſ. 252 Molfeſ. in ſumma Theolog. Moral. tract. 6. cap. 4. num. 51. tom. 1. Borrell. in ſumma deciſ. tit. de* Decimis *num. 12. tom. 1.* ad id adducit, & ſequitur *Viuium in d. deciſ. 4. num. 21. cum ſequent.* qui pariter voluit negotiatorem ſoluere de lucro decimam deductis expenſis, quas ipſe facit de pecunia decimata, & quòd nè dum deducendę ſunt expenſæ de Decimis perſonalibus vtiliter erogatis, verùm
12 etiam factę ex voluptate, dūmodo hoc in fraudem non appareat allegat *Gloſ. Io: Andr. Innocent. Hoſtienſ. & Cardin. in cap. paſtoralis de* Decim. *& Rebuff. in tract. de* Decim. *quæſt. 11. num. 4.* & ego addo *Monet. in tract. de Decim. cap. 6. quæſt. 4. num. 33.* vbi poſt alios reddit
13 rationes differentię cur de perſonalibus deducantur expenſæ, & non de prędialibus; nam in negotiationibus, & ſimilibus, de quibus perſonalis Decima ſoluitur, præcipuè operatur manus hominum, in prædialibus præcipuè manus Dei; Item quia bis eadem res decimaretur.

14 Hinc ad noſtrum propoſitum licet inferre Barones grauare, quando à Vaſſallis vellent exigere Decimas perſonales non deductis expenſis, prout ſic fuit pluries deciſum in Sacro Regio Conſilio, & in Regia Camera Summariæ, etiam quando Decima prædicta debe-
15 tur Epiſcopo tamquam Baroni, vt pluries iudicatum fuit in eiſdem Tribunalibus inter Epiſcopum Motulæ cum vtili Domino eiuſdem Ciuitatis, refert *Molfeſius in Indic. ſuæ ſummæ Theologiæ moralis in verbo expenſæ tom. 1.* vbi reddit rationem, quia non adeſt ratio diuerſitatis inter decimam debitam Eccleſię & debitam Baroni, vt poſt *Paridem de Puteo in ſuo tract. de Reintegrat feudorum fol. 22. col. 1.* aduertit *Anna alleg. 94. num. 11. in fin.*

16 Poſſet & pariter Grauamen ſubintrare, quando Barones exigere vellent Decimam non deductis expenſis in Rebus non germinantibus, cum in tali caſu, eſſe expenſas deducendas nouiſſimè declaret *Borrell. in ſumma deciſ. d. tit. de Decimis num. 11. tom. 1.* vbi ponit exēplum

plum in expenſis, quæ fiunt in confectione zaccari, & ego addo ſic tenentẽ *Staibanum conſ.4. num.15.* & tu vide *deciſ.Rota apud Puteum deciſ.100.lib.1.* à qua vt melius Lector percipiat veritatem, volui illam ad vnguem inſerere, & eſt vt infra.

17 *Fuit dubitatum in vna Canarien. Decimarum coram Domino Verallo 24.Martij 1541.inter incolas ex vna & Capitulum Canarien. præſuppoſito quòd in factione zaccari manus hominis præcipuè operetur, an ante ſolutionem Decimæ debeant detrahi expenſæ pro parte incolarum dicebatur quod ſic, quia aut volumus ius commune tantùm, & tunc verum eſt, quòd expenſę, quę fiunt in ſeparando fructus à fructu, poſtquàm ſunt collęcti de iure debent deduci. Hinc eſt quòd Decimę debent ſolui prout fructus colligitur in grano in ſpica, in vino in vua, in oleo in oliua, vt per Hoſtienſ. in capitulo Paſtoralis colum.8. verſ.prędialis. & per Bal. in cap. peruenit de Decimis, & procedit in fructibus, qui non germinant, cùm expenſę quę fiunt in colligendo fructus, non deducantur iuxta text. & Abbat. in cap.paſtoralis, in 1. not. de Decimis; Aut nos volumus conſiderare conſuetudinem, & tunc in terris in quibus fiebat zaccarum, vtputa in Regno Valentię ſolutio fiebat deductis expenſis, vt eſt probatum; Aut volebamus conſiderare conſuetudinem in alijs rebus in locis vicinis, & erat probatum, quòd Decimę non poterant ſolui in cannis, cùm talis ſolutio fuiſſet inutilis, cùm de facili rumperentur nec liquore, ſed tantùm in zaccaro omnes illę expenſę quę fiebant vſque ad zaccarum, dicebantur expenſę factę in colligendo fructus, ergo de iure non debent deduci.*

SVMMARIVM.

1 *Paupertas an excuſet à ſolutione Decimarum, an verò ſit remittenda in partem, num.4.& 5.*

2 *Decima Papalis an debeatur à paupere.*

3 *Decima tutori non debetur à paupere.*

5 *Charitatiuum ſubſidium nullum aut paruum debetur à Clericis pauperibus.*

6 *Barones à Vaſſallis pauperibus Decimas ſi exigant grauat.*

7 *Baro pauper an exigat Decimas à Vaſſallis pauperibus.*

8 *Adiutorium an debeatur Baroni à Vaſſallis pauperibus, ſed vide nu. 11.12.& 13.*

9 *Paupertas excuſat à ſolutione tributorum, talearum, & collectarum Regibus debitarum.*

10 *Paupertas quæ requiratur, vt excuſetur quis à ſolutione tributorum, & alijs oneribus.*

12 *Thorus in verbo Adiutorium tomo 2.declaratur.*

13 *Paupertas non ſufficit allegari, ſed debet probari, vt excuſet.*

14 *Paupertas probata in vniuerſali nõ excuſat ſingulos à ſolutione adiutorij.*

15 *Functiones fiſcales in Regno non exiguntur à pauperibus.*

16 *Functiones fiſcales ſoluuntur pro numero focularioru in Regno.*

17 *Adiutoria in Regno exiguntur pro numero foculariorum.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Barones exigunt Decimas, & Adiutoria à Pauperibus.

GRAVAMEN XIII.

Porrigunt iuſtum Grauamen Vaſſalli, quando Barones volunt exigere ab eis

cis Decimas non obſtante, quòd ipſi
eſſent valdè inopes, & vltra ſibi, fami-
liæque neceſſaria non percipiant.
1 Paupertas enim excuſat in hoc caſu
à ſolutione Decimarum, vt poſt Anti-
quorum ſcholam tradiderunt *Franc.*
Marc. deciſ. 198. num. 6. tom. 2. Palat.
in Repetit. Rubric. de donation. inter
vir. & vxor. §. 65. num. 46. Bellencin. in
tract. de charitatiu. ſubſid. quæſt. 77. num.
2. Perez in l. 2. tit. 5. lib. 1. ordinam. gloſ.
vnic. verſic. præterea dubitatur, vbi id
æquitati, & veritati conſonum, *Ceual.*
commun. contra comm. quæſt. 729. nu. 22
Rutilius Benzon de fuga quæſt. 2. libr. 2.
Latè vt alios omittam D. Præſul *Ric-*
cius in Prax. fori Eccleſ. reſol. 115. tom.
2. vbi varijs fundamentis hanc probat
ſententiam.
2 Et à Decima Papali perſoluenda pau-
pertatem excuſare eum, qui præter cõ-
gruum decentemque ſui ipſius, & fami-
liæ victum non habent, affirmarunt
Boer. deciſ. 135. num. 3. Baez. de Decim.
Tutor. cap. 10. nu. 10. Bellencin. qui alios
ſecum vehit *in tract. de charitatiuo ſub-*
ſidio d. quæſt. 77. nu. 1. Guttierez de Tu-
tel. cap. 12. num. 6. part. 3. nouiſſimè *Al-*
uarez in tractat. de priuileg. paupertat.
quæſt. 28. num. 69. part. 1. vbi *num. 72.*
3 nec pauperum Tutoribus Decimam
aliàs pro labore debitam eſſe ſoluen-
dam concludit.
4 Quamuis *Cornel. Benincaſ. in tract. de*
pauper. ſpecial. 6. in Iudic. num. 29. in hu-
iuſmodi caſu exiſtimet, miſericorditer
eſſe agendum cum paupere, tantùmque
ei relinquere, quo viuere poſſit, & per
hoc Decimarum ſolutionem in partem
vel in totum remittere ex *D. Thom. 2. 2.*
quæſt. 87. artic. 4. in fin. & Ego addo tex-
tum *in cap. final. 16. quæſt. 1.* & eandem
probant opinionem *Genuen. in practica-*
bil. Eccleſ. quæſt. 200. & modernè *Buc-*
caron. in different. inter Iudic. Ciuil. &
Criminal. different. 100. num. 12. cui vi-
detur aſſentire *Carocc. deciſ. 52. n. 6.*
5 Redditur vera prima opinio; Nam
charitatiuum ſubſidium à Clericis pau-
peribus, nullum, aut paruum pro ſua,
ſuorumque ſubſtentatione beneficium
habentibus exigi debet, ad textum in
cap. licèt, & cap. Apoſtolus in fin. de cenſi-
bus, cap. 1. de Magiſtr. ca. placuit, 1. quæſt.
2. Mandoſ. de Monitor. quæſt. 37. num.
6. Menoch. de Arbitrar. Iudic. caſ. 216. n.
13. libr 2. Bellencin. in d. tract. de chari-
tatiuo ſubſid quæſt. 30. Boer. deciſ. 135.
num. 3. Cardinal. Tuſc. concluſ 85. à nu.
2. lit. D. Gaonnis de charitatiuo ſubſid.
quæſt. 37. vbi tamen quòd ſi vltra ſuum
ſuorumque victum Clericus ex benefi-
cio percipiat, licèt ad integrum ſubſi-
dij onus non aſcendat pro exceſſu illo
tenebitur, refert & ſequitur *Aluarez*
in d tract. de priuileg. pauper. quæſt. 38.
num. 33. & 34. part. 1. vbi *num. 35.* idem
in ſubſidio, quod hodie in Hiſpaniarum
Regnis præſtant Clerici concludit fir-
mans ad illud pauperes Clericos, quo-
rum beneficiorum redditus neceſſarij
ſunt pro ſua ſuorumque ſubſtentatione
minimè teneantur.
6 Quare nè longior euadam omitten-
do multa ſimilia, quæ hic adaptari poſ-
ſent firmanda eſt ex ſupradictis conclu-
ſio, Barones non poſſe à Vaſſallis pau-
peribus exigere Decimas, quando vltra
ſibi, familiæque neceſſaria non perci-
piunt.
7 Vel ſaltem dimidiam partem remit-
tere, & alteram exigere debent. quan-
do Barones non eſſent diuites, quia
tunc eſt habenda pariter ratio eorum
egeſtatibus, idque erit æquum pro am-
bobus, cùm in rigore in tali caſu, poſ-
ſent prætendere contrarium Barones,
ex Reg. *Text. in l. non quemadmodum in*
fin. ff. deliber. Agnoſcend. & ex adductis
per *Surd. in tract. de aliment. tit. 7. quæſt.*
8. & nouiter per *Gratian. forenſ. diſcept.*
tom. 3. cap. 552.
8 Et reſpectu Adiutorij in caſibus in
Conſtit. Regni, Quàm plurimum, con-
tentis idem ex relatis ſucceſſiuè venit
firmandum, nè illud debeat exigi à Vaſ-
ſallis pauperibus, cum à Tributis, talijs
& collectis Regibus, alijſue Dominis
9 temporalibus debitis excuſare pauper-
tatem pateat ex *l. 4. §. Inopes ff. de Mu-*
ner. & bonor. cap. licèt extra de Cenſibus,
& tradunt *Gloſ. in l. omnes la 1. in verbo*
compelletur C. de Annon & Tribut. libr.
10. Bal. in l. etiam num. 17. C. de exequut.
Rei iudic. Franc. Marc. deciſ. 490. libr. 1.
Marſil. ſingul. 619. Gerard. de Petra San-
cta ſingul. 73. Auendan. de exequend. Mã-
dat. Reg. cap. 14. num. 33. part. Auiles in
in cap prætor. 34. in verbo pobres num. 4.
Card. Tuſc. concluſ. 447. num. 16. liter. C.
Raudenſ de Analog. libr. 1. cap. 40. num.
10 *23. & ſequent.* vbi eum, qui intolerabili
pauper-

Digitized by Google

paupertate premitur, ideſt, qui operi-
bus tantùm ſuis viuit ab omni onere,
& contributione excuſari ex caterua
Doctorum curatur.

11 Et qnamuis recentiſſimè *Thor. in Compend. deciſ. Regni in verbo Adiutoriũ tom. 2.* referat, quòd in cauſa Ioannis
Cicalæ cum Vniuerſitate Sternetæ ſu-
per petitione Adiutoriorũ, non obſtan-
te oppoſitione paupertatis Vaſſallorũ,
ac Baronis opulentia, fuerint illi con-
demnati ad ſoluẽdum, data autem qua-
dam dilatione, referente Conſiliario
Fabio Riccardo apud Actuarium de
Ferrarijs.

12 Ego tamen vellem videre proceſſum,
quia forſitan fuit allegata paupertas,
13 nec probata, prout requiritur iuxta
tradita per *Maſcard. de probat. concluſ. 526. Viſcont. in concluſ. Iur. in verbo pau per, Caualer. deciſ. Rot. 514.* & apud nos
in *prax. elect. fori quæſt. 34. à num. 15. cũ ſequ. ſect. 2.* in vltima impreſſione Nea-
politana.

14 Vel qniã pro parte Vniuerſitatis pau
pertas fuerat allegata in vniuerſali, &
ſub hoc prætextu fortè volebant ſe exi-
mere omnes Cines à tali ſolutione,
quod durum fuit viſum Sacro Conſilio;
nam in Vniuerſitate non poſſunt eſſe
omnes Ciues ita pauperes, & mendiel,
vt quinque Carolenos ſoluere ſinguli
non valeant pro tali effectu, & proin-
de non fuit habita ratio de tali oppoſi-
tione, at ſecus ſi pro parte aliquornm
particularium fuiſſet oppoſita pauper-
tas.

Vel tandem, quia de paupertate Vaſ-
ſallorum per transẽnam fuit dictum, nec
ſpecialiter, & formiter allegata.

15 Vnde pro corroboratione anteſigna-
næ opinionis in fauorem pauperum
fatis iuuat, nam à functionibus fiſcali-
bus illi in Regno ſunt exempti, cum
non exigantnr ab ipſis, & quamuis fiat
numeratio focularioram ipſorum, fit
deinde alleuiatio in damnum fiſci, vt te-
ſtatnr de hac praxi *Regens de Ponte in tract. de poteſtat. Proreg. tit. de Regalibus impoſitionibus tit. 4. § 1. num. 6.*

Igitur ſi Catholica Maieſtas illos
16 exemptos facit pro his functionibus fi-
ſcalibus, quæ ſoluuntur pro numero
focularioram, vt idem *Regens loco indicato* facit fidem. Ita & ſimiliter, cùm
17 pro numero foculariorum exigatur hu
iuſmodi Adiutorium à Baronibus, de-
bent & pauperum ſocularia eſſe à tali
ſolutione exempta, prout ſic videtur
innuere *Frecc. in tract. de ſubfeud. libr. 2. Author. 2. ſub num. 30.* ibi (*Vel ſi in Vniuerſitati eſſent aliqui pauperes, qui non poſſent ſoluere.*)

Et proinde non obeſt allegata Deci-
ſio forſitan ex ſupra conſideratis facta,
quando enim Relatores Deciſionum
non interfuerunt votis non poſſunt eſ-
ſe integri teſtes, nam ſæpè ſepiùs De-
creta proferuntur ex varijs figuris cau-
ſarum, & ex motiuis à partibus, nec ab
Aduocatis ſomniatis (loquor vti exper-
tus) nam non vna vice mihi accidit in
Regio Tribnnali collegiato, in quo iu-
dicaui.

SVMMARIVM.

1 *Decimæ, nec de optimo, nec de peio-
ri ſoluendæ ſunt.*
2 *Regula ſeruanda in ſolutione Deci-
mę animalium.*
3 *Barones grauant Vaſſallos ſi exigãt
Decimas de melioribus relictis pe-
ioribus rebus.*
4 *Ius tapetorum reſpectu Decimæ olei
quomodo ſit exigendum?*
5 *Aequalis boni & mali debet eſſe
partitio.*
6 *Comodum cum incomodo eſt compen-
ſandum.*
7 *Lucrum vti diuiditur inter ſocios,
ita damnum diuidi debet.*
8 *Vſusfructuarius tenetur ad tributa,
onera realia, & alia quę ratione
fructuum præſtantur.*
9 *Emphiteuta tenetur pro rata ad tri-
buta, & onera realia.*
10 *Hęres grauatus per fideicommiſſũ
tenetur pro rata ad onera realia
donec poſſeſſio eſt penès eum.*
11 *Onus reale recognoſcitur pro rata
patrimonÿ & comodi.*
12 *Habens poteſtatem eligendi, non
debet eligere meliora, ſed medio-
cria*

cria debet accipere arbitrio boni viri.

13 *Mulier recuperans dotem in bonis ſtabilibus, non poteſt eligere de melioribus.*

14 *Filius pro ſua legitima non poteſt eligere bona meliora, ſed mediocria.*

15 *Baro non cogitur recipere Decimam de fructibus peioris conditionis.*

16 *Aequalitas quid ſit?*

17 *Aequalitas pacis, & tranquillitatis cultrix.*

18 *Inæqualitas ſeditionis ſeminarium.*

19 *Aequalitas in omnibus eſt ſeruanda, & inter omnes.*

20 *In dubio præſumitur æqualitatem fuiſſe ſeruatam inter filios, patres, fratres, & ſorores.*

21 *Aequalitas inter contrahẽtes eſt ſeruanda.*

22 *Interpretatio eſt capienda vt contrahentes non iudicentur ad imparia.*

23 *Aequalitas inter ſocios ſeruanda eſt, & in dubio præſumendum eſt fuiſſe ſeruatam.*

24 *Malus ciuis eſt cui ſatis non id quod alijs ſat eſt.*

25 *Aequalitas ſi ſeruetur, murmuris occaſio excluditur.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Barones pro Decimis quas debent habere à Victualibus, Fructibus, & Animalibus, illa melioris conditionis pro ipſis ſeligant.

GRAVAMEN XIV.

1 FIdeliter ſunt accipiendæ, & pariter præſtandæ Decimæ, hoc eſt, vt nec optimum, nec peius accipiatur, reſpectu recipere debentis, & tradatur reſpectu conſignare debentis, ad textum in *cap. quicunque il 1. 16. quaſt. 1.* cum adductis per *Monetam in ſuo tract. de Decim. cap. 6. quaſt. 4. num. 26.* vbi in ma-
2 teria ſolutionis Decimæ Animalium dicit poſſe ſeruari Regulam, vt de Vitulis, vel Agnis prout ſub virga paſtorali transeunt decima ſoluatur ex *Diaz in Reg. Decimarum quaſt. 14. num. 17. & Rebuff. in tract. de Decim. quaſt. 6. num. 29. & quaſt. 19.*

3 Vnde ſi occaſione Decimarum ſibi debitarum Barones vellent accipere meliora victualia, Animalia, & ſimilia, & peioris conditionis reliqua relaxare pro Vaſſallis, vtiq. grauare dicentur.

4 Ad inſtar grauant, quando pro iure Tapetorum, in quibus triturantur oliuæ pro conficiendo oleo vigore Decimæ ſibi debitæ accipiunt oleum melioris conditionis, quod ſtat ſuperius in tinello, & aſtans ſubtus Vaſſallis Dominis oliuarum conſignant, itaut quamuis decimam partem videantur recipere pro tali iure; Tamen in rei veritate habita ratione ad qualitatem olei, quod ipſi accipiunt, videntur quaſi habere medietatem, vt practici in hoc miniſterio mihi fidem fecerunt, & proinde iuridicè grauata eſt Vniuerſitas Vitulani In Anno 1581. contra Baronem ſuum id agentem, & petijt licere ipſi Vniuerſitati, aut oliuarum Domino deputare Tertium, qui deberet diuidere impenſis dictæ Vniuerſitatis, vel Domini olei, ad finem, vt cuilibet diſtribuatur debitum abſque fraude.

5 Aequalis enim boni, & mali debet eſſe partitio, & incommodi debet ſapere diuiſio, aliàs Leonina illa nuncuparetur, contra omne ius, *l. ſi non fuerit, §. fin. ff. pro ſocio, Matienſ. in l. 2. tit. 9. libr. 5.*
6 *Recopilat. gloſ. 1. num. 1.* cùm comodum cum incommodo ſit compenſandum *l. cùm filio, ff. ad ſyllan.* vbi quòd omne comodum cum ſuo onere pertranſit. *Cardinal. Tuſc. concluſ. 374. lit. V. tom. 8.*
7 Vnde videmus meritò quòd ſicuti lucrum inter ſocios diuiditur, ita & damnum diuidi debet, *l. cùm duobus, §. damnum, ff pro ſocio, Regens Valenzuel. conſ. 143. volum. 2. Sanz Morquecch. in ſuo tractat. de diuiſ. Bonor. libr. 2. cap. 5.* vbi declarationes ad hanc regulam reportat, & vſufructuarius tenetur ad tri-
8 buta, ad onera realia, & ad cætera omnia quæ ratione fructuum præſtantur, *Afflict. deciſ. 252. num. 2. Cauale. de vſufruct.*

fruct. num.162. Garcia de expenſ. & melio rat.cap.11. num.47. Peregrin.de fidei commiſſ.art.50. num.20. Idem dicés in Emphiteura, & in hærede grauato per
9 fideicommiſſum; donec penès eos poſſeſſionis comodum permanet confirmat alia adducens *Coſta de portion.rataquæſt. 157.*fundans *quæſt.158.*onerum cuiuſque generis præſtationis metiri raræ naturam, & proinde onus reale agnoſci pro
11 rata parrimonij, & comodi, *Franc. Marc.decif.805.tom.1.*

12 Confert pro corroboratione, quia habens poteſtatem eligendi non poteſt eligere meliora, ſed mediocria debet ac-
13 cipere arbitrio boni viri, vt reſpectu mulieris recuperantis dotem in bonis ſtabilibus hipotecatam, ne valeat eligere ad ſui arbitrium meliorem,præter antiquiores ſunt videndi *Card. Mantic.in tract. de tacit. & ambig. conuent. tit.30. num. 15.cum ſequ. Molfeſ.in coment.ad Conſuet. Neap.quæſt. 5. num.33. part.4.*
14 *tit. de Iur. Dot.* & reſpectu filij pro ſua legitima notarunt poſt cæteros *Gabriel concl.4.de legitim. & Menoch. de Arbitr. Iudic.caſ.163.num.21.libr.2.*quæ omnia probata fuerunt à nobis *in Praxi dationis in ſolutum quæſt.5.part.1.* vbi lubeat videre.

Preterea conſiderandum eſt, quòd ſi
15 de Victualibus,Oleis,& Animalibus vilioris conditionis Vaſſalli vellent dare pro Decima debita Baronibus, vtique non reciperent; Igitur & è contra,Cùm alteri non debeat quis facere, quod ſibi fieri nolit, cùm hoc iuſtitiæ ſummę conſiſtat, Ne facias alteri quidqnid ipſe ab altero pati nolis, *c.1. c. Iniquum eſt 32. quæſt.2.Neuiz.in ſylua Nuptial.libr.4. num.48. circa finem, Tiraquel. in l. 13. connub. num.38.& ſequ.* refert,& ſequitur nouiſſimè *Regens Valenzuel.conſ.144 num.15.volum.2.*

16 Aequalitas namque, quæ eſt proportio habentium vnam quantitatem ſecúdùm *D.Thom.in 1.ſentent.num.19.part.*
17 *1.* dicitutque pacis, & tranquillitatis
18 cultrix;vt è contra, Inæqualitas ſeditionis Seminatium vocatur, vt ait *Eraſm.in*
19 *Apopb.* ſemper eſt ſeruanda in omnibus & inter omnes,etiam inter filios; patres fratres,& ſorores, *Dec. conſ.26. Magon. decif.Lucenſ.48.num.18.Amat.dec. Marchia 44.Gratian.libr.3.diſcept.forenſ.cap. 539.num.23.* Rota *in Recent. decif.* 155.

num.7part.2. Et in dubio ita eſt præſu-
20 mendum,quòd ſcilicèt inter iſtos æqualitas interfuerit, & ad illam reducti ſint *Soccin.conſ.108.libr 3 Magon. decif.62. num.61.Neuiſ.in ſilu.Nupt.num.47. lib. 6.*

21 Et reſpectu contrahentium æqualitatem eſſe ſeruandam fundauit *Dec. conſ. 414.num.7.* vbi quod in contractibus ea ſemper eſt facienda interpretatio, vt nũquam inter contrahentes fit iudicãdum ad imparia, quod ſequuntur *Surd. decif. 64.num.23.Gratian.lib.3.diſcept.forenſ. cap.520. num.9.* & voluit *Rota decif. 11 part.2.in Recent.*

23 Prout & inter ſocios illam pariter eſſe ſeruandam, imò in dubio ſemper ſeruatam in ſocietate præſumi notarunt *Afflict.decif.58.& Rot.decif.460. num.8. & 14.part.1.in Recent.*

24 Malus enim Ciuis eſt ille, cui non ſatis eſt id quod & cæteris ſatis eſt, vt
25 ait *Eraſm. in popb.* vbi etiam quòd ſi æqualiras ſeruetur, murmuris occaſio excluditur.

SVMMARIVM.

1 *Ciuibus licet colere Territoria, quãuis pro præterito non fuerint culta, num.4.*

2 *Rei ſuæ quiſque moderator, & arbiter eſt.*

3 *In traditione rei ſuæ quis poteſt apponere legem,quam vult.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi prohibeantur colere Territoria propria,quæ nequaquam fuerunt culta.

GRAVAMEN XV.

Sub prætextu,quòd quædam Territoria propria nonnullorum Ciuium Terræ
1 Vici de Montanea non eſſent ſolita colí, dum & illa colere Domini vellent, Illuſtr. Marchio Vtilis Dominus eos im-

pediebat, ob quod habito recurſu ad Sacrum Regium Conſilium per Conſiliarium Io. Felicem Schalaleonem Commiſſarium deputatum, extitit prouiſum licere dictis Ciuibus Territoria propria colere, quamuis pro præterito non fuerint culta, de quo non prohibeantur ab eorum Domino, vt patet in proceſſu Grauaminum d. Terræ in Banca Actuarij Figliolæ: ſicque aliàs ad fauorem particularium d. Terræ prouiſum reperio per Conſiliarium de Franchis Commiſſarium, vt fol. 387. proceſſus.

2 Rei enim ſuę quilibet poteſt eſſe moderator, & Arbiter *vulg. l. in re mãdata C. Mandat. l. in traditionibus ff. de pactis Rot. deciſ. 105. num. 6. tom. 1. part. 1. Molin. de Iuſtit. & Iur. & diſput. 1. tract. 3. concluſ. 1. Card. Tuſc.* fulè *concluſ. 486. lit.* D. *& concluſ. 112. lit. R.*

3 Vndè in traditione Rei ſuæ quis poteſt apponere legem quam velit *l. ſi quid poſſeſſorem §. ſic autem. & l. ſed & ſi lege §. conſuluit ff. de petit. hæredit. l. legem* C. *de donat.* cum alijs de quibus per *Surd. de Aliment. tit. 9. quæſt. 18 num. 13. & 14. Caldas Pereira de poteſt. eligendi cap. 16. num. 6. Cabed. deciſ. 31. part. 2. & Cened. pract. quæſt. canon. cap. 35.* liberaque ſuarum rerum diſpoſitio cuique eſt conceſſa, *Ramon conſ. 34.*

Hic ad fauorem Terræ Sibaris conquerentis de ſuo Vtili Domino, qui pro comodicate Affictatorum tenimentorũ Territoriorum feudalium faciebat prohibere Ciuibus, ne colerent propria Territoria in conuicinijs mandrarum exiſtentia, fuit prouiſum, vt dictus Dominus abſtineret, & licere Ciuibus illa colere, vt in Banca Sarni.

Aſſeuerat tamen infra citandus, ceſſare allegatam Regulam, vt rei ſuæ quilibet ſit moderator, vbi lex in aliquo caſu reſiſteret, vel quando quis deteriorem conditionem alterius faceret, *Thomaſet. regul. 247.*

SVMMARIVM.

1 *Conductores Territoriorum, & debentes Terratica non tenentur iteratò ſeminare.*

2 *Improbè Neptunum accuſat, qui ſecundum Naufragium facit*
Culpa imputari nequit illi, qui non agit, quod facere non tenetur, ibid.

3 *Barones grauant exigendo Terragia ex Territorijs indatis ſub prętextu quod iteratò Vaſſalli non ſeminauerint prædia illa inundata, & quid ſi ſciendo territoria eſſe ſolita inundari & hoc nõ obſtante conduxiſſet nu. 9. & declara vt num. 10*

4 *Conductor, vbi deficit in cultura non petit penſionis Remiſſionem.*

5 *Leuiſſima Culpa non aſſicit Conductores.*

6 *Culpa leuiſſima dicitur, quæ in omittendo committitur.*

7 *Omiſſio diligentiæ, quæ ſi eſſet profutura dubitatur non obligat.*

8 *Culpa non eſt non feciſſe, quod ſi fuiſſet factum, parum, aut nihil profuiſſet.*

10 *Puella, quæ ſciebat tempore ſtupri ſtupratorem habere votum Religionis non poteſt cogere illum ad deſpoſandum.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi ſub prætextu, quòd iteratò non ſeminauerint prędia aliàs inundata cogantur ſoluere de eis ſolita Terratica, nec Remiſſio penſionis eis fiat.

GRAVAMEN XVI.

1 Conductores, & debentes Terratica non tenentur iteratò ſeminare poſt inundationem, quæ pendentes fructus corrupit ita latè tutatur *Surd. deciſ. 87.* eo quia non legitur iure cauſum quod bis ſemina quis proicere teneatur *ex l. illum C. de Collat.* & quod iure cautum non reperitur non eſt ſuperſtitioſis in ventionibus præſumendum *Craueti. conſ. 90. num. 2. Becc. conſ. 35. num. 4.* & improbè Neptunnum accuſat, qui ſecundum Naufragium facit, & culpa imputari nequit non facienti quod facere non tene-

tenetur *Aretin.conſ. 111. col. fin. Craueꝺ. conſ. 63. num. 9.* Et proinde teſtatur, quòd licèt ad impediendam remiſſionem penſionis conuentę Dom. Franciſcus Angoſola opponebat D. Ioanni Carolo de Rubeis conductori, quòd poſt fluminis inundationem, quæ pendentes fructus corruperat non iterum conductor ſeminari curaſſet, Senatus tenuit culpam obijci minime poſſe, & conſequenter remiſsionem penſionis eſſe faciendam.

3 Hinc grauantur Vaſſalli, ſi Barones ſub hoc prætextu, quòd iterato non ſemiuauerint prædia aliàs ſata, & inundata velint exigere Terragia, nec facere remiſſionem penſionis, prout ſic in facti contingentia fuit determinatum in Collegio habito tempore inundationis, quę prouenit à Monte Veſuuio in Regionibus Nolæ, Octaiani, Auellæ: Cardinalis, Mariliani, & alibi in locis conuicinis.

Et quamuis in huiuſmodi caſu obijceretur, aliquos Dominos Terrarum poſt inundationem denuò ſeminaſſe, & fructus recepiſſe, & ideò ob hanc negligentiam deberent illi qui non ſeminauerant adſtringi ad ſoluenda Terragia, ac ſi ſeminaſſent, nec potuiſſe prætendere
4 remiſſionem penſionis ex regula quòd quando conductor deficit in cultura, non petit remiſſionem penſionis ad textum in *l. ſi vno §. cùm quidam, l. ex conducto ff. locat.*

Tamen reſpondebatur, quòd ſicuti exquiſitæ eſſet diligentiæ ſegete ſemel aquarum inundatione corrupta, & vaſtata iterum ſeminare, ita leuiſſimæ cul-
5 pæ eſſe tali extrema diligentia non fuiſſe vſum, quæ leuiſſima culpa non afficit cõductores, cùm de illa minimè teneatur, *l. in iudicio, vbi Gloſ. & Bal. C. locat. l. ſi vt certo §. nunc videndum, ff. comodat.* cum adductis per *Menoch. in conſ. 53. nu.*
6 *21.* vbi leuiſſimam nuncupat culpam, quæ in omittendo committitur, *Aretin. in §. præterea Inſtit quibus mod. recontrahatur obligatio, Alexander conſ. 50. num. 9. vol 1.*

Vltra quod dubitabatur ſi ex ſemine iterato eſſent fructus naſcituri ex copioſitate cineris ſuper territoria illa, & dũ certum non erat quòd diligentia eſſet
7 profutura ex omiſſione culpa obijci nequiuerat, *l. 2. §. penult. & ibi Bald. ff. ad Tertull. Oldrad. conſ. 136. num. 5.*

Idque eò maximè verificabatur, nam in rei veritate pauca quantitas ex reite-
8 rato ſemine fuerat recollecta, ideo culpa non erat omittere, quod ſi factum fuiſſet, parum, aut nihil profuiſſet, *l. fin. §. 1. ff. quis ordin. in bon. poſſeſſ. ſeru. Bald. conſ. 145. vol 3.* cum adductis per *Surd. allegat deciſ. 87.* vbi cum iſta tranſit opinione, & alias adducit rationes, & reſponſiones.

Cęterùm ego hodie eſſem in opinione, quòd dum talia Territoria ſint ſu-
9 biecta huic inundationi, prout & pluribus annis vidimus in praxi, ſi illa conducantur vti talia non poterint conductores hanc remiſſionem petitionis intentare, *Theſaur. forenſ. quæſt. 47. num. 11. libr. 2.* vbi ſic per Senatum deciſum affirmat, quamuis inundatio aſportaſſet maiorem partem rei, cum ei imputandum ſit, dum ſtatum Territorij ſciebat, & ad contractum ſe adſtrinxit, *Bald. in l. ſi ex lege num. 3. C. de vſur. Aretin. conſil. 139. num. 2. Rot. diuerſ. deciſ. 715. part. 1. Surd. conſ. 197. num. 16. lib. 2. & conſ. 400. num. 25. libr. 3.* Ad inſtar puellæ, quę
10 ſciuit corruptorem habere impedimentum voti Religionis, vel caſtitatis, nequit ſub prætextu ſtupri cogere illum ad contrahendum matrimonium promiſsũ *Fr. Bartholom. à S. Fauſto in ſpecul. Confeſſar. art. de reſtit diſput 8 quæſt. 23. Leſſ. de Iuſtit. & Iur. libr. 2. cap. 10.*

11 Licèt ſi inundatio eſſet ſatis diuerſa ab ordinaria, & ſic extra ſolitum, tunc mihi perſuaderem eſſe faciendam remiſſionem penſionis ad tradita per *DD. in l. ſed & ſi §. quæſitum ff. ſi quis Caution. Corn. conſ. 23. lib. 2. Celſ. Vg. conſ. 18. Maſtrill. deciſ. 299.* vbi latiſſimè in hac materia remiſsionis mercedis loquitur.

SVMMARIVM.

1 *Multa poſſunt opponi in exactione Adiutoriorum.*

2 *Barones non poſſunt exigere adiutòria propria authoritate, & ſi exigunt grauant, num. 6. Et quid in praxi ſeruatur, num. 12.*

3 *Creditor ſi pecuniam debitam propria authoritate capit, cadit à credito.*
4 *Legatarius ſi propria authoritate capit legatum, cadit à legato.*
5 *Authoritate propria rem ſuam occupare nemini licet.*
7 *Pragmatic. 1. §. item de ſalar. eorum recenſetur, & illi datur intellectus, num.* 8.
9 *Correctio non fit niſi in expreſſis.*
10 *Correctio eſt euitanda regulariter.*
11 *Superfluitas potius, quàm correctio eſt toleranda.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi Barones Authoritate propria Adiutorium capere velint, nec pro illius conſequutione ſuperiores adire curent.

GRAVAMEN XVII.

1 QVia circa exactionem huiuſmodi Adiutoriorum aliàs debitorum Baronibus virtute *Conſtitut. Regni Quàm plurimum*, multa poſſunt opponi pro parte Vaſſallorum, vel circa quantitatem, vel circa tempus in conſignando, vel circa negatiuam non obligationis illa dandi, puta quia non ſit de caſibus, in quibus tenentur adiutorium præſtare.

2 Ideò tutò firmare poſſumus Regulam, non poſſe Barones propria authoritate Adiutoria capere, ſed pro illorum obtentione debere adiri ſuperiorem, vt ſuprapoſitam rationem non conſiderando ſimpliciter fatetur *Petra in addit. ad Capic. deciſ. 137. num.* 2. & ego addo *Afflict. in Conſtit. Regni, Quàm plurimum, num. 25.* vbi quòd exigere nequeunt huiuſmodi Adiutorium ſine litteris, & licẽtia Regis, adducit *cap. Regni Regis Roberti non impreſſum.*

3 Iuuat, quia nec creditori pecuniam ſibi debitam propria authoritate capere eſt licitum, quod ſi agat ius crediti amittere cautum eſt in *l. creditorem, ff. ad l. Iul. de vi priuat. l. extat ff. quòd metus cauſa*, cum concordantibus per *Bonifac. in tract. de furt. §. poſſeſſionis nu. 36.* de quo & latiùs per *Gabriel. concluſ. 1. à num. 38 cum ſeq. de acquirend. poſſeſſ.* & fuſius per *Menoch. de recuperand. poſſeſſ. Remed. 5.* vbi declaratam materiam ad ſaturitatẽ habes.

4 Et Authoritate propria legatarius nequit legatum capere, quod ſi faciat amittit legatum *l. non dubium* C. *de legat.* de qua materia videndi ſunt *Diaz Regul. 407. Clar. in §. Teſtamentum. quæſt. 68. Menoch. de adipiſcend. poſſeſſ. Remed. 2.* vbi luculenter *Card. Tuſc. concluſ. 151. lit. L.*

5 Et generaliter ne ad infinita pergamus Authoritate propria rem ſuam occupare, & ius ſibi dicere minimè licere, iura ſunt clara in *l. ſi quis in tantam*, C. *vnde vi l. nullus, C. de feudis l. Iulianus, ff. de Iudic.* vbi quàm fuſiſſimè DD. tractant materiam, & peramplitationes, ac limitationes, vt vnum pro omnibus adducam *Farinac. in tract. de furtis quæſt. 175. à part. 1. cum ſequ.* vſque ad *partem 11.* vbi copioſè generalia & particularia adducit, quæ hic adaptari poſſent, & illa vti nimis vulgaria referre prætermiſſo, ſola relatione contentus.

Eò maximè, nam perplura huius farinæ coadunauimus *forenſ. quæſt. tom. 2. cap 75.* dũ diſcuſſimus articulum ſi proprietarius finito vſufructu in poſſeſſionem ipſius propria authoritate ſe ponere poſſit.

6 Inde exactionem huiuſmodi Adiutoriorũ propria authoritate ne faciant vtiles Domini, quia cum ſit eis id agere interdictum faciendo grauant.

7 Nec deſturbat *Pragmatic. 1. §. Item cum Regni huius conſtitutionibus ſub Rubric. de ſalar. eorum qui mittuntur pro ſeruit. Regio*, ex qua totum contrarium videtur colligi.

7 Siquidem inueſtigando liceat dicere ibi non concedi ſpecificè, vt propria authoritate exigant, & ſi in argumentum valeret deduci, dum ſtatuatur exigi in caſibus expreſſis in Conſtitutionibus, & Capitulis Regni, ſicque limitatum, quòd ſi dubitari contigerit, vt ſit immoderatum, tunc ad Prouinciæ Iuſtitiarium recurrendum ſit.

Vnde

Vnde ego philoſophando aſſero, quòd dum eſt adeundus Iudex in certo caſu, Igitur ſecus eſt regulariter.

Vltra quod iudico non obeſſe, nam aliud eſt abſque litteris Regijs exequi, & aliud eſt in caſu immoderationis ad Superiorem recurri.

Primum fuit omiſſum in cit. Pragmat. imò ibi mandatur ſeruanda eſſe Capitula, & Regni Conſtitutiones, quod ſpecificè reperitur prouiſum in *cap. Regni Regis Roberti, incip. pro parte Vniuerſitatis Vici*, ne exigatur abſque Regijs litteris, correctio autem minimè fit, niſi in expreſſis, *§. Tribus Auth. quib. mod. effic. legitim. Rota in Romana illegitimitatis coram R. P. D. Lugdunen.* quia regulariter correctio eſt euitanda, *l. ſi quando, C. de inoffic. teſtam. l. 1. C. de inoffic. dot. Cardin. Tuſc. concluſ. 1036. lit. C.* Et potius ſuperfluitas, quã correctio eſt tolerãda, vt probat *Ramon. conſ. 10.*

Et proinde per nos hic firmata ſatis vera remanent.

12 Itaquòd iuridicè in praxi videmus ſeruari Vtiles Terrarum Dominos ſolere ſupplicationes porrigere in Regijs Tribunalibus, & præcedente informatione condemnari Vaſſallos ad ſolutionem vt poſt hæc ſcripta eidem noſtræ inhærendo ſententiæ teſtatur, & tutatur modernus *Montan. in tract. de Regalibus, §. extraordinaria Collatio, Ad felicisſimam, &c. num. 5. in fine, fol. 121.*

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, ſi cogantur dare Baronibus baiulos & conſeruatores abſque mercede.*

2 *Salarium baiulorum quomodo taxetur per Sacrum Conſ.*

3 *Salarium conſeruatori dato Baroni ab Vniuerſitate quomodo taxetur, & quomodo ſoluendum, num. 4.*

5 *Altari ſeruiens, de Altari viuere debet.*

6 *Gratis ſeruire nullus adſtringitur, ſed mercedem laboris reportare conueniens eſt.*

7 *Barones non ſoluentes mercedes pro conſeruatoria, & baiulatione, peccant, & tenentur ad reſtitutionem.*

8 *Domini Terrarum non ſoluentes mercedem ſuis Officialibus, peccant mortaliter, & tenentur ad reſtitutionem*

9 *Baro ſi renuat dare mercedem baiulis, & conſeruatoribus, Vniuerſitas non cogitur illos aſſignare.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi cogantur dare Baronibus Baiulos, & Conſeruatores, qui debeant inſeruire abſque mercede.

GRAVAMEN XVIII.

1 AVthoritate rerum iudicatarum habemus fundatam concluſionem grauari Vaſſallos, ſi Vniuerſitates cogantur dare Baronibus Baiulos, & Conſeruatores, qui debeant inſeruire abſque mercede.

2 Patet enim, vt Magnifica Vniuerſitate Terræ Piſticij conqueſta in Sacro Regio Cõſilio de eius Vtile Domino quotannis volente duodecim Baiulos, videlicet ſex pro quolibet ſemeſtri gratis, & abſque aliquo ſalario, fuit per Regium Conſiliarium Vitellium prouiſum capiendam eſſe informationem, & interim pro quolibet baiulo ſolui ſalarium ducatorum ſex ſingulis ſex menſibus apud Magiſtrum Actorum de Caro, & hoc in Anno 1567. licèt pro Vniuerſitate Sicinini fuerit aliàs prouiſum, vt Dux vtilis Dominus dictæ Terræ deberet ſoluere ducatos quatuor tertiatim pro quolibet iurato, exiſtente Commiſſario D. Vincentio de Franchis tunc Regio Cõſiliario in Anno 1572. vt in Banca de Mondellis.

Et cum pro parte eiuſdem Magnificæ Vniuerſitatis Piſticij eſſet porrectum Grauamen, contra dictum Baronem expetentem quotannis Conſeruatorem, nec ei aliquid ſalarij tribuentem, per

dem Conſiliarium Vitellium cauſæ Cõmiſſarium fuit prouiſum, capiendam eſſe informationem, & interim conſeruatori
3 ſoluendum eſſe ſalarium ducatorum duodecim ſingulis Annis pęnès eumdem Actuarium de Caro; ſicque etiam fuit iudicatum pro Vniuerſitate Sanctæ Catherinæ, contra vtilem Dominum die 14. Aprilis 1580. vt in proceſſu f. 2. apud Roppulum tunc Actuariũ, & ita pariter reperio prouisũ pro Vniuerſitate Terrę Valuæ contra Baronem, vt in Banca de Mondellis, & alias pro vnuerſitate S. Gregorij contra Iacobum vtilem Dominum pęnès Iubenum Actuarium, ad cuius fauorem fuit pronunciatum ſalarium menſatim eſſe ſoluendum.

4 Satis enim rigiditatis ſaperet, quẽ ſuis proprijs impenſis ſeruire debere, cum
5 Altari ſeruiens de Altari viuere debeat;
6 & gratis ſeruire nullus aſtringitur, ſed mercedem laboris reportare conueniẽs eſt, *cap. ex his 12. quæſt. 1. cap. fin. 7. quæſt. 1.* vbi etiam *gloſ. 1. & gloſ. in cap. charitatem 12. quæſt. 2.* probat nouiſſimè, & exornat *Aluarez de Velaſc. in tract. de priuileg. paupertat. quæſt. 28. part. 1.* & conferunt ſcripta per nos ſupra in *Grauam. 112. & 163. tom. 1.*

7 Vnde ſi Barones cogerent Vaſſallos ad ſibi inſeruiendum in conſeruatoria & in Baiulatione gratis, nec ſalarium ſoluerent, vtique peccarent, & tenerentur ad reſtitutionem.

Confert *Graſſ. in libr. 3. deciſ. cap. 1. tit. de Domin. Temporalibus num. 8. verſic.*
8 *vigeſimo ſecundo*, vbi fundat, quod vtiles Terrarum Domini non ſoluentes mercedem debitam ſuis Officialibus, peccant mortaliter, & ad reſtitutionem obligantur.

9 Et ideò tutò agnoſcere poſſumus, vt Baronibus renuentibus dare mercedem ſupradictis perſonis, non poſſe cogi Vniuerſitates locorum ad illos aſſignandos, prout ſic reperio prouiſum ad fauorem ſupradictæ Vniuerſiratis Piſtitij ſub die 17. Iunij 1567. per eumdem Conſiliariũ Vitellium apud eumdem Magiſtrum Actorum de Caro, & aliàs fuit prouiſum per S. Conſil. ad inſtantiam Vniuerſitatis Terræ Poſtilioni contra eius Vtilem Dominum, exiſtente Commiſſariò Regio Conſiliario Bermundez Actuario Figliola.

SVMMARIVM.

1 *Pro exactione introituum feudalium licet Baronibus habere Aerarium ab Vniuerſitatibus.*

2 *Barones non poſſunt cogere alios Ciues, quàm Aerarium, ad exigendum alios redditus, vbi deciſum & num. 8.*

3 *Cogere ciues pro exactione introituum, eſt augere onus Vniuerſitatibus.*

4 *Oneris augmentum prohibetur dari ad inſtar & oneris duplicatio.*

5 *In dubio iura ſeruitialia debita Baronibus ſunt reſtringenda, nec de caſu ad caſum extenduntur, aut de perſona ad perſonam.*

6 *Iura ſeruitialia debita Baronibus ſunt odioſa, & ideo ſtrictam recipiunt interpretationem.*

7 *Pluralitas perſonarum non præſumitur, niſi probetur ab allegante.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi vltra Aerarium, qui ſolet introitus feudales exigere cogantur dare alios Ciues ad faciendas Baronum exactiones.

GRAVAMEN XIX.

1 PRo exactione introituum feudalium, quamuis liceat Baronibus habere Aerarium ab Vniuerſitatibus.

2 Tamen non poſſunt cogere cæteros aliquos Ciues particulares ad exigendos pariter alios redditus, prout ſic reperio prouiſum ad fauorem Vniuerſitatis Sanctæ Catherinæ cõtra eius Vtilem Dominũ exiſtente Commiſſario D. Vincentio de Franchis in Anno 1580. pęnès Roppulum Actuarium, cùm enim Baro dictæ Terræ vltra Aerarium, quem quotannis habebat à tali Vniuerſitate, vellet per alios

alios particulares Ciues exigi debere census prouentus, & alios redditus habito recurſu ad Sacrum Conſilium per Magnificum Commiſſarium extitit prouiſum introitus omnes per Aerarium exigi debere, nec alios poſſe cogi.

3 Eſſet inquam augere onus Vniuerſitatibus, ſi vltra Aerarium ſolitum dari, & alij Ciues quærerentur per Barones, quod quidem non licet, cùm oneris aug-
4 mentum prohibeatur dari, ad inſtar & oneris duplicatio, *l. nauis onuſta, §. cum autem, ff. ad l. Rod. de Iact. l. Titia cum Teſtamento, §. qui in vita, ff. de leg. 2. l. vnum ex familia. § ſi rem ff. eod. tit. Card. Tuſc. concluſ. 136. liter. O. tom 5. Mar. Antonin. var. reſolut. libr. 1. reſolut. 97. num. 4.*

5 Et in dubio ſemper potiùs ſunt reſtringenda iura ſeruitialia debita Baronibus, quàm laxanda, & de perſona ad perſonam, nec de caſu ad caſum
6 ſunt extendenda; ſunt enim & illa odioſa, & ideo ſtrictam recipiunt interpretationem, *Rota in Mediolanen. Seruitutis coram R. P. D. Pegna.* vbi etiam quòd pluralitas ſeruitutum nõ præſumitur ad inſtar nec pluralitas Actuum, *l. omnium, C. de Teſtament.* & ibi *Gloſ. l. fin. C. de Reb. cred. cap. in præſentia verſic. verum de probat. Euerard. in Topic. legal. loco 86 Maſcard. de probat. concluſ. 1174. Menochius de Arbitr. Iudic. libr. 2. caſ. 93. num. 32.* qui *in tractat. de præſumpt. libr. 6. quæſt. 15 num. 36. cum ſequ.* nec etiam
7 præſumi pluralitatem perſonarum, niſi probetur ab allegante fundauit, quod etiam dixerunt *Surd. conſ. 61. num. 74. volum. 1.* & *Rota in nouiſſim. deciſ. 5. num. 4. part. 1.*

8 Hinc cùm vna vice caſus accidiſſet trucinandus in Regia Audientia Comitatus Moliſij, me exiſtente cauſæ Commiſſario, & relatore iuxta ſupradicta extitit determinatum in Anno 1632. penès Villanum Actorum Magiſtrum.

SVMMARIVM.

2 *Pro guſtibus Baronum Vniuerſitates non tenentur dare perſonas, ſed ſoluendæ ſunt ſi Barones illas velit, & quid ſi pro venationibus, num. 1. & 3. vbi grauantur aliàs Vaſſalli.*

4 *Soliti venari, & aucupari mediante ſalario, cogi poſſunt ſeruire Baroni ſoluta ſolita mercede.*

5 *Qui venantur voluptatis cauſa, vel ſunt habiles ad tale exercitium non poſſunt cogi à Baronibus, vt cum eo eant ad venandum, etiam ſoluta mercede.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Barones pro cauſa Venationis, vel Aucupij Homines ab Vniuerſitatibus extorqueant.

GRAVAMEN XX.

1 Etiam venandi, & aucupandi gratia homines ab Vniuerſitatibus per Barones peti videmus, imò ad dandos coguntur, nec verecundia afficiuntur, ipſos guſtibus vacando pauperes defatigare velle, vhæ ipſorum conſcientijs.

2 Sciant igitur, quòd quando ad hunc effectum homines habere intẽdunt, ſubditis Grauamen afferunt, quia pro guſtibus Dominorum Vniuerſitates perſonas dare non tenentur, ſed ſi quos velint ipſi mediãte ſalario querere debent, vt dixit *Rota* ad alium finem *in Veronen. ſeruitutis coram R.P.D. Lugdunen.*

Hinc pro Grauamine fuit recognitum apud Cõſiliariũ Cæſarem Vitellium Cõ-
3 miſſarium ſpecialiter deſtinatum, quãdo Magnifica Vniuerſitas Piſticij cõqueſta eſt, quia eius vtilis Dominus expetebat homines, qui debebant eidem inſeruire pro venatione; & proinde fuit prouiſum penès Carum Actuarium, quòd Baro abſtineret, nec pro tali cauſa Vniuerſitatem moleſtaret ad dandos illi Ciues pro venatione, & abſtinere debere ab hoc etiam fuit prouiſum per Conſiliarium Quatram contra Illuſtr. Ducem Siciniani in Anno 1565. vt in Banca de Mondellis.

Con-

tur ſeruire, niſi vtili Dominę, & reſpectu bonorum feudalium tantùm.

4 Et quod reſpectu filiorum Baronum dicitur, habet pariter & magis locum, reſpectu fratrum, & aliorum conſanguineorum eorumdem, cum non ſit conueniens, vt omnes poſſint in ſubditos exercere iura dominicalia: ſed ſolùm veri Domini hanc facultatem exercere debent.

Licet enim ſupradicti quodammodo ex coniunctione, quam habent cum Ba-
5 ronibus fictè quaſi videantur Barones, in effectu Barones non ſunt, & iura dominicalia non extenduntur ad illos, qui
6 verè non ſunt tales, licèt habeantur pro talibus, & inſtar pęnalium legum, quæ non extenduntur ad eos, vere tales non exiſtentes ſed habitos pro talibus *Seraphin. deciſ. 537. num. 3. Giurba*
7 *conſ. crim. 96. num. 15.* Aliud eſt enim eſſe Baronem, aliud autem haberi pro
8 Barone prout aliud eſt eſſe ciuem, aliud haberi pro ciue *Ludouiſ. dec. 279.* illud inquam veritatem, hoc fictionem denotat *Tiraquel. de Reuocand. donat. gloſ. reuertatur num. 225. Azeued. in l. 4. num. 14. & 15. tit. 20. libr. 6. Recompilat.* Et ideò lex de Dominis Officiorum loquens de Arrendatarijs intelligi non
9 poteſt *Seraphin in d. deciſ. 537.* Ex dictis per *Soccin. conſ. 275. num. 5. vol. 2.*

10 Vndè alias cum conqueſta eſſet Vniuerſitas Terræ Rionigri in dicta Terra adeſſe plures Fratres Baronis, omnes volentes dominari, & quotidiem iniungentes ſeruitia particularibus eiuſdem Terræ pro vſibus particularibus ipſorū Fratrum, & proinde inſtaret decerni non eſſe obligatos inuitos ad pręſtanda ſeruitia prædictis Baronis Fratribus mediante decreto Iulij de Palermo Regij Conſiliarij, & cauſæ commiſſarij extitit prouiſum ciues dictæ Terræ non cogi inuiti à fratribus Magnifici Baronis ad præſtanda ſeruitia, quæ exigere non debeant niſi à volentibus vt in proceſſu grauaminum dictę Terræ *fol. 493.* in Banca de Felice.

11 Quæ quidem Vniuerſitas rationabiliter quoquæ dicebat, quod Franciſcus Carrafa frater Io: Antonij Carrafæ Baronis dictæ Terræ non poterat facere depaſcere ſuas Oues in Territorijs & herbagijs dictæ Vniuerſitatis, ſolitis vendi pro neceſſitatibus abſque eo quod ſolueret eidem Vniuerſitati prærium, ſicuti ſoluebant omnes alij Ciues habentes animalia, quod & fuit intentatum meo tempore in Regia Audientia Comitatus Moliſij contra Nepotes cuiuſdam Baronis, licet nulla ſubſecuta fuerit determinatio, quoniam pro parte Vniuerſitatis non fuit proſequutum iudicium.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli non coguntur præſtare animalia pro acceſſu teſtium examinandorum ad fauorem Baronis contra Vniuerſitatem eorum, & num. 2.*

3 *Vaſſalli non fraudant iura Dominicalia, ſi denegant ſeruire Baroni contra eorum Vniuerſitates, & quare, num. 4.*

5 *Nemo tenetur contra propria commoda laborare.*

6 *Contra proprium intereſſe nemo laborare præſumitur.*

7 *Dare commoditatem contra ſe nemo adſtringitur, & quare.*

8 *Nemo cogi poteſt contra ſe ad producendum teſtes, & aduerſarium iuuare.*

9 *Officium ſuum nemini debet eſſe damnoſum.*

10 *Aduocatus aduocando contra proprium dominum priuatur feudo, fallit ſi in cauſa propria aduocet contra dominum, quia excuſatur, num. 11.*

12 *Nemo vtilitatem alienam propriè præferre cogitur, etiam ſi vnus ſit Dominus, alter Vaſſallus.*

AR-

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi cogantur præſtare ſeruitia cum eorum Animalibus pro acceſſu Teſtium ad fauorem Baronum contra eorum Vniuerſitates examinandorum.

GRAVAMEN XXII.

1 CVm Illuſtriſſimus Marchio Terræ Vici de Montanea S. Angeli de Apulea pro lite, quam habebat cum Vniuerſitate dictæ Terræ vellet facere examinari Teſtes à longinquis partibus, qui debebant deponere teſtimonium veritatis in Sacro Regio Conſilio, hac de cauſa feciſſet iniungere mandata Ciuibus habentibus Animalia apta, & ſolitis locare illa, vt ſeruire deberent cum dictis animalibus ad vehendos dictos Teſtes Neapolim cum ſolutione ſalarij ſeruata forma Regiæ pragmaticę, pro parte dictorum Ciuium remitentium id agere fuit habitus recurſus ad idem Sacrum Concilium petendo mandari dicto Marchioni, ne illos moleſtaret pro tali cauſa, vel ſaltem ſi ſecus videatur mandari eſſe ſoluendum ſalarium prout inter Ciues, & per D. Vincentium de Franchis tunc Regium Conſiliarium cauſæ Commiſſarium, deinde Sacri Conſilij Bræſidem meritiſſimum, & numquam ſatis laudatum, fuit prouiſum, quod Vniuerſitas prædicta Terræ Vici, & eius Ciues minimè teneantur præſtare ſeruitia cũ eorum Animalibus Illuſtriſs. Marchioni Terræ prædictæ Vici pro acceſſu Teſtium contra Vniuerſitatem prædictam die 9. menſis Maij 1578. vt in proceſſu grauaminum dictæ Terræ fol. 777. à tergo in Banca Figliolæ.

2 Quare vigore huius decreti (vt noſtro inſtituto ſatisfaciamus) poteſt firmari Ragula, quod ſi per Barones cogantur Ciues ad præſtanda Animalia pro vehendis Teſtibus ad eorum fauorem examinandis contra Vniuerſitates, vtiquè in hoc caſu grauant, & è contra
3 licere in huiuſmodi caſu Ciuibus denegare ſeruitia, nec iura dominicalia fraudare videntur.

4 Iuſtificatur hæc opinio, nam ex aſportatione teſtium deponere volentium ad fauorem Baronum contra Vniuerſitates particularium Ciuium oritur intereſſe,
5 & præiudicium, & de iure nemo tenetur contra propria comoda laborare, vn-
6 de contra proprium intereſſe laborare nemo præſumitur, *Ludouiſ. deciſ. 567. num 5.*

7 Et aduerſario dare comoditatem cõtra ſe nullus aſtringitur, quia eſſet agere contra propriam charitatem, à ſe ipſo incipere debentem, *l. qui ſeruandarum, ff de præſcript. cap. ſi non licet 23. quæſt. 5. cap. aſlecto de prabend. Piccard. in §. Iuris præcepta, n. 29. Inſt. de Iuſt & Iur. Caldas Pereira quæſt. forenſ in coment. ad tit. Inſtit. de inoffic. Teſtam. Seſe dec Rot. Aragon. 36. num. 6. tom.* 1. quia quis magis ſibi, quàm alteri prouidere tenetur, *l. ſi quis liberis §. fin. ff. de liber. agnoſcend.* exornãt *Card Tuſc. pract. concluſ. tom. 1. lit. C. concluſ. 220. & Grattan. forenſ. diſcept. tom. 1. cap. 176.*

8 Iuuat illam ſatis *Text. in l. nimis graue C. de Teſtibus*, vbi cauetur neminem contra ſe cogi poſſe ad producẽdos teſtes, & adiuare Aduerſarium ſuum *Gutierez Canon. quæſt cap. 11.*

9 Necnon corroboratur, quia officium ſuum nemini debet eſſe damnoſum *l. ſed & ſi quis ff. quemadmod. teſt. aperiatur, l. inter officium ff. de rei vendic. cap. cum non deceat de elect. in 6. Card. Tuſc. pract. quæſt. tom. 5. lit O. concluſ. 94. Munnoz Eſcobar de Ratiocin. cap. 7. num. 57. Monet. de diſtribut. quotidian. part. 2. quæſt.* 11 *num. 8.*

10 Confert, quia quamuis Aduocatus nõ poſſit aduocare contra proprium Dominum, cuius eſt Vaſſallus, & contrariũ agendo priuatur feudo, vt fusè probat *Gram. deciſ. 80. Guid Pap. deciſ. 551. ſub num. 5. Afflict deciſ. 265. Gail. obſer. 88.*
11 *num. 5.* Tamen ſi pro defendenda cauſa propria id agat excuſatur, nec feudo priuari poterit, *Specul. in tit de Aduocat. § 1 num. 30 Papon. Arreſtor. Curia libr. 6. tit. 4. Arreſto 5. Borrell. in ſumma deciſ. tit de Aduocat. num. 84 tom. 1.*

12 Cum nemo vtilitatem alienam propriæ præferre teneatur, etiam ſi vnus ſit Dominus alter Vaſſallus, *Gloſ. in cap. 1. §. final. verſ. potuerit de Alienat. feud. patern. Viſcont. in ſuis concluſ. Iur. in verbo charitas fol. mihi 25. colum. 1.*

Congruit

Congruit in ſupradictorum corroborationem *Arumeus Fritius deciſ. Ienenſ.* 10.*lib.*1. quatenus firmat iniquum videri eum à quo opem experitur in necem ipſius produci, qui & alia cumulat occaſione iure ſtigationis Articuli An Aduocatus in cauſa Cui patrocinium præſtat teſtis eſſe poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Baro grauat Vaſſallos, ſi pro mercede ſoluenda in pecunia dent Victualia.*

2 *Peccat cum obligatione reſtituendi, qui mercenario non ſoluit in re, quam debet, ſed in alia contra eius voluatatem.*

3 *Nauarri verba referuntur contra eos, qui non ſoluunt mercedem in re, quam debent.*

4 *Merces ſi ſoluitur in alia re, quam debeatur, æſtimanda eſt iuſto valore.*

5 *Vaſſallus pro ſeruitijs præſtitis eſt creditor in pecunia.*

6 *Aliud pro alio inuito creditore ſolui non poteſt, & ſoluens non liberatur.*

7 *Res ablatæ ſi non ſunt vſu conſumptibiles, & extent, non eſt in facultate reſtituere debentis dare æquiualens, ſed ipſam rem reſtituere tenetur.*

8 *Aliud pro alio creditor recipere non tenetur, etiam ſi melior conditio ei offeratur.*

9 *Debitor inuitus aliud pro alio ſoluere non cogitur.*

10 *Soluens ſpeciem pro quantitate non liberatur.*

11 *Species pro quantitate ſolui nequit.*

12 *Maritus recipiens dotem in quantitate, non poteſt illam reſtituere in ſpecie.*

13 *Debitor quantitatis quando poſſit offerre bona ſtabilia.*

14 *Vna res pro alia retineri non poteſt, niſi de conſenſu partium.*

15 *Aliud pro alio cedi nec poteſt, & maximè quando creditori præiudicium afferre poſſet.*

16 *Teſtator ſi legat centum, quę ſunt penès Campſorem, quæ ſi hęres non præſtat teneatur mihi dare vineam, an poſſit hæres dare alia centum, vel teneatur dare vineam, quod quomodo procedat, num.* 17.

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi conuenta Merces in pecunia non ſoluatur pro operibus præſtitis in ſeruitium Baronum, ſed in alia Re fiat ſolutio.

GRAVAMEN XXIII.

1 SOlent Vtiles Terrarum Domini loco pecuniæ, quæ deberetur Vaſſallis, qui operam præſtiterunt in eorum beneficium illis dare victualia, caſeum, lanam, panna, & ſimilia, & tamen pro præſtitis operibus merces in pecunia eſſet ſoluenda, & in hoc caſu grauant, prout ſic fuit habitum pro vero tempore meo in Regia Audientia Apuleæ, & ideo contra Barones ſolent relaxari prouiſiones, vt abſtineant.

2 In terminis enim noſtris *Nauarr. in ſuo Manuali Confeſſar. cap.* 17.*num.* 108. affirmat peccare cum obligatione reſtituendi illum, qui mercenario Diarium ſuum non ſoluit in ea re, quam debet, ſed in alia; cuius verba cùm ſatis conducant huic Grauamini volui illa per extenſum hic reponere, & ſunt, quæ ſequuntur, videlicet;

3 *Decimonono, qui mercenario Diarium ſuum ſtatim non ſoluit contra* illud

cap. Leuit. Non morabitur opus mercenarij, &c. Vel ſoluit quidem, ſed non in ea re, quam debet, ſed in alia, puta panno, aut exculento contra eius voluntatem, cum poſſit ſoluere in re conuenta, & ſi in ea non poterit ſoluere
4 *id in quo ſoluet æſtimandum erit iuxta pretium commune, & ſi mercenarius eo non indigens illud vendit, & non inuenit pretium quo accepit, & ad damnum tenetur iuxta S. Antonin. 2. part. tit. 1. cap. 17. §. 8. & communem quod meminiſſe debent Confeſſarij, & admonere Concionatores in eis Terris, in quibus Duces, & alij Miniſtri Regum ſoluunt ſtipendia militibus in pannis, quibus illi non indigeut, quouſque longè viliori pretio ſtatim vendere coguntur.* Hactenus ille.

5 Negari enim ſuaptè nequit Vaſſallum pro prœſtitis ſeruitijs eſſe creditorem in pecunia, & tamē neſcit nemo re-
6 gulam: aliud pro alio inuito creditore ſoluendum non eſſe & ſoluentem minimè liberari, vt in *l. 2. §. Mutui datio ſi cert petatur l promſſor §. fin. ff. de conſtit. pecun. l. item liberatur §. qui paratus ff. quib. mod. pign. vel hipotec. l. eum à quo C. de ſolut* exornant *Card. Tuſc. concluſ. 354. lit. S. & Guttierez de Iuram. confirmat. cap. 29 part. 1.*

Vndè in materia reſtitutionis, quando Res ablatæ non ſunt vſu conſumptibiles, & extent non eſt in facultate reſtituere debentis dare æquiualens Rei, ſed ipſam rem dare tenetur. *Turrian. 2. 2. tom. 2. diſp. 10. dub. 1. num. 2. & 3. Valent. tom. 3. diſp. 7. quæſt. 6. punt. 7. Tarrer. in 2. 2. diſp. 4 quæſt. 6. dub. 14. num 375. Dian. reſol. moral. part. 2. tract. 2. Miſcell. reſol. 41.*

Nec aliud pro alio recipere creditor tenetur etiam ſi melior ei offeratur cōditio *§ præterea Inſtit. de Action. l. fin. ff. de Vſu, & habitat. Auth. offeratur &* ibi *Gloſ. C. de lit. conteſtat. Surd. conſ. 201. num. 2.* vbi *num. 3.* quod creditor aliud
6 pro alio recipere non compellitur, nec debitor inuitus aliud pro alio ſoluere cogitur, vt *in l. domini prædiorum C. de Agricol. & cenſi. lib. 11. b* videndus latè *Alphonſ. Guzman. in tract. de euictionibus quæſt. 22.* vbi multa cumulat occaſione diſcuſſionis articuli, ſi venditor condemnatus ob pecuniæ penuriam cogat emptorem ad recipienda bona immobilia præſtita cautione de euictione.

10 Et ſoluens ſpeciem pro quantitate
11 non liberatur, cùm ſpecies pro quantitate ſolui nequeat, *l. creditor § Lucius, ff. de vſur. l. eum à quo, ff. de ſolut. Ruin. conſ 65. num. 10. volum. 2. Dec. in d. l. 2. §.*
12 *Mutui datio num. 26.* Vnde Maritus recipiens dotem in quantitate, illam in ſpecie ſoluere non poteſt, *l. ex pecunia, C. de Iur. Dot. Bar. in l. res in dotem, num. 43 ff. de iur. Dot. Ludouic. concluſ. 10. Gizzarell. deciſ. 29. Ludouiſius deciſ. 352.*

13 Facit, quia debitor quantitatis per publicum inſtrumentum nequit pro ſatisfactione ſui debiti offerre bona, niſi ſtante impoſſibilitate, & concurrentibus requiſitis, de quibus in *Auth. Hoc niſi C. de ſolut. Ludouic. deciſ. peruſ. 63. part. 2. Benitend. deciſ. 28. Theſaur. deciſ. 153.*

14 Et ſuffragatur, quia nec vna Res pro altera retineri poteſt niſi de partium conſenſu *l. ſi Maritus C. de diſtract. pignor l. quamuis C. de pignor. l. ſi ex ea pecunia de Rei vendicat. Corn. conſ. 207. num. 3. lib. 1 Gratian. forenſ. diſcept. tom. 4. cap. 618. num. 5.*

15 Et aliud pro alio cedi nec poteſt maximè quandò creditori præiudicium afferre poſſet, *Cocta in memorabil. in verb. ſolui non poteſt verſic. adao prædicta Regulæ.*

16 Quare theorica *Bar.* meritò vera redditur, dum in *l. tali ſcriptura num. 3 in fin. per illum textum, ff. de leg. 1.* ſcripſit, quòd ſi Teſtator legauit mihi centum, quæ erant penès Campſorem, & ſi ea mihi hæres non præſtaret, teneretur vineam mihi dare: ſi hæres illa centum. quæ penès Campſorem erant expenderet, velletque mihi alia centum dare, ea recipere non cogor, ſed vineam petere, & obtinere poſſum tradit etiam *Iaſ. in d. § Mutui datio num. 8.* Et de communi teſtatur *Surd. conſ. 217. num.*
17 *31.* quod tamen procedit, quando pecunia fuiſſet in ſacculo tamquam ſpecies deſignata, ſecus ſi quantitas adnumerata, vt per *Addent. ad Bar. loco cit. lit. A.* & ibid. *Iaſ. num. 11.* vbi teſta-

tur

tur de communi, ſequitur nouiſſimè *Aluar. de Velaſc. in tract. de priuileg. paupert. quæſt. 46. num. 3. part. 1.* & *Pyrr. Maur. Arretin. in tract. de ſolut. cap. 7. num. 14.* apud quem alia habes cum declarationibus.

SVMMARIVM.

1 *Tabellarij nomen vnde ortum.*

2 *Vaſſalli ab ſeruitium vtilium Dominorum tenentur iuxta eorum exercitium, & artem, nec extra illud inſeruire debent.*

3 *Tabellarij qui debent portare litteras, ſi cogantur à Baronibus portare aliud onus ſupra dorſum, grauantur.*

4 *Tabellarij coguntur cum litteris Baronum portare aliud onus, ſi ſint ſoliti cum litteris aliorum portare alia onera.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, si Barones Curſores quos mittunt cũ litteris cogant pariter ad portanda Bona ſupra dorſum vulgò (in cuollo)

GRAVAMEN XXIV.

1 Officium, ſiue Curſorum munus eſt portare litteras, vnde nomen Tabellariorum ortum eſt, quia tabellas antiquitus portabant, quæ loco cartarum deſeruiebant, vt per *Polidor. Virgil. de Inuention. Rerum.*

2 Cumq; ad ſeruitium Vtilium Dominorum Vaſſalli iuxta eorum exercitium, artem, & officium inſeruire debeant, nec extra illud, vt pluries reperio iudicatum ad fauorem Ciuium, & probatur in *l. cuius artificij, & l. nec audiendos ff. de operibus libertorum.*

3 Ideo Tabellarij, & Curſores, qui tenentur portare litteras non poſſunt cogi portare aliud onus ſupra dorſũ, vulgò (in cuollo) quòd ſi contrarium attẽtent Vtiles Domini vtique grauant, prout pro Grauamine fuit reputatum in S.R.C. dum Vniuerſitas Terræ Prataæ de hoc conqueſta eſſet contra ſuum Baronem, qui dabat Curſoribus portãtibus litteras bona aſportare ſupra dorſum, & proinde mediante Decreto fuit prouiſum Baronem poſſe tantùm litteris onerare Curſores, vt in proceſſu Grauaminum dictę Terræ fol. 226. in Banca Figliolæ.

Et aliàs quòd abſtinere debeat Baro ab hoc iniungendo fuit prouiſum pro Vniuerſitate, & Ciuibus Terræ Sancti Gregorij pęnès Iubenum Sacri Conſilij Actuarium nunc de Cantone exiſtente cauſæ Commiſſario Regio Conſiliario Cæſare Vitello.

Prout & ſic pariter in Anno 1632. reminiſcor per Regiam Audientiam fuiſſe relaxatas prouiſiones contra quẽdam Baronem Comitatus Moliſij, dũ cogebat Ciues Tabellarios quos mittebat Neapolim pro ſuis ſeruitijs nedum aſportare litteras, verùm etiam aliquando duos pares hippacum, duas formas caſei, & ſimilia, vel alia, & ſoluebat ad rationem Pragmaticæ, & ac ſi ſimpliciter litteras aſportaret.

4 Verùm ſi Tabellarij ipſi ſolerent in ſeruitium particularium portare aliquid vltra litteras, ne de deterioris conditionis eſſe videantur Barones, mihi ſuaderem, vt ſoluto ſalario, prout inter Ciues, ipſi poſſent cogi ad ſimilia aſportanda pro ſeruitio Baronum, quia cùm extra ſolitum non ſint ſeruitia, ceſſat vtique grauamen, prout millies in ſimili iudicauit Sacrum Conſilium.

Videmus enim quàm ſæpiùs Villicos non eſſe tam delicatos, quin ſupra dorſum non portent, etiam in itinere lõgo,

SVMMARIVM.

1 *Ciues electi pro ſeruitio Vniuerſitatum ſi vocentur à Baronibus ad eorum ſeruitia, ad diuertendum ſeruitium Vniuerſitatis, grauatur Vniuerſitas.*

2 *Baro ſuo iure dominicali non poteſt impedire quin eius Vaſſallus potius obſequatur propriæ Vniuerſitati, quàm ſibi.*

3 *Obſequium Vniuerſitatis eſt vna ex cauſis, in quibus Vaſſallus excuſatur à Domini ſeruitio.*

4 *Vaſſallus de iure eſt obnoxius ad præſtanda ſeruitia Baroni, quemadmodum & Vniuerſitati in muneribus perſoninalibus exercendis.*

5 *Ciuis in concurſu potius debet inſeruire Vniuerſitati, quàm Baroni, amplia num.6.& 8.*

7 *Vaſſallus, & Ciuis electus à Barone in Aerarium, & ab Vniuerſitate in electum Vniuerſitatis, potiùs Vniuerſitati ſeruire debet, quàm Baroni.*

9 *Prioritas temporis in electione minimè prodeſt Baroni contra Vniuerſitatem, ſi ciuis eligatur ad ſeruitia præſtandum Baroni, & Vniuerſitati.*

10 *Regula prior in tempore potior in iure procedit cæteris paribus, ſecus quando concurrit magis priuilegiatus.*

11 *Baro ſi velit vti tabellione ſalariato ab Vniuerſitate pro mittendo Neapolim pro litibus, non poteſt illum impedire, quin ſeruiat Vniuerſitati ſub prætextu quòd inſeruiat ſibi, & ita deciſum.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando ſtantes accincti pro aliquo ſeruitio Vniuerſitatis ab illo diuertuntur per Barones, vt eis inſeruiant, & ſic potiùs ipsis, quam Vniuersitati inſeruire coguntur.

GRAVAMEN XXV.

Multoties videmus deputari, & eligi Ciues pro aliquibus occurrentijs,
1 & ſeruitijs Vniuerſitatum, & Barones impediendi cauſa ſolent fingere, ipſos opus habere talibus perſonis deſtinatis pro ſuo ſeruitio, & cum effectu mãdant vt eis inſeruire veniant, & ſic diuertunt Vniuerſitatum ſeruitia, & certè ex hoc grauare ſe poſſunt Ciues, & Vniuerſitas ipſa, prout in facti contingentia grauata eſt Vniuerſitas Terræ Caſularum in Sacro Regio Conſilio, eo quia dum ipſa deſtinabat Tabellarios mittendi cauſa Neapolim, & in alios locos pro ſeruitio Vniuerſali, Baro diuertendi cauſa, ne dicti Tabelliones inſeruirent Vniuerſitati, impediebat faciendo imponi mandata quòd erant neceſſarij pro ſuo ſeruitio, inde ipſa Vniuerſitate inſtante per Michaelem de Villa Noua Regium Conſiliarium, & Commiſſariũ deſtinatum extitit prouiſum, Magnificũ Baronem abſtinere debere, cuius prouiſio decreto Sacri Conſilij facto verbo fuit confirmata ſub die 24. Menſis Maij 1574.

2 Certi enim iuris eſt Baronem ſuo iure dominicali non poſſe impedire, quin eius Vaſſallus obſequatur propriæ Patriæ potius, quàm ipſi Baroni, hæcq; eſt
3 vna cauſa, ob quam Vaſſallus à Domini ſeruitio excuſatur, ita in proprijs terminis fundat *Ardizon. in ſumma feudal. cap.69. in fin.* quem refert, & ſequitur *Reg. Rouit. in conſ.73. lib.1.* vbi quòd licèt Vaſſallus ſit de iure obnoxius ad præſtanda ſeruitia Baroni quemadmodum, & Vniuerſitati ſuæ patriæ in muneribus perſonalibus exercendis, vt *toto tit. ff. de Muner. & honor. & de Vacat. Muner.* ac *in libr.10. Cod. eiſdem tit.* Et ſignanter in muneribus concernentibus defenſionem, & regimen Vniuerſitatis;
5 Tamen in concurſu potiùs debet inſeruire Vniuerſitati, imò neque ex præoc-
6 cupatione datur prælatio ipſi Baroni,
7 & proinde ibi concludit, quòd ſi Baro eligat Vaſſallum, vt ſubeat onus Aerarij & Vniuerſitas ei demandat munus, & officium electi, potius Vniuerſitati, quã Baroni Vaſſallus, & Ciuis ſeruire debet per textum *in l. honor. §. 1. verſic. plebei, ff. de Muner. & honor.* & ex dictis per *Rainaud. in l. Imperialem, §. firmiter, num.33. de prohibit. feud. alien.*
8 *per Frideric.* etiam quòd Baro in electione ab ipſo facto eſſet prior in tempore ipſa Vniuerſitate, ſicque teſtatur

ſtatur decifum allegat pro hoc vltimo text. *in l. libertum §. præſcriptio, verſ. eti ſimul, ff. ad municip.* dicendo prioritatē temporis in electione minimè prodeſſe
10 Baroni, nam regula illla prior in tempore potior in iure procedit cæteris paribus, ſecùs autem quando concurrit magis priuilegiatus ad textum in *l. interdum, ff. qui potior. in pign. hab. & in l. licèt* C. *eodem tit.* addo *l. ſed & milites*, ibi fortior *ff. de excuſat. Tutor. & Card. Tuſc. concluſ. 760. lit. P. tom. 5.*

11 Sed non prætermittam dicere id quod reperi in proceſſu inter Vniuerſitatem Auigliani, & eius Baronem in Banca Figliolę; nam cùm conqueſta eſſet ipſa Vniuerſitas, quòd teneret pro Tabellione ordinario Ioan. Nicolaum dellabella mittendi gratia Neapolim, vel alibi pro occurrentijs, & litibus Vniuerſitatis; & *B*aro, eiuſque Germani impeditent taliter, nè poterat ſeruitijs Vniuerſitatis prædictæ vacare, vnde petebatur mandari, nè dictus Ioan. Nicolaus abſtraheretur a dictis ſeruitijs per Conſiliarium Vitellium cauſæ Cōmiſſarium ſub die 18. Martij 1575. fuit prouiſum, quòd ſi dictus Ioannes Nicolaus nominatus in Grauamine haberet ſalarium ordinarium ab Vniuerſitate, eo caſu Baro non impediat Vniuerſitatem vti ſeruitio ipſius Ioannis Nicolai, Sin autem præferatur prædictus Baro.

SVMMARIVM.

1 *Aerarij non poſſunt cogi à Baronibus ad reddendas rationes extra locum adminiſtrationis.*

2 *Rationes quis reddere compellitur in loco geſtæ adminiſtrationis.*

3 *Priuilegium electionis fori priuilegiatis perſonis conceſſum non competit vbi agitur de reditione computorum & reliquorum ſolutione, & quare, num. 4.*

5 *Barones grauant Vaſſallos, ſi vocent illos Neapolim, ad reddendum computum adminiſtrationis officij Aerarij in eorum Terris.*

6 *Iudicis arbitrio relinquitur vbi ſint reddendę rationes abminiſtrationis geſtæ contrarium, num. 7.*

8 *Libertas ſi legatur ſeruo, ſi de adminiſtratis rationem reddat, quo in loco ſit reddenda ratio.*

9 *Legatarius aut hæres inſtitutus ſub conditione aliquid agendi vel dandi an ſemper debeat accedere ad locum illius, cui res eſt præſtanda.*

10 *Barones non poſſunt eſſe iudices, quo nam loco ſint reddendę rationes adminiſtrationis ab eorum Aerarijs*

ARGVMENTVM.

Vaſsalli grauantur, ſi pro Aerariatu, Conſeruatoria, vel Factoria adminiſtratis cogantur dare Rationes extra locum Adminiſtrationis.

GRAVAMEN XXVI.

1 NOn poſſunt abſque Grauamine Vaſſalli pro Adminiſtratione Aerariatus, Conſeruatoriæ, aut Factorię cogi à Baronibus ad reddendas rationes extra locum Adminiſtrationis, prout ſic fuit determinatum in cauſa Vniuerſitatis Terræ Siciniani cum eius Duce Vtili Domini exiſtente Commiſſario Pręſide de Franchis tūc Conſiliario, fuit enim prouiſū, quod Vtilis Dominus dictæ Terræ, & eius officiales recipiant computa Aerariorum, ſeu Camerariorum in loco adminiſtrationis eorum officiorum, vt in proceſſu Grauaminum dictæ Terræ in Banca de Mōdellis Actorum Magiſtri.

2 Stat enim in iure radicata Regula, vt in loco geſtę adminiſtrationis, quis reddere rationes compellatur ad text. in *l. 1. & 2* C. *vbi de ratiocin. agi oport. l. prætor § 15. etiam ff. de edendo.* fusè confirmat varijs quippe Doctrinis, & Rotalibus deciſionibus *Gratian. deciſion. March. 180. Munnoz de Eſcobar. de Ratiocin. cap. 7. Gabriel. Berart. in Specul. Viſitat. cap. 23. num. 140. Seraphin. deciſ. 1205.* & nos latiori calamo reaſſumpſimus in *tract. ſiue prax. elect. & variat. fori quæſt. 33. ſect. 4.* in vltima impreſſione Neapolitana, vbi ex hoc vero axiomate ideo firmauimus concluſionem electionis fori beneficium aliàs

priuilegiatis perſonis conceſſum minimè competere, vbi agitur de redditione rationum, & reliquorum ſolutione, quia ſunt huiuſmodi peragenda in loco
4 geſtæ adminiſtrationis, cùm ibi faciliùs & pleniùs veritas inueſtigari poſſit; ſequitur hanc opinionem Nos allegando nouiſſimè *Carleual in tractat. de Iudicijs diſp.2.q.6.ſect.7.lib.1.tit.1.in fin.*

5 Vnde ſatis patet, quantum grauent Vtiles Domini reſidentes in hac Ciuitate Neapolis, quando à Calabria, Hidrunti, à Terra Barij, ab Apulea, ab Aprutio, & à Baſilicata Vaſſallos vocant ad reddendas rationes, & danda computa in eorum præſentia, nec aduertunt eſſe obligatos ad omnia damna & intereſſe tam acceſſus, & receſſus, quàm moræ extra proprios lares.

Inuigilent igitur circa id Patres Pœnitentiarij, & huic morbo remedium querant, quia eſt ſatis quotidianus, & de facili morboſum poterit facere perire, cùm de illo non habeatur ratio aliqua.

6 Et quãuis recenter *Vrſellius in examin. concluſ. legal. in verbo Adminiſtrator concluſ. 56. num. 53.* videatur firmare eſſe arbitrarium Iudici, vbi debeat reddi adminiſtrationis Ratio.

7 Tamen non eſt ſimpliciter tuta talis opinio, quia ad id adducit *Gratian. indicat. deciſ. 180. num. 9.* qui licèt reportet textum *in l. penult. §. fin. ff. de condit. & demonſtrat.* vbi cum ſeruo eſt legata li-
8 bertas, ſi de adminiſtratis rationem reddat Iudex ex loco, & perſona debet extimare vbi ſit reddenda, dicit autem non obſtare, cùm talis text. procedat in
9 conditionibus implendis, Non enim legatarius, aut hæres inſtitutus ſub cõditione aliquid agendi, vel dandi debet ſemper accedere ad locum illius, cui eſt præſtanda conditio, ſed in arbitrio Iudicis relinquitur, nè partes in hoc grauentur, puta nè in loco nimis remoto rationes reddantur; & alias reſponſiones habes in *noſtra Praxi elect. fori. quæſt. 34. num. 4 5. & 6 ſect. 4.*

10 Vltra quod in caſu noſtro, quonam in loco ſint reddendæ rationes ab Adminiſtratoribus ſuis non poſſunt eſſe Iudices ijdem Barones.

SVMMARIVM.

1 *Aerarij & alij Factores Baronum, ſi finito anno velint reddere computa, & Baro reijcit, grauat, limita; num 9.*

3 *Socius ſi à conſocio offerente computa reddere nolit accipere, quid agendũ.*

3 *Conſanguinei conſentire obligati, ſi recuſent, Iudex poteſt compellere, & ſupplere vices eorum.*

4 *Tertius poſitus à iudice ad videndum computa Aerarij. erit ac ſi poſſit eſſe Barone recuſante.*

5 *Factum Iudicis, & partis equiparantur.*

6 *Ratio in ſolutum facta à Iudice cenſetur voluntaria partis.*

7 *Ratiocinijs obligatus niſi rationes reddiderit, non poteſt ordinari, nec ingredi Religionem ex Bulla Sixti Quinti.*

8 *Baro infra quem terminum debet recipere, & expedire computa Aerariorum, & Camerariorum.*

10 *Cauſa excludit Grauamen, & dolum.*

11 *Cauſa qualibet etiam leuis excuſat à pœna & contumacia.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi Barones renuant recipere Computa Adminiſtrationis factæ pro eorum ſeruitio.

GRAVAMEN XXVII.

1 SI Aerarij, Factores, Conſeruatores, & ſimiles, qui adminiſtrarunt Bona feudalia Baronum finito Anno velint reddere rationes, & dare computa, non poſſunt abſque Grauamine reijci, ſed debent admitti ad computa danda.

2 Dixit enim Rota in *Romana ſocietatis Officiorum 1600. coram R. P. D. Penia,* ſocium teneri accipere computa à conſocio illa offerente, & in caſu renitentiæ poſſe per Iudicem compelli, & illo nolente interuenire poſſe deputari alterum ad illa videnda, conferũt *Roland. conſ. 49.* & latè adducta per *Gizzarell.*
3 *deciſ. 65.* qui refert concluſum in Sacro Conſilio vt conſanguineis obligatis cõ-

ſentire

ſentire recuſantibus, poſſe Iudicem illos
compellere, vel ipſis dare licentiam,
& ſupplere eorum vices, ex *Bal. in l. 1.*
cap. de Nupt. & l. Vidua, C. eod. tit. vlt.
Salicet. l. infanti C. de Iur. deliber. fusè
Roman. in l. tranſactionem C. de tranſact.
4 Qui quidem Tertius poſitus à Iudi-
ce, erit ac ſi à Barone eſſet potius ex
5 Regula quòd factum Iudicis, & partis
æquiperantur, *l. ſi ob cauſam C. de eui-*
ction. Menoch. de Recuper. poſſeſſ. Remed.
8. num. 44. Caldas Pereira de Reſolut. em-
phiteuſ. cap. 5 num. 5. Card. Tuſc. pract.
concluſ. lit. F. concluſ. 30. tom. 3. Rot. in
Recent. deciſ. 184. num. 2. tom. 1. part. 1.
Caualer. deciſ. 319. num. 3. vbi *num.* 4.
6 fundat dationem in ſolutum factam à
Iudice cenſeri voluntariam partis ex
Surd. deciſ. 266. num. 13. vbi alia cumu-
lat; Vnde ita conſului cuidam, qui per
varios annos adminiſtrauerat bona ſui
Baronis, & deinde vellet aſcendere ad
Sacros Ordines, & ex impedimento
redditionis rationum dicto Baroni erat
ſuperſeſſus, cum ratiocinijs obligatus,
7 niſi reddiderit rationes non poſſit or-
dinari, *cap. vni C. de obligat ad Ratiocin.*
Ordin. vel non. Nec ingredi valeat Re-
ligionem vigore Bullæ Sixti V. incip.
Cùm de omnibus, *Salzedad Diaz in*
pract. Canon cap. 20. Cur. Philippoc. part.
2. libr. 2. cap. 9. Munnoz Eſcobar. de Ra-
tiocin. cap. 4. Bonacin. de Cenſur. diſput.
7. quaeſt. 2. punct. 5.

Hinc in cauſa Illuſtriſſimi Marchio-
nis Sancti Erami cum Vniuerſitate, &
Hominibus Caſtri Paſcarolæ die 2. Mē-
ſis Octobris 1578. viſis Actis per Re-
gium Conſiliarium Ferdinandum de Ha-
ro cauſæ Commiſſarium prouiſum, &
decretum eſt, vt finito anno, ac venien-
te Camerario ad reddenda computa,
8 teneri dictum Marchionem illa recipe-
re, & expedire infra duos menſes penès
Ioannem Andream Felice Actotum
Magiſtrum.

9 Cæterùm nè omninò indefenſos Ba-
rones relinquam, liceat in eorum gra-
tiam dicere, quòd ſi legitima cauſa exi-
ſteret denegandi computorum recep-
tionē ceſſabit Grauamen ex dictis per
Gizzarell. indicat. deciſ. 65. num. 1. vbi in
tantum tranſit cum adducta opinione,
in quantū cauſa non inſit contradictio-
nis, at ſecùs ſi cauſa legitima contradi-
cendi vigeat.

10 Cauſa enim excludit Grauamen, &
dolum ad *text. in l. igitur, ff. de liber. cauſ.*
cum fusè adductis à *Farinacc. in practic.*
crimin. quaeſt. 90. vbi ampliationes quo-
que reportat *Caſtillus* nouiter poſt cæ-
teros *deciſ. Sicil. 188. part. 2.* vbi proba-
11 uit cauſam quamlibet etiam leuem, &
multò magis iuſtam excuſare à pœna,
& contumacia.

SVMMARIVM.

1 Barones grauant *Vaſſallos, niſi dent liberatorias Aerarijs in fine anni, cùm non remanent debitores, & ita deciſum, num.* 2.

3 *Adminiſtrator qui reliqua reſtituit ſi quæ debetur, debet habere liberatoriam, alias poteſt implorare Officium Iudicis.*

4 *Renitens facere liberatoriam adminiſtratori qui non debet ex adminiſtratione geſta, poteſt cogi.*

5 *Liberatio ſiue quietatio poteſt eſſe plena, plenior, & pleniſſima.*

6 Quietationes *adminiſtrationis geſtæ debent eſſe in ſcriptis, aliàs non ſunt legitimæ.*

7 *Iudex poteſt facere reuideri rationes, & dari quietationem adminiſtratori, qui reſtituit reliqua parte remanente, cui erant reddenda computa.*

8 *Quietatio facta à Iudice habetur vt conceſſa à parte renitente illam dare.*

9 *Quietatio facta per Balium Baronis, niſi de computis conſtet, non habet vigorem, & poterit cogi ad reddendas rationes.*

10 *Tutor ſi quietat geſtorem negotiorum pupilli, an illud liberet, etiam ſi ratificarit pupillus.*

11 Liberatoria *facta Aerario intelligitur de adminiſtratis, non de adminiſtrandis.*

12 *Liberatio relicta tutori quid operetur?*

Digitized by Google

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando poſt reddita Computa, & Rationes Aerariatus, vel Conſeruatoriæ, aut Factoriæ Baronalis, Barones illis qui adminiſtrarunt differunt facere Liberatorias, & Quietationes, vulgò, *Quietanze*.

GRAVAMEN XXVIII.

1 VBi redditis computis, & ſaldatis
partitis, Ciues qui adminiſtrarunt
Baronalia bona vti Aerarij, vel Conſer-
uatores non remanent debitores, debẽt
obtinere Liberatorias ſeu Quietationes,
vulgò (*Quietanze*) quòd ſi ipſas facere
Barones differant ad finem tenendi illos
timoratos, vtique grauant.

2 Indè cùm Vniuerſitas Terræ Auiglia-
ni cõquereretur de ſuo Barone, qualiter
poſt exactum ſeruitiũ à Ciuibus vti Ae-
rarijs, & Camerarijs nolebat facere Li-
beratorias habito recurſu ad Sacrum
Regium Conſilium ſub die 17. Menſis
Aprilis 1578. per Conſiliarium Vitel-
lum extitit prouiſum quod in fine Anni
teneatur Baro facere Liberatoriam Ae-
rario, & Camerlingo, vt in Banca Fi-
gliolæ, & aliàs fuit prouiſum per Regium
Conſiliarium Bermundez, quòd Magni-
ficus Baro Poſtilionis teneatur facere
Quietationes, & Liberatorias Admini-
ſtratoribus Baronalibus, qui reddiderũt
computa cum reliquorum ſolutione pe-
nès eumdem Figliolam Actuatium.

3 Vbi enim qui adminiſtrauit ſaldauit
computa, & reliqua ſi quæ debuit reſti-
tuit, debet habere liberatoriam, & obti-
4 nere Quietationem. Et contra recuſan-
tem poteſt implorare officium Iudicis,
& illum cogere, *l. pluries Apochis C. de
fide Inſtrument. l. ſicut datam. C. de libe-
ral. cauſ. Damauder. de Tutor. & Curat.
liberat. num. 9. Dec. conſ. 90. circa finem*,
refert, & ſequitur *Munnoz de Eſcobar.
in ſuo tractat. de Ratiocin cap. 40.* Vbi
5 etiam quòd liberatio, ſiue quietatio po-
6 teſt eſſe plena, plenior, & pleniſſima,
dicens huiuſmodi quietationes in ſcrip-
tis redigi deberi, quia non aliter legiti-
mè probantur *ex Gloſ. notabil. in l. 1. C.
de ſolut. & liber. Debit. Ciu. in verbo Aſ-
ſignantium*, quam ſequuntur *Imol. in
l. vero procuratori §. fin. ff. de ſolut. Gre-
gor. Lop. in l. 14. partit. gloſ. in verbò Mã-
damiento*.

7 *Et Roland. in conſ. 49.* annuit, quòd ſi
quis fuerit renitens ad faciendam Quie-
tantiam ſaldatis computis, & reſtitutis
reliquis, in tali caſu Iudex poteſt face-
re reuidere rationes, & de reliquis ſolu-
tis præſtabit Quietationem Admini-
ſtratori nomine illius Quietationem
8 reddere nolentis, & hæc erit veluti à par
te ipſa conceſſa.

Qua occaſione obſeruabis, vt ſi re-
periatur facta Liberatoria, & Quietatio
Aerario Baronali per Balium Baronis,
nec conſtet de rationibus redditis, &
computis factis, illa non habebit vigo-
rem, & poterit cogi ad reddendas ra-
tiones, *Cauale. in tract. de Tutor. & Cu-
rator. num. 203. & ſequ.* vbi alios allegat
*Montanar. in Pragmat. 5. §. 10. num. 10.
de Adminiſtr. Vniuerſit. Thor. in Com-
pend. deciſ.* Regni *in verbo Quietatio fa-
cta Tom. 1.* Dicens ſic fuiſſe iudicatum
per Sacrum Conſilium ad relationem
Regij Conſiliarij Ioan. Andreę de Geor-
gio cauſæ Commiſſarij; & per ſenten-
10 tiam condemnatum Negotiorum Ge-
ſtorem pupillorum non obſtante quie-
tatione habita à Duce Traiectæ Tuto-
re, & ratificatione pupillorum, & hoc
de anno 1618. de Menſe Iunij apud Tu-
rinum Actuarium; addo etiam *Peguer.*
qui id confirmat *deciſ. Cathalonia 142.
& Viſcont. in concluſ. Iur. in verb. Quie-
tatio in fin.*

11 Nec prætermittam dicere, quòd libe-
ratoria facta Aerario Baronis intelligi-
tur de adminiſtratis tempore Liberato-
riæ, & non de adminiſtrandis, *Cephal.
conſ. 31. num. 21. volum. 1. Borrell. conſ.
31. num. 47.* aſſerens *num. 44.* quòd li-
12 beratio Tutori relicta non operatur,
quin Tutor cogi poſſit rationes redde-
re, reliquaue reſtituere, ſed id tantùm,
quod in diſcutiendis diſpungendiſque
tutelæ rationibus ſcrupuloſa quodam-
modo inquiſitio non exigatur ex *l. qui-
dam decedens in princip. ff. de Adminiſtr.
Tutor. l. ſi ſeruus vetitus, ff. de leg. 1. Dec.
conſ. 349. num. 11. Panciról. conſ. 88. nu.
15. volum. 1. Grat. conſil. 23. num. 9.*

vo-

volumin. 1. Pariſ. conſil. 21. num. 56. volum. 2. Ruin. conſil. 54. num. 13. volumin. 1.

SVMMARIVM.

1 *Liberatoriæ danda Ciuibus, qui administrarunt res Baronis, debent dari gratis, & Barones aliàs agentes grauant, & tenentur reſtituere, num. 2. & 3.*

4 *Viſio computorum, & rationum geſtæ administrationis per Vaſſallos, eſt facienda expenſis Baronum non Vaſſallorum, & num. 5. vbi deciſum.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi pro Liberatorijs Administrationis Aerariatus, Conſeruatoratus, aut Factoratus aliquid ſoluere cogantur.

GRAVAMEN XXIX.

1 Liberatoriæ, quas tenentur dare Vtiles Domini poſt ſaldata computa, & redditas rationes Ciuibus, qui officium Aerariatus, Conſeruatoratus, aut Factoratus administrarunt, gratis ſunt concedendæ, nec aliquid pro illis Ciues ipſi tenentur ſoluere, quod ſi cô-
2 trarium Barones obſeruare faciant, vtique grauant, & ad reſtitutionem tenentur.
3 Hinc cùm habuiſſet recurſus Vniuerſitas Terræ Siciniani contra ſuum Vtilem Dominum, eo quia redditis computis per Aerarios, ſeu Camerarios coram rationali non expediebantur Liberatoriæ, niſi prius ſolutis duobus aureis, die 30. Ianuarij 1572. per Regium tunc Conſiliarium Vincentium de Franchis cauſæ Commiſſarium fuit prouiſum, quòd Vtilis Dominus dictæ Terræ, & eius Officiales nihil faciant ſoluere Aerarijs, qui pro tempore fuerint ex cauſa Liberatoriarum, vt patet in proceſſu Grauaminum dictæ Terræ pęnès de Mondellis Actorum Magiſtrum.
4 Iuuatur hæc opinio, & redditur verum tale Grauamen ex ijs, quę cumulauimus *Tom. 1. Grauam. 122.* quatenus ibidem firmauimus viſionem computorum, & rationum geſtæ Administrationis per Vaſſallos ad ſeruitium Baronum eſſe faciendam expenſis ipſorum Baronum, non autem Vaſſallorum.
5 Indè cùm Vniuerſitas Terræ S. Gregorij conqueſta eſſet de ſuo Vtili Domino, quòd faciebat ſoluere Aerario, & Camerario ducatos ſex illi, qui trahebat onus conficiendi quinternum exitus, & introitus Baronalium redditunm, & alios ducatos ſex Rationali, qui perſcrutabatur computa, & finalem Apocham liberatoriam cõficiebat, fuit prouiſum Baronem debere abſtinere pęnès Iubenum Actuarium, nunc de Cantone, quod & aliàs ad inſtantiam eiuſdem Vniuerſitatis reperio confirmatũ die 14. Iunij 1575. exiſtente Commiſſario cauſæ Regio Conſiliario Cęſare Vitello, pęnès eumdem Actuarium Iubenum, hodie de Cantone.

SVMMARIVM.

1 *Barones grauant Vaſſallos, ſi eorum vxores mulieres Vaſſallas cogant ad nandum, ſeu filandum linum, ſtuppam, & ſimilia ad trahendum ſericum, niſi tamen tales mulieres ſint ſolitæ operas locare alijs in ſimilibus agendis cum ſalario, vt num. 2. & num. 5. vbi Deciſio S. C.*

3 *Seruita licet iniungi ſolitis.*

4 *Opera poſſunt præſtari pro vt cuiuſque artificio conueniunt.*

AR-

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi à Baronibus cogantur nare ſeu filare Linum, Stuppam, Guſippium, ſiue Bombacem, & ſimilia.

GRAVAMEN XXX.

1 Dominæ Baroniſſæ adhuc intendunt habere partem in hoc tractatu, quia dum cogunt Mulieres Vaſſallas ad nandum, ſeu filandum linum, ſtuppam, *Gaſſipium*, vel ad trahendum ſericum, quia contra voluntatem actum agere conficiunt, vtique grauant, prout pro Grauamine fuit porrectum ad inſtantiam Terræ Mariliani contra Marchionem Vtilem Dominum, dum Marchioniſſa eius Vxor mitteret quantitatem lini, & ſtuppæ Magnifico Capitaneo, & alijs Officialibus ipſius, vt diſpẽſarent ſub pęnali mandato Ciuibus, vt filarent, & denegantibus per indirectas vias carcerabant maritos, & fratres, eiſque minabantur, & proinde per Iacobum Anellum de Bottis cauſæ Commiſſarium prouiſum eſt non deberi exigi talia ſeruitia niſi à ſpontè volentibus & iuſto ſalario mediante, *ſub die 7. Menſis Nouembris 1580. pęnès Scannapecum Actorum Magiſtrum*.

Sicque reperio prouiſum per Regium Conſiliarium Quatram die 25. Menſis Nouembris 1565. pro Vniuerſitate, & Ciuibus Terræ Siciniani contra Illuſtriſſimum Ducem apud Actuarium de Mondellis.

2 Quæ Decreta quamuis ſint generalia & de directo contraria Vtilibus Dominis, tamen in gratiam Dominarum Baroniſſarum liceat mihi illud declarare, ne procedat reſpectu ipſarum mulierum, quæ ſolent hanc artem filandi exercere mediante ſalario alijs in hoc opere inſeruire, quia pro ſeruitio Dominarum adhuc poſſent cogi, cùm & illæ non debeant eſſe deterioris conditionis, quàm cæteri Ciues, & eſſet indecentia ſubditorum, imò abſurdum locare operas alijs, & poſtea Dominis poſſe denegare.

3 Licèt inquam ſeruitia iniungi ſolitis, *ad tex. in l. curſum, C. de Curſ. public. lib. 11.* ibi (*Qui ea ſolent accepta mercede locare*) *Capiblanc in pragm. 16. num. 24. & 40. de Baronibus tom. 1. & ſing. 165.* Sicque ſolitum eſt prouideri per Sacrum Conſilium, vt patet in proceſſibus Grauaminum Terrarum Montis Fortis, Mariliani, Auigliani, Lauri, Piſtitij, Theani, Veggiani, Orioli, Vallis Vitulani, Biceari Caſularum, & alijs cum eorum Vtilibus Dominis, ſicque hodie indiſtinctè ſolet prouideere, cùm
4 & opera poſſint præſtari prout cuiuſq; artificio conueniunt, vt probat *Gratian. forenſ. diſcept. cap. 185. num. 37.*

5 Et poſt hæc ſcripta ſic reperio determinatum in Anno 1558. per Regium tunc Conſiliarium Vincentium de Frãchis ęternæ memoriæ ad fauorem Claudiæ Adornæ Baroniſſæ Petræ Catellæ: Nam cùm conquereretur Vniuerſitas, quòd dicta Baroniſſa abſque exceptione perſonarum cogeret omnes mulieres dictæ Terræ ad nandum, & texendũ pro eius ſeruitio, extitit prouiſum Mulieres debere ſeruire Baroni, & eius Vxori iuſto ſalario mediante in operibus, quibus ſunt ſolitæ locare operas ſuas eo modo, & forma, quibus cæteris ſeruitia ſolitæ ſunt præſtare, vt patet in proceſſu Grauaminum dictæ Terræ in Banca Figliolæ.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli ſi cogantur locare domus pro vſu Officialium Baronum, vel eorum familiæ grauantur, & num. 3. vbi Deciſiones Sacri Conſilij.*

2 *Inuitus quis locare compelli nequit.*

4 *Grauem ſapit iniuriam, vt Ciuis cum ſua familia aſtringatur ex propria habitatione exire, & inuitus rem ſuam derelinquere.*

5 *Neceſſitas propria debet præferri alienæ.*

6 *Dominus pro vſu proprio ob ſuperuenien-*

Digitized by Google

nientem neceſſitatem, poteſt Inquilinum expellere, etiam pro vſu filij vxorem ducentis, num. 7.

8 *Baro an, & quando præferatur volente Vaſſallo alteri rem ſuam locare; ſed vide num. 9*

10 *Baro non præfertur, quando Vaſſallus vult vendere ſtabilia.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi pro comoditatibus Baronum cogantur locare Vrbana, vel Ruſtica, quæ habeut pro eorum vſu.

GRAVAMEN XXXI.

INter cætera Granamina porrecta in Sacro Regio Conſilio ad inſtantiam Ciuitatis Theani aduerſus Illuſtriſſimũ Principem Hoſtiliani Vtilem Dominum illud in decimo capite fuit, quia ipſe Princeps, eorumque Officiales cogebãt Dominos domuum ad locandas illas pro eorum, vel ſuæ familiæ vſu, & ipſi Subditi erant neceſſitati exſractare à proprijs laribus,

Et quamuis, vt ex proceſſu vidi circa iſtud caput fuerit prouiſum quòd obſeruetur ſolitum.

1 Tamen negari ſuaptè nequit talem coactionem inducere, cùm locare quis inuitus compelli nequeat, *l. inuitos C. locati.*

3 Et ideo Sacrum Conſilium ad fauorẽ Teræ Lauri contra Marchionem ſic iudicauit apud Cioffum Magiſtrum Actorum; fuit enim dictum non licere Baronibus cogere Subditos ad ſibi locanda nec Vrbana, nec Ruſtica, *Maſtrill. de Magiſtrat. libr. 4. cap. 18. num. 65.*; *Capiblanc. in Pragmatic. 1. num. 330. de Baronib. tom. 1.*

Et aliàs ſic reperio prouiſum ad fauorem Vniuerſitatis Auigliani contra Baronem pęnès Figliolam Actuarium. Et iterum ſic extitit prouiſum per D. Vincentium de Franchis vti cauſæ Cõmiſſarium ad fauorem Hominum Terræ Cobactæ, vt in proceſſu Grauaminũ dictæ Terræ fol. 24. in Banca de Felice.

4 Grauem enim ſapit iniuriam, vt Ciuis cum ſua familia adſtringatur è propria habitatione exire, & inuitus rem ſuam derelinquere *ex traditis per Gotofred. in l. Re mandata lit. C. in verbo Moderator C. Mandat.* vbi quod grauis eſt iniuria, vt homines de Rebus ſuis facere aliquid cogantur inuiti *ex l. dudum C de contrahend. empt. notant etiam Rol. à Vall. conſ. 21. nu. 8. & ſeq. lib. 1. Afflict. de iur. protomis cap. 1. et vltra alios Corbul. de iur. emphiteotic. cap. 15. Ampliat. 27.*

5 Neceſſitas enim proprieta debet præferri alienæ ex *reg. tex. in l. ede C. locati, & cap. propter ſterilitatem eod. tit.*

6 vbi quod dominus pro vſu proprio ob ſuperuenientem neceſſitatem poteſt inquilinum expellere *Gabriel. concluſ. 3. lib. 3.* ita quod præceptum de dimittendo conceditur locatori cõtra conductorem etiam durante locatione quando locator indiget re conducta pro vſu

7 proprio *Zuccar. deciſ. Lucenſ. 50.* Imo etiam dicta facultas conceditur ſi egeat domo locata pro vſu filij vxorem ducentis, vel quia eius pater, aut mater ex aliqua noua, & honeſta cauſa eius domus habitatione indigeant ita *ex Bald. in d. l. ede firmat* Gomez *tom. 3 var. reſolut cap. 3. ſub num 6. in fin. quem refert, & ſequitur Paſcal. in tract. de Patria poteſtat. part. 4. cap. 6.* vbi plura in hac materia conglomerat.

8 Liceat tamen in gratiam Baronum dicere, quod in dicto decreto lato ad fauorem Terræ Lauri fuit etiam prouiſum, quod Vaſſallis volentibus Vrbana, vel Ruſtica locare præferatur Baro cõfert *Tiraquel. de retract. in præfat. n. 15.*

9 Quamuis *Rendell. in tract. de Iur. protom. § in primis verſic. ſub eodem ſeruitio num. 6* a. ſit eſt in opinione id eſſe verum, & poſſe procedere, quando Baro haberet aliquod ius in rebus quas Ciues, vel Vniuerſitas vellent locare, nam ratione conſortij præfertur volentibus locare, ſed ſi ſimpliciter Vaſſallus vellet locare ſua ſuper quibus Baro nullum ius habet in tali caſu eſſe conſiderandum, & decretum Sacri Conſilij videndum vndè ortum habuerit putauit *Capiblanc. in alleg. loco*, cum quibus, & ipſe concurro *ex dictis ſupra in Grauam. 19 to. 1.* quia alias eſſet eripere facultatem liberè diſponendi de re ſua.

10 Vnde idem dicendum erit reſpectu venditionis ſtabilium, in quibus Barones non haberent prælationem maxime ſi concurrant vicini *ex Conſtit. Regni Sancimus*.

SVMMARIVM.

1 *Aſſiſa in rebus comeſtibilibus eſt ſatis neceſſaria.*

2 *Baro grauat Vaſſallos, niſi ex priuilegio vendat res comeſtibiles abſque aſſiſia per Catapanos imponenda, vt num. 3. vbi Deciſio Sacri Coſilij.*

4 *Tabernarij Baronales debent recipere aſſiſiam à Catapanis Vniuerſitatis, vbi Deciſiones Sacri Conſ. Quod an procedat reſpectu aliorum, an Vaſſallorum tantum, num. 5.*

6 *Pretia rerum relinquere arbitrio venditorum non confert ad bonum regimen*

7 *Pretia rerum non debent ex affectu, & vtilitate ſingulorum inſtitui.*

8 *Vendentes res abſque aſſiſia Reipublicæ videntur immergi in maximum animæ diſcrimen, & quare.*

9 *Priuilegium vendendi res vltra taxam quomodo intelligendum.*

10 *Barones tenentur emere res iuxta aſſiſiam, & ſi minori pretio res velint, grauant Vaſſallos; limita tamen ſi in aſſiſia comprehenderetur gabella, ad quam Carones non tenentur, quia tunc non grauarent, ſi minus ſoluerent, num. 11. vbi ita deciſum per Sacrum Conſilium.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Barones faciunt vendere eorum Bona commeſtibilia abſq; Aſſiſia, vel emere ipſi velint non ſeruata Aſſiſia.

GRAVAMEN XXXII.

1 ASſiſiam in Rebus commeſtibilibus eſſe ſatis neceſſariam ſatis efuſo ſermone demonſtrauimus, *grauam. 117. tom. 1. & nouiter poſt illa ſcripta viſus confirmat pater Antonin Dian. Reſolut. Moral. tract. 6 Miſcellan. reſol. 60 part. 3.*

2 Vnde cum vtiles domini in ſpecie non reperiantur priuilegiati, quia volentes vendere ſimilia non teneantur illa vendere cum Aſſiſia, proindè tutò inferri poteſt grauari Vaſſallos, quando Barones id attentant.

Hinc merito cum Baro Terræ Auigliani haberet quantitatem porcorum, & illos macellare, & vẽdere abſq; Aſſiſia in dicta Terra faceret habito recurſu per Vniuerſitatem in Sacro Regio Conſilio die 24. menſis Iunij per Magnificum Regium Conſiliarium Cęſarem Vitellium cauſæ Commiſſarium extitit prouiſum carnes eſſe vendendas iuxta
3 Aſſiſias imponendas per Catapanos, & in futurum Baronem debere abſtinere apud Figliolam Actuarium, quod etiam fuit prouiſum pro vniuerſitate Poſtilionis, cõtra vtilẽ dominum exiſtente Cõmiſſario Conſiliario Bermundez pęnes eundem Figliolam Actuarium.

Et tempore meo in Regia Audientia Apuleæ reminiſcor ſimiles prouiſiones fuiſſe expeditas contra quendam Baronem, qui faciebat vendere caſeum, & vinum, & alia commeſtibilia in Apothehis abſq; Aſſiſia.

4 Et reſpectu Tabernariorum Baronalium, quod debeant recipere Aſſiſiam à Catapanis Vniuerſitatis tam per Regiam Cameram Summariæ, quam per Sacrum Conſilium fuit plùries determinatum ad fauorem Terræ Mariliani cõtra Marchionem eius vtilem Dominũ. vt in proceſſu grauaminum dictæ Terræ penes Borrellum Actuarium.

Et alias ad fauorem Terræ S. Marzani contra Marcellum de Tuſo vtilem dominum prouiſum reperio ſub die 24. Nouembris *1569.* per D. Vincentium de Franchis Commiſſarium, quod liceret Catapano vniuerſitatis imponere Aſſiſiam ſuper commeſtibilibus, quæ in Taberna Baronali dictæ Terræ venduntur, & hoc facta relatione in Sacro Regio Conſilio, quod grauamen reperio pariter porrectum pro parte Terræ Montis fortis pro Baronali Hoſteria vocata dell'Aluanelle, vt in banca Sarni in proceſſu Grauaminum dictæ Terræ,

& ſa-

Digitized by Google

& facto verbo in Sacro Conſilio extitit determinatum debere vendi bona in dicta Hoſteria ſecundum communem Aſſiſam per Catapanos impoſitam in Terra.

5 Licet alias inſtante vniuerſitate Terræ Valuæ fuerit prouiſum, quod pro Rebus commeſtibilibus, quæ in caupona venduntur Vaſſallis tantum imponatur Aſſiſa, vt in proceſſu grauaminū dictæ terræ penes Actuarium de Mondellis.

6 Non enim ad bonum regimen confert relinquere arbitrio venditorum prætia rerum *Lopez de contractibus lib. 1. cap. 3. Salon in 2. 2. quaeſt. 97. artic. 1. controuerſ. 2. num. 9. tom. 2. Mercatores de*

7 *contractibus lib. 2 cap. 6.* quia pretia rerum non debent ex affectu, & vtilitate ſingulorum inſtitui *l. pretia rerum ff. ad l. falcid.*

8 Ita quod in maximum animę diſcrimen videantur immerſi communiter omnes vendentes res, quarum prætia à Republica non taxātur, nam ſolent petere, vt plurimi prætium immoderatum, vt facile decipiant in geminato, & amplius, quod eſſe deplorandum fatetur *Valer. in different. inter vtramq; forum in verbo venditio different.* 1 *num. 2.*

9 Hinc quamuis aliquis habeat priuilegium vendendi ſua bona vltra taxam metæ, non propterea ſequitur ex hoc, vt valeat vendere quo prætio voluerit, & exorbitanter, ſed intra latitudinem iuſti prætij naturalis *Leſſima in ſumma tom. 2. tract. 8. cap. 32. diffic. 11. Turrian. in 2. 2. tom. 2. diſput. 57. dub. 5. num. 2. Molin. de Iuſtit. & iur. tract. 2. diſput. 364. num. 13.* Et latius nouiſſimè confirmat *Diana reſolut. moral. part 2. tract. 3. Miſcellan. reſol. 1.* vbi effuſo ſermone loquitur circa moderationem priuilegij, ſeù conſuetudinis permittentibus Ciuibus Vrbis Panormi non vendendi vinum de eorum vineis collectum iuxta taxam.

10 E contra verò Barones ipſi tenentur emere ſecundum Aſſiſam impoſitam à deputatis per Vniuerſitates, & contrarium agendo grauarent, & ideo dum Vniuerſitas Terræ Vanæ conquereretur de ſuo Barone volente emere carnem duobus denarijs minus quam erat Aſſiſa impoſita, per Regium Conſiliarium Vitellum cauſæ Commiſſarium extitit prouiſum, quod ſolueret iuxta Aſſiſam, vt & Ciues ſoluunt, & in poſterum abſtineret, vt in Banca de Mondellis Actorum Magiſtri.

Iterumq; facto verbo in Sacro Conſilio fuit determinatum referente Conſiliario Altomare pro Ciuitate Grauinæ contra Illuſtriſſimum Ducem in anno 1560. pęnes Cęſareum Secretarium, vt in proceſſu in Banca Sarri.

Et alias ita pariter prouiſum vidi ad fauorē vniuerſitatis Terræ Sancti Gregorij contra eundem Baronem, vt in proceſſu grauaminum dictæ Terræ fol. 76. penes Iubenum Actuarium cuius verba adamuſsim reponere libuit nam, & in fauorem Baronum etiam quoad aliud caput videntur eſſe, verba autem ſunt, vt infra videlicet.

Quoad ſecundum fuit prouiſum, quod Magnificus Baro ſoluat prout alij Ciues ſoluunt demptis gabellis, & alijs oneribus impoſitis, vel imponendis pro neceſſitatibus dictæ Vniuerſitatis.

11 Ita quod ſi denariorum duorum, vel ſemiſſis, ſiuè torneſij gabella inſit pro quolibet rotulo carnis, vigore dictæ prouiſionis eſſent exempti Barones, & vti franchi non tenerentur ſoluere, & proinde non grauarent, ſi illis demptis carnem acciperent, & tanto minus ſoluerent.

SVMMARIVM.

1 *Barones grauant Vaſſallos ſi velint exigere Decimas cum menſuris non ſiclatis à Regia Curia.*

2 *Barones & ſi habeant in iuriſdictionibus ius ponderis, & menſuræ, non tamen ipſi poſſunt illa facere, ſed tenentur ſeruare illa, quæ à Supremo Principe conſtituta ſunt.*

3 *Pondera, & menſuræ illa probanda ſunt, quæ per ſupremos Principes ſtabilita ſunt.*

4 *Pondera, & menſuræ ſigno Regio ſignanda ſunt, in ſignum ſupremi Dominij.*

AR-

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur,ſi pro receptione decimarum quas debent Baronibus,Barones,ipſi non vtantur Menſuris ſiclatis Regiæ Siclæ,ſed Menſuris ad eorum arbitrium factis.

GRAVAMEN XXXIII.

1 PRo receptione decimarum , quas vtiles Terrarum domini ab eorum Vaſſallis in victualibus exigere ſolent debent vti menſuris ſiclatis Regiæ Siclæ,& non alijs ad eorum arbitrium factis,quod ſi contrarium attentent vtiq; grauant,& poſſunt prohiberi,nè id agãt prout ſic reperio prouiſum per Conſiliarium Ferdinãdum Fornarium die 27. Ianuarij 1582.ad fauorem Vniuerſitatis Vallis Viculani,quæ cum conquereretur quòd Tapetarij aſſiſtentes in Tapetis Baronalibus ſolebant decimare cum menſuris Siclatis Regiæ Siclæ,ſed cum menſuris ab eiſdem confectis obtinuit decretum,quod teneantur prædicti decimare cum menſuris Siclatis , & quod abſtinerent,vti alijs.

2 Barones, inquam,& ſi habeant in ſuis iuriſdictionibus ius ponderum , & menſurarum,non tamen illa ipſi facere poſſunt,ſed ſeruare debent,quæ à ſupremo Principe conſtituta ſunt, vt per bellè fundauit *Renatb.Choppin.in conſuet. Andegauenſ. lib.1.cap 40.nu.4.& cap.43. n. 16.& poſt eum ſcripſit Borrell. qui multa in hac materia ponderum,& menſurarum cumulat in trac.de Magiſtrat.Edit. lib.3.cap.15. num.* 7. vbi quod Barones habentes merum , & miſtum imperium etſi habeant ius ponderum , & menſurarum in eorum priuilegijs nequeunt per hoc ipsi alias menſuras, vel pondera tradere , quam illa , quæ à Summo Principe conſtituta fuerunt.

3 Illa ſiquidem pondera , & menſuræ probanda ſunt;quæ per ſupremos Principes ſtabilita reperiuntur ad *tex. in l. modios C. de ſuſcept. propoſ. & Arear.*

4 *lib 10.*cum in ſupremi dominij, ſignum menſuræ , & pondera ſigno regio ſint ſignande *Ramirez in tract. de abſolut. Princip. poteſt. ſiue de lege Regia §. 26. num.68.*

SVMMARIVM.

1 *Agris poſt meſſem ſtipulas accendere ſatis antiquum.*

2 *Stipulas incendere poſt meſſem prodeſt agris.*

3 *Stipularum incenſio abundantiam operatur.*

4 *Terræ alimenta igne præbentur.*

5 *Igne fere omnia procreantur.*

6 *Baro grauat Vaſſallos ſi probibeat vaſſallos immittere ignem in reſtucchijs poſt meſſem nu. 6. vbi de ciſ. lim. niſi ante tempus id fieret,vt num.7.*

8 *Stipularum concrematio quo tempore fiat ex capitulis regni.*

9 *Inquiſitio fieri poteſt contra immittẽtem ignem in reſtucchijs tempore probibito.*

10 *Damnum ſi vicinis infertur quando comburuntur ſtipulæ ex vi ventorum quando excuſetur ignem immittens,& nu.11.& 12.*

13 *Ignis fortuitò immiſſus in maceriẽ lignorum meorum ſi tranſeat ad maceriem lignorum vicini, an ego tenear remiſſiue.*

14 *Leuiſsima culpa venit in actione de incendio.*

ARGVMENTVM.

Vaſsalli grauantur, quando vetantur immittere ignem in Reſtucchijs poſt Meſsem.

GRAVAMEN XXXIV.

1 SAtis antiquitatis ſapere in Agris poſt meſſem ſtipulas accendere , vt demonſtrat *Luberus de incendijs cap. 1. num.*32.& probat *Borrell.conſ.7. nu. 3.* vbi moris antiquiſſimi fuiſſe ex *Virgilio Georgicorum lib.* 1. fatetur eiuſdem reponendo verſus qui ſequuntur videlicet.

Sępe

Sępè etiam ſteriles incendere profuit agros,
Atque leuem ſtipulam crepitantibus vrere flammis,
Siuè indè occultas vires, & pabula Terræ
Pinguia concipiunt, ſiuè illis omne per ignem
Excoquitur vitium, atque exudat inutilis humor,
Seu plures calor ille vias, & ceca relaxat.
Spiramenta nouas veniat, qua ſuccus in herbas.
Seu durat magis, & venas aſtringit hiantes,
Nè tenues pluuiæ rapidiue potentia Solis
Acrior; aut Boreæ penetrabile frigus adurat.

2 Ex quibus verſibus apertè colligitur in vtilitatem agrorum redundare hanc ignis immiſſionem, & nimium prodeſſe ſliorum ſtipulas incendere, & flammis vrere, vt ex eodem *Virgilio* probauit *Plinius libr.* 12. *cap.* 30.

3 Et ſtipulatum incenſionem abundantiam operari ſcribit *Strabo libr.* 5. Et plura conglomerat *Facell. Hiſtoriarum Sicularum Decad.* 1. *libr.* 2. *cap* 4. refert, ſequitur *Borrell. in cit. conſ.* 7. *num.* 5. *vbi num.* 4. *ex Seruio ad Virgilium loco cit.*
4 & *ex Heracliti ſententia* probauit Ter-
5 ræ alimenta igne præberi quaſi omnia ex igne procreentur.

6 Quare in Subditorum Grauamen redundaret, vbi fieret à Baronibus prohibitio, nè poſt Meſſem ignē in Reſtucchijs, immitterēt, prout ſic declarauit Sacrum Regium Conſilium, dum Ciuitas Theani conquereretur, quòd Ciuibus dictæ Ciuitatis, & ſuorum Caſalium ab Illuſtriſſimo Principe Hoſtiliani erat prohibitum, nè ignem in Reſtucchijs immitterent, & proinde fuit iniunctum mandatum, vt abſtineret à tali prohibitione.

7 Ceſſaret tamen Grauamen, ſi ante tempus ſtabilitum ne immitterent ignē
8 prohiberent nempe ante diem Decimū quintum Menſis Auguſti, quia id iuxta tramites legis Regni agerent cum ex *cap. Regni, pridem*, ſtipularum concrematio ante dictum diem non ſit licita, vt ibi etiam *Niger in coment.* notat, de quo meminit *Viſcont. in concluſ. Iur. in verbo Incendiarij in fin.* addo *Foller. in fragment. crimin. num.* 200. *Monteleon. in prax. Arbitr. part* 5. *num.* 54. *Lubrer. de Incend. cap.* 2. *num.* 25.

9 Itaquòd inquiſitio fieri poteſt contra immittentem ignem in Reſtucchijs tēpore prohito, vt in *d. cap. pridem*, ſicque inuiolabiliter ſeruatur, & nouiſſimè poſt hæc ſcripta fatetur *Thor. in vot.* 27. vbi nonnnulla cumulat in hac materia.

10 Et hac occaſione obſeruabis, vt ſi quando comburuntur ſtipulæ ignis ob ventorum vim valdè ſerpat, ſi venti poſt ignem accenſum flare cęperint, quamuis damnum vicinis oriatur, immittens erit excuſatus, cum potiùs caſui, quàm propriæ culpæ ſit aſcribendum, *Angel. de Malefic. in verbo Incendiario, in verſ. cuius Rei, num.* 9 *Ludouic. deciſ. Peruſ.* 25. *num.* 21. vbi alios allegat *Cordinal. Tuſc practic. concluſ. lit. I. in verbo Incendium num.* 3.

11 Sed ſi in die ventoſo ignis fuerit immiſſus, ſi ille percurrat in vicini agrum, ad damna, & intereſſe tenebitur immittens, *Rota deciſ.* 19. *poſt Conſil. Farinac.*

12 Prout, quando cautelam non adhibuiſſent, quando locum circum circa arando, vel fodendo, faciendo Repara, ne ignis in aliena Territoria tranſire poſſit, & damnificet, quod vulgò vocatur (fare le proceſe) adhuc in iſto caſu cenſerē teneri ad damna, & intereſſe, at ſecus ſi talis diligentiā fuerit facta, & limites circum circa fuerint arati, nè materia comburenda vltra illos dilatetur, *Iacob. Philipp. Port conſ* 72. *nu.* 12. *Borrell. conſil ſæpius cit.* 7 *num.* 9. quo in loco quādo pro incendio in ſtipulis

Digitized by Google

poſito,& damno inde emerſo quis teneatur ad intellectum *d.cap. Regni pridem*, tractat, videndas etiam *Rendell.in tract. de paſcuis tit. de defenſ. & paſcuis Vniuerſitat. part. 3. cap. 10. verſ. ignis*.

13 Et ſi ignis fortuitò immiſſus in maceriem lignorum meorum, & deinde tranſiens ad maceriem lignorum tuorum operetur, vt ego tenear ad reficiendum damnum tibi ex igne datum declarat *Reg.Rouit.deciſ.593.* vbi etiam

14 quòd leuiſſima culpa venit in hac occaſione de incendio, ex *Gram.deciſ.3.*

SVMMARIVM.

1 *Penſio an poſſit augeri, quando ex re locata lucrum exorbitans recipitur, & num.3.*

2 *Legatum augetur, ſi augeantur negotia, & è contra.*

4 *Pactum initum inter contrahentes aliquid dandi, vel faciendi aucta familia creditoris non tenetur ad augmentum.*

5 *Onus ſuper feudo augeri non poteſt ſecundum quod feudi fructus excreſcunt.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi ſub prętextu lucri inopinati in affictu, quem tenent à Baronibus eiſdem augeatur penſio vltra conuentam.

GRAVAMEN XXXV.

1 Coolorata quamuis videatur poſſeſſio, in qua ſe manutenent Barones cum eorum Vaſſallis, vt ſi ex affictu ſuorum iurium, & dirictuum feudalium eiſdem facto videant lucrum quod percipitur eſſe exorbitans reſpectu penſionis quam ſoluunt, illam augent iuxta Theoricam *Bart. in l. cotem ferro §.3.maximos,ff. de publican.* quam tutatur *Boſſ.in tit.de Remiſſ.merced. public.* vbi loquitur in conductore vectigalium, quaſi quòd liceat ſtante augmento lucri augeri penſionem, cum donis auctis augeantur pariter donorum rationes, *Afflict. in Proœmio Conſtitut. §. nos itaque*. Et legatum augea-

2 tur, ſi augeãtur negotia, prout illis diminutis diminuitur & illud, vt probat *Menoch.de Arbitr.Iudic. caſ.223.libr.2.* quem ſectatur *Molfeſ. in ſumma Theolog. Moral. tractat. 13. titul. de vltim. voluntat. cap. 1.num. 41.* Et augmentum cedit legato, ſicut & diminutio, *l.peculium, §. 1.ff.de leg.2. l.ſi ex toto ff.de leg.1.Bertach.in ſuo repertorio in verbo augmentum*.

3 Tamen negari minimè poteſt id in ſubditorum grauamen redundare, ita vt quoties vtiles domini id practicant ſemper grauant ex *Gloſ. in l.ſi merces §. vis maior ff.locati Paris de Reintegrat. feud. cap. An ſi dominus Feud.Pinell.* qui alios concordantes ſecum vehit *in l.2.cap. 3. num.34. part. 1. C. de Reſcind. vendit.* quos nouiſſimè cum cęteris adducit *Thor. in compend. deciſ. Regni in verbo Augumentum tom. 2.* vbi in cauſa Io: Aloiſij Boſſij cum Io: Baptiſta Balſamo refert deciſum per Regiam Cameram Summarię augmentum non deberi locatori alicuius iuris exigendi per conductorem ex inopinato lucro peruento, nam dum per ipſum Balſamum fuiſſet ſibi à Boſſio conductum ius exigendi dirictus auri, & argenti & pendente tali affictu magna quantitas argenti, & auri in Regnum immiſſa reperiebatur cuius ratione ex dirictuum exactione magnũ augmentum reſultauerat conductori, & ideò locator conqueſtus fuiſſet in Regia Camera vt ſimiliter merces augeri deberet, non per hoc fuit auditus ſed à ſua prętentione excluſus, & abſolutus conuentus ad relationem Pręſidentis Valcarcel. ſub die 25.ſeptembris 1599. apud Mancinum Actuarium.

Con-

4 Confert pro corroboratione *Cepolla in tract. de ſeruitut. Vrban. præd. cap. 50. num. 4. cum ſeq.* vbi tutatur pactum initum inter contrahentes aliquid dandi, vel faciendi, aucta familia Creditoris nullatenus ad augmenta teneri.

5 Et iuuat hanc partem nam Regi non licet augere onus ſeruitij militaris ſuper feudo ſecundum quod redditus feudi exereſcunt maximè quando ſeruitium militare promiſſum in conceſſione feudi eſt determinatum, vide *Petrum de Gregor.* qui latè tangit articulum in *ſuo Tractat. de conceſſion. feud. part. 1. quaſt. 11.* vbi *Maſtrill. in addit.* plures adducit, & præciſè *Regen. de Pont. in conſil. 79. num. 27. volum. 1.* teſtificando in Regno Siciliæ numquam Regiam Curiam ratione augmenti petijſſe augeri ſeruitium, nec noſtram Regiam Cameram Summariæ conſueuiſſe tale ſeruitium militare augere auctis fructibus.

SVMMARIVM.

1 *Macellarios cogi exercere artem ſuam pro ſeruitio Ciuium quomodo intelligendum.*

2 *Vaſſalli grauantur, ſi cogantur macellare Vitulas, Iuuencas, & Baccas, tempore quo ipſi habent alia animalia deſtinata, & ſolita macellari in regione preſertim in Terris paruis, num. 3.*

4 *Pactum inter Datiarios & Macellarios macellandi pro toto anno pro vſu Ciuium, de quibus animalibus intelligatur.*

5 *Contractus interpretatio regulariter fit à loci conſuetudine.*

6 *Contraxiſſe quis præſumitur ſecundùm patriæ ſolitum.*

7 *Quilibet preſumitur velle conformare ſtatuto, ſolito & conſuetudini Patriæ, & Regionis.*

8 *Contrahentes videntur ſe conformare cum iure.*

9 *Teſtator videtur ſe conformare cum iure.*

10 *Conſuetudo, & Ius inſunt contractui.*

11 *Contractus à ſtatuto, & Regionis ſolito informantur.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi Datiarij, & Buccerij pro ſeruitio Baronum cogantur macellare Vitulas, Iuuencas, & Vaccas, tempore quo ipſi habent alia Animalia deſtinata ad hunc effectum, & ſolita macellari in Regione.

GRAVAMEN XXXVI.

Facta Relatione in Sacro Regio Conſilio per Regium Conſiliarium de Altomare cauſæ commiſſarium die 15. Menſis Maij 1560. penes Cæſareum Secretarium extitit decretum ad fauorem Ciuitatis Grauinæ contra Illuſtriſſimum Ducem nõ poſſe cogi Datiarios, & Buccerios ad macellandas vitulas, Iuuenchas, & Vaccas, pro vſu dicti Ducis, & ſuæ familiæ, ſed ſolum teneri macellare illa Animalia quę pro tempore ſunt deſtinata ad macellandum, & adhunc effectum à Datiarijs, & Buccerijs habetur, & in Regionibus tunc eſt conſuetum maccellari.

1 Macellarij enim ſecuta particulari conuentione, vel ſpeciali pacto quamuis artem ſuam pro ſeruitio Ciuium exercere debeant, id intelligitur circa macellationem Animalium, quę in promptu habent, & Regio patitur ex communi vuſu, vendi, & à Ciuibus comedi.

Vnde cùm in Regni Terris de rarò huiuſmodi Vitulę, Iuuencę, & vaccę ma-
2 cellantur, ſed ſolent in ęſtate macellari verueces, pecudes, & Caprę; in hieme vero ſues, grauarentur Vaſſalli ſi pro ſeruitio Baronum Vaccas

Vitulas, & Iuuencas macellare cogerē-
tur, cùm huiuſmodi ſpecies Animalium
ſoleant ipſi ordinariè macellare.

3 Idque eò fortiùs procedet in paruis
Terris, in quibus pauci ſunt, qui edunt
carnes, & maximè huius qualitatis, vn-
dè ſatis intereſſe Bucceriorum verſare-
tur, quia occiſa Vacca, vel Iuuenca illā
totam vendere non poſſent.

4 Itaquod etiam ſtante conuentio-
ne,& pacto inter Datiaros, & Bucce-
rios macellandi Animalia pro vſu Ci-
uium per totum Annum, niſi ſpecialis
enunciatio facta fuerit,de illis Animali-
bus intelligitur, quæ iuxta Regionis, &
temporis ſtatum macellari ſolent, quia
5 contractus interpretatio regulariter fit
à loci conſuetudine, *l. ſemper in ſtipula
tionibus ff. de Reg. Iur. l. in lege* C. *locat.
l. quod ſi nolit* §. 9. *Aſſidua ff. de edilit.
edict. Ronchegal. in l. nemo num. 27 ff. de
Duobus Reis, Gabriel. concluſ. 1. de Con-
ſuet. Sorbader. conſ. 12. num. 105. Surd.*
6 *conſ. 540. num. 38. Magon. deciſ. Florent.
56. num. 3.* Vnde ſecundùm patriæ ſoli-
tum contraxiſſe quis cenſetur, *Honded.
conſ. 52. num. 26. vol. 1. Barz. deciſ. 39.
num. 8 Mantic. de Coniectur. vltim. vo-
lunt. libr. 1. tit. 2. num. 16. Reg. de Ponte
conſ. 53. num 17. vol. 1. Marta deciſ. 1. nu.
4.* cum inſit præſumptio quemlibet vel-
7 le ſe conſuetudini, ſolito, & ſtatuto pa-
triæ, & Regionis ſe conformare *Surd.
deciſ. 322. num. 55. Rimin. conſ. 282. nu.*
8 *102. Menoch. de præſumpt. lib. 3. præ
ſumpt. 38. num 8. & 9.* ad inſtar, & con-
trahentes videntur ſe conformare cum
iure, prout & Teſtatores *l. heredes mei
§. cum ita ff. ad Trebell. Maſcard. de
probat. concluſ. 1416. à nu. 2. Caldas Pe-
reira de empt. cap. 9. num. 10. Valaſc. de-
ciſ. 134. n. 11. Gonzalez in* Regul. *8. Can-
cellar gloſ. 5 nu. 81. Gama deciſ. Luſitan.*
10 *16. num 4.* Ideò quæ ius, & conſuetudo
intelligunt inſunt contractui *Reg. de
11 Ponte conſ. 2. num.* 40. & à ſtatuto, &
Regionis ſolito informantur *Surd. deciſ.
114 num. 11. Mantic. de tacit. & Ambig.
conuent. tit. 8. num. 13. lib. 3.*

SVMMARIVM.

1 *Curia debet regi in determinata hora, quę litigantibus ſit certa.*

2 *Vaſſalli grauãtur, ſi in incerta hora Curia regatur, & de ratione, nu 3. & referuntur Deciſiones Sacri Conſilij ad rem hanc facię, num. 4 5. & 6.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi horis, vel die-
bus inſolitis regatur
Curia.

GRAVAMEN XXXVII.

AD finem vt detur comoditas Vaſſal-
lis,& Ciuibus reſpondendi,excipien-
di, opponedi, & ſuas rationes allegandi
tam in cauſis ciuilibus, quàm criminali-
1 bus Curia debet regi in determinata
hora, quæ eiſdem ſit nota, nec modò
valde mane, & deindè valde tardè, aut
in hora incompetenti, ſed in ſolita, &
2 conſueta hora eſt regenda, quod ſi ſecus
fiat oriretur ipſorum Vaſſallorum gra-
uamen, qui ex inuarietate temporis quo
Curia regitur, de facili non poſſent re-
periri ad opponendum quiquid dicere,
3 & opponere voluerint, & procedetur
contra eos ad cōtumaciam, vel ad alios
actus eiſdem præiudiciales. Hinc meritò
cum de hoc conqueſta eſſet Vniuerſitas
4 Terræ Cotroni in Sacro Regio Conſi-
lio per Regium Conſiliarium Petrum
Paulum Theodorum Cauſæ Commiſſa-
rium extitit prouiſum horam in qua
regi debet Curia, & dies in quibus eſt
regēda publicari debere ſemel pro om-
nibus,& non prętereantur, neque dies,
neque hora ad hoc vt omnibus innote-
ſcat, vt in Banca de Ferrarijs Actorum
Magiſtri, prout ſic ad inſtantiam cuiuſ-
dam Vniuerſitatis Prouinciæ Apuleæ
reminiſcor relaxaſſe prouiſiones in
Anno 1632.

Et ad

5 Et ad fauorem Terræ Pratæ die 21. Februarij 1578. per Cæſarem Vitellum Regium Conſiliartum, & cauſæ Commiſſarium mediante Decreto fuit prouiſum, regendam eſſe Curiam in dicta Terra bis in hebdomada tantùm, videlicet in die Mercurij, & in die Sabati, non obſtante quòd Baro mandaſſet Curiam debere regi quolibet die, vt patet in proceſſu grauaminum dictæ Terræ, fol. 529. in Banca Figliolæ.

6 Sicque aliàs inſtante Vniuerſitate Terre Sibaris, fuit prouiſum per Regiũ Conſiliarium Ioannem Felicem Schalaleonem Commiſſarium deſtinatum, vt in Banca Sarni.

SVMMARIVM.

1 *Curia regenda eſt in loco deſtinato, ſolito, & conſueto pro Ciuium comoditate.*

2 *Vaſſalli grauantur, ſi Baro, vel Capitaneus nolint Curiam regere in loco deſtinato, & ſolito, vbi deciſio Sacri Conſ. num. 3. declara ſi mutatio fiat ex iuſto impedimento, vt num. 9.*

4 *Mutatio loci in præiudicium Vniuerſitatis, & particularium quibus per temporis curſum eſt quæſitum fieri nequit.*

5 *Ea quæ habuerunt antiquam conſuetudinem mutanda non ſunt.*

Parlamenta ab Vniuerſitatibus, & Ciuibus non poſſunt fieri niſi in loco ſolito & conſueto, & facta alibi ſunt nulla.

7 *Conſilium Vniuerſitatis, vt dicatur legitimè conuocatum, requiritur vt congregetur in loco ſolito & conſueto.*

10 *Magiſtratus publica perſona eſt & palàm & publicè ſui copiam facere debet.*

11 *Capitanei, Iudices, & alij Officiales aſſiſtere debent in loco publico, in quo ſolitum eſt regere Curiam, & in Palatijs publicis, & non in locis remotis.*

12 *Officiales extra locum ſolitum Iudicia exercere prohibētur, aliàs acta ſunt nulla.*

13 *Iudicia exerceri non poſſunt in domibus priuatorum, niſi tamen neceſſitas ſuadeat.*

14 *Locus in quo antiquitus Curia regebatur quomodo dictus*

15 *Curia Baronalis ſolet conſtitui propè Carceres ob celerem carceratorum expeditionem, & prope portam Terrę.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Barones, vel Officiales non faciunt regere Curiam in loço ſolito.

GRAVAMEN XXXVIII.

1 PRo comoditate Ciuium ſolet in aliquibus Terris eſſe deſtinatus particularis locus pro regenda Curia, & Barones alibi curant illam regere facere, vel eorum Officiales in loco deſtinato regere nolunt, quòd cùm in Ciuium incommodum redundet, vtique
2 ſubintrat Grauamen, prout ſic prætendit Ciuitas Theani aduerſus Illuſtriſſimum Principem Hoſtiliani, dum faciebat regere Curiam à ſuis Officialibus extra locum ſolitum Sedilis, vulgò (delli Liuni) in quo Curia ſolita erat regi à tempore immemorabili, & fuit prouiſum, quòd capiatur informatio ad finem prouidendi.

3 Inde ad fauorem Vniuerſitatis Cotroni prouiſum reperio Curiam regendam eſſe in loco ſolito, exiſtente Commiſſario Regio Conſiliario Petro Paulo Theodoro pęnès Actuarium de Ferrarijs, & aliàs prouidit Regius Conſiliarius Ioannes Felix Schalaleo pro Vniuerſitate Sibaris, vt in Banca Sarni, per quem fuit ordinatum, Capitaneos debere Curiam regere in loco ſolito Terræ, & non in Caſtro Comitis.

4 Mutatio enim loci in præiudicium Vniuerſale, imò particulare, cui per tẽporis curſum eſt acquiſitum ius fieri nequit ex regula, quòd ea quæ habuerunt
5 antiquam conſuetudinem mutanda non ſunt *vulg.l.minimè ff.de legibus*.

6 Confert, quia parlamenta ab Vniuerſitatibus, ſiuè Ciuibus non poſſunt fieri, niſi in loco conſueto, & alibi facta ſunt nulla vt diximus *in collect. ad Pragmat. 2. de Adminiſtr. Vniuerſitat.* quia vt conſilium Vniuerſitatis dicatur legitimè conuocatum requitur vt congregetur in loco publico ſolito, & cõſueto, *l. fin.C. de legat. libr.10.l.2. C.de Decur. libr. 10. Bar. in l. omnes populi. num.16.ff.de Iuſt. & Iur. Angel.in l. 5. num.1.de legat.Roland. conſ.90. num.3. volum.1. Theſaur. deciſ.257.num.3.* Et fuit prouiſum per Regium Conſiliarium de Curte die vltimo Auguſti 1579. in causa Vniuerſitatis Terræ Pratæ, vt in proceſſu fol. 664. & confirmatum per Sacr.Conſil.

9 Ceſſaret tamen Grauamen, quando mutatio loci fieret ex cauſa, & ex aliquo iuſto impedimento.

Videmus inquam parlamenta per Ciues poſſe fieri in loco non ſolito, & negotia alibi, quàm in deſtinato loco tractari, quando aliquod ineſt impedimentum, *Bal.in l.3.num.2.ff.quòd quiſque Iur. Loſeus de Iur. Vniuerſitat. cap. 3. num.72. part.1.Caput. de Regim.Reipublica cap. 6.ſub num. 1.* vbi refert in cauſa Antonij Aioſſæ cum Sedile Portus fuiſſe data ſuffragia extra Sedile, & fuiſſe iudicatum in Sacro Conſilio eſſe valida ex *Anna ſing.355.*

Inde paucis diebus retro electionem à Reuerendo Capitulo Ciuitatis N.quã ſub prætextu non eſſe factam in loco ſolito, nonnulli Canonici intendebãt inualidare ſtante allegatione, & probatione legitimæ cauſæ obtinui apud Illuſtriſſimum, & Reuerendiſſimum Delegatum Apoſtolicum eſſe validam, & nullitatem oppoſitam minimè militare, & proinde Reuerendum Canonicum P. vti legitimè electum eſſe ponendum, & manutenendum in poſſeſſione, vt in effectu fuit obſeruatum, cumque iterũ ad Sanctam Sedem Aoſtolicam eſſet habitus recurſus per viam Appellationis, & denuò illius vigore obtentum aliud Breue directum, & pręſentatum Illuſtriſſimo, & Reuerendiſſimo Domino Aloyſio Riccio Epiſcopo Vici Equenſis, non fuit Cliens defraudatus de primo Decreto, quoniam exiuit illud confirmatũ, & prouiſum benè fuiſſe iudicatum, & malè appellatum pro parte dicti Reuerendi Capituli exiſtente Actuario Reuerendo D. Luca de Dulce Canonico Eccleſiæ Vicanæ ſatis benemerito, & in ſuo exercitio multùm practico.

10 Qua occaſione obſeruabis, quòd cum Magiſtratus publica ſit perſona, & palàm, atque publicè ſui copiam facere debeat *l.Maritum C. de Procurat. l. 2. C de his,qui ven. ætat. impetr. c.diffinitũ 18.quæſt. 2. cap. mulieres de Iudic. in 6. Azeued.libr.2. Recopilat. tit.9. l.7.num.*
11 *19. in verſ. Muger*. Ideò Capitanei, Iudices, & Officiales aſſiſtere debent in loco publico, in quo ſolitum eſt regere Curiam, & in Palatijs publicis, *cap. 1.de Immunitat.Eccleſ.Put.de Syndic.in verſ. Officialis pag. 186.* & non in locis remotis *ad textum in l.nulli Iudices vbi Bart.C. de Offic.Prætor. Prouinc. Gloſ.in l.obſeruare ff. de Offic.Proconſul.* Et ex-
12 tra dictum locum iudicia exercere prohibentur, *Azeued.in l.15.tit.6. libr. 3. num. 1. & 2. Auendan. de exequend. mandat.Reg.cap.20.num.1.cum ſeq.* aliàs acta ſunt nulla, *Maſtrill.de Magiſtrat. libr.3.cap.9 num.51.*

13 Nec in domibus priuatorum iudicia exerceri poſſe patet *ex l. obſeruare de Offic Proconſ.& ex d. l. nulli la 1.C. de Offic.Rector.* Traduntque *Auendan. de exequend. mandat. cap. 4. num. 45. Bouadill. in ſua Politic. lib. 3. cap.5. num.16.* niſi tamen neceſſitas ſuaderet *Auiles in cap.2.Prætor.in verſ.Caſus, & cap.18.num.4.*

14 Nec prætermittam dicere, quòd locus in quo Curia regitur antiquitus nũcupabatur Conuentus, Concilium; Senatus, Ordo, Collegium, Congregatio, Capitulum, Adunantia, vel Corpus, *Cur. Piſan.cap.5.num.5. libr.1. Bouadil. in Politic lib.3.cap.7 num.5. Auiles in cap. 18.Prætor.in verſic.de Conſejo*.

Item vocabatur Palatium, aut Prætorium, *l.2.C de Decur.libr.10. l. quicumque C.de oper.public.Surgent. de Neapol. Illuſtrat.cap.14.num.9.*

Item Tribunalia, vt vocantur hic Neapoli, & apud Romanos teſtatur *Petr. de Gregor. Tholoſ. cap. num.*

4.*de*

4 *de Republic. libr. ſecundo.*

In Terris autem Baronalibus Regni propriè vocatur Curia, vt apud *Borrell. in conſ. 26. num. 32. & 39.* quod cõſtat ex *l. obſeruare in verſ. Curiam, C. de Decur. lib. 10. vbi Plat. & Luc de Penn. Ioan. de Montag. in tract. de Parlament. verſ. & primò Curia eſt.*

15 Quę quidem Curia ſolet conſtitui propè carceres ob celerem carceratorum expeditionem, *Gregor. Tholoſ. de Republic. lib. 2. cap. 7. Maſtrill. de Magiſtrat. libr. 3. cap. 9. num. 54.* & propè portam Terræ, *Surgen. de Neapol. Illuſtrat. cap. 6. num. 23.*

SVMMARIVM.

1 *Curiarum ſtylus debet ad vnguem ſeruari.*

2 *Stylus Curię ſeruandus eſt ad modũ priuilegij & conceſſionis Regalis, aut Apoſtolicę.*

3 *Stylus facit Ius, & eſt habendus pro lege ſiue ad ordinationem, ſiue ad deciſionem cauſarum, & facit Ius vniuerſale, etiam in partibus, nu. 14.*

4 *Stylus Curiæ pro lege habendus eſt, tam in ordinatione proceſſus, quã iudiciorum vſum, etiam in criminalibus cauſis.*

5 *Stylo potius ſtandum eſt quàm conſuetudini.*

6 *Stylus Sacri Conſil Neapolit. pręfertur authoritati plurium Doctorum affirmantium contrariam opinionem eſſe magis communem.*

7 *Vaſſalli grauantur ſi ordinarij ſtylus Curiarum ſeruari non fiant per Barones.*

8 *Stylum non ſeruans grauat partes, & tenetur in ſindicatu.*

9 *Iudicans contra ſtylum facit litem ſuam, ac ſi iudicaret contra legem.*

10 *Stylus Curię ſeruari debet in modo procedendi.*

11 *Sententia lata contra ſtylum eſt nulla.*

12 *Reſcriptum contra ſtylum impetratum non prodeſt, nec cenſetur à Principe conceſſum*

13 *Errare minimè dicitur qui ſtylum ſuę Curię obſeruat.*

15 *Stylus non pręſumitur, ſed eſt probandus ab allegante.*

16 *Strictiſſima interpretatio fit in ſtylo.*

17 *Stylus in deciſorijs non ligat forenſes ſecus in ordinatorijs Iudicij.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando in eorum cauſis Barones, ſiue Officiales non faciunt ſeruare Curiarum Stylos.

GRAVAMEN XXXIX.

1 COmmuni quidem Calculo apud Noſtrates eſt receptum Curiarum ſtylos debere ad vnguem ſeruari, vt patet apud *Ludou deciſ. Peruſ. 96. n. 7. cum ſequen. Maſcard. de probat. concluſ. 1041. Carauit. in Prælud. ad Rit. M. C. V. Paz in ſua pract. in princip. à num. 4. Ignat. del Villar. in ſilua Reſponſorum libr. 1. reſponſ. 1. Perez in libr. 28. tit. 4. libr. 2. Ordinam. fol. meo 251. Bellon. in deciſ. Rot. Gen. 206. D. Ricc. in Collect. deciſ. 794. & 1838.*

Stylumque ſeruandum eſſe ad inſtar priuilegij, & conceſſionis Regalis, aut Apoſtolicæ notauit *Caldas Pereira in conſ 5. num. 7.* & facere ius *ex cap. ex litteris de conſtitut.* probat *Garcia de benefic part. 1. cap. 5. num. 87.*

Illumque pro lege eſſe habendum, ſiue ſit ad ordinationem, ſiuè ad deciſionem cauſarum fundarunt, *Cacher. deciſ. 22. num. 7 Gratian. deciſ. Rot. Marchiæ, 237. num. 18. Rauden ſ. deciſ. Piſan. 6. num 67. Pariſ. de Reſignat. benefic. libr. 10. quæſt. 2. num. 17. Borrell. in ſumma deciſ. tit. de legibus, & Conſtitut. num. 108.*

108. *tom. 1. Pheb. deciſ. 42. num. 8. tom. 1. D. Præſul. Ricc. deciſ. Cur. Archiep. Neapol. 119. part. 2.*

4 Et Stilum Iudiciorum circa proceſſus ordinationem, & iudiciorum vſum verſantem pro lege in eodem iudicio obſeruandum, tutantur *Craueſt. conſ. 201. num. 21. Menoch. conſ. 110. num. 4. Theſaur. dec. 1. num. 9. Amat. dec. Marcb. 32. num. 27. Viu. deciſ. 297.* quod procedit etiam in cauſis criminalibus, *Menoch. de præſumpt. quæſt. 8. num. 15. libr. 2. Iannin. decitat. Real. cap. 1. num. 76.*

5 Potiuſque ſtandum eſſe ſtylo, quàm conſuetudini tenent *Franc. Marc. deciſ. 158. num. 3. tom. 1. Caualc. deciſ. 6. num. 17. Afflict. deciſ. 135. num. 3. Cornazzan. deciſ. Florent. 72. num. 6. Maſtrill. deciſ. 1. num. 20. & multi ex alijs ſupra citatis.*

6 Stylumque præferri Authoritati plurium DD. contrariam opinionem magis communiter affirmantium, loquendo de ſtylo noſtri Sacri Conſilij ex *Afflict. d. deciſ. 135. & Præſid. de Franc. deciſ. 238.* nouè firmat *Theodor. Allegat. 1. num. 33.*

7 Itaquòd meritò in facto dicebatur grauari Subditos, quãdo Ordinarij ſtylus in Curijs per eorũ Barones ſeruari nõ ſiũt vel per Officiales nõ ſeruantur, & proinde fuerunt obtentæ prouiſiones, quòd à ſolito ſtylo minimè recedatur.

8 Siquidem Iudex non ſeruans ſtylum Curiæ grauat partes, & tenetur in ſyn-
9 dicatu, & iudicando contra ſtylum facit litem ſuã, ac ſi faceret & iudicaret cõtra legem, *Rodolfin. de bracch. ſecular. n. 32.*

10 Et in modo procedẽdi debere ſeruare ſtylos Curiæ docent *Luc. de Penn. in l. momentanea, C. de Annon. & Trib. lib. 10. Cancer. var. reſolut. libr. 3. cap. 13. num. 354. Maſtrill. de Magiſtrat. lib. 4. cap. 18. num. 106.*

11 Cùm ſententia contra ſtylum lata ſit nulla, *l. prolatam C. de ſentent. & interlocut. Guid. Pap. deciſ. 292. num. 2. Caɛhtr. d. deciſ. 22. num. 6.* quos refert *D. Ricc. alleg. deciſ. 119. part. 2.* prout & re-
12 ſcriptum contra ſtylum impetratum, nec prodeſt, imò nõ cenſetur à Principe conceſſum, *Rebuff. ad leg. Galliæ tom. 3. tit. de conſuet. art. 2. gloſ. 13. à num. 32. cũ ſequ. Perez in l. 1. quæſt. 14. col. 3. tit. 2. libr. 36.*

13 Inde errare minimè dicitur, qui ſtylum ſuæ Curiæ obſeruat, vt conſiderabam inter cætera ad fauorem Prioralis Curiæ Sancti Nicolai Barenſis coram Reuerendiſſ. Domino Cappellano Maiore dum tractabatur de nullitate excommunicationis latę aduerſus Reuerendum D. Ioann. Ferrignum Canonicum Regalis Eccleſiæ S. Nicolai dictæ Ciuitatis Barij.

14 Videmus inquam ſtylum tantæ eſſe potentiæ, vt faciat ius vniuerſale etiam in partibus, ſic probãt *Grauat. ad Veſtr. in pract. libr. 5. cap. 3. num. 6. Guttier. Canonic. quæſt. libr. 1. cap. 33. num. 35. in fin.* & nouiſſimè habetur in *tract. de cognit. per viam violentiæ, quæſt. 135. n. 4. part. 2.*

Et proinde Sacrum Regium Conſilium ſolet relaxare prouiſiones pro obſeruantia ſtyli Curiarum inferiorum, prout pro obſeruantia cuiuſdam ſtyli Terræ Siciniani prouiſum reperio per D. Vincentium de Franchis cauſę Commiſſarium die 30. Menſis Maii 1571. vt in proceſſu dictæ Terræ in Banca de Mondellis.

15 Sed ſtylum non præſumi in dubio, quamuis ſit iudiciorum, & allegantí incumbere onus probandi, notarunt *Maſcard. de probat. concluſ. 258. & 1338. Menoch. de præſumpt. d. quæſt. 8.* vbi plura de ſtyli probatione cumulata reperies.

16 Et in ſtylo ſtrictiſſimam fieri interpretationem ſcribit *Pariſ. de Reſignat. Beneſic. quæſt. 18. num. 37. cum ſeq.*

17 Et in deciſorijs cauſæ ſtylum non ligare Forenſes, licèt ſecus in ordinatorijs iudicij probarunt *Gonzalez in Reg. 8. Cancellar. gloſ. 9. §. 1. num. 104. & Maſcard. de probat. concluſ. 423. num. 9.*

SVMMARIVM.

1 *Officiales debent præſtare ſolitum Iuramentum de bene adminiſtrãdo.*

2 *Officiales debent iurare quòd officiũ non emerint, & alia, vt num. 3. & 4. & num. 5. vbi quòd iuramenta debent*

debent adminiſtrando, & alia receſſerunt ab vſu.

5 *Officiales hodie qualiter iurent, & num. 16. vbi referuntur deciſiones Sacri Conſilij.*

6 *Iuramentum Officiales præſtare nõ debent die non feriato, & quare, num. 7.*

8 *Officialis exercens ante præſtitum Iuramentum, punitur pena criminis læſæ Maieſtatis.*

6 *Officialis nouus iuriſdictionem habet poſt ingreſſum Palatij, poſt acceptationem, & poſt præſtitum Iuramentum.*

10 *Baro grauat Vaſſallos ſi recuſet, quod eorum Officiales iurent ſeruare Statutum, Conſuetudines, & Capitula locorum.*

11 *Statuta, & Capitula in terris faciũt Ius ciuile.*

12 *Officiales quare tenentur ſeruare Capitula, & Statuta locorum in deciſionibus cauſarum.*

13 *Iuris appellatione veniunt Statuta, Conſuetudines, & Capitula locorum.*

14 *Argumentum de lege ad Statuta, Conſuetudines, & Capitula valet.*

15 *Conſuetudo, & Statuta æquiparantur.*

17 *Officialis obſeruare non tenetur, niſi Conſuetudines, Statuta, & Capitula laudabilia, valida, & præſcripta.*

18 *Statutis ſe ſubmittens intelligitur de licitis.*

19 *Iuramentum de ſeruandis Statutis intelligitur de validis, & legitimis.*

10 *Officiales non tenentur obſeruare Statuta contra libertatem Eccleſiaſticam.*

21 *Officialis non eſt periurus ſi non ſeruet Statuta contra libertatem Eccleſiaſticam, vt illicita.*

22 *Officiales Baronum non tenentur præſtare Iuramentum requiſitum in pragmat. 4. ſub Rubric. de Officialibus.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Barones impediunt, nè eorum Officiales præſtent Iuramentum de bene adminiſtrando, & obſeruando Leges, Conſtitutiones, Locorum Conſuetudines, Statuta, Priuilegia, Capitula, Pandectas, & Vniuerſitatum Immunitates.

GRAVAMEN XL.

1 QVamuis ſanè conſpicui Iuris ſit Officiales debere præſtare iuramentum ſolitum de benè adminiſtrando ad textum in § *ſic igitur in Auth. vt ſine quoque ſuffrag.* & poſt Antiquorũ ſcholam *Auiles in c. Prætor SS. Symanc de Republ. libr. 7. cap. 15. Auendan. de exequend. mandat. Reg. cap. 2. à num. 3. cum ſequen. Bouadill. in ſua Politic. lib. 3. cap. 7. num. 19.*

2 Nec non quòd Officiũ minimè emerint per *Cap. Regni 37. & 216. & Pragmat. 2. ſub Rubric. de Offitial. & quæ ijs prohibeantur.*

3 Sicut etiam iurabunt, quòd Deum, & iuſtitiam præ oculis habebunt, & omnibus conquerentibus iuſtitiam adniſtrabunt abſque fraude per *Conſtitut. Regni, Inter cætera. vbi Afflict. in princip.*

3 Et quòd purè, & ſine fraude, non amore, non odio, non prece, nec timore iuſtitiam peragent ſecundùm *Conſtitut. Regni, Puritatem, Leonard. in pract. Offitial. cap. 6 num. 11.*

6 Tamen quia huiuſmodi Iuramenta videntur receſſiſſe ab Aula, Officiales ſolumodo iurabunt obſeruare Leges, Conſtitutiones, locorum Conſuetudines, Statuta, Priuilegia, Capitula, Pandectas, Stylos, & Vniuerſitatum Immunitates, ac Prærogatiuas, ad textum in § *Ius dicendum, in Auth. de Defenſor. Ciuit. l. rem non nouam, ff. de Iudic. l.* Con-

Conſiliarios, C.*de Aſſeſſor.Gaill.obſeruat.* *36.num* 13.*& ſeq.libr.*1.*Burſat. conſil.* 235.*num* 101.*vol.*3.*Auil.in cap.Prætor.* 2.*in verbo, En los caſos, num.* 3. Cancer. *var.reſolut. libr.*3.*cap.*13.*num.*328.*cum ſequen.Maſtrill. de Magiſtrat.libr.*2.*cap.* 2.*num* 52.

6 Quòd iuramentum debere præſtari in die non feriato affirmat *Fontanella de pactis nuptialibus part.* 1. *clauſ.*4.*gloſ.* 10.*num.*114.*tom.*1. Quia non diceren-
7 tur periuri, ſi tale iuramentum in die feriato præſtitiſſent, *Cauale. deciſ.*9.*nu.* 31.*par.*1.*Mancin.in tract. de Iurament, artic.*17.*num* 9.*part.*2.

8 Et ideo non præſtito tali iuramento Officialis prohibetur interim exercere, & ſi propria authoritate exercuetit, puniendus venit pœna criminis læſæ Maieſtatis per text.in *l.*3.*ff.ad l.Iul. Maieſtat. Luc. de Penna in l.vnicuique C.de proxim.Sacr.Scrin.libr.*12.*Pariſ.de Put. in tract.de ſyndic.in verb.Iuſtitia, §. Iuramentum.*

9 Nouus namque Officialis iuriſdictionem habebit poſt introitum Palatij poſt acceptationem, & poſt iuramentum prædictum præſtitum, *l.* 1 *ff. de Offic. Præfect. Auguſt.l. ſed ſi fortè, ff.de Offic. Præſid l. obſeruare §. poſt hoc ff.de Offic. Procõſ.Bal.in l.priuatorum C.de Iuriſd. omn.Iudic.*

10 Vnde ſi Barones recuſent, quòd eorum Capitanei, & Iudices ſecundarum, & tertiarum cauſarum præſtent tale iuramentum de ſeruandis Statutis, Conſtitutionibus, & Capitulis vt ſupra, vtique grauabunt.

11 Faciunt ſiquidem huiuſmodi Capitula, & Statuta Ius ciuile in Terris ad textum *in l.Ius ciuile,ff de Iuſtit.& Iur.notat Bar.in l.omnes populi ff.eod.*

12 Et ideò illa obſeruare Officiales tenentur in deciſionibus cauſarum, *Abb.in cap.cum contingat num.*8.*de foro compe-tent.in cap.quòd Clericis num.* 21. *eodem tit.& in cap.Eccleſia S. Mariæ de Conſtitut.num.*44.

13 Nam appellatione Iuris veniunt Statuta, Conſuetudines, & Capitula, *Abb. in Rubric.de Conſuet. num.*3. *& in cap.* 1.*vt lit.pendent.vbi etiam gloſ. Felin. in cap.*1. *num.* 2. *de ſponſal. & in cap. licèt cauſam, vbi Dec.di probat.*

14 Argumentum enim de lege ad Statuta, Conſuetudines, & Capitula valet
15 cùm conſuetudo, & Statuta æquiparentur, *l. Magiſtratus, ff ad Municip.l ſemper ff.de Iur.Immunitat.Bar.in l. omnes populi ff.de Iur.Immunit. Triuiſan. dec.* 94.*num.*4.*&* 5.*lib.*2.

16 Pro quorum omnium verificatione reperio prouiſum ſub die 10. Martij 1584.per Conſiliarium Pinarium, quod Iudex Baiulationis Terræ Vallis Vitulani iuret obſeruare Capitula, Conſtitutiones, Pragmaticas Regni, prouiſiones Sacri Conſil.Capitula, & Pannectam Vniuerſitatis, & aliàs extitit prouiſum pro Vniuerſitate Pratæ, vt in Banca Figliolæ de Anno 1572.

17 Eſt tamen animaduertendum, Officiales non eſſe aſtrictos, niſi ad Statuta, Priuilegia, Capitula honeſta, & Conſuetudines laudabiles, validas, & præſcriptas, ſecundùm *Angel. in l. omnes populi in fin. ff.de Iuſt.& Iur. Innocent. in cap.* 1.*de Maiorit. & obedient.*

18 Statutis namque ſe ſubmittens intelligitur de licitis, *Imol.in cap Clericus de Iur.Iur Par.de Re Milit. & Duel.lib.*9. *quæſt.*7.*num.*5.*Felin.in cap.ex tenore, num.*9. *de reſcript.* vbi probat iuramentum de ſeruandis Statutis intelligi de validis, ac legitimis, ſicque confirmat *Regens Valenzuel.conſil.* 34. *num.*135. *volum.*1.

20 Inde ſi ſtatuta eſſent illicita, & contra Chriſtianam Charitatem, vel Eccleſiaſticam libertatem Officiales minimè obligantur ſeruare, *Amod. de Syndicat.*
21 *num.*250. ſubdens non eſſe periuros, quamuis generaliter iurauerint omnia Statuta ſeruare, ex *cap.*1. *de Iur. Iuran. in* 6.Conferunt nuper tradita ſupra in *Grauam.*178.*num.*6.*tom.*1.

Sed non reticeam dicere, quod *Danz*
22 nouiſſimè in *ſuo Tractatu de Pugna Doctorum. tit. de Officialibus in genere cap.*8.*num.*30.eſt in opinione Iuramentum requiſitum per *Pragmaticam* 4. *ſub Rubric de Officialibus*, quod hodie exigitur à Iudicibus Magnæ Curiæ, Auditoribus Prouinciarum, & Officialibus locorum Demanialium, non debere dari per Officiales Baronales, quia illa Pragmatica loquitur de Officialibus Regijs, ſicque dicit obtinuiſſe prouiſiones à Regia Audientia Principatus citra, dum Doctor Vincentius de Martino Terræ Vitulani fuiſſet deputatus Capitaneus in Terra Griptæ Minardæ, &

tem-

Digitized by Google

tempore oſtenſionis ſuæ commiſſionis fuiſſet contra dictum nè admitteretur ad adminiſtrationem, niſi iuraſſet iuxta dictam Pragmaticam.
declarationibus.

SVMMARIVM.

1 *Facultas faciendi depaſcere ſua animalia, qualiter debeat eſſe arctata.*
2 *Dominorum cura debet eſſe ad excludendam iacturam Subditorum.*
3 *Barones abſtinere debet quòd eorum ſues depaſcantur in reſtucchijs vbi adhuc ſint faſciculi ſpicarum. num. 3. vbi deciſ. & num. 4. vbi idem deciſum reſpectu Equarum, & Porcorum, quòd non paſcant in vineis Vaſſallorum.*
5 *Paſcula permiſſa ſunt quouſque fiant abſque tertij præiudicio.*
6 *Tertij præiudicium ſemper debet ſupereſſe ad inſtar olei, & ſemper euitandum eſt.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Barones faciunt depaſcere Porcos in Reſtucchijs, tempore quo ibi ſunt ſpicarũ faſciculi, vulgò (le Gregne) vel Animalia immittant in Vineis.

GRAVAMEN XLI.

1 FAcultas quã habent Dñi Terrarum faciendi depaſcere ſua Animalia debet eſſe arctata loco, & tempore, nec in diſcriminatim illa vti debent, ſemperque Barones coguntur habere rationem ad excludendum damnum
2 Subditorum, illorumque iacturam euicare, ea enim debet eſſe cura Dominorum.

3 Et ideo abſtinere debent, nec procurare quòd eorum ſues aſportentur ad paſculandum in Reſtucchijs, ſiue Reſtuppijs, in quibus adhuc extant ſpicarum faſciculi, vulgò (le Gregne) quia id in graue Subditorum damnum reſultat, prout ſic reperio iudicatum ad fauorem Nobilis Terræ Piſtitij, quæ cùm conqueſta eſſet de hoc contra Mattheum Comitem Vtilem Dominum per Conſiliarium Cæſarem Vitellium Commiſſarium deſtinatum, fuit prouiſum, quòd capiatur informatio, & quia præfatus Magnificus Baro negabat id fuiſſe factum, cùm de iure id fieri non potuiſſet, fuit prouiſum, quòd abſtineat ſub die 17. Menſis Iunij 1567. apud Ioannem Andream de Caro Actuarium, ſicque pariter reperio prouiſum ad fauorem Vniuerſitatis Terræ Siciniani contra Illuſtriſſimum Ducem ſub die 25. Menſis Nouembris 1565. exiſtente Commiſſario Regio Conſiliario Quatra, vt in Banca de Mondellis.

4 Et cùm aliàs idem Baro faceret depaſcere equas, quarum numerum magnum habebat in Vineis Ciuium dictæ Terræ, ob quod vites magnam iacturam ſentiebant, & maximopere diminuebantur, porrecta ſupplicatione in Sacro Regio Conſilio pro parte Vniuerſitatis extitit prouiſum à Regio Cõſiliario eodem, quod capiatur Informatio, & interim Magnificus Baro abſtineret; quod grauamen reperio etiam porrectum per Vniuerſitatem Terræ Augliani contra Baronem, qui faciebat depaſcere porcos in Vineis Ciuium vt patet in proceſſu grauaminum dictæ Terræ in Banca Figliolæ.

Et reſpectu Vinearum, & Hortorum ſic etiam reperio prouiſum pro Vniuerſitate Terræ Poſtilionis penès eumdem Figliolam Actuarium die 10. Menſis Iulij 1564. exiſtente cauſæ Commiſſario Regio Conſiliario Gonzaluo Bermundez.

5 Paſcula enim ſunt permiſſa abſque tamen tertij præiudicio, quod ſemper ad
6 inſtar olei debet ſupereſſe, cùm & illud ſit euitandum ad *text. in l. 3. §. ſi ſucceſſ. & ibi Doctores ff. de vi, & vi Armat. cũ adductis per Gabriel. concluſ. 1. de Iur. quæſit. non tollend.* Et latiùs confirmauimus

uimus *forenſ.quæſt.63. à num 3.cum ſequent. tom.1.* vbi plura conglomerata ſunt.

SVMMARIVM.

1 *Barones grauant Vaſſallos ſi moleſtent eos ex cauſis antiquis, à quibus fuerant aliàs moleſtati, & poſtea liberati, & num. 26. vbi Praxis Sacri Conſilij refertur circa probationem quale delictum ſit antiquum.*

2 *Abſolutus à Iudice de aliquo crimine pro ſententia diffinitiua, nullo modo poteſt pro eodem crimine moleſtari, ſiue per viam inquiſitionis, ſiue per viam accuſationis cognitum fuerit, num. 5.*

3 *Diuina Clementia poſt dimiſſa peccata ad vltionem redire non patitur.*

4 *Deus bis in idipſum non iudicat.*

6 *Abſolutus in foro pęnitentiali adhuc poteſt inquiri, & accuſari in foro iudiciali non obſtante illa abſolutione, vel condemnatione,*

7 *Accuſatus, & iudicatus de aliquo ex criminibus mixti fori in iudicio Eccleſiaſtico, poteſt iterum in ſeculari accuſari, & puniri contra num. 8.*

9 *Text. in cap. Felicis de pænis, declaratur.*

10 *Tex in l. placet, C. de Sacroſ. Eccleſ. declaratur.*

11 *Verbum acrimonia in l. placet C. de Sacroſ. Eccleſ. accipitur pro excommunicatione.*

12 *Excommunicatio non eſt pęna ordinaria criminis ad publicam vindictam, ſed potius ad emendationem medicina.*

13 *Tex. in cap. 2. verſic. per temporalem de maledic. perpenditur.*

14 *Abſolutus in forma nouis ſuperuenientibus indicijs illis, deinde accedentibus rectè moleſtatur, niſi tamen ſuperueniant tranſacto biennio, num. 15. & quare, num 16.*

16 *Inſtantia perimit biennio, ne dum quòad acta ordinatoria, ſed etiam quòad probatoria.*

17 *Perempta inſtantia non datur facultas amplius accuſandi, vel inquirendi, fallit in Regno, & quare num. 8.*

18 *Inſtantiæ in Regno ſemper cenſentur prorogatæ in regno in criminalibus.*

19 *Inſtantiæ prorogatio in criminalibus an habeat locum in Terris Baronalibus.*

20 *In dubio pro exiſtentia Iuris communis eſt iudicandum ad euitandam correctionem.*

21 *Correctio legum ad poſſibile eſt vitanda.*

22 *Lex quod non exprimit non vult, & excludit.*

23 *Curię Baronales & Inferiores grauant ſi elapſo biennio moleſtant liberatos nouis ſuperuenientibus indicijs, vel niſi ſuperueniant indicia non vt priora, ſed vrgentiora, & non leuia, num. 24.*

25 *Noua indicia quando ſuperuenire dicantur.*

26 *Delictum antiquum quale dicatur, & quando commiſſum.*

27 *Vetuſtas delictorum operatur, nè in eis procedatur pro vt in delictis de recenti,*

28 *Lapſus temporis minuit pęnam.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando pro delictis antiquis moleſtantur, non obſtante, quòd decreta liberatoria de illis oſtendant.

GRAVAMEN XL.

1 RENaſcere faciunt quandoque vetera crimina Barones ipſi, vel Noui Offi-

Officiales, & hac de cauſa ſubditos moleſtare ſolent, ob quod eorũdem oritur grauamen prout, & ſic agnotum fuit cum Vniuerſitas Terræ Pratæ conqueſta eſſet de ſuo Barone, dum procedebat ad multas cauſa antiquas, & à quibus Vaſſalli alias fuerant moleſtati, & deindè liberati, vndè per præſidem de Franchis tunc Conſiliarium, & Commiſſarium deſtinatum extitit decretum, vt in cauſis in quibus fuerant moleſtati Ciues. & ſequuta erat ſententia non moleſtari deberent, pęnès Figliolam Actuarium.

2 Poſtquam enim quis abſolutus eſt à Iudice per ſententiam diffinitiuam, nullo modo poteſt pro eodem crimine moleſtari, *cap. de his de Accuſat.*. *Bonacoſ. commun. opinion. crimin. part. 2. in verbo Abſolutus*, *Diaz in Regul. 6. Menoch. de Arbitr. Iudic. caſ. 591. Caldas Pereira in Coment. ad l. vnic. C. ex delict. defunct. part. 2. num. 59. Reg. Valenz. conſ. 145. tom. 2.*

3 Redditur huius concluſionis ratio, quia Diuina Clementia poſt dimiſſa peccata ad vltionem redire non patitur, *cap. ſi illis de Accuſat. Franc. Marc. deciſ. 637. num. 4. tom. 2.* dicens, *deciſ. 817*

4 *num. 4. eodem tom.* Neque Deum iudicare bis in idipſum.

5 Eſtque vera allegata Regula, ſiue per viam inquiſitionis, ſiue per viam accuſationis crimen ſemel fuerit cognitum, *Ioann. de Anan. conſil. 17. col. 3. Dec. in l. bona fides non patitur num. 5. ff. de Regul. Iur. Couarr. libr. 2. variar. reſolut. cap. 10. num. 5. verſic. 8. Vrſellius nouiter in examin. concluſ. legal. in verbo Abſolutus concluſ. 12.* Et fuse in hac materia *Farinac. in practic. crimin. quaeſt. 4. tit. de inquiſit. part. 1.* vbi plures refert ampliationes, & limitationes, quarum aliquas recenſet pariter *Seſe deciſ. Rot. Aragon. 106.* quas apud eum videre poteris.

6 Sed non reticeam dicere, abſolutum in foro pęnitentiali adhuc poſſe inquiri, & accuſari in foro Iudiciali, non obſtante illa abſolutione, vel condemnatione, *Marſil. ſingul. 639. Comitol. Reſponſ. moral. lib. 6. quaeſt. 6. Guttierez Canonic. quaeſt. libr. 1. cap. 3. num. 13. Perez in l. 1. gloſ. 1. tit. 8. libr. 8. ordin. Sayr. de cenſur. libr. 2. cap. 20. num. 31. Parlador. part. 3. different. 12. §. 2. num. 12. Sanchez de Matrimon. libr. 8. diſputat. 34. num. 26. D. Praſul Ricc. deciſ. Cur. Archiep. Neap. 230. part. 2.*

7 Quin immo apud multos Doctores eſt receptum accuſatum, & iudicatum de aliquo ex criminibus mixti fori in Iudicio Eccleſiaſtico poſſe iterum in ſeculari accuſari, & puniri, & ſic è conuerſo, idque eliciunt ex *cap. Felicis*, ibi, (*per hoc neque ſecularibus poteſtatibus*) *de pęnis l. placet verſic. ſi quis C. de Sacroſ. Eccleſ. ita Abb. & Felyn. in cap. de his de Accuſat. Barbat. in cap. cum ſit generale de foro compet. à num. 39. Alciat. Couarruu. var. libr. 2. cap. 10 num. 6. Alciat. in cap. 1. num. 134. de Offic. Ordinar. Gomez variar. reſolut. tom. 3. cap. 1. num. 40. Clar. in practic. crimin. §. fin. quaeſt. 57. num. 11. Guttierez Canonic. quaeſt. lib. 1. cap. 12. num. 12. & ſeq.*

8 Licèt non deficiant contradictores perperam de directo totum contrarium firmantes, vt *Franc. Berous in cap. fin. de offic. Ordinar. num. 23. vbi Anania, & Innocent.* & multi alij apud *Cened. in collect. ad decretal. collect. 126. num. 4.* Quibus iungo ex Neotericis *Cur. Philippic. part. 3. §. 2. num. 33. Mendez à Caſtro in Praxi Luſitan. cap. 4. nu. 7. cum ſeq. libr. 2. Bouadil. in Politic. libr. 2 cap. 17. num. 98. Mirand. de ordin. Iudic. quaeſt. 1. artic. 7. concluſ. 2. Suarez de Paz in practic. prælud. 2. à num. 49. cum ſequent. tom. 2.*

9 Inde in facti contingentia hanc ſectando ſententiam, dicebam non obſtare Textum in *dicto Cap. Felicis*, quia vltra intellectum datum ab *Aretin. in cap. de his de Accuſat.* potiùs per locum a ſpeciali videbatur probare contrarium, quoniam ſi iuxta Iuris Regulas Accuſatus in foro Eccleſiaſtico poterat denuò accuſari in ſeculari, fruſtra Papa Conditor dicti Canonis proteſtatus eſſet non eſſe ſuæ intentionis per impoſitionem pœnarum Eccleſiaſticarum eripere pęnas fori laicalis, vnde cùm neceſſarium eſſe duxerit id exprimere iuxta ordinarios iuris tramites contrarium eſſet annuendum prout ſic docet *ibid gloſ. in verbo Addimus*.

10 Et ad textum in *dicta l. placet*, præſtabam Reſponſum, quòd dùm ver-
11 bum *Acrimonia*, de quo ibi, ſumatur pro excommunicatione, vt per *Gloſ.*
12 *& DD.* communiter ibidem, & excõmu-

municatio non ſit pęna ordinaria criminis ad publicam vindictam, ſed potius ad emendationem medicina, vt in *capit. 1. de ſentent. excommunicat. in 6. Couarruu. in cap. Alma Mater, part. 1. in princip. num. 9. Sayr. de Cenſur. libr. 1. cap. 3. num. 9.* proinde non impeditur accuſatio criminis ad publicam vindictam.

13 Reſtabat autem *Textus in cap. 2. verſic. per temporalem de Maledicis*, qui diruebatur eo quia ille diuerſos apud Doctores ſortitus eſt ſenſus, vt fatentur *Abbas ibi num. 4. Zabarell. oppoſit. 2. & Ancharan. num. 6.* inter quos inſurgit magis conſentaneus litteræ, vt agat in caſu denegatur obedientia Eccleſiaſtico, & ideo ibi inuocabitur ſeculare præſidium, non vt ſæcularis Iudex cognitionem habeat, ſed vt condemnationem ab Eccleſiaſtico geſtam contra parere nolentem exequatur.

14 Quibus ita præhabitis obſeruare minimè deſinam abſolutum in forma nouis ſuperuenientibus Inditijs, illis deinde accedentibus iterum moleſtari poſſe, nec ſubintrare grauamen, *Doctores in cap. Admonendi de Iur. Iurand. Grilland. de Relaxat. Carcerat.* Rubric. *de Abſolut. Innocent. quæſt. ſecunda num. 4. Boſſ. in practic. criminal. tit. de ſentent. num. 65. & 72.* dicens ſic obſeruari in Mediolanenſi Dominio, *Couarruu. libr. 1. variar. reſolut. cap. 1. num. 8.* qui de praxi Hiſpaniæ fidelem perhibet fidem, *Foller in practic Criminal. quæſtion. 62. num. 2.* vbi teſtatur de Stilo Mediolani, *Farinac. in Praxi ſua citat. quæſt. 4. num. 23. cum ſequent. Carthar. in prax. interrogand. Reos capit. primo num. 135. cum ſequent. libr. 4.* & fusè confirmat *Caball. reſolut. criminal. caſ. 93.*

15 Declara tamen taliter abſolutũ tranſacto biennio etiam nouis ſuperuenientibus indicijs non poſſe amplius moleſtari, *Conſtant. Pap. in Rit. Magn. Cur. Vicar. 246. Praſ. de Franchis deciſion. 653.* Et apertiùs *deciſ. 664.* cum intra

19 tale biennium inſtantia perempta ſit, *vulg. l. properandum de Iudic. l. final. C. vt intra certum temp. Rit.* M C.V. 248.

17 adeo quòd non dum acta pereunt ordinatoria, verùm etiam probatoria, nec amplius datur facultas iterum accuſandi, vel inquirendi, *Praſ. de Franch. deciſ. 250.* vbi teſtatur iudicatum in Sacro Regio Conſilio firmatam concluſionem eſſe veram etiam ſi biennium decurrerit ob inquiſiti impedimentum, *Reg. Tap. in ſuo Iur. Regn. in Conſtitut. omnes Baiuli locorum num. 4.*

18 Cæterùm nouiſſimè in Regno hæc declaratio non poteſt practicari, quia vigore *Pragmaticæ 51. de Offic. Iudic. & aliorum Officialium*, expreſse ſancitum eſt inſtantias ſemper cenſeri prorogatas, ita vt numquam illarum peremptioni ſit locus, quòd reſpectu Regiarum Audientiarum Regni fuit pariter diſpoſitum, vt in *Pragmatica Octuaginta nouem capitum ſub eodem tit. de offic. Iudic.* & ideo in proprijs terminis modernè *De Marinis Quotidianarum reſolut. cap. 184. num. 13.* hanc tutatur ſententiam.

Et iuxta illam fatetur determinaſſe magnam Curiam Vicariæ maxima præcedente diſcuſſione in cauſa Ioan. Andreæ Ventura, inquiſiti de homicidio, & liberati in forma nouis ſuperuenientibus indicijs, qui cùm à dicto decreto reclamaſſet facto iterum verbo in eadem magna Curia vt delegata loco reclamationis, fuit Decretum prædictum confirmatum ſub die 27. Auguſti 1630. Et *nos latiùs diximus in Reg. Audientia Apuleæ* ..... Vbi ſic practicatum in illo Tribunali retulimus.

19 Sed quia Pragmaticæ illæ loquuntur de Tribunalibus in hac Ciuitate Neapolis exiſtentibus, nec non de Regijs Prouincialibus Audientijs, ideo ſequitur annuere declarationem poſitam vigère in alijs Curijs præſertim Baronalibus, nã de illis nulla fuit facta mẽtio, igitur non cenſentur incluſa, ſed regulari debent iuxta tramites iuris commu-

20 nis pro cuius exiſtentia in dubio eſt iudicandum ad euitandam correctionẽ, *Picard. ad princip. inſtitut. de lege Falcidia num. 34. Armendariz ad Recopilat. legum Nauarræ in Proæmio num. 51. Cardinal. Tuſc. concluſ. 1036. lit. C. tom. 2.*

21 Communium legum enim correctio ad poſſibile eſt euitanda *l. 1. C. de inoff. fic. dot. l. ſi quando, C. de inoffic. Teſtament.*

ment.l. præcipimus in fin.C.de Appellat. cap.1.de noui operis nunciat.cap.cum expediat de elect.in 6.

22 Si enim voluiſſet includere huiuſmodi Curias inferiores expreſſiſſet prout expreſſit & alia Tribunalia, ſed quia non expreſſit illas, includere noluiſſe dicendum eſt, *Menoch. conſ. 30. num. 8. Armendariz in dicto Proœmio addit. ad Recopilat.leg.Nauarr. num.150.* cum fuſiùs adductis per *Cardinalem Tuſcum, litera V. concluſ. 89. & Cardoſ. in Praxi Iudic.& Aduocat.in verbo lex num.8.*

23 Quare Curiæ huiuſmodi inferiores grauarent, ſi poſt elapſum biennium moleſtare vellent liberatos, ſiuè habilitatos in forma nouis ſuperuenientibus indicijs.

24 Prout ſimiliter ſubintraret grauamen in hac materia, quando moleſtia inferretur huiuſmodi ſic habilitatis tempore, quo inditia de nouo ſuperuenientia non ſunt vrgentiora primis, ſed ad inſtar illa, quia in tali caſu ſunt ligatæ manus Iudicis in procedendo contra tales ſic liberatos, cum nequeant illi moleſtari niſi noua inditia ſint vrgentiora primis, prout ita pluries ad inſtantiam partium reminiſcor relaxaſſe prouiſiones in prouincijs Capitanatæ Apuleæ,& Comitatus Moliſij.

25 Et noua indicia tunc ſuperuenire dicuntur, quando non ſunt de illis, quæ in proceſſu antea extabant, ſed diuerſa, nam ſuper primis iam purgatis non poteſt fieri fundamentum etiam ſi illa melius probarentur, quia non dicitur tunc ſuperuenire nouum indicium, vt eſt neceſse, ſed noua inditij veteris probatio, quæ non dicitur ſufficiens, ita *Bellouiſ. in practic. crimin. tit. de quæſt. num. 92. Guid. de Suzzar. in tractat. de indic. & tortur.num 57* vbi recenſet exemplum noui indicij in torto, cui dixit nullum ibi illa nocte iacuiſſe, vbi crimen fuerat patratum, & deinde fuit repertum per teſtes, quòd ibi aliquis iacuitq, *Brun. in ſimil. tractat. de indic & tortur. in part.2. quæſt. 5. num.63. Pract. Papienſ. in form. inquiſit. in gloſ.1. ſub num. 21.* affirmantes noua indicia appellari illa, quæ differunt à præcedentibus ſpecie, vel ſubſtantia, *Boſſ. in pract.crimin tit. de tortur. ſub num. 42. Clar.in pract.crimin.quæſt.64.num.46.* quos refert,& ſequitur *Caball. reſolut. crimin.d caſ. 93.num 43. & ſeq.* vbi ponit exemplum videlicet prima indicia erant de mala fama rei, vel de inimicitia cum offenſo; ſuperuenit poſtea vnus teſtis affirmans, ſe vidiſſe reum percutere, vel dicens vidiſſe illum cum gladio euaginato, dicentur enim talia indicia noua.

26 Imò hac nactus occaſione non grauabor reportare ſanctam practicam (,vt ita dicam) ſolitam obſeruaruari per Sacrum Regium Conſilium, vt quãdo ei conſtat inter Vniuerſitates,& Barones Ciuilia eſſe iurgia, & proinde inter eoſdem Ciues, & Vtiles Dominos vigere odia, quamuis Ciues ipſi inquirantur de aliquibus criminibus antiquis, & ſub hoc colore à Baronibus carcerentur, vel carcerari ſuſpicio habeatur, ſolere expediri Saluaguardias nè pro delictis prætenſis fuiſſe commiſſis ante triennium inchoatarum litium ipſi moleſtentur inconſulto Sacro ipſo Regio Conſilio, in quo mandant præſtari cautionem, vt finitis litibus debeãt ſtare iuri,&c. vt reperio prouiſum ad fauorem Terræ Pratæ apud Figliolani Actuariũ,& Vniuerſitatis Cobactę, vt in Banca de Felice.

Pro cuius etiam Practicæ corroboratione ad vnguem nonnulla volui reportare Decreta, & ſunt quæ ſequuntur.

Die 17. Menſis Aprilis 1581. Neapoli.

Viſis actis per Excellentem V.I. D. Dominum Vincentium de Franchis cauſæ Commiſſarium fuit decretum & prouiſum, quòd pro delictis antiquis per triennium commiſſis ante litem motam, Curia Terræ prædictæ Vici non procedat in eis inconſulto Sacro Conſilio, nec moleſtet homines dictę Terræ, pro alijs verò delictis procedat Iuris ordine ſeruato. Nec non prouiſum eſt, quòd carce-

rati pro contentis in retroſcripta comparitione, præter quàm pro cauſa ſoni Campanæ liberentur ſub vnica cautione vnciarum auri viginti quinque de parendo mandatis Sacri Conſilij, & tranſmittantur Acta: Reſpectu autem cauſę non præſtiti Auxilij ad ſonum Campanæ adeant Magnam Curiam Vicarię hoc ſuum.

Vincentius de Franchis.

Die 13. Iulij 1566. Neapoli.

In Cauſa Vniuerſitatis Siciniani cum Magnifico Barnaba Caracciolo Vtili Domino.

Facto verbo de prædictis in Sacro Conſilio per Magnificum V.I.D. Vincentium de Franchis Regium Conſiliarium, &c.

Decreto ipſius Sacri Regij Conſilij prouiſum eſt, quòd Ioannes Antonius Creſtainus, Antonius de Stephano, Not Gaſpar Longus, Carolus de Iuliano, Antonius de Iuliano, & Archangelus Forlaura pro delictis commiſſis per triennium ante litem motam, non moleſtentur inconſulto Sacro Conſilio, ſalua prouiſione facienda reſpectu aliorum. hoc ſuum, &c.

Vincentius de Franchis.

Cæſareus Secretarius.

In cauſa Vniuerſitatis Hominum Ciuitatis Grauinæ cum Illuſtri Duce, & eius Balia.

Die vltimo Menſis Maij 1559. Neapoli.

Facto verbo de prædictis in Sacro Regio Conſilio per Magnificum V. I. D. Thomam de Altomare Regium Conſiliarium.

Decreto ipſius Sacri Regij Conſilij prouiſum eſt, quòd Anibal de Santoro, & Angelus Carronus, Sindici, & Procuratores ad lites Ciuitatis Grauinæ cum Illuſtri Duce eiuſdem ſeù eius Illuſtris Balia pro præteritis delictis antiquis, pro quibus hactenus moleſtati non fuerunt, non moleſtentur durantibus litibus prædictis inconſulto Sacro Conſilio. Quo verò ad Minicum Caldaronum, & Bartholomeum Tuccio ſimiliter Sindicos, & Procuratores carceratos, fuit prouiſum quòd expediantur prouiſiones pro traſmiſſione copiæ Actorum, ad hoc, vt ea viſa per dictum Sacrum Conſilium poſſit de iuſtitia prouideri, hoc ſuum, &c.

De Altomare.

Cæſareus Secratarius.

In cauſa Vniuerſitatis, & Hominum Terræ Soliſpatæ cum Illuſtri Marchione Vtili Domino.

Die 19. Februarij 1565. Neapoli.

Facto verbo de prædictis in Sacro Regio Conſilio per V. I. D. Magnificum Conſaluum Belmundez Regium Conſiliarium.

Decreto

Decreto ipſius Sacri Regij Conſilij prouiſum eſt, quòd retroſcripti Antonius Ferruccio, Pompeius Abamundo, Antonius Abamundo, & Ioannes Vigilante cum moleſtentur pro debitis commiſſis per eos ante triennium poſt motam præſentem litem per Vniuerſitatem dictæ Terræ Soliſpatæ contra Illuſtr. Marchionem Vici Vtilem Dominum dictę Terræ inconſulto prędicto Sacro Conſil. hoc ſuum, &c.

Conſaluus Belmundez.

Cæſareus Secretarius.

In Cauſa Vniuerſitatis Terræ Maſſafræ cum Magnifico Franciſco Antonio Pappacoda ſuper Grauaminibus, & Saluaguardia petita in perſonam N. Donati Scharani, & Matthei de Rigis Syndicorum, & Procuratorum, vt aſſeritur per Vniuerſitatem.

Die 5. Nouembris 1547. Neap.

Facto verbo de prędictis in Sacro Regio Conſilio per Magnificum V.I.D. Io. Andream de Curte.

Decreto ipſius Sacri Conſilij prouiſum eſt, quòd prędicti N. Donatus Scharanus, & Mattheus de Riggis Sindici, & Procuratores dictę Terrę Maſſaphrę non moleſtentur durantibus prędictis, pro prętenſis delictis antiquis, pro quibus hactenus moleſtati non fuerunt, præſtita per dictos N. idonea cautione de ſtando Iuri finitis litibus, hoc ſuum, &c.

Hieronymus Seuerinus Præſidens.

Io. Andreas de Curte.

Nicolaus Vincentius Ceſareus Secret.

In Cauſa Vniuerſitatis, & Hominum Mirabellæ, cum Magnifico Fabritio Guinnatio.

Facto verbo de prędictis in Sacro Regio Conſilio per V.I.D. Io: Andream de Curte.

Decreto ipſius Sacri Regij Conſilij prouiſum eſt, quòd Priſcus de Angelo gaudeat Saluaguardia in eius perſona expedita pro delitcis pręteritis commiſſis antè expeditionem dictę Saluaguardię tantum, hoc ſuum &c.

Io. Andreas de Curte.

Nicolaus Vicentius Ceſareus Secretarius.

27 Vetuſtas in quam delictorum operatur, nè in eis ſic ſeuerè procedatur, ac ſi eſſent recentia *arg. l. ſi diutinò ff. de pen.* qui iuxta communem DD. intellectum probat ob lapſum longi temporis
28 minui pęnam delinquentis *Coraſ. lib. 2. miſcellan. cap. 20.* fuſe *Tiraquel. de pan. temperand. cauſ. 29.* vbi rationem reportat *Raynald. Corſ. lib. 1. Indagat. Iur. cap. 19. Theſaur. deciſ. pedamont. 79. vbi latè.*

SVMMARIVM.

1 *Tempus ad accuſandum ſtatuto, vel legitima conſuetudine pręſcribi poteſt.*

2 *Termino ſtatuto elapſo ad accuſandum non poteſt procedi per inquiſitionem, & qualiter procedat in delictis continuatis, vide num. 4.*

3 *Via parti ſi ſit præcluſa ad agendū, ſiſco pariter ad inquirendum dicitur præcluſa.*

4 *Partes ad querelandum termino elapſo admitti nequeunt, & quid ſi conſtet de abſentia partis, num. 6.*

5 *Lapſus temporis eſt defectus, quàm renunciatio, imò renunciationem inducit.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi exiſtente Statuto vel Cōſuetudine pręfigente Terminū ad accuſandum in criminalibus illo iam elapſo ex Officio contra eos procedatur, vel admittantur ad querelandum Partes.

GRAVAMEN XLIII.

1 STatuto, vel legitima conſuetudine preſcirbi poteſt tempus ad accuſandum quo elapſo excluditur quis ab accuſatione, vel Actione, vndè ſtatutum quod de crimine quis accuſari nequeat elapſo certo termino valet, vt fusè probant *Soccin. in conſ. 108. lib. 4. & Canter. in quaſt. criminal. tit. de queſtion. tangentibus Iudicem quaſt. 6. num. 2.*

2 Quo vigente Statuto, vel exiſtente conſuetudine grauarentur ſubditi, ſi elapſo iam termino prefixo ad accuſandum ex officio procederetur iuxta theoricam *Bar. in l. querela C. ad l. Cornel. de Falſ. & in l. non ſolum §. fin. de Iniur.* quam vti veram, & communem ſectantur *Salicet.* ita illam vocans ibidem, & in *l. Adulter ſub num. 1. C. ad l. Iul. de Adulter. Roman. conſ. 214. num. 4. Alex. conſ. 64. ſub num. 3. libr. 1. Balb. in tractat. de praſcript. in 4. part. 4. part. principal. quaſt. 2. num. 3. Marſil. in pract. crim. §. conſtante num. 81. Clarus,* qui teſtatur de magis communi in *pract. crim. quęſt. 51. num. 2.* vbi ſocios vehit de communi atteſtantes, vt etiam teſtatur *Bonacoſ. lib. 1. commun. opin. in verb. ſtatutum præfigens;* Et ſequitur hos, & alios adducendo *Caball. in reſolut. crimin. caſ. 5.* vbi iuxta hanc ſententiam vidiſſe iudicari fidem facit.

3 Redditur huius concluſionis Ratio, quia vbi eſt præcluſa via parti ad agendum, ibi etiam ſublata intelligitur Iudici ad inquirendum, cùm officium iudicis inquirentis ſuccedat in locum accuſationis partis, *l. Diuus la 2. ff. de Cuſtodia Reor. l. 2. C. de Abolit. l. Reſcriptum, §. ſi quis accuſatorem non habens, ff de Muner. & honor. cap. qualiter, & quando il 2. de Accuſat.* & nos tutati ſumus *forenſ. quaſt. 152. à nu. 52. cum ſeq. tom. 1.*

At non prætermittam dicere, quòd ad præcludendam viam accuſatori, ve Iudici contra delinquentem ob ſtatutum mandans de Maleficio vltra certum tempus cognoſci non poſſe in de-
4 lictis reiterabilibus, puta Adulterij, & ſimilium longo tempore continuatis inſpiciendum eſt tempus finis delicti, *Cabal.* ſic probat *reſol. crimin. caſ. 7.* vbi Antiquos reportat concordantes, & ita deciſum teſtatur, & nos latiùs proſequuti fuimus *forenſ. quaſt. 61. tom. 2.* quem locum videre non pigeat.

Qua occaſione obſeruabis negligentes ad vindicandi defuncti necem ad hoc vt vxor admittatur ad querelandum tunc dici proximiores ad quos ſpe
ſtat

ctat, cum labi permiſerunt tempus, infra quod querelam proponere potuerunt abſque vlla interpellatione, vt nouiſſimè probat *Merlin. controuerſ. forenſ. cap. 16.*

4 Nec auaram habere volo manum in firmando, nec termino conſtituto elapſo partes querelantes abſque grauamine eſſe admittendas, *Pat. de Sindic. in verbo dicit Conſtitutio, num. 2.* vbi quòd quando conſtat Iudici de lapſu temporis, ob quod amplius querelans non debet audiri ſententia ſequi nequit *Clar. in pract. crimin. §. fin. quaeſt. 51. num. 6.* & latè recenter probat *Thomat. deciſ. Macerat. 25.* vbi teſtatur ſic

5 quotidie practicari eade ratione, quia lapſus temporis eſt fortior defectus, quàm ſit renunciatio, ſiue expreſſa, ſiue tacita ex *Iaſ. conſ. 165. & 168. volum. 2. Vant. de Nullitat. inhabilit. compar. nu. 51. & ſequ.* imò renunciationem inducit *Tiraquell. de Retractat. conſanguin. §. 3. gloſ. 4. num. 2. Sard deciſ. 189. num. 8 & ſequent. Gratian. Forenſ. diſcept. 752. num. 52.*

6 Sed ceſſaret Grauamen, ſi conſtaret de abſentia partis in termino conſtituto; & id ex probabili ignorantia aditextum in *l. ſi cui §. iiſdem ff. de Accuſat.*

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, ſi moleſtantur pro iniurijs tranſacto anno, & nu. 7.*

2 *Iniuriarum actio anno expirat & praeſcribitur ſiue realis, ſiue verbalis ſit iniuria, vt num. 4. & 6. contra num. 5. ſiue procedatur ad inſtantiam partis, ſiue fiſci, num. 8.*

3 *Iniuriarum actio per anni interuallum cenſetur remiſſa.*

8 *Praeſcriptio eadem obſtat ſiue agatur ad querelam, ſiue ad inſtantiam fiſci in actione iniuriarum.*

9 *Inquiſitio loco accuſationis ſucceſſit.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi pro Iniurijs illatis poſt Annum inquirantur tam ad inſtantiam partium, quàm Fiſci.

GRAVAMEN XLIV.

1 SEpius querulae voces Vaſſallorum apud ſuperiora Tribunalia inſurgũt ſub pretextu, quod moleſtantur, & inquirantur de iniurijs contra aliquos prolatis, ob quod ſalutares prouiſiones expetunt nè pro dictis cauſis moleſtentur, quae quidem prouiſiones libenter ſolent, expediri, imò & relaxari debent, cum ſatis grauaminis ſapiat nè dum ad partium inſtantias in illis tranſatto anno procedere, ſed etiam ad inſtantiam Fiſci, & Baronalium Curiarum Coadiutorum.

2 Stat enim concluſio in noſtro iure communi calculo ab omnibus recepta & particularibus ſanctionibus fulcita Iniuriarum Actionem anno expirare, quia tanti temporis dilatione & taciturnitate huiuſmodi Actio praeſcribitur *l. ſi non conuicij C. de Iniur. l. ſi unius §. ſi Antè & ibi Gloſ. ff. eod.* & precaeteris fundarunt *Clar. in pract. Crim. §. Iniuria verſic. tollitur autem Rota in Nouis deciſ. 2. de Iniur. Viuius deciſ. 55.* vbi quòd Iniuriarum actio per hunc temporis interuallum remiſſa cenſetur *Valer. in different. inter forum Iudic. & penitent. in verbo Remiſſio iniuria different 7. Aſcia determinat. 106.*

4 Quae ſanè ſententia eſt nè dum vera reſpectu iniuriae verbalis ſed etiam Realis, vt poſt Antiquiores de communi Doctorum opinione teſtantur *Plac. in epithom. delictorum cap. 6. circa finem Marian. Socin. in cap. final. num. 30. de Iniur. Villalob. in commun. opin. lit. A poſt num. 16. Facbin. controuer. Iur. lib. 9. cap. 7.*

5 Et licet non deficiant qui totum contrarium in hoc particulari ſcribant, pout & nouiſſimè *Vrſellius in examin. concluſ. legal. in verbo Actio Iniuriarum concluſ. 40. ſub num. 39.*

6 Tamen ipſe cumulum Doctorum adducendo pro prima opinione & ſi alios pari-

pariter adduxerim pro altera, nolui ab illa diſcedere tutans etiam, & rationibus vt eſt videre *forenſ. quaſt.* 152. *tom.*1.

Cumque vigeat Regula, vt tanto temporeque accuſandi ius preſcribitur, tanto pariter Iudicis officium conquieſcat, ne valeat inquirere, grauamen ſimiliter Vaſſallorum intrabit ſi anno elapſo illi ad inſtantiam Fiſci, ſiuè Curiarum Baronalium Conduttorum pro iniutiarum cauſis inquirentur, & moleſtentur.

8 Sinè enim procedatur ad querelam
& partis inſtantiam ſiuè ex Iudicis of-
ficio eadem præſcriptio obſtat *Iodoch.*
in ſua pract. crimin. tit. de Inquiſit. num.
23. Gomez var. reſol. tit. de delictis cap. 1.
num. 6. *Anchar. quaſt. famil.* 49. *part.* 2.
Borr. decif. Burdegalenſ. 26. *Peregrin. de*
Iur Fiſci libr. 6. *tit.* 8. *num.* 33. quos cum
alijs adduximus *d. Forenſ. quaſt.* 152. vbi
firmauimus præſcriptionem Annalem in
cauſa iniuriarum ſic obſtare Iniuriato
quin agere nequeat aduerſus iniuria-
tum, ſicuti & Fiſco poſt annum agere
volenti, cum Inquiſitio loco accuſatio-
6 nis ſucceſſerit *l. reſcriptum* §. *ſi quis accu-*
ſatorem ff. de Muner, & bonor. l. diuus la
2. ff. de Cuſtod. Reorum cap. qualiter, &
quando, il 2. *de Accuſat.* ad cuius ornatum
Toletan. in concurdant vtriuſque
Iur. cum legibus Caſtellæ *part.* 1. & 2. &
Vuian in Rational. Iur. pontiſic. lib. 5.
pag. mihi 17.

SVMMARIVM.

1 *Barones grauant Vaſſallos, ſi carnes Animalium demoriuorum ſolitas vendi ad fruſtra vendant ad pondus.*

2 *Barones an poſſint vendi facere ad pondus Carnes animalium non ex morbo, ſed caſu interfectorum.*

3 *Caro Animalis morboſi, quòd fuit propterea interfectum, an poſſit vendi ad pondus, & quo pretio vẽdi debeat, num* 4.

5 *Portulani non poſſunt mandare, quòd dilanietur caro animalium demortuorum ad pondus, & iuxta taxam faciendam, ſi ſit conſuetum vendi ad fruſtra, & abſque aſſiſia per Ciues.*

6 *Conſuetudo habet parem vim cum lege.*

7 *Conſuetudo facit licitum, quòd aliàs eſt illicitum.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Barones faciunt vendere carnem Animalium mortuorum ad pondus, nec illam in quarta, vulgò (A quarti) vel in fruſtra, vulgò (A pezzi) prout eſt conſuetum vendere permittunt.

GRAVAMEN XLV.

CArnes demortuorum Animalium in multis Regionibus ſolent vendi in fruſtra, vulgò (A pezzi) vel ad quarta, vulgò (A quarti) ſeu (Quartieri) nullo præcedente pondere.

1 Sed Barones, qui à conſueto deuiare intendunt, & cum correnti nolunt trãſire, ſed ſemper volunt eſſe priuilegiati, mãdant, carnes iſtas morticinas ſuorum Animalium ex morbo mortuorum vendi ad pondus, vulgò (a tanto lo Rotolo) ac ſi eſſent carnes Animalium occiſorum, & in hoc caſu certè grauant.

Inde cùm Nobilis Vniuerſitas Piſtr. cij ſe grauaſſet, quòd vtilis Dominus faciebat vẽdere huiuſmodi carnes mortacinas porcorũ, ouiũ, & aliorũ Animaliũ ad põdus, mediante decreto firmato manu Regij Conſiliarij Vitellij in Anno 1567. fuit mandatum, quòd caperetur Informatio, & interim obſeruandũ eſſe, prout inter Ciues hactenus obſeruari conſuetum erat pęnès Magiſtrum Actorum de Caro.

Et in quodam proceſſu antiquo Terræ Montis Fuſcoli in Banca de Felice reperio ſpeciale Bannum emanatum a Gubernatore dictæ Terræ, nè huiuſmodi carnes vendantur ad pondus, ſed ad

Digitized by Google

ad petia extra plancas ſolitas cum pę-na aduerſus contrauenientes, vt pro qualibet vice debeat ſoluere medium Auguſtale.

2 Obſeruabis autem in gratiam Baronum me ſeriò, & cum grano ſalis loquutum fuiſſe de carnibus Animalium ex morbo mortuorum, quia credo non eſſe prohibitum Baronibus facere vendere ad pondus carnes Animalium caſualiter interfectorum, vel quæ cadendo ex præcipitatione mortua ſunt, vel quæ à lupis fuerunt occiſa.

3 Licèt non deſinam aduertere cadere dubitationem pariter, quando Animal aliquo morbo laboraret, & antequam moreretur occidatur, nam cum pateat ad ſenſum carnem illam ex morbo eſſe infectam ad pondus vendi poſſe minimè credo.

4 Quòd ſi fortaſſe ad pondus vendi poſſe dicat ſaltem pro medietate pretij ordinarij eſſet vendenda, quia non poteſt eſſe tantæ bonæ conditionis, & qualitatis, vt æquiparetur carni Animalium non morboſorum.

5 Cæterùm non prætermittam notare, quòd cùm Vniuerſitas Terræ Orioli vigore antiquæ conſuetudinis reperiretur in poſſeſſione, quòd quando mortuum eſſet aliquod Animal Ciuibus, vel fuiſſet neceſſe illud occidere antequam mortuum eſſet ex morbo, quo fortè laboraret, ipſi Ciues poterant, & ſoluerant vendere carnem ad eorum libitum, in eorum domibus, & extra, & ſine pondere,& pro eo pretio pro quo poterant conuenire, & deinde per portulanum prohiberentur, nè potuiſſent talia Animalia vt ſupra laniari facere modo quo ſupra, ſed quòd illa facere deberent laniare,& vendere ad pondus ordinarium, & iuxta aſſiſiam imponendam habito recurſu ad Sacrum Regium Conſilium per Regium Conſiliarium Petrum Paulum Theodorum Commiſſarium ſpecialiter deſtinatum die 15. Menſis Iunij 1583. fuit prouiſum quòd caperetur Informatio, & interim quãdo contingerit vendi carnes huiuſmodi Animalium, vendantur prout hactenus vendita fuere.

6 Quòd ſanè decretum iuſtificatur ex vi conſuetudinis habentis parem vim cum lege *vulgat. l. de quibus ff. de legibus cum traditis per Bernard. Greu. ad pract. Camer. Imperial. libr. 1. concluſ. 36.* & facientis licitum, quòd illicitum erat, vt latiùs diximus in *Prælud. 8. hoc eodem tom. 2.*

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, ſi permittatur vendi caro Animalium contagioſorum, & infectorum, & num. 3.*
quid de tali carne ſit faciendum, num. 2.
4 *Multę Cautelę adhibendę ſunt pro ſalubritate aeris conſeruanda.*
5 *Epiſcopo licet reſignare ob aeris intemperiem.*
6 *Aer ſuper omnia eſt neceſſarius ad conſeruandam ſalutem.*
7 *Licentia conceſſa Epiſcopo teſtandi, dumodo tempore teſtamenti reperiatur reſidere ſuffragatur, ſi poſt captam poſſeſſionem per procuratorem eius nomine ſuperuenerit infirmitas, ob quam nequiuit ad locum reſidentiæ accedere, & alibi diſpoſuerit.*
8 *Iuſtum impedimentum facit, vt non reſidens habeatur pro reſidente.*
9 *Reſidentia eſt habenda pro adimpleta, quando non ſtat per adimplere debentem.*
10 *Gratiæ Principum ſunt ampliandæ.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Barones, vel eorum Officiales, aut etiam ab Vniuerſitatibus Deputati pro Rebus commeſtibilibus, permittunt vendi carnes Animalium contagioſorum,& infectorum.

GRAVAMEN XLVI.

1 INuigilare ſummopere debent Vtiles Domini, eorumque Officiales, nec non Deputati ab Vniuerſitatibus reminiſci

niſci debent, nè pro vſu Ciuium vendi permittant Carnes Animalium habentium aliquod contagium, vel infectionem, quia de facili poſſent cauſare infectionem in Ciues ipſos.

Hinc in quodam proceſſu antiquo Terræ Montis Fuſcoli fol.319. Actuario de Felice inter cætera Banna promulgata ex ordine Magnifici Petri Schalatiæ Gubernatoris dictæ Terræ, & Caſalium eſt vltimum, vt nullus Buccerius vendat carnes infectas in planchis, vulgò (alle Chianche) in quibus bonæ ſolent vendi.

2 Vndè meritò ſimilibus caſibus occurrētibus, quòd infeſtentur aliquę ſpecies Animalium morbo contagioſo, vix ſolent illa excoriari & carnes concremuntur, vel in foueis multum cautè reponuntur, nè malus odor oriatur, & deinde aliquod damnum ſalubritati Aeris eueniat, poſſet inquam ex huiuſmodi fetoribus ſuperuenire peſtis, quæ à corruptela aeris principium ſolet habere, ſicque vidi multoties ſeruatum quando ex ira Dei propter populorum peccata Animalium mors euenit.

3 Quare vbi carnes huiuſmodi Animalium contagio aliquo affectorum permitterentur vendi nedum Subditorum reſultat grauamen, ſed ob periculum quod imminet, & malum finem quem cauſare poſſet vtique, eſſent puniendi, qui id patiuntur.

4 Multæ enim pro ſalubritate aeris conſeruanda ſunt adhibendæ cautelæ, & perplura euitanda, ac gerenda vt *per Rip. de peſt. tit. de Remed. pręſeru. Borrel. de Magiſtr. Edict. lib. 3 cap. 12.* & multa etiam conceduntur pręciſè nam Epiſcopo licet reſignare ob aeris intemperiem, vt poſt cęteros probat *Pariſ. de Reſignat. benefic. quæſt. 3. num. 244 lib. 5.*

5 Aer inquam ſuper omnia neceſſarius ad conſeruationem ſalutis vt fuſè probat *Caſtor Durantus in ſuo theſauro ſanitatis cap. 1.* vbi ſequentes verſus recitat videlicet.

Si cupis incolumem vitam producere, Cælum
Effuge corruptum Nebulis nidore lacunis,
Quodque mouet madidus morboſus Africus Auris,
Purum ama, & ad Solem naſcentem, & lumine Apricum,
Purgatumque Euro, & Boreali frigore terſum.

7 Qua de ratione inferri poteſt licentiam à ſummo Pontifice conceſſam Epiſcopo teſtandi dumodo tempore teſtamenti reperiatur reſidere, eidem ſuffragare, ſi ille cæperit poſſeſſionem Epiſcopatus per procuratorem, & eidem ſuperuenerit infirmitas, ob quam nequiuit ad locum ſuæ reſidentiæ accedere ex metu mutationis Aeris, eiuſdemque intemperie, quia non erat ſimilis illi aeri, à qua diſcedebat ita vt, quamuis ex dicta cauſa non potuerit reperiri tempore teſtamenti in loco reſidentiæ, non per hoc eius diſpoſitio in alio loco in tali infirmitate facta, ob quam mors ſecuta eſt reddetur inutilis.

8 Iuſtum enim tale videtur impedimentum & non reſidentem pro reſidente habere facit, quia reddit illum excuſatum, nec facit incidere in pænam vt probauimus *Forenſ. quæſt. 69. num. 19. part. 1.* & vti impeditus impedimēto facti remanet illæſus, vt diximus *quęſt. 40. n 13. ead par. 1.* vbi etiā quòd impedimentum iuſtū equiperatur impoſſibili vt ibid. *num. 14.* impoſſibilium autem nulla eſt obligatio *l. ſiquis in graui, vbi Bar ff. Ad ſyilan. l. ſi ſtipuler ff. de verb. oblig l. impoſſibilium ff. de Reg. Iur.* cum abeſſe non dicatur abſens ex iuſta cauſa *Cap. ex parte, & cap. Ad Audientiam in fin. de Cleric. non reſident. cap. vnic. eod. tit. in 6. l. quæſitum ff. de leg. 3. l. ſeie §. Pamphile ff. de fundo Inſtruct. l. abſentia ff. de Reg. Iur.* cum latius conglomeratis per *Mandoſ. in Reg. 32. Cancellar. de impetrand. Beneſic. per obit. famil. Cardin. quæſt. 22.*

9 Vltra quod, dum non ex defectu voluntatis, ſed neceſſitatis talis reſidentia non potuerit adimpleri, pro adimpleta eſt habenda ex regula quod factum dicitur, quod non ſtat per adimplere debentem

bentem vt ſcripſimus *tom. 1. grauam. 88.num.3.*

10 Congruit quia ſumus in gratijs Principum in quibus lata nec ſtricta eſt facienda interpretatio, nec tenaciter interpretanda *l.3.ff.de conſtit. Princip. l. 2.C. de Noxal. l. quod verò ff. De legibus cap. allegant, &* ibi *Gloſ.26.queſt.7. Card.Tuſc.pract.concluſ.lit* B. *concluſ. 49.& 50.*

Idque fortiùs exiſtente neceſſaria cauſa quæ de illicito facit licitum, vt benè probauimus ſupra *prælud.6.*

Certique Iuris eſt vrgentem neceſſitatem excuſare à reſidentia, quando ſi Epiſcopus reſideret, graue periculum vitæ incurreret ex cauſa morbi, *D. Thom.2.2.quæſt.185.Artic.5.Caranz in tractat. de Reſidentia Epiſcoporum cap. 12.verſic.2.Galet.in Margarit caſ.Conſcient.in verbo Reſidentia, Azor. Inſtitut Moral.libr.7.cap.4.quæſt.4. tom. 2. Genuenſ.in Manual.Paſtor.cap.31.nu. 3.Barboſ.in tract.de Offic.& Poteſt.Epiſcopi allegat.53.num.7.part.3.*

Confert, quia verbum reſidere non eſt amarè intelligendum, *Zabarell. in Clement.1.quæſt.12 nu.1.de foro competent.* Sed cum quadam modificatione iuſtificatiua, & ideo caſus infirmitatis eſt excipiendus, ne afflicto afflictio addatur, *cap.iudicatis 3.quæſt.9.cap.cum percuſſio 7.quæſt.1.* Et ne infirmus duplici afficiatur damno, *l.ſi pecuniam.§.ſi acceperit, ff.de condit cauſ.dat.* Et nè quod quis inuitus patitur afferat ei præiudicium, *Gloſ.in cap.fin diſtinct.5.cap. Preſbyteros 50. diſtinct.* Et nè quis abſque ſua culpa priuetur gratia, *Prob. in cap. fin. num.17.de Cleric.non reſident.* cum adductis par *Sanctarel.Variarum reſolut. quæſt.8.*

Nec erit inconſonum conſiderare, quòd ſi tempore conceſſionis dictæ gratiæ fuiſſet interrogatus, & ſupplicatus Summus Pontifex vtique conceſſiſſet ex dicta cauſa.

Vnde pro conceſſo haberi debet, quia cauſa dicitur dux mentis, *Anchar. conſil.254.num.4.Roman.conſil. 503.à num.7. cum ſeq.* vbi quòd cauſa legati limitat, & reſtringit legatum, *Cardin. Tuſc.concluſ.136.lit. C.*

SVMMARIVM.

1 *Barones habent magnam reſiſtentiã pro ſeruitijs perſonalibus in Vaſſallos.*

2 *Confeſſio Vaſſallorum, vel alicuius Vniuerſitatis in inſtrumento ſe eſſe obligatos Baroni ad aliqua ſeruitia perſonalia, iuxta antiquum ſolitum eis non nocet, nec per dicta verba probatur antiquum ſolitum, & vide num.5.& 6.*

D. Fuluius Lanarius laudatur, ibid.

3 *Vaſſalli non poſſunt ſe obligare ad ſeruitia, vel alia onera perſonalia in fauorem Baronum abſque Aſſẽſu Regio.*

4 *Rex eſt Dominus perſonarum.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi ſub ſolo prætextu Confeſſionis ipſorum, vel Vniuerſitatis, factæ in Inſtrumento ſe eſſe obligatos Baroni ad aliqua ſeruitia perſonalia iuxta antiquum ſolitum, deinde cogantur ex hoc illa præſtare.

GRAVAMEN XLVII.

1 Talem, tantamque circa ſeruitutes in Vaſſallos habent iuris reſiſtentiam Barones, quia per vim, vel metum eorum præſtatio præſumitur extorta, *cap.quia cognouimus 10. quæſt. 5.* cum latiùs adductis ſupra in *Prælud. 9. hoc eodem tom 2.*

Vt ſi Vaſſalli ipſi, vel aliqua Vniuerſitas in Capitulatione, aut Inſtrumento confiteantur ſe eſſe obligatos Baroni ad aliqua ſeruitia perſonalia iuxta antiquum ſolitum, talis confeſſio eis non nocet, nec talia verba probant talem vetuſtatem, & antiquum ſolitum; ita, in proprijs terminis *Aflict. in Conſtitut. Regni, Quia frequenter num. 5.* Quem refert, & ſequitur eximius ille

vir

vir numquam ſatis laudatus *D. Fuluius Lanarius* Doctiſſimus,& ſacundiſſimus Regij Patrimonij Aduocatus nuper creatus in *addit.ad Regent. Lanarium patruum in §.ſi quis per triginta,ſi de feud. defunct.conten.num. 65. fol. mihi 526. col.2.*

Reddunt rationem,quia eſt facta inter perſonas prohibitas,& conſequenter præſumitur facta in fraudem dictæ
3 Conſtitutionis, Quia frequenter, qua eſt cautum Vaſſallos, & Vniuerſitates non poſſe obligari ad ſeruitia, vel alia onera perſonalia in perpetuum ſuis Dominis & Baronibus abſque aſſenſu
4 Regio, quia Rex & Dominus Perſonatum.

5 Vnde ad noſtrum inſtitutum calamum dirigendo,firmare poſſumus concluſionem,grauati Vaſſallos, ſi ſub ſolo prætextu,quod ipſi, vel Vniuerſitas in Capitulatione, aut Inſtrumento confeſſi ſint, ſe eſſe obligatos Baroni ad aliqua ſeruitia perſonalia, iuxta antiquum ſolitum,per hoc cogātur ad illorum præſtationem,niſi tamen cum illa enuntiatiua concomitaretur immemorabilis poſſeſſio ſuis vallata ſolemnitatibus ad *cap.1. de præſcription. in 6.* cum conglomeratis *Prælud. 8. hoc eodem tom. 2.* Vel illi ſuffragarentur priuilegium, aut inueſtituræ tenor, vt ſupra in *Prælud. 4 & 5.* vbi erit recurrendum, ne eandem cantilenam recantemus.

SVMMARIVM.

1 *Barones grauant Vaſſallos, quando non faciunt ſoluere gabellas Vniuerſitati ſpectantes à Cauponibus Curiæ,vt ipſi penſiones augeant,& num.1.vbi deciſio Sacri Conſ.*

3 *Gabella Vniuerſitati eſt ſoluenda etiam pro pane, qui fit in furnis, exiſtentibus intus tabernas Baronales,num. . vbi Deciſio Regiæ Cameræ Summariæ.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Barones non faciunt ſoluere Gabellas Farinæ, Vini, & Carnis, quæ conſumantur in Cauponis, ſeu Tabernis ipſorum.

GRAVAMEN XLVIII.

AD finem alterandi penſions Cauponarum, quæ ſunt ipſorum Baronum & vulgò vocantur (Tauernæ della Corte) ſolent illi locare huiuſmodi Tabernas faciendo francos, & exemptos conductores à ſolutione gabellarum Farinę, Vini, & Carnis, quæ in dictis Cauponis conſumantur etiam per Ciues.

Cumque talium Gabellarum redditus ſpectet ad Vniuerſitates,& per hoc
1 illę veniant defraudatę eorum iure: Ideò facienda eſt concluſio, Barones grauare Vaſſallos,quando non faciunt ſoluere gabellas huiuſmodi ab eorum Cauponibus.

2 Indè cum Mattheus comite iam diu Vtilis Dominus Terræ Piſtitij locaret Tabernam faciendo francum Tabernarium à Gabella Vini, & Carnis, quæ in dicta Taberna conſumebantur, habito recurſu per Magnificam Vniuerſitatem ad Sacrum Regium Conſilium, prouidente Regio Conſiliatio Cæſare Vitellio Commiſſario deſtinato extitit determinatum, quòd caperetur Informatio, & interim quòd Tabernarij, & Ciues comedentes, & bibentes in Taberna prædicti Magnifici Baronis ſoluant gabellas ſolitas, & debitas Vniuerſitati prædictæ,& hoc de Anno 1567 apud Ioannem Aneream de Caro Magiſtrum Actorum.

3 Quæ gabella eſt ſoluenda etiam pro pane qui fit in furnis exiſtentibus intus Tabernas Baronales, vt iudicauit Regia Camera ad fauorem Terræ Mariliani contra Marchionem, vt in ſequenti Decreto, quod per extenſum ponere libuit.

Die

Die 14. Februarij 1598.

In Cauſa inter Vniuerſitatem Terrę Mariliani, & Caſalis Bruſciani ex vna, & Marchionem dictæ Terræ ſuper eo, ſi Decreta Regiæ Cameræ mandantia ſolutionem Gabellarum pro pane, quem conficiunt Fornarij dicti Illuſtr. Marchionis in Furnis ipſius Marchionis, debeat obſeruari etiam quoad Furnos exiſtentes intus Tabernas, vt in Actis.

Viſis Actis per Magnificum Militem V.I.D. Mutium Sargentem Præſidentem Regiæ Cameræ, & Cauſæ Commiſſarium, & facta de eis relatione circumſpecto Regenti Fornario dictæ Regiæ Cameræ Locum tenenti, & alijs Magnificis Præſidentibus fuit per dictam Regiam Cameram prouiſum, quòd decreta per dictam Regiam Cameram lata in cauſa prædicta exequantur in omnibus furnis Baronalibus etiam exiſtentibus intus Tabernas dicti Illuſtr. Marchionis, & terminus aliàs datus nihilominus currat in dicta cauſa, hoc ſuum.

Mutius Surgens.

Antonius Eugenius Actuarius.

SVMMARIVM.

1 *Ex ſola ſolutione releuij non probatur rem eſſe feudalem.*

2 *Releuium quomodo ſe habeat ad feudum.*

3 *Releuij ſolutio eſt introducta à Conſuetudine.*

4 *Releuium eſt contra feudi naturam, & odioſum.*

5 *Releuium eſt præſtatio extrinſea à feudo, cui non ineſt.*

6 *Quantitas pro releuio ſoluta non poteſt deduci ab hærede in feudalibus.*

7 *Solutio releuij probat rem feudalem & inueſtituram.*

8 *Preſtatio releuij per triginta annos facit præſumi feudum, ſed an reſpectu tertij num 9.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi ſub ſolo prætextu quòd de Territorio ſoluatur Releuium, vti feudale Barones non exiſtentes in poſſeſſione de facto illud capiant, & in eo plantent, & alias faciant culturas.

GRAVAMEN XLVII.

IN Collegio habito pro parte cuiuſdam Vniuerſitatis conquerentis de ſuo nouo Domino, qui ſub ſolo prętextu, quòd de quadam Montanea ſolutum ſit Releuium per prædeceſſores illam vti feudalem occupauerat, & in ea plantauerat Arbores fructiferas, & alias culturas fecerat tempore quo prædeceſſores non erant in hac poſſeſſione, & cuilibet Ciuium ad ibi paſcendum, & ſeminandum licebat, grauaſſe per hoc Baronem illum dicebatur.

1 Et roborabatur huiuſmodi Aſſertio, eo quia ex ſola ſolutione Releuij non

2 probatur rem eſſe feudalem, quia Releuium de ſui natura non ineſt feudo, ſed dicitur quodammodo extrinſecum

ab eo, vt docuit *Andr. in cap. 1. §. ſed & plures verſic. non eſt ſimile per quos fiat inueſtitur. Bal. in cap. qua in Eccleſiarum de Conſtitut.* latè *Frece. de ſub: feud. lib. 2. Author. 3. à num. 1. cum ſeq.*

3 Vbi quòd Releuij ſolutio eſt ex conſuetudine introducta & extra regulas feudi, *Brun. conſ. 44. col. 4. Damnata memoria Author in gloſ. 2. §. 3. num. 18.* vbi pa-

4 riter Releuium eſſe contra feudi naturam, & odioſum aſſeuerat *Schueiduuin in tract. de feud. part. 5. num. 60. Reg. de Ponte in tract. de poteſt. Proreg. tit. de Refutat. feud. §. 4. num. 1.* vbi quòd eſt

5 præſtatio extrinſeca à feudo cui ineſt, & de conſuetudine ſolui per ſucceſſores in feudis, ſeu hæredes, vt etiam tradunt *Ann. allegat. 95. Maſtrill. deciſ. 112. Præſes de Franch. deciſ. 121. Georg. allegat. 18. num. 23. Camill. de Medic. conſ. 18. Reg. Conſtant. in l. 1. C. pan. Fiſcal. Credit. prafer. libr. 10. num. 68. Amat. conſ. 1. n. 2. & conſ. 79. num. 7. Moles in ſuo tractatu manuſcripto de Regalibus Regni Neapolis in Rubric. Releuij quaſt. 6. Giz-*

6 *zarell. deciſ. 8.* vbi etiam quòd quantitas pro Releuio ſoluta non poteſt ab hærede in feudalibus deduci.

7 Et quamuis replicaretur, quòd inter cæteros modos articulandi, & probandi inueſtituram de feudo factam eſſe, & rem de qua contenditur eſſe feudalem Releuij præſtationem eſſe vnam de illis, vt tutantur poſt Antiquiores *Roſental. in tract. de feud. cap. 6. concluſ. 16. num. 10. Bambacar in cap. ſi quis per triginta num. 6. & 7. ſi de feud. defunct. Scrader de feud. cap. 5. part. 4.*

8 Tamen reſpondebatur in facto de quo diſceptabatur ceſſare poſſeſſionem & tamen Releuij præſtatio cũ poſſeſſione triginta annorum feudalem rem facit præſumere, vt probat *Capan. in particulari tractat. de Iure Releuij quaſt. 17 part. 3.*

Nec non conſiderabatur ceſſare ſupradictam concluſionem, vbi agitur de præiudicio tertij, prout in caſu iſto, in quo de intereſſe vniuerſali tractabatur,

9 quia ſi ex ſimplici, & voluntaria ſolutione Releuij efficeretur res feudalis ſequeretur, quòd quis poſſet ad ſui libitum Rem burgenſaticam facere feudalem, quod eſſet abſurdum reſpectu intereſſe Tertij; Reſpectu verò directi Domini confeſſio poſſeſſoris ſufficit ad probandam qualitatem feudalem, vt poſt *Andr. in cap. 1. in princip. verſic. quærit Gloſ. ex quib. cauſ. feud. amitt. notat Reg. Rouit. ſuper Pragmat. Regni in Rubric. de feud. num. 6. & 7. & benè Franc. de Amic. in tit. de his, qui feud. dar. poſſ pag. mihi 174 verſic. Feudum & naſcitur*, qui ſolidè fundat ob Releuij ſolutionem, non induci qualitatem feudalem in tertij præiudicium.

Inde dum pauci ſunt dies Regius Fiſcus prętenderet remiſſionem cuiuſdam cauſæ ad Regiam Cameram eo ſolo fũdamento quòd ex recognitione confinium probaretur infra terminum Montis Sannacis ſitas eſſe Defenſas, de quorum reditibus fuerat ſolutum Releuium Regię Curię, & proinde vti de re feudali Regiam Cameram debere eſſe Iudicem prætendebat vigore *Pragmat. 63. ſub Rubric. de Offic. Procurat. Caſar Anna allegat. 121. Praſ. de Franchis deciſ. 11.*

Tamen qui partes Illuſtriſſimi Archiepiſcopi Barenſis tuebantur ex ſupradictis, & alijs, quæ ad hunc noſtrum caſum non faciunt non eſſe locum petitæ remiſſioni pro parte Regij Fiſci, ſed omninò eſſe procedendum in Sacro Conſilio vſque ad totalem ſententiæ executionem per idem Tribunal latæ ſatis contendebant, quia ſola illa ſolutio Releuij ipſi Archiepiſcopo vti tertio intereſſato non debebat nocere, vt faceret præſumi rem feudalem.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, ſi prohibeantur tenere porcos domeſticos intus Terram, ſiue Ciuitatem, nec pro illos tenendo poſſunt cogi aliquid ſoluere, num. 9*

2 *Sues ſunt theſaura, & comprehenſoria pauperum.*

3 *Porcellus dicitur oculus Ruſtici, & tenuis perſonę.*

4 *Ruſticus plus offenditur ex offenſa facta porco, quã diues ex amiſſione ducentorum aureorum.*

Caſa

5 *Cauſa leuis vel grauis reputatur habita conſideratione qualitatis perſonę.*

6 *Cauſa de porcello eſt magna inter ruſticos & pauperes.*

7 *Terra paruula dicitur magna reſpectu Eccleſię pauperis.*

8 *Terrulę quęnam dicantur, remittitur arbitrio Iudicis.*

10 *Ciues generaliter poſſunt tenere omnes ſpecies animalium in eorum domibus intus terras ſitis.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi exiſtentes in poſſeſſione tenendi porcos Domeſticos vulgò (Mannarini) & alia Animalia intus Terram, ſiuè Ciuitatem prohibeantur a Baronibus.

GRAVAMEN I.

1 Accidit, quod conſuetum eſt à Ciuibus intus Terram, ſiuè Ciuitatem teneri vnum, vel duos porcos domeſticos, quos vulgò (Mannarini) vocantur, illoſque creſcunt, & impinguant vel pro vſu proprio ſaliendi cauſa, vel vt vendant pro ſuis neceſſitatibus. Cumque Barones, vel eorum Officiales prohibeant illorum retentionem ſolent conqueri Vaſſalli, & ſicut conqueſtus eſt iuſtus, ita & iniuſtum Grauamen quod eis indicitur, & proinde abſtinere ſe debent Barones, & Officiales à tali prohibitione facienda, prout ſic fuit prouiſum oblato tali grauamine in Sacro Regio Conſilio, & coram Regio Conſiliario Cæſare Vitello cauſæ Commiſſario pro parte Vniuerſitatis, & Hominum Nobilis Terræ Piſticij cõtra Magnificum Baronem; & facto verbo de prædictis in Sacro Conſilio die 6. menſis Septembris 1568. fuit dictum benè prouiſum per cauſæ Commiſſariũ penès Cæſareum Secretarium.

Idemque reperio prouiſum per tunc Regium Conſiliarium de Franchis cauſæ commiſſarium pro Vniuerſitate, & Hominibus Terræ Pretecatellæ contra Baronem, per quem fuit ordinatum licere Ciuibus dictæ Terræ tenere ſues per Terram, & hoc de Anno 1584. vt patet ex proceſſu grauaminum dictæ Terræ in Banca Figliolæ.

Eſt enim habenda Ratio, vt plurimũ pauperes hæc animalia tenere ad finem vendendi, & ſatisfaciendi debitis, & præcisè oneribus Fiſchalium.

2 Sues inquam ſunt Theſaura, & comprehenſoria pauperum, nam minutatim & pauliſper ad eos impinguandos expendunt, & poſtea in vnum comodum pecuniæ ſentiunt.

3 Inde non ſine ratione porcellus dicitur oculus Ruſtici, & tenuis perſonæ, vt inquit *Gloſ. in l. illicitas §. ne potentiores in verbo lumine, ff. de Officio Præſid.* quàm nouiſſimè commemorat *Franc. Nigr. Cyriac. controuerſ. forenſ. 102. nu.*

4 *14. tom. 1.* vbi quòd Ruſticus, & pauper magis mouebitur ex offenſa facta ſuo porco, quàm diues ex amiſſione ducentorum ducatorum, & ideò cauſa le-

5 uis, vel grauis reputatur habita ratione qualitatis perſonæ, *Genuenſ in prax. Curiæ Archiepiſcop. Neapolitan. cap. 73. ſub num. 3. in antiqua impreſſ.* vbi quòd

6 ſicuti cauſa de porcello eſt magna inter pauperes & ruſticos ex *Corſect. in tractat. de Minimis, Innocent. & Zabarell. in cap. final. §. his autem de offic. de-*

7 *legat.* Ita pariter paruula Terrula dicitur magna reſpectu Eccleſiæ pauperis,

8 & ideo Iudicis arbitrio remitti, quænam Terrula dicatur attenta conſuetudine loci facultatumque rei datæ, & venditæ firmat *ex Hoſtienſ. in ſumma de his quæ fiunt à Prælatis §. fin. & ibi etiam Goffred. addo Piaſeg. in praxi Epiſcop. cap. 5. part. 2. Filliuc. de ſtat. Cleric. tractat. 44. cap. 4. num. 4. D. Ricc. in prax. fori Eccleſ. reſolut. 36. part. 1. Barboſ. de Poteſtat. Epiſcopi allegat. 95. num. 51. part. 3.*

9 Qua occaſione non granabor reportare, quòd cum in Terra Caſularum ex longeua poſſeſſione eſſent in libertate Ciuium, & in ea habitantium tenere intus ſtallas porcos domeſticos vulgò (Caſarini) abſque aliquo onere ſolutionis in beneficium Baronis, & deinde prohiberentur per Baronẽ illos tenere, niſi ſoluto prius Caroleno pro quolibet porco, hab to recurſu ad Sacr. Conſil. extitit prouiſum, licere debere

Ciuibus dictæ Terræ illos tenere in domibus vel ſtratellis diſtantibus à dicta Terra taliter quod non cauſetur fetor abſque aliqua ſolutione, vt in proceſſu agitato per Vniuerſitatem ipſam cum Ioanne Vincentio Criſpano Barone in Banca de Felice.

10 Et generaliter Ciues poſſe tenere in eorum domibus intus Terras ſitis, omnes ſpecies Animaliũ prouiſum reperio ad fauorem Vniuerſitatis, & Ciuium Terrę Pratę contra Baronem, qui id vetauerat exiſtente Commiſſario D. Vincentio de Franchis ſub die 30. Maij 1571. vt in Banca Figliolæ.

SVMMARIVM.

1 *Colonus qui in exercitio colonię habet Vaccas domitas, & Boues ſi vetetur depaſcere Vaccas cum Bobus grauatur, & quare, num. 2.*

3 *Aequiparatorum eadem eſt Iuris diſpoſitio.*

4 *Immunitas conceſſa prędio extenditur ad animalia neceſſaria ipſi prædio.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi per Barones prohibeantur, Ne in Defenſis Vniuerſitatum, vnà cum Bobus faciant paſcere Vaccas domitas quas ad vſum culturæ tenent.

GRAVAMEN LI.

1 SI Vaſſalli, qui in exercitio Coloniæ ſeu Maſſarię reperiuntur pro tali vſu habeant Vaccas domitas, cum quibus Territoria arant, & colunt, poſſunt illas vna cum bobus depaſcere & aquare facere vnà cum Bobus, quòd ſi à Baronibus vetentur id agere, vtique grauantur.

Patet inquam, quia cum Magnifica Vniuerſitas Piſtitij conqueſta eſſet in Sacro Regio Conſilio, quòd Matthęus Comite Vtilis Dominus prohibebat, nè Ciues facerent paſcere in Defenſis dictæ Vniuerſitatis Vaccas domitas vnà cum Bobus per Conſiliarium Vitellium Commiſſarium deſtinatum fuit prouiſum, quòd caperetur informatio, & quòd interim Vaccæ domitæ ad vſum arandi deſtinatæ poſſint paſcua ſumere in locis in quibus paſcua ſumunt Boues domiti apud Catum Actuarium.

Et in Anno 1631. reminiſcor, quòd quòd porrecto memoriali in Banca Tribunalis Regiæ Audientiæ Apuleæ per nonnullos Ciues Terrę Serræ Capriolæ, quòd impediebantur facere paſcere Vacca domitas, quas ad vſum culturæ habebant vnà cum Bobus, fuit prouiſum, eis licere facere depaſcere Vaccas, & quòd minimè impedirentur pęnès Salſanum Secretarium.

2 Dum enim Vaccæ Domitæ idem exercent quod & Boues, & eadem in Vaccis, quæ in Bobus videatur vtilitas reſpectu Agriculturæ eodem cum iure tranſire debent ad textum in *l. ſi poſtulauerint, §. 2. ff. ad l. Iul. de Adulter. §. pari ratione Inſtit. quib. mod. Ius patriæ poteſt. ſoluit. l. A Titio ff. de furt. l. quidã numularios ff. de edend.*

3 Et cùm Vaccæ ad hunc effectum æquiparentur Bobus, vti Boues poſſunt paſcere in defenſis, ita & Vaccæ ex regula, quod æquiperatorum eadem eſt diſpoſitio, *l. 1. ff. de leg. 1. Gloſ. in cap. ſi poſtquam §. fin. de elect. in 6.* cum latiùs adductis per *Cardin. Tuſc. concluſ.* 308. *lit. B. tom. 3. Menoch. de Arbitr. Iudic. caſ. 88. num. 8. Mar. Antonin. var. reſolut. libr. 3. reſolut. 25. num. 10. Monach. deciſ. Bonon. 68. num. 19. Illuſtriſſimus Epiſcopus Riccius in deciſ. Cur. Archiepiſc. Neapol. 223. num. 4. part. 2.*

Conferunt pro corroboratione quæ diximus infra *Grauam. ſequent.*

Et conducit, quòd talia animalia ſunt inſtrumenta culturæ, vnde eodem priuilegio potiri debent ex ijs quæ adducit, *Niger Cyriac. controuerſ. forenſ.*

4 *141. tom. 1.* vbi quòd immunitas conceſſa prędio extenditur ad Animalia neceſſaria ipſi prædio.

SVM.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, ſi quando habent Vaccas domitas ſolum abſque bobus prohibeantur facere mezanas,*

2 *Vbi eadem ineſt ratio, diuerſitas rationis regulariter non datur,*

3 *Ratio vbi eſt diuerſa, tunc diſpoſitio quoque debet eſſe diuerſa, non aliàs.*

4 *Diuerſitas rationis diuerſitatem Iuris inducit.*

5 *Diuerſa ratio, vbi reddi non poteſt diuerſum ius induci non debet.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi quando habent ſolum Vaccas domitas abſque Bobus prohibeantur facere Mezanas.

GRAVAMEN LII.

1 ADdendum eſt firmatis *Grauamin. 34. tom. 1.* quòd cùm Nobilis Vniuerſitas Piſtitij conqueſta eſſet, Nam eiuſdem Baro, & ipſius Officiales prohibebant, ne Maſſarij habentes Vaccas domitas abſque Bobus poſſent facere Mezanas in graue damnum Ciuium, quia carentes Mezanis pro Vaccis domitis nequibant facere Noualia, vulgò (Maieſi) ſeminandi gratia anno ſequẽti fuit per Conſiliarium Vitellium Commiſſariũ ſuper grauaminibus dictæ Terrę deſtinatum prouiſum eſſe capiendam informationem, & interim Ciues dictę Terræ Piſtitij, poſſe facere Mezanas pro Vaccis domitis, vulgò (Vacche) eo modo, & pro eo numero prout faciunt pro Bobus domitis pęnès Carum Actuarium.

2 Certum eſt enim Mezanas ſolere fieri pro ſeruitio Bouum ad culturam neceſſariorum, cumque huiuſmodi idem faciant exercitium, eadem ratio in illis militare debet, ex Regula quòd vbi eadem ineſt ratio diuerſitas diſpoſitionis regulariter minimè detur, vt ſuſè probat *Farinacc. in fragment. criminal. lit. E. à num. 51. cum ſeq. Portoles in tractat. de Conſortibus, & fideicommiſſ. legal. cap. 5. num. 14. Argel. in tract. de legitimo Contradict. quaſt. 10. num. 115. Narbon. de appellat. à Vicario ad Epiſcopum part. 2. num. 6.*

3 Ratio ſiquidem vbi eſt diuerſa tunc
diſpoſitio quoque diuerſa eſſe debet, &
non aliàs, *l. ſi ita ff. de manumiſſ. teſtam.
l. ſi ſeruus ff. de ſtat. liber. Dec. conſil. 394.
num. 3. Surd. conſil. 67. num. 19.* Diuer-
4 ſitas enim rationis diuerſitatem iuris
inducit, *l. inter ſtipulantem §. Sacram, ff.
de verbor. obligat. l. fin. ff. de Rit. Nuptia-*
5 *rum*, Et vbi diuerſa ratio reddi non
poteſt, diuerſum ius induci non debet,
*l. 3. §. 1. ff. de Iniuſt. Rupt. Teſtam. l. à Ti-
tio ff. de verbor. obligat.* quia eadem lex
videtur ineſſe non extenſiuè, ſed com-
prehenſiuè, *l. illud C. de Sacroſ. Eccleſ. l.
his ſolis §. ſatis C. de Reuoc. donat. Surd.
deciſ. 276. num. 8. Guttierez pract. quaſt.
libr. 3 cap. 17 num. 84. Gonzalez in Reg.
8. Cancellar. §. Proœmial. num. 105.*

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, ſi per Barones limitetur, & taxetur numerus Vaccarum domitarum pro exercitio culturæ, & quare, num. 2.*

3 *Publicæ vtilitatis ratio ſemper eſt habenda, eaque preferenda*

4 *Iura omnia clamant pro publica vtilitate.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi per Barones limitetur, & taxetur numerus Vaccarum domitarum pro exercitio culturæ.

GRAVAMEN LIII.

1 REſtringitur vtique ius libertatis, ſi fiat prohibitio nè ad libitum quis poſſit pro exercitio culturæ tenere Vaccas domitas, cum illarum taxatum numerum habendum eſſe nulla lege ſancitum ſit, & proinde ſubintrat Grauamen, quando per Barones Ciuibus id non permittitur.

Quare meritò in Anno 1567. die 15. Menſis Iunij, inſtante circumſpecta Vniuerſitate Terræ Piſtitij, fuit per Conſiliarium Vitellium iniunctus ordo Magnifico Baroni dictæ Terræ,

eiuſque Officialibus, nè auderent limitare, & taxare numerum Vaccarum domitarum Maſſarijs eiuſdem Terræ, & quod eis liceret ad eorum arbitrium numero talium animalium vti.

2 Tenderet enim, ſi aliàs diceremus in in graue damnum Maſſariorum, quia non omnes poſſunt habere Boues.

Vltra quod ex retentione Vaccarum reſultat publica, & priuata vtilitas, quia ex illis naſcuntur Boues, dicitur inquam vulgariter inter Maſſarios, *Che, chi haue vno Boue, & vna Vacca, più preſto ne vende, che ne accatta*.

3 Hinc ratione publicæ vtilitatis talis Taxatio fieri nequit, ſemper enim illi eſt habenda ratio, & venit præferenda *Mēchac. illuſtr. quaeſt. cap. 5. num. 16. Girond. de priuileg ſeu exemption. explicat num. 908. Mexia in pragmat. taxa panis concluſ. 5. num. 17. Auiles in cap. 1. Prætor. num. 6. Cabed. deciſ. Rot. Luſitan. 74 nu. 5. part. 1.* Et multa eius de cauſa ſunt

4 ſufferenda, quæ aliàs eſſent cancellanda, nam iura omnia clamant pro ipſa.

SVMMARIVM.

1 *Contractus vnus poteſt in alium transfundi, interueniente contrahentium conſenſu & voluntate.*

2 *Vaſſalli grauantur, quando cenſus ſimplices quos Baronibus ſoluunt eſſe emphiteuticos declarare coguntur.*

3 *Cenſum eſſe ſimplicem, & emphiteuticum ſatis refert.*

4 *Vendens rem emphiteuticam inconſulto Domino directo priuatur iure ſuo, quamuis tradiderit poſſeſſionem per clauſulam conſtituti, num. 5. & contractus eſſet in euidentem vtilitatem Domini, num. 6.*

7 *Emphiteuta non ſoluens cenſum cadit à Iure ſuo, & aperitur via caducitaci, etiam ſi deficiat in vno nummo per biennium, etiam ſi vnus nummus ſoluatur pro cenſu, num. 8.*

9 *Cenſuarius non cadit à iure ſuo, etiam ſi per centum annos defecerit in ſolutione cenſus.*

10 *Emphiteuta propter deteriorationem rei emphiteuticæ poteſt expelli.*

11 *Laudemium ſoluitur pro omni cenſu emphiteutico Domino directo dum alienatur.*

12 *Laudemium ſoluitur ex legis diſpoſitione, & ex natura contractus emphiteutici Domino directo.*

13 *Laudemium ſoluitur ad rationem duorum aureorum pro centum, & ſecundùm loci conſuetudinem.*

14 *Contractus potius cenſualis præſumitur, quàm Emphiteuticus, & quare.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quādo Cenſus ſimplices quos Baronibus ſoluunt eſſe emphiteoticos declarare coguntur.

GRAVAMEN LIV.

1 CErti Iuris quamuis ſit, contractum vnum poſſe in alium transfundi, *l. certi conditio, § fin. & l. ſingularia, & ibi DD. ff. cert. petatur.*

Tamen huiuſmodi concluſio vera redditur interueniente contrahentium voluntate, & conſenſu, *Gloſ. in l. fin. C. de vſur.* Card. *Pariſ. conſ. 75. num. 27. volum. 4 Rot. apud Farinac. deciſ. 286.* quos refert, & ſequitur *Viſcont. in ſuis concluſ. Iur. in verbo contractus.*

2 Inde cum ratione conquerebatur in facti contingentia in Sacro Regio Conſilio Vniuerſitas Sanctę Catherinę, quòd eius Baro cogebat Ciues à quibus ſimplices cenſus exigebat ad faciendos nouos contractus, & ad declarandum dictos cenſus, quos ſoluebant eſſe Emphiteoticos, vt cernitur in proceſſu Graua-

uaminum

uaminum dictæ Terræ apud Roppulum Actuarium Grauamin. 11. in Ordine.

3 Satis enim importat cenſum eſſe ſimplicem, & emphiteuticum, quia cenſum ſimplicem ſoluens nõ recognoſcit onus, at ſecus emphiteuticum debent.

4 Videmus inquam illum inconſulto Domino directo non poſſe vendere, & vendendo priuari iure ſuo, *argum. l. fin. C. de Iur. emphiteut. Clar. in §. emphiteuſis quaſt. 23. Afflict. decis. 97. Gram. decis. 77. num. 2. & 3. Guid. Pap. decis. 162. nu. 1. Caballin. Milleloq. 212. Franc. Marc. decis. 7. num. 7. tom. 1. Vigell. decis. 67. cēſur.* 1. vbi ampliat, quamuis tradiderit

5 poſſeſſionem per clauſulam conſtituti, ſequitur *Tiraquell.* qui alios adducit in *tract. de Iur. conſtitut. part. 3. limitat. 26. num. 5. & Guid. Pap. decis. 46. num. 2.* Et

6 etiam ſi eſſet in euidentem Domini vtilitatem *Berous conſ. 124. num. 16. vol. 1. Rot. diuerſ. decis. 312. part. 2.*

7 Nec non emphiteuta non ſoluens Canonem cadit à iure ſuo, & contra eum aperitur via caducitati, quamuis in nummo deficiat, *Barbat. conſ. 36. vol. 2. Gozadin. conſ. 99. num. 8. Cornazzan. decis. Lucenſ. 1. num. 33. Verall. decis. 182. & 300. part. 1. Surd. decis. 221. num. 21. Raudenſ. variar. reſolut. libr. 1. cap. 17. ſub num. 27. Benintend. decis. 6. Valaſc. decis. 35. & 86. Gama decis. 41. & 116.* vt

8 etiam Emphiteuta ſoluens nummum pro canone ita expellitur, & cadit à iure, ſi illum nummum ſoluere ceſſat per biennium ſeu triennium, ſicuti ſi maior eſſet ſumma, *Pereira quaſt. forenſ. libr. 1. quaſt. 11. num. 13. Rebel. de obligat. Iuſtit. part. 2. libr. 13. quaſt. 8. num. 8. Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. libr. 22. tit. 27. num. 13. Cardin. Tuſc. concluſ. 239. num. 42. lit. M.*

9 Et tamen Cenſuarius non cadit à iure ſuo, etiam ſi per centum annos non ſoluiſſet cenſum, *cap. conſtitutus, & ibi Gloſ. de Relig. Dom. Specul. in tit. de locat. §. nunc aliqua, verſic. 119. Dec. conſ. 164. Capic. decis. 196. num. 5. Borrell. conſ. 40. num. 22.*

10 Pariterque Emphiteuta ob deteriorationem rei emphiteuticæ poteſt expelli, *Berous conſ. 125. volum. 1. Decian. conſ. 92. num. 8. volum. 3. Nonius conſil. 58. nu. 17. Clar. in §. Emphiteuſis quaſt. 25. Milanenſ. decis. Sicil. 17. num. 44. & ſeq. lib. 2. Cornazzan. dec. Lucen. 65. n. 2.*

11 Et tandem ne longior euadam pro omni cenſu emphiteutico directo Domino ſolui debet laudemium, dum alienatur, *Alexand. conſ. 123. vol. 5. Surd. decis. 31. num. 6.* Et probant, *Clar. in §. emphiteuſis quaſt. 23. & Amodeus de Ponte in tractat. de laudem. quaſt. 1. Viſcont. in concluſ. Iur. in Verbo Laude-*

12 *mium.* Vbi quòd Lademium ſoluitur ex legis diſpoſitione, & ex natura contractus emphiteutici Domino directo,

13 *ex l. fin. in fin. C. de Iur. Emphiteutic.* & hoc ad rationem duorum aureorum pro centum, vt in *d. l. fin.* & ibi *Iaſ.* Henric. *in commun. opin. Iur. concluſ. 205. libr. 1. Praſ. de Franchis decis. 201.* vel ſecundum conſuetudinem loci, *Cardin. Tuſc. concluſ. 15. lit. L. Gratian. forenſ. diſceptat tom. 1. cap. 180. & Borrell in ſumma decis. tit. de laudemijs tom. 1.* vbi plura in hac materia.

14 Inde ob maiorem ſeruitutem, quæ debetur in cenſu emphiteutico, quàm in ſumplici, potius cenſualis præſumitur, contractus, quàm emphiteuticus, *Marſil. Sing. 95. Vſembec. conſ. 5. num. 45. Grama. decis. 77. num. 8, Capic. decis. 103. Cauale. decis. 43. num. 55. part. 1. Rot. diuerſ. decis. 307. part. 1. Creſcent. decis. 1. de cenſib. Milanenſ. decis. 1. nu. 123. lib. 1. Marc. Anton. del Rius Miſcellan. Codic. libr. 4 tit. 6. Menoch. de praſumpt. libr. 3. cap. 106.* Vbi quàm ſufiſſimè reportat coniecturas, & præſumptiones, quibus contractus emphiteuticus, vel cenſualis iudicetur.

SVMMARIVM.

1 *Supremi Principis eſt concedere Indultum.*

2 *Barones quando poſſint concedere Indultum, & vide num. 3.*

4 *Indultus promiſſus, vt obtineatur quid nam requiratur, vt fiat à Reo.*

AR-

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Barones ſe ingerunt in promittendo Indultum, ſiue Impunitatem Reuelantibus Crimen, vulgò (metter in vero, & ſcoprire il delitto) etiam prçuia partium offenſarum Remiſſione.

GRAVAMEN LV.

1 POſt antiquorum ſcholam non deſuerunt, quiin eam deueniere ſententiam, Supremi Principis eſſe concedere Indultum, & impunitatem Reuelantibus crimina, vt ex *l. relegati ff. de pęnis*, tutatur *Bouadilla in Politic. libr. 3. cap. 11 ſub num 12. Maſtrill. de Magiſtrat. lib. 3. cap. 4. num. 10.* conueniunt ſcripta per nos *Grauam. 206. tom. 1.*

2 Et quamus ex dictis per *Frecc. in tractat. de ſubfeud. libr. 2. Authorit. 45.* pateat poſſe Barones hoc agere ex cauſa approbata, videlicet ad comparendum, vel pro veritate indaganda, quo in caſu licere Baronibus agere, quæ licerent & Regi, nec eſſe de reſeruatis supremę Principis poteſtatis, præcedente tamen partis remiſſione, quòd in indiuiduo caſus noſtri firmat *Capiblanc. in pragmat. 6. num. 130. & 139. de Baronib. tomo 1.*

3 Tamen huiuſmodi opinio nullatenus eſt recepta, niſi in ſpecie ex priuilegio haberent hanc facultatem Barones, ita *Maſtrill. de Magiſtrat. libr. 4. cap 16. num. 271. & 272. tom. 2. Regens Tapia* nouiter *tom. 5. Iur. Regni tit. de Abolit. in cap. incip. Miſericordiam fol. meo 406.* Et nouiſſimè latiùs tutatur perſpicax Iudex *Merlin. controuerſ. forenſ. 33. cont. 1.* Vbi fundat contrarijs reſpondendo Barones Regni non poſſe impunitatem, ſeu indultum promittere Reuelanti crimen, etiam præuia offenſę partis remiſſione, ſicque per Magnam Curiam Vicariæ in Collaterali Conſilio die 20. Aprilis *1633.* referente Benemerito Iudice D. Io. de Vera fuiſſe habitum pro abſoluto, non negans tamen Barones poſſe ad tempus ſaluum conductum concedere, quod dicit ſeruandum eſſe à ſuis Officialibus, & in ſua Baronia, ſicque hodie viget praxis, & ita intelliguntur adducta per *Regent. de Ponte in tractat. de Poteſt. Proreg. tit de prouiſionibus fieri ſolit. §. 4. à num. 53.* & dicta per *Præſid. de Franchis deciſ. 370. num 4.*

4 Eſt autem hac occaſione obſeruandum, minimè ſufficere ad huiuſmodi impunitatem, ſiue Indultum obtinendum denunciationem ſimplicem, & detectionem, ſed eſſe neceſſarium ſocios criminis conuincere ad textum, in *l. indicare ff. de verbor. ſignific. Clar. in practic. Crimin. §. fin quæſt. 27. Put. de ſindicat. in verbo premium, Ball. in tractat. de Indit. quęſt. 26.* quod inueterata praxis interpetata eſt ſufficere ad talem impunitatem, aut premium conſequendum dari legitima inditia ad torturam, vt nouiter probat *Giurb. conſ. crimin. 22.* maximè in delictis difficilis probationis, *Viuius deciſ. 196.* vbi de materia:

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, ſi à Barone vel Capitaneo prohibeantur accedere ad domum ſponſarum ante contractum matrimonij in faciem Eccleſiæ.*

2 *Concilium Tridentinum hortatur, ne couiuges ante Benedictionem Sacerdotem in Templis ſuſcipiendam in eadem domo cohabitent.*

3 *Verbum (hortatur) non obligat, ſed excitare voluntatem videtur.*

4 *Natura Conſilij eſt, vt excitet ad deliberandum, non vt obliget ad ſequendum.*

5 *Sponſus conſumans matrimonium ante Benedictionem Eccleſiæ ſublato ſcandalo non peccat mortaliter, maxime ſi probabile ſit Incontinentiæ periculum, fallit ſi in*

Diœceſi

Diœceſi ſit ſpecialis ordinatio Ordinarij, vel ſi oriatur Scandalum, aut contemptio legis Eccleſiaſticæ, num. 6. & an peccatum incurratur prima vice ſolum, & quando, num. 7.

8 *Qui ſemel contraxit matrimonium non tenetur in ſecundo matrimonio Benedictionem recipere, mortuo primo coniuge ſi renubat, & ideo poteſt conſumare matrimonium abſque alia benedictione num. 10. vide num. 12.*

9 *Benedictiones reſpiciunt perſonas, & non nuptias.*

11 *Benedictio Sacerdotalis in ſecundo nubentibus, quando ſit ſeruanda Diœceſis conſuetudo.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grautur, ſi Barones eis prohibeant ne accedant ad domus ſuarũ Sponſarum, niſi contracto Matrimonio in faciem Eccleſiæ.

GRAVAMEN LVI.

1 INter cætera grauamina producta in Sacro Regio Conſilio pro parte Vniuerſitatis Vici de Montanæ S. Angeli contra Marchionem vtilem Dominum, illud etiam in quinquageſimo, capite fuit repoſitum, quod Marchio ipſe prohibebat, ne Ciues qui contraxerant Sponſalia accederent ad domus earum Sonſarum abſque licentia Capitanei, niſi poſt contractum Matrimonium in faciem Eccleſiæ. Et per Io. Felicem Schalaleonem Regium Conſiliarium, & cauſæ Commiſſarium extitit prouiſum, quòd circa id Capitaneus non ſe intromitteret, & abſtineret penès Figliolam Actuarium.

2 Solent tamen huiuſmodi præcepta fieri à Locorum Ordinarijs Epiſcopis ex mente *Sacri Concilij Tridentini ſeſſ. 24. de Reformat. Matrimon. cap. 1.* Vbi Sancta Synodus hortatur, vt coniuges ante Benedictionem Sacerdotalem in Templis ſuſcipienda in eadem domo minimè cohabitent.

3 Sed quia Concilium loquitur per verbum (hortatur) non obligare ſed excitare voluntatem videtur ad textum *in cap. fin. in fin. 4 diſtinct. Gloſ. in cap. 1. in verbo ſtatuta*, & ibi *Abb. num. 9.* & *Felinus num. 20. de Conſtitut.*

4 Stat enim Regula firma in iure noſtro, vt Conſilij natura ſit quod quamuis excitet ad deliberandum, non tamen obligat ad ſequendum, *l. cum pater, §. mando, & ibi Bart ff. de leg. 2. l. 1. §. idem Pomponius, vbi Gloſ. in verbo quia rem, ff. depoſiti, l. 1. §. ſi verò ſualeris, ff. de pæn. l. ſi enim ff. mandat. cap. cum olim de Arbitris*; plures concordantes citant *Gutierez de Tutel. part. 1. cap. 8. num. 4. Sanchez de Matrimon. lib. 1. diſp. 34. num. 24. Gonzalez in Reg. 8. Cancellar gloſ. 46. num. 36. cum ſeq.*

5 Vndè ante hanc Eccleſiæ Benedictionem ſponſum conſumantem Matrimonium ſublato ſcandalo, & contemptu legis Eccleſiaſtice, vt infra, non peccare mortaliter, maximè ſi probabilis ſit incontinentiæ periculum (quod in iuuenibus vtique præſumitur præciſè in primis ardoribus) cõmuni calculo apud ſcribentes eſt receptum; ſic inquam præ cœteris tradunt *Nauarr. in Manual. cap 22. num. 83. Ledeſma de Matrimon. quæſt. 45. Artic. 5. punct. 3. dub. 1. Rebell. de obligat. Iuſtit. quæſt. 7. num. 2. part. 2. libr. 2. Matiens libr. 5. nouæ Recopilat. tit. 10. gloſ. 1. num. 98. Coninch. de Sacrament. tom. 20. diſput. 27. num. 71. cum ſeq. Perez. libr. 5. ordinam. tit. 1. libr. verſic queri poteſt, Lopez in ſtruct. conſcient. part. 2. de Matrimon. cap. 39. Guſtierez in tractat. de Matrimon. cap 48. num. 3. Viuald. in Candelabr. Aur part. 1. de Matrimon. num. 254. Bonacin. in tractat de Matrimonio quæſt. 4 puncto 6.*

6 Quòd ſi vigore particularis diſpoſitionis in Diœceſi ſit per Ordinarium impoſita excommunicatio contra id agentes, prout in multis Regionibus ſeruatum vid(ilicèt in alijs contra tranſgreſſores pęna aliquarum librarum ceræ laboratæ imponatur) vel ſi oriatur ſcandalum, aut contemptio legis Eccleſiaſticæ, tunc in his caſibus non euitaretur peccatum mortale, ſi contrauentio ſubſequatur, vt per *Henriq. in Summa libr. 11. cap. 16. §. 2. Baſil. Pont. in tract.*

tractat. de impediment. Matrimon. cap. 26.§.2.verſic.ex quibus condit.4.

7 Sed in hoc velim aduertes & liga digito, quòd peccatum incurretur prima vice, quia huiuſmodi prohibitio non eſt, niſi vt debitus ordo conſumandi ſeruetur, & Reuerentia Benedictionibus debita, præmittẽdo eas priori copulæ, qua matrimonium legitimè conſumatur, illaſque habita ſeruari amplius nequit, ita *Sanchez in tractat.de Matrimon. lib. 3.diſput.12.num. 11.* vbi ſecus annuit quoties conſumatur matrimonium ante denunciationes, nam huiuſmodi prohibitio eſt ob impedimenti timorem, quod vigore denunciationum poteſt detegi, quæ ſanè ratio viget pariter in ſubſequentibus copulis, ſicque in diſcurſu habito cum diuerſis Theologis in facti contingentia concludebam, & ſequitur nouiter *Barboſ.* poſt hæc ſcripta viſus in ſuo *tractat. de Offic. & poteſt Epiſcopi allegat.32.num.182.part. 2.* Quo in loco omnia per nos dicta cum maiori cumulo Doctorum confirmat.

8 Cumque idem *loco indicat.num. 183.* reportet, vt qui ſemel contraxerit Matrimonium, & mortuo primo coniuge aliud inierit, non teneatur in ſecundo Matrimonio recipere Benedictionem,
9 quamuis fortaſſe primum fuiſſet inualidum, quia Benedictiones reſpiciunt perſonas, & non Nuptias, *Nauarr in Manual.cap.22.num.83.Mozz. de contract.tit. de Matrimon. cap. de Natur. Matrimon.num.10 Rebell.de obligat.Iuſtit.lib.3.queſt.20.num.3. Coninch. de Sacrament. diſput.27. dub. 8. num. 72. Perez in l. 1. verſic. & alia pęna, tit. 5. libr.1.Ordin.Sanchez.de Matrimon. lib.*
10 *7.diſput.82.num.15.& alij.* Ideo ſubintrat concluſio, vt qui aliàs contraxerit Matrimonium, & ſic eſt viduus, poterit conſumare Matrimonium ante quàm illud contrahatur in faciem Eccleſiæ, quia ceſſat ratio benedictionis recipiẽdæ, licèt, tutiùs, & honeſtius ſit abſtinere, remitto autem me iudicio Sanctæ Eccleſiæ.

11 Annuit tamen *Poſſeuin.in tractac.de Offic. Curat cap.10. num. 48.* ſemper in hoc ſeruandam Dięceſis conſuetudinem, quæ generaliter ſolet eſſe, vt ſi fęmina ſolùm non fuiſſet benedicta, non eſſet prohibitum fieri Benedictionem ſolemniter, vt poſt cæteros notarunt *Alter.de Cenſur. diſput. 11. de ſuſpenſ. cap.4. tom. 2. Genuenſ. in praxi Cur. Archiepiſc. Neapol.cap.59. Illuſtriſſimus Epiſcopus Ricc. in praxi fori Eccleſ. reſolut.313.in fin.part.1.in Magnis.*

SVMMARIVM

1 *Vaſſalli grauantur, ſi prohibeantur hoſpitari, ſiue albergare conſanguineos, & amicos exteros in eorum domibus.*

2 *Albergatio omnibus debet eſſe libera, & quare.*

3 *Hoſpitatio laudanda, & eius fauore cuncta ſunt concedenda.*

4 *Hoſpitalitatis laudes remiſſiuè.*

5 *Hoſpitari in Cauponis licet.*

6 *Receptatio Bannitorum conſanguineorum non eſt prohibita per Pragmaticam quartam de recept. Maleſ.*

7 *Conſanguinei excuſantur, ſi receptent conſanguineum etiam rebellem, & num. 15.*

8 *Affinem bannitum receptans non punitur.*

9 *Receptans affines ſpirituales non punitur.*

10 *Cognatio carnalis & ſpiritualis parificantur.*

11 *Cognatio ſpiritualis maior eſt carnali.*

12 *Fauore ſanguinis multa ſunt permiſſa, quæ aliàs ſunt prohibita.*

13 *Conuerſatio facta cum conſanguineo vel affine Bannito non punitur pęna ordinaria, ſed mitiori, & num.14.*

AR-

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi prohibeantur hoſpitari, ſiue albergare Conſanguineos, & Amicos exteros in eorum domibus.

GRAVAMEN LVII.

1 SAcrum Regium Conſilium pro grauamine reputauit prohibitionem factam Vaſſallis, ne in eorum domibus hoſpitari poſſint, & recipere valeant conſanguineos, & Amicos exteros venientes in eorum Terris.

Patet inquam, quia dum Ciuitas Theani conqueſta eſſet, quòd Illuſtriſſimus Princeps Hoſtiliani Vtilis Dominus vetaret tam Ciuibus dictæ Ciuitatis, quàm Caſalium, ne receptarent, & hoſpitarentur Amicos, & Conſanguineos non delinquentes, fuit iniunctum mandatum, quòd abſtineret, & caperetur informatio.

2 Albergatio ſi quidem omnibus debet eſſe licita, nec impediri debet tamquam nociua libertati, *Rota in Ilerden. exemptionis coram R.P.D.Bubalo*.

3 Confert quia hoſpitalitas eſt fauorabilis, & venit laudanda, & ideo eius fauore cuncta ſunt concedenda.

4 Perplura inquam de Hoſpitalitate ipſa, eiuſque laudibus patent, *Deuteronom.10.& 19. Eſau. 18. Matth. 25. 36 37. Luc. 14.* & videndi ſunt *Marc. Tull. lib. 2. de Offic. & Senec. libr. 4. etiam de Offic.* non omiſſis *DD. in l. omnia priuilegia C. de Epiſcop. & Cleric. & Caſſan. in Cathalog. gloria Mundi part. 11. conſid. 46.* vbi fusè loquitur.

5 Redditur verum ſupradictum Grauamen, quia ſi liceat hoſpitari in Cauponis, in quibus ſolet fieri ſolutio per itinerantes, nec Baronibus competit ius prohibendi, vt ſupra *in Grauam. 73. tom. 2.*

Igitur eò fortiùs amicitiæ vel Conſanguinitatis cauſa hunc actum facere ſubditis non erit prohibitum.

6 Nec non iuuat, quòd vigore *Pragmatica IV. de Receptatoribus Malefactorum*, non eſt prohibita Bannitorum conſanguineorum receptatio, pro quorum excuſatione videndi ſunt *Andr. in §. Receptatoribus de pac. Iuram firmand. Bombin. dub. 11. poſt eius Conſilia, Bertazzol. conſil. crimin. 498. Afflict. in Ru-*
7 *bric. de* Iur. *protomiſeos num. 16.* Vbi ait conſanguineum excuſari, ſi receptauerit conſanguineum etiam rebellem, ſequitur *Reg.* Rouit. *in dicta Pragmat. 4.*
8 *num. 3.* amplians *num. 5.* illam pragmaticam procedere ne dum in conſanguineis, ſeu affinibus carnalibus, ſed etiam
9 ſpiritualibus, prout ſunt Compatres, & Commatres, & filioli ex traditis per
10 *Tiraquell. de pœn. temperand. cauſ. 21.* Cum parificentur cognatio ſpiritualis, & carnalis, *cap. debitum de Bigam. Ioan. Andr. in* Regul. *poteſt quis per alium num. 6. de* Reg. *Iur*, Regens *Valenzuel.*
11 *conſ. 159. num. 12. volum. 2.* vbi quòd imò cognatio ſpiritualis maior eſt carnali *cap. pittarium, vbi gloſ. in verb. multò magis 30. quæſt. 3. Melchior. Gullec. de cognat. ſpiritual. cap 5. num. 7. Roias de ſucceſſ. cap. 28. num. 7.*
12 Fauore enim ſanguinis multa permittuntur, quæ alioquin eſſent prohibita *Laurent. in deciſ.* Rota *Auenion. 1. nu. 4. addo Caſtill. deciſ. Sicil. 161. part. 2.*
13 vbi etiam quòd conuerſatio facta cum conſanguineo, vel Affine Bannito non eſt punienda pœna ordinaria, ſed mitiori, ex *l. 1. & 2. ff. de* Recept. *& ex DD.*
14 *in l. 1. C. de his qui latrones*, & quòd ſi ſtatuto caueatur, vt nullus recipiat domi ſuæ bannitos ſub certa pœna, ſi conſanguineus recipiat conſanguineum, non tenetur pœna ſtatuti ex *Rim. Iun. conſil. 327. in fin. libr. 3. Nell. de* Bannitis *in 3. part. 2. Tempor. quæſt. 21. Foller. in Conſtitut.* Regni *Patarenorum, num. 56. & ſeq. Monteleon. in ſua Prax. arbitr. par. 4. num. 908.* latè *Farinacc. in practic.*
15 *criminal. quæſt. 123. à num. 32 cum ſeq.* vbi teſtatur de commun. idem dicens de inquiſitis de crimine læſæ Maieſtatis, ex communi pariter DD. ſententia, quam præ cæteris ſectantur *Gigas de pluribus, & var. quæſtion quæſt. 5. num. 17.* Barouſ. *conſi. 192. num. 4. libr. 3.* Rimin. *Iun. conſil. 635. num. 9. & 10. Port. conſil. 206. num. 11. Nizzol. allegat. 43. num. 17. cum pluribus ſequentibus.*

SVM-

SVMMARIVM.

1 *A Magiſtris Nundinarum appellatur ad Tribunalia Regia.*

2 *Vaſſalli ſi prohibentur recurrere ad Tribunalia Regia in grauaminibus à Magiſtris Nundinarum grauantnr, intellige vt num. 3.*

4 *Feudo conceſſo à Barone cum aſſenſu Regio ob delictum, vel culpam ſi redeat redit ad Baronem, non ad Regem.*

5 *Cauſa potentior, & originalis attenditur.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando à Grauaminibus illatis per Magiſtros Nũdinarum, vulgò (Maſtri Mercati) cogantur appellare ad Iudicem ſecundarum cauſarum Baronalem, & impediantur adire Regia Tribunalia.

GRAVAMEN LVIII.

1 IN caſibus grauaminum illatorum per Magiſtros Nundinarum, tempore quo illæ reguntur eſſe recurrendum ad Tribunalia Regia firmat *Minadous conſil.* 24. & fusè probat *Borrell.conſil.86. per totum*, vbi diſcutiendo articulum ſi à ſententia Officialis Nundinarum, ſeu Mercatus debeat appellari ad Iudicem Appellationis Vniuerſitatis, Baronis, vel Regis tandem in ea reſidet ſententia, Regios Magiſtratus de cauſis appellationum in caſu ſuo Iudices eſſe.

2 Quare ſi Vaſſalli impediantur in huiuſmodi grauaminum cauſis ad Regia Tribunalia habere recurſum, ſub prætextu quòd Barones prætendant, illos debere adire ſuos Iudices ſecundarum cauſarum, vtique grauantur.

3 Cæterùm modificabis hanc firmatã concluſionem procedere, & eſſe veram quando priuilegium Nundinarum reperiatur conceſſum Vniuerſitati immediate à Principe, & ab ipſo, vel ab Vniuerſitate ſingulis annis eligitur Magiſter Nundinarum, at ſecus ſi præcedente Regio Aſſenſu Baro priuilegium Nundinarum Vniuerſitati conceſſiſſet, quia tunc in caſu appellationis eſſet adeundus Iudex ſecundarum cauſarum eiuſdem Baronis prout ſic in facti contingentia contra Vniuerſitatem Ciuitatis Muri ad fauorem Comitis tutatur *Capiblanc.practic.quaſt. ſuper pragmat. 8. Baron capit.* 39. *tom.* 2. adducens illud
4 ſimile, quòd conceſſo feudo à Barone cum Aſſenſu Principis ob culpas, & alias cauſas à legibus feudorum indictas, Feudum id non deuoluitur ad Regem à quo mediatè tenetur, ſed ad Regem, qui immediatè veſtiuit, quia
5 originalis, & potentior cauſa attenditur, & ab eo iuriſdictio, & cætera dicuntur collata, vt per *Andr. in capit. 2. num. 4. verſic. patet ergo, de pac. tenend. Afflict. deciſ. 282. num. 12. Camill. de Curt. in diuerſ. feudal. fol. 62. à num. 79. Bambacar. in ſua repetit. cap. Domino cõmittente ſi de feud. defunct. contr.* Vnde dicit ipſe, quòd quando conceſſum immediatè dependet à Barone ad eiuſdem Officiales eſt recurrendum ſuper appellationibus interpoſitis à Magiſtro Nũdinarum, ne ſuam iuriſdictionem minuendi detur anſa, ſicque annis longè elapſis reminiſcor conſuluiſſe veridicũ, & Doctiſſimum Dominum Genitorem meum Io. Dominicum Nouarium.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, ſi ędificare in ſuo, vel extra Terram prohibeantur abſque Baronum licentia, & num. 9. & 10.*

2 *Portulani non poſſunt impedire Ciues, vt non fabricent, vel reficiant domus, & aperiant, vel claudant feneſtras, & ianuas, niſi loca publica non occupentur aut impediantur.*

3 *Aedificare in ſuo, & altiùs tollere*

vſque

vſque ad Cælum cuique licet fodere, & excauare etiam cum damno Vicini, niſi ad iniuriam vicini principalitèr fiat.

4 *Furnum in re ſua quilibet facere poteſt, & non præſumitur fieri ad damnum vicini.*

5 *Feneſtras in proprio pariete cuilibet facere licet.*

6 *Feneſtras habens in pariete cõmuni abſque cantonibus, vel cancella ferrea ex Conſuetudine Neapolitana, claudere illas debet.*

7 *Aedificare in muro diuiſorio inuito vno ex ſocijs non licet, cùm damnum alteri infertur. Quid in muro, qui poſſidetur pro diuiſo.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi ędificare in ſuo, vel extra Terram abſque Baronum licentia prohibeantur.

GRAVAMEN LIX.

1 IVs libertatis infringitur, quando Barones faciunt prohibitiones, nè Vaſſalli ædificent in ſuo, niſi ab ipſis obtenta licentia, & proinde in huiuſmodi caſu grauant, & poteſt iniungi eis mandatum, ne id faciant, prout ſic ad inſtantiam Terræ Viggiani fuit prouiſum contra Ioannem Iacobum Denticem vtilem Dominum, qui cùm prohibuiſſet, nè Ciues dictæ Terræ ædificare poſſent domus in eorum Territorijs ad ipſorum arbitrium, fuit decretum debere licere dictis hominibus in proprijs locis ędificare, exiſtente Commiſſario Regio Conſiliario Laurentio Polo, ſicque aliàs fuit determinatum ad fauorem Terræ Orioli contra Portulanum, fuit inquam in caſu iſto prouiſũ, licere vnicuique in ſolo proprio fabricari facere abſque licentia Portulani, dũmodo fabricæ faciendæ non impediant publicum. Cumque eadem Vniuerſitas Orioli conquereretur, quòd quando Ciues, & habitantes vellent diruere ſuos muros, & illos reficere, & facere ampliores, vel magis paruos, vel longiores, quàm per prius erant, vel facere portas, & feneſtras, vel illas claudere, & alibi conficere, & ob id eſſent impedita à Portulano, qui contra non obtemperantes exigebat pęnam, fuit prouiſum, vt liceret Ciuibus dictæ Terræ facere omnia ſupradicta, nulla obtẽta, nec petita licentia, dummodo loca publica non occupentur, nec in aliquo impediantur, & hoc in Anno 1583. die 15. Menſis Iunij, Conſiliario Theodoro Commiſſario, & de hoc etiam vidi porrectum Grauamen contra Baronem ab Vniuerſitate, & Hominibus Terræ Auigliani, vt in proceſſu inter eos in Banca Figliolæ.

3 Stat enim regula, cuilibet licere in ſuo ædificare, & altiùs vſque ad cælum extollere, *l. altiùs ff de ſeruitut. & Aqu. l. ſi intercedat, & ibi Gloſ. de ſeruitut. vrban. prædiorum, Menoch. de arbitr. Iudic. caſ. 56. libr. 2. Vrſutus deciſ. 306.* qui circa hanc concluſionem diſcurrunt, & declarationes reportant, *Gratian. forenſ. diſceptat. tom. 3. cap. 432. Theſaur. deciſ. 23. & 41.* & præ cæteris nouiter fusè *Viſcont. in concluſ. Iur. in verbo Aedificare*, vbi plura cumulat, nouiſſimè magis latè *Vrſellius in examin. apum, ſiuè concluſ. legal. concluſ. 62. in eodem verbo Aedificare*, Vbi quòd ne dum ædificare cuilibet licet in eius ſolo, & ad ſidera extollere, verùm etiam fodere, excauare, & ſimilia agere, etiam cum damno vicini, dummodo tamen id principaliter animo nocendi non faciat, ſed benè, vt ſibi prodeſſe poſſit ex *Marſil. ſingul. 154. Duen. regul. 32. Soccin. regul. 137. Cepoll. in tractat. de ſeruitut. Vrban prædiorum, capit 39. Afflict. deciſ. 328. Magon. deciſion. 29 Franciſc. Marc. deciſ. 499. tom. 1. Baratt. in deciſ. Rot. Rom. 38. & 631.* ad materiam recentiſſimè *Dauid Dorinus in Bibliothec. Iuris Conſultorum, in verbo Aedes, & Aedificium.*

4 Et poſſe quemlibet facere furnum in re ſua, & non præſumi feciſſe ad damnum alterius poſt antiquiores firmarunt *Guid. Papa deciſ. 298. Gaill. obſeruat. 69. numer. 26. libr. 2. Theſaur. deciſ. 16. Apicell. allegat. 1. ſub num. 14.* vbi latè declarat *dicta l. Altius C.*

de ſeruitut.& aqu.& l. Meziana C.de Aedific priuat.

5 Et feneſtras in proprio pariete li-
cere vnicuique ad libitum facere ſcrip-
ſerunt *Bald. Salicet. & Caſtrenſ. in*
dicta l. Altius, C.de ſeruitut.Cępol.in
tit. de ſeruitut. in principio, quos refert
Amat. conſil. 40. vbi tamen concludit,
in communi pariete feneſtras haben-
tem, & ſi antiquas, ſine tamen can-
tonibus, vel cancella ferrea ex Nea-
politana conſuetudine illas claudere
debere, ſicque dicit iudicatum in Ma-
gna Curia Vicariæ, & in Sacro Regio
Conſilio, videndus Illuſtriſſimus, &
Reuerendiſſimus *D. Ricc. deciſ. Curiæ*
Archiepiſcopalis Neapolitanæ 265. par-
te 2.

7 Prout ſuper communi Muro diuiſo-
rio nec licet vni ex ſocijs ſuperædifica-
re, inuito altero ſocio, cui damnum
infertur, *l. Sabinus, l. ſi ædes, ff. com-*
mun.diuid.l.quidam Hyberus, vbi etiam
in *§. & parietem, & l. fiſtulas in prin-*
cipio, ff.de ſeruitut. Vrban. prædiorum,
latè *Regens Valenzuel. conſil. 118. vo-*
lum.2. Reg. Rouit. in deciſ. 30. vbi *num.*
2. firmat, quòd ſi paries communis pro
8 diuiſo inter ſocios poſſideatur, poteſt
altero inuito altiùs extolli, etiam ſi ta-
lis paries non fuerit conſtructus ad
vſum ædificandi, ſed ad clauſuram, vt
latiùs apud eum eſt videre, addo *Vi-*
ſcont.in concluſ.Iur.in verbo Murus.

9 Hinc ex ſupradictis, cùm Vniuerſi-
tas Terræ Vici de Montanea conque-
ſta eſſet de Marchione ſuo Vtili Domi-
no, quòd prohiberet Ciues, nè confi-
cerent fabricas in eorum domibus exi-
ſtentibus ante palatium ipſius Mar-
chionis, nec ibidem feneſtras aperi-
rent, correſpondentes extra muros
dictæ Terræ, mediante Decreto Ioan-
nis Felicis Schalaleonis Regij Conſi-
liarij, & Commiſſarij extitit prouiſum,
nè prohibeantur Vaſſalli ædificare ſu-
per eorum domibus, & quòd liceat al-
tius extollere ædificia, & aperire fe-
neſtras, dummodo ædificia non tangant
parietes dictæ Terræ, vt in Banca Fi-
gliolæ.

10 Ad cuius Vniuerſitatis pariter fa-
uorem extitit decretum, quòd cùm
ex abundantia populorum intus Ter-
ram deficerent habitationes, liceret
Ciuibus extra Terram ædificare no-
uas domus ad eorum libitum, abſque
vlla licentia, exiſtente Commiſſario
eodem Regio Conſiliario Schalaleo-
ne, vt patet in ſupradicto proceſſu.

SVMMARIVM.

1 *Iudex tenetur inquirere criminis veritatem, quæ coarctanda non eſt.*

2 *Vaſſalli grauantur, ſi dicta Teſtium formaliter vt referuntur, pro & contra reos non recipiantur, & tenentur in ſindicatu Iudices ad omnia damna, & intereſſe, num. 10.*

3 *Dicta Teſtium recipi debent pro & contra inquiſitum integra, & prout proferuntur, etiam contra Fiſcum, & omiſſa, quæ contra Fiſcum faciunt, receptio eſt nulla, num 11.*

4 *Fiſcus non poteſt dictum Teſtis acceptare, reiecta qualitate minuente delictum.*

5 *Fiſcus tenetur aſſentire Interrogatorio partis, an talis ſit inimicus, vel ne.*

6 *Qualitas atteſtationi adiecta ſcindi non debet.*

7 *Teſtis dictum diuidi non poteſt.*

8 *Iudex tenetur interrogare teſtes ſuper toto negotio, vt rei Innocentiam deinde exploret, nec omittere debet, quod oretenus audiuit, nec qualitatem illi adhærentem.*

12 *Actus geſtus contra Iuris diſpoſitionem eſt nullus.*

13 *Actus geſtus contra legem pro infecto habetur.*

AR-

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi dicta Teſtium formaliter vt referũtur pro, & contra Reos non recipiantur.

GRAVAMEN LX.

1 CVm teneatur Iudex criminis veritatem inquirere, quæ coarctanda non eſt, *l.2. & ſeq. ff. de Interrogat. act. Becc.conſ.145.nu 21. Franc. Marc. deciſ.382.tom.2.*

2 Ideo neſcio, quo pacto, quaue de de cauſa ſoleat ab iniquis ſeruari tempore capturæ informationis dicta Teſtium formaliter prout referuntur prò & contra Reos extendere, ſed ſolùm quæ contra miſeros inquiſitos faciunt, ſcribere mandant, & Actuarij ſcribunt, quod ſicuti ſatis peximitatis ſapit, ita & ſubditorum inducit grauamen.

3 Iudex enim, & Actuarius depoſitionem Teſtis ſimpliciter vt pronunciatur nec damnoſa fiſco omiſſa, illam contra contra Reum facientem in ſcriptis redigere debent, cùm integrè illa ſit ſcribenda, prout ſic in Regno habemus prouiſum vigore Particularis *Pragmatica 6. ſub Rubric. de Actuarijs, & Scribis*; vbi mandatur, pro, & contra inquiſitos dicta Teſtium recipi debere, ſicque adnotarunt *Niger in cap. Regni, ſi eum ſceleratis, num.37. Grauat. ad Veſtr. libr. 6. cap.2. num.44. Baiard. ad Clar. in §. final. quæſt.23. Guazzin. de Reorum defenſ. cap.2 defenſ.14. Farinac. in practic. crimin. quæſt.74. num.16. D. Riccius deciſ. Cur. Archiep Neap. 88. part. 4.* vbi nos allegando pariter deciſum teſtatur,
4 Fiſcum non poſſe dictum Teſtis acceptare, reiecta qualitate minuente delictũ,
5 & *deciſ.290. part.3.* aſſerit, Fiſcum teneri aſſentire interrogatorio partis, An teſtis ſit inimicus, vel nè.

6 Qualitas, inquam, atteſtationi adiecta ſcindi non poteſt, *Simon de Petris conſ. 178. num.10. & 11. Surd. conſil.137. nu. 68. Guazzin. de Reorum defenſ. cap.35. num.11. defenſ. 32. Farinac. in practic. criminal. quæſt. 43. num.19.* reportans *deciſ. Rota 49. num.5. & 7. poſt eius conſ.*
7 *volum.* 2. Teſtis dictum non poſſe diuidi, vt per *Ancharan. in cap. ſi quid veri num. 2. diſtinct. 37. Giurba conſil. crimin.23.* vbi latè tractat, ſi liceat ne Iudici teſtem interrogare, vt eius dictum Fiſco vtile in ſcriptis redigat, & damnoſum, in totum, vel in parte reijciat, & firmat *num. 4.* Iudicem teneri inter-
8 rogare Teſtes ſuper toto negotio, vt Rei innocentiam deinde exploret ex *l. ſi non defendatur*, cum ibi notat. per *Bar. ff. de pen. l.1. §. fin.* & ibi idem *ff. de quæſt. Marſil. conſil.17. Menoch. de præſumpt. libr.5 præſumpt.48. num.2.* & meminit *ſub num.5. de opinione Guazzin. Reorũ defenſ.14. cap.2. n.5.* qui aduerſus *Scacc. de Iudic. cap. 86. num.9.* inquit, quòd ſi Iudex oretenus audierit Teſtem, inte-
9 gram eius depoſitionem omittere non debet, nec partem aliquam, imò nec qualitatem illi adhærentem, niſi tamen audito oretenus Teſte opinetur Iudex, quòd ſubornatus ille ſit ad falſum deponendum, quod dixerunt pariter *Clar. in §. fin. quæſt. 23. in princip. & Farinac. in pract. Crim. quæſt.74. num.16.*

10 Inde his veris exiſtentibus, facilè inferri poteſt, quòd ſi Iudex, vel Magiſter Actorum non recipiant dicta Teſtiũ integra pro Reo, & contra Reum, tenentur in Syndicatu, & debent condẽnari ad omnes expenſas, & intereſſe, quæ paſſus fuit miſer Inquiſitus.

11 Quinimò vbi in defenſione Rei conſtaret, dicta teſtium integra non fuiſſe recepta iuxta tenorem allegatę *Pragmatica* non poſſet ſubſequi condemnatio, & ſi poſt condemnationem conſtaret Iudici ad quem, veniret reuocandа, cùm ſit actus geſtus contra iuris
12 diſpoſitionem, qui non valet, nec tenet, quamuis ipſe per legem ſpecificè non retractetur, vt in Reg. *quæ contra fiunt de Regul. Iur. in 6.* conducit *Text. in c. nouit de his, quæ fiunt à Prælat. Vin. dec. 321.* vbi quòd conſequenter Actus
13 factus contra legem pro infecto habetur, *ex l. non dubium de legibus, cap. Imperiali 25. quæſt.3.*

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur ſi prohibeantur deferre ferramenta ſui exercitij, & arma Ruralia, & num. 3. & 5.*

2 *Probibitus deferre arma, non cenſetur probibitus deferre ferramenta eius artis, intellige, vt num. 7.*

4 *Arma minus trium palmorum trabi probibentur, ſi tamen abſcondita trahantur, vt numero 6.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi prohibeantur deferre Ferramenta ſui exercitij, & Arma Ruralia.

GRAVAMEN LXI.

1 OCcurrit, quòd Vaſſalli portant Ferramenta neceſſaria pro ſeruitio ſuarum artium, & ad vſum proprij exercitij, & Barones carcerant eos ſub hoc prætextu, ob quod Vaſſalli conqueruntur, & certè iuridica eſt eorum conqueſtio.

2 Siquidem vbi quis prohibetur deferre arma, non cenſetur prohibitus deferre Ferramenta eius Artis, *Afflict. in Conſtitut. Regni, Si quis aliquem, ſub numer. 7.* Rubrica *de percuſſion. illicit. cum Arm. Intrigliol. ſingular. 7. libro 1.*

Inde in hoc Regno vigore *Pragmatica 28. ſub Rubric. de Armis*, licèt prohibeantur aſportari quælibet arma, acutam aciem habentia, tamen excluduntur neceſſaria pro alicuius Artis exercitio.

Vnde cum quidam Baro annis elapſis prætenderet ſub banno promulgato à ſuo Capitaneo circa Armorum aſportationem, incluſum fuiſſe Magiſtrum Ioannem Antonium Torrettam, qui exercebat artem Fabri lignarij, & fuerat captus à Birruarijs cum ſcarpello duorum palmorum ſatis acuto, habito recurſu ad Regiam Audientiam Apuleæ Ego vti Regius Auditor relaxaui prouiſiones, quòd veris exiſtentibus narratis in comparitione mihi porrecta, ſcilicèt quòd præfatus Ioannes Antonius eſſet Faber lignarius, ſi pro alia cauſa non detineretur carceratus, ipſe ſtatim excarceraretur, prout cum effectu in vim dictarum prouiſionum fuit è carceribus dimiſſus.

3 Hinc iuridicè cùm in Anno 1584: coram Domino de Franchis tunc Conſiliario & cauſæ Commiſſario, deinde Præſide S. C. comparuiſſet procurator Vniuerſitatis Cobactæ, dicens nouiſſimè Magnificum Baronem per eius Officiales prohiberi feciſſe, quòd Ciues tam in acceſſu, quàm in receſſu, quem faciebant ab eorum agris non poſſent arma Ruralia aſportare, & in ſpecie Securas, ſiue Accettas, Roncas, Separolas, & ſimilia deſeruientia pro vſu agrorum, & Aratrorum, & nè poſſent ire, & redire abſque igne, & proinde inſtaret prouideri, ne tales prohibitiones fierent, & licere Ciuibus de die, ac nocte pro vſu agrorum arma prædicta aſportare in acceſſu, & receſſu ab eorum agris abſque igne, etiam quòd Securæ, & Rōchę ſint minus trium palmorum, licèt
4 pro parte Baronis eſſet replicatum, arma minus trium palmorum non poſſe trahi ex prohibitione *Regiæ Pragmaticę* extitit tamen prouiſum, quòd Magnificus Baro abſtineret, & prædictis Ciuibus liceret aſportare arma prædicta Ruralia, & in ſpecie Securas, ſiue Accettas, Roncas, & Riparolas in Grauamine contenta, etiam noctis tempore abſque igne, pęnès de Felice Actuarium, vt in proceſſu Grauaminum dictæ Terræ fol. 270.

5 Et aliàs ita reperio fuiſſe per Regium Conſiliarium de Altomare ad fauorem Ciuium Terræ Petremolariæ contra Illuſtr. Marchionem Vtilem Dominum, qui prohibuerat aſportationem dictorum Armorum, & ob id carcerabat pauperes Ruſticos, & Agricolas, de quo facta relatione per eundem in Sacro Regio Conſilio fuit confirmatum

die

Digitized by Google

die 3. Decembris 1569. vt in Banca Iubeni.

6 Licèt cùm Vniuerſitas Tertę Viei de Montanea conqueſta eſſet, quòd eius Officialis emiſiſſet Bannum, ne aſportarentur ſecuræ cum aſtis minus trium palmorum, per Regium Conſiliarium Schalaleonem Commiſſarium fuit prouiſum intelligi tale Bannũ contra aſportantes illas abſconditè, quaſi quòd tūc videantur habere animum delinquendi, vt in proceſſu in Banca Figliolæ.

7 Et aliàs Vniuerſitatem Ciuitatis Theani, cum Illuſtriſſimo Principe Hoſtiliani fuit prouiſum licere hominibus dictæ Ciuitatis portare Arma Ruralia, & ad cuiuſque vſum, & exercitium neceſſaria tempore tamen congruo.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, ſi probibentur extrahere victualia ab eorum domicilijs, vt illa vendant pro eorum neceſſitatibus ſupplendis, & num. 3. ſecluſa neceſſitate propriæ Terræ, num. 4.*

2 *Cuilibet licet vendere, & emere, alioſque contractus gerere.*

5 *Tracta datur extra Regnum neceſſitate non vrgente.*

6 *Sindici, & Electi tempore careſtiæ & eius ſuſpicionis, poſſunt facere banna, ad hoc vt annona ſit in Ciuitate, quod nemo extrahat de Ciuitate Victualia.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi prohibeantur extrahere Victualia ab eorum Domicilijs, vt illa vendant pro eorum neceſſitatibus ſupplendis.

GRAVAMEN LXII.

Banna prohibitiua, nè ſubditi extrahere debeant Victualia à proprijs laribus ad alibi vendenda regulariter inducunt Grauamen, quia cuilibet debet eſſe licitum extrahere propria bona, vt vendat currentibus egeſtatibus ſuccurrendi cauſa, aliàs eſſet impedire libertatem contrahendi, quòd

2 iura non concedunt, nam ſtat regula, cuilibet licere vendere, & emere, contractuſque alios gerere, nec illis impedimentum abſque grauamine præſtari poteſt, vt dixit *Rota in vna Recanaten. Contractus coram R. P. D. Lugdunen. allegat textum in l. Libertas negotiationis ff. de Iure patron.*

3 Hinc cùm pro parte Vniuerſitatis Terræ Sibaris fuiſſet habitus recurſus ad Sacrum Regium Conſilium contra Comitem eius Vtilem Dominum, & Officiales ab illo dependentes, eò quia tam in tempore abundantiæ, quàm penuriæ ſemper vetabant ipſos Ciues, ne poſſent extrahere a dicta Terra propria frumenta, ordea, & alia legumina, pro illis vendendis ſatisfaciendi cauſa ſolutionibus fiſcalibus, & alijs eorum neceſſitatibus, extitit propterea decretum, & prouiſum per Io. Felicem Schalaleonem Regium Conſiliarium, & Cõmiſſarium licere vendere volentibus, vendere, & extrahere pariter, ſalua prouiſione, tempore magnæ neceſſitatis, quo caſu vendantur inter Ciues, vt patet in proceſſu grauaminum dictæ Terræ, apud Sarnum tunc Actuarium, & debere abſtinere à tali prohibitione Vtilem Dominum Terræ Valuæ reperio prouiſum aliàs, vt in Banca de Mõdellis, exiſtente Commiſſario Regio Conſiliario Vitello.

4 Secluſa inquam neceſſitate propriæ Terræ, huiuſmodi extractio non poteſt prohiberi, imò neceſſitate non vigente

5 in Regno Tracta datur extra illud, vide *Reg. de Pont. in tract. de Poteſtat. Proreg. tit. de tract. ſeu extract.*

6 Tempore ſiquidem careſtiæ, & quando eſt ſuſpicio deficiendi in proprio loco, Sindici, & Electi Vniuerſitatum poſſunt procurare huiuſmodi Banna prohibentia extractionem à proprijs Terris, & Ciuitatibus, & ita intelligo loquutum fuiſſe *Montanar. in pragm. 2. num. 63. de Adminiſtr. Vniuerſ.* quatenus generaliter concludit, Sindicos, & Electos poſſe facere Banna, ad hoc vt Annona ſit in Ciuitate, quòd nemo extrahat de Ciuitate Victualia ex *Bal. in l. l. cætera §. ſed ſi quis, ff. de leg. 1. & ibi* Arctin.

Aretin Rip. de peſt. in tit. de Remed. ad cõſeruand. vbertat. num. 42. Guid. Pap. deciſ. 373. ſicque videtur innuere *Viſcont. in concluſ. Iur. in verbo vendere, fol. mihi 282. column. 1. in princip.*

SVMMARIVM.

1 *Aleæ nomen omne fortunæ luſum complectitur, omneſque ludos in fortunæ varietate conſiſtentes.*

2 *Ludi, in quibus caſus euentuſque expectatur prohibitus.*

3 *Aleæ inſtabilitas atque incertitudo fallax.*

4 *ludi vſus deteſtabilis propter plura, & infinita mala, quæ inde oriuntur.*

5 *Luſores odoſi ſunt.*

6 *Ludi materia odioſa.*

7 *Ludens in ludo prohibito, & in magna quantitate vix datur caſus quòd non peccet, propter tot mala, & delicta, quæ ex ludo proueniunt.*

8 *Omnis ludus in pecunia, vbi agitur de lucrando, vel amittendo prohibitus.*

6 *ludus de per ſe, ac de ſui natura non eſt prohibitus, ſed propter mala accidentia.*

10 *Clerici omninò debent eſſe alieni à ludo.*

11 *Clericl luſores diuerſis pęnis plectuntur.*

12 *Clerici luſores nequeunt obtinere beneficia Eccleſiaſtica, & ſi conferanntur collatio eſt nulla etiam ſi non fuerit monitus, quod tamen declara, vt num. 13. & 14*

15 *Clericus ludens incidit in peccatum mortale.*

16 *Pęna luſus quæ ſit in Epiſcopo, & alijs Clericis in ludo perſeuerantibus.*

17 *Clerici ludentes non excuſantur ex conſuetudine, niſi tamen cum luderent in ludis permiſſis, & cauſa recreationis, num. 18.*

19 *Iudex tenens ludum, ſeu baraptariam poteſt priuari officio.*

20 *Voluntas teſtatoris omninò ſeruanda eſt, & ab ea nullatenus eſt recedendum.*

21 *Tutor teſtamentarius poteſt remoueri à tutela, non obſtante quòd teſtator eius qualitates non ignorauerit.*

22 *Luſor repellitur à teſtimonio ferendo, nec poteſt facere teſtamentum, aut admitti ad aliquod publicum officium.*

23 *Ludus in quibus permiſſus, & quando etiam in foro conſcientiæ.*

24 *Baro grauat Vaſſallos ſi prohibeat ludi ludis non prohibitis à Regia Pragmatica, & num. 28.*

25 *Ludus pilæ non eſt prohibitus, nec pilæ magnæ flatu plenè vulgo (dello Pallone)*

26 *Ludus ſcaccorum nec Clericis eſt prohibitus & dè eius origine & inuentione, num. 27.*

29 *Ludens in ludo prohibito ſi perdiderit, nec in foro conſcientiæ tenetur ſoluere, & ſecus ſi in ludo permiſſo, num. 30.*

31 *Ludus quando appelletur crimen.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi vetentur ludere Aleis, & alijs ludis in caſibus de Iure non prohibitis.

GRAVAMEN LXII.

1 Aleæ nomen omne fortunæ luſum complectitur, omneſque ludos in Fortunæ varietate conſiſten tes, vt ſcri-
2 bit *Cuiac. libr. 4. Cod tit. 43.* Et idcirco hi ludus, in quibus caſus euentuſque expectatur fortuitus prohibiti fuere; quia

de re

de re meminit *Horatius libr. 3. Carminum*, dum inquit:

Seu magis vetita legibus Alea.

3 Propterea ſui inſtabilitatem, atque incertitudinem fallacem illam appellauit *Ouid. libr. 4. de Ponto*.

Nam neque me vinum, nec me tenet Alea fallax.
Per quæ clam tacitum tempus abire ſolet.

4 Vnde ludi vſum deteſtabilem eſſe propter plura, & infinita propè modum mala, quæ inde veniunt: Nemo eſt
5 qui ignorat; Idcirco luſores odioſi ſunt,
6 prout materiam ludi odioſam appellat *Monach. deciſ. Florent. 2.* & vide *in l. fin. C. de Relig. & ſumpt funer.*

7 Et propter tot mala, & delicta, quæ ex ludo proueniunt, vix datur caſus, in quo ludens in pecunia in magna quantitate, & præſertim ludo prohibito non peccet.

8 Quare meritò omnis ludus in pecunia, hoc eſt vbi agitur de lucrando, & de perdendo pecuniam de iure prohibitus eſt, *l. ſolent §. Senatus Conſultum ff. de Alea luſu, & Aleat.* cuius verba ſunt, *Senatus Conſultum vetuit in pecu-*
9 *nia ludere*, *Gratian. deciſ. 40.* licèt ludus de ſe, ac de ſui natura non ſit prohibitus ſicuti prohibita ſunt alia delicta, ſed prohibitus ſit propter mala accidentia, cùm ex ipſo proueniant Inſaniæ, Blaſphemiæ, patrimonij Diſſipatio, Furta, & alia ſimilia, & peiora, vt quotidie videmus, & conſideratur in *Pragmat. 2.* & alibi *ſub Rubrica de Aleator.* & notauit *Gramat. in deciſ. 11.* qui nonnulla cumulat.

10 Quæ omnia præuidendo Sanctiſſimi Pontifices meritò ſanxierunt, Clericos debere omninò eſſe alienos à ludis, *cap. Clerici il 2. de vita, & honeſtat. Cleric. cap. Epiſcopus 35. diſtinct. cap. inter dilectos de exceſſibus Prælat. Sacrum Concil. Tridentin. ſeſſ. 22. cap. 1. de Reformat.*

11 Ita quòd Clerici luſores diuerſis pœnis plectuntur, quarum prima eſt, vt ne-
12 queant obtinere beneficia Eccleſiaſtica, *Rot. diuerſ. deciſ. 526. part. 1. Verall. deciſ. 219. part. 3.*, in tantùm, quòd ſi illis conferatur collatio erit nulla, *capit. 1. 34. diſtinct.* quod eſt verum, etiam ſi
13 non fuerit monitus, vt à ludo deſiſteret & licèt nequeat beneficium obtinere.

14 Clericus luſor, non tamen priuabitur obtento, niſi poſtquam fuerit ter monitus, vt à ludo deſiſtat, & ipſis monitionibus non obſtantibus luderet, quia tunc poſſet etiam priuari beneficio iam obtento, *Graff deciſ. aur. libr. 3. cap. 8.*
15 qui pariter aſſerit incidere iu peccatum mortale, & hæc erit ſecunda pęna.

16 Tertia pęna eſt, vt Epiſcopus, Presbyter, vel Diaconus in ludo perſeuerantes deponantur, Subdiaconi ac cęteris Ordinibus inſigniti ſunt excommunicandi, *cap. Epiſcopus 35. diſtinct.* quæ pęnæ ſunt confirmatæ *per Sacrum Concil. Tridentin.* vt habetur *in cap. 1. in fin. ſeſſ. 22. de Reformat. & ſeſſ. 24. cap. 2. etiã in fin. de Reformat.* Sed magis practicabile eſt, vt pęna Clerici ludentis ſit pæna extraordinaria arbitrio Iudicis imponenda.

17 Et in tantum eſt verũ, quòd Clerici ludentes nõ poſſunt excuſari cõtraria cõſuetudine, quia talis conſuetudo eſt dãnata, & diceretur potius corruptela, *cap. inter dilectos, vbi DD. de exceſſ. Prælat. Addentes ad Capell. Tholoſ. in deciſ. 192.* niſi tamen luderent ludis permiſ-
18 ſis, puta in ludo Schaccorum, quia tunc excuſarentur, vel ſi aliquando de raro recreationis cauſa, videndus latè *Graff.* qui plura cumulat in *tract. de effect. Clericat. effect. 22.*

Ex cauſa igitur huius peſſimi criminis
19 ſita ludũ appellare fas eſt, oritur, ꝙ Iudex propter ipſum ludum, ſeu Baraptariam, quam tenet, poteſt eius officio priuari, *Gram. deciſ. 40.* & licèt vo-
20 luntas Teſtatoris omninò ſit ſeruanda, & ab ea nullatenus recedendum *l. cum qua ſcio, in fin. ff. de leg. l. in conditionib. primũ locum in princ. ff. de condit. & demonſtrat.* Tamen Tutor teſtamentarius luſor poteſt remoueri à tutela, non obſtante, quod eius qualitates ſciuerit Teſtator, vt deciſum refert *Caſtil. in deciſ. 20. part. 1.* Et nos practicauimus in Anno 1623. in cauſa Iudictæ de Taebano pupillę cum Ioanne Angelo Lambuccio Tutore Teſtamentario, nam illum remouere fecimus tamquam publicum, & quotidianum Aleatorem, & luſor repellitur à teſtimonio feren-
22 do, nec poteſt facere Teſtamentum, neque admitti ad aliquod publicum offi-

Officium, vt ex *Conſtit.Regni, Mores diſſolutè viuentium*, notat *Gram. deciſ. 11.*

23 Cæterùm quamuis Aleæ luſus ſit tam pernicioſus, tamen ſunt multi caſus, in quibus talis luſus eſt pmiſſus, videlicet, à Picchetto, Tarochi, Venti figure, Gile, Sbracare, allo Malecontento, a Trapolare, alla Gabella, à Primera ordinaria, à Primera ſcouerta, ſeu Mammaria, & à Rumſo, vt extitit declaratum in *Pragmatica 9. ſub* Rubric. *de Aleator.*

24 Vndè ſi nec in iſtis ludere ſub dictos Barones vetent, vtique grauant.

25 Prout, & grauare dixi quemdam Baronem, qui bannum pęnale à ſua Curia promulgare fecerat, ne Ciues luderent ad pilam, vulgò (alla Palla) cum & iſte ludus non ſit de prohibitis *l. ſolet §. Senatus conſultum, ff. de Aleator. Griuel: deciſ. Senat. Dolan. 57. Farinac in practic. Crimin. quaſt. 109. part. 3. num. 106. Thomat. deciſ. Macerat. 20.* De quo *Galenus* fecit proprium Comentarium, cui titulus eſt: *De parua Pila Exercitatione*. Prout ſic etiam ludus Pilæ magnæ flatu plenæ, vulgò (Palloni) vt per *Borrell. in tractat. de Magiſtrat. libr. 3. cap. 11.* vbi plura conſarcinat in materia ludorum permiſſorum, & prohibitorum, & pęnas contra luſores ſtatutas reportat.

26 Sicque etiam reſpectu ludi Scaccorum dicendum eſt, *§. interdicimus & ibi Gloſ. de Sanctis Epiſcop. Thomat. dicta deciſ. Macerat. 20.* qui nec Clericis etiam eſt interdictus, ne dicam laicis, *Comitol.* R*eſponſor. Moral. lib. 1. quaſt. 91. Sayr. in Claui Regia lib. 11. cap. 12. num. 5.* De cuius origine, & inuentione vltra *Actium in ſpecial. tract. de ludo Scaccorum, Cornel.* K*ilian. in ſuo Dictionario Teutonico-latino in verbo Scaec*K*: Barroſ. libr. 4. Decad. 2. cap. 5. Gregor. Sintag. Iur. lib. 39. cap 4. num. 8. Orozco nel Theſor della lengua Heſpañola in verbo Axedrez pagin mea* 106. Poſt cęteros nouiſſime *Maurit. de Alzedo in Praxi de Epiſcop. functiion. & Poteſt. tit. de habit. candid. Epiſcop. cap. 5. num. 18.*

28 Et ne logior euadem ſufficiat generalem conſtituere concluſionem, non licere vtilibus Terrarum Dominis prohibere ludos fieri, qui à Regijs pragmaticis & Coſtitutionibus non ſunt vetitis, quia eſſet alterare illas, quod non licet inferiori, vt probauimus *Grauam. 223. tom. 1.*

29 Sed hac occaſione obſeruabis, quòd ludens in ludo prohibito, puta taxillorum, ſi perdiderit pecunię quantitatem, nec in foro conſcientiæ tenetur ſoluere *Molin. de Iuſtit, & Iur. tract. 2. diſp. 515. concluſ. 4. tom. 2. Ledeſma in ſumma tom. 2. tract. 31. cap. 2. concluſ. 11. Malder. in 2. 2. tract. 1. cap. 12. dub. 3. Philiarc. de Offic. Sacerdot. tom. 2. part. 2. lib. 6. cap. 2. num. 11. Aragon. in 2. 2. quaſt. 21. Artic. 7.* & *alij quos* nouiſſimè recenſet *Dian reſol. moral. part. 2. tract. 3. Miſcellan. reſol. 8.* & perplura ad hanc materiam habes apud *F. Barthol. de S. Fauſto in ſpecul. confeſſ. tit. de* R*eſtitut. eorum, quæ per ludum acquiruntur*, vbi multas quæſtiones ſuſcitat, & reſoluit.

30 Vt è contra ludens ludo permiſſo poteſt cogi ad ſoluendum, quia contra talem datur actio ad ſoluendum, vt ex plurium mente probat *Farinac. in pract. Crim. cit. quaſt. 109. num. 197. Griuel. deciſ. ſenat. Dolan. nuper adducta ſub. num 7. & num. 8.*

Nec obſtat vulgaris concluſio ex ludo minimè dari, nec actionem oriri *ex l. fin. C. de Relig. & ſumpt. funer. Pariſ. de Put. in tract. de ludo num. 25. Theſaur. forenſ. quaſt. 19. lib. 4.*

Siquidem illa procedit in ludis prohibitis non autem de permiſſis, vt poſt cęteros tutatur *Ludouiſius deciſ. Rot.* Rom. 47. & recenter probat. *Thomat. d. deciſ.* 20. vbi ideò firmat in ludo permiſſo nè dum non repeti quod iam eſt ſolutum ex *Aufrer. ad Cappell. Tholoſ. deciſ.* 193. Sed etiam ad ſoluendum non ſolutum actionem dari.

31 Quare licet regulariter ludus appelletur crimen, & veniat appellatione criminis, *Bar. in proęm. ff. in princ. Conſtit. §. fin.*

Tamen id eſt verum vbi ille erit de prohibitis, non autem de permiſſis.

Inde oritur, vt ludens permiſſo, & honeſto ludo minimè agat contra cautionem pręſtita de benè viuendo, Illuſtriſſimus Epiſcopus *Riccius in prax. fori Eccleſ. reſol. 395. tom. 2*

Multa autem de Alea, & Aleatoribus quàm recenter cumulat *David Dorinus. in Biblioteca Iure conſultorum in verbo Alea, & Aleator.*

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, quando pro damno dato nulla interueniente violentia criminaliter agitur.*

2 *Damno facto cum violentia, vel iniuria, criminaliter eſt procedendum.*

3 *Iniuria vel violentia ceſſante, ceſſat poteſtas criminaliter procedendi.*

4 *Damnum ſi ſit cum amotione, & rei contrectatione, dicitur furtum, & non damnum.*

5 *Damnum ſi ſit culpoſum, & non doloſum, datur actio ex lege Aquilia.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando pro damno dato, nulla interueniente violentia, criminaliter agitur.

GRAVAMEN LXIV.

1 CAueant Barones mandare, & eorum Officiales practicare, vt nulla interueniente violentia pro cauſa dãni dati criminaliter agant, quia vtiq; ſubditos in tali caſu grauarent; & ita conſulebam, dum caſus accidiſſet ex facto, & meum expetebatur conſilium à quodam Magnifico Capitaneo; ſicque vidi pluries prouiſum per Sacrum Regium Conſilium ad fauorem multarum Vniuerſitatum.

2 Stat inquam communi calculo apud Noſtrates acceptata concluſio, quod quando damnum eſt factum cum violentia, vel incuria, eo caſu criminaliter eſt procedendum, *Bar. in l. fin. ff. de priuat. delict. Afflict. in Conſtit. Regni, Baiuli locorum, Niger in cap. Regni 85.*

3 Igitur ceſſante violentia, vel iniuria, ceſſat poteſtas procedendi criminaliter, habent inquam in tali caſu ligatas manus exercendi criminalitatem, vt in quodam Collegio habito vna vice dicebam, & receptum videbam à Collegis.

4 Qua occaſione obſeruabis, quòd ſi damnum fieret cum amotione, & rei contrectatione, tunc diceretur furtum, & non damnum, vt comprobat *Capiblanc. in pragmat. 8. part. 1. num. 365. de Baron. tom. 1.* vbi etiam, quòd ſi fuerit damnum culpoſum, & non doloſum, in huiuſmodi caſu datur Actio *l. Aquilia ex Crauett. conſ. 96. Marant. in ſuo Specul. verſ. Iudic. Ciuil. vel Criminal. num. 89. Vrſill. ad Afflict. deciſ. 57.*

SVMMARIVM.

1 *Verbum (occupare) in malam partem ſonat.*

2 *Occupatio locorum publicorum etiam Terrarum Dominis eſt prohibita.*

3 *Vaſſalli grauantur, quando à Baronibus occupantur loca publica pro ſuis neceſſitatibus & comoditatibus agendis.*

4 *Quilibet de populo poteſt agere, vt impedimentum de loco publico tollatur, & remaneat locus ad communem vſum.*

5 *Portulanus poteſt propria authoritate impedimentum de loco publico amouere, deſtruere, & tollere abſque læſione.*

6 *Locorum publicorum proprietas eſt publica, nec Princeps illius dominium habet.*

7 *Loca publica ſpectant ad uſum omnium, qui & communis eſt omnibus.*

8 *Nemini licet in locis publicis opus facere, aut ea occupare abſque licentia Principis.*

AR-

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando à Baronibus occupantur loca publica.

GRAVAMEN LXV.

1 VErbum (occupare) in malam partem ſonat,& occupatio loco-
2 rum publicorum etiam Terrarum Dominis eſt prohibita, *Rota in Mantuana prædij coram* R. *P. D. Remboldo in manuſcriptis*; vbi quòd loca publica occupare,& ius in eis alicui priuato acquirere prohibitum eſt, quod de ſpeciali Statuto Mantuæ cautum recenter teſtatur *Niger Cyriac. controuerſ. forenſ. 178.num.66.tom.1.*

3 Inde grauantur Vaſſalli, quando Barones pro ſuis neceſſitatibus, & commoditatibus agendis occupant loca publica, prout inter cætera grauamina oblata per Ciuitatem Theani contra Illuſtriſſimum Principem Hoſtiliani iſtud fuit pariter allegatum, dum ipſe Princeps pro refectione,& ampliatione ſuæ domus in dicta Ciuitate occupauerat viam publicam, vulgo vocata (la Via Noua) & in illa fabricare fecerat ſubtus,& ſupra,domum pro coquina,& ſcalam cum maximo incommodo Ciuitatis prædictæ,vnde petitum fuit, quòd ſublato omni Aedificio locus reſtituatur in priſtinum, & iuridicè grauabatur Vniuerſitas Sanctæ Catharinæ contra Baronem, dum ipſe ſibi appropriaſſet quamdam quantitatem Terreni in loco dicto S. Sebaſtiano,quod erat Vniuerſitatis prædictæ.

4 Locus enim publicus occupari non poteſt,quòd ſi de facto occupatus reperiatur,vel etiam impeditus, cuilibet de populo competit Actio, vt illud impedimentum tollatur, & remaneat locus ad communem vſum, vt probat *Bertrand.conſ.234.lib.3.per text. in l.1. de loc.& itiner.public.l.2.§. hoc interdictum*,& ibi *Gloſ.Ne quid in loc. itin. public.Gratian.forenſ. diſceptat. 658. num. 16.tom. 4.* Sequitur *Reg. Rouit. in Ru-*
5 *bric.Pragmatica,Ne quid fiat in loco publico num.17.*dicens *num.18.* quòd Portulanus poteſt ſua authoritate illud impedimentum tollere, & deſtruere, & amoueri facere abſque læſione, per textum in *l.ædiles, verſic.curent in fin. ff.de via public.Paul.Caſtr.in l.lectos,ff. de petit.& comod.*Rei *vendit.*

6 Locorum,inquam, publicorum proprietas eſt publica,cum nec etiam Princeps illorum dominium habeat, *Andr. in Rubric.quæ ſint Regalia propè fin.ver-*
7 *ſic. hoc non videtur obſtare, & in cap. 1. eiuſdem Rubric.* licèt ſpectent ad vſum omnium,qui & communis eſt omnibus, *l.1.ff.de loc.& itiner.public. Molin. de Iuſtit.& Iur.diſput.707.Surd. deciſ. 42. Maſtrill.de Magiſtrat.libr.3.cap.10. nu. 271.Gratian.diſcept.forenſ. tom. 4. cap. 658.num.18.*

8 Et nemini licere in locis publicis opus aliquod facere,vel ea occupare, niſi de licentia Principis,patet ex *l.2.in princip.ff.ne quid in loco public.& l.1.§. permittitur, ff. de Aqu. quotid.& æſtiu.* notantque *Peregrin. de Iur. Fiſc. lib. 1. tit.1.num.16.Cabed.deciſ.18.ſub num.6. part.2.Borrell.de Præſtant.Reg.Catholic. cap.7.num.3.* & alij, quos congerit nouiſſimè *Niger Cyriac. controuerſ. 178. num.10.tom.1.*

SVMMARIVM.

1. *Vaſſalli grauantur,quando* Barones *mutant viam publicam in aliam, & quomodo eo caſu Vaſſalli agant,num.7.*
2. *Viam publicam claudere non licet.*
3. *Pontem facere de vna domo ad aliam ſuper via publica, aut vicinali non licet.*
4. *Viam publicam in aliam mutare non licet abſque Principis, vel Ciuitatis licentia, maximè ſi inde via fiat anguſtior, & tranſitus difficilior, & num.6.*
5. *Viam publicam claudere, & ſolum ſibi applicare, aut alienare nemo poteſt abſque licentia Principis, aut Ciuitatis.*
8. *Viæ publicæ mutatio, vt fiat, quæ fieri*

fieri debeant ante mutationem.

9 *Via publica non eſt ex quo per omnes longo tempore per eam itum eſt.*

10 *Viam publicam occupaſſe non dicitur, quando non conſtat aliàs eſſe publicam, niſi quia per eam publicè itum fuiſſe ab omnibus conſtet.*

11 *Via publica vt dicatur, quæ requirantur.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Barones mutant viam publicam in aliam.

GRAVAMEN LXVI.

1 SVb prætextu quòd ſunt Domini Terrarum, putant Barones habere largam manum etiam circa loca, & vias publicas, & tamen falluntur.

Inde cùm pro comoditate ſui Caſtri quidam Baro viam publicam recluſiſſet, & alteram pro comoditate Ciuium, ipſis inuitis, facere curauiſſet, pro grauamine fuit id reputatum, & deducta prætenſione ad Superiores, coactus eſt ad priſtinum omnia reducere, licèt abſque ſententia conſultus inquam habere malam cauſam.

2 Non licet ſiquidem viam publicam claudere, vt dixit *Gloſ. in l. 1. ff. de loc. & itiner. public. l. 2. §. ait Prætor ff. Ne quid in loco public. Angel. conſ.* 181. *Berous conſil.* 136. *volum.* 3. *Surd. deciſ.* 412. *nu.* 7. Sequitur etiam hanc concluſionem *Maſtrill. de Magiſtrat. libr.* 3. *cap.* 10. *nu.*
3 273. vbi pariter, quòd eſt prohibitum facere pontem de vna domo in aliam ſuper via publica ex *Molin. de Iuſtit. & Iur. diſput.* 707. *num.* 19. *& Surd. conſil.* 137. *vol.* 1. *ante eos Gloſ. in l.* 2. *§. tractatus, ff. ne quid in loco publico, latè Syluan. conſ.* 60. vbi probat, idem eſſe in via vicinali.

4 Nec licet viam publicam in aliam mutare ſine Principis, vel Ciuitatis licentia, vt fundat nouiſſimè *Anton. Monach. deciſ. Bononienſ.* 3. vbi quod eſt
5 prohibitum abſque dicta licentia viam claudere, & eius ſolum ſibi appropriare, & occupare, aut alienare, *Franc. Marc. deciſ.* 596. *tom.* 1. vltra alios, quos addu-
6 cit, firmans ideo maximè debere procedere, quando ex clauſura antiquæ viæ, & ſubrogatione nouę redditur vſus illius deterior, & tranſitus difficilior, & anguſtior; addo *Viſcont. in concluſ. Iur.* in verbo *via publica*, dum dicit, occupantem viam publicam puniri, neque illam poſſe abſque iuſſu Principis alienari.

7 Inde, quando huiuſmodi, & ſimilia attentantur per Vtiles Terrarum Dominos, competit Vaſſallis agere interdicto, vt reſtituatur in priſtinum, *d. l.* 2. *§. Prætor ait, Capoll. de ſeruitut. Ruſtic. præd. cap.* 3. *num.* 27. 29. *&* 30. *Franc. Marc. d. deciſ.* 596. *num.* 1. *qui in fine dicta deciſ. &* 592. *eodem tom.* 1. an-
8 nuit, quòd antequam mutatio viæ fiat, debent ſumi prius ſummariæ informationes ſuper vtilitate, comodo, vel incomodo Ciuitatis, aut neceſſitate mutationis vocatis vicinis, & alijs quorum intereſt, idque confirmat *Monach. d. dec. Bonon.* 3. *num.* 5.

9 Eſt autem in hac materia obſeruatione dignum, viam non per hoc dici publicam, ex quo per eam ab omnibus itum eſt longo tempore, *Matheſil. ſingul.* 92. *Arnon problem.* 92. *Io. de Amic. conſ.* 1. *num.* 27. *Rota Lucenſ. deciſ.* 201. *Ludouic. concluſ. fin. verſic. ad probandum, Menoch. conſ.* 448. *num.* 9. *Bertazol. conſil. crimin.* 470. *num.* 6. *Calà de modo articulandi, & probandi pagina* 219. *num.* 1218. *Surd.* qui alios concordantes ſecum vehit, *alleg. deciſ.* 42.
10 *num.* 4. Vbi quòd non dicitur occupaſſe viam publicam, quando non aliter conſtat eſſe publicam, niſi quia per eam publicè iter habitum fuiſſe ab omnibus conſtet.

11 Via, inquam, vt dicatur publica, tria ſunt de eſſentia, nempè quòd per eam publicè iter fiat, quòd ſolum publicum ſit, & quòd illa ducat ad Ciuitatem, Villam, vel Flumen, *Ripa in l. quo minus, num.* 92. *ff. de flumin. per text. in l.* 2. *§. via ff. ne quid in loco publico, Surd. cit. deciſ.* 42. *num.* 4. & vide *Barzium deciſ. Bonon.* 156. *& Maſcar. de probat. concluſ.* 1411. Vbi quæ nam dici poſſit via publica, & quæ nam ad eam requirantur.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudo aſportandi muſtum cum vtris, non poteſt reijci.*

2 *Officiales, & Barones grauant, ſi prohibeant Ciues, ne vtantur vtris pro aſportando muſto.*

ARGVMENTVM.

Vaſsalli grauantur, ſi prohibeantur portare Vinum cum Vtris, ſed cum Cadis, vulgò (Barrili.)

GRAVAMEN LXVII.

1 IN multis Regni Regionibus viget conſuetudo aſportandi muſtum, vel vinum cum vtris, & Vtiles Terrarum Domini, vel Officiales intendunt vetare, vt pro tali effectu vtantur cadis, vulgò (Barrili) & quia prohibitio hæc tendit in diminutionem libertatis, ideo ſubintrat in hoc caſu Subditorum grauamen.

2 Hinc cùm in facti contingentia grauaretur Vniuerſitas Terræ Vici de Môtanea, quòd Officiales Marchionis Vtilis Domini dictæ Terræ emiſerant Bannum, ſub pœna, quam exigebant, ne particulares aſportarent vinum cum vtris, ſed cum barrilibus, idque erat contra ſolitum, cum numquam in dicta Terra in vſu fuerint barriles, ratione maioris comoditatis, nam cum reuertebantur ad domus cum vtris, emebant tritica, & alia; & onuſti regrediebantur ad proprios lares, *die 17. Menſis Aprilis 1581* Viſis Actis per Regium Conſiliarium Vincentium de Franchis Commiſſariũ fuit prouiſum, quòd veniat copia Banni, & interim non impediantur Ciues dictæ Terræ Vici aſportare eorum vina cum vtribus, vt patet in proceſſu grauaminum dictæ Terræ, fol. 85. in Banca Figliolæ.

SVMMARIVM.

1 *Schalas, aut gradus etiam in proprijs parietibus facere non licet, quando nocent in via publica, ſiue noceant de præſenti, ſiue in futurum num. 2.*

3 *Expectari non debet, vt quod indebitè poſitum eſt cum effectu noceat, ſed ſtatim coercetur, ſiue noceat quod poſitum eſt, ſiue non.*

4 *Attentari ne dum in publico, ſed etiam in proprio prohibetur, quod nocet vię publicę, aut loco publico.*

5 *Foſſam in proprio fundo quis facere nequit, vt aqua in viam collecta, in illam decurrat.*

6 *Nemo in ſuo ędificare poteſt, vt aqua in via publica reſtagnet.*

7 *Vaſſalli grauantur, ſi exiſtentes in poſſeſſione tenendi, & conſtruendi ante eorum domus ſcalas fabricę, & ligneas, nec non ciſternas, & piſcinas pro conſeruatione aquarum, ac foueas pro conſeruatione victualium turbentur in ea, & num. 8. & 9.*

ARGVMENTVM.

Vaſsalli grauãtur, ſi exiſtentes in poſſeſſione tenendi, & conſtruendi ante eorum Domus ſchalas fabricæ, & ligneas, nec non Ciſternas, & piſcinas pro cõſeruatione aquarum, ac Foueas pro conſeruatione Victualium turbentur in illa.

GRAVAMEN LXVIII.

1 QVamuis non liceat facere ſcalas, aut gradus etiam in proprijs parietibus, quando nocet in via publica, *l. 2. §. ſi quis in ſuo, & ibi Bar. ff. Ne quid in loco public. Franc. Marc. deciſ. 595. num. 2. tom. 1. Surd. deciſ. 42. num. 8.* Vbi quòd nec primus gradus ſcalarum poni poteſt ſuper via publica

ex

ex Cepol. de ſeruitut. Ruſtic. præd. cap. 3. tit. de ſeruitut. via quaſt. 13. addo Gratian. forenſ. diſcept. tom. 4. cap. 658. nu. 14. Reg. Rouit. in pragmat. 3. num. 8. ſub Rubric. Ne quid in loc. public. dicens nè
2 dum quando actualiter nocet, ſed quādo poſſet nocere in futurum, vt puta quia aliquid poſitum, aut proiectum ſit, cuius caſus nocere poſſit tranſeuntibus, *l. ſi verò plures §. Prætor ait ff. de his, qui deiecer. vel effuder.*
3 Nam non debet expectari, vt id quod indebitè poſitum eſt cum effectu noceat, ſed ſtatim coercetur ſiue nocuit quod poſitum eſt ſiue non, *d. l. ſi verò plures, §. Prætor ait, verſic. coercetur.*
4 Imò nedum prohibitum eſt aliquid attentari, & innouari in loco publico, ſed etiam nec in ſuo proprio, vt ex eo aliquod nocumentum viæ, aut loco publico afferatur, vnde in proprio fundo non poteſt quis facere foſſam, ita
5 vt aqua in viam collecta ibi decurrat, *l. 2 §. ſi quis nemine in fin. ff. Ne quid in*
6 *loc. publico*, & pari modo nulli licet in ſuo ædificare, vt aqua in viā collecta reſtagnet, *cit. l. 2. §. 1 dē labeo ſcribit in prin.*
7 Tamen annis elapſis grauata eſt Magnifica Vniuerſitas Piſticij contra Matteum Comitem, tunc Vtilem Dominum, quòd cùm illa eſſet in pacifica poſſeſſione, ſeu quaſi ab immemorabili tempore tenendi conſtructas, & de nouo conſtruendi, & habendi ante Ciuium domus ſchalas fabricæ, & ligneas, ipſe Baro prætendebat turbare, & inquietare ipſam Vniuerſitatem, & Homines ipſius in dicta pacifica poſſeſſione, ſupponendo facere deſtruere, & disfabricare dictas ſchalas, & exigere pęnas à dominis dictorum ædificiorum, illoſque carcerare, & per Conſiliarium Cęſarem Vitellium *die 11. Menſis Martij 1568.* tamquam Commiſſarium fuit prouiſum quòd caperetur informatio, & interim ædificia conſtructa non deuaſtentur.

Et ad fauorem hominum Terræ Auigliani reperio quòd ſub *die Menſis Iunij, 1574.* per Cæſarem Vitellium Regiū Conſiliarium, & cauſæ Commiſſarium extitit prouiſum licere ipſis facere ſcalas ante eorum domus, vt comodius aſcendere poſſint ad illas, quòd Magnificus Baro abſtineat à prohibendo Actuario Figliola, licèt ibi ſupponatur locum in quo fabricare intendunt, non eſſe publicum, nec priuatum.
8 Idemque fuit ſeruatum reſpectu Ciſternarum, nam decreto eiuſdem Cōmiſſarij extitit prouiſum, licere Ciuibus dictæ Terræ Piſticij vti, & de nouo cōſtruere poſſe alias, prout reſpectu piſcinarum, & puteorum pro conſeruatione aquæ ad vſum animalium reperio prouiſum ad fauorem Vniuerſitatis, & Ciuiū Vici de Montanea contra Illuſtr. Marchionem eius Dominum, vt in Banca Figliolæ.
9 Vt ſimiliter idem extitit prouiſum reſpectu fouearum pro conſeruandis victualibus, nam licere hominibus dictæ Terræ Piſticij conſtructis vti, & nouas facere fuit determinatum.

Prout cum effectu ſemper Ciues dictæ Terræ continuarunt deinde ad cōſtruendas nouas ſchalas, ciſternas, & foueas, & in hac pacifica poſſeſſione reperiuntur.

SVMMARIVM.

1 *Materia vbi agitur de crimine, & pœna eorum, qui fines ſeu terminos agrorum mutant euellunt vel furantur, vbi tractetur recenſetur,*
2 *Mouens terminos, vt lapidem furetur, pena furti tenetur, & nō amotionis terminorum, & quando, n. 3.*
5 *Terminos mouens, non vt ſui agri fines verſus vicinium extendat, ſed vt litem de finibus inter eos pēdentē in ſui fauorem determinari faciat, pęna arbitraria punitur.*
4 *Terminos mouens, ut ſui agri fines exendat iudicis arbitrio punitur.*
6 *Terminos mouens non vt ſibi proſit, ſed vt vicino noceat pro altero vicino, pęna ordinaria punitur.*
7 *Terminos exiſtentes intra propria Territoria poteſt quiſque rumpere, & amouere.*
8 *Termini apponi ſolent ad finem diſtinguendi bona diuerſarum perſonarum.*
9 *Vaſſalli grauantur, ſi proceſſentur de termino amoto, quando rempunt terminos exiſtentes intra propria Territoria.*

SVMMARIVM.

1 *Tranſitus per vias publicas, ne impediatur regulariter prohiberi poteſt, ne in illis aliquid reponatur.*
2 *Super Vijs publicis ſuperimponi non poſſunt Ballæ, merces, & Sbarræ.*
3 *Arena in viam publicam immitti non poteſt.*
4 *Vaſſalli grauantur, ſi prohibeantur immittere tigna ædificijs minantibus ruinas, nec reponere calcem, arenam, lapides, & ſimilia ad fabricam neceſſaria in vijs publicis, vel perticas pro areſcendis pannis, num. 5. 6. & 7. ſed declara vt num. 8.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi prohibeantur immittere tigna Aedificijs minantibus Ruinas, nec reponere Calcẽ, Arenam, lapides, & ſimilia ad fabricam neceſſaria in vijs publicis.

GRAVAMEN LXX.

1 Regulariter ne impediatur liber tranſitus per vias publicas, nè in illis aliquid reponatur prohiberi valet, vt *toto titulo, Ne quid in loco publico, & itinere fiat*.

2 Vnde ſuper illis non poſſe poni Ballas, Merces, & Sbarras tutantur *Bertazzol. conſil. crim. 393. num. 4. Bertrand. conſ. 334. libr. 3. & Gratian. forenſ. diſcept. tom. 4. cap. 658. num. 18.*

3 Et arenam non poſſe immitti in via publica, probat *Reg. Rouit. in Pragm. 3. num. 5. Ne quid in loco publico fiat*, allegat textum in *l. 1. in fin. & in l. 3. verſic. curent ff. de via public.*

4 Cœterùm cùm grauata eſſet Magnifica Vniuerſitas Piſticij, quòd ſuus Baro, & Officiales prohibebant, ne ciues potuiſſent immittere tigna, & reparare cum trabibus, & alijs materijs ædificia ruinam minantia, quouſque illa refarcirent, & fabricarent, vel de nouo conſtruerent, & id agebant ſub prætextu, quòd dicti trabes ſtarent in vijs publicis, per Regium Conſiliarium Vitellium fuit prouiſum, licere dictis Ciuibus ponere trabes ad hunc effectum congruo loco, & tempore.

5 Et cum idem Baro prohiberet, quòd homines dictę Terræ, quando fabricare faciebant, vel volebant, non deberent reponere Calcem, Arenam, Lapides, & alia in vijs publicis, ab eodem Cõſiliario vti Commiſſario deſtinato fuit prouiſum, vt Baro abſtineret à tali prohibitione, & quòd Ciuibus (durante neceſſitate fabricæ) liceret, prout ſic etiam prouidit, reſpectu Tabularum, Trabum, & ſimilium deſeruientium pro tegendis domibus, quas poſſe tenere in vijs publicis fuit conceſſum.

6 Et cùm conqueſta eſſet eadem Vniuerſitas *Piſticij*, quòd Baro exigebat pęnam à pauperibus Ciuibus, ſub prætextu, quod tenerent ante eorum domus faſciculos fraſcarum, quouſque reperirent qui eas emerent, dum non habebant alium locum illos tenendi, fuit prouiſum die 22. Martij 1568. licere illos tenere cum moderamine tamen, ne impediatur vſus viæ publicæ.

7 Prout ſic pariter fuit prouiſum circa aliud caput grauaminis oblati contra eumdem Baronem, qui prohibebat nè mulieres poſſent tenere perticas ab vno muro ad alium, vel ab vna feneſtra ad aliam pro areſcendis pannis, fuit, inquam dictum per Commiſſarium Cęſarem Vitellium Regium Conſiliarium debere Magnificum Baronem abſtinere dummodo non impediatur vſus viæ publicæ.

8 Declara autem ſupradicta procedere, quando non haberent alium locum aptum, congruum, & commodum, quia aliàs poſſent prohiberi tenere huiuſmodi in talibus plateis publicis, nec erit tunc grauamen.

In Subſidium enim huiuſmodi facultate poſſent vti ciues, alio ſcilicet non exiſtente apto, & commodo loco.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, ſi cogantur intrare in ſocietate cum Baronibus*

in faciendis mercaturis,maſſarijs, Calcareis,& tũnarijs,& n.4.& 5.

2 *Nemo cogitur facere cõmunionem, & in illa ſtare.*

3 *Communio ſolet excitare diſcordias.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi cogantur intrare in ſocietate cum Baronibus in faciendis Mercaturis,Maſſarijs, & ſimilibus.

GRAVAMEN LXXI.

1 AD inſtantiam Vniuerſitatis,& hominum Terræ Sibaris per Regium Conſiliarium Io. Felicem Schalaleonem Commiſſarium ſpecialiter deputatum fuit prouiſum, Ciues dictæ Terræ non poſſe cogi per Comitem Vtilem Dominum ad faciendam Maſſariam, nec ad exercendam mercaturam cum illo,niſi accedente eorum voluntate, vt in proceſſu grauaminum dictæ Terræ penès Sarnum Actuarium.

2 Stat enim regula, vt nemo cogatur facere communionem, & in illa ſtare *l. ſi non ſortem §.ſi centum ff. de condit. indebit.leg.in re communi, verſic. propter immenſas ff.de ſeruitut.Vrb.prad. l. cum pater § dulciſſimis ff.de legat. 2. l. ſancimus §.ne autem C.de donat.l.2.ibi Naturale quippe vitium C.quando, & quibus quarta pars libr.12.*tradunt *Maſcard. de Probat.concluſ. 328. Card. Tuſc. pract. concluſ.tom. 1.lit.C.concluſ.535.*

3 Quia communio ſolet excitare diſcordias,vt in dictis Iuribus, *Tiraquell. de Retract.lign.§.23.gloſ.1.num. 17. Ceual.practic.quaeſt. commun. contra commun.quaeſt. final num. 220.tom. 4.Picard.ad* Rubric.*Inſtit. de ſocietat. n.*18.

4 Inde cum ad ſocietatem Calcarearum exerceri ſolitarum per ſubditos vellet intrare quidam Baro,& renitentiam reperijſſet,dum vellet illos cogere, habito recurſu ad Superiores,exitit prouiſum,vt Baro abſtineret.

5 Et aliàs reminiſcor vidiſſe prouiſiones Sacri Regij Conſilij,quibus mandabatur,non licere Baroni adſtringere Ciues ad habendam ſocietatem cum ipſo in Tunnaria, quam in Mari adiacenti ſuo Territorio repoſuerat, & proinde quòd ceſſaret à coactione, pro cuius prouiſionis obſeruatione erat iniuncta poteſtas Gubernatori Regio loci conuicini, qui in caſu contrarij expenſis contraueniẽtium ita obſeruare feciſſet.

SVMMARIVM.

1 *Interdictis, & relegatis de iure cõmuni datur terminus, infra quem à loco vetito recedere debeant, & quomodo ſeruetur in* Regno, *nu.*4.

2 *Verbũ(poteſt)exponitur pro(debet.)*

3 *In Iudice poteſtas non eſt abſque neceſſitate.*

5 *Fauorabiliores ſunt rei,quàm actores,illiſque potius ſauere debemus in apicibus iuris.*

6 *Potior cauſa eſt eius, qui tractat de damno vitando,quàm eius, qui de lucro captando.*

7 *Data Iudicis conſuetudine, ſeu neceſſitate impartiendi terminum relegatis & exulatis,terminus ille habetur pro dato, quamuis non fuerit datus.*

8 *Quod conſuetum eſt fieri, habetur pro facto.*

9 *Solita apponi in contractibus habentur pro appoſitis & ſi nõ apponãtur*

10 *Clauſula conſueta ſi non fuerit appoſita habetur pro appoſita, quamuis non fuerit ſcripta.*

11 *Clauſula conſueta cenſetur appoſita, & ſcripta de voluntate partium.*

12 *Notarius videtur ſemper rogatus apponere clauſulas conſuetus.*

13 *Verba in lege appoſita accipienda ſunt iuxta ſolitum, & conſuetum, & communem vſum loquendi, & ita promulgata cenſentur.*

Pactum reſciſſorium pro capitale ſi fuerit omiſſum habetur pro appoſito,ibidem.

14 *Vulgaris appellatio pro lege habetur.*

15 *Mora bidui modica eſt cenſenda,habito reſpectu ad terminum menſis.*

16 *Mora modica non nocet,nec mora breuis conſideratur.*

17 *Lex mandans aliquid fieri ad priuatam*

uatam vtilitatem, intelligitur ſi à parte petatur, declara tamen vt num. 19.

18 *Iudex parte inſtante debet dare terminum relegatis diſcedendi à loco vetito.*

20 *Petitio termini pro recedendo à loco exilij, an ſit neceſſaria.*

21 *Fruſtra precibus impetratur, quod iure communi conceditur.*

22 *Cautela ad euitandam pœnam fracturæ exilij, termino ad diſcedendum à loco vetito non conceſſo.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi Barones faciant exequi pœnam contra exulatos captos poſt cautionem præſtitam de ſeruandis finibus intra Menſem, ſolitum cõcedi ad recolligendas ſarcinulas, licèt talem terminum non petierint.

GRAVAMEN LXXII.

1 Attenta iuris communis diſpoſitione Interdictis, & Relegatis datur terminus, infra quem à loco vetito recedere debeant *ad textum in l. Relegatorum §. his, qui relegantur*, vbi *gloſ. & Alber. ff. de interdict. & Relegat.* qui

2 licèt vtatur verbo (poteſt) in iudice tamen exponitur pro (debet) iuxta theoricam *gloſ. in l. 1 ff. de Iuriſdict omn. Iudic.* quam ibi ſectãtur *Bar. Purpurat. & Dec. Fortunat. Garſias fusè in l. Gallus in princip ff. de liber. & poſthum. Fontanell. de pact nuptial clauſ. 4. gloſ. 10. nu. 23 part. 1. Antonin. var. reſolut. libr. 3. reſolut 25. num. 13. Morla in Empor. Iur. tit. 2. in præmiſſ. num. 18.* cùm in

3 Iudice poteſtas non ſit abſque neceſſitate, *Monter. deciſ. Arag. 29. num. 14.*

4 Quare in Regno ſeruatur, facta condemnatione ſolere fieri memoriale per condemnatum, & impartiri communiter terminum vnius menſis ad colligendas ſarcinulas, de quo & *Anna ſing. 504.*

Accedit autem in facti contingentia, Euangeliſtam de Mirto, & Ioan. Franciſcum Sanctillum fuiſſe condemnatum in exilium per eorum Curiam Baronalem ad triennium, illudque exilium acceptaſſe, & cautionem de ſeruandis finibus præſtitiſſe, ſed minimè petijſſe hanc dilationem ad colligendas ſarcinulas, cùmque poſt dictam cautionem præſtitam duobus diebus ſubſequẽtibus in loco, a quo exulati erant, fuerint capti, incuſata eiſdem fuit pœna fideiuſſionis, præſtita de ſeruandis finibus, & illam exigi mandauerat Baro, ob quod ſentientes dicti ſe grauatos meum expetere conſilium, ſi iuridica eſſet Baronis prætenſio, & ſi potuiſſent excuſari.

5 Et quia fauorabiliores ſunt Rei, quã Actores, illiſque potiùs fauere debemus in apicibus iuris, *l fauorabiliores ff. de Regul. Iur § retinẽdæ Inſtit. de interdict. cap cum ſunt partium de Regul. Iur. in 6.* Et in hoc caſu Baro erat Actor, Vaſſalli autem Rei, qui tractabant de dam-

6 no euitando, & ille de lucro captando, quo in caſu ſubditorum cauſa potior debet eſſe, *l. fin. ff. ex quib. cauſ. Maior. l. verum, § fin. num. 7. de Minor.* cum fuſiùs adductis per *Trentacinq. var. reſolut. libr. 1. tit. de Reſcript. Reſolut. 1.*

Ideo in æquiorem ſententiam volui deſcendere, non licuiſſe abſque grauamine Baroni incuſatam pœnam exigere me conformando cum deciſione Magnæ Curiæ Vicariæ, de qua apud *Præſid. de Franch. deciſ. 487.* per quam in hiſce terminis fuit determinatum, non debere moleſtari Reum pro dicta pœna, à qua fuit liberatus.

7 Fouet hanc opinionem Regula illa, vt data iudicis conſuetudine, ſeu neceſſitate impartiendi terminum recedendi Relegatis, & Exulatis, perinde eſt ac ſi dediſſet, *arg. text. in l. nouiſſimè ff. quod*

8 *falſ. Tutor. Authòr.* Et quod conſuetum eſt fieri pro facto habetur, *l. ſi cui cum ibi notatis ff. de an. legat. Salic. in l. excepto num. 1. & 3. C. locat.* latè *Euerard. in topic. legal. in loco ab vſitato nu. 6. & ſequ. Bero conſ. 48. Brunor. à Sol. in locis commun. in verbo factum num. 14. Surd. deciſ. 199. num. 4.*

9 Et ſolita apponi in contractibus, & ſi non apponantur pro expreſſis habẽtur vt per *Diaz in Reg. 147. Valaſc. deciſ. 72.*

10 *num. 12. Surd. deciſ. 223. nu. 9.* Et clauſula conſueta ſi non fuerit appoſita habetur pro expreſſa, & cẽſetur appoſita

etiam ſi non adſit ſcripta, *Souſa in Releƈt. de cenſur. Bull. Canæ cap. 23. diſputat. 99. num. 7. Azeued. in l. 15. num. 8. tit. 3. libr. 4. Nouæ Recopilat. Cardoſ. in prax. Iudic. in verbo clauſula num. 31. Sanchez de Matrimon. libr. 8. diſput. 25. num. 19. Caldas Pereira de poteſtat. eligend. cap. 6 num. 3. Farinac. de falſit & ſimulat. quæſt. 157. num. 39.* imò cenſe-
11 tur appoſita de voluntate partium, vt percipitur *ex l fin. C. de fideiuſſor.* & tradunt *Brunor. à Sol. in compend. Reſolut. in verbo* Clauſul. *num. 55. Guttierez in Repetit. Auth. Sacramenta puberum num. 102. C. ſi aduerſ. vendit. Molin. de primogenit. libr. 4. cap. 2. num. 51.*
12 Et Notarius videtur ſemper rogatus illam apponere, *Bertazzol. de Clauſul. gloſ. 34. clauſ. 4. Mathienſ. in l. 8 gloſ. 14. num. 11. tit. 11. libr. 5. Nouæ Recopilat. Florez Diez de Mena var. quæſt. libr. 1. quæſt. 11. num. 6. Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. libr. 2. tit. 9. num. 10.* quemadmodum in clauſula Conſtituti, & Precarij probant *Tiraquell. de Iur. Conſtit. poſſeſſ. part. 3. limit. 31. Coſta in prax. Conuent. part. 2. clauſul. 70.* Nam in omnibus contraƈtibus adeſt Conſtitutum, & Precarium de ſtilo Notariorum, *Reg. de Ponte conſ. 147. num. 16. vol. 2.*

13 Inde deſcendit, vt verba in lege appoſita accipienda ſint iuxta conſuetũ, & ſolitum communem vſum loquendi, & ita promulgata cenſentur, *l. librorum §. quod autem Caſſius vbi Bart. ff. de legat. 3. l. labio, ff. de ſuppelleƈt. legat. l. cùm autem C. de Donat. ante nupt.* Eo
14 quia vulgaris appellatio pro lege habetur, *Gonzalez in Regul. 8. Cancellariæ, gloſ. 11. num. 68. & 69.*

Conducit nouiſſimè *Thor. in vot. 60.* quatenus firmat paƈtum reſciſſorium pro Capitale, ſi fuerit omiſſum apponi in inſtrumento, cenſeri deberi appoſitum, ſi ob defeƈtum tertiarum non ſolutarum contingerit vigore paƈti expreſſi contraƈtum reſcindi etiam pro capitale, quia etiam ſi ſint executiuæ paƈta ſolita apponi, habentur pro expreſſis, *Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. Conuent. libr. 3. d. tit. 9. num. 25.*

Eoque magis ad hanc ſeƈtandam ſen-
15 tẽtiam ferebar, quia pauca mora erat ſubſecuta poſt præſtitam cautionem, quia non erat elapſum biduum, quod modicum cenſendum eſt, habito reſpeƈtu ad terminum menſis de iure debi-
16 tum, & mora modica non nocet, nec breuis mora conſideratur, *Anchar. conſil. 75.* & nos loquendo in hac materia fraƈtionis exilij diximus *forenſ. quæſt. 28 tom 1.*

17 Et quamuis contra ſupradiƈta obſtare videatur Regula illa, vt quando lex aliquid fieri mandat ad priuatam vtilitatem, intelligatur ſi à parte petatur *l. 2 §. quod ait Prætor, ff. de collat. bonorum Gloſ. & Iaſ. in l. vniuerſa C. de precibus Imper. offerend. Dec. in cap. licèt cauſam, col. 7. probat. Gaill. obſeruat. 46. libr. 2. Frecc. de liquid. inſtrum. part. 9. quæſt. 3.* fusè *Surd. deciſ. 57.* Vnde cùm datio huius menſis reſpiceret illorum priuatam vtilitatem, nec petierint, non debet eis prodeſſe, quin inciderint in pęnam fide-
18 iuſſionis, cùm Iudex parte inſtante teneatur dare terminum hunc ex *Dec. in l. 1. col. 3. verſ. 2. ff. de Iuriſd. omn. Iudic.*
19 Tamen idem Præſes remouet obſtaculum declarando, hanc concluſionẽ iuuare, vt Iudice non faciente minimè teneatur ad aliquid, vel quòd aƈtus non ſit nullus, & ſic ad alium procedit illa concluſio, quàm ad finem noſtrum, in quo agitur de pęnæ ſolutione ob dilationem non petitam, quæ neceſſariò concedenda erat, ſi petita fuiſſet.

Confert vlteriùs pro corroboratione, talem menſem ad colligendum far-
20 cinulas ipſo iure cenſeri conceſſum, nec petitionem eſſe neceſſariam, *Guazzin. de Reor. defenſ. cap. 9. defenſ. 12. num. 58. Thor. in compend. deciſ. Reg. in verbo condemnatus tom. 1.* Quia fruſtra precibus impetratur, quod à iure communi conceditur *l. 1 ff. ad Munic. l. Imperatores de priuileg. Creditor. l. 1 C. de Theſaur. libr. 10 Surd. deciſ. 173. num. 18. Eſcobar. de Ratiocin. cap. 6. num. 29. in fin.*

Quare viſa mea conſultatione per Baronem, ne ſibi præiudicaret in futurum, mediante gratia eiſdem reis conceſſa, moleſtare non fecit, præcedente tamen memoriali eidem, nomine ipſorum porreƈto, & ſic Clientuli obtinuerunt intentum,

Non nego autem (inſpeƈto iuris rigore) quòd dum Fiſcus in caſu relato per Pręſidem, fuit admiſſus ad recurſum, Sacrum Conſilium illum pro grauato habuiſſe, prout idemmet Præſes aduer-

tit

tit in fine, qui licèt teſtetur fuiſſe Reum pariter per Sacrum Conſilium liberatum, ſubiungit, nam & erat exter, & multa in facto probauit eum excuſantia.

21 Vnde vt Aduocati tutiori via in hoc mari nauigent, pro excluſione fractionis exilij in caſu ſimili aduertant etiam coloratam adducere cauſam & ſi friuolam, quæ vnita cum dubietate quæſtionis iudicis mentem vtique quieſcet, quieſcereque debet ad faciendam euadere pęnam reo.

Et hæc erit optima cautela pro condemnatorum defenſione, quam ligare digito minimè obliuiſcantur.

SVMMARIVM.

1 *Exulatus fines exilij rumpens, ſi capiatur, exilij tempus reduplicatur, niſi ex probabili cauſa fuerit fractum exilium, num. 2. & qua pęna tunc puniatur, num. 3.*

4 *Amoris furore corruptus, ſi ruptis exilij finibus ad locum, à quo exulatus fuerat venerit, excuſatur.*

5 *Baro non poteſt exigere pęnam fideiuſſionis de ſeruandis exilij finibus, ſed tenetur indicere pęnam reduplicationis tantùm, ſed vt poſſit exigere fideiuſſionis pęnam cautela, num. 22.*

6 *Vnica pęna debetur rumpenti exilium, legalis ſcilicet, non conuentionalis, & ita deciſum.*

7 *Pęnis legalibus contenti eſſe debemus, & vide num. 9. 10. & 14.*

8 *Duæ pęnæ ad vindictam publicam non exequuntur.*

11 *Pęnæ rigoroſæ apponuntur ad terrorem potius, quàm vt exigantur.*

12 *Iudicis electio eſt, ſi velit exequi pęnam legalem, vel conuentionalem.*

13 *Iudicis electio eſt, quando pęnarum vna eſt corporalis, alia pecuniaria.*

15 *Pęnalia non ſunt extendenda, ſed reſtringenda, etiam ſi ex ſimilitudine rationis fiat extenſio.*

16 *Pragmatica comprehendere non dicitur id, de quo mentionem non fecit.*

17 *Pragmatica quæ non dicit, ab homine non eſt præſumendum.*

18 *Benignior fit interpretatio ad excludendas pęnas.*

19 *Lex debet eſſe clara vt liget, dubia ſibi ipſi parat inſidias.*

20 *Interpretatio facienda eſt contra eum, qui potuit apertius legem ſibi dicere, & non dixit.*

21 *Pęna non irrogatur, niſi expreſſè à iure caueatur.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi ſub prætextu quòd ruperint fines exilij vltra illius reduplicationem, pœnam fideiuſſionis ſoluere cogantur.

GRAVAMEN LXXIII.

1 SI contingerit exulatum fines exilij rumpere, & fuerit captus, ad reduplicationem exilij erit condemnandus, vt in *Pragmat. 1. de Relegat.* & tradunt *Damouder in practic criminal. cap. 58. Caualcan. de Bracchio Regio part. 4. nu.*
2 *32. Peguer. deciſ. 41.* Quam reduplicationem euitabit, ſi ex probabili cauſa
3 fuerit fractum exilium, quia erit condemnandus, vt redeat in cauſam ſuam abſque additione duplicationis exilij, ſeu alterius pęnæ, *Reg. Rouitus in*
4 *pragmat. 7. num. 2. de condemnat.* inde Amoris furore correptus, ſi fractis exilij finibus ad locum, a quo exulatus fuerat Reus venerit, excuſandus erit, vt copioſè tutatur *Giurba conſ. crimin. 47.* vbi ſic iudicatum teſtatur.

5 Cæterùm non per hoc Vtiles Terrarum Domini poſſunt exigere pęnam cautio-

cautionis præſtitæ de ſeruandis finibus ,
quando Vaſſalli exulati illos ruperint,
ſed ſufficiet illis exilium reduplicare .
6 Vnica ſiquidem pęna , nempè legalis
debetur frangenti exilium , & ſic redu-
plicationis exilij , non autem conuen-
tionalis,quæ ex cautione præſtita debe-
retur,prout ſic latè tutatur omninò vi-
dendus *Anna allegat.*40. dicens iuxta
hanc ſententiam iudicatum per Ma-
gnam Curiam Vicariæ ad fauorem Illu-
ſtr. Iulij Carrafæ Comitis Policaſtri , &
facto verbo in Sacro Regio Conſilio die
5. Nouembris 1563. fuiſſe decretum
confirmatum, Actuario Capua .
7 Contenti enim debemus eſſe pęnis
legalibus, *l.ſi ita ſtipulatio , ff. de verb.
obligat.D. Ricc. deciſ. Cur. Archiepiſc.
Neapol.42. ſub. num. 2. & deciſ. 57.
part.2.*
8 Et duæ pęnæ ad vindictam publicam
tendentes non exequuntur, vt de com-
muni teſtatur *Laderch.conſ.195.num.3.*
& probat *Maſtrill.* qui alios allegat
deciſ.219 num.8.
9 Nec officit, pęnam reduplicationis
exilij deſcendere ex contrauentione
fractionis exilij,& ſic ex delicto; pęnam
autem conuentionalem ex ſtipulatione
ratione contemptus. Igitur vtraque
debetur *ad text.in l.ſi quis rem,§.fin.vbi
gloſ.de Arbitr.*
10 Reſpondet namque idem *Anna* nu-
per *citat.allegat.40.num.7.* iſtud proce-
dere vbi petitus ex diuerſa cauſa vna
pęna,& altera ex alia , quia petitus rei
vendicatione pęna ex ſtipulatu, ſecus ſi
ex eadem cauſa allegat *Bar. in l. ita ſti-
pulatus in vltima part. in vndecima op-
poſitione num.31.ff.de verb.obligat.*alle-
gat *textum in l.celſus ff.de Arbitr.*
Nec obſtat,cautionem ſolitam præ-
ſtari pro finibus ſeruandis ſeruire de
vento,quando non poſſet exigi , & ſic
fruſtatoriam euadere , & tamen nihil
fruſtra debet eſſe factum, ſed aliquem
operari effectum .
Siquidē duas inueſtigo Reſponſiones,
quarum prima eſt, illam apponi ad ter-
rorem Reorum,potius, vt adimpleant,
11 quam vt exigatur, prout de pęnis ri-
goroſis loquuntur *Riminal. Iun. conſ.
327.num.2.Bimius conſ. 143. num. 15.
Bertazzol.conſil.103.num.8.& 14. Ro-
land conſ.47. num 60. volum.2.Sola in
cōment.ad decret.Sabaud.tit.de falſ. gloſ.
1.nu.1.Caſtill.deciſ.Sicul.188.nu. 14.*
12 Secunda eſt , vt ſit in electione Iudi-
cis , quam nam velit pęnam exigere ,
nempe legalem , vel conuentionalem
iuxta *l.qui fidem ff. de pactis* , vbi quod
vna tantum debetur pęna , aut legalis
aut conuentionalis, *D. Ricc.d.deciſ.Cur.
Archiepiſc.42.num.2.*
13 Nam quando pęnarum vna eſt cor-
poralis, altera verò pecuniaria , Iudicis
eſt electio , vt plenè docet *Andreas in
cap.ſi verò violator, verſic. ſimiles num.
24.de pac.tenen.Abb. in cap.inter cęteras
de reſcript.Bardell.conſ.33.Reuſner de-
ciſ.15.num.22.part.2.Paz ad ll.Stil.63.
num.7.Cardin.Tuſc.concluſ. 102. num.
36. & 37.lit.E.Carthar. de execut. ſent.
capt. bannit.cap.final.à num.444.*
14 Et quamuis vigore *Pragmaticæ 5.
ſub Rubric.de Relegat.* vltra pęnam du-
plicationis relegationis debeatur etiam
pęna conuentionalis fideiuſſionis præ-
ſtitæ .
Tamen cùm dicta Pragmatica in fine
loquatur tantùm de Relegatis , & non
de exulatis,non procedet contra illos,
vt videtur in proprijs terminis tenere
Petr.ad Gram.deciſ.5. num.5.
15 Pęnalia ſiquidem non ſunt exten-
denda,ſed reſtringenda,*Burg.conſ.8.nu.
2.* nec debent extendi ad alios caſus ,
*l.factum §.in pęnalibus,vbi Dec. ff. de
Regul.Iur.cap.in pęnis eod.tit.in 6.Surd.*
cum multis ab eo recollectis de *ali-
ment.tit.1.quæſt.51. num. 12.* etiam ſi
extenſio fiat ex ſimilitudine rationis,
*Io.Andr.in Regul.odia de Reg.Iur. in 6.
Imol.in l.ſi verò § de viro col.8.ff.ſolut.
matrimon.Duen.reg.287. Girond. de
Priuileg.ſeu exempt. explicat. nu.540.*
Si enim Pragmatica illa voluiſſet in-
16 cludere exulatos,expreſſiſſet,ſicuti ex-
preſſit Relegatos,vnde cum de illis non
fecerit mentionem, comprehendere
noluiſſe dicendum eſt , *Gonzalez in Re-
gul.8.Cancellariæ gloſ.9. §. 1.num. 33.*
17 cùm quod pragmatica non dicat , non
ſit ab homine præſumendum *l. diſſen-
tientis C.de Repud. cap.illa , ne ſede va-
18 cante,Surd.conſ.219.num. 21.* maximè
cùm ſimus ad excludendas pęnas , in
quibus benignior ſit interpretatio , *l.
pęn.ff.de pęn.cap in pęnis de Regul. Iur.
in 6.cap.ex litteris de conſtitut.*
19 Et lex debet eſſe clara,vt liget, dubia
enim ſibi ipſi parat inſidias,*Eman. de*
Valle

Valle de Enſalmis, & incantat. ſect. 1. cap. 20 5. num. 23. ex regula quod contra eum qui legem dicere potuit apertius eſt interpretatio facienda, vt *cap. contra eum de Reg. Iur. in 6.*

Quare cùm non reperiatur cautum in dicta Pragmatica, pęnam iſtam conuentionalem reſpectu exulatorum eſſe
21 exigendam, dicendum eſt, non deberi pęnam, in quam non irrogatur, niſi expreſsè a iure caueatur, iuxta *auth. de non eligend. ſecund. nubent. §. ſin autem,* & quæ notantur *in l. cum quidam, ff. de liber. & poſthum. Gloſ in cap. fin. de iur. patronat.* cum adductis per *Mar. Anton. uar. reſolut. libr. 3. reſolut. 39. num. 11. & 32. Girond. de priuilegijs, ſeu exempt. explicat. num. 563.*

22 Quare, vt ſecurius nauigent Vtiles Terrarum Domini, in huiuſmodi caſibus ad exigendam pęnam cautela erit, quòd aduerſus contrauenientem exilio incuſare faciant fideiuſſionem præſtitam, nec de exilij duplicatione quidquid agant.

SVMMARIVM.

1 *Relegati, ſiue exiliati ex cauſa neceſſaria, ſi accedant ad locum prohibitum excuſantur, & quare, nu. 6. intellige tamen vt num. 9. & 11.*

2 *Amoris furore correptus, ſi fractis exilij finibus ad locum, à quo exulatus eſt accedat, excuſatur.*

3 *Exiliatus accedens ad locum prohibitum pro confitendo peccata, vel ſumendo Euchariſtiam in die Paſchatis excuſatur, ſi in Eccleſia viciniori non potuerit.*

4 *Confinia exilij non ſeruans cauſa implendi votum excuſatur.*

5 *Facta Religionis gratia excuſant.*

7 *Neceſſitas voluntatis libitum excludit.*

8 *Agens aliquid imminente neceſſitate caret culpa.*

10 *Neceſſitas vera dicitur, quæ habet principium neceſſarium.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi contra exiliatos, vel Relegatos, eorumque fideiuſſores incuſetur, & exigatur pęna fideiuſſionis, quando ad locum, à quo fuerunt exiliati ex cauſa neceſſaria acceſſerint, vel à loco Relegationis diſceſſerint.

GRAVAMEN LXXIV.

POena cautionis præſtitæ de ſeruandis finibus exilij, & Relegationis non poteſt exigi, nec fideiuſſio incuſari valet contra exiliatos, & Relegatos, quando ex cauſa neceſſaria ad locũ, a quo exulati fuere acceſſerint, vel de Inſula, ad quam fuerunt relegati diſceſſerint, quod ſi agatur, vtique ſubditorum grauamen oritur.

1 Excuſantur ſi quidem ex neceſſaria cauſa exiliati, & relegati, ille accedere ad locum prohibitum, & iſte recedere ab Inſula aſſignata, vt hanc concluſionem egomet reaſſumpſi, & probaui *forenſ. quæſt. 28. à num. 9. cum ſeq. tom. 1.*

2 Et illam nouiſſimè probat *Giurba conſil. criminal. 47.* vbi quòd ſi Amoris furore correptus, ſi fractis exilij finibus ad locum, a quo exulatus fuerit deuenerit, excuſandus erit, & magis aperte
3 *conſil. 81. à num. 12. cum ſequent.* vbi & nos allegat, & ſequitur firmando, debere excuſari exiliatum, qui ex cauſa confitendi peccata, & ſumendi Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum in Paſchate acceſſit ad Eccleſiam loci, ei prohibiti, dum in alia viciniori Eccleſia id
4 agere nequiret, quia contraueniſſe non dicitur ad inſtar pro explendo voto, non ſeruans confinia dicitur contrauenire ad textum *in l. illud ff. de offic. Præſid. Bott. in Rubric. ff. de interdict. & Relegat. Marſil. ſing. 149. Cardin. Tuſc. practic. concluſ. lit. C. concluſ. 691. num. 2.*
5 quaſi quod facta Religionis gratia excuſant.

6 Redditur & vera hæc opinio, quia ille acceſſus, & receſſus videtur prohibitus, qui eſt voluntarius, at si implicitam quodamodo habeat neceſſitatem excu-

excuſatur, *Paul. de Caſtr. in l. filius familias num. 10 ff. de procurat.* nam neceſſitas voluntatis libitum excludit, *Bellam. conſ. 6 num. 10. Gall. conſ. 28. num. 11. Cardin. Tuſc. concluſ. 21. num. 19. lit. N.* cum ſit illi contraria, *Monald. conſ. 50. num. 9. vol. 1.* Nec præcepto impoſito impugnare, & cōtradicere videtur; *Odd. in tract. de fideicommiſ. quaſt. 31. n. 28.*

8 Culpaque caret imminente neceſſitate aliquid agens. *Signorol conſil. 42. num. 3. Card. Tuſc. concluſ. 19. num. 2. lit. H.*

9 Ceſſaret tamen grauamen, quando contrauentio limites neceſſitatis exceſſiſſet, puta quia poſt ceſſatā neceſſitatem in loco exulatus adhuc ſteterit, & fuerit captus, vel Relegatus ad inſulam deſtinatam non redierit, quia tunc licitè poſſet exequi pęna, *arg. l. Senatus ff. de offic. Præſid. l. Iulianus §. ſed quod dicitur, ff ad Maced.* & ex dictis per *Cardin. Mantic. in tractat. de tacit. & ambig. conuent. libr. 8. tit. 15 num. 7.* Conferunt quæ latiori calamo diſſeruimus ſupra in *Præludio 6 hoc eod. tom. 2.*

10 Et hac occaſione obſeruabis, eam dici veram neceſſitatem, quæ principium habet neceſſarium, *Rimin. Iun. conſ. 679 num. 44. Surd conſ. 215. num. 30. Anna conſ. 4. num. 21. & 63. tom 1.*

11 Ita quòd ſi à principio receſſus à loco Inſulæ deſtinatæ, & acceſſus ad locum prohibitum non inerit neceſſitas, licèt deinde illa ſubſequuta ſit, non per hoc excuſabit à contrauentione, prout in facti contingentia votabam.

SVMMARIVM.

1 *Guidati grauantur, ſi capiantur ſub prætextu, quòd reperiantur extra Mænia locorum prohibitorum.*

2 *Guidati vetiti accedere ad Ciuitatem, non prohibentur extra Mænia commorari, num. 2. vbi deciſ.*

3 *Exulatus à propria patria qualiter cenſeatur exulatus à Territorio, & diſtrictu remiſſiuè.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi exiſtentes Guidati capiantur, ſub prætextu, quòd extra Męnia locorum eis prohibitorum reperiantur.

GRAVAMEN LXXV.

1 SE iuridicè grauant Vaſſalli habentes guidatica, ſi ſub prætextu, quòd reperiantur extra mœnia locorum, eiſdem prohibitorum accedere ibi carcerentur.

2 Quia Guidati vetiti accedere ad Ciuitatem, & Terram non prohibentur extra mœnia commorari, vt fuit iudicatum per Magnam Curiam Vicariæ in Guidatico conceſſo Hieronymo Andriettæ, qui fuerat captus propè Mænia huius Ciuitatis Neapolis, & per Regiam Audientiam Principatus citra, & Baſilicatæ ad fauorem Thomæ de Roſa, & aliàs ad fauorem Gabrielis Rugij, teſte *Paſchal.* qui hanc tutatur ſententiam *in tractat. de Patria poteſt. part. 4. cap. 3. à num. 23. cum ſequ.* ſicque pariter deciſum per Sacrum Conſilium ad Relationem Magnæ Curiæ Vicariæ retulimus *formſ. quaſt. 130. tom. 1.* vbi quia ſatis abundanter hanc probauimus concluſionem reſpondendo contrarijs, ideò amplius hic non inſiſtimus, ſola remiſſione ad illum locum contenti, meminit nouiſſimè de hac noſtra opinione *Thor. in compend. deciſ. Regni in verbo Guidaticum tom. 2.*

3 Sed qualiter exulatus à propria patria cenſeatur exulatus ab eius Territorio, & diſtrictu, *Gizzarell. deciſ. 23.* determinationem Sacri Conſilij reportat, & articulum declarat, eumque talis Codex ab omnibus præ manibus habeatur, eiuſdem relatione contentus amplius non immoror.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Hominem habere, & pœnam exigere ſatis iniquitatis ſapit.*

2 *Res, & pœna haberi non poteſt.*

3 *Hoſpitatione Militum deſtinata impenſis delinquentium non poteſt rata illis applicare contra vnum ex dictis carceratum, ſed contra cæteros vagantes tantum.*

4 *Pœna fideiuſſionis exigi non poteſt præſentato Reo, etiam poſt incuſatam fideiuſſionem, & num. 5. vbi deciſio Sacri Conſil. & Reg. Cameræ Summar. & num. 8. vide tamen num. 6. & 7.*

9 *Fideiuſſores de præſentando aliquem infra certum tempus, ſi elapſo tempore per aliquos menſes, & non facta incuſatione pœnæ, ſed tantùm perquiſitione, non poſſunt moleſtari facta præſentatione, & purgata mora.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando coguntur ſoluere pœnam fideiuſſionis præſtitæ ob non præſentationem Rei factam in tempore præfixo, quamuis poſt illud in effectu Reus non fuerit præſentatus.

GRAVAMEN LXXVI.

1 HOminem habere, & pœnam exigere ſatis iniquitatis ſapit, *l. apud Celſum § labeo, ff. de dol. except. l. Reſcriptum §. ſi facto ff. de pact. Verſic. ad Afflict. deciſ. 130. num. 7.* Carauit in Rit. 102. *num. 2. Reg. de Ponte in tractat. de poteſtat. Proreg. tit. 1. de diuerſ. prouiſ. fieri ſo-*
2 *lit. num. 28. in fin.* Sicuti nec res, & pœna haberi poteſt *l. Reſcriptum §. pactum, & ibi DD. ff. de pact. l. ſi duo, §. item ſi duo ff ſi quis caution. Borrell. in addit. ad Bellug. in Specul Princip. Rubric. 31. §. quãuis lit. E. Carocc. deciſ. 28. num. 12. Anna allegat. 40. num. 8.*

3 Ex qua regula dicebam hoſpitatione militum deſtinata impenſis quorumdam delinquentium, non poſſe ratam illius applicari contra vnum ex dictis, qui iam reperiebatur carceratus, ſed contra cæteros vagantes tantùm.

4 Inde Barones grauarent Vaſſallos, ſi illos cogerent ad ſoluendam pœnam fideiuſſionis incuſatæ ob non præſtationem Rei factam in tempore præfixo, quamuis poſt illos Reus fuerit in effectu præſentatus, quia ſequuta præſentatione etiam poſt tempus præfixum, nequit fieri exequutio, nec contra principalem, nec contra fideiuſſorem, *Reg. Tapia in ſuo opsr. Iur. Regni in Conſtitut. 230. Incip. legem veterem*, vbi teſtatur ſic indiſtinctè ſeruari in magna Curia Vicariæ, & in Sacro Regio Conſilio, *D. Ricc. deciſ. Cur. Archiepiſcop. Neapol. 42. par. 2.* vbi ita iudicatum in dicta Curia fatetur.

5 Et *Gram. deciſ. 95.* ſcribit fuiſſe deciſum in Sacro Conſilio, quod fideiuſſor citatus ad præſtandum principalem, ſi poſt paucos dies præſentauerit, non poterit exigi pœna incuſatæ fideiuſſionis, ſed exearcerandum eſſe fideiuſſorem, & ſuperſedendum in executione pœnæ quouſque cauſa principalis fuerit determinata, quia ſi abſoluatur à delicto principali, debet etiam abſolui a pœna conuentionali, pro vt ſic reperio nouiſſimè obſeruatum per Regiam Cameram Summariæ die 29. Menſis Maij 1619. in cauſa Io. Leonardi Fanuzzi fideiuſſoris Nardi Lacannæ, & Innocentij Martaccij inquiſitorum in Regia Audientia Menepecudum Apuleæ, nam ſeruatis ſeruandis deciſum fuit, quòd ſtante Decreto liberationis caſſetur fideiuſſio, & non moleſtetur pro pœna, apud Scongnamig'ium Actuarium meminit *Thor. in comp end. deciſ. Regni, in verbo pœna fideiſſionis incuſata tom. 1. addo Muſcatell. in praxi fideiuſſor. part. 2. quaſt. 1. Caual. can. de Bracchio Regio part. 2. num. 241. Carrab ſing. 76. Mareſcott. variar. reſolut. libr. 2. cap. 124 num. 33. Cabal. reſolut. crimin. caſ. 190.* & præter cæteros noniter *Maur. Aretin. in tract. de fideiuſſor. part. 1. ſect. 2. cap. 3. num. 69. & 72.*

6 At non reticeam dicere, quod *Guazzin. in ſuo tractat. de tregua, & pace part. 2 § 3 quaſt. 66.* cum ſupradicta tranſeundo

ſiendo ſententia,illam declarat ceſſare, quando Reus ſpontè non præſentatus ſed captus fuiſſet, quia tunc nec Reus, nec fideiuſſor erint excuſati a pęna, al. legat *Carauitam in Rit.M.C.V.* 163. *&*
7 *Baiard. ad* Clar.*queſt.* 46. *num.* 58. declaratque inſuper non habere locum quando pęna fuiſſet in totum, vel pro parte exacta allegat Rimin. *Sen. conſ.* 425.*num.8.vol.2.Iaſ. in l.ſi in Inſulam num.*31.*de verb.oblig.Crauett.conſ.*446.*num.*5.& ita ait deciſum per *Rotam Romanam coram Emiuentiſſimo D. Cardinali Platto.*

8 Cæterùm nouiſſime *Giurba conſil. crimin.*33.*num.*17. ad mittit primam declarationem,ſed *num.* 26. impugnat ſecundam,putans veriorem *Bellug.* ſententiam *in ſpecul princip* Rubric.31.*de Offic.in Carcer.Milit.num.*27. *ad fin.* & ibi B*orrell.lit. B.* quòd imò pęna in totum, vel in parte exacta poſſit mora purgari præſentato etiam Reo allegando concordantes, *Bertazzol. conſ. crimin.*560 *num.*24. *Herculan.de cautiō. de non offendend. cap.* 23. *num.*21, *Poller. in practic.crimin. part.prima 2 partis, gloſ. verum ſi citati num.* 4. Sicque ait iudicatum per ſuam Magnam Curiam, dicens vlterius non dici factam executionem, niſi realiter pecunia pęnæ fuerit imburzata, vide eum, quia quàm latiſſimè loquitur circa hunc articulum, & rationum, atque Doctorum cumulum magnum reportat reſpō dendo contrarijs.

9 Sed fideiuſſores de præſentando aliquem infra certum tempus, ſi elapſo tempore per aliquos menſes non facta inculatione pęnæ, ſed tantùm perquiſitione, An moleſtari poſſint facta pręſentatione principalis purgando morā cauſatam ex mora creditoris, non accuſantis tēpore præfixo, tractat *Thor. recenter in vot.* 63, Vbi cum negatiua pertranſit ſententia, & ita dicit fuiſſe expeditas prouiſiones prouiſiones per Magnam Curiam ſub die 5.Nouembris 1624. in Banca Seraphini, & fuiſſe executum per Regiam Curiam Monopolitanam die 9.Ianuarij 1625.

SVMMARIVM.

1 *Pęna fractionis exilij non exigitur, niſi capto exiliato, nec ſufficit fuiſſe uiſum, & num.* 3. *vbi quòd ſi aliter fiat grauatur Vaſſallus, vide tamen num.* 10.17.27.45.

2 *Capiblanchi ſententia refellitur in Pragmatica* 7. *num.* 42 *de Baronib.tom.*1.*& cap.*34.*tom.*2.

4 *Bannū Indultus conceſſum bannitis pro bello Lombardiæ refertur.*

5 *Bannum Indultus expedit, vt ſit prohibitorium ingreſſus Terræ, & Territorij partis offenſæ.*

6 *Poteſtati incumbit obuiare quantum poteſt, ne delicta patrentur, & patrata puniri.*

7 *Poteſtas diſſimulando vel tacendo ſi permittat delicta non excuſatur, & dicitur conſentire delicto.*

8 *Delictum, cui non reſiſtitur approbatur.*

9 *Iudex negligens in puniendo delinquentes dicitur fautor eorum, & particeps criminis.*

11 *Statim quòd quis ingreditur locum prohibitum committit delictum.*

12 *Capi in crimine dicitur qui poſt crimen commiſſum capitur.*

13 *A verborum ſignificatione non eſt recedendum.*

14 *Verba banni ſunt ad vnguem obſeruanda.*

15 *In bannis non habet locum argumētum à contrario ſenſu.*

16 *In incertis non certis locus eſt coniecturis, & argumentis.*

18 *Bannum vtile Reipublicę iuuandum eſt interpretatione fauorabili.*

19 *Statuta diſponentia ſuper delictis puniendis ſunt fauorabilia.*

20 *Verba banni ſunt accipienda in proprio ſignificatu, licèt dura ſint.*

21 *Menti, & intentioni inhærere debemus.*

Lex

22 *Lex non debet eſſe fruſtratoria, & in ſuperuacuo poſita.*

23 *In bannis quæ ſunt ſtricti iuris, ſolùm rigor attenditur.*

24 *Recedẽs à ſignis qua pęna puniatur.*

25 *Vnumquodque verbum appoſitum in aliqua ordinatione, intelligitur appoſitum eum miniſterio aliquid operandi.*

26 *Iteratus acceſſus ſemper magis punitur.*

28 *Banno, quòd aliquis non accedat ad Terras partis offenſæ, an poſſit delinquens accedere de licentia bannum ſtatuentis.*

29 *Tranſgreſſores mandatorum Principis ſunt atrociter puniendi.*

30 *Deſertores vexilli morte naturali puniuntur.*

31 *Voluntas animi cum conatu, & effectu ſequuto punitur.*

32 *Confugiens ad* Eccleſiam *non eſt tutus, ſi ſit ſibi interdictus acceſſus ad illam.*

33 *Clericus interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ non poteſt ibi orare, & ſi moritur non poteſt ibi ſepeliri.*

34 *Crimina indulgentia ſubleuari non debent, ſi daretur occaſio maiora committendi.*

35 *Magis delinquit, & grauius peccat qui contemnit Iudicem, quàm qui legem.*

36 *Dolus adeſſe dicitur contra illos, qui Principis mandata contentempſerunt, & non paruerunt.*

37 *Iudex debet eſſe promptus in puniendo inobedientes, & tranſgreſſores.*

38 *Hoc ipſo, quòd quis paruit malo, nocet bono.*

39 *Partes Iudicis ſunt in exequendo in confeſſis.*

40 *Vbi aliquod licitum percipitur ſub pęna excommunicationis, tamen & ſi illud praceptum non fiat pro mortali, illud tamen veniale ob contemptum efficitur mortale.*

41 *Ingrediens clauſuram Monialium eſt excomunicatus excomunicatione latæ ſententiæ, etiam ſi clauſurã ingrediatur per duos pedes, & retrogrediatur, ſi tamẽ animo deliberato contemnendi ingrediatur.*

42 *Modicũ ſemper excuſat à mortali.*

43 *Oppoſitum diſſoluit propoſitum.*

44 *Apprehenſio requiritur, cùm ſtatutum imponit pęnam inuento, vel reperto in maleficio.*

46 *Non exprimens omnia crimina, indultu non gaudet, ſed captus debet puniri.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi ſub prætextu, quòd fuerint viſi in locis, à quibus erant exulati, contra eos incuſetur fideiuſſio, de ſeruandis finibus præſtita.

GRAVAMEN LXXVII.

1 CAutio à Subditis condemnatis ad exulandum pro obſeruandis finibus præſtita incuſari nequit, nec exequi poteſt, niſi in fraganti exulati ipſi capti fuerint.

Ita quòd ſi conſtiterit Curiæ, illos fuiſſe viſos in locis, ad quæ accedere vigore exilij habiti erant prohibiti, non per hoc licita erit incuſatio fideiuſſionis præſtitæ de finibus ſeruandis, & cõſequenter nec Rei ipſi, nec fideiuſſores poſſent pro tali cauſa moleſtari, pro vt in hiſce terminis hanc tutatus ſum partem *forenſ. quaſt. 3. part. 1.* quam vide in vltima editione, & hanc meam opinionem nouiſſimè confirmat *Additio ad Coſtam conſil. 93.* vbi talem locum in ſpecie allegando affirmat, exulatum, qui fregit fines exilij puniri non poſſe, niſi fuerit captus, nec ſufficere fuiſſe repertum, & eſſe neceſſariam apprehenſionem, & capturam, vt pœna exequi poſſit.

At non reticeam in fauorem Baro-
2 num dicere ex *Peguer. decif. Rota Luſitan. 90.* hanc ſententiam titubantem reddi, vt contra eam pariter tutatur *Capiblanc. in Pragmat. 7. n. 42. t. 1. de Baron.* & nouiſſimè magis apertè *tom. 2. c. 34.*

34. vbi quòd exiliatus licèt non fuerit captus in loco prohibito, tamen ſi cõuincatur fines exilij fregiſſe cõdẽnatur.

Sed quia huiuſmodi ſentẽtia eſt maximæ rigiditatis plena, illã nõ video apud Regia Tribunalia in praxi ſeruari, vt teſtatur *Viſcõt.in cõcl.Iur.in verb.Relegatus*, qui cũ anteſignana trãſit opinione.

Et proinde tutò inferri poteſt, quòd
3 ſi ſub tali prætextu incuſetur fideiuſſio contra Vaſſallos, & illa exigatur, Barones tunc grauare videntur, ex dictis per *Viuium in ſilua commun. opinion. concluſ.763. Mart. deciſ.Rot. Piſan.*80. & per Illuſtriſſimom D.Epiſcopum *Riccium deciſ. Curiæ Archiepiſcopalis Neapol.257.part.2.*

Sumus enim in odioſis, & pęnalibus contra quæ in dubio eſt iudicandum, & apices iuris aduerſus ea ſunt interpretandi.

Cæterùm cùm concernentia circa hunc articulum fuerint exarata in quadam Allegatione, & ſi meæ opinioni contraria, placuit allegationem ipſam per extenſum reponere, quæ eſt tenoris ſequentis.

4 Publicatum fuit Bannum Indultus ordine illuſtriſſimi,& Excellentiſſimi Domini Proregis pro pace, & quiete vniuerſali, vt delinquentes huius Regni inſeruiant Regi noſtro Cattholico in bello Lombardiæ,exceptuando nonnulla delicta,& expreſsè prohibendo,delinquentes ipſos,(ne intrent Terras, & Territoria partis offenſæ,& Neapoli,ne tranſeant per Vicos,& Plateas,in quibus partes offenſæ commorantur.

Philippuſt Vega, Petrus Raduazzus, Benedictus Neapolillus, & Achilles Ciccone delinquentes, & contumaces, etiam ad foriudicando Mag. Cur. Vic. pro homicidijs, in comitiua cum Paulo Magnaceruo Baronæ Terræ Candidæ, & S. Pititi commiſſis in perſonam Clericorum Doctoris Io: Baptiſtæ Amatucijs,& Lucæ Santulli dictæ Terræ S. Petiti cum archibugiatis, & corteltacciatis,ex animo,& propoſito deliberato, pręmeditato, & appenſato, omni dolo pleno, & quod peius cum denegatione Sacramentorum, ex cauſa, quod prędicti defendebant cauſas eorum patriæ,aſſentati ad militiam equeſtrem, nuncupatam delle Corazze (abſque tamen remiſſione partis offenſę) contrauenerunt per plures vices legi, & banno prędicto, non ſolum intrando Territorium, & Terras partis offenſę, ſed ibidem commorando per plures dies, & noctes,deambulando per plateas, eundo,& redeundo ſurſum,& deorſum, & ante domus ipſius partis offenſę,equitando, & gioſtrando, armati etiam cum armis proibitis, publicum ſcandalum inferendo,indultu, & gratia prędictis gaudere minimè poſſunt,carcerarique,& ad carceres crimiuales Mag. Cur. V. reduci,& puniri debent,& ex infraſcriptis clarè patebit.

5 Expediens enim fuit bannum prędictum fieri prohibitorium ingreſſus Terræ, & territorij partis offenſæ,ne ex homicidijs, & delictis homicidia, & delicta maiora
6 orirentur; cùm Poteſtati incumbat obuiare quantùm poteſt, ne delicta patrentur,& patrata puniri, ne ſanguis occiſorum de manibus ſuis re-
7 quiratur *cap.irrefragabili de off.ord.* & ſi aliàs diſſimulando,vel tacendo permitteret, non eſſet excuſatus *cap.quamuis de reg iur.* & tacendo. & negligendo, diceretur delicto conſentire,*cap.ephefis* 43.*d.cap. ne-*
8 *gligere*, *& ibi gl.3.q.2.* quia delictum,cui non reſiſtitur, approbatur
7 *cap.error.*83.*d.* Et Iudex negligens in puniendo delinquẽtes quos punire poteſt, dicitur fautor eorum, & Princeps criminis,*cap. quanto de ſent.exomm. Crauett. conſ.*314.*col.*3.*verſ. Iudex negligens, & conſ.*132. *col.*2. *Baiard. ad Iul. Clar. q.*73.

num.

num.32.verſ.Iudex negligens.

Bannum prædictum inhæret perſonæ delinquentium, prohibendo
10 introytum Terræ offenſæ partis, & non requiritur apprehenſio *cap. is,cui de ſent.excommun. in 6*. quia
11 ſtatim quòd quis ingreditur locum prohibitum committit delictum, & tenetur ad pœnam, & ſi ſtatim, & in continenti exeat, *text ad literam in l.quod ait lex §.quod ait.ff. de adulterijs,& ibidem Bart* tunc enim
12 dicitur capi in crimine, qui poſt crimen commiſſum capitur, *Bald. in l. ictus fuſtium vltim. col.ff.de his, qui notant infamia*, cum verbis bāni prædicti non ſit ambiguitas, de mente ipſius non eſt diſputandum,
13 *arg.tex.in l illud. ff. de legat. 3*. & à verborum ſignificatione non eſt recedendum *l. non aliter ff.eod.de* qua concluſione *latè per Fabrum Dec. 13.de verbor.ſignificat.* verba
14 enim banni prædicti ſunt ad vnguem ſeruanda, *l. 1.§.is, qui nauem*
15 *ff.de exercit.actione*, nec in eis habet locum arg. à contrario ſenſu *Bart. in l. cunctos popul. C. de Sum. Trinit. & fide Catholit.* quia in in-
16 certis, non certis, locus eſt argumentis,& coniecturis *l.continuus §. cum ita de verb.oblig.* at verba Banni ſunt clara, & prohibent introytus Terræ,& territorij partis offenſę,inquiſiti prædicti non modo intrarunt, ſed commorati ſunt per plures dies,vt ſupra, idcircò non gaudent gratia, & indultu prædictis, ſed principaliter pro delictis prædictis puniri debent *argum. l. Ancillæ C.de furt. & l. quod labeo ff. ad Carbon.* & tanquam tranſgreſſores banni prædicti doloſè ex animo deliberato,Principem, & bannum contempſerunt, & vltra partes offenſas, magnopere deliquerunt. Vndè finalis ratio banni prædicti non tantum conſiſtit in quiete, & pace, quæ reſpicit fauorem publicum totius Regni in extirpando,& exmorbando delinquentes intuitu militiæ prædictæ, ſed etiam reſpicit fauorem priuatum partis offenſę expreſse prohibendo ingreſſum Terræ, & ipſarum territorij, ideò ingrediendo abſque commoratione contrauenitur banno, cum delictum conſiſtat in ingreſſum tantum, & non requiritur captura, vt
13 *DD. in §.fere inſtit. de rer. diuiſ. & Cępoll. ad literam in cap 103. alias 21.num.3.de ſeruit. vrb. præ. l. iniuriarum actio §.fin.ff.de Iniur.* Idcircò interpretationem in contrarium recipere nō poteſt, *l. Iubemus nullam C. de ſac. Eccleſijs*,quia Ban-
18 num vtile reipub.iuuandum eſt interpretatione fauorabili, *tex. in l. hoc modo, ff.de conditionibus, & demoſtrat.* vt puniantur delicta, quia fauorabilia dicuntur ſtatuta, quæ
19 diſponunt ſuper delictis puniendis,quamuis videantur pęnalia, & odioſa,& ratio,quia reſpiciunt publicam vtilitatem,ita *Bart.ad litteram in l.quemadmodum C. de agric. & cenſit.lib. 11.circa medium, & in l.2.§.exercitium ff.de his qui notant. infam.Bald. in l. non ſine ff. de bon. quæ liber.Paul.in l.bona fides ff. depoſit.Vaſq. contra. vſu frequent. cap. 39.num 13.lib.2.*

20 In tantum quod verba banni ſunt attendenda, & obſeruanda in proprio eorū ſignificatu, vt ſonāt, licèt dura ſint *l.qui, & à quibus l. proſpexit alijs,de ſepulchro viol.* men-
25 ti enim & intentioni ſtatuentis inhærere debemus *l.gallus §. & qui ſi in tantum ff. de lib. apoſth. l. non dubium de leg* vnde cùm bannum dicat, vt non intrent in Terras, & Territoria partis offenſæ, ſtatim quòd ſponté intrant, contraueniunt banno, & committunt delictum, & gratia, & indultu prædi-

ctis gaudere non debent, & pro tranſgreſſoribus, & inobedientibus ex animo doloſo, de iure habentur, & reputantur, quia pro
22 deuictis habentur, ne lex ſit fruſtratoria ſuperuacuo poſita, *l poſtliminij in fin. ff.de poſtlim. & §.in quib.in* 1. *conſtitut. C.* cùm in ban-
23 nis, quæ ſunt ſtricti Iuris ſolum rigor attenditur, *l. conſtitutionibus ad municipal.* & verba ſtricti Iuris in banno appoſita, important id, quod ipſorum verborum tenor ſignificat, *l.* 1. *&* 2. *C. ſi plures vna ſent.* & non attenditur aliud, niſi quod placuit ſtatuenti, § *quod autem inſtit.de vſu cap.l.*1. *de conſtitut. Princip. Paris de Puteo de re militar. ad litteram in capit.* 28. *incipiente duello patrato fuit bannum per text. in l.deſertores §. ſi quid ad hoſtes in*
24 *verbo*, qui recedit à ſignis debet puniri pœna capitis, ſi ex voluntate tranſcēdit ſignum punitur pęna Banni, *text. eſt ad litteram in l.tribuni, C.de re militar.lib.*12.

Nam bannum puniens intrantem palatium certo tempore pœna mortis, habet locum in ſpontè intrantem palatium illo tempore, ſecùs ſi per vim, & coactè, quia delictum conſiſtit in ingreſſu ſpontaneo ex voluntate, At ſponte delinquentes in contenptum ipſius Principis,& banni prædicti, non ſolum intrauerunt, ſed commorati ſunt per plures dies, vt ſupra in terris,& territorijs partis offenſæ, quare puniri debent,& gratia,& indultu prædictis gaudere non poſſunt *Bald. in auth. habita in* 5. *col. verſ. item ſi non ingreditur C.ne filius pro patre*, ſed verba banni conueniunt in ſpōtè intrantibus, ergo conuenit eius diſpoſitio *l.*4. §. *toties ff. de dāno infecto l.hos accuſare.* § *omnibus ff.de accuſ. cap. indēnitati.§. ſed cum*
25 *eas.de elect.in* 6. nam clarum eſt, quod vnūquodq; verbum appoſitum in aliqua ordinatione intelligitur appoſitum cum miniſterio aliquid operandi *Bald in rubr. C. de contrahen.empt.in* 1. *quæſt.* ſi aliter, ergo diceretur, ſequeretur, quod dictum verbum (quod non intrēt) poſitum in banno prædicto nihil operaretur, quod non eſt dicendum, *per Iura ſupra* allegata, *Hippol.de Marſil ad litteram in conſ.*99.
26 *num.*4. 14. *&* 15. quia iteratus acceſſus ſemper magis punitur *cap. ita nos* 25.*q.*2.

Bannum contra perſonas delinquentes, quando rationabili ex cauſa eſt publicatum in eorum præiudicium,& odium valet,& obſeruandum eſt in eius forma ſpecifica, Idcircò dum ingreſſus ad Terras, & territorium partis offenſæ per bannum noſtrum eſt prohibitus, ſtatim quod dicti delinquentes intrauerunt, & puniendi ſunt, nec indultu,& gratia prædictis gaudere debent, *text. eſt rotundus ad hunc*
27 *propoſitum in l.*1. *§. hoc interdictum ff. de cloacis Ang. in l. impetrata C. ſent.reſcin.non poſſe, & l. neque & l. doctitij C.de Decur.lib.*10. *Bald. in l. amiſſione §.*1.*ff.de cap dim.& in authen. habita num.* 18. *(nè filius pro patre.*
28 In tantum, quod nec de licentia ſtatuentis delinquentes pręfati in Terras,& territorium prohibita inintrare poterunt, quia bannum prædictum non modo reſpicit vtilitatem publicam, ſed etiam priuatam, partium offenſarum, & eſt præceptum negatiuum, quod obligat ſemper,& ac ſemper durante tempore banni prędicti, nè iniuriētur de nouo, & nè ex homicidijs homicidia oriantur, cum delinquentes prædicti non ſunt pœnitentes, & ſatisfacientes de delictis, pro quibus interdicti,& prohibiti ſunt intrare in

Terras

Terras,& territorium partis offenſę arg tex.cap.reprehenſibilis de appell. & cap. cognoſcentes. de conſt. & dum non ſolum intrauerunt,ſed per plures dies commorati ſunt in Terris prædictis,vt ſupra,cōmiſerunt noua delicta,& tanquam inobediētes, & transgreſſores mandatorum Princi-
29 pis, veniunt atrociter puniendi, text.in cap Monachia.16.quæſt.1.&
30 tanquam deſertores vexilli morte naturali puniendi,l.1.C.de deſertoribus lib.12. quia voluntas animi cum
31 conatu, & ſine effectu punitur ſæpe,quanto magis effectu ſequuto cap.Anaſtaſius 32.q.5.cap. quod ſtudet 1.q.1.Archid.in cap. nullitas nu. 1.& 2.diſt.19.

32 Decianus tractatu crim. tit. de caſibus, qui reſpiciunt perſonas intrantes ad Eccleſiam num.14.lib.6. dicit quod is, cui eſt interdictus acceſſus ad Eccleſiam,ſi ad eam confugiat, non eſt tutus, quia capi, & extrani poteſt, & adducit Feli.in cap.à nobis nu. 5. de except. qui affirmat ad litteram,& ponit exemplum in clerico
33 interdicto ab ingreſſu Eccleſiæ, quod ibi non poteſt orare, & ſi moritur, non poteſt ibi ſepeliri per text. in cap. is, cui eſt §. 1. de ſent. excom. in 6.

34 Vnde crimina,& delicta,quæ indulgentia ſubleuantur ſi non punirentur, daretur occaſio maiora committendi,& indulgentia ſubleuari non debent,text in l. ſi apparitor C.de cohortalibus lib.12. & contra præfatos ſponte cotemptores, & inobedientes banno prædicto, lex exclamat,quod puniantur,quia Bannum, & Principē contempſerunt,& nouis iniurijs partes offen-
35 ſas affecerunt, ex vulgata Iuris regula, quod magis delinquit, qui contemnit Iudicem, quam legem, ideſt grauius peccat non obediens Iudici,quam legi,gloſ.in cap. dolentes de celebr. Miſſ.Dec.in cap.1.num. 22.de poſtulatione prælatorum,quia
36 dolus adeſſe dicitur contra præfatos,qui ſui ſuperioris mādata contempſerunt, & non paruerunt cap. 2.de maiorit & obed. & 13.q. 1. &
37 Iudex debet eſſe promptus in puniendo inobedientes,& tranſgreſſores ex ſententia Apoſt. relata in cap.1.de poſtul.prælat & ibidem Dec. 19. notab. alia ad propoſitū adducit l.fin.C.de delatoribus lib.10. quia hoc ipſo, quod quis parcit malo,
38 nocet bono, text. in §. homicidia in auth. de manumiſ. princip. Idcirco gratia,& indultu prædictis gaudere nō debēt,& tanquā ſpontè cōfeſſi, & conuicti de delictis prędictis pęna mortis naturalis ſunt plectendi,
39 & ſic partes Iudicis ſunt in exeqnendo cap. nos in quemquam, & c.multi 2.q.1.cap. Lotharius 31.q.2. & l. quod ſententiam de Pęnis l. 1. C. de confeſſis.

40 Item vbi aliquod licitum cuipiam precipitur ſub pæna excommunicationis,tamen ſi illud præceptum non fiat pro mortali,illud tamen veniale ob contemptum efficitur mortale,ſecundum gloſ 25.diſt. §.nimis in verb.plus accepti, in cap. qualis in verbo blaſphemias. Decius in cap.cum non ab homine poſt nu.7. de iudic.& in cap.1.in 2. lect. colum. 2.in fin.de conſtit. vbi plenè; Ex quibus intrat comm.opin.Canoniſt. &
41 Summiſt. tenentium, ingredientes clauſuram monialium, qui ſint excommunicati excommunicatione latæ ſententiæ,quod ſi quis ex animo deliberato contemnendo ingreditur clauſuram prædictam per duos pedes,vel quaſi,& poſtea retrogrediatur, eſt excommunicatus,non obſtante regula quod modicum ſemper excuſat à mortali.&
42 ratio propter contemptum, ex Cath.Neapolit. lib. 3.cap. 11. num.

92.*& Nau. in Manual.cap.27. nu.*
109. At quanto magis delinque-
runt pręfati delinquentes, qui non
pęnitentes, nec ſatisfacienres de
delictis prędictis, Bannum, & Prin-
cipem contempſerunt, & non per
modicũ, ſed per reiteratas vices, &
dies in Terris prędictis commorati
ſunt, & tanquam deſertores ve-
xilli in mortis naturalis pœnam
ſunt incurſi, quæ abſque noua
ſententia de iure exequi debet,
Nam S. *Thomas ad Rom.cap.13.lect.*
3.vlt.colum. ſic exponit verba illa.
Mihi vindictam; & ego retribuam,
quando quæritur vindicta delicti
authoritate Iudicis ad comprimẽ-
dum malitiam, non propter odium,
ſuam defenſionem procurat, intel-
ligitur locum dare iræ. i. Diuino iu-
dicio, cuius miniſtri ſunt Iudices,
qui ſunt obnoxij delicta punire, vt
ipſi non puuiantur à Deo bene-
dicto.

Additur, quod Bannum prædi-
ctum reſpectu delinquentium eſt
indulgentia delictorum (quod ſine
partis remiſſione de iure ſuſtineri
non poteſt) & quando Princeps
indulget, ſperat beneficia, & grata
ſeruitia recipere, alias non factu-
rus, At delinquentes prædicti vti
ingrati, tanquam gens Anglorum,
& peius, in bello ſæculari non for-
tes, in fide non ſtabiles, hominibus
non honorabiles, nec Deo amabi-
les, & tanquam omni nota infamię
pleni bannum prædictum non ſer-
uauerunt, Principem ſpretu con-
tempſerunt, partes offenſas nouis
iniurijs affecerunt; Ideò gratiam
prædictam perdiderunt & indultu
43 non gaudent, quia oppoſitum diſ-
ſoluit præpoſitum *Bald. de Vbald.*
de pace conſtant. num. 7. cap. ſi. gens
Anglorum 56 d. ex quibus non ob-
ſtant, quæ forſan in contrarium
adduci poſſent per *l. ſi barſatorã C.*
de fideiuſſor. quia *DD.* per illũ *text.*
loquuntur in terminis, in quibus
requiritur captura, nàm loquuntur
ſuper articulo, quando imponitur
per ſtatutum pœna contra illum,
qui fuerit inuentus, vel repertus in
44 maleficio, tunc requiritur appre-
henſio, ſiuè capturatio, *vt Cęual.*
com.opin.quæſt.651. quia dicta ver-
ba important, vt quis deprehenda-
tur, Secus verò ſi verba banni pro-
ſpiciunt inobſeruantiam facti, vt in
propoſito caſu Banni noſtri (vt non
intrent Terram, & territorium par-
tis offenſæ) nam tunc ſufficit con-
ſtare contrauentionẽ, vt quis con-
demnari poſſit pęna banni prędicti,
& in caſu noſtro etiam pœna deli-
45 cti principalis, *Rip. de peſt. tit. de re-*
med. ad conſer. vber. verſ 9. quæro nu.
103. quem citat *Regens Rouitus in*
Prag. 1 nu. 7. de armis, et dicit ad lit-
teram.

Accedat tandem, quod præfati
Philippus Vega, Petrus Raduaz-
zus, Benedictus Napulillus, & A-
chilles Ciccone ſunt notati, & in-
quiſiti de alijs homicidijs, vulneri-
bus, ictu ſcoppicti ſimul cum Paulo
prædicto Barone de morte fratris
Thomæ delo Maſtro Ord. S. Au-
guſt. Terræ Candidæ, de morte
Hieronymi, ſeù Ciõmi Sbirri Ter-
ræ Atripaldę, de morte Aſcanij de
Iaſo Terræ Candidę, de ictu ſcoppi-
cti in capite D. Aſcanij Magnacer-
ui Archipręsbiteri Terræ Pulcha-
reni, de furtis in maſſarijs, & per
campaneam, & alijs delictis, pro
quibus tã in Regia Audiẽtia Prin-
cipatus Vltrà, quam in alijs Tribu-
nalibus ſunt contumaces, & delicta
prædicta in ſupplicatione pro gra-
tia, & indultu prædictis obtinẽdis,
prout de iure obnoxij erant, non
expreſſerunt, cum omnia crimina,
& delicta qualitercumque de illis
ſint notati, vel de eis ſit præſum-

ptio,

ptio,quod conſcij ſint, referre debebanr,eò fortius,quod de delictis prædicis capta eſt informatio;Quò circa gtatia , & indultu prædictis gaudere minimè poſſunt , nec eò fortius debent,& propterea ad carceres criminales Mag. Cur. reduci,vt puniantur dicit *Auen. dec.* 41. *Regens Rouit.titulo de exulibus num.* 20. *Ioannes Gran. de Bello exulum tit. de quibus q.* 3. *requiſit.* 25. & ſic concluditur fieri , & exequi omni cum inſtantia Iuris, ſaluo ſemper rectius ſentientis,&c.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur ,ſi exigatur pœna appoſita , nè accedant ad aliquē locum, cùm ſolum pertranſeunt.*

2 *Simplex tranſitus non eſt probibitus illi, cui eſt prohibitum ad locum aliquem accedere, contra num.*3. *Quid ſi probibitio ſit, nè introeat locum,vel appropinquet, num.*4.

5 *Tranſiens non dicitur ſtare.*

6 *Veniſſe, ac comparuiſſe non dicitur qui non ſtat.*

7 *Abeſſe non dicitur qui ſtatim eſt reuerſurus.*

8 *Poenam excommunicationis impoſitam contra non venientes ad Synodum incurrit qui veniens ſtatim abijt.*

9 *Veniens ad Iudicium, & non ſtans vſque quo à Iudice dimittatur, nō dicitur veniſſe.*

10 *Probibitus habere prædia in Territorio non vetetur habere,ſi illicò ſit venditurus.*

11 *Fratres mendicantes poſſunt capere etiam immobilia ſibi relicta non animo retinendi, ſed illa vendendi, & eorum pretio vtendi.*

ARGVMENVM.

Vaſſalli grauantur, ſi contra eos,& fideiuſſores incuſetur fideiuſſio , & exigatur ſub prætextu , quòd tranſierint per loca , à quibus fuerunt exulati .

GRAVAMEN LXXVIII.

1 MVltoties occurrit, exiliatos à locis tranſire per illa animo alibi migrandi , & per Barones prætenditur incuſari , & exigi pœnam cautionis præſtitæ de ſeruandis finibus,ob quod Vaſſalli iuridicè grauantur .

2 Siquidem ſimplex tranſitus non eſt prohibitus illi,cui vetitum eſt ad locum aliquem accedere,vt poſt cęteros *Farinac.in pract.Crim.quæſt.*107.*num.* 267. *Vtuius deciſ.*505.*num.*15. vbi in poprijs terminis annuit *Nell.de S. Gemin. in tract.de Bannit.in prima part. tempor. quæſt.* 58. firmaſſe , à loco exulatum iter illac facere non prohiberi , allegat pariter *Ancharan.conſil* 74.*in fin. Marſil. conſil.*122. *num.*7.*& conſil.* 136.*nu.* 16. *& Cephal. conſil.* 204. *volum.* 2. & proinde varijs medijs roborat concluſionem, licere impunè exiliato tranſire per Territorium , à quo exulatus fuit , quod & nos latiori calamo fouimus *forenſ. quæſt.* 28. *tom.* 1. vbi cùm plura ſint conglomerata , quæ veram hanc reddunt opinionem , ne iterum eadem recanere videar , prætermitto , addo *Giurb. conſ.crimin.*91. vbi fusè ſimiliter hanc probat ſententiam, *& Nos in cit. forenſ.quæſt.* in ſpecie adducit, & ſequitur , & ex alijs confirmat *Paſchal. in tractat.de patria poteſtat.part.*4.*cap.*3 *num.*21.*&* 22.

Sed non reticeam dicere , nouiſſimè *Reg Rouit. in deciſ.* 4. *num.* 37. eſſe in opinione , vt prohibito acceſſu ad aliquem locum , tranſitum per illum adhuc videri prohibitum, firmando,conceſſa Reo gratia cum prohibitione non accedendi ad Ciuitatem Neapolis per triginta milliaria , ſi in Ciuitatis eiuſdem littore captus ipſe fuerit , vltimi ſupplicij pœnam pati debere , ſicque in facti contingentia refert iudicatum per Magnam Curiam Vicariæ , & confirmatum per Saerum Conſilium,quod

per-

per prius ſcripſerat *in pragmat. 1. num. 10. de Guidatic.*

De quo quidem mirandum non eſt, nam conditio, de qua ipſe loquitur, erat minus ſtricta, quoniam nè dum erat prohibitus acceſſus ad Ciuitatem, ſed etiam per triginta milliaria circumcirca, & verba appoſita ibi in Guidatico (*con che non habbia d'accoſtare*) enixam demonſtrabant Principis intentionem, vt nè dum inquiſitus introiret Ciuitatem, ſed nec appropinquaret per triginta milliaria circum circa, vt pariter aduertunt *Giurb. & Paſchal. locis citat.* ille *num. 10.* iſte autem *ſub nu. 22.* vnde cùm conſtet de voluntate prohibentis, & habentis poteſtatem prohibendi, ceſſant coniecturæ, & iuris Regulæ.

5 Tranſiens enim non dicitur ſtare,
6 & veniſſe, ac comparuiſſe non dicitur qui non ſtat, *Tiraquel. in l. ſi vmquam in verbo ſuſceperit num. 176. C. de Reuo-*
7 *cat donat.* vt è contra abeſſe non dicitur, quì ſtatim eſt reuerſurus, *l. poſtliminium §. captiuus, & l. nihil ff. de captiu. & poſtlimin. reuerſ. Rebuff. in concord. Franc. Rubric. de Collation. §. 1. In verb. & ſi reſidentiam deſeruerit Dionyſ. Paul. de vera quatuor Patriarcharum ſede erect. cap. 9. num. 31. Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcopi, allegat. 53. num. 92. part. 3.*

8 Hinc ſi ſit pęna excommunicationis contra non venientes ad Synodum, poteſt declarari excommunicatus, qui venit, & ſtatim abijt abſque licentia. Idem *Barboſ. in cap. de quo vult Deo, nu. 8. de Iudic. allegat. Duen. Regul. 271. Am-*
9 *pliat. 2.* vbi etiam quòd veniens ad iudicium, & non ſtans vſquequo à Iudice dimittatur, non dicitur veniſſe, ſicque in facti contingentia conſiderabam pro Domino Vicario Prioralis Curiæ Regalis Eccleſiæ Sancti Nicolai Ciuitatis Barij contra Canonicos eiuſdem Eccleſiæ Io. Baptiſtam Venturam, Proſperum Riſolam, & Petrum Conſtantinum.

10 Et ex hoc pariter deſcendit, vt prohibitus habere prædia in Territorio, non vetetur habere, si illico sit venditurus, *Menchac. Illuſtr. quæſt. cap. 32.*
11 *num. 3.* vbi quòd ideo Fratres Mendicantes poſſunt capere etiam immobilia ſibi relicta, non animo retinendi, ſed illa vendendi, & eorum pretio vtēdi, de quo *Nauarr commoment. 2. de Regular. num. 54. Duen Regul. 381. Ampliat. 8. Peregrin de Iure fiſci, libr. 3. tit. 14. num. 2. Put. deciſ. 286. libr. 1. Rodriquez quæſt. Regular. tom. 2. quæſt. 125. Art. 1.*

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, quando cum ignominia ducuntur carcerati.*
2 *Carceratio ignominioſa iniuriam Carcerato affecit.*
3 *Grauamen iniuriam parit.*
4 *Carceratus cùm remittitur, debet mitti de vno Tribunali ad aliud abſque ignominia, & ſi mittatur cum ignominia, Iudex mittens puniendus eſt, & num. 7. & pęna legis Iuliæ de vi num. 5.*
6 *Regens M.C.V. priuatus ſuo officio quòd clericum ſuo Epiſcopo remiſerat cum catena ad collum.*
8 *Carceratus quando dicatur mitti cum ignominia, & num. 9.*
10 *Ignominiā ſicut facit creſcere qualitas perſonæ carceratæ, ita & facit decreſcere.*
11 *In atrocioribus, & ex qualitate criminis poteſt quis carcerari cum ignominia.*
12 *Infames non debent includi ſub regulis generalibus.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando cum ignominia ducuntur carcerati.

GRAVAMEN LXXIX.

1 CAuere ſummopere debent vtiles Terrarum Domini, eorumque Officiales, ne carceratio Vaſſallorum fiat cum ignominia, cum oriatur grauamen, quando ignominioſè ſubditi ducuntur carcerati, prout & ita in facti con-

contingentia declaraſſe Sacrum Regiũ Conſilium ad inſtantiam Vniuerſitatis S.Ioannis Rotundi contra eius Baronem annis iam diù elapſis in quodam proceſſu antiquo patet.

2 Ignominioſa ſiquidem carceratio carcerato iniuriam apportat perſonalem, quia perſonæ, & in perſonam fit, *Honded.conſil.103.num.14.libr.1.Bellug. in ſpecul.Princip.Rubric.27.§. Milites nu.42.* igitur & illum grauat, cum ex iniu-

3 ria grauamen naſcatur, ſicuti grauamen iniuriam parit.

4 Confert pro corroboratione, quia quando remittitur carceratus de vno ad aliud Tribunal, abſque ignominia

5 debet mitti, *Bar in l.Iulia ff.ad l.Iuliam de vi public.Boer.deciſ.303.circa finem*, affirmantes, quòd ſi cum ignominia mitteretur, Iudex teneretur lege Iulia de vi, refert & ſequitur *Carauit. in Rit. M.C.V.235.num.*8. ſubdens ex *Parid. de Put.in tractat. de Syndicat. in verſic. Remiſſio*, quemdam Regentem M.C.

6 fuiſſe priuatum Officio, eò quia cum catena in collo remiſerat Clericum ſuo Epiſcopo, comprobat omnia *Præſul Ricc.in Prax fori Eccleſ.reſolut.87.part.*

7 *2.* vbi etiam quòd Officialis remittens inquiſitum cum ignominia venit puniendus.

8 Exemplificat autem idem *Carauita* loco nuper citato *num 9*.quod eſſet mittere cum ignominia, quotieſcumque mitteretur carceratus cum mitra in capite, cum catena in collo, vbi caſus hoc non requireret, quia tunc potius ob ignominiam, quàm ad cuſtodiam diceretur fieri, & idem confirmat *D. Ricc.loco nuper adducto*.

9 Et ſi quis alicuius bonę conditionis, & qualitatis, & alicuius exiſtentiæ carceratus duceretur cum manibus ligatis præpoſterè, vulgò (da dietro) & ſine pileo, vulgò (ſcouerto) ignominioſè carceratus poterit dici, prout in facto ſic fuit habitum pro vero, dum quædam perſona honeſta cuiuſdam Ciuitatis tali modo fuiſſet carcerata de ordine ſui Baronis.

10 Sed non reticeam dicere, quòd ſicuti qualitas perſonę carceratæ facit excreſcere ignominiam, ita & pariter illam decreſcere.

11 Nec non, quod licèt aliquoties ex qualitate criminis, ſi ſit de atrocioribus, infamibus, & horribilibus ignominioſè criminoſum carcerare, & ceſſabit grauamen, ceſſare (inquam) debet fauor iſte cum huiuſmodi perſonis, & contra eos armantur leges, & ſub regulis vni-

12 uerſalibus non debent illi includi.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, quando Barones differunt ad recipiendos carceratos ſibi remiſſos per ſuperiora Tribunalia, & quid eo caſu ſit agendum, num.2.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Barones differunt ad recipiendos Carceratos ſibi remiſſos per Superiora Tribunalia.

GRAVAMEN LXXX.

1 AD inſtar ſolent vtiles Terrarum Domini eſſe ſolliciti, & infeſtoſi ad petendas remiſſiones ſuorum Vaſſallorum à Tribunalibus ſuperioribus, in quibus carcerati reperiuntur

Sic è contra ſolent eſſe tepidi, imò frigidi ad procurandum receptionem carceratorum, poſtquam obtinuerunt illorum remiſſiones, quo in caſu vtique grauant poſt obtentam, inquam, remiſſionem cauſæ tenetur Baro procurare tranſmiſſionem carcerati ad ſuos carceres ad finem, vt de iuſtitia prouideri in illa cauſa poſſit, & condemnari, vel abſolui iuxta Iuris tramites.

2 Inde, quando Baro non mittit ad recipiendum carceratum ſibi remiſſum, ſolet prouideri, quòd infra tot dies procuret tranſmiſſionem carcerati, alias cauſa remaneat, vt ſcribit *Anna in ſingul. 271.* de qua obſeruantia ego teſtis ocularis eſſe poſſum, nam non vna vice vidi ſeruatum in Regia Audientia Ca-

pitinatę

pitinatæ Apulez, per quam ſimilia præcepta Baronibus fiebant, & elapſo termino, & ipſis non curantibus mittere ad recipiendos carceratos non obſtante remiſsione conceſſa procedebatur in eadem Regia Audientia.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, quando Barones prohibent, & impediunt ne eis notificentur prouiſioues, & ordines Regij, & num. 6. Et quid eo caſu ſolitum ſit prouideri, num. 2. & 7.*

3 *Prohibere, quòd notificentur prouiſiones eſt per indirectum tollere defenſiones Vaſſallis.*

4 *Recurſus ad legitimos Superiores nõ eſt denegandus.*

5 *Superioris aditi ordines impediri nõ debent, quin ſuos ſortiantur effectus.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Barones prohibent, & impediunt, ne eis notificentur prouiſiones, & ordines Regii.

GRAVAMEN LXXXI.

1 PRo releuamine grauaminum, vel prætendentiarum, quæ ſunt inter ſubditos, & Vtiles Terrarum Dominos ſolent inpetrari reſcripta à Principe, & à ſuperioribus Tribunalibus prouiſiones, & ordines obtineri, & quando illos notificare facere intendunt, Vaſſalli non reperiunt perſonas quæ intimare tales prouiſiones velint, quia Barones ipſi, vel eorum Officiales prohibuerunt, & certè grauantur in hoc Vaſſalli, prout ita reperio iudicatum per Sacrum Regium Conſilium inter Illuſtriſſimum Principem Hoſtiliani, & Ciuitatem Theani, quæ cùm conquereretur, quòd Officiales eiuſdem Principis prohibebant ſeruientribus, & Iuratis eius Curiæ, ne ad inſtantiam Ciuium notificarét prouiſiones, & ordines Regios, & multories, quia illi intimauerant carcerauerant dictos ſeruientes, fuit per dictum Sacrum Conſilium prouiſum, vt abſtineret, & quòd caperetur informatio, & ideò aliàs iure optimo cùm de eodem grauamine conquereretur Vniuerſitas Vallis Vitulani contra Baronem, per Ferdinandum Fornarium Commiſſarium deputatum fuit decretum, quòd liceret facere intimare Regias prouiſiones per quoſcumque ſeruientes abſq. vlla licentia die 11. Aprilis 1581.

3 Impedire ſiquidem huiuſmodi cita-
tiones, nihil aliud eſt, quàm modum
defendendi per indirectum eripere Vaſ-
ſallis, & recurſum ad Superiores dene-
gare, quod iura negant, *Rota in Ari-
minen. Recurſus coram R. P. D. Acco-*
4 *rambono*, vbi quòd recurſus ad legiti-
mos Superiores non eſt denegandus,
5 & illo adito eiuſdem ordines non de-
bent impediri, ne ſuos legitimos ha-
beant effectus, quia aliàs importarent
recurſus impedimentum, & ideò im-
pedientes poſſent puniri.

6 Quare, cum Baro Terræ Auigliani ordinaſſet Baiulis dictæ Terræ eiſque expreſsè prohibuiſſet, nè deberent intimare prouiſiones Sacri Regij Conſilij, & aliorum Tribunalium ad inſtantiam Ciuium, & Vniuerſitatis dictæ Terræ porrecto de hoc grauamine in Sacro Conſilio extitit prouiſum, quòd Magnificus Baro abſtineret, & quòd prouiſiones eiuſdem Sacri Conſilij, & cæterorum Tribunalium liberè potuiſſent intimari dicto Magnifico Baroni, exiſtente Commiſſario Regio Conſiliario Vitellio, vt in proceſſu in Banca Figliolæ.

7 Et iuxta ſupradicta aliàs prouiſum reperio pro Vniuerſitate Vici de Montanea contra Marchionem Vtilem Dominum, exiſtente Commiſſario Regio tunc Conſiliario Vincentio de Franchis, per quem fuit ordinatum, vt deberet Iuratus Curiæ Terræ Vici intimare Regias prouiſiones, etiam abſque licentia Magnifici Capitanei,

cum

cum mandato, quòd Capitaneus pro tempore ipſum impedire non debeat, vt in proceſſu fol. 349. in eadem Banca Figliolæ.

SVMMARIVM.

1 *Proreges Regni eligunt æſtiuo tempore Capitaneos ad guerram in locis maritimis, & illis non diſponentibus Præſides Prouinciarum.*

2 *Barones grauant Vaſſallos, ſi eligãt Capitaneos ad guerram, ſed vide num. 3. & 4.*

5 *Verba Maſtrilli de Magiſtratibus libr. 4. cap. 16. num. 127. reponuntur.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Barones vltra ordinarios Annales Officiales, Ius Ciuibus reddere debentes, conſtituunt pariter Capitaneos ad Guerram.

GRAVAMEN LXXXII.

1 AD Illuſtriſſ. & Excellentiſſ. Regni Proreges, vti Capitaneos Generales, vt in eorum litteris patentialibus patet, & ſcribit Dominus Iudex *Taſſon* in *obſeruat. Iuriſdictional. ad Pragmat. de Antefat. verſic. 2. obſeruation.* 4. ſpectat creare Capitaneos ad Guerram, qui ſolent per illos eligi æſtiuo tempore, & in locis maritimis reponi, & illo non diſponente in caſibus neceſſarijs ad prouinciarum Præſides tale ius pertinet, pro vt ſic vidi ſeruari, & patet etiam in eorum litteris patentialibus, in quibus Capitanei ad Guerram nominantur.

2 Vnde ad Barones tale ius minimè ſpectare dicendum eſt, quòd ſi ſecus agant grauare vtique videntur Vaſſallos.

3 Quare cum Vtilis Dominus Terræ S. Catherinæ, quotannis ſoleret conſtituere vltra Capitaneum ordinarium pro regenda iuſtitia alium Capitaneum ad Guerram, à quo facere multos exceſſus contra Ciues patiebatur, ſub prætextu quòd non eſſet redditurus rationem, quia agebat illos vti Capitaneus ad Guerram, habito recurſu ad Sacrum Conſilium fuit per Dominum Vincentium de Franchis die 26. Auguſti Anno 1580. tunc Conſiliarum, & deinde per idem prouiſum contra Baronem, vt deberet abſtinere, & ſi quid prætenderet, vt deberet exhibere priuilegium apud Actuarium Roppulum.

Ex quo ſanè decreto ſatis patet, quòd vbi ex priuilegio tale ius Baroni non competit, minimè illud exercere abſque grauamine valeat.

4 Inde ſecluſo priuilegio meritò cum Vniuerſitas Terræ Sibaris conqueſta eſſet contra Comitem Vtilem Dominum, quod ipſe vellet creare Capitaneum ad Guerram, mediante prouiſione Regij Conſiliarij Io. Felicis Schalal. Cõmiſſarij deſtinatifuit ordinatũ, ne talis electio fieret, niſi de ordine Illuſtriſſimi Proregis, vt in proceſſu grauamin dictæ Terræ in Banca Sarni Actuarij Sacri Regij Conſilij.

5 Sed non reticeam hic reportare verba *Maſtrilli in tractat. de Magiſtratibus lib. 4 cap. 16. num.* 127. quæ ſunt tenoris ſequentis, videlicet.

Amplia decimòſexto, quòd Barones habentes merum, & mixtum imperium poſſunt in eorum Terris tempore belli conſtituere armorũ Capitaneum ad eas cuſtodiendas ſecundùm *Luc. de Penn. in l. 2. C. de exactor. & executor. libr.* 12. *Capyc. deciſ. 26. Anton. de Ball. libr. 4. quæſt. 2. num.* 2. Vbi ſubdit, quòd non per hoc prohibetur Rex, ſi vult ipſe ponere armorum Capitaneum, eoque caſu ceſſabit poſitus per Baronem, *Ioann. Anton. de Nigris capit. 20, num.* 51. *& ſeq. Andr. & Affli. in conſtitut. cùm ſatis*, licèt in Regno hoc fieri non conſueuit per Barones, ſed benè ipſi ijdem à Domino

mino Prorege armorum Capitanei in caſu prædicto nominantur.

SVMMARIVM.

1 *Barones habentes Terras cum Caſalibus, ſi vuum conſtituant Iudicem curare debent, vt Iudex pro rata temporis modò in vno Caſali, modò in altero Iuſtitiam regat.*

2 *Iudex plurium locorum in locis pro rata temporis aſſiſtere debet, niſi aliud ſit de conſuetudine, vt num. 4. & 6.*

3 *Quilibet debet participare de commodo, & incommodo.*

5 *Mutanda non ſunt quæ certam habuernnt obſeruantiam.*

7 *Curia debet exigi in loco ſolito.*

8 *Gubernator Agerulæ reſidet, & ex antiqua conſuetudine non deſcendit, niſi volens ad alia loca pro iuſtitia miniſtranda.*

9 *Gubernator Amalphiæ, qui præeſt quoque Ciuitati Minorum accedit ad regendam Curiam in Ciuitate Minorum intra hebdomadam, quamuis non vadat ad alia Caſalia, num. 10.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi vbi Terra reperiatur diuiſa in Caſalia, & vnum habeat Officialem, pro rata temporis in vnoquoque ex dictis Caſalibus Baro Officialem aſſiſtere non faciat ad regendam Curiam.

GRAVAMEN LXXXIII.

MVltæ ſunt Terrę diuiſę in Caſalia, quę per vnum reguntur Officialem, itaquòd Ciues dictorum Caſalium pro conſequenda iuſtitia ad ipſum confugere tenentur, nec ad quem pro primis

1 cauſis recurrant alium habent, in huiuſmodi enim caſu æquum eſt, vt Barones pro rata temporis modò in vno Caſali, & modò in altero iuſtitiam regere faciant, prout ſic in varijs quippe locis vidi ſeruari.

2 Hinc cùm grauata eſſet in Sacro Conſilio Ciuitas Litterarum, quòd Magnificus Iudex continuè aſſiſteret in Terra Graniani, & Ciues dictæ Ciuitatis cogebantur ire ad procurandas prouiſiones in cauſis occurrendis in dicta Terra Graniani cum eorum magno damno, & intereſſe, per Regium tunc Conſiliarium de Franchis, fuit prouiſum, quòd aſſiſtat Magnificus Iudex pro rata temporis in vnoquoque ex locis prædictis die 20. Menſis Octobris 1588. apud Actuarium de Ferrarijs.

3 Quilibet enim debet participare de commodo & incommodo, nec vnus ſemper in pace ſtare, & alter in bello exiſtere, ſed correlatiua debet eſſe boni, & mali coaceruatio; areſcereque debet quis quandoque, aliuſque opimus euadere, & repartitio commodi eſt inter Caſalia facienda.

4 Cæterùm ſi conſuetudo exiſtat ſtandi in vno loco, & ibi ſit ſolitum miniſtrare iuſtitiam, ibidem abſque grauamine reſidere poterit Officialis.

5 Mutanda enim non ſunt, quæ certam obſeruantiam habuerunt, *l. minimè, ff. de legat Gloſ. in cap. 1. §. præterea de cap. Corrad. Viuius deciſ. 255. num. 29. & deciſ. 339. num. 21. Decian. conſil. 22. num. 40. volum. 1. Roland. conſil. 80. num. 50. volum. 3.*

6 Et proinde cùm tempore meo in Regia Audientia Capitinatæ ſimilis caſus accidiſſet trutinandus ad inſtantiam nonnullorum Ciuium, qui ab vno ex Auditoribus Collegis obtinuerunt prouiſiones cõtra eorum Officialem conſiſtò deindè Regio Tribunali de Antiquo ſolito, fuerunt illæ reuocatæ, & ordinatũ ne illis habeatur ratio, & quod ſolitum obſeruaretur me exiſtente Relatore, & commiſſario de ordine Illuſtriſſimi Marchionis Orioli præſidis, & habito recurſu ad Sacrum Regium Conſilium ita audiui deindè fuiſſe confirmatum inſtante Barone, quoniam Ciues ipſi poſt obtentam prouiſionem Sacri Conſilij non curabant amplius cauſã proſequi.

Recipit

7 Recipit incrementum huiuſmodi declaratio ex dictis ſupra *in grauamine*, vbi quod Curia debet regi in loco ſolito.

8 Et teſtis ocula`ris eſſe poſſum, quòd cum Regius Gubernator expediatur in Terris Agerulæ, & Praiani ac in loco montis Pertusij, quia in electione Gubernatorum pro tempore exiſtentium ab immemorabili, fuit regere Curiam vel in Terra Praiani, in qua ſoluerunt habitare Officiales, vel in Terra Agerulæ, numquam fuerunt aſtricti aſcendere, vel deſcendere ad dicta loca pro regenda Curia, ſed ſemper iuxta inueteratam conſuetudinem ab arbitrio Gubernatorum id proceſſit, idque teſtor, quia in mea adoleſcentia tempore quo Illuſtriſſimus, & Excellẽtiſſimus Dux Albę hoc regebat Regnum, tali functus fui officio per annos quaſi duos, & quamuis Terra Agerulæ ſit diuiſa in plura Caſalia, quorum vnum vocatur Planillum, aliud Camporum, aliud S. Lazarus, & aliud Mumaranum, non per hoc Officiales vadunt ad regendam Curiam, modo in vno Caſali, & modò in altero, ſed in loco, in quo degunt.

9 Verùm non derelinquam annuere, quòd Regius Gubernator Ciuitatis Amalphiæ, in qua etiam ego Iudex præſui, ſolet intra hebdomadam accedere ad regendam Curiam in Ciuitate Minorum, in qua ipſe etiam præeſt, & ſtante tali ſolito cogitur id facere, & ego vti Iudex deſtinatus tempore debito non effugi ire, noſcebam enim ad id agẽdum antiquam & inueteratam conſuetudinem me attingere, ob quod renuentes Gubernatores adhuc meeum non vna vice duxi, & quando ipſi accedere non curabant, ipſe promptus eram, & ibi me conferebam ſubminiſtrandi cauſa Iuſtitiam quætentibus illam.

10 Et quamuis ſub dicto gubernio ſubſint & alia Caſalia, nempè Caſale Furoris, Caſale Conchæ, Caſale Veſſicæ Minoris, tamen ad illa nòn accedunt Gubernatores ad regendam Curiam, ſed in Ciuitate Amalphiæ aſſiſtũt, & ibi Ciues dictorum Caſalium coguntur ire.

SVMMARIVM.

1 *Barones, & alij Officiales non poſſunt committere actuarijs, vt ipſis abſentibus Curiam regant, aut cauſas audiant, vel decidant, & contrarium agentes grauant Vaſſallos, num. 42.*

3 *Baro in caſu abſentię Officialium non poteſt facere miniſtrare ſuos Aerarios, ſed Locum tenentes ſunt ſubſtituendi per Officiales in caſu modicæ abſentiæ.*

4 *Capitaneus eligens Locumtenentem in caſu ſuæ abſentiæ, tenetur de culpis, & defectibus electi.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando committitur Actuarijs, vel Aerarijs locorum, quòd in abſentia officialium cauſas audiant, vel decidant.

GRAVAMEN LXXXIV.

1 ADuertere debent Vtiles Terrarum domini, eorumque Capitanei nè committant Actuarijs quod in eorum abſentiam, curiam regant, aut cauſas audiant vel decidant, quia nequeunt vt per *Conſtit. Regni Iuſtitiarij non per Kalendas* vbi *Bartholom. de Capua*.

Quare ſi contrarium practicare faciant, vtique ſubditos grauant, prout ita reperio prouiſum ad inſtantiam Vniuerſitatis S. Agathæ annis iam diu elapſis.

13 Nec in caſu abſentiæ Officialium poſſunt facere adminiſtrare ſuos Aerarios, ſed Locumtenẽtes ſunt ſubſtituendi per Officiales ipſos, vt in facti contingentia fuit decretum ad fauorem Terræ Sanctę Catherinę, quę cum conqueſta eſſet, quòd ſuus Baro ordinariè vteretur ſuo Aerario pro Locumtenẽte Capitanei, obtinuit prouiſionem, eſſe

4 Locumtenentem eligendum per Capitaneum in caſu modicæ abſentiæ, qui

teneatur de eius culpis, & defectibus apud Roppulum Actuarium exiſtente Commiſſario ad Vincentio D. Franchis in Anno 1580.

Et iuxta hanc ſententiam quoque aliàs reperio prouiſum per Regium Conſiliarium Scalaleonem pro Vniuerſitate Terræ Sibaris contra Illuſtr. Comitem Vrilem Dominum penès Sarnum Actuarium.

SVMMARIVM.

1 *Officialis & non Baro eligit Locumtenentem in caſu ſuę abſentiæ, & ipſe tenetur de defectibus electi in ſindicatu, vt num. 2.*

3 *Officialis diſcedens debet relinquere ſubſtitutum, & eo non eligente eligit Baro, num. 5.*

4 *Parochus diſcedens debet relinquere Succeſſorem in Parochia.*

6 *Epiſcopus ne Eccleſia careat Rectore, poteſt ſe ingerere in beneficijs ſpectantibus ad Sanctam Sedem Apoſtolicam, & ponere Rectores quouſque fuerit prouiſum à Sanctiſſimo.*

7 *Lite durante inter præſentatos à cōpatronis, Epiſcopus poteſt ponere Vicarium in Parochia taxata ſibi mercede, donec de Rectore prouideatur.*

8 *Electio Rectoris Epiſcopo non poteſt impediri collitigantibus præſentatis, etiam interpoſita appellatione ab electione Oeconomi, quamuis Parochialis inſtitutio ſpectet ad inferiorem, num. 9.*

10 *Deputatio Vicarij (donec prouideatur de Rectore) ſpectat ad Epiſcopum, & ſede Vacante ad Vicarium.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando pro abſentia Officialium Barones ipſi volunt facere Locūtenentes, nec illos à Capitaneis deputari permittunt.

GRAVAMEN LXXXV.

1 AD inſtantiam Vniuerſitatis Terræ Sancti Gregorij conquerentis de ſuo Barone, quòd in caſu abſentiæ Capitanei deſtinati in dicta Terra Vtilis Dominus deputabat Locumtenentem, nec permittebat Officiali deſtinato illum ponere, fuit prouiſum quòd Baro nequiret deputare locumtenentem ſui Officialis & in caſu abſentiæ eundem Officialem, ſiuè Capitaneum tantum poſſe eligere locumtenentem, qui te-
2 neatur ſtare ſindicatui, de culpis, & defectibus ipſius Locūtenentis, iuxta fuſiſſime tradita per *Giurbam conſil. crim. 36.* ita quidem patet in proceſſu grauaminum dictæ Terræ pænès Iubenum Actuarium Sacri Regij Conſilij exiſtente Cauſę Commiſſario Regio Conſiliario Cęſare Vitello.

Idemque grauamen fuit porrectum contra Illuſtriſſimum Ducem Siciniani pro parte Vniuerſitatis vt cernitur in proceſſu grauamin. dictę Terrę in Banca de Mondellis.

3 Debet enim Officialis diſcendens relinquere ſubſtitutum, vt tenetur Parochus diſcedendo à ſua Parocchia, *Poſteuin. in tract. de Offic. Curati cap. 1. num. 13. Barboſ. in tract. de poteſt. Epiſcopi allegat. 53. num. 107. part. 3. & patet ex Concil. Trid. ſect. 6. de Reformat. cap. 1.*

5 Et quamuis *tom. 1. grauam. 195.* enunciauerim Barones poſſe Locumtenentes ponere in caſu abſentiæ Officialium, ne contradictio oriatur, id intelligitur verum, vbi Officiales diſcedunt nullo relicto Locumtenenti, At ſecus ſi ipſi Locumtenentes deputauerint, quia illi debent adminiſtrare &, ſunt præferendi.

6 In ſubſidium enim proprio Officiali non diſponente tale ius competit Baroni, ne Terra abſque Capitaneo ſtare videatur; ad inſtar Epiſcopi, qui ne Eccleſia

cleſia ſuo careat Rectore, & defraude-
tur ſeruitijs neceſſarijs, poterit ſe inge-
rere in Beneficijs ſpectantibus ad San-
ctam Sedem Apoſtolicam, & ponere
Oeconomos quouſque fuerit prouiſa à
Sanctiſſimo, ex latè traditis per *Coſtam
in tractat de Remedijs ſubſidiarijs remed.
115. & per Theſaur. deciſ. 131.* vt etiam
occurrente Parochialis Eccleſiæ vaca-
tione, vel intra quadrimeſtre nullo præ-
ſentante, aut inter præſentatos à com-
patronis lite durãte, debet Epiſcopus in
ea Vicariũ conſtituere, qui res Eccleſię
cuſtodire, & adminiſtrare debeat, eiuſq;
onera ſuſtinere, taxata ſibi mercede,
donec de Rectore prouideatur, *cap. cum
vos de Offic ord. Sacr. Concil. Tridentin.
ſeß. 24. de Reformat. cap. 18 Graff. deciſ.
Aur. part. 2. libr. 6. cap. 26. num. 28. D.
Ricc. in Praxi fori Eccleſ. reſolut. 495.
part. 1. in Magn. vbi ex Cauale. deciſ. 37.*
8 *n. 51. & 52 part. 2* firmat non poſſe im-
pediri à colligantibus, etiam interpo-
ſita appellatione ab electione Oecono-
mi, ſequitur *Barboſ. in tractat. de poteſtat.
Epiſcopi allegat. 60. part. 3.* vbi ampliat
6 procedere, quamuis Parochialis inſtitu-
tio ſpectet ad inferiorem, quod ante eũ
probauerunt *Leon in Theſaur. fori Ec-
cleſ. part. 2. de collat benefic. cap. 18. num.
52. & Viuian. in tractat. de Iur patrona-
tus cap. 8 part. 2. libr. 8.* vbi & alia ha-
bes, quia huiuſmodi deputatio Vicarij,
donec prouideatur de Rectore, ſpectat
ſemper ad Epiſcopum, in cuius Diœceſi
Parochialis eſt, *Armendariz in Recopi-
lat. leg Nauar. libr. 1. tit. 18. l 7 de Epiſco-*
10 *pis num. 86. &* ſede Vacante ad Capitu-
lum, *Reginal. in praxi fori Penitent. lib.
30. tractat. 3 num. 241.*

SVMMARIVM.

1 *Officialium in abſentia quando ſo-
liti ſunt Camberlinghi, ſiue Ca-
merarij Iuſtitiam adminiſtrare,
non poſſunt eligi alij Locumtenen-
tes, quòd ſi ſecus fiat grauantur
ſubditi.*

2 *Vniuerſitas Terræ Turturellæ ex
priuilegio, & antiquiſſimo ſolito
eligit Locumtenentem, qui Iuſti-
tiam regat, & Curiam in defectu
Capitanei.*

3 *Recedens à ſolito, & conſueto gra-
uat, quando illi pro quibus aſſiſtit
ſolitum, conqueruntur.*

4 *Non ſeruans conſuetum, dicitur cõ-
trauenire legi.*

5 *Conſuetum habet paritatem cũ lege.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi quando eſt con-
ſuetum in Terris in abſentia Offi-
ciaalium Iuſtitiam adminiſtrari per
Camerarios, vulgò (Camerlen-
lenghi) alius in Locumtenentem
eligatur.

GRAVAMEN LXXXVI.

1 QVando in Terris, & Ciuitatibus
eſt ſolitum, & conſuetum in ab-
ſentia Officialium, & Gubernatorum,
ſiue Capitaneorum curiam regi, & iuſti-
tiam adminiſtrari per Camerarios, vul-
gò (Camerlinghi) quod in multis Regni
noſtri partibus ex priuilegio eſſe agno-
2 uimus, & præſertim in Terra Turturel-
læ, vti vidi ex priuilegio, quod oſtendit
mihi V. I. D. Ioannes Iacobus Anni-
chinus cum multis prouiſionibus Ma-
gnæ Curiæ, per quas mandabatur, vigo-
re dicti priuilegij, & antiquiſſimæ poſſeſ-
ſionis, quod liceret locumtenentibus
electis per Vniuerſitatem exercere iuſti-
tiam in abſentiam officialium, & Capi-
taneorum, non obſtante quòd Baro di-
ctæ Terræ, cuius eſt confirmare electum,
noluerit dictis electis facere litteras
commiſſionales, ſtante hoc ſolito, &
priuilegio, non poſſunt alij Locumte-
nentes eligi, quod ſi ſecùs fiat grauan-
tur ſubditi.

Hinc iuridicè cum Vniuerſitas Ter-
ræ Auigliani ab antiquiſſimo tempore
eſſet in hac pacifica poſſeſſione, in ab-
ſentiam ordinarij Capitanei Camera-
rios, vulgò (Camerlenghi) regendi Cu-
riam, & iuſtitiam adminiſtrandi cum
perceptione dirictuum, & iuris Portelli,
& Vtilis Dominus dictæ Terræ cæpiſſet
ipſe in caſu abſentiæ ponere Locumte-
nentem, & adminiſtrari facere, habito
recurſu ad Sacrum Regium Conſilium,

exiſtenre Commiſſario Regio Conſiliario Vitellio ſub die 29. Menſis Octobris 1574.fuit prouiſum,eſſe obſeruandum antiquum ſolitum,& conſuetum, apud Figliolam Magiſtrum Actorum.

3 Non eſt enim nouum, recedentem à ſolito,& conſueto grauare, quando illi pro quibus aſsiſtit ſolitum conqueruntur,*Rota in vna Bononien. ſoliti 1572. coram Eminentiſſimo Aldobrandino, de-*
4 *inde Sanctiſſimo Clemente VIII. Pontifice Optimo Maximo*, quia non ſeruans conſuetum, dicitur contrauenire legi,
5 cum qua habet paritatem, *cap. conſuetudo 1.diſtinct.* cum adductis për *Bernard.Graue ad practic.Camer. Imperial. libr.1.concluſ.36.Guid.Pap.ſingul.* 803. & tamen lex,quamuis dura, ſeruari debet,*l.proſpexit ff. qui & à quibus*, *Armendariz in proœm addit. ad Recopilat. leg.Nauarr.num.152.Scacc. de Appellat. quæſt. 17. limit. 48. num. 11.Cardin. Tuſc.pract.concl.tom.5.lit.L concl.261.*

Conferunt pro corroboratione ea, quæ nuper cumulauimus *Grauamin. 177.tom.1.à num.3.cum.ſequent.* vbi lubeat videre, & quæ adducuntur à *Viuio deciſ.255.num.29.& deciſ.339.n.21.*

SVMMARIVM.

1 *Officium Capitanei, & Actuarij eſt diſtinctum & ſeparatum.*

2 *Officium Iudicis, in quo conſiſtat, & in quo Actuarij, & num.4.*

3 *Actuarius debet actitare coram eius Officiali, ſiue ordinarius ille ſit, ſiue delegatus.*

5 *Actuarius dicitur pars quotitatiua ad Iudicium.*

6 *Acta facta per Capitaneũ ſunt nulla, & ſi de facto Iudex ſcribat ei non creditur, num.7.lim.tamẽ vt num.18.19.& 21.*

8 *Iudices debent habere Actuarios.*

9 *Nemo valet Iudicis, & Actuarij officio fungi.*

10 *Vaſſalli grauantur, ſi Barones faciant exerceri officium Actuariatus à Capitaneis.*

11 *Actuarij, & Iudicis officium exerceri poteſt in paruis Terris, & Villis ſi ita ſit conſuetudo in loco deficiente tamen conſuetudine ſunt eligendi diſtinctim, vt num. 12.*

13 *Iudex, & Notarius, quis poteſt eſſe in his quæ ſunt voluntariæ iuriſdictionis, niſi tamen de ſuo comodo ageretur, num.15.*

14 *Notarij de iure communi dicuntur Iudices, & habent voluntariam Iuriſdictionem, euius vigore percipiunt guarantigiam.*

16 *Notarius cauſæ poteſt deputari ad officium receptionis teſtium, & quomodo tali caſu ſe habeat, lim. vt num.17.& 18.*

19 *Cauſæ breuiores poſſunt agitari ſine ſcriptis.*

20 *Iudici, & eius ſcripturæ creditur in cauſis breuioribus, etiam ſi non ſint Notarij.*

21 *Iudex ſcribere poteſt in his quæ non ſiunt in forma Iudicij.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi Barones faciant exercere officium Actuariatus ab eodem Capitaneo.

GRAVAMEN LXXXVII.

1 DIſtinctum,& ſeparatum eſt officiũ Capitanei,& Actuarij,cùm Capitaneus ſit merè officialis, & habeat poteſtatem iudicandi,& regendi iuſtitiam, Actuarius verò habet nudum dictandi, & ſcribendi miniſterium,*Viſcont. in concl.Iur. in verb.Actuarius*. vbi etiam
3 quòd debet actitare acta coram eius officiali,nõ ſolùm quando ille procedit vt ordinarius, ſed etiam ſi vti delegatus, quod extat prouiſum *per pragmatic.89. cap.ſituata in Rubric. de Offic. Iudic. & alior. Offic.* & notarunt *Boer. deciſ. 258.& Anna ſing.4.* vbi teſtatur multoties in facto habuiſſe in Actuario Montis Fuſcoli cum Capitaneo.

4 Eius enim munus eſt ſcribendi actus ordinatorios,& conſeruandi ſcripturas, & proceſſus, nec non capiendi fideiuſſiones,cum patrator ſcripturarum dicatur

tur *Danza in tract. de pugna Doctorum*
tit.de offic. Actuarij num. 1. vbi etiam
quod dicitur Actuarius pars quotatiua
5 ad iudicium, vt pariter fundarunt *Giz-*
zarell.deciſ.24.& Reg. Rouit. deciſ.72. n.
*51.*dum firmant, Actorum Magiſtrum
officium eſſe partem iuſtitię veluti quo-
tatiuam.

6 Et adeò ad Actuarios ſpectant ſcri-
bere acta, vt alias confecta per Capita-
neos minimè valeant, & ſint nulla, vt
ſcripſimus *in pragmat.Regni 9.nu.3.ſub*
Rubric.de Actuar.& ſcrib. & forenſ. qu.
21.num.8.tom.2. & fundauit *Viuius de-*
*ciſ.48.*non eſt Iudicis ſcribere officium,
7 & ſi de facto ſcribat, illi non creditur *Pe-*
rez l.5.gloſ.1.tit.8.lib.3. ordina. Barboſ.
in cap.quoniam contra nu. 24. de probat.
8 Iudices, inquam, debent habere Actua-
rios *l.vniuerſos C.de decur. lib. 10. & §.*
ex prouinciali Auth. de defenſor. Ciuit.
& ideò in cauſis, quæ coram ipſis agitã-
tur non poſſunt acta ſcribere, & iu-
dicare, cũ nemo valeat Iudicis, & Actua-
9 rij officio fungi, vt probatur *in cap. quo-*
niam contra de probat.& notarunt *Abb.*
& Aret.in cap.ex literis eod. tit. Bar.in l.
2.ff.de ſtipul. ſeru.& in l iubemus §.ſa-
nè C. de ſacroſ. Eccleſ. Angel. in §. illud
Auth. vt Iud. ſine quoquo ſuffrag. Inno-
cent.in cap. cum nobis de Teſtibus Alex.
in l.hac conſultiſſima §.ſi quis autem C.de
Teſtam.Ruin.conſ.149.nu.11. vol.5.

10 Hinc vt ad noſtrum veniamus, iuridi-
cè grauari poſſunt Vaſſalli, quando Ba-
rones facerent exercere officiũ Actua-
riatus à Capitaneis.

11 Ceſſaret tamen grauamen, ſi in paruis
Terris, puta Caſalibus exiſteret conſue-
tudo, quod Capitaneus eſſet pariter
Actuarius ex theorica *Bal. in Auth. niſi*
breues C.de ſentent. ex breu. recitand. vbi
dicit, quod in Villis ijdem poſſunt eſſe
iudices, & Actuarij, ſi hoc dictat cõſue-
tudo earum *Salic.in l.iubemus §.his quo-*
que C.de Sacroſ. Eccleſ. vbi quod minimi
Iudices, qui in parua quantitate iuriſdi-
ctionem habent, & iurare inter Ruſti-
cos ius reddant, poſſunt vtrunque offi-
cium exercere ex conſuetudine, ſequitur
Alex.in conſ.120.vol.7.& omnes refert,
& teſtatur *Trentacinq. var. reſolut. lib.*
2.tit.de Iudic.reſol.1.num.3. vbi annuit
id probari *in cap.cum dilectus de fide in-*
ſtrumentorum.

12 Quod ſi non extaret conſuetudo, etiã
in paruis Terris, Barones cogerentur
diſtinctim huiuſmodi officia exerceri fa-
cere, licet poſſit officium Actuarij tunc
facere exercere ab vno de loco, & ſic
Ciue, prout ſic reperio in ſacti contin-
gentia iudicatum, cum enim Vniuerſi-
tas, & Homines Terræ Cobattæ ſe gra-
uaſſent de ſuo Barone, quod faceret
exercere officium Capitaniatus abſque
Actuario, & inſtaret, quod officiũ Actua
riatus dictæ Curiæ exerceretur per A-
ctuarium idoneum, & non per eundem
Capitaneum, & pro parte Baronis op-
poneretur, dictam Terram eſſe focula-
riorum triginta tantum, & fuiſſe diffici-
le venire Capitaneum, & Actuarium pro
exercitio iuriſdictionis, cum non vale-
rẽt ex emolumẽtis viuere, & propterea
permittendum eſſe, nè dicta Terra re-
maneret abſque Officiali, mediante de-
creto *Præ*ſidis de Franchis tunc Regij
Conſiliarij, & cauſæ Commiſſarij exti-
tit prouiſum, quod Magnificus Baro de-
ſtinare debeat Actuarium, qui ſit in loco,
vt in proceſſu grauaminum dictæ Ter-
ræ fol.24.in Banca de Felice.

Sed non grauabor repottare, quod
idem *Trentacinq.cit.reſol. 1.* ad regulam
illam, quod Iudices non poſſunt acta
ſcribere, reponit tres declarationes.

13 Dicit enim primò, non procedere in
his, quæ ſunt voluntariæ iuriſdictionis,
nam in his quoque poteſt eſſe Iudex, &
Notarius *Bar.in d.§.ſane* Anto. *de Butr.*
& Abb in dict.capit ex literis,tradit Dec.
*in conſ.42.*Hinc eſt quod *Alber.in l. con-*
*ſul.ff.de adoption.*dicit quod fiunt aliqui
Notarij, & Iudices, qui inſtrumenta cõ-
ficiunt tamquam Notarij, & authorita-
tem impartiuntur tanquam iudices, &
14 *Innoc.in cap.cum à Nobis de teſtib.* con-
cludit, quod de iure communi Notarij
dicuntur iudices, & quod ſimiliter habẽt
voluntariã iuriſdictionem, cuius vigore
præcipiunt guarentigiam; Declara pro-
15 cedere quando de commodo eius non
agitur, aliud .n. eſſet ſi de ſua vtilitate
tractaretur, *Bar.in dict.l.ſi conſul.et Dec.*
in dict.conſ.42. vndè infert, quod Nota-
rius cauſæ poteſt deputari ad officium
receptionis teſtium, & ſic vti duplici of-
ficio in eadẽ cauſa, ideſt vt deputetur tã-
quã nudus miniſter in receptione teſtiũ,
itaut non efficiatur iudex, vt puta, quia
examinatis articulis, & interrogatorijs,
& approbatis pſonis teſtiũ p iudicẽ ſic

comiſſio Notario ſuper receptione
quo caſu ſit propriè examinator &
non iudex vt *notant gloſ.in clem.vnic.de*
officio delegat. & iſtud poteſt fieri, quia
dicto caſu Notarius non habet officiũ
contentioſum quamuis dicat hanc con
cluſionem non habere locum quando
17 in receptione Notarius ſit iudex, vt
quia habet examinare capitula interro-
gatoria arctare & compellere ſeu pu-
nire teſtes *dict. Clem. vnica cum gloſ.*
Item conteſtari & alia facere quæ iudi-
18 cialem iuriſdictionem requirunt nam
tunc non poteſt facere & fungi dupli-
ci officio *Ruin in conſ.149. num. 11. &*
12.vol. 5. & Dec.in dicto cap. quoniam
contra num.44.

19 Secũdo annuit non præcedere in cau-
ſis breuioribus quæ poſſunt agitari ſine
ſcriptis *vt in authent.niſi breues cod.de*
ſentent ex princ. recitand. nam tunc iu-
20 dici creditur & eius ſcripturæ,ita decla-
rat *Bartol.in dict. §. ſane quem ſequitur*
Abb in dict cap.ex literis num. 11. vbi
dicit eſſe ſingulariter notandum pro iſtis
Vicariis Caſtrorum qui etiam ſcribunt
acta vt in iſtis modicis eorum ſcripturis
credatur,etiam ſi alias non ſint Nota-
rij & in hoc caſu loquitur *Bart. in l.*
comperimus num.3.cap.de proxim ſacror.
ſcrin.lib.12.

21 Tertio firmat non procedere in his
quæ fiunt in Iudice non in forma iudicij
quia nihil tunc repugnat quo minus
iudex ſcribere poſſit, *Giul. de Cun. &*
Bartol.in d. §. ſanè, ſequitur *Dec. in*
conſ.42. num. 5. in verſic. ſecus eſt. Et
hinc eſt, quòd litteras teſtimoniales
ipſemet Iudex poteſt ſcribere, *l.Diuus*
ff.de offic.Præſid.& l. ſi publicanus . §.1.
ff.de public.

SVMMARIVM.

1 *Capituli Regni quia de non ordinã-dis diſpoſitio recenſetur.*

2 *Iudices Baiulorum habent Iuriſdi-ctionem, & non dicuntur aſſeſſo-res baiulorum, ſed dicuntur Iudi-ces.*

3 *Baiuli vnà cum eorum Iudicibus debent proferre ſententias, Baiulis præſentibus, aliàs non valet.*

4 *Baiulus abſque licentia Iudicis non poteſt exequi.*

5 *Baiulus abſque Iudice non poteſt fa-cere mandata.*

6 *Baiulus, & eius Iudex habent Iu-riſdictionem ſimul.*

7 *Baiulatio ſi exerceatur abſque Iudi-cibus Vaſſalli grauantur.*

8 *Baiuli tenentur habere Iudices, & cum eorum voto iudicare, vbi re-quiritur cauſæ cognitio, & num. 9.vbi ita iudicatum refertur.*

10 *Baiulus non tenetur tenere aſſeſſo-rem, & Iudicem ordinarium, ſed ſufficit cauſas expediri per baiu-lum cum voto conſultoris.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Barones faciunt exercere baiulationem abſque Iudicibus Annalibus.

GRAVAMEN LXXXVIII.

1 INter cœtera contenta *in cap.Regni*
quia de non ordinandis Vicarijs eſt,
quod huius Regni noſtri fideles per Iu-
ſticiarios & Baiulos, ac Iudices prout
conſuetum eſt hactenus regantur fide-
liter,& ſalubriter gubernentur,*vbi Ni-*
ger in comen num.5. annuit illum textum
facere pro eo quod dicit *Allit. in Con*
ſtit:Regni cum noua col.2.notal.3.& col.
2 *fin.in fin.* quod Iudices Baiulorum ha-
bent iuriſdictionem, & non dicuntur
Aſſeſſores Baiulorum ſed dicuntur Iudi-
ces, vt *ibi per Gloſ.* & ideo infert *Af-*
flict.ibi Baiulos vna cum Iudicibus de-
3 bere proferre ſententias, & debere eſſe
ipſos Baiulos præſentes alias ſenten-
tiam non valere.

4 Nec Baiuols poſſe exequi abſque li-
centia Iudicum ſcribit *Sebaſt.de Neap in*
Conſuet.Incip.Baiulus in gloſ. in verbo
Iudicum.

5 Nec Baiulos abſque Iudice poſſe fa-
cere mandata tutatur *Niger loco cit.*
num.

num. 16. dicens omnes habere Iuris
6 dictionem ſimul ponderando textum *in Conſtit. Baiulos, ibi Baiulos, & omnes Iudices, & in Conſtitut. Omnes Baiuli Ibi, Omnes Baiuli locorum, & Iudices.*

8 Quare ſi Baiulatio exerceatur abſque Iudicibus vtique Vaſſallorum reſultat grauamen, quia tenentur habere Iudices, & Conſultores, & cum voto ipſorum iudicare, vbi cognitio cauſæ requiritur *Rendella de paſcuis pag. 29. verſic. est etiam.*

9 Hinc cum Magnifica Vniuerſitas Piſticij grauata eſſet, quòd eius Baro exercere faciebat Baiulationem abſque Iudicibus ſuper ea deputatis, qui ſolebant eligi per ipſam Vniuerſitatem duo quotannis, exiſtente Commiſſario Regio Conſiliario Cęſare Vitello fuit prouiſum quòd caperetur Informatio, & interim Baiulum debere exercere Iuriſdictionem cum Iudicibus Annalibus ſeruata forma Conſtitutionum Capitulorum, & pragm. Regni pœnes Carum Actuarium in Anno 1567. die 23. Menſis Septembris.

Et ſub die 12. Menſis Iulij 1583. ad inſtantiam Vniuerſitatis Vallis Vitulani reperio prouiſum, viſis Actis per Cōſiliarium Ferdinandum Fornarum quod Baiuli dictæ Terrę procedere debeant in cauſis cum conſilio iudicis pęnes Stellatellum Actuarium vt in proceſſu fol. 431.

Et aliàs ita reperio prouiſum per Regium Conſiliarium Schalaleonem ad fauorem Vniuerſitatis Terræ Vici de Montanea, vt in Proceſſu grauaminum dictæ Terrę grauamin. 40. in Banca Figliolæ.

10 Sed non reticeam dicere, hac nactus occaſione, per Regiam Cameram Summariæ in cauſa Matthæi Pagani, Baiuli Ciuitatis, & Caſalium Coſentiæ prætendentium illum eſſe obligatum tenere ordinarium Conſultorem fuiſſe iudicatum ſufficere cauſas cum voto Conſultoris decerni, & quòd ſi expenſis dictæ Ciuitatis ordinarius conſultor peteretur eſſe dandum, ſic teſtatur *Capibianc. in Pragmat. 3. num. 229. de Baron tom. 1.* dicens *Pragmat. 8. num. 370 part. 1.* de eadem re loquendo, non aſtringi tenere Conſultorem exterum aſſidentem, ſed ſat eſſe tenere vnum de Terra, vel extraneum, ſed non aſſidentem, ſicque ait deciſum per Collaterale Conſilium eadē ratiōne, quia tale Officium erat ibi tenue, refer nouiſſime *Thor. in compend. deciſ. Regni in verbo Baiulus tom 2.*

SVMMARIVM.

1 *Baro non poteſt impedire ne à Curia baiulationis poſſit appellari ad Ordinarium Capitaneum, vbi ita Iudicatum, & quòd Capitaneus iuſtitiam faciat in appellationibus à baiulis, num. 2.*

3 *A baiulo appellatur ad Capitaneum in terris Baronum, & quare id ſit num 8. 9. & 10. Quid ſi Baro non habeat cauſas appellationum, vt num. 4. & à Capitaneo ad Iudicē ſecundarum cauſarum, ſi illum Baro habeat, num. 5. & quid in terris demanialibus à Baiulo appellatur ad Regium Secretum, vt num. 21.*

7 *Capitaneus Baronis quomodo procedat in cauſis baiulationis.*

9 *Marinus Frezza in ratione quare Capitanei Baronum ſint Iudices appellationum, refellitur à Capiblanco, eius opinioni adhæret Vincentius de Franchis, num. 10. refertur ad illam rem Afflict. ſenten. num. 17. Rendellę ſentent. num. 18 vbi fusè ratio approbatur.*

11 *Barones non ſe intromittunt in Iuriſdictionibus, ſed Capitanei ab eis deſtinati, & num. 19. vide num. 13. in cauſis baiulationis.*

12 *Baiuli ſententia, & Capitanei ad quem appellatum fuit putatur prima cauſa reſpectu ſecundarum cauſarum, ſi baro eas habeat.*

14 *Conſuetudo appellandi ab Epiſcopi Officialibus ad Epiſcopum non valet.*

15 *Officialis Epiſcopi an ſit Iudex, vel ſit vti aſſeſſor Epiſcopi loco, & n. 16.*

AR-

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Barones impediunt, nè à Curia Baiulationis poſſint appellare ad ordinarium Capitaneum.

GRAVAMEN LXXXIX.

1 CVm conqueſta eſſet Nobilis Vniuerſitas Piſticij quòd Mattheus de Comite Vtilis Baro dictæ Terræ ordinauerat ſuo Capitaneo pro regenda iuſtitia deſtinato, ne ſe intromitteret in appellationibus, quas Ciues faciebant ſentientes ſe grauatos à Curia Baiulationis eiuſdem Terræ, ob quod Capitaneus audire illos nolebat, & ideo non habendo, ad quem recurrere, erant coacti iniuſtè ſoluere quamlibet extorſionem, mediante decreto interpoſito per Regium Conſiliarium Cæſarem Vitellum ſub die 23. Menſis Septembris de Anno *1567.* fuit prouiſum eſſe capiendam Informationem, & interim Magnificum Baronē debere abſtinere, De Caro Actorum Magiſtro.

2 Et ad fauorem Vniuerſitatis Terræ Pratæ die *6.* Menſis Octobris *1578.* per Conſiliarium Theodorum Commiſſarium fuit decretum, quòd Magnificus Capitaneus dictæ Terræ recognoſcat de granaminibus illatis, & quæ inferuntur per Baiulos, & eius Iudices, & ſuper eis iuſtitiam faciat, vt in proceſſu fol. 184.

3 Stat enim communi calculo receptum, & in viridi obſeruantia viget praxis à Baiulo appellari ad Capitaneum in Terris Baronum, vt in *Coſtitut. Regni, Officiorum periculoſa*, & ibi *Gloſ. in verſic. ad requiſitionem*, & ibi etiam *Andr.* notat, appellari à Baiulo iniuſtè grauante ad Capitaneum Baronalem, quā-
4 uis Baro non habeat cauſas appellationum, *Frecc. de ſubfeud. Authorit. 16. praſes de Franch. deciſ. 511. à num. 1. Capiblanc. in pragm 8. part. 1. num. 179. de*
5 *Baron. tom. 1.* vbi etiam quòd datur ius appellationis ad Capitaneum, & deindè ad Iudicem ſecundarum ſi Baro habeat ſecundas cauſas, nouiſſimè *Rendell. in tract. de paſcuis tit. de Baronum Paſcuis Pag. mihi 104. verſic. Appellatur*, qui cum fusè circa id loquatur, volui pro lectoris commoditate illius verba adamuſſim reponere & ſunt, quæ ſequuntur.

Appellatur autem à Baiulo iniuſtè grauante ad Capitaneum Baronalem, quamuis Baro non habeat cauſas appellationum, quæ regulariter reſident pęnès Regem, quia ita eſt conſtitutum in Regno, *not. Andr. per illum textum in Conſtitut. Officiorum periculoſa*.

7 Eoque caſu Baro, ſiue eius Capitaneus dicitur in iſtis cauſis Baiulationis procedere vti Principis Delegatus, non vt ordinarius, vel ſi vt ordinarius ex ſpeciali prouidētia dict. legis Regni, non tamen vt Iudex ſecundarum cauſarum, ſi eas nō habet à Rege, vt poſt *And.* ibi declarat *Frecc. de ſubfeud. auth. 16.*

8 Rationem ſtatuti, quò ad hoc dictum de appellatione à Baiulo ad Capitaneum opinatur *Freccia* ex modicitate cauſarum, & ſummarum, quæ tractantur, & deciduntur in Curia Baiulationis pro euitandis ſumptibus, & expenſis, ſi haberetur recurſus ad Iuſtitiarium Prouinciæ, de quo in ſtabulo de tarenis quinque, vel de porcello.

9 Quam rationem pungit *Capiblanc. dict. Pragmat. 8. num. 88.* Ex quo inquit, in Curia Baiulorum omnes cauſæ ciuiles maximæ ſummæ poſſunt agitari, nec inuenta differētia probabili ratione id euenire dicit ex dicta *Conſtit. Regni*.

10 *Vincent. de Franch. deciſ. 511. num. 2.* adhęret rationi *Freccię*, & in idem citat *Foller.* ſcilicet hoc cauſari ex modicitate cauſarum reaſſumens articulum, quod à Decretis Baiulorum appellatur ad Baronem in cuius locum hodie, inquit ipſe, ex prouiſionibus, quas in dies facimus, vt Barones non ſe intromittant

tant in exercitio iuriſdictionis appellatur ad Capitaneum, allegat *Afflict. Capyc. & Nigrum concordantes Gloſæ in ea Conſtitut. Officiorum periculoſa*.

Per quos & aduertitur, quòd li-
12 cèt Capitaneus Baronis videatur Iudex appellationis ſententiæ latæ per Baiulum, tamen reputatur prima cauſa reſpectu ſecundæ, ſi fortè Baro habet priuilegium primarum cauſarum, & ſecũdarum cauſarum, ideò à Capitaneo, qui iudicat per Baiulum, confirmando, vel infirmando appellandum eſt ad Iudicē ſecundarum, ergo vnà cenſetur, eademque cauſa Baiulationis Curiæ & Capitanei, quaſi non ſit Iudicij variatio in iſtis modicis.

13 Verum non eſt propter hæc dicta reſoluta difficultas, quin magis augetur, quia *Gloſ.* ibi plus dicit, quòd à ſententia Baiuli, & Iudicis Terrę Baronis appellatur ad Baronem, & ſic videtur Baro habere appellationum cauſas à Iudicibus ſuæ Terræ, etiam ſi ad ipſum non pertineat ex ſpeciali conceſſione ſecũdæ cauſæ appellationum, ideò *Andr.* aliam rationem conſiderat à communi iure deductam, quia (inquit) Baro eſt Dominus, & Iudex ordinarius Vaſſallorum, & ſicut à Iudice dato appellatur ad eũ, qui dedit, *D. quis & à quo appell. l.* 1. ita eſt Baro dans Iudicem, & Baiulum ad Vniuerſitatem cauſarum, & nè obſtet, quod de Epiſcopo habetur, & eius Vicario, quorum vnum eſt Auditorium, ideo nõ
14 valere conſuetudinem appellandi ab Officiali Epiſcopi ad ſuum Epiſcopum, in *capit. non putamus de conſuetud. in 6. Andreas* reſpondet diuerſificando Epiſcopum à Barone, quòd Officialis Epiſcopi non
15 eſt Iudex, imò ſicut aſſeſſor loco Epiſcopi.

16 Quod dictum improbat *Afflict.* probatque Vicarium Epiſcopi eſſe Iudicem, verùm eſſe idem cum Epiſcopo, propterea ad eum non appellari, Baro verò facit Baiulum Iudicem & Actorum Magiſtrum Notarium à Rege creatum, & non eſſe idem Tribunal, ideò infert *Afflict.* appellatur à Baiuli ſententia ad Baronem, per *dict. l. 1. quis, & à quo appell.*

Ego cogitandam puto, quòd in
11 *dict. Conſtitut. Officiorum*, nec verbum eſt de Barone, & Baiulis Baronalibus, ſed de demanijs Regijs, vbi Magiſter Camerarius, ſeu Regius ſecretus eſt Iudex competens Baiulorum, eſt tamen verum, quòd *gloſ. ver. ad requiſitionem* infert ad determinationem huius quæſtionis, *verſ. ex hoc videtur*, ſcilicèt quòd à ſententia Baiuli, & Iudicis Terræ Baronis appellatur ad Baronē, & ex cõparitione, quã pręmiſit de Iuriſdictione Camerarij ad Baiulũ, vt in eius defectũ iudicet etiã in principali negotio, vt eſt *gloſ. præcedens verſ. pro iuriſdictione ſua* dicit ſic, *licèt ſuã ceſſerit Baiulo, non tamen eam à ſe pęnitus abdicauit*, vt *de Officio Præſid. l. legatus*, & ſicut dicitur de poteſtate tranſacta in Principem à populo Romano, & videtur *dict. Gloſ.* non tantum in Baiulo dicere, ſed in Iudice Terræ Baronis, vt ab eis ad Baronem appelletur, qui non omnino à ſe ipſo iuriſdictionem abdicauit, intelligendo eandem eſſe cauſę inſtantiã, non ſecundam.

Quia verò in Iudice per leges
91 Regni aliud eſt conſtitutum, cùm teneatur Baro omnem iuriſdictionem in iudicem transferre, quem elegit, probat *Dominus Rouitus in Pragmat. quinta de Baron.* & ibi latius *Capiblanc. Muſcatell. in practic. Sacr. Conſil. 2. part. gloſ. comm. petentes*,

tes, *num.60.*per ipſius Iudicis ſententiam, prima inſtantia finita meritò non ad Baronem eumdum eſt, ſed ad Iudicem ſecundæ inſtantiæ.

In Baiulo autem Baronali, cum non ſit aliud ordinatum,& id quod poterat Baro, poſſit eius Iudex, & ſit eadem inſtantia, ſecundùm ſenſum *Gloſæ*, nimirum ſi procedit, quod ipſa dicit.

Eoque magis hęc de Baiulo in Terra Baronis vſu recepta animad-
20 uertimus. Nam cùm omnium cauſarum ciuilium cum mero, & mixto Imperio cognitio ſit Iudicis Baronalis, veriſſimũ eſt quod *Freccia,& alij* teſtantur de modicis adiri ad Curiam Baiularem, vt ſunt damna, ſiue iniuriæ illatæ, & ruſticorum differentiæ oretenus, quas ad *B*aiulos ijdem Capitanei Baronales remittunt, diſtinctis igitur Baronalibus à demanialibus cauſarum inſtantijs, & Regni vſu in officiorum commiſſionibus omnia videntur plana ni fallor; attendi namque conſuetudinem in appellatione ab inferioribus Officialibus ad committentem interponenda eſt, *cap.3.§.1.de appellat.in 6.*

21 A Curia autem Baiulationis locorum Demanialium appellari ad Regium Secretum *ex Conſtitut.Regni,Officiorum periculoſa, & ibi gloſ. & Scribent.* probat allegatus *Rendell. in eod. tractat. de paſcuis pag.29 cap.12. in fine*, quod ego in nonnullis partibus vidi ſeruari.

SVMMARIVM.

1 *Pandectę directuum ad quem finem affigantur.*

2 *Pandectæ directuum in Supporticu ingreſſus Ianuæ Tribunalium huius Ciuitatis affigi mandatæ per D.Franciſcum de Alarcon Viſitatorem Generalem.*

3 *Vaſſalli grauantur,ſi Baro, & eius Officiales non permittant Pandectas ſtare affixas in loco publico, in quo debet regi Curia.*

4 *Baiuli tenentur tenere Capitula affixa in loco publico.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi Pandectæ Iurium, & Directuum ſpectantium ad Officiales, & Capitula Baiulationum non teneantur affixa in loco publico, vel in quo regitur Curia.

GRAVAMEN XC.

1 AD euitandas fraudes fieri ſolitas, vel quæ fieri poſſent in materia ſolutionis Directuum, & Iurium ſpectantium ad locorum Capitaneos, Iudices, & Actuarios, eſt ſatis bonum adhibere medicinam, & Theriacam affixionis Pandectarum, & Capitulorũ Baiulationum, ad finem ex lectura ipſarum poſſent litigantes ſe regulare, vnde meritò ſic videmus practicari in Regia Cancellaria huius Ciuitatis.

2 Quod ſatis agnoſcens iuſtum annis elapſis Integerrimus Eques Dominus D.Franciſcus de Alarcon Viſitator Generalis deſtinatus à Catholica Maieſtate in hoc Regno, meritò in Supporticu Supremorum Regiorum Tribunalium huius Ciuitatis mandauit litteris in lapideis marmoribus inſculptis huiuſmodi reponi,vt in ingreſſu Supportici Cortilis Tribunaliũ apertè cernitur.

3 Quare grauarentur Vaſſalli, ſi Barones, vel Officiales non permittant Pandectas, & Capitulationes Baiulationum ſtare affixas in loco publico, vel in quo regi ſolet Curia.

4 Hinc cùm pro parte Terræ Montis Fuſcoli eſſet præſentata comparitio in Sacro Regio Conſilio, eo quia Baiulus dictæ Terræ non tenebat affixa Capitula in loco publico, ob quod inſtabatur ad finem euitandi, nè dictus Baiulus ad ſuum arbitrium exigeret iura ſibi ſpectantia, die 10. Menſis Ianuarij 1566. exiſtente Commiſſario Regio Conſiliario Ludouico Quadra extitit decretum,Capitula eſſe tenenda affixa in publico

blico

blico pęnès de Felice Actuarium.

Sicque reminiſcor non vna vice in Prouincia Baſilicatæ vti Iudicem primarum, & ſecundarum cauſarum diuerſorum locorum relaxaſſe prouiſiones eximium Iureconſultum Dominum Genitorem meum Io. Dominicum Nouarium.

SVMMARIVM.

1 *Officialis grauat Vaſſallos, ſi præſentatis prouiſionibus Superioris, vult decernere, quòd obſeruentur prouiſiones, vt exigat diriℓtus, & num. 2. & 3. vbi refertur iudicatum, quòd nihil exigatur.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando pro executione prouiſionum Superiorum Tribunalium Capitanei locorum, ſiue alij Officiales interponunt Decreta, & exigunt illorum Diriℓtus à partibus.

GRAVAMEN XCI.

1 IN dies accidit, quòd ſubditi grauati à Baronibus, vel eorum Officialibus ob aliquam cauſam coguntur adire ſuperiora Tribunalia, a quibus obtinent prouiſiones ſalutares, & neceſſarias directas eiſdem Officialibus, vt aliquid agant, vel ſic faciant, aut excarcerent, & ſimilia, ob quod & ipſi prętendunt interponere Decreta ſuper obſeruatione dictarum prouiſionum, & exigere diriℓtus, nec aduertunt non licere, & proinde grauare Vaſſallos, cùm eorum munus ſit ſimpliciter obedire, & iniuncta a Superioribus executioni demandare.

2 Hinc cùm Vniuerſitas Terræ Pratæ ſe grauaſſet, quòd de Decretis & prouiſionibus, quæ expediebantur ab eorum Regio Conſiliario Commiſſario deſtinato, vel à Magna Curia Vicariæ aut ab altero Tribunali Regio, quod aliquid fieret Capitaneus intendebat interponere aliud decretū pro obſeruantia, & executione, & Diriℓtus, expetebat mediante decreto Præſidis Vincentij de Franchis tunc Conſiliarij de Anno 1572. extitit prouiſum, vt pręſentatis prouiſionibus Sacri Conſilij, vel Magnæ Curiæ Vicariæ ſuper ipſarum executione Magnificus Capitaneus aliquod Decretum minimè interponat, ſed illas iuxta eorum continentiam, & tenorem executioni demandet.

3 Et aliàs ad fauorem Vniuerſitatis Terræ Vici de Mōtanea per eundem D. de Franchis cauſæ Commiſſarium fuit prouiſum, quòd Magnificus Capitaneus, & Actuarius Terræ Vici pro intimationibus, & præſētationibus Regiarum prouiſionum nihil exigant, ſed illas obſeruet abſque aliqua decreti interpoſitione, vt in proceſſu grauaminū dictæ Terræ fol. 749. in Banca Figliolæ.

SVMMARIVM.

1 *Aduocatis, & Procuratoribus partium præmittendum eſt replicare in dorſo ſcripturarum, & pro replicatione nihil ſolui debet Actuarijs, niſi pro prima comparitione. quòd ſi ſecùs fiat grauantur Vaſſalli, vt num. 2.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi prohibeantur reſpondere in calce ſcripturarum, & comparitionum, quæ ſibi intimantur, ſed cogantur conficere comparitionem ſeparatim.

GRAVAMEN XCII.

1 VIget Praxis in omnibus Tribunalibus Regni, vt in dorſo Scripturarum notificatarum reſpondeatur, & excipiatur.

Hinc

2 Hinc iuridicè cùm Vniuerſitas Ciuitatis Boiani conquereretur de Actuarijs, eo quia, quando dabant Iuratis Scripturas notificandas, prohibebant nè facerent in dorſo, & in calce illarum reſpondere ab Aduocatis, & procuratoribus partium, ad finem vt deinde ſeparatim cum ſpeciali comparitione cogerentur reſpondere, ob quod eis intrabat carolenus pro præſentatione, per Vincentium de Franchis Regium Conſilierium cauſæ Commiſſarium die 16. Maij 1573. fuit prouiſum, quòd Actuarius permictat fieri tales replicationes, & quod eis nihil ſoluatur vt paret in proceſſu grauaminum dictæ Ciuitatis fol. 544. à tergo in Banca Galterij nunc delicto.

Et ita pariter reperio prouiſum ad fauorem vniuerſitatis Terræ Pratæ in Anno 1578. per Regium Conſiliarium Cæſarem Vitellium Commiſſarium, per quem fuit ordinatum Actuario vt permitteret fieri replicationes, & pro eis nihil ſoluatur præterquam in prima comparitione vt in proceſſu grauaminũ dictæ Terræ fol. 576.

Quare in Vaſſallorum grauamen redundaret, vbi prohiberentur reſpondere in calce ſcripturarum, & comparitionum, quæ ſibi intimantur, ſed cogerentur conficere comparitionem ſeparatim, prout & ſic conſului, dum caſus ex facto accidiſſet in Ciuitate Vici.

SVMMARIVM.

1 *Decretum, quòd intimetur parti, & pro replicationibus nihil ſoluitur, ita deciſum.*

2 *Vaſſalli grauantur, ſi pro prouiſionibus quòd intimetur parti, aut pro replicationibus, & reſponſionibus aliquid ſoluere mandentur.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi pro qualibet prouiſione, quòd intimetur parti, & Replichis factis in ſcripturis intimatis cogantur ſoluere aliquid Actuario.

GRAVAMEN XCIII.

1 VNiuerſitas, & Homines Terræ Ieſualdi grauabantur, quia Officiales dictæ Terræ cogebant Ciues illius, & Reos conuentos ad ſoluenda Magiſtro Actorum grana quinque pro qualibet prouiſione, quòd intimetur parti, & replicatione in qualibet comparitione, vel Scriptura.

Et facta Relatione in Sacro Regio Conſilio de hoc per D. Regium tunc Cõſiliarium Vincentium de Franchis cauſæ Commiſſarium die 10. Iulij 1566. Decreto ipſius Sac. Reg. Conſilij prouiſum eſt, quòd pro prouiſione, quòd intimetur parti, & replicationes, & comparitiones, quæ ſiunt hinc inde nihil exigatur, præterquam pro prima prouiſione, quæ fit in prima petitione Actoris pro qua ſolui debere grana quinque mandatum eſt, ita quidem patet in copia Decreti præſentata in proceſſu grauaminum Terræ Siciniani contra Ducem prædictæ Terræ Vtilem Dominum fol. 504. in Banca Io. Baptiſtæ de Mondellis, & ad fauorem Terræ S. Gregorij in Banca Iubeni.

Et quòd de comparitionibus, quæ ſiunt per viam replicationis, nihil exigi debeat prouiſum aliàs reperio ad fauorem Vniuerſitatis Terræ Valuæ, vt apud eumdem de Mondellis Actuariũ.

2 Vnde attenta ſupradicta deciſione Sacri Regij Conſilij, grauamen erit, ſi Vaſſalli cogantur aliquid Actuario ſoluere pro qualibet prouiſione, quòd intimetur parti, vel pro reſponſionibus, & replichis factis in ſcripturis currẽtibus & notificatis.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Diričtus ſoluendi pro literis executorialibus taxantur, & ſi vltra taxam exigantur Vaſſalli grauantur, num. 2.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi pro litteris executorialibus vltra vnciam ſupra cogantur ſoluere pluſquàm carolenos quatuor, & infra vnciam vltra Auguſtale pluſquàm grana decem.

GRAVAMEN XCIV.

AD Inſtantiam eiuſdem Vniuerſitatis Ieſualdi fuit propoſitum grauamen in Sacro Regio Conſilio, qualiter Ciues dictæ Terræ aſtringebantur ad ſoluendos nunc duos, nunc tres, & aliàs quatuor, & quinque carolenos pro literis executorialibus, & vbi ſumma debiti nõ excedebat duos Auguſtales talem ſummã Officiales ſoluere faciebãt; Vnde facta relatione in eodem Sacro Regio Conſilio per cauſæ Commiſſarium D. Vincentium de Franchis die 10. Iulij 1566. fuit prouiſum quòd capiatur informatio, & interim pro litte-
1 ris executorialibus, quæ expediantur infra Auguſtale, & pro vno Auguſtale ſoluantur grana quinque tantùm; infra vnciam vltra Auguſtale grana decem, & vltra vnciam ſit quæuis ſumma tareni duo pęnès Cęſareum Secretarium, ita vidi ex copia Decreti præſentata in proceſſu Terræ Siciniani contra Illuſtr. Ducem dictæ Terræ, fol. 504.
2 Quare grauamen erit, ſi vltra hic relata pro litteris executorialibus ſoluere teneantur Vaſſalli.

SVMMARIVM.

1 *Pro decretis interlocutorijs nihil ſoluitur, niſi habeant vim ſententiæ diffinitiuæ, & requirant cauſæ cognitionem.*

2 *Interloquutio non eſt neceſſaria, ſed per proceſſum ad vlteriora debet tranſgredi.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi ſuper Interlocutorijs Replicatorum per partes litigantes cogantur ſoluere aliquos diričtus Officialibus.

GRAVAMEN XCV.

1 COmparuit in Sacro Regio Conſilio, & coram olim Regio Conſiliario Vincentio de Franchis bonæ memoriæ deinde eiuſdem ſupremi Tribunalis Præſidè, Procurator Vniuerſitatis & Hominum Ciuitatis Litterarum aſſerendo, quòd Magnifici Capitaneus, Iudex, & Actuarius dictæ Ciuitatis in cauſis vertentibus in dicta Curia faciebant decreta inter locutoria in omnibus inſtantijs, & incidentibus, & prouocabant partes ad faciendas nonnullas replicationes, & tam de dictis replicationibus, quàm de dictis interlocutorijs decretis ſolutionem diričtuum recipiebant, & ad illos ſoluendos partes cogebãt, ob quod ſentientes ſe grauatos opportunum remedium querebant, & die 13. Menſis Septembris 1582. viſis actis per dictum Dom. Commiſſariũ fuit prouiſum, quòd de interlocutorijs non habentibus vim diffinitiui, nec non requirentibus cauſæ cognitionem nihil exigatur apud Actuarium de Ferrarijs.

Quare àttento tenore huius Decreti poteſt quidem inferri grauari Vaſſallos ſi de interlocutorijs decretis replicatorum per partes Officiales aliquid exigant, quando non habent vim diffinitiui, nec cauſæ cognitionem requirunt, prout ſic reperio prouiſum ad fauorem Vniuerſitatis Terræ Pratæ tribus vici-

bus per Regium Conſiliarium Cæſarem Vitellium in Anno 1578.

Inde reſpuenda eſt conſuetudo, ſiue potius corruptela, quam pro cautela habent officiales in quolibet incidenti, interponendi decreta accipiendi gratia quadrinos, vt multoties vidi ſeruatum.

Potius, inquam, dicitur extorſio, quàm diriɛtum receptio, quoniam vbi cauſæ cognitio nonrequiritur, nec interlocutio eſt neceſſaria, ſed per proceſſum ad vlteriora illa debent tranſgredi.

SVMMARIVM.

1 *Curia ſecundarum cauſarum debet ſe regulare iuxta ſtylum curiæ primarum cauſarum.*

2 *Curia primarum, & ſecundarum cauſarum conſtituunt vnum & idem tribunal.*

3 *Iudex ſecundarum cauſarum grauat ſubditos ſi augeat diriɛtus qui ſolui ſolent in Curia primarum cauſarum, ſed exigere debet iuxta ſtylum Iudicis, & Curię primarum cauſarum, & non poteſt exigere duplicatos.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi cogantur ſoluere duplicatum Ius, ſiue duplicatos Diriɛtus pro Actis quæ fiunt in Curia ſecundarum cauſarum, quàm quæ ſoluuntur in Curia primarum.

GRAVAMEN XCVI.

1 CVria Baronalis ſecundarum cauſarum debet ſe regulare iuxta ſtilum Curiæ primarum, cùm vnum, & idem Tribunal conſtituant, vt probant *Reg de Ponte in traɛtat. de poteſtat. Proreg. in Rubric. de diuerſ. prouiſ. fieri ſolit. tit. de Donat & expenſ. num.* 18. & *Reg. Tapia in oper. Iur. Regni in Conſtitut. Ea, quæ ad decus num* 42. & proinde

3 diriɛtus qui in illa ſolui ſolent., & Iudex ſecundarum accipere poteſt, nec augere valet aliàs grauaret.

Hinc cùm pro parte Vniuerſitatis Sanɛti Erami eſſet porreɛtum grauamen in Sacro Regio Conſilio contra Iudicem ſecundarum cauſarum diɛtæ Terræ prætendentem exigere pro omnibus actis faciendis coram ipſo duplicatos diriɛtus, eorum qui ſoluebantur in Curia primarum, fuit ideo prouiſum per Regium Conſiliarium Vitellium cauſæ Commiſſarium vt abſtineret, pęnès de Mondellis Actorum Magiſtrum.

Vnde meritò aliquibus vicibus vti Regius Miniſter fui pronus relaxare prouiſiones Auditorem ſecundarum cauſarum non debere alterare pandeɛtam Curiæ primarum, ſed ſecundùm illius tramites eſſe regulandum, & proinde ſubditos litigantes non poſſe aſtringi ad ſoluendam maiorem quantitatem diriɛtuum illorum, qui ſolui ſolent in Curia Capitanei.

SVMMARIVM.

1 *Vnicum ſalarium debetur pro vno decreto, quamuis ſint plures in eo deſcripti & inquiſiti, declara ut num.4.*

2 *Aɛtuarij exigentes ſportulas immoderatas committunt crimen concuſſionis, & num. 3. vbi pęna eſt arbitraria, etiam à ſponte dantibus.*

5 *Ioannes Iacobus Annichinus allegatur in traɛtat. de preuent. inſtrum.*

6 *Fideiuſſio vnica ſufficit pluribus Reis debendi pręuenientibus, nec tot debent exigi; quot ſunt pręuentorum perſonę.*

7 *Vaſſalli grauantur, ſi plures inquiſiti pro eadem cauſa non permittatur*

Digitized by Google

tantur coniunctim facere defenſiones, ſed ſeparatim, & diſiunctim.

8 *Pluribus inquiſitis de vno delicto, vnicus ſit proceſſus, non plures.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi cogantur ſoluere plures Directus pro vno Decreto ſub prætextu, quòd ſint plures in eo deſcripti, vel cogantur ſeparatim facere defenſiones, ſi ſint plures inquiſiti pro eadem cauſa in eodem tempore non obſtante quòd defenſiones vnius, aliorum importent defenſionem.

GRAVAMEN XCVII.

Patiuntur Vtiles Terrarum Domini ſub prætextu, quòd plures correi ſint nominati in Decreto plures directus debeant ſoluere eorum Actuarijs, & Officialibus, & certè in hoc Vaſſallos grauant.

1 Siquidem vnicum ſalarium debēt habere pro vno decreto, quamuis ſint plures inquiſiti in eo deſcripti, *Reg. Rouit. in pragmat. 38. num. 5 ſub Rubric. de Offic. Magiſtr. Iuſtitiar.* refert, & ſequitur nouiſſimè *Danza in ſuo tract. de pugna Doctorum, prælio Iudic. & Victoria Aduocatorum tit. de Officio Actuarij num. 12.* dicens *num.* 11. Actuarios exigentes ſportulas immoderatas, vel vltra taxam crimen concuſſionis committere ex *textu in cap. ſtatutum §. Notarium in verbo Metas rationis in gloſ.*
3 *de Reſcript. in 6.* & pęnam eſſe arbitrariam etiam à ſponte dantibus, videndus *idem in eodem opere tit. de Officialibus in genere cap. 8. num. 26.* vbi repetit quòd ſi plures de vno decreto continētur, non exigitur, ac ſi à pluribus decretum exigi debuiſſet, & teſtatur ſe numquā hoc permiſiſſe, ſed ab Actuarijs exigendum curaſſe vnicum decretū, etiamſi decretum prædictū cōtineret plures in-
4 quiſitos (addens tamen) dūmodo vnicum caput comprehendat id quod latiſſimè probauit
5 *Ioannes Iacobus Anniechinus in tractat.* quem vidi ad pennam *de præuentione Inſtrumentaria, ac de recta aduerſus Inſtrumenta præuenit-*
6 *di ratione tit. de ſatisdatione præuentorum quæſtione 9.* in qua agit pluribus correis debendi præuenientibus vnicam ſufficere fideiuſſionem requiſitam à præuentoribus per *Pragmaticam malitijs de præuent. moder.* Et non tot eſſe exigendas, quot ſunt præuentorum perſonæ.

7 Et reſpectu Vniuerſitatis Terræ Mōtis Fuſcoli pro grauamine fuit reputatum in Anno 1565. apud Regium Conſiliarium Quadram cauſæ Commiſſarium contra Marchionem Vici tunc Vtilem Dominum, dum eueniente caſu quòd pro vna eademque cauſa, vno eodemque tempore erant inquiſiti, præfatus Marchio, & eius Officiales mandabant, quemlibet dictorum inquiſitorum facere debere ſuas defenſiones ſeparatim & diſiunctim non obſtante, quòd vna defenſio concerneret omniū defenſionem, & proinde extitit prouiſum, debere abſtinere, & ad libitum inquiſitis in tali caſu ſciunctim, & coniunctim defenſiones facere licere.

8 Et ad fauorem Vniuerſitatis Sicinia ni per tunc Regium Conſiliarium Vincentium de Franchis cauſæ Commiſſarium fuit prouiſum, quòd quando plures inquiruntur de vno delicto, vnus fiat proceſſus, & non plures pęnès de Mondellis. Actuarium.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli non tenentur hoſpitari hoſpites, & foraſterios venientes ad Barones, nec pro eis cubilia, ſiue lectus accommodare quod ſi cogantur, grauantur, num. 2. etiamſi fuerint ſoliti accommodare non cogi poſſunt in futurum.*

4 *Hebrei ſoliti accommodare cubilia pro Concionatoribus non*

poſſunt cogi in futurum.

5 *Vniuerſitas non poteſt cogi accomodare cubilia, & lectus pro Officialibus & Capitaneis locorum.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi cogantur dare Cubilia cum ſprouerijs, & alijs fornimentis pro ſeruitio Exterorũ, ad domus Baronum accedentium, vel pro Officialium comoditate, qui pro tempore ſunt.

GRAVAMEN XCVIII.

1 NE dum hoſpitari Aduenas, ſeu Foraſterios ad Barones venientes cogi poſſunt Vaſſalli, vt diximus in Grauam. 146. tom. 1. Et reperio prouiſum ad fauorem Terræ Pratę pęnès Figlioſam Actuarium. Sed nec pro ſeruitio ipſorum tenentur accomodare cubilia, ſiuè lectùs, prout ſic fuit prouiſum per Conſiliarium Polum Commiſſarium deputatum ad fauorem Vniuerſitatis Veggiani contra Ioannem Iacobum Denticem Baronem, qui cùm vellet lectus a Ciuibus, quando foraſterios habebat, fuit ei mediante decreto iniunctum, vt abſtineret, & ſic pariter inter eoſdem fuit prouiſum per Io. Angelum Piſanellum vigore compromiſſi facti a dictis Vaſſallis, & Barone per quem fuit arbitratum, & declaratum, vt quò ad caput dandi lectus, ſeu cubilia cum ſprouerijs, & alijs fornimentis pro hoſpitibus venientibus in Terram Veggiani, quam Capitaneo, ſeu Officiali dictos Homines, & Vniuerſitatem non teneri ad prædicta, ſed eſſe liberos, & immunes, & a præfata præſtatione vlteriùs non debere moleſtari, quòd laudum decreto Sacri Regij Conſilij fuit mandatum exequi die 24. Menſis Decembris 1549 & firmatum eſt per Conſiliarium Marinum Freecciam pęnès Cęſareum Secretarium.

2 Ita quòd grauamen erit, quando ad illa præſtanda cogerentur Vaſſalli, ſicq; fuit declaratum inſtante Vniuerſitate Terræ Sibaris contra Comitem Vtilem Dominum, vt in proceſſu Grauaminum dictę Terræ in Banca Sarni.

3 Amplia vt quamuis ſoliti ſint dare huiuſmodi lectus, nec in futurum cogi poſſint ex *Marta decis. Piſan. 229.* Vbi tutatur Hebreos ſolitos accomodare

4 cubilia Concionatori, non poſſe cogi in futurum ad illa præſtanda, & probat textus in *l. & habet §. hoſpites, ff. præcar.*

5 Prout & Vniuerſitatem non poſſe cogi illa præſtare Officialibus ſiue Capitaneis reperio prouiſum ad fauorem Ciuitatis Boiani contra Vtilem Dominum, exiſtente Commiſſario Vincentio de Franchis tunc Regio Conſiliario, vt in proceſſu grauaminum dictæ Ciuitatis fol. 544. & ita aliàs extitit prouiſum pro Vniuerſitate Terræ Sancti Erami contra Marchionem Vtilem Dominũ, qui cogebat ſubditos ad præſtanda huiuſmodi cubilia, & ſuppellectilia officialibus, qui pro tempore erant, exiſtente Commiſſario Regio Conſiliario Vitellio 6. Iulij 1585. pęnès de Mondellis Actuarium. Sicque facta relatione in Sacro Regio Conſilio per Conſillarium de Altomare fuit prouiſum pro Ciuitate Grauinæ contra Illuſtriſſ. Ducem de Anno 1560. pęnès Cæſareum Secretarium Actuario Villalta deinde Sarro.

SVMMARIVM.

1 *Acta tranſmittenda vigore prouiſionum ad Superiores in cauſis appellationum ſunt conſignanda ſoluta mercede partibus.*

2 *Tabellio, ſi mandetur quòd ſoluatur pro traſmittendis actis cauſæ Ciuilis, à qua fuit appellatum ad ſuperiorem Vaſſalli grauantur, ſecus ſi cauſa fuerit criminalis, vt num. 3.*

4 *Tabellio mittendus pro aſportatione Actorum eligi debet in quē minus impēdatur inter eos qui ſunt ęqualiter tuti & idonei.*

5 *Illa via capienda eſt, per quam burſa miſerorum ſubditorum minus euacuetur.*

AR-

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi copia Actorum cuius tranſmiſſio per Regia Superiora Tribunalia ad eorum inſtantiam fuit ordinata denegetur ipſis cõſignari, ſed Barones vel Officiales ad expenſa ipſorum appellatorum illã cum ſpeciali Tabellione, vulgò (Corriero à poſta) velint mittere.

GRAVAMEN XCIX.

1 QVando contingit appellari a De-
creris latis per Curias Barona-
les, & per Superiora Tribunalia ad quæ
fuit appellatum copiam Actorum trãſ-
mitti mandatur vt de iuſtitia prouideri
poſſit, virtute prouiſionum Superio
rum Tribunalium illa copia debita ſo-
luta mercede clauſa & ſigillata, vt de-
cet parti eſt conſignanda, nec eſt
2 extorquenda ab appellante pecunia
ſub prætextu mittendi illam ad Iudicem
Appellationis cum ſpeciali homine,
vulgò (con Corriero a poſta) quòd ſi ſe-
cus agant Barones, vel eorum Officia-
les vtique grauant, prout pro graua-
mine id fuit porrectum per Vniuerſita-
tem Terræ Controni contra eius Ba-
ronem, & iuxta ſupradicta obtinuit
Decretum per Magnificum cauſæ Cõ-
miſſarium Petrum Paulum Theodorum
Regium Conſiliarium vt in proceſſu in
Banca de Ferrarijs.

3 Verùm cùm de hoc pariter conque-
reretur Magnifica Vniuerſitas Piſticij in
Sacro Conſilio contra ſuum Baronem,
fuit prouiſum, quòd proceſſus ciuiles
conſignentur partibus, vel Curſoribus
ab eis mittendis, quo verò ad proceſ-
ſus criminales tranſmittantur copiæ
per perſonas melius viſas Officiali, iuſto
ſalario mediante, dummodo ſalarium
fuerit promiſſum, vel ſolutum aſpor-
tantibus, & tranſmiſſio non retarde-
tur, vt in proceſſu grauaminum dictæ
Terræ apud de Felice Actuarium.

Oriri poſſet autem grauamen, quia debendo mittere Tabelliones propriè ad hunc effectum plus impenditur, quàm ſi cum ordinarijs Tabellionibus, vel Procaccijs mitteretur, vnde cùm in præiudicium Vaſſallorum appellantium id redundare videatur, ideo ſubintrare poteſt grauamen.

5 Capienda eſt enim illa via per quam
Burſa miſerorum Subditorum ad poſ-
ſibile quantominus poteſt euacuetur.

SVMMARIVM.

1 *Baro pro neceſſitate eius victus poteſt cogere Vaſſallos ad vendendũ niſi tamen Vaſſallis materia non deficeret, vt num. 2.*

3 *Tractæ frumentorum vendi non debent, quando eſt modicum frumentum in Regno.*

4 *Concedendum non eſt quòd aliquis locupletetur cum aliena iactura.*

5 *Qui valuit facere, & non fecit dicitur eſſe in culpa.*

6 *Qui non facit, quæ facere tenetur præſumitur doloſus.*

7 *Qui non facit quod tenetur non recipit quod oportet.*

8 *Barones grauant Vaſſallos ſi vendant propria Victualia vt vtantur illis Ciuium.*

9 *Malitijs eſt occurrendum.*

10 *Malitijs via non eſt aperienda.*

11 *Malitijs non eſt indulgendum.*

12 *Ex ſua malitia quis non debet commodum reportare.*

13 *Ignorantia in dubio præſumitur, niſi ſcientia probetur, fallit in facto proprio, num. 14.*

15 *Scire, & ſcire debere in Iure pariſicantur.*

16 *Ignorãtia ceſſat caſu quo quis diligẽtiã adhibere, & inueſtigare debet.*

17 *Ignorantia non præſumitur in eo, quòd veriſimiliter ſcire debuit.*

18 *Scire tenetur qui inueſtigare tenetur.*

19 *Neſcire quod quis ſcire tenetur eſt ignorantia craſſa, & ſupina.*

20 *Ignorans habetur pro ſciente in his quæ ſcire tenetur.*

21 *Epiſcopus non præſumitur ignorare beneficiorum vacationem.*

22 *Hęres cõficiens inuentariũ pręſumitur ſcire bona defuncti, & quare.*

23 *Tutor præſumitur ſcire facta pupilli, cuius bona adminiſtrat.*
24 *Epiſcopus præſumitur ſcire deuolutionem Iuris patronatus.*
25 *Epiſcopus ſemel in anno Eccleſiam viſitare tenetur.*
26 *Epiſcopus præſumitur ſciuiſſe collationem beneficij diù obtemptam ab Inferiore collatore in ſui præiudicium.*
27 *Epiſcopus ex officio tenetur inquirere beneficiorum collationes.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi Barones victualia propria vendant, & deinde accipiant illa quæ pro vſu Ciuium Vniuerſitates conſeruarunt.

GRAVAMEN C.

IVſtum fuit Grauamen porrectum in in Sacro Regio Conſilio pro parte Vniuerſitatis Sibaris contra Comitem Vtilem Dominum dictæ Terræ, qualiter ipſe tempore extremæ penuriæ, & cariſtiæ vendebat, & vendere faciebat Frumenta, Ordea, Legumina, & cętera victualia, & pro ſua commoditate recipiebat pecuniam non retinendo ſufficientem quantitatem pro vſu ſuæ domus, ſuorum ſeruorum, & famulorum, & deinde accipiebat pro victu, & vſu ipſius, & ſupradictorum frumentum, legumina, & alia victualia, quæ procurauerat Vniuerſitas pro comoditate, & vſu Ciuium, ob quod deficiebāt Victualia ipſa Ciuibus, & fame perire quaſi cogebātur. Inde rationabiliter inſtabatur mandari abſtineri debere dictum Comitem, & prouideri, vt in tali tempore contra voluntatem ipſius Vniuerſitatis Officialium, & Ciuium non cogantur ei dare, neque vendere frumentum, neque legumina dedicata pro victu, & vſu ipſius Vniuerſitatis, Ciuium, vt patet in proceſſu grauaminum dictæ Terræ in Banca Sarni.

1 Licèt enim pro neceſſitate victus proprij Barones poſſint cogere Vaſſallos ad vendendum, vt in *Pragmat. 15. de Baronibus*.

2 Tamen id intelligitur cum grano ſalis, quando ſcilicet Vaſſallis Materia non deficeret ex dictis per *Padill. in l. Præſes. C. de ſeruit. & aqu. & per Affl.*
3 *in decis. 250.* vbi quòd quando in Regno eſt modicum frumentum non debent vendi tractæ frumentorum, *Viſcont. in conciuſ. Iur. in verbo charitas*, vbi conducentia ad corroborationem cumulat, conducunt tradita per *Nos tom. 1. Grauam. 81. & 143.*

Facit in adiuuamen Grauaminis, quia dum Comes ipſe poterat retinere quātitatem Victualium pro vſu proprio,
4 & vendendi cauſa, & accipiendi pecuniam non retinuit, videtur voluiſſe locupletari cum aliena iactura, dum deinde Victualibus ab Vniuerſitate procuratis, & conſeruatis pro vſu, & neceſſitate Ciuium, volebat vti, quod non eſt concedendum ad *textum in l. Iure naturæ, ff. de Reg. Iur. Piccard. ad §. ſed naturalia Inſtitut. de Iur. natural. num. 3 Vital de Cambanis in tractat. clauſul. pag mihi 15. num. 11. Vgolin. de Offic. & Poteſt. Epiſcop. cap 18. §. 2. num. 4.*

Et dum retinere poterat de ſuis victualibus, nec retinuit, videtur eſſe in
5 culpa ex regula, quòd ille qui valuit facere, nec fecit dicitur eſſe in culpa, &
6 qui non facit, quod facere tenetur pręſumitur doloſus, *Caldas Pereira de emption. cap. 19. num. 18 Farinac. in practic. criminal. part. 3. quæſt. 89. num. 92.*
7 *cum ſequent.* & ideo non recipit quod oportet, *l. ſi non fuerit vbi gloſ. ff. de Iur. Iurand. Menoch. de Recuperand. poſſeſſ. Remed. 1. num. 89. Surd. in tractat. de Aliment. tit. 8. priuil. 53. n. 10.*

8 Vnde aduertant Vtiles Terrarum Domini, quòd ſi propria habeant Victualia, de illis retineant vſum, nec vendant omnia animo vtendi victualibus pro vſu Ciuium ab Vniuerſitatibus deſtinatis, quia non poſſent deinde illas cogere, & contrarium faciendo grauarent.

9 Malitijs ſi quidem eſt occurrendum, *Paris. de confidentijs quæſt. 32. num. 6.*
10 firmans *quæſt. 35. num. 70.* illis non eſſe viam aperiendam, quod confirmauit *Argelius in tractat. de legitim. contradi-*
11 *ctore, quæſt. 13. num. 90.* Nec malitijs eſt indulgendum, *Munnoz Eſcobar de*

12 *Ratiocinijs cap.15. num.3.* Nec ex malitia ſua quis debet commodum reportare, *l.in fundo ff. de rei vendic. l.itaque fullo ff.de furt.cap.cognoſcentes de conſtit. cap.ſedes, & cap.plerumque de Reſcript.cap.intelleximus de Iudic. Cardoſ. in prax. Iudic. & Aduocatorum in verbo delictum num.7.*

Satis enim malitijs eſſet aperire viã, ſi licere Baronibus dixerimus propria vendere victualia, & marſupium implere, & deinde pro victu Vaſſallos, aut Vniuerſitates poſſe moleſtare.

13 Nec in huiuſmodi materia poterit pro parte Baronum allegari ignorantia, quæ in dubio præſumitur, niſi ſcientia probetur, *l.verius ff.de probat. cap.præſumitur de Regul.Iur.in 6.Sayr.in Clau. Regia libr.3.cap.5.à num.4. cum ſequen. Maſcard.de probat. concluſ.879.Cardin. Tuſc.concluſ.23.lit.I.tom.4. D. Ricc.in collectan.deciſ.1015.*

14 Siquidem ſecluſo, quòd in facto proprio ignorantia dari nequit, & proinde ceſſat in huiuſmodi caſu adducta cõcluſio ad *textum in cap.ab excommunicato, verſic. qui de facto ſuo de Reſcript. Soccin.Reg.219.Guttierez de Iuram. cõfirmat.par.3.cap.18.Maſcard.de probat. concluſ.879.Gabriel concluſ.5. de Regul. Iur.* cùm in facto alieno videatur probabilis ignorantia, *l.fin.ff.pro ſuo l.qui in alterius ff de Regul. Iur. cap.cum quis in ius alterius eod. tit. in 6.Viuius deciſ. 273. num. 10. Odd. de Reſtitut. in integrum part.1 quæſt.8. num.35. Gram.deciſ.36.num.16. Tuſc.concluſ.18.num. 9. lit.I. Ripa de nocturno tempore cap.64.*

Eſt & pariter conſiderandum Barones præuidere debere huiuſmodi neceſ-
15 ſitates proprias, illaſque ſcire, & ſtat regula in Iure ſcire, & ſcire debere parificari, *l quod te in fin.vbi Gloſ. ff. ſi cert.pet.l. ſi duo ff.de acquirend hæredit. l.qui fundum §.ſeruus ff. pro empt.Tiraquell. de Retract.lign.in fin. tit. num. 43.Surd. conſil. 150.num 23. Gratianus diſceptat. forenſ.cap.194.*

16 Et ceſſat ignorantia eo in caſu, quo diligentiam quis adhibere, & inueſtigare debet, *l. Regula §. ſed ſi facti verſic diligenter ff. de Iur. & fact.ignorant. Pacific.de Saluian. Interdict. inſpect. 4. cap. 3. Monald.conſ.6.num.12.volum.1* cum alijs quos adducit *Giurba deciſ. Sicil.91.num.23.*

17 Et ignorantia non præſumitur in eo, qui veriſimiliter ſcire debuit, vt fundat *Eminentiſſimus Cardinalis Caualerius deciſ.198.num.3.*

18 Et ſcire præſumitur, quod alijs indagare tenetur *Gloſ. in d.cap. præſumitur de Regul.Iur. in 6. Garcia de Nobi-*
19 *litat.gloſ.4.num.29.* Neſcire enim quod quis ſcire, & inueſtigare tenetur eſt
20 ignorantia craſſa, & ſupina, & tunc ignorans habetur pro ſciente, *Soccin. Regul.176.fallent.1.Coſta de facti ſcient. & ignorant. Regul. 2. Lap. allegat. 51.*
21 *num.17.* vbi de Epiſcopo, quòd non præſumitur ignorare beneficiorum vacationem, quia cùm debeat viſitare Eccleſias præſumitur hoc ſcire, *Gram. deciſ.103.num.36.& ſeq.Creſcent. deciſ. 10.num.11.de dol. & contum. Abb. conſ.*
22 *73. libr.2.* vbi loquitur de hærede conficiente inuentarium, qui præſumitur ſcire bona defuncti, ex quo illa indaga-
23 re tenetur, *Alban. conſil.18.* vbi quòd tutor præſumitur ſcire facta pupilli, cuius bona adminiſtrat, cum ratione Officij illa perquirere teneatur *Roman. conſil.481.*vbi loquitur de Epiſcopo, vt
24 vt præſumatur ſcire deuolutionem Iu-
25 ris patronatus, cùm ſemel in Anno Eccleſiam viſitare teneatur *Bellamer.*
26 *conſil. 10.* vbi quòd Epiſcopus præſumitur ſciuiſſe collationem Beneficij diù obtentam ab inferiore collatore in ſui
27 præiudicium ex eo quia ex officio tenetur inquirere beneficiorum Collationes.

SVMMARIVM.

1 *Officiales, & Aerarij Baronales non poſſunt mercari in loco in quo præſunt.*

2 *Officiales etiam temporales nequeũt contrahere durante officio.*

3 *Mercatura eſt prohibita Officialibus in Regno.*

4 *Mercatura ab Officialibus perpetuis poteſt exerceri palàm, & bona fide de Iure communi.*

5 Con-

5 *Contractus quando dicatur palàm fieri.*

6 *Officialis an poſſit gratis mutuum accipere à Subditis.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Officiales, vel Aerarij Baronales mercaturas exercent, & induſtrias faciunt in locis, in quibus adminiſtrationem habent.

GRAVAMEN CI.

VNiuerſitas Terræ Lauri conquerebatur de Marchione olim Vtili Domino, eo quia patiebatur quòd eius Officiales iuſtitiæ Adminiſtratores, & Aerarij eiuſdem mercabantur, & faciebant induſtrias in dicta Terra, & Caſalibus, & erant coacti Ciues vendere bona ſatis minùs iuſti pretij; vnde petebat prouideri, quòd tam dicti Officiales iuſtitiæ, quàm Aerarij, & cæteri Officiales dicti Marchionis penitus abſtinerent tales mercaturas exercere.

1 Et die decimo Menſis Aprilis 1568. per Magnificum V.I.D. D.Gonzaluum Belmundez Regium Conſiliarium, & cauſæ Commiſſarium fuit prouiſum, & decretum, quòd Officiales dicti Marchionis præſentes, & futuri durante tempore Adminiſtrationis eorum officij abſtineant penitus à mercimoniis in grauamine contentis pęnès Cioffum Actuarium.

2 Officiales enim etiam temporales nō poſſunt contrahere durante eorum officio *l.principalibus*, & ibi *Gloſ ff ſi certum petatur*, & hoc tum ad euitandam ſuſpicionem Baratariæ & corruptionis tum etiam ne homines illius loci timore affecti ne à præfatis Officialibus malè tractentur vel ſpe corrumpendi eoſdem Officiales viliùs eorum bona venderent, & ſic licito iure prædicta facere vetantur, *Alexander conſil.1.num.11 & 12.libr.2. Cardinal.Tuſc.* qui ſocios ſecum vehit eiuſdem opinionis *practic. concluſ.lit.D. concluſ. 100.n.1.cum ſeq.* refert, & ſequitur *Molſeſ. in conſil. 16. num.20. inter Commentar. ad Conſuet. Neapol. Maſtrill. de Magiſtrat. libr. 6. cap.10. Molin. de contract. diſput. 343. Megal. Inſtitut.Confeſſ.libr.2.cap.5. nu. 126 cumſequ.Cacher.deciſ.144. Reg.de Ponte conſil. 49. volum. 1.* & nouiſſimè *Gait. in tractat. de Credito cap.2. tit. 7. quæſt.5 à num.2021. vſque ad 2076.* vbi plura in hac materia cumulat, & nos allegat ſæpius *in collect.130.ſuper Pragmat.Regni*, ibique dicta confirmat.

3 Et in hoc Regno omnibus Officialibus, tam maioribus, quàm minoribus etiam pecuniarijs, & eorum executoribus eſt prohibita mercatura, vt in *cap.38 inter Capit. & priuileg. Neapol.* & nouiſſimè habemus *Pragmatic.1.ſub Rubric.de Mercatur. Official.prohib.* vbi prohibita eſt Officialibus Mercatura ſub pęna priuationis meminit *Reg. de Ponte in tractat. de poteſtat. Proreg. tit. de elect.Official.§.7.* Nec non in *pragm. 11.ſub Rubric.de Official.*& quæ eis prohibeātur cauetur, nè Secretarij Regni, Scribæ mandatorum, & Magiſtri Actorum mercaturas, induſtrias, & ſimilia exerceant.

4 Quamuis licere Officialibus perpetuis palàm, & bona fide emere, & vēdere, ac negotiari prout poſſunt cæteri homines eiuſdem loci *ex l.Præſidis, ff.ſi cert.petatur*, latè probant *Menoch. conſ.1174.volum.12.Card.Tuſc.d.concl. 100.num.17.& ſequ.Reg.de Ponte d.conſil.49.volum.1.& in d. tractat. de poteſtat.Proreg.tit.de elect.Official. §.7. num. 7.& ſeq. Molfeſ.d.conſ.16.num.14. & 15. Cacher.deciſ.indic. 141.num.14.Paſcal.de patria poteſtat.part.1.cap.1.num. 13.* qui licèt *num.18.* palàm fieri aſſerat quando conficitur ſcriptura de actu.

5 Ad hunc effectum tamen non recipitur à *Gaito in tractat.de Credito cap.3. tit.1.num.504* vbi quòd palàm fieri dicitur (vt fraus, & metus ceſſare videantur) quando Actus fit coram Iudice maiore ex *Gerard.ſingul.67.num. 5.& Gram.conſil.crim.40.num.25.*

6 Sed an Officialis poſſit gratis mutuū recipere à Subditis, & ſine nota criminis repetundarum, DD.non ſunt concordes, ſed verior opinio eſt pro Officialibus quam poſt antiquiores tutantur *Cataldin. de Syndic. quæſt. 96. num. 50. Peregrin. de Iur. fiſc. libr. 4. tit. 7. num.12. Auil. in cap. Prætor 1. in verbo*

Do-

Donation. num. 25. nouiſſimè videndus omninò Conſiliarius *Carleual. in tract. de Iudic. libr. 1. tit. 2. diſputat. 3.* vbi diſputat articulum, & cum hac reſidet opinione, quam nonnullis declarationibus exornat.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, ſi tempore matrimonij cogantur dare gallinas Baronibus, & quid exiſtente Barone in poſſeſſione, quæ liceat exigere, num.* 2. *&* 4. *vbi idem ſtante poſſeſſione exigendi Parochorum.*

3 *Voluntaria à principio tractu temporis efficiuntur neceſſaria.*

5 *Parochi etiam ab inuitis exigunt gallinas tempore matrimonij.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur ſi tempore Matrimonij cogantur dare Gallinas Baronibus.

GRAVAMEN CII.

1 NVlla lege (ni fallor) nec communi, nec Regni cauetur, quòd tempore matrimonij contracti ſubditi debeant recognoſcere Baronem in aſportando gallinas, & proinde Vtiles Domini malè faciunt ſi cogant ad illas præſtandas, & faciendo grauant.

Hinc cùm pro parte Vniuerſitatis Terræ Valuæ contra eius Baronem eſſet oblatum grauamen hoc, ſub prętextu quòd idem Baro intendebat exigere gallinam a qualibet muliere, quæ ſe collocabat in matrimonium, fuit per Regium Conſiliarium Vitellium cauſæ Commiſſarium prouiſum, vt deberet abſtinere.

2 Cęterùm ſecùs eſſet, ſi in antiqua poſſeſſione aſſociata ab immemorabili, Barones reperirentur, & proinde quando id opponitur à Baronibus ſolet Sacrum Conſilium mandare, quòd capiatur informatio ad finem prouidendi, qua conſtita non deſraudat de tali poſſeſſione ex regula, quòd voluntaria

3 à principio tractu temporis effecta ſint neceſſaria, *l. ſicut ab initio C. de Act. & obligat. l. in comodato §. ſicut ff. comodat. l. quãuis C. de tranſact. l. eo quod ff. ſi cert. petatur.*

4 Quæ ſanè immemorabilis poſſeſſio ſatis iuuat Parochos, Archipresbyteros Terrarum, qui ſolent ſemper habere gallinas à ſponſis quando contrahunt matrimonium in faciem Eccleſiæ.

Et in multis Regionibus etiam eſt conſuetum tempore Baptiſmi, & Matrimonij ipſis Parochis, & Archipreſbyteris aſportare gracillas.

5 Quæ omnia hodie ſunt redacta ad Iura Parochialia, & etiam ab inuitis exigantur, vt ego vna vice obtinui coram quodam Illuſtriſſimo, & Reuerendiſſimo Archiepiſcopo vti Delegato Apoſtolico, per quem fuit pronunciatum præſtationem gallinarum in ſupradictis caſibus eſſe de Iuribus parrochialibus, de quorum materia vltra ſpecialem tractatum *Carata* perplura vtilia congeſſit & reſoluit Illuſtriſſimus Epiſcopus *Riccius in praxi fori Eccleſ. à reſolut. 292. vſque ad Reſolut. 203. tom. 4.*

SVMMARIVM.

1 *Ciues debent vti Medicis, & Aromatarijs eiuſdem Terræ.*

2 *Quilibet in pàtria ſua debet beneficari.*

3 *Ciuis eſt præferendus extero, ſi habeat idoneitatem.*

4 *Clericus Diœceſanus eſt prę ſentandus.*

5 *Clericus qui eſt de gremio Eccleſię venit pręferendus.*

6 *Papa pręſumitur velle prouidere quemlibet in patria ſua.*

7 *Ciues originarij pręferuntur in electione Officialium Vniuerſitatum, quamuis incolæ ſint magis idonei.*

Iura.

8 *Iura maximè attendunt, nè alieni præficiantur Ciuibus.*

9 *In concurſu parrochialium præferẽdi ſunt Clerici ipſius Ciuitatis exteris, dummodo extranei non præcellant in litteratura, & ſcientia.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Barones mandant, vt vtantur Medicis, Aromatarijs, & Magiſtris Grammaticæ exteris, illiſque aſſignent ſalarium excluſis Ciuibus eiuſdem profeſsionis ſcientiatis, & aptis.

GRAVAMEN CIII.

1 EXoritur Subditorum grauamen, quando Vtiles Domini cogunt illos ad vtendum Medicis, Aromatarijs, & Magiſtris Grammaticæ exteris, illiſque ſoluere ſalarium mandent excluſis Ciuibus eiuſdem profeſſionis ſcientiatis, & aptis, prout ſic reperio prouiſum ad inſtantiam Vniuerſitatis Terræ Lauri contra Marchionem, vt in proceſſu penès Cioffum Actuarium Sacri Conſilij exiſtente Commiſſario Regio Conſiliario Conſaluo Belmundez die 10. Aprilis 1568. Fuit enim iniunctus ordo Marchioni, quòd abſtineret à cogendo vti Medico extero, dum in dicta Terra aderant Medici originarij, quibus Ciues intendebant vti.

2 Probatur hoc aſſumptum palpabili ratione, quia valde honeſtum, & fructuoſum eſt, quemlibet in patria ſua beneficari, nec exteros occupare ſtipendia Ciuium, argumento eorum, quæ cumulauimus *forenſ. quæſt. 161. part. 1.* quatenus firmauimus legatum relictum pro Maritagio Virginum alicuius Ciuitatis non poſſe diſtribui puellæ expoſitæ in dicta Ciuitate, ſi aliæ nubilis ætatis puellæ originariæ adſint.

3 Et æquitatem ſapit, vt qui ex loco eſt, habetque idoneitatem præferendus veniat exteris, *l. in Eccleſijs C. de Epiſcop. & Cleric. Coraſ. de benefic. cap. 5. num. 9. part. 3. Sura. de Aliment quæſt. 93. num. 9. lib. 1. Mandoſ in Regul. 16. Cancellar. quæſt. 41. & 43. Rebuff. de Nominat. quæſt. 9. num. 7. Rocch de Curt. in tractat. de Iure patronat. in verbo Honorificum quæſt. 49. & 48. Garcia de bene-*
4 *fic. cap. 9. num. 5. part. 7.* Inde Clericus Diœceſanus nec alienigena præſentari debet, *cap. hortamur 71. diſtinct.* vt etiã
5 ille qui eſt de gremio Eccleſiæ eſt præferendus in Beneficio *cap. nullus cap. per obitum 61. diſtinct. cap. ne pro defectu de elect. cap. Metropolitano 63. diſtinct. Sot. de Iuſtit. & Iur. lib. 3. quæſt. 6. artic. 2. & ſequ. Rota diuerſ. deciſ. 413. part. 1.*

Hinc deſcendit, quòd ſi forenſis, vel alienigena impetret Beneficium non facta mentione de loco ſuæ originis, ſiuè de ſua Diœceſi gratia eſt ſubreptitia, quia in dubio præſumitur Papam cuilibet prouidere in patria ſua, ſi enim illud expreſſiſſet Pontifex, ei non conceſſiſſet gratiam in partibus alienis, vel non ita faciliter ad textum in *cap. bonæ de poſtul. prælat. ita gloſ. & Abb. in cap. ſi proponente de Reſcript. Felin. in cap. ſicut tuis col. 2. de Simonia Sarnen. in Regul. Cancellar. de Idiomate quæſt. 5. Corſet. in ſuis ſingularibus in verbo ſubreptio.*

Conducit, nam Ciues originarij in electione Officialium Vniuerſitatum
7 præferuntur incolis, etiam ſi incolæ ſint magis idonei, vt ex *Caſſan. in Cathalog. gloriæ Mundi part. 11. conſider. 12. & Menoch. in tractat. de præſumpt. lib. 5. præſumpt. 12. num. 5.* probat *Regens Rouit. in Pragmat. 5. num. 3. de Adminiſtrat. Vniuerſitat.* addo *Frecc. de ſubfeud. quæſt. 23. lib. 1. & Caput. de Regim. Reipublicæ. cap. 7. num. 52.*

Quorum opinio ſi erit ſectanda ad caſum noſtrum poterit dari ampliatio,
8 vt nec ſub prætextu, quòd Medici exteri, & ſimiles eſſent magis idonei Ciuibus, veniant per hoc præferendi, & ſtipendiandi excluſis ipſis Ciuibus aptis, quaſi quòd iura maximè attendant, ne alieni perficiantur, vt probat *Reg. Valenzuel. conſ. 73. num. 38. tom. 1.* vbi ex *Rot. d. dec. 413. par. 1. diuerſ.* firmat vt ſemper qui eſt de gremio alicuius Congregationis debeat præferri, ſi idoneus ſit etiam ſi alienus magis idoneus ſit, quod antea poſt *Gloſ.* tradiderunt *Butr. in cap. fin. num. 14. & 15. de Cleric. Peregrin.*

grin. & Rebuff. reſponſ. 107.

9 Sed circa id opinor eſſe verſandum Iudicis arbitrium iuxta locorum, & perſonarum qualitatem, cum videamus Doctores affirmantes in concurſu parrochialium præferendos eſſe clericos ipſius Ciuitatis cæteris exteris, dummodo extranei non præcellant in maxima ſcientia, ita *Puſc. de viſitat. cap. 5. num. 14 libr. 2. Zecch. de Republic.* | *Eccleſiaſtic. tit. de Parocho cap. 28. num. 9.* vbi ſentit in paritate eſſe præferendum incolam loci.

SVMMARIVM.

1 *Decretum in cauſa Vniuerſitatis Terræ Lauri cum Marchione refertur.*

2 *Litigantes in eorum patria nequeunt aſſumi ad officia, & ſi de facto ſcientes aſſumi patiantur, pœna ſunt digni, num. 3.*

4 *Verba Pragmaticæ 5. §. 17. de Adminiſtrat.* | *Vniuerſitat. ſonant in vocem paſſiuam, quatenus prohibent litigantes non admitti ad officia Vniuerſitatis.*

5 *Verba ſunt ſigna, & teſtimonium mentis.*

6 *Verba clara non admittunt interpretationem.*

7 *Verbis ſubtiliter non eſt dialecticandum.*

8 *Decretum latum per Collaterale Conſilium in cauſa Ciuitatis Neritoni ſuper reformatione electionis refertur.*

9 *Abſurdum, vt vna via denegatum ex alia concedatur non eſt admittendum.*

10 *Verba generalia, & aperta ampliantur, & reſtringuntur ex veriſimilitudine, & reſtringuntur iuxta ſubiectam materiam, num. 11. & ampliantur ad euadendum tertij præiudicium, num. 12.*

13 *Verba non ſunt intelligenda, vt ſonant, ſed iuxta mentem proferentis.*

14 *Verba dependent à mente.*
Verba debent inſeruire intentioni, ibid.

15 *Verba ſe habent vt corpus,* Ratio *autem vt anima.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando ſub prætextu quòd litigent cum Vniuerſitatibus minimè admittuntur dare vocem in parlamentis, & Concilijs circa electiones faciendas pro eorum adminiſtratione, & Gubernio; Sed contrarium tutatur per Authorem.

GRAVAMEN CIV.

CVm quidam Baro (cuius nomen ſerio hic prætermitto) feciſſet à ſuo Capitaneo prohibere nonnullis ſuis Vaſſallis, ne deberent accedere ad parlamentum, ſiue Concilium ad præſtandam vocem, & imparciendum ſuffragium circa electiones Sindici, & Electorum faciendas pro adminiſtratione & gubernio Vniuerſitatis, fuerunt qui conſulendo aſſeuerarunt in hoc eſſe grauatos à Barone ipſo, nec vidi rationes, quibus ad id affirmandum ſe mouebant.

Cumque articuli diſcuſſio ad me translata eſſet, tam pro parte Ciuium, quam Vtilis Domini in fauorem eorumdem Ciuium conſiderabam, quòd cùm alias caſus accidiſſet iuxta conſultationem ad eorum beneficium receptam, fuerat prouiſum inter Vniuerſitatem Terræ Lauri, & Illuſtr. Marchionem Vtilem Dominum, vt in proceſſu inter eoſdem fol. 110. in Banca Cioffi, vbi ſequens decretum inſertum reperies, videlicet.

Dio

Die 18. Martij 1568. Neap. Iſtante, &c.

Per Magnificum V. I. D. Dominum Conſaluum Belmundez Regium Conſiliarium, & cauſæ Commiſſarium prouidentem in eius Domo.

Viſis actis fuit prouiſum, quòd omnes deſcripti in comparitione oblata pro parte Vniuerſitatis, & Hominum Terræ Lauri ſub die 13. inſtantis Menſis poſſint eligere, & eligi exceptis Magnifico Guglielmo Cappellano, & alijs, qui apparuerunt debitores dictæ Vniuerſitatis, qui non poſſunt nec eligere, nec eligi iuxta formam alterius Decreti per dictum Commiſſarium interpoſiti; Verùm litigantes cum Vniuerſitate prædicta poſſint eligere tantum, ſed non eligi, hoc ſuum, &c.

Belmundez.

Ex quo ſanè Decreto ſatis apertè
patet electionem in litigantium perſo-
nam eſſe prohibitam paſſiuè, non autem
actiuè, vt nequeant alios eligendo ſuffra-
gium præſtare.
Et addebam pro corroboratione
eſſe diſpoſitum in *Pragmatica 5 §. 17 de*
Adminiſtr. Vniuerſit. vt litigantes cum
eorum patria nequeant aliquod officium
ibi exercere, vbi in *Comentar.* nonnulla
adducit *Zappul.* & præcisè *num.* 7. aduer-
3 tit, quòd litigans cum Vniuerſitate,
ſi fuerit electus ab ea ad aliquod offi-
cium, & ipſe diſſimulans ſuum impedi-
mentum ſuſceperit officium, venit pu-
niendus vti indignus conſentiendo ele-
ctioni de ſe factæ ex *Bal. in l.* Caſſius *nu.*
8. *verſic. ſed certè ff. de Senat.* qui allegat
textum in *l. qui cum vno §. Inſulam ff. de*
Re milit.
4 Inde cùm verba dictæ Pragmaticæ,
quatenus prohibent litigantes admitti
ad officia Vniuerſitatis ſonant in vocem
paſſiuam tantùm, non propterea pote-
rant prohiberi habere vocem actiuam
in ipſa electione ex regula, quòd verba
5 ſunt ſigna, & teſtimonium mentis legiſ-
latoris demonſtrãtia voluntatem animi,
l. labeo §. Idem Tubero ff. de ſupp:llect.
legat. l. ſcire ff. de Tutor. & Curat. l. Ful-
cinius §. quid ſit lectitare ff. quib. ex cauſ.
in poſſeſ. eatur cũ adductis *per Aluar. de*
coniectural. mente defunct. cap. 1. lib. 1.
Maſcard. de probat. concluſ. 1415. à num.
34. cum ſeq. Cardin. Mantic. de coniectur.
vltim. voluntat. libr. 3. cap. 4. Farinac. in
fragment. crimin. lit. A. num. 229. part. 1.
6 & vti clara non poterant admittere
interpretationem, neque voluntatis
coniecturam *l. licèt Imperator ff. de legat.*
1. Seraphin. deciſ. 762. Card. Tuſc. con-
cluſ 108. lit. V. qui *in concluſ. 89. eadem*
lit. V. reaſſumit concluſionem ad id fa-
cientem, quod verbo vbi quis non ex-
preſſit, mente nec concepiſſe videtur
ante eum *Oldrad. conſil. 266. num. 10.*
maximè quia verbis ſubtiliter non eſt
dialecticandum *Card. Mantic. de conie-*
ctur. vltim. voluntat. libr. 1. tit. 1. num. 4.
Monach. deciſ. Florent. 72. num. 27.
Hinc ſi huic inhærere vellemus opi-
nioni, vtique grauamen ſubintraret, vbi
prohiberentur Ciues litem habentes
dare vocem in parlamentis.
Cæterùm tandem in prolatione voti
recordabar talem articulum eſſe deci-
ſum per Collaterale Conſilium pro
contraria parte ſub die 24. Nouembris
1613. in cauſa particularium Neritoni
cum Vniuerſitate ſuper reformatione
electionis ad relationem bonæ memo-
riæ Regentis Fuluij Conſtantij Mar-
chionis Corleti, vt meminit *Regens Re-*
uertus in allegat. Pragmatic. 5. num. 32.
vbi formalia verba Decreti reportat, &
ſunt quæ ſequuntur.

In Cauſa particularium Ciuitatis Neritoni cum ipſamet Ciuitate ſuper reformatione electionis ipſius Ciuitatis Neritoni vt in Actis die 24. Nouembris 1613. Neapoli.

Facta relatione Suæ Excellentiæ in Collaterali Conſilio per Illuſtriſſimum Marchionem Corleti Regentem Regiam Cancellariam, ac Regium Collateralem Conſiliarium, & præſentis cauſæ Commiſſarium fuit prouiſum, & decretum, quòd electio Regiminis Ciuitatis Neritoni fiat in hunc qui ſequitur modum, videlicet.

Decuriones veteres inter ſe conenientes nominent nouos, vnuſquiſque ſucceſſorem, & ex nominatis ij qui à Collegis omnibus, vel à maiori eorum parte approbati fuerint, proponantur in publico Conſilio Ciuitatis, & habentes maiora ſuffragia, quę ſecretè ferantur, electi remaneant, quòd ſi nominati omnes vel eorum aliqui repulſam tulerint, in eorum locum alij proponantur, donec fuerint nominati per Vniuerſum Conſilium, vel maiorem partem admiſſi.

Idemque ſeruetur in nominatione Sindicorum, Auditorum, atque omnium aliorum Magiſtratuum, Officialium Ciuitatis prædictæ, qui omnes Decurionibus nominentur tantùm, & ſuffragijs ſecretis Conſilij approbentur.

Seruetur etiam in eligendis Magiſtratibus vacatio munerum, ita vt ad idem officium per quinquennium ad diuerſum per triennium eædem perſonæ non admittantur, niſi in defectum idoneorum, atque habilium Reipublicæ vtilitas aliud ſuadeat, quo caſu accedente Conſilij conſenſu poſſit fieri electio, non habita ratione vacationis prædictæ.

Debitores Vniuerſitatis, ac litigantes cum ea, nec ipſi eligantur, nec in aliorum electione ſuffragij ferendi ius habeant, & forma prædicta in omnibus ex tunc in antea electionibus fiendis ſeruetur non obſtantibus Conſuetudine, Decretis, ac Ordinationibus contrarijs quibuſcumque, firma tamen remanente pro præſenti anno electione iam facta, hoc ſuum, &c.

Goroſtiola Regens. *De Caſtelletta Regens.*
Conſtantius Regens.

Marcus Antonius de Ligorio
Regius Scriba Mandat.

Quod ſanè Decretum vti a tanto, & tali Supremo Tribunali emanatum licet ſufficere debeat pro ſubſtentatione huiuſmodi opinionis; Tamen ego pariter, & rationes immo reſponſiones ad contraria fundamenta non omittam reponere.

Dico, inquam, quod etſi verba Pragmaticæ loco nuper citato ſint ſpecialia & aperta circa paſſiuam electionem, tamen quia illa eſt emanata ad vtilitatem publicam ad euitandas fraudes, quę poſſent oriri ex electione huiuſmodi litigantium comprehenſiuè videtur diſpoſuiſſe tam in paſſiua, quam in actiua electione.

Siquidem odium conſideratum contra Vniuerſitates reſpectu Ciuium litigantium, in vtroque caſu poteſt conſiderari, cùm de facili ipſi haberent anſam eligendi Conſanguineos, Affines, Amicos, & Dependentes, a quibus eo-

rum prætendentias habere poſſent, vnde ſequeretur abſurdum, vt vna via prohibitum ex altera conſequereretur, quod non eſt admittendum ex dictis per *Grauett conſ.70.num.29.*

Certique iuris eſt, vt verba genera-
10 lia, & aperta reſtringuntur, & ampliantur ex veriſimilitudine *l. creditor §. Lucius ff. Mandati, Oldrad.conſil.159. Cardinal.Tuſc.concluſ.142.num.4 lit.V.* Et reſtringuntut ac ampliatur ad habilia, *l. vt gradatim in principio, ff. de Muner. & honor. l. 1. C. de Sacroſanct. Eccleſ. Caldas Pereira de poteſtat.eligendi cap.1. num.17. Molin. de Rit. Nuptiarum quaſtion 85.num.61.libr.3. Surd. deciſ.112. num.2. Tuſc.concluſ. 131. liter. V.* qui reaſſumit aliam congruentem regulam
11 *concluſ.132.ead.lit. V.* vt talia verba debeant reſtringi ſecundùm ſubiectam materiam, *l. 3.§. ſi quis hæredi ff. de ſtat.liber. Rot.in Recentior.deciſ.542. num.4.part.1.*

Conducit, quia ſi talia verba Pragmaticæ in caſu explicato ſolùm adaptarentur in damnum Vniuerſitatis per
12 hoc caput vrgeret, & tamen eſt receptum in iure, vt verba ſpecialia eſſe amplianda, ne quis damnum indebitè patiatur, *Anchar. conſil.361. Mar. Antonin. variar. reſolut. libr. 2. reſolut. 40.num.12. & 19.* vt verba generalia reſtringuntur, ne tollatur ius tertij, *Oldrad.conſil.268.num.5.*

Augetur probatio, quia hic Vniuerſitates tractant de damno euitando, Ciues autem habentes litem de lucro captando, vnde contra eos lata eſt fa-
13 cienda interpretatio, & dicendum eſt hanc debuiſſe eſſe mentem legiſlatoris, & propterea eſſe adaptandam regulam, vt verba non ſint intelligenda, ſecundum quod ſonant, ſed ſecundùm mentem & intentionem proferentis, *l.non omnis in principio, ff. ſi certum petatur, l. 3 §. ſi quis hoc interdicto, ff. de Itiner. Actuque priuat. cap. intelligentia, & cap. propterea de verbor. ſignificat. Cardinal.Tuſc.concluſ.93. litter. V. Coſm.in pragmatic. Sanctio tit. de electione.*

14 Verba, inquam, dependent à mente, non è contra, *Menoch. conſil. 97. num.44.* Inde verba debent inſeruire menti, & intentioni, non intentio verbis, *l. non aliter ff. de legat. 3. l. 3.*
§. conditio ff. de Adimend legat. cap. ſedu-
15 *lo 38. diſtinct.* Verba namque ſe habent vt corpus, & ſuperficies, at verò ratio vt Anima, & Spiritus, *Gonzalez in Regulam 8. Cancellaria de Alternat. gloſ.48.num.56.*

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli carcerari non poſſunt pro pęnis Curiæ quæ debentur ex cauſis ciuilibus, ſiue mulctis.*

2 *Pęnę exigi non poſſunt, niſi debitore exiſtente ſoluendo.*

4 *Vaſſalli pro pęnis Curiæ carcerari non poſſunt, ſi habent in bonis vnde ſoluant, niſi pro inſtrumentis liquidatis, & obligationibus incuſatis, & contumacijs ex cauſis criminalibus, vt num.6.*

4 *Carceratio datur in ſubſidium, quando debitores non habent in ære.*

5 *Debitores poſſidentes ſtabilia carcerari non poſſunt, etiam quòd ſint fugitiui.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi pro pęnis, quæ debentur Curiæ ex cauſis ciuilibus ſiue mulctis carcerentur non obſtante, quòd ſint ſoluendo.

GRAVAMEN CV.

1 EST prohibita carceratio Subditorum pro pęnis quæ debentur Cu-
2 riæ ex cauſis ciuilibus, ſiuè multis, ſi tamen illi ſint ſoluendo, quòd ſi contrarium fiat, vtique grauamen infertur.

Hinc cùm Vniuerſitas Terræ Sibaris conqueſta eſſet de eius Comite Vtili Domino, ac Officialibus, & Miniſtris eiuſdem, quòd pro exigentia pęnarum

ſpe-

ſpectantium ad Curiam de facto Ciues
3 indifferenter carcerabantur, non obſtante, quòd haberent in bonis ſuper quibus potuiſſent ſatisfieri, ideo mediante decreto Regij Conſiliarij Ioannis Felicis Schalaleonis Commiſſatij
4 deputati fuit prouiſum, vt pro pęnis debitis Curiæ pro cauſis ciuilibus, ſiuè mulctis non exequatur, niſi realiter cõdemnato exiſtente ſoluendo, vt in Banca Sarni Actorum Magiſtri.

Et alias ad fauorem eiuſdem ſic reperio prouiſum per eumdem Commiſſarium reſpectu debitorum Curiæ, nam fuit ordinatum, vt Magnificus Officialis procedat ſine carceratione, ſi ſint ſoluendo debitores pęnès eumdem Sarnum Actuarium, vt in alijs grauaminibus præſentatis fol. 73.

4 Carceratio ſiquidem datur in ſubſidium, vbi debitores non habent in ęre. *Gloſ. in l. 3. §. Tutores, ff. de ſuſpect. Tutor. Alexand. in l. à Diuo Pio §. in venditione ff. de Re Iudic. Couarruuias variar. Reſolut. libr. 2. cap. 1.*

5 Inde quando Debitores habent ſtabilia, quamuis ſint fugitiui, pro debito carcerari nequeunt, vt conſtat *Ritus Magnæ Curiæ Vicariæ* 170. & probat *Gram. conſil. ciuil. 17. num. 13. & ſequent.* & poſt alios *Viſcont. in concluſ. Iur. in verbo debitor ſuſpectus*, qui latiùs loquitur in materia.

6 Eſt tamen verum, quod in primo Decreto legitur fuiſſe prouiſum, vt in pœnis deſcendentibus ex obligationibus, vel inſtrumentis liquidis, aut contumacijs ex cauſis criminalibus poſſe procedere Capitaneum realiter, & perſonaliter ad ſui electionem.

Vnde in huiuſmodi caſu ceſſabit grauamen, quando id fiat prout & communiter in practica videmus ſeruari.

SVMMARIVM.

1 *Pęna contumacię exigi non poteſt ab hæredibus ſub prætextu, quòd eorum defuncti in illas inciderint.*

2 *Hæredes ad expenſas contumacię, quam defunctus commiſit non teneantur, niſi defunctus ad illas condemnatus fuiſſet in vita, vt num. 3.*

4 *Aliud eſt condemnatio expenſarum, aliud taxatio.*

5 *Expenſæ taxantur appellatione pendente.*

6 *Pęna realiter ad hæredes non tranſit.*

7 *Bona criminoſi ante condemnationem non ſunt hipotecata fiſco.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando vti hæredes coguntur ſoluere pœnas contumacię ab eorum Defunctis incurſas.

GRAVAMEN CVI.

1 Exigere pœnas contumaciæ ab hæredibus, ſub prætextu quòd eorum defuncti in illas inciderint regulariter importat grauamen, & ideo à tali exactione abſtinere ſe debent Barones.

2 Stat, inquam communi calculo per Doctores receptum, quòd Hæredes ad expenſas contumaciæ, quam defunctus commiſit minimè teneantur, vt probat *Matthia Berlich. in practicabil. concluſ. part. 1. cap. de expenſ. num. 7. & in deciſ. 122. num. 1.*

Hæredemque non ſoluere emendam contumaciæ Teſtatoris docuit *Dyn. in l. ex iudiciorum*, quem ibi ſequitur *Alber. in principio, & Ioan. de Imol. ff. de Accuſat.*

Cęterùm, quia quælibet Regula ſuas patitur fallentias, & declarationes, erit ideo aduertendum, tunc ſubintrare grauamen in huiuſmodi exactione, quando defunctus adhuc erat condemnandus, at ſecus ſi adfuiſſet condem-
3 natus, quia in huiuſmodi caſu hæredes ad huiuſmodi taxationem, ſiue ſolutio-

nem benè poſſunt citari, & compelli, vt elicitur ex *Boer.deciſ.64. num.1.ibi*, *Quia vt pœna tranſeat ad hæredes requiritur copulatiuè litis conteſtatio, & condemnatio*, Sicque expreſſis verbis firmat *Berlich. nuper adducta deciſ.* 122. *num.2.* dicens ita pronunciatum fuiſſe in Præfectura VVeiſſenfeldenſi, & in ſupremo Parlamento Dreſdenſi deinde confirmatum in ſecunda inſtantia.

4 Aliud enim eſt expenſarum condemnatio, & aliud earumdem taxatio, cum taxatio non ſit noua condemnatio, ſed tantùm demonſtratio, & declaratio eius quantitatis, quæ in condemnatione deducta intelligitur *l. Meuio §.1.ff. de leg.2. l.ſi quando ff. vt legat.nom.cau. l.4.in fin.C.de Act.empt.l.cum propria in fin.C. ſi quis alter. vel ſibi Faber deciſ.* 14. *C. de procurator.* Inde appella-

5 tione pendente taxantur expenſe, *Felin.in cap.ſignificauerunt, num.11. de except.Lap.allegat.82.Anna ſing.31.* Vbi ſic iudicatum refert in Sacro Regio Cõſilio, per quod non fuit reputatum grauamen taxatio expenſarum facta pendente appellatione.

6 Pœnamque regulariter ad hæredes non tranſire reo præmortuo patet ex *l.Iudiciorum ff. de Accuſat. l.ſi pœna ff. de pœn.* & firmarunt *Cacher. conſil. 63 num.9. Coſta de Retrotract. caſ.7. cap 8. num. 19. Farinac. in practic. criminal. quæſt. 10. num 52. Guttierez de Tutel. cap.24. num. 18. part. 3. Tuſc. concluſ. 256. lit. I.* quos ſequitur *Giurba conſ. criminal.75. num.7.* vbi etiam quod an-

7 tecondemnationem bona crimnoſi Fiſco minimè ſunt hypotecata, nec ius aliquod in illis habet ex *l.res vxoris, & ibi Bal. C. de Donat. inter vir.& vxor. Morla in Emporio Iur.tit.8.de Reb.cred. quæſt.1.n.16. Guazzin. de confiſcat. bonorum concluſ.22. Auiles in cap.Prætor. 15.num.36.Surd.de aliment.tit.8 priuil. 35.num.6. Laurent.in deciſ Rot. Auenionen. 121. num.8. Coſta de Re integra diſtinct.15.num.10.*

SVMMARIVM.

1 *Aerarij, & Conſeruatores Baronum tenentur recipere vina, & fructus feudales tempore vindemiæ, verum tempore permutationis dictorum vinorum eſt habenda ratio de defectu ad damnum Baronum, & vide num.2.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Defectus, vulgò (lo sfraudo) in Vino, quod recipitur in Muſto, ab Aerarijs, & & Conſeruatoribus tempore permutationis, vulgò (alla Tramuta) ſeu (alla Trafica) per Barones minimè imputatur.

GRAVAMEN CVII.

1 QVamuis Aerarij, & Conſeruatores Baronales, quibus ineſt onus conſeruandi fructus feudales obligentur recipere vina tempore vindemiæ, & non tempore illorum mutationis, vulgò (Alla Tramuta) ſeu (Alla Trafica) quando ſcilicet vinum claruit, vulgò (è chiarito, è refinato.)

Tamen defectus, qui reperitur in mutatione, vulgò (A tempo della Tramuta, e Trafica) eſt eiſdem imputandus, & aliter agendo Barones grauarent Vaſſallos, qui onus Aerariatus, & Conſeruatoratus ſubirent prout ita extitit decretum per Regium Conſiliarium D. Ioannem Sances de Luna ſub die 12. Maij 1600.

Nam cum Vniuerſitas Petrecatellæ comparuiſſet in Sacro Regio Conſilio, & coram eodem Conſiliario, vti Commiſſario, dicens ab immemorabili Camerarios eiuſdem Terræ ſolitos fuiſſe recipere Vinum refinatum, vulgò (Alla Tramuta) & Baro cogeret contra dictum ſolitum, ad recipienda Vina tempore Vindemiæ, quo Muſtum ebullit, & per viam, ac intra doleis eijcitur quouſque clareſcit, ob quod inſtabat pro ſoliti obſeruantia, fuit

fuit prouiſum, Camerarios teneri recipere Vina tempore Vindemiç. Verùm tempore permutationis dictorum Vinorum eſſe habendam rationem de defectu, vulgò (lo sfraudo) pęnès Figliolam, Actuarium Sacri Regij Conſilij.

SVMMARIVM.

1 *Pęna debet commenſurari delicto, & illo maior non eſſe.*

2 *Vaſſalli grauantur ſi pęna maior apponatur in ſententia contumaciali, ea quę delinquenti eſſet imponenda, ſi præſens reperiretur.*

3 *Vaſſalli grauantur ſi ex omni crimine pro quo mortis naturalis pęna imponenda non eſt foriudicentur.*

4 *Foriudicationis ſententia hodie proferri non poteſt, niſi in caſu in quo venit imponenda pęna mortis naturalis, non ciuilis.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi pœna maior apponatur in ſententia contumaciali ea quæ delinquenti eſſet imponenda ſi præſens reperiretur.

GRAVAMEN CVIII.

1 REgula illa ſatis nota, quòd pęna debet commenſurari delicto, vt in *cap felicis de pęn. in 6. cap. queſiuit de his, quæ fiunt à maior. part. Capitul. cap. non afferamus ſtateras in fin. 24. quæſt.* 1. nam pęnam non debere eſſe maiorem delicto, patet in *l. Reſcriptum, ff. de his quibus vt indignis*, & firmat *Enriquez conſ. 77. num. 8.* producit grauamen ſi pęna maior apponatur in ſententia contumaciali ea quæ delinquenti
2 eſſet imponenda, ſi fuiſſet præſens.

Id enim in iure noſtro reperitur prohibitum, ita *Dec. in conſil. 11. num. 7. Ceſal. conſil. 79. num. 11. Nonius conſil. 104 num. 7. Farinac. conſil. 14. ſub num. 4. Cartar. in tractat. de exccut. ſentent. capt. Bannit. cap. 1. num. 417.*

Approbant ſiquidem ſupracitati in ſententia contumaciali minimè poſſe imponi maiorem pęnam illa, quæ veniret imponenda, ſi Reus reperiretur præſens.

3 Inde grauamen Vaſſallorum suboriretur, ſi ex omni crimine pro quo mortis naturalis pęna irroganda non eſt quis foriudicaretur, cùm id hodie non liceat, vt paſſim iudicari per Sacrum Conſilium, & per Collaterale fatentur *Gizzarell. deciſ. 13. Reg. de Ponte in tractat. de poteſtat. Proreg. tit. 1. de prouiſ. fieri ſolit. §. 4. num 48. Molfeſ. ad Conſuet. Neap. part. 4 de ſucceſ. ab inteſtat. quæſt. 47. num. 9. Giurba conſil. criminal. 83. & Reg. Tapia deciſ. Sacr. Conſil. 49.* apud quos latius habes articulum diſcuſſum, & communiter reſolutam ſententiam foriudicationis proferri non poſſe, niſi in caſu, in quo venit imponenda pœna mortis naturalis, ſublata antiqua formula ſententiarum per quam dicebatur, quòd poſſit impunè offendi in caſibus in quibus venit imponenda pęna mortis ciuilis membri abſciſſionis, aut perpetui carceris.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur ſi à Baronibus exequantur pro pęna, ſub prætextu quòd eorum animalia ſumunt paſcua, & paſcuntur ſpicas in reſtucchijs Conciuium, & areis in quibus triturantur ſegetes nullo partium pręcedente conqueſtu.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi à Baronibus exequatur pęna ſub prætextu quòd eorum Animalia ſumunt paſcua, & paſcuntur ſpicas in Reſtucchijs Conciuium, & Areis in quibus triturantur ſegetes nullo partium præcedente conqueſtu.

GRAVAMEN CIX.

1 PRo coronide dictorum *tom.1. Grauam.50.* liceat hic firmare concluſionem, grauari Vaſſallos, ſi à Baronibus fiat prohibitio, & in caſu contrauentionis exigatur pęna, quando faciunt depaſcere eorum animalia, & ſumere ſpicas in reſtuppijs Ciuium, & in Areis in quibus triturantur ſegetes, nullo partium præcedente conqueſtu.

Quod & patet, nam ad inſtantiam Vniuerſitatis Terrę Vici de Montanea conquerentis de hoc contra Marchionem eius Vtilem Dominum die 7. Menſis Septembris 1581. fuit interpoſitum Decretum tenoris ſequentis, Videlicet.

Viſis Actis per Excellentem V.I.D. Dominum Vincentium de Franchis Regium Conſiliarium, & cauſæ Cõmiſſarium fuit prouiſum & decretum, quòd liceat Ciuibus Terræ prædictæ Vici ſpicas, & alia paſcua ſumere cum eorum Animalibus in Reſtuppijs in Areis, & in Territorio Ciuium Terræ prædictę & non moleſtentur ſine conqueſtu partium hoc ſuum.

Vincentius de Franchis.

Ita quidem inſpicitur aperte ex proceſſu grauaminum dictæ Terræ fol. 345. in Banca Figliolæ.

SVMMARIVM.

1 *Caſſatura querelarum qualiter debeat ſolui. Et quid ſi non obſtante Remiſſione procedatur vſque ad Decretum diffinitiuum, num.2.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando pro ſola caſſatura querelarum cogãtur ſoluere ad inſtar haberent Decretum liberatorium.

GRAVAMEN CX.

COnquerebatur annus elapſis Vniuerſitas Terræ Orioli, quatenus pro caſſatura querelarum factarum in cauſis iniuriarum verbalium, Mentitarum, & ſimilium cogebantur ſoluere eamdem quantitatem, ac ſi liberatorium Decretum obtinuiſſent.

Vnde hàbito recurſu ad Sacrum Regium Conſilium, vt pro delictis conten-
tis in grauamine, & ſimilibus ſtante par-
1 tis remiſſione, ob quam fo tè ad ulteriora non proceditur contra inquiſitos, Actuarij nequeant accipere vltra quantitatem, quæ ſibi deberetur per copiam repertorum, iuxta formam Regiæ Pragmaticæ; ſi verò non obſtante remiſſio-
2 ne, proceditur vſque ad diffinitiuam ſententiam ſiue Decretum, Actuarij debeant capere quod ſolitum fuit per antea.

Patet & id in proceſſu Grauaminum dictæ Terræ Orioli fol. 163. in Banca Iubeni, deinde de Cantone exiſtente Commiſſario Regio Conſiliario Petro Paulo Theodoro.

SVMMARIVM.

1 *Materia accuſationis apud quos tractetur remiſſiuè.*

2 *Accuſare qui poſſint de iure communi, & qui de Iure Regni.*

3 *Iudex ex officio quando debeat repellere Accuſatorem, & vide diſtinctionem num.4.*

AR.

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi ex officio non repellantur Accuſatores, vel Teſtes qui non ſunt idonei.

GRAVAMEN CXL

1 De materia Accuſationum (vt Antiquiores prætermittam) perplura habes apud *Clar. in §. final quaſt. 12 & pęnès Farinac. in Practic. crimin. quaſt. 12.*

2 Edictum autem de Accuſationibus eſſe prohibitorium & admitti quoſcumque, qui expreſsè non reperiuntur prohibiti, idem *Clar.* fundauit *quaſt. 14. eiuſdem §. fin.* & ſectantur *Surd. in tractat. de Aliment. tit. 8. priuileg. 87. num. 3. & Coriolan de caſibus reſeruatis iuxta Regulam Clement. VIII. Regularibus præſcriptam caſ 5. de Accuſat. part. 2.* licèt de Iure Regni accuſandi, & remittendi ius competat illis, quibus competit ſucceſſio, vt in *Pragmat. 8. ſub Rubric. de compoſit.* ad cuius ornatum plura nouiſſime reportat *De Marinis quotid Reſolut. cap. 2. in verbo Accuſare.*

3 Et ex textu *in cap. ſi legitimus de Accuſat.* deducitur Iudicem ex Officio debere repellere Accuſatorem non idoneum vt confirmat *Clar. in tit. §. fin quaſt. 15.* vbi tamen *Baiard in addit.* diſtinctionis fædere vtitur, vt ſi Accuſator

4 ſit omninò prorſus inhabilis, verbi gratia, Infamis, Iudæus, Hæreticus, & de ſimilibus, qui odio ipſius perſonæ repellantur, tunc Iudex ex Officio parte etiam non opponente eos repellere poteſt, ſecus ſi omninò non ſint inhabiles, puta quia poſſunt expreſsè vel tacitè conſenſu partium habilitari, quia tales partes minimè opponente à Iudice repelli nequeunt.

Quare ad noſtrum deueniendo, poſſumus firmare regulam, grauari Vaſſallos, quando Iudices ex officio huiuſmodi non idoneos Accuſatores repellere minimè curant.

Et proinde ſi vera erit talis concluſio deſcendet, & altera ipſos in Syndicatu teneri.

Idemque grauamen ſubintrabit vbi per Iudicem admittuntur Teſtes, qui de iure ſunt prohibiti, ferre teſtimonium, etiam ſi partes taceant, vt per tex. *in l. quos prohibet ff. de poſtulando*, docet *Andreas in cap. 1. num. 6. qui teſtes ſunt neceſſarij ad probandam nouam inueſtituram*, declarans qui nam ſint ij taliter prohibiti à iure ferre teſtimonium ob publicam vtilitatem, refert, & ſequitur *Regens Rouitus in pragmatica ij. num. 16. de ordine Iudiciorum*, vbi propterea fundat repulſam non eſſe neceſſariam quotieſcunque fuerunt recepti in Teſtes hij qui de iure ſunt prohibiti ferre teſtimonium, quia ſi recipiantur eorum dictum nihil officit.

SVMMARIVM.

1 *Defenſiones dantur intus carceres, vel per Palatium attenta criminis & perſonarum qualitate.*

2 *Defenſiones in leuibus delictis debent dari extra carceres, & num. 3. ſicque ſeruari, & ſeruaſſe ipſum refert Author, num. 4.*

5 *Iudex poteſt ex cauſa minuere, & remittere pęnam à Iure ſtatutã.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi pro Criminibus leuibus defenſiones intus carceres facere adſtringantur.

GRAVAMEN CXII.

1 Qualitates criminum, & criminoſorum poſſunt operari, vt Defenſiones debeant dari intus carceres, vel extra, & ſic per Palatium, vt dici, & practicari ſolet.

2 Inde quando crimina ſunt leuia grauantur Rei, ſi intus carceres defenſiones facere aſtringantur.

3 Quoniam in cauſa criminali leui extra, & in graui ex vinculis cauſam dicere oportet ad textum in *l. Cornelia, §. præ-*

§. præterea ff. de Sen.Cõſult.Syllan. Briſon.de formul.lib. 5. verſic. cauſam pag. 527. quos refert,& ſequitur *Calliſt.Ramirez,in tractat.de ſuprema,& abſoluta Princip poteſt.lege Regia in eos translata §.16.num.11 fol.mihi* 119.

4 Vnde meritò ita in dies ſeruatur in magna Curia Vicariæ, & in alijs Regijs Tribunalibus huius Regni, & Ego vti Regius Miniſter non vna ũice practicaui,& vidi practicari indiſtinctè per Collegas,qui meo tempore fuerunt in diſcuſſione cauſarum in Regia Audientia Apuleæ,in qua ex cauſa etiam in criminibus grauibus vidi quandoque dari defenſiones per Palatium,quia licet Iudici ob cauſam pęnas etiam à Iure ſtatutas minuere,& remittere *Marſil in l.vnius §.cuſtodiæ ff.de quæſtion.Tiraquell. in tractat. de pęn. temperand. in præfat. num. 17. Marant. in Practic. part. 6. num.* 115.

SVMMARIVM.

1 *Accuſator non debet eſſe idem, & Iudex.*
2 *Procedi per inquiſitionem in multis caſibus poteſt.*
3 *Inquiſitio ceſſat per Accuſationem.*
4 *Pęna minuitur, vbi per viam Inquiſitionis quis eſt* Reus, *nec ordinaria infligitur, & num.*5.
6 *Verbum (poteſt) importat liberam voluntatem, & neceſſitatem.*
7 *Pęnę reſtringuntur, quando partes non inſiſtunt.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi Inquiſitionis via effecti Rei pęnis ordinarijs afficiantur.

GRAVAMEN CXIII.

1 QVamuis idem non debeat eſſe Accuſator,& Iudex vt percipitur ex *cap.qualiter, & quando de Accuſat.* Ibi (Non tamquam idem ſit Accuſator, & Iudex, quia regulariter non poteſt procedi ad condemnationem, niſi adſit aliquis accuſator,) *cap. ſi quis poteſtatem 23.quæſt.4.*

2 Tamen in multis caſibus poteſt procedi per inquiſitionem,licèt non præcedat accuſatio,vt in Regno videmus ſeruari,Noſque alibi diximus,& tradit præ cæteris *Coriolanus in tractat. de caſibus reſeruatis iuxta Regulam Clement.VIII de Regularibus præſcriptam par.2. caſ.5. & de inquiſitione plura Farin. in pract. crim.quæſt.1.part.1.Perez ad tit.1. libr.* 8.*Ordin.Rodriq q.Regul.to.2. q.5.art.2. & Sayr.in* Clau.*Regia libr.12.cap.*10.

3 Quæ inquiſitio ceſſat per Accuſationem *Barboſ. in l. ſi quis poſtea quàm num.84.ff.de Iudic.*

4 Sed vbi aliquis eſt damnandus per viam inquiſitionis,non eſſe puniendum talem pęna ordinaria inducta à lege pro illo crimine,ſed mitiori, & ſic arbitraria pęna tradidit *Maranta in Prax. de Ordin.Iudic.part.4.diſtinct.* 10. quod & elicitur ex *cap.Inquiſitionis de Accuſat. ibi* (Pęnam poterit Iudicantis diſcretio moderari) vbi hanc firmat concluſionem *Barboſ.num.4.*

5 Pęna ſiquidem mitior magis imponitur per viam inquiſitionis, quam per viam Accuſationis vt apud *Tiraquel.in tract.de pęnis temperand cauſ.*53

6 Nec obeſt quod textus in dicto *cap. Inquiſitionis* vtitur verbo (poteſt) importans facultatem, & liberam voluntatem,& non neceſſitatem, quando affirmatiuè profertur *l.1. C. quomodo,& quando Iudex l.ſępè* cum ibi notatis *ff. de Offic. Præſid Guttierz de Tutel. part.* 1.*cap.7.num.6. Piccard. in diſput.de Mora num.121. Sanchez de Matrimon. libr.6.diſput.38.num.20.Morla in Emporio Iur.part.1.tit. 2. in præIud. num. 18.Gratian.Forenſ. diſcept.tom. 3. cap.* 506.*num.12.&* 13.D.*Ricc.in Prax.for. Eccleſ.reſolut.*610.*num.7. part. 1. in Magn.* Nam & in hoc ſenſu exponitur etiam pro verbo (debet) *Seraphin. de priuileg.Iuram.priuileg.*33.*num.71.Paris de Reſignat.Benefic.libr. 5. quæſt. 3. num.* 84. quos ſequitur Barbos *de Dictionibus Dict.* 126.*ſub num.* 1. maximè quando profertur a lege, vel Canone, *Præſes de Franchis deciſ.* 487. *num.* 2. & Nos alibi diximus in hoc.

ad

eod.tom.2. Et ideò neceſſitatem importare poſſumus annuere.

Vnde ſi dicta opinio erit attendenda vtique reſultabit grauamen, quando Vaſſalli pęnis ordinarijs afficiuntur, vbi per viam Inquiſitionis effecti ſunt Rei.

7 Et in Praxi videmus obſeruari, quòd vbi partes non inſiſtunt nec apparent, ſemper Reorum conditio melior redditur, & pęnę alias contra illos ſtabilitæ reſtringuntur, & relaxantur.

SVMMARIVM.

1 *Vbicumque à Iure tribuitur actio criminalis impartitur pariter actio in factum ad intereſſe paſſum.*

2 *Actio iniuriarum competit ad omnia damna & intereſſe, etiam damni emergentis, & lucri ceſſantis.*

3 *Actio in iudicio criminali emergens poteſt coram Iudice criminali intentari.*

4 *Vaſſalli grauantur, quando non condemnati ad pęnam ordinariam criminis, de quo ſunt inquiſiti condemnantur ad intereſſe partis.*

5 *Ex Iudicijs licèt deueniri poſſit ad pęnam extraordinariam, non tamen poteſt ſequi condemnatio ad intereſſe partis, niſi conſtet de delicto ex confeſſione delinquentis, num. 6. Contrarium num. 7. Prima ſententia verior, num.8.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando non condemnati ad pœnam ordinariam criminis, de quo ſunt inquiſiti condemnantur ad intereſſe partis.

GRAVAMEN CXIV.

1 NVllus eſt qui neſciat, quòd vbicumque à Iure tribuitur Actio criminalis ad pęnam, impartitur pariter Actio in factum ad intereſſe paſſum *l. ex hac lege ff. ſi quadrup. pauper. feciſ. dicatur l fin ff. de his qui deiecer. vel effud. l. qui nomine vbi Bar. ff. ad l.* Cornel. de *falſ.* & traditur exemplum in fure *in l. interdum §. qui furem ff. de furt. Bal. conſ. 249. lib. 3. Gomez de delict. tit. de Homicid. num. 37. Preſ. de Franch deciſ. 460. Surd. deciſ. 89. num. 7.* vbi quòd

2 competit Iniuriarum Actio ad omnia damna, & intereſſe, & dicit venire intereſſe lucri amiſſi, ne dum damni emergentis, vt etiam fatentur *Menoch. in tract. de preſumpt. lib. 3. preſump.* 114. *Moron. in tract. de Tregua, & pace cap. 324. à num. 17. cum ſeq. Ludouic. deciſ. Lucenſ. 62 à num. 25.* apud quos habes, quæ veniant, & quomodo computentur huiuſmodi Intereſſe.

3 Quæ quidem Actio in criminali Iudicio emergens, poteſt coram Iudice criminali intentari ad textum de iure communi *in l. ſed & loci, §. ſi dicantur ff. fin. Regund.* & de Iure municipali *in cap. Regis Roberti 216. Incip. ſi de furto,* & notant præ cęteris, *Cappella Tholoſ. deciſ. 22. Clar. in §. fin. quaeſt. 2. verſic. & hac quidem vbi Baiard.* ſocios coacceruat, *Magon. deciſ. Lucenſ. 92. num. 32. Pegner. deciſ. 27. in fin Farinac. in pract. crim. tit. de Inquiſit. quaeſt. 1. num. 62. & ſeq. Scaccia de ſentent. & Re iudic. gloſ. 14. quaeſt. 19. num. 61. Graff. in tract. de effect. clericatus effect. 1. num. 1154. Illuſtriſſimus preſul Ricc. Collect. deciſ. 1298. Ramon. conſ. 51.*

4 Cęterum in materia noſtra ſubintrabit grauamen quãdo Reus inquiſitus de crimine non eſſet condemnatus pęna ordinaria, & tamen condemnaretur ad intereſſe partis.

Si quidem minimè debet ſequi condemnatio ad reſtitutionem Rei, vel damnorum, & inteſſe ſatiſfactionem, vbi crimen non eſt confeſſum, aut legitimè probatum; & ideò non potuit inquiſitus condemnari pęna ordinaria.

5 Et licèt ob inditia forſitan ſufficienter non purgata, vel quæ ex aliqua cauſa pugari nequeunt deueniri, valeat ad pęnam extraordinariam, non per hoc poterit dari conſequens, vt poterit deueniri ad condemnationem intereſſe partis, cum tunc inquiſitus minimè cenſeatur condemnatus tamquam verè

Reus,

Reus,& delinquens, ſed tamquam potius de crimine ſuſpectus, quæ quidem ſuſpicio quoad intereſſe partis non eſt habenda pro veritate, nec videtur ſufficiens ad condemnationem requirentem confeſſionem, vel plenam probationem, ita quidem in proprijs terminis tutatur *Caball. reſolut. criminal. caſ. 82. à num. 14 cum ſeq. Magon. deciſ. Lucenſ. 91. num. 7. & ſeq.* vbi quòd niſi conſtet

6 de delicto confeſſione delinquentis, minimè proceditur ad condemnationem reſpectu intereſſe partis, ſequitur *Gratian.* qui alios cumulat *diſcept. forenſ. tom. 3. cap. 525. num. 18.*

7 Et quamuis *Coſta in tractat. de Remedijs ſubſidiarijs Remed. 51. & Guazzin. in tractat. de pace quæſt. 42. part. 1.* cum contraria tranſiuerint ſententia, quam ex noſtris Regnicolis ſectati ſunt *Paſcal. in tractat. de Patria poteſtat. part. 4. cap. 3. num. 38. & Capiblanc. in pragmat. 6. num. 105 de Baron. tom. 1.*

8 Tamen primam opinionem vti veriorem agnouerunt nouiſſimè *Reg. Ronit. deciſ. 67.* & benemeritus Iudex, & Commiſſarius generalis contra delinquentes *Merlin. controuerſ. forenſ. cap. 19.* qui cum ſatis neruosè, & mordicus illam tuentur, & ſingulis Iuribus pro altera parte adductis, & Doctorum authoritatibus citatis latiori culamo reſpondeant illorum remiſſione contentus meum requieſcere facio, *vide* ibi quia non pigebit, nam omnia adamuſſim cumulata reperies.

SVMMARIVM.

1 *Iudex lata ſententia prohibetur ſuper intereſſe pronunciare.*

2 *Lata ſententia Iudicis officium expirat etiam circa acceſſoria, niſi eadem die velit ſupplere, quia poteſt, & quare, num. 3. 4. & 5. item ſi ſententia ſe referat ad Inſtrumentum, in quo intereſſe eſt promiſſum, num. 6.*

7 *Relatum eſt in referente.*

8 *Delegatus Principis lata diffinitiua ſententia non pronunciat.*

9 *Intereſſe quod debetur Iure actionis etiam lata ſententia peti poteſt & quare, num. 10.*

11 *Intereſſe quod debetur Iure actionis peti poteſt ab eo qui recepit ſortem abſque proteſtatione.*

12 *Iudex non condemnans ad intereſſe & fructus petitos cenſetur reum abſoluiſſe.*

13 *Condemnatio iuxta petita continet etiam fructus ſi in petitione ſint deducti.*

14 *Abſolutus ab expenſis non cenſetur abſolutus à damnis, niſi damna veniant officio Iudicis, num. 15.*

16 *Condemnatus ad expenſas cenſetur condemnatus ad damna.*

17 *Damnorum appellatione in ſententia, quæ damna veniant.*

18 *Iudex quando poſſit reum ad fructus non petitos condemnare.*

19 *Expenſæ poſt ſententiam, quando peti poſſint.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi poſt latam diffinitiuam ſententiam condemnentur ad intereſſe, & expenſas.

GRAVAMEN CXV.

IN Subditorum reſultat grauamen, ſi poſt latam diffinitiuam ſententiam condemnentur ad intereſſe, & expenſas.

1 Quoniam ſtat vetitum Iudicibus lata ſententia ſuper intereſſe pronunciare, *Innoc. in c. grauis de Reſtit. Spoliat. Scac. de ſent. & Re Iudic. gloſ. 14. qu. 17. nu. 16. Theſ. dec. 135.* quia lata ſententia Iudicis officium expirat, *Bal. in l. cum proprias num. 6. l. C. ſi quis Alter. Boer. dec. 18. Peregrin. de fideicommiſ. artic. 49. num. 147. Cornazzan. deciſ. 110. num. 9. Anna conſil. 24. num. 4. Reg. de Pont. conſ. 28. nu. 13 Cencius de cenſibus part. 3. cap. 2. num. 18. & ſequ.* nouiſſimè *Merlin. controuerſ. forenſ. cap. 20.* vbi ex *cap.* Regni, ſi de furto probat, quòd poſt latam ſenten-

tiam

3 tiam diffinitiuam ceſſat omnino Iudicis
officium,ita vt nequeat in acceſſorijs ſe
4 intromittere,niſi tamen eadem die vel-
let ſuper his illam ſupplere qui id in-
5 continenti videtur factum, ex *l. Paulus,*
& l. Iudex poſtea quam ff. de re Iudic. l.
terminato C. de fruct. & lit. ex penſ. Abb.
in cap. ſepè in fin. de Appellat. Marant. in
prax. part. 3. part. 6. num. 31. addo *Surd.*
conſ. 340.

6 *Et Theſaur.* mox allegata *deciſ. 135.*
Sub num. 1. teſtatur fuiſſe dictum per
Senatum ſuum Pedamontanum eſſe ve-
ram principalem concluſionem ſupra
firmatam,ſed illam pariter ceſſare quo-
ties ſententia ſe referret ad Inſtrumen-
tum,in quo emptor promiſiſſet ſoluere
principale cum omnibus damnis , ex-
penſis,& intereſſe , quia tunc ſententia
7 videretur relatiua ad Inſtrumentum,&
relatum,eſt in referente *l. aſſe toto ff. de*
hared. inſtituend. & ita teſtatur iudica-
tum in cauſa Sauoſi Taurinenſis de an-
no 158[illegible]. de Menſe Ottobris ſub die
Ottauo referente Senatore Guerillo,
monens Iudicem ſemper clarè debere
loqui in ſua ſententia vt vel abſoluat ,
vel condemnet conuentum in huiuſ-
modi acceſſorijs , ne de lite lites orian-
tur ;

8 Quare extra hos duos caſus non eſſe
audiendam partem intereſſe petentem,
niſi coram Iudice Appellationis annuit
Merlin. cit. controuerſ. 20. num. 5. præ-
ciſè ſi Iudex , qui ſententiam tulit ſit
delegatus,cum eiuſdem iuriſdictio lata
diffinitiua ſententia totaliter extincta
remaneat,*Bald. in l. ſi vt proponis C. quo*
modo, & quando Iudex Ioan. Andr. in
cap. in litteris de offic. Delegat. Tiraquell.
qui alios iuxta morem ſecum vehit,*in l.*
Boues §. hoc ſermone limit. 21. de verbor.
ſignificat. quibus , iungo *Illuſtriſſimum*
Epiſcopum Ricc. collectan. deciſ. 1474.
quamuis delegatus eſſet Principis , &
nulliter iudicaſſet,*Capic. deciſ. 19. in fin.*
Gratian. tom. 1. diſceptat. forenſ. cap. 42.
num. 30. Giurb. conſil. crimin. 39. num.
8. *& ſeq.*

9 Sed aduertere minimè prætermittam
quod vbi ſumus in intereſſe,quæ deben-
tur iure Actionis tunc etiam lata ſen-
tentia,pro fructibus, & alijs acceſſorijs
agi poteſt,quoniam illi ſunt ſtipulati de
perſe nec veniunt acceſſoriè , & petun-
tur iudicio ſeparato , adeò quod huiuſ-
modi peti poſſunt ab eo , qui abſque
11 proteſtatione ſorteſn recepit *Bar. in*
l. fin. num. 3. ff. de eo quod certo loco, Gra-
tian. qui alios adducit forenſ. diſcept. tom.
1. cap. 33. num. 13. annuens ſic fuiſſe de-
terminatum in Romana Rota , negari
enim nequit quoad ſoluentem dici ſor-
tem prout indiſtintè probat; *Medic.*
conſ. 32.

At hæc dicas verum , vbi fructus in
dicto Iudicio petiti non fuiſſent, quia
alias ſecus eſſet , quoniam Iudex con-
12 denando Reum ad Rem intelligitur ab-
ſoluiſſe à fructibus,& Intereſſe vt docet
Alexander in l. properandum §. ſin autem
il 2. num. 6. C. de Iudic.

13 E vbi condennatio eſſet facta iuxta
petita , & in petitione eſſent deducti
fructus , & intereſse tunc condennatio
ſequta contineret illa *Marilian. de-*
ciſ. 32.

14 Et hac , occaſione obſeruabis abſo-
lutum ab expenſis non eſſe ab ſoluen-
dem à damnis *l. ſi tutor, & ibi Gloſ. ff. de*
Author. Tutor. latè videndus *Surd deciſ.*
261. vbi etiam quando damno veniant
expenſarum appellatione .

15 Declara tamen,quòd vbi damna ve-
nirent officio Iudicis , ſi Iudex abſolue-
ret ob expenſis cenſetur pariter abſol-
uere à damnis,*l. ediles §. ſed ſciendum. ff.*
de edilit. edict. l. 4. §. hanc autem ff de
damn. infect. Guid. Pap deciſ. 405. vbi li-
cèt non fuerint petita,& adducta , *The-*
16 *ſaur. deciſ. 67.* vbi condemnatus ad ex-
penſas ad damna condemnatus cenſe-
tur , qui pariter firmat appellatione
17 damnorum in ſententia venire ſolùm
damna intrinſeca,ſcilicet illa, quæ circa
litem ſunt neceſſaria,vt expenſæ Aduo-
catorum,& Procuratorum,Scribarum,
Actuariorum,& ſimilium , *Gaill. obſer-*
uat. 151. libr. 2. de quo tamen vide
Menoch. de Arbitr. Iudic. caſ. 154. lib. 2.

18 Et Iudex quando poſſit Reum ad fru-
ctus non petitos condemnare , vide
Annam ſing. 275.

16 Et quando expenſæ poſt ſententiam
poſsint peti, declarat *Trentacinq. var.*
reſolut. libr. 2. Reſolut. 1. ſub tit. de ex-
penſis .

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Tondere barbam eſt grauamen, quia infert iniuriam, & num 8.*

2 *Vaſſalli grauantur, quando contra eos vti reos decernitur, vt tondatur barba ad finem recognoſcendi à teſtibus, declara vt num. 5. & 6.*

3 *Appellatio permittitur à decreto tõdendi barbam reo ad effectum recognoſcendi à teſtibus, quia infert grauamen irreparabile, & num. 12.*

4 *Marta conſ. 111. declaratur.*

7 *Appellatur ab Interlocutoria quando infertur grauamen irreparabile.*

9 *Barba licèt non ſit membrum ad operandum deſtinatum, tamen eſt membrum formale, ſine quo corpus noſtrum eſt deformatum.*

10 *Barba appellatione membri continetur.*

11 *Grauamen dicitur irreparabile, quando continet factum quod infectum haberi non poteſt.*

13 *Iudex quando pronunciat benè appellatum remanet Iudex in negotio principali.*

14 *Iudex deputatus quando eſt ſuſpectus tota Curia deputantis eſt ſuſpecta.*

15 *Iudice deputato exiſtente ſuſpecto, tota Curia iudicantis eſt ſuſpecta.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando contra eos vti Reos ſit Decretum, vt tondatur barba ad finem recognoſcendi à Teſtibus.

GRAVAMEN CXVI.

1 Tondere barbam eſt grauamen, quia infert iniuriam, *Bal. in tit. de pace tenenda num. 8. & ibi Affl. in §. ſi quis aliquem num 1.*

2 Vnde Vaſſalli regulariter grauantur, ſi vti Rei eiſdem tondatur barba ad finem faciendi recognitionem à Teſtibus.

3 Hine nouiſsimè *Marta conſil. 111.* tutatur, Appellationem permitti à decteto tondendi barbam Reo ad effectum recognoſcendi a teſtibus, quia infert grauamen irreparabile.

4 Cæterùm hanc ſententiam ſimpliciter veram sẽper eſſe minimè agnoſco, ſed illam in duobus caſibus claudicare præſentio.

5 Primus caſus eſt, quando teſtes deponerent contra inquiſitum tempore quo eſſet imberbis, quia ſi fuiſſet captus, deinde poſt natam barbam ad faciendam recognitionem poſſe abradi mihi ſuaderem.

6 Secundus caſus eſt, ſi Teſtes deponerent, quòd tempore patrati criminis inquiſitus erat raſus pilis, quia tunc poterit, & pariter antequam recognitio fiat expilari barba.

Nec erit grauamen inductum contra requiſitum, cum recognitio, vt valide ſubſtineatur debet fieri in eo ſtatu, & modo, quo Reus recognoſcendus reperiebatur tẽpore commiſsi delicti, & vti a teſtibus fuit viſus, alias enim daretur anſa, vt recognitio ſuum non ſortiretur effectũ, quia negari ſuaptè nequit Barbam mutare faciem hominis, ita quòd viſi imberbes poſt ortam barbam viſus ſpeciem mutare, & facile cognoſci non poſſe, & tali modo vt diuerſi appareant

Quare meritò *Marta* in facto, quod ſupponit *in d. conſ.* dicit, inquiſitum tam tempore delicti, quam tempore ſui conſtituti ſemper habuiſſe barbam cum pilis, vt cernitur ex eius dictis, quæ ad verbum hic referre placuit, & ſunt quæ ſequuntur.

In-

Inquiſitus de homicidio vocatus à Curia ſe præſentauit in carceribus, & tam tempore delicti, quàm tempore ſui conſtituti ſemper habuit barbam cum pilis more virorum nobilium, ſed quia vnus ex teſtibus illum nominat per nomen proprium, & dicit eum eſſe imberbem, D. Iudex pro recognitione facienda mandauit dicto carcerato abradendam eſſe barbam, & de facto ita per barbitonſorem fieri fecit.

A quo actu tonſionis barbæ tamquam inferentis ignominiam, & præiudicium reſpectu recognitionis ipſe inquiſitus appellauit, & ſupplicauit committi cauſam appellationis, cum hoc non de iure.

Quoniam certa & indubitata concluſio inter Doctores firmata eſt, quòd
7 ab interlocutoria appellatur, quando infert grauamen irreparabile, *Cyn. in l. ante ſententiam C. quorum appellat. non recip. & ibi Bartol. num. 2. Paul. de Caſtr. num. 2. idem Bart. in l. 2. in princip. & num. 2. ff. de appellat. recip. vel non Bald. in l. 2. num. 4. verſ. modò quæro, C. de Episc. Aud. Franch. in cap. ſuper eo in l. 2. num. 2. & 4. de appellat. Marant. in ſuo ſpeculo part. 6. verſ. & quandoque appellatur num.* 308. Et alij plures ad hoc allegati, & per *Scacc. in tractat. de appellat. quæſt. 17. membro 7. num.* 24. Et ita fuit iudicatum, *Guid. Pap. in deciſ.* 75.

8 Sed tondere barbam eſt grauamen, quia infert iniuriam, *Bald. in tit. de pace tenend. num.* 8. *& ibi Afflict. in §. ſi quis aliquem num.* 1. quia *Bald. in l.*
9 *reus num. 6. C. de Accuſat.* vbi quòd licèt barba non ſit membrum ad operandum deſtinatum, tamen eſt membrum formale, ſine quo corpus noſtrum
10 eſt deformatum, ideo continetur appellatione membri, & ſequitur *Imol. in l. 2. num. 6. verſic. quia dat formam corpori, & num. 7. verſ. 7. verſic. & per prædicta patet ff. de de public. iudic. Angel. in tractat. de maleſic. in verbo membrum num. 3. & num. 7.*

11 Item eſt grauamen irreparabile, quia continet factum, quod cum infectum haberi non poſſit, ideo dicitur irreparabile, *Rebuff. de ſentent. execut. art. 10. Glòſ. num. 13. verſ. 2. tom. 1. Lancellott. de attentatis part. 2 cap. 12. de attent. pendente appellat. limit. 1. num. 9. Scacc. de appellat. quæſt. 17. limitat. 47. membr. 1. num. 94.*

12 Quod factum infert iniuriam ipſi tonſo, & facit illi præiudicium reſpectu recognitionis faciendæ per teſtes, & licèt reſpectu ſecundi poſſit ſeparati per ſententiam diffinitiuam, tamen quia dicta recognitio eſt annexa cum facto irreparabili tonſionis barbæ, ideo reſpectu illius permittenda eſt appellatio.

13 Et quando iudex pronunciat benè appellatum, tunc ipſe remanet Iudex etiam in negotio principali, *capit. vt debitus de appellat.* & probant *Miſinger. obſeruat. 46. part. 4. & Gaill. obſeruat. 131. part. 1.*

Sed quia Iudex qui ita grauauit eſt deputatus ab Epiſcopo, ideo ab eo Iudice non eſt appellandum ad eumdem Epiſcopum, quia quando Iudex
14 deputatus eſt ſuſpectus, tota curia deputantis eſt ſuſpecta, *Dec. in cap. 1.*
15 *num. 78. in 1. lect. de Iudic.* vbi quòd Capitaneo exiſtente ſuſpecto tota Curia iudicantis eſt ſuſpecta.

SVMMARIVM.

1 *Habens remedium ordinarium non debet vti extraordinario, intellige vt num.* 2.

3 *Barones pro introitibus feudalibus quod remedium habeant, & an poſſint incuſare obligationes, & Inſtrumenta ſuper locatione introituum feudalium factas, num.* 4.

5 *Barones dum poſſunt habere intentum ſuum abſque ſubditorum intereſſe, peccant contra charitatem contrarium agendo.*

6 *Baro grauat Vaſſallos, ſi incuſet obligationes, & exigat pęnas quãdo poteſt exequi realiter & perſonaliter pro introitibus Baronalibus.*

7 *Creditor malè agit, & verſatur in dolo, ſi poteſt ſatisfieri ſuper re viliori, & facit vendi rem pretioſiorem.*

8 *Creditor licèt habeat omnia bona obligata, non tamen poteſt de illis ad ſui arbitrium diſponere.*

9 *Text. in l. creditoris arbitrium ff. de diſtract. pignor. declaratur, & ornatur.*

10 *Attendi debet quod minus præiudicium & onus apportat.*

11 *Licitator in dubio tenetur ad eam ſatisfactionem, à qua minus oneratur.*

12 *Clauſula (præſenti pecunia) appoſita in licitatione facta in publica ſubhaſtatione non admittit ſolam ſolutionenem in pecunia numerata, ſed etiam in alia de Iure promiſſa, & fieri ſolita.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi dum Barones pro Introitibus feudalibus, quas ipſis locauerunt contra eos poſſunt exequi realiter, & perſonaliter, hoc non obſtante incuſent obligationes, & liquident Inſtrumenta pro tali cauſa facta, & pœnas ſoluere permittant.

GRAVAMEN CXVII.

1 STat Regula communi calculo recepta, habentem ordinarium remedium non debere extraordinario vti, *l. quadam in princip.* ibi, *quia ad id conſequi, &c. ff. de edend. l. cum ſine ff. de Carbon. & in terminis reſtitutionis tex. eſt in l in cauſa ff. de Minor.* ſicque firmarunt *Maurit. de in integr. Reſtit. cap.* 11. *Zazi libr. 1. Reſponſor. cap.* 20. *Chriſtophor. de Paz in ſchol ad leg. ſtyl. l.* 171. *Alphan. collectan. q* 55. *Caldas Pereira in l. ſi curatorem habens in verbo per quod priſtinum num.* 16. *C. de in integrum Reſtit. Cardin. Tuſc. concluſ.* 182. *lit. O. Sfort. Odd. de reſtitut in integrum par.* 1. *quaſt.* 17. dicens tamen id procedere vbi Remedium extraordinarium non eſſet vtilius ordinario ſequitur *Pinell. in l.* 2. *part.* 1. *cap.* 1. *num.* 19. *C. de Reſcindend. vendit. & Morla in Empor. Iur. part.* 1. *tit.* 5. *quaſt.* 3 *num.* 12.

3 Vnde cùm pro introitibus feudalibus Baronibus competat remedium vt poſſint facere exequi realiter, & perſonaliter, quamuis pro locatione ipſorum habeant obligationes, & inſtrumenta confecta à Ciuibus, & Subditis, non de-
4 bent incuſare, nec liquidare illa, & pati quòd vigore incuſationum, & liquidationum factarum Vaſſalli ſoluant pęnas, quod ſi faciant grauare videntur ſaltem ex non charitate proximi, quia dum poſſunt habere intentum abſque tãto intereſſe ſubditorum peccant contra charitatem cõtrarium agendo ſemper, inquam, illa eſt capienda via, per quam minus proximo fiat damnum, tertijque intereſſe quo ad poſſibile eſt euitandum & extraordinaria via non

eſt

eſt incedendum quando per ordinariam iri poteſt, ſi per illam proximi præiudicium eueniat.

6 Hinc cum Vniuerſitas Terræ Olineti conquereretur, quòd ſuus Baro exequi intendebat pęnas ortas ex incuſationibus Obligationum, & Inſtrumentorum liquidationibus factis per Ciues in beneficium ipſius pro introitibus feudalibus, quos ab ipſo conductos tenebant, & peterent quòd abſtinerent ab exactione dictarum pœnarum, dum Baro ipſe pro dictis debitis feudalibus habebat executionem realē, & perſonalem, exiticit prouiſum die 8. Menſis Martij 1591. per Conſiliarium Carolum Fenitium Commiſſarium deputatum licere exequi contra Vaſſallos abſque noua incuſatione penès Sarnum Actorum Magiſtrum, vt in proceſſu grauaminum dictæ Terræ fol. 13.

7 Conducit *Gloſ. in l. quamdiù C. de diſtract. pignor.* dum docet creditorem male agere & in dolo verſari dum poteſt ex vna re viliori ſatisfieri cum minori incomodo & intereſſe poſſibili, & vendit remi pretioſiorem, *Bald. conſil 75. num. 2 vol 1. Dec. conſil. 235. num. 17. Ang. in l. 2. in fin. ff. de qui potior. in pign.*

8 ſequitur *Marta dec.* 130. vbi quòd licèt creditor habeat obligata omnia bona, non tamen poteſt ad eius libitum de illis diſponere, cum creditoris arbitrium debeat eſſe regulatum, *Reg. de Ponte de poteſtat. Proreg. in Rubric. de Aſſenſ. Reg. ſuper dot. num. 38. Ioan. Vincentius de Anna allegat. 141. Gam. deciſ. 40. Minad. deciſ. 13. Manent. deciſ. Mant. 62. Amat. conſil.* 95. vbi etiam quòd *Text. in. l. creditoris arbitrio ff. de diſtract. pignor.* ad cuius ornatum plura *Caſtil. deciſ.* 98 *& Trentacinque var. reſol. tit. de pignoribus reſolut.* 5. non procedit, quando electio in tertij preiudicium tendit *Anna. conſ. 63. & 76.* vbi plura cumulat.

Rurſus confert, nam id quod minus prçiudiciū, & onus apportat eſt attēdendū ad *gloſ. in l ſi ita ſit adſcriptum in fin. ff. de leg. 1. & in l. ſemper in obſcuris ff. de*

11 *Regul. Iur. vigore cuius regulæ nouiter fundat Reg. Rouit. deciſ.* 31. licitatorem in dubio ad eam ſatisfactionem teneri à qua minus oneratur, ita quod clauſula (præſenti pecunia) appoſita in licitatione facta in publica ſubhaſtatione a licitante, non importat ſolam ſolutionem in pecunia numerata, ſed etiam admittat aliam ſolutionem de iure permiſſam, & fieri ſolitam, ſicque dicit iudicatum, quod & pariter fuit approbatum per Rotam Romanam, vt apud *Ludouiſ. deciſ. 28. per textum in l. 4. §. ait Prætor & §. ſoluiſſe ff. de Re Iudic. & l. ſi procurator, §. ſi ab eo, vbi gloſ. in verſic. ſoluta ff. de Iur. Fiſci.*

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli tenentur victualia aſportare de loco ad locum, non tamen ad alium locum magis diſtantem, num. 2. aliàs Vaſſalli grauantur, num. 3. & quare num. 4.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi obligati ducere Victualia Baronum, aut Vniuerſitatum de loco ad locum, cogantur illa aſportare ad locum magis diſtantem.

GRAVAMEN CXVIII.

1 QVamuis Vaſſalli reperiantur, & ſint obligati victualia aſportare de loco ad locum pro ſeruitio Baronum, vel Vniuerſitatum.

2 Tamen illa aſportare ad alium locum magis diſtantem cogi nequeunt, quod ſi Vtiles Domini vel Vniuerſitates contra Ciuium volūtatem aſtringe-

3 rent ad id agendum vtique grauarent, & exiſtente grauamine liceret Ciuibus, renuere.

Probat enim ex theorica *Bar. Angel. & Paris de Put.* quorum doctrina vritur illos allegans *Surd in tractat. de Aliment tit. 1. quæſt. 67. num 4. & 5.* Subditos obligatos frumentum aſportare, & conducere Reipublicæ de vno loco ad alium poſſe quidem cogi ad alium locum aſportare, & vehere, qui tamen longior non ſit, refert, & ſequitur *Viſcont. in ſuis concluſion. Iur.* in verbo ſubditi fol. mihi *264. col. 2.*

4 Redditur huius Grauaminis ratio, quia patet ad ſenſum quod augetur ſeruitutis ius, dum exceduntur limites locorum, in quibus Vaſſalli ſunt obligati aſportare Victualia, vel illa vehere, & ſeruitutis augmentum eſt inductio noui oneris, quod non poteſt imponi, nec augeri, vt latius probauimus *tom. 1. Grauam. 1.* vbi eſt videre.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes examinari debent per Iudices loci ordinarios.*

2 *Vaſſalli grauantur, ſi pro ferendo teſtimonio extrahantur à loco Territorij.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi pro ferendo teſtimonio extrahantur à loco Territorij.

GRAVAMEN CXIX.

1 Teſtes examinandi pro inueſtigandis criminibus ſucceſſis, non debent extrahi a loco Territorij, ſed eorum depoſitiones ſunt recipiendæ per Officiales ordinarios locorum, quod ſi ſecus ſeruetur grauantur ſubditi.

Hinc cùm Vniuerſitas Terræ Siciniani conqueſta eſſet, quòd Vtilis Dominus dictæ Terræ, & ſui Officiales, quando eueniebat aliquis exceſſus, ſeu delictum in captura informationis faciebat ire Teſtes in Terra Sancti Nicandri, diſtante per quatuor milliaria a dicta Terra Siciniani. Die 30. Ianuarij 1572. per Regium tunc Conſiliarium Vincentium de Franchis Commiſſarium ſpecialiter deputatum pro cauſis grauaminum dictæ Terræ fuit prouiſum, quòd Vtilis Dominus, & eius Officiales non extrahant Teſtes ab eorum Territorio, ſed illos recipi faciant per Officiales ordinarios degentes in loco penès de Modellis Actorum Magiſtrum.

2 Quare noſtro inſtituto ſatisfaciendo poteſt firmari Regula, Grauamen eſſe ſi pro ferendo teſtimonio Vaſſalli extrahantur à Territorio.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur ſi prohibeantur ſtare in ſocietate, & communione cum fratribus, & filijs Clericis, & vnanimiter maſſarias facere, dummodo illa non fiant ſimul in fraudem* Baronis, *& num. 2.*

3 *Non poteſt prohiberi quis ſtare in ſocietate, & communione.*

4 *Societas & cõmunio ſpecies eſt amicitiæ, & fraternitatis.*

5 *Barones prohibentes ſocietates inter filios & fratres Clericos ſunt excommunicati.*

6 *Statutum prohibens Eccleſiaſticis, quòd nec Diuino nec naturali Iure prohibitum eſt dicitur eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi prohibeantur ſtare in ſocietate, & communione cum Fratribus, & Filijs Clericis, & vnanimiter Maſſarias facere.

GRAVAMEN CXX.

1 Grauatam reperio magnificam Vniuerſitatem Terræ Piſticij cõtra Baronem, & quia ille, & ſui Officiales emanauerant Banna ne ſeculares ſtarent in ſocietate, & facerent coniunctim maſſarias cum Clericis, vnde oriebatur, quod fratres, patres laici non

po-

poterant habere ſocietatem, cum fratribus & filijs Clericis, & propterea ſe diuidere cogebantur contra libertatem, & commercium naturale.

Hinc habito de hoc recurſu ad Sacrum Regium Conſilium exiſtente cauſæ Commiſſario Regio Conſiliario Cæſare Vitellio fuit prouiſum, vt Magnificus Baro permitteret, quòd laici exercere poſſint Maſſarias cum Clericis, dummodo non fiat in fraudem dicti Magnifici Baronis pęnès de Caro tunc Actuarium.

3 Non poteſt, inquam, prohiberi ne quis ſtet in communione, & ſocietate,
4 quæ dicitur ſpecies amicitiæ, & fraternitatis, ad texum *l. verùm ff. pro Socio, Caſtrenſ. conſ. 269. lib. 2. Hector Felicius in tractat. de ſocietat. in proœm num. 20.* quos refert & ſequitur nouiſſimè *Coſta Siculus conſil. 58. num. 1.*

5 Quin imò in caſu iſto Baronem, ſiuè Officiales fuiſſe illaqueatos excommunicationis labe non dubitarem cum talia banna ſaltim indirectè videantur contra libertatem Eccleſiaſticam, & in Bulla Cœnę excommunicantur etiam qui indirectè aliquid ſtatuunt contra talem libertatem ex dictis per *Dian. reſolut. Moral part. 1. tractat. 2. de Immunit. Eccleſ reſolut. 53. qui in reſolut. 57.*
6 firmat ſtatutum prohibens Eccleſiaſticis, quod nec naturali, nec diuino Iure prohibitum eſt, dicitur contra libertatem Eccleſiaſticam eſſe, *Mãdell. de Alb. conſil. 8. num 3. & 10. lib. 1. Illuſtriſſimus Epiſcopus Riccius in praxi fori Eccleſ. reſolut. 207. num. 8. part. 3. Filliuccius tom. 1. tractat. 16. cap. 10. quæſt. 8. num 271.*

Et in iure prohibitum non reperitur, quin laici poſſint ſtare in ſocietate cum Clericis.

SVMMARIVM.

1 *Viæ ſunt tenendæ mundæ expenſis vicinorum.*

2 *Exempti cogi poſſunt per poteſtatem ſecularem ad vias ſuis expenſis mundandas, nec excuſantur à pęna & mulcta effundentium amurcas per vias publicas. num. 3.*

4 *Vicinis contribuentibus ad ſternendam lapidibus viam, etiam Clerici tenentur contribuere, & renitentes compelli per eorum legitimos Superiores.*

5 *Pęna ex Banno pro mundandis vijs ſi exigatur pro immunditijs ſupervenientibus tempore ſtatuto, via mundata per vicinos Vaſſalli grauantur.*

6 *Pęna pro mundandis vijs exigi non debet, niſi pro immunditijs quæ fetorem adducere poſſunt, & Aeris intemperiem cauſari.*

7 *Salutis maxima ratio habenda eſt.*

8 *Homo quantum in ſe eſt laborare debet, vt mortem fugiat, maximè tempore peſtis, vel eius ſuſpicionis, cùm ſit morbus contagioſus num. 9. vbi multa de peſte, & quę ſeruantur eo tempore.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi cogantur ſoluere pœnam ex cauſa Immunditiarũ repertarum in via ante eorum domus, poſtquam illam mundauere tempore debito, vel pro Immunditijs, quæ non cauſant fetorem, & impediunt viam.

GRAVAMEN CXXI.

RAtionabilia ſunt Banna penalia mandantia, Vias eſſe tenendas mundas, & ne in eis immunditiæ effundantur, & Vicinos in ea parte in qua tales immunditiæ reperiuntur, ad pęnam eſſe obligatos.

1 Viæ enim ſunt tenendæ mundæ Vicinorum expenſis *Mexia in Pragma-*
2 *tica taxa panis concluſ. 5. num 70.* vbi probat etiam perſonas alias exemptas poſſe cogi per ſecularem poteſtatem repa-

reparare viam ante domum, & itineris pertinentia ſua mundare facere ſuis expenſis, quod dicit notandum in praxi circa ordinationes Hiſpalenſes, Para que non ecchen Agua ſuzia por las calles ni otras immundicias, & ad mandata Præfecti Vrbis Hiſpalenſis pro mundandis per vicinos viarum ſuis per-
3 tinentijs, vt ab his mundicijs nulli etiam exempti excuſentur, nec à pena & mulcta effundentium amurcam per vias publicas meminit nouiſſimè *Dian. reſolut. moral. part. 1. tract. 2. de Immunitat Eccleſiaſtic. reſolut. 75.* Vbi tamen firmat, quòd ſi vicini omnes contribuant ad ſternendam lapidibus viam, quæ eſt ante ianuas ipſorum, etiam Eccleſiaſtici habentes ibi domum tenentur contribuere, & ſi fuerint renuentes poſſe per ſuos legitimos Superiores cogi vt fundarunt *Molin. in tractat. de Iuſtit. & Iur. tom. 3. tractat. 2. diſput. 272 num 5. Layman in ſumm. Theolog. Moral. libr. 4. tractat. 9. cap. 6. num. 7. Salas de legibus diſput. 14. ſect. 9. & ſect. 11. num. 114.*

Vndè cùm in pertinentijs Pauſilipi in hac Ciuitate Neapolis eſſet ampliata, & accommodata via, Clerici vicini fuerũt conuenti pro contributione in Curia Archiepiſcopali.

5 Cœterum ſubintraret grauamen, ſi ex cauſa banni emanati vt ſupra fieret executio pęnę, quando tempore deputato eſſent mundatæ viæ, per Vicinos, & poſtea ſuperueniſſent aliæ immundiciæ, vt reperio determinatum ad fauorem Magnificæ Vniuerſitatis Piſtitij per Regium Conſiliarium Vitellum cauſæ commiſſarium die 23. Menſis Martij 1568. dum infraſcriptum grauamen tenoris ſequentis eſſet oblatum per hæc verba.

Item, s'aggraua detta Vniuerſità di detto Magnifico Barone, & ſuoi Officiali, che pretendono contra ogni douere fare exigere la pena, quando trouano mondezze alle ſtrate, ancora ch' habbiano ſcopato al tempo deputato dette ſtrate, e che quando trouano dette mondezze non ſia giorno di ſcopare, & annettare dette ſtrate, ſe ſupplica de opportuna prouiſione, che detto Magnifico Barone, & ſuoi Officiali non poſſano leuare pene, ſe non quando trouaſſero mondezze in dette ſtrate nelli giorni deputati a ſcoparle, & non in altro giorno.

Prout ſimiliter per eandem Magnificam Vniuerſitatem fuit in hac materia aliud porrectum grauamen per ſequẽtia Verba.

Item, s'aggraua detta Vniuerſità, che detto Magnifico Barone, & ſuoi Officiali fanno exigere le pene, quando trouano alle ſtrate alcune ſcorze de cetrangoli, ò fronde di cauli, preteſtu, che ſia lorditia contra l'antiqua conſuetudine di detta Terra, quale è, che non s'eſiga pena, eccetto per le mondezze corrupte, e che poteſſero de facili corrompere l'aire, ſe ſupplica d'opportuna prouiſione, che s'aſtenga dalle coſe predette, & s'oſſerui il ſolito.

Et per eumdem Regium Conſiliarium Vitellum, cauſæ Commiſſarium extitit prouiſum, vt pęnas contenta in banno minimè exigatur, niſi pro immunditijs, & ſordibus cauſantibus fetorem, & impedimentum viæ pubicæ,

6 Ita quòd non pro omni immunditia poterit exigi pęna, ſed pro illa quæ fetorem adducere poterit, ex quo poſſet
7 cauſari Aeris intemperies, & Ciuium ſalutis nocumentum cui eſt habenda maxima ratio, vt *in l ſed ſciendum ad fin. ff. ad Senat. Conſult. Trebell. Caball. reſolut. crimin. caſ.* 12. vbi quod ſalutis hu-
8 manæ eſt habenda ratio, & homo quantum in ſe eſt laborare debet, vt mortem fugiat, *cap. ſi nulla 23. quæſt 8.* quod eo maximè dicit aduertendum tempore peſtis, vel eius ſuſpicionis, cum ſit
9 morbus acutiſſimus, & contagioſus omnes alios ſuperans, *cap. ſicut, & ibi DD. de ſimon.* & ob id magnopere fugienda *cap. negotiatorem Clericum 88. diſtinct.*

Hinc tempore quo peſtilentia viget, vel de ea ſuſpicio eſt, plurima ſolent & vidimus emanari edicta, & banna mandantia

dantia nonnulla fieri, vel non fieri, per quod Aer malus, & corruptus purgetur, vel ſi bonus & ſalubris ſit, conſeruetur, nec corrumpatur vt apud *Ripam inparticulari tractat. de peſte tit. de Remed. praſeruatiu. & in tit. de Remed. curat.*

Et tempore peſtis poſſunt infecti, ſeu ſuſpecti ipſis inauditis, & indefenſis de ſuis domibus eijci, & bona eorum mobilia, in quibus peſtis de facili conſeruari ſolet, vt ſunt lecti, pelles, & cartæ, comburi mandari, vt latè probat *Peguer. decif. 11.* vbi quòd conuenit Reipublicæ vt talis morbus citò eradicetur, ne ob moram plebs contaminata contriſtetur.

SVMMARIVM.

1 *Ordinario Capitaneo ſuſpecto poteſt per Baronem delegari cauſa.*

2 *Baro non poteſt cauſam commiſſam ad ſe abdicare, & alteri committere, aliàs grauat, num. 4.*

3 *Præſes Sacri Conſilij non poteſt reuocare commiſſionem ſemel factam.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Barones commiſſionem cauſæ factam alicui Doctori nulla præcedente partium inſtantia reuocant.

GRAVAMEN CXXI.

1 Ex cauſa ſuſpicionis Ordinarij cuiuſdam Terræ Capitanei eum per Baronem ad inſtantiam partis eſſet cõmiſſa expeditio cauſę Doctori de Conuicinio, quo in caſu licere non eſt ambigendum, vt probauimus *tom. 1. grauam.* 201. *in fin.* ſuperuenit deinde reuocatio commiſſionis ſupradictæ, & in alterius perſonam facta, nulla exiſtente ambarum partium inſtantia, quare fui conſultus, ſi licito iure poterat id agere Baro.

2 Et abſque heſitatione voce reſpondi minimè licuiſſe tali Baroni abdicare iam conceſſam commiſsionem, dum nulla noua cauſa ſuperuenerat, nec partes inſteterant, quibus per electionem erat iam ius acquiſitum, & proinde abſque eorum conſenſu non poterat eripi ex ijs quæ larga manu reportuimus in *tom. 1. Grauam. 136.* vbi videas nam non pigebit.

3 Fauet huic opinioni illud ſimile, quòd Præſes Sacri Conſilij non valeat reuocare ſemel datam commiſsionem, vt annuit moderniſsimè *Conſiliarius Carleual. in tractat. de Iudicijs, & foro competenti libr. 1. tit. 1. diſput. 11. quæſt. 8. ſect. 4 ſub num. 1155. ex pragmat* 8. §. 3. *de Offic. Magiſtri Iuſtitiarij*, vbi ſancitum eſt, quòd poſtquam cauſa reperitur commiſſa Iudici, per ipſum eſt terminanda, niſi ſubſit aliquod iuſtum impedimentum

4 Quare grauamen erit, quoties nullius ex partibus inſtantia præcedente, nec exiſtente legitimo impedimento, commiſsio facta alicui Doctori à Barone reuocetur.

Indè meritò recepta mea conſultatione, habendo ſorſitan ſcrupulum idem Baro procurauit, & fuit contentus, quòd Doctor, cui perprius fuerat commiſſa cauſa ad expeditionem procederet.

SVMMARIVM.

1 *Satiſdare qui non poteſt, quia fideiuſſorem non reperit, admittitur ad iuratoriam cautionem.*

2 *Iuratoria cautio quando fideiuſſor non reperitur admittitur etiam in criminalibus, ſed pro leuibus delictis, & quando inquiſiti non ſunt valdè grauati, num. 3.*

4 *Obtinens ſententiam aſſiſtentiæ, ſi non habeat fideiuſſores admittitur ad iuratoriam cautionem.*

5 *Iudicis arbitrio relinquitur an quis ſit*

ſit admittendus ad iuratoriam cautionem, & non admiſſus non grauatur.

6 *Obligatus dare idoneam cautionem non admittitur ad iuratoriam.*

7 *Cautio idonea dicitur fideiuſſoria vel pignoratitia, non autem iuratoria.*

8 *Cautio iuratoria an & quando ſufficiat in iudicio, quo metuat vxor viri ſeuitiam.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi quando ſunt impotentes, & fecerunt diligentiam reperiendi Cautionem, nec repererint ad iuratoriam non admittantur.

GRAVAMEN CXXIII.

SI quando Vaſſalli, qui ſunt impotentes, & facta diligentia reperiendi cautionem, quam præſtare teneutur, illam minimè reperiant, & admitti ad Iuratoriam petant, non poſſunt quidem abſque grauamine excludi.

1 Propter enim impotentiam ſatiſdandi, quis admittitur præſtando iuratoriam cautionem per quam ſe, & ſua bona obligat, cum quoties fideiuſſio non reperiatur cautio iuratoria concedatur, nam qui non poteſt ſatiſdare, eo quia non reperit fideiuſſorem, iurata prius per eum impotentia, admittitur ad iuratoriam cautionem, *l. 1 §. ſuper C. de Aſſert. tollend §. ſi verò crimen Auth vt null. iud l. ſi. fideiuſſor § ſi neceſſaria ff. qui ſatiſdar cogantur, §. ſed hodie Inſtitut. de ſatiſdat. l ſancimus, C. de Verbor. ſignificat. Auth generaliter & ibi DD. C. de Epiſcop. & Cleric. cap. per veſtras de donat. inter vir & vxor. cap fin. de ſentent. excommunic. in 6.*

Hinc in Regia Audientia Apuleæ vidi ſeruati, quòd quando miſeri inquiſiti

2 maximè exteri, qui erant liberati in forma nouis ſuperuenientibus indicijs, facta diligentia non reperiebant fideiuſſores, admittebantur ad hanc iuratoriam, cùm & in criminalibus concedatur huiuſmodi cautio, *Marſil in Rubric. de fideiuſſor. num 66 Boſſ. in praxi tit. de carcer. fis commiſ. num 71 cum ſeq. Foller in fragment. crimin. tit de fideiuſſoribus num. 265.* vbi teſtatur ſic millies viaiſſe practicati in Magna Curia Vicariæ, quamuis *Clar.* id putet verum, vbi eſſemus in leuibus delictis, vel carcerati non eſſent valdè grauati in proceſſu, ſequuntur eum *Farinacc. in practic. criminal. tit de Carcer. & Carcerat. quæſt. 33. num 46.* & nouiter *Pyr. Maur. Aretin. in tractat. de fideiuſſor. cap. 25. num. 24.* qui cùm ſatis abundè poſt cęteros hanc materiam iuratoriæ cautionis ibidem per ampliationes, & limitationes pertractet calamum circa illam relinquo eo magis cum perplura adduxerim *forenſ queſt. 165. tom. 1.* dum ibi tutatus

4 ſum, quod obtinens ſententiam aſſiſtentiæ ſi non habeat fideiuſſores debeat admitti ad hanc iuratoriam cautionem.

5 Vnum tamen non omittam dicere, quòd quando quis ad hanc cautionem admitti debet ſatis à Iudicis arbitrio dependet, qui ex iuſta cauſa poterit denegare illam nec grauabit, *Gomez de delict. cap 6. num. 17. Menoch. de arbitr. Iudic. libr. 2. caſ. 140 num. 2. Moron. de tregua & pac quæſt. 170. num. 31. & alij apud Farinac in practic. crimin. tit. de Var. & diuerſ. crimin. quæſt. 107. num. 39.*

6 Prout ceſſabit grauamen, ſi quis eſſet obligatus dare idoneam cautionem, quia tunc non poſſet admitti ad iuratoriam, cum cautio idonea dicatur fideiuſſoria, ſeu pignoratitia, non autem iuratoria. *l ſi mandato Titij §. ff. fin. Mădat. Gloſ in cap. ex tranſmiſſa de reſtitut. ſpoliat. Cotta in Memorabilibus in verbo cautio idonea Duen. reg. 86 Gratian. forenſ. diſceptat. tom. 1. cap. 147. num. 22. D. Riccius in praxi riſolut. 254 part. 1. in paru. Falcon Reg. 192. Souſa in Relect Bulla Cęnę cap. 23 diſput 98.*

8 Hinc dum ſufficiens de iure ſit neceſſaria cautio, quando coniux probabiliter timet de ſeuitia viri, vt *vt in cap. litteras ibi, Alioquin ſufficienti de reſtitut ſpoliat.* non grauabit Iudex, non admittendo iuratoriam, quia cautio fideiuſſoria, vel pignoratitia deſideratur *Gloſ in cap. de benedicto 23. quæſtion. 1.*

Ceual.

Ceual. commun. contra commun. quaſt. 66.num.9. & 10. & poſt alios *Sanchez de Matrimon.libr. 10.diſput. 18. num. 40.* vbi tamen *num.42.* fundat, quòd ſi vir ſit diſcretus,& emendatæ vitæ,ita vt Iudex arbitretur attenta ſeuitia probata, & circumſtatijs concurrentibus ſatis conſuli vxoris incolumitati iuramento præſtito non eſſe neceſſariam aliam cautionem.

Vnde meritò cùm ex defectu fideiuſſorum pro ſumma vnciarum quinquaginta ordinata per Regiam Audientiam Capitinatæ à carceribus non potuiſſet inquiſitus quidam liberari, porrecto memoriali in tribunali Regiæ Audiẽtiæ Capitinatę fuit per Dominos Auditores ordinatum, vt admitteretur ad talem, qualẽ non obſtante Fiſci patroni cõtractione apud Mancinum Actuarium.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur vbi non admittuntur ad cautionem talem, qualem quando ex eorum impotentia nequeunt reperire fideiuſſores pro ſumma in cautione ordinata.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, vbi non admittuntur ad cautionem talem, qualem, quando ex eorum impotentia nequeunt reperire fideiuſſores pro ſumma in cautione ordinata.

GRAVAMEN CXXIV.

1 MVltoties accidit, quòd ſubditi inquiſiti non poſſunt modo aliquo præſtare cautionem pro ſumma ordinata à Iudice,& impediuntur propterea è carceribus exire, ob quod petunt admitti ad talem, qualem cautionem, ad quam ſi in tali caſu non admittantur, vtique grauantur ex theorica *Io. Mill. in ſua prax. crimin. in verbo Andreas Irus num. 8. & 9. pag. 150.* vbi quod quando aliquis inquiſitus non poteſt præſtare fideiuſſores pro ſumma ordinata præſtabit tales, quales poteſt, refert,& ſequitur *Foller.in fragment. crimin.tit. de fideiuſſoribus num. 265.* vbi teſtimonium perhibet ſe ita practicaſſe tempore ſuo,& vidiſſe practicatum in Magna Curia Vicariæ.

SVMMARIVM.

1 *Iudex vltra petita iudicans putatur fatuus,*

2 *Iudex iudicans ſecundùm cauſam probatam, & non deductam iudicat vltra petita incurrit ſtultitiæ notam,& grauat.*

3 *Sententia vt valeat debet eſſe conformis libello:*

4 *Verba obſcura ſententiæ interpretantur ſecundùm concluſionem libelli.*

5 *Libelli concluſio potius attendi debet quàm narratiua, vel articuli.*

6 *Sententia in criminalibus poteſt eſſe vltra petita, & fauore piæ cauſæ & Eccleſię, num.7.*

8 *Iudex an poſſit condemnare partem ad intereſſe, fructus & expenſas, quamuis non petantur ex clauſula Ius, & iuſtitiam miniſtrari, & quare num.9.*

10 *In Regno ſententiæ de facto feruntur difformes à libellis, quia proceditur ſummariè.*

11 *Sententiæ difformes à libellis poſſunt ferri, vbi proceditur ſummariè.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando vltra petita condemnatio ſequitur.

GRAVAMEN CXXV.

1 INquit Imperator *in l.fin.*C.*de fideicommiſſ.libert.* fatuum reputari Iudicem

dicem vltra petita iudicantem, vt etiam elicitur ex *l. vt fundus ff. commun. diuid.* & notant *Azeued. in l. 10. num. 115. cum ſeq. tit. 17. lib. 4. Recopilat. Vant. de Nullitat. tit. ex defectu proceſſ. num. 97. Barboſ. in l. ſi cum dotē num. 44 ff. ſolut. matrimon.* Barz *deciſ. Bonon. 33. num 9.*

2 Itaquod ſi Iudex iudicet ſecundum cauſam probatam, & non deductam certè iudicat vltra petita *ad textum in cap. licet heli, ibi vt iuxta iudicij formam de ſimon.* & ideo in ſtultitiæ notam incurrit, *Afflict. deciſ 32. num. 1. Valaſc. de Iur. Emphiteut. quæſt. 6. num. 12. in fin.* & grauare vtique videtur.

3 Vt enim valeat ſententia debet eſſe conformis libello *d. cap. licet Heli, ibi ſententiæ quoque forma. Soccin. Regul. 442. Balb. deciſ. 298 Barz. d. deciſ. Bonon. 33. num. 9.*

4 Nam verba obſcura ſententiæ interpretantur iuxta concluſionem libelli, *Maſcard. de probat. concluſ. 110. num. 4. Gratian. deciſ.* Rot. *Marsh 214. num. 5. & 6. & diſcept. forenſ. tom. 1. cap. 33. num. 11.*

5 Inde potius debere attendi concluſionem libelli, quàm narratiuam, firmat *Seraph deciſ.* Rot. *335 part 1. & voluit Rota in Tudertina damni dati luna 31. Maij. 1607. coram Sanctiſſimo Gregorio XV. videndus D. Ricc. in deciſ. Cur. Archiep. 5. part 1.* vbi determinatum teſtatur ſententiam eſſe ferendam iuxta concluſionem factam in libello, licèt narrata in articulis repugnent, de quo tu vide *Annam in allegat. 6. & ſing. 312. & Thor. in compend. deciſ. Regn. in verbo libellus debet continere tom. 1.*

6 In criminalibus autem non eſt de eſſentia, quod ſententia ſit conformis libello, imò in plus quàm ſit petitum poteſt Iudex condemnare, *Bonacoſ. commun. opinion part. 2. in verbo ſententia, Gomez. tom. 2. variarum cap. 1. num. 39. Menoch conſ. 80. num. 44.*

7 Sicque ad fauorem Eccleſiæ, & piæ cauſæ fundat *Genuenſ. in practicabilib. Eccleſ. quæſt. 454.*

8 Et Iudicem poſſe condemnare partem in fructibus, Intereſſe, & expenſis licèt illa à partibus non petantur, & hoc ſaltem ex clauſula ius, & iuſtitiam miniſtrari vocauit *Guid. Pap. deciſ. 405.* adductus per D. *Ricc. collectan. deciſ. 1019. verſic.* infertur, addo *Bernard. Greu. ad practic. Camer. Imperial. lib. 1. concluſ. 61. conſiderat. 3. num. 4. Mi ſingerobſeru. 55. cent. 4. Magon. deciſ. Lucenſ. 53. num. 18. Capic. deciſ. 10. num. 24. Cappella Tholoſ. deciſ. 194. Boer. deciſ. 18.*

9 Videntur enim virtualiter illla ineſſe, dum ſit condemnatio reſtitutionis Rei, quo in caſu licet Iudici vltra petita per libellum condemnare, *Panorm. in cap. grauis de Reſtitut. Spoliat. Alexand. conſil. 8. volum 5 Vant. in tractat. de Nullitat. ex defectu proceſſ. num. 97.*

10 Sed quia hæc materia eſt ſatis triuialis, & in Regno hodie tale grauamen non ſubintrat, cum de facto ſeruetur ſententias eſſe diſformes à libello, quādo ita videtur Iudici, cum in illo ſint omnes cauſæ ſummariæ, quo in caſu id licet Iudici, *Bar. in extrauagant. ad Reprimend. in verbo videbitur, Aretin. conſil. 83. Gramat. deciſ. 15. num. 13. Carauit. in Rit. 188. num. 10* quos cum alijs reportat, *Borrell. in ſumma deciſ. tit. de libello num. 130. tom. 1. Miſinger. obſeruat. 44. cent. 1. Chriſtin. deciſ. Rota Belgic. 302. Caſtill deciſ. 57 Ludouiſ. deciſ. 176. & 270. Gizzarell. deciſ. 68. Manent. deciſ. Mantuæ 51.* & recentius latiori calamo *Merlin in controuerſ. forenſ. 34.* Ideo amplius circa id me non extendo; ſufficiat adduxiſſe nouiſſimos Authores de articulo tractantes, apud quos Antiquos etiam habebis.

SVMMARIVM.

1 *Alueus à flumine derelictus de publico fit priuati, & prædijs proximioribus accreſcit.*

2 *Incrementum euidens ſumit naturam agri cui coheret.*

Inferre, vt ibidem.

3 *Diminuta re emphyteutica non minuitur penſio.*

4 *Emphyteuta quare ſoluat Canonem.*

5 *Dominium an recipiat augmentum & diminutionem.*

Incre-

6 *Incrementum ſeudali prædio adiectum ſpectat ad Vaſallum.*

7 *Argumentum de ſeudo ad emphyteuſim valet.*

8 *An aucto feude augeatur ſeruitium.*

9 *Amplia in emphyteuſi.*

10 *Incrementum omne acquiritur vicinis poſſeſſoribus.*

Amplia, vt num. 11.

12 *Princeps non poteſt conqueri de expenſis factis ob publicam vtilitatem.*

13 *Commodum ſubditorum proprium exiſtimat princeps.*

14 *Alciat. conſi. 69. tom. 2. lib. 5. negat adeſſe legem concedentem alueum fluminis opera hominis derelictum accreſcere prædijs vicinis, & num.* 15.

16 *Alciat. d. conſi. 69. num. 2. reprebenditur.*

17 *Alciat. argumentatio in d. conſi. 69. retorquetur contra ipſum.*

18 *Alciat. argumentatio vbi ſupra reprehenditur.*

19 *L. vlt. C. de Alluuionibus declaratur.*

20 *Omne incrementum eſt reale.*

31 *Ius Alluuionis eſt de iure gentium.*

22 *Alciat. in d. conſi. 69. in alia ratione reprehenditur.*

23 *Curt. iun. conſi. 250. conſuluit contra Alciat. dict. conſilio 69. Curt. ſen. conſilio 72. Natta conſi. 55*

24 *Alciat ſe ſubſcripſit d. conſi. Curt. iun.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando per Augmentum, & Alluuionem Emphiteuſis, quam habent à Barone cogantur augere Canonem.

GRAVAMEN CXXVI.

IN quibuſdam manuſcriptis vidi porrectum grauamen pro parte Vniuerſitatis Regni contra ſuum Vtilem Dominum, dum cogebat nonnullos Ciues ad augendum Canonem Emphiteuſis, quã habebant à Barone, ſub prætextu quòd Territorium Emphiteoticarium erat auctum per alluuionem, de qua materia multa coaceruant *Vrſel. in concluſ. legal.* in verbo alluuio, & *Megal. in promptuar. Theolog. Moral. in eodem verbo. Doring.* in Bibliot *Iure Conſ. eod. verb. Alluuio*, Et per Conſiliar. Conſaluum Belmundez vti Cōmiſſarium reperi in tali caſu prouiſum, Baronem debere abſtinere à tali coactione, Banca ibi non refertur, nec de nomine Vniuerſitatis ſit ſpecialis mentio, ideo hic non refero.

At quia huiuſmodi prouiſio ſatis tuta redditur ex ſcriptis per *Nizzol. allegat.* 40. cuius codex cùm ſit rarus placuit illius tenorem hic referre.

Alueus à flumine Entiæ dereli-
1 ctus deſinit eſſe publicus, & iuris
priuati factus fuit, & proximioribus
prædiis acquiſitus fuit *l. adeo.* §.
2 *quod ſi toto ff de acquir. dom. l.* 1. §.
ſimili modo ff. de flum & tale incrementum euidens factum fuit pars agri illius, cui cohæret, & eius ſimilitudinem conſequutus fuit, ita ſi fuit dotalis factus fuit dotalis *l.* 4. *ff. de iure dot.* ſi empyteuticus factus fuit emphyteuticus, & ad ipſum emphyteutam pertinet. *l. ſi ego. §. idem ait. ff. de public. act.* Propterea ſicut omne damnum contingens in re emphyteutica ſpectat ad emphyteutam, ita etiam omne emolumentum & commodum ſpectare debet. *l.* 1. *C. de iure emphy.* quo fit vt incrementum aluei fluminis Entiæ per diuerſionem relicti ſpectare debet pro rata ad fratres de Boſchinis, nulla facta diſtinctione latentis vel patentis incrementi. *Iaſon. in l. 1. numer. 79. C. de iure emphyt. refert. & ſequitur Menoch. conſi. 26. num. 15. Pereg. de fideicommiſſ. cap. 10. num. 23.* quia cùm poſſideant prædia penes dictum alueum, fiunt acquiſitores ipſius *l. fin. C. de Alluuion.* abſque aliqua appre-

pre-

prehenſione. *Curt. iun. conſi.* 250. *num.* 11.

3 Præterea ſi diminuta eſſet res emphyteutica, nulla fieret diminutio penſionis ipſius. *l.* 1. *& ibi Dd. C. de iure emphyteut.* ratio eſt, quia

4 emphyteuta Canonem modicum perſoluit in recognitionem potius directi dominii, quod penes dominum reſidet, quam in recompenſationem fructuum. *Natt. conſilio quadrageſimonono num.* 23.

Ideo tam diu durat dominium, quam diu durat ſubſtantia rei. *Bald. in dict. leg.* 1. *numer.* 2. *in prima lect. C. de iure emphyteut.* & licet diminuatur fundus, non minuitur ta-

5 men dominium, quia nec plus nec minus recipere poteſt. *Bald. in leg. data opera numero viceſimonono ff. de his qui accuſ.* ita ſi aucta eſt non debet augeri penſio, vt contrariorum eadem ſit diſpoſitio. *l. ſi ex toto in princip. ff. de leg. primo.*

6 Vlterius ſi incrementum feudali prædio adiectum pertinet ad Vaſallum. *cap.* 1. *§. ſi qui de manſ. & ibi Dd ſi de inueſt. fuer contr.* ita etiam tale incrementum fundo emphyteutico adiectum debet ſpectare ad emphyteutam, cum de feudo

7 ad emphyteuſin valeat argumentum, quando de iure non reperiatur contrarium deciſum. *Rom. conſi.* 212. *num.* 4. *Iaſon. in d. l.* 1. *num.* 59. *C. de iure emphy. Socin ſen. conſi.* 167. *numer.* 24. *lib.* 2. ſiue tale incrementum ſit latens, ſiue ſeparatum, ſiue patens, accreſcit emphyteutæ. *Ita tenet Aym. de Alluu. lib.* 2. *cap.* 12. *per totum.* Nec per augmentum factum

8 feudo augetur ſeruitium, *vt dicunt Dd. in d. §. ſi quis de manſ.* ita nec emphyteutæ augeri debet penſio, vt æquiparatorum eadem ſit diſpoſitio. *Gloſſ. in l. infantu. C. de curat. fur.*

Adhæc ſi flumen Entiæ aliquas

9 terras ex illis recognitas per dictos fratres de Boſchinis in emphyteuſim à Camera abſtuliſſet, vt eſt natura fluminum. *l. fin. C. de alluu.* Camera nollet dictos emphyteutas, ita etiam ſi addidit alias non debet velle lucrum facere, vt contrariorum eadem ſit diſpoſitio. *l. & ſi contra. ff. de vulg. & pup.* & ne etiam velit id cuius contrarium non eſſet poſtulatura. *l. pen. C. de ſolut. l. ſi ea lege Cod. de vſur.* & eſt etiam naturale, quod qui ſentit commodum, debeat etiam ſentire incommodum, & è contra. *l. ſecundum naturam. ff. de. reg. iur. & ibi. DD.*

Nec obſtat quod alueus iſte derelictus fuerit à flumine, non vi fluminis, ſed opere manu facto, & ſic per diuerſionem hominis, quo caſu videtur alueus ſpectare ad proprietarium. *Curt. ſen. conſi.* 72. *in add.* quoniam reſpondetur, quod regula

10 eſt generalis, vt omne incrementum cuiuſuis generis acquiratur vicinis poſſeſſoribus *l. adeo. §. inſula, & §. quod ſi toto ff. de acq. rer. dom. & aperte probatur in l. ſi ergo. §. tribus modis, ibi, cum modum qui aluei eſſet. §. eoc. & pro regula generali firmat. Curt. iun. conſi.* 250. *num.* 5. *& ſeq.* & procedit etiam quod prin-

11 ceps tale flumen ære proprio diuertiſſet cauſa publicæ vtilitatis, non animo acquirendi antiquum alueum, quia publica vtilitas priuatæ præferenda eſt, & eſt officium boni principis ſic prouidere. *l.* 1. *§. hæc autem omnia. C. de Caduc. toll.* & cum ita lex generaliter & indiſtincte loquitur omnem caſum comprehendit. etiam dato quod maior ratio eſſet in vno, quam in alio. *l.* 1. *§. quod autem ff. de aleę lud. & aleat.*

Nec princeps poteſt conqueri quod fruſtra expenderit ſuas pecu-

nias

nias, quouiam ſatis eſt quod eius mens habuerit ſuum effectum, vt ſcilicet conſuleret eius indemnitati & publicę vtilitati,ne fortilitium Brixilli tueret, *vt bene aduert. Soc. iun.conſi.28 num.36.vol.4.*

Quod ſi nunc vellet pro ſe alueum antiquum,daret intelligi non feciſſe talem diuerſionem vt publicæ vtilitati conſuleret, ſed eius priuatæ ſuoq; fiſco, eiuſque intentionem fuiſſe lucrum facere. *leg. prima,poſt princip. Cod. de ſecund. nupt.* & potius eſt credendum mentem principis fuiſſe conſulere publico commodo, quàm inſeruire eius fiſco, ne videatur voluiſſe damnum afferre illi,qui ex publico commodum eſſet conſequuturus. *l. §. merito. ff.ne quid in loc. pub. facit. l.fui. ibi, vel rem noxiam C. de Alluu.*&
13 tanto fortius, quia commodum ſubditorum proprium exiſtimat Princeps *d. §. hæc autem omnia. l. vnic.C.de. Cad. toll.* quare concludeudum eſt, iſtum alueum Principis,abſque tamen eius impenſa, vt eſt notorium, alio tranſmiſſum flumen iure Alluuionis ſpectare ad ipſos vicinos poſſeſſores, ac ſi flumen de ſe ipſo per alium locum tranſtuliſſet, relinquendo prædictum alueum per regulam generalem. *d. l. adeo.§. quodſi toto.de acq. rer.dom.cum aliis pluribus ſupra adductis*,& videntur æquiparari poſſe iſti caſus,vel quod diuertat flumen in ſuum alueum, vel id fiat iuſſu principis, quia ſicut flumen poteſt ſe diuertere eius vi, ita & princeps poteſt illud per alium locum tranſmittere, & ita æquiparare iſtos caſus videtur Iuriſconſultus *in d.l. ergo §.alluuio de acq. rer. dom.* vbi dicit, flumina iure cenſitorum funguntur, & gloſſ. ibi exponit cenſitorum,hoc eſt,iudicum, & ſi iudicum,multo magis principis, à quo auctoritas ipſorum pendet.

Nec me latet quod vltra Curt. ſen. *in conſi.72. reſponſ.69. tom. 2. libr. 5.* tenuerit etiam quando flumen dereliquerit alueum opera
14 hominis,ille alueus derelictus non accreſcat prædiis contiguis,cuius tamen rationes ſi bene conſiderentur,ſunt partim contra leges claras. partim non militaut in caſu noſtro, & reſpondendo tribus tautum, in quibus tota difficultas ſtare videtur, dico quod *ſub num. 2.* negat
15 Alciat. adeſſe legem, quæ loquatur de aluei mutatione opera manu facta,& tamen adeſt *l. 1.C.de Alluu.*
16 quæ vult quod non liceat alicui propria auctoritate flumen aliò auertere, ex qua lege arguitur, quod ſi diuerſio fit vel iuſſu principis,vel eo promittente, quod alueus relictus à flumine remanet vicinis poſſeſſoribus, & eo magis procedit, cum ipſa lex in fine hoc dicat. Ergo cum adſit lex clara, fruſtra diſputamus.

Sed poſito quod non adſit lex de hoc loqueus, retorqueo argumen-
17 tum contra Alciat. & dico quod lex ſit de re dubia. *l.quod Labeo,de Carb.edict.* Sed plures abſunt leges loquentes de alueo derelicto à flumine eius vi,& nulla adeſt de alueo manu facto,ergo lex magis dubium habuit in illo qui vi fluminis fuit derelictus,quam in illo manu facto, quia pluries ſuper illo diſpoſuit, & ſemper ſic intelligitur in caſu habente maiorem rationem dubitandi. *l.D. Domitius detecta leg.prima. ad Mancip.* ergo neceſſarium eſt,vt ſub regula generali comprehendatur alueus opera hominis derelictus.

18 Ad hæc Alciat. dicit quod ſicut alueus relictus vi fluminis ſit vicinorum, ſic per auerſionem factam per hominem,ille alueus debet eſſe

S illi-

illius in recompenſationem ſui laboris. Hæc tamen argumentatio nō videtur procedere, tum per damnum quod ſentirent colentes agros vicinos, *per leg. vnic. ff ne quid in flumin. public. in pluribus locis*. quibus etiam princeps non intendit præiudicare ad ſui commodum, *vbi ſupra concluſum fuit*, tum etiam quia eſt vna ſpecies Alluuionis, *per*
19 *text. in l. vlt. C. de Alluu.* ibi, *vel Alluu. ignorare vitia*, per quam legem cum loquatur numero plurali, qui plus quàm vnam requirit Alluuionem, videtur debere conprehendi tam incrementum patens, quàm latens & ſeparatum, & huius ſententiæ etiam adduco Aym. *de Alluu. lib. 1. cap. 5. num. 9.* neceſſario ergo eſt dicendum alueum iſtum ſub regula eſſe, & vicinis prædiis accreſcere.

Hæc ratio confirmatur ex eo
20 quod omne incrementum eſt reale, quia accreſcit rei, non perſonæ, ſiue ſit latens, *in l. ſi Titio in fin. ff. de vſufruct.* ſiue patens & diſcretum, *in leg. § fin. de except. rei iudic.* quas leges ita adducit Aym. *vbi ſupra num.* 1. vnde ſi eſt reale accreſcit rei, non perſonæ, cum omne ſimile magis attrahat ſuum ſimile *l. ſi rem §. quicumque ff. de rei vend.* & ſic non eſt illius qui expendit,

Confirmatur etiā ex alio quod
21 iſtud ius Alluuionis eſt de iure gentium, & iure gentium Alluuionem, alueum, & inſulas acquiri probatur *ex text. l. adeo §. præterea de acquirend. rer. dom.* quæ licet vtatur tantum verbo, *Alluuionis*, comprehendere tamen debet omnia incrementa, cum text. *in l. 1. eiuſdem tit.* ſolum tractet de acq. rer. dom. de iure gentium. *ita dicit Aym. in d. cap. 5. num. 10.*

Neque etiam obſtare videtur
22 alia ratio Alciat. dicentis, quod ſi flumen facit ſibi naturaliter nouum alueum, nulla adeſt expenſa, ſed quando fit nouus alueus operitus adeſt expenſa, eſt diuerſa ratio, & diuerſus caſus, & propterea debet præferri, qui de expenſis agit, quia reſpondetur quod hæc ratio in caſu noſtro non procedit, tum quia hæc mutatio facta fuit cauſa publicæ vtilitatis, tum etiam quia nulla interuenit expenſa principis, ſed Cōmunitatis Brixill. quæ eſſet præferenda, ſi ratio Alciat. eſſet vera. Reſpondetur etiam quod in caſu Alciat. de commodo priuatorum agebatur, & hic tractatur de remotione facta cauſa publicæ vtilitatis. vnde ex diuerſis non eſt inferendum. *l. Papinianus de minor.* Nec in tali diuerſione princeps hunc alueum ſibi reſeruauit, prout neceſſe erat, si voluiſſet illum habere. *Mazol. conſ. 4. num. 733.*

23 Et licet pro Alciat. adſit *conſil. 72. & Natt. conſ. 55.* tamen contra eorum opinionem conſuluit Curt. iun. *conſ. 250. & deciſum fuit per Rot. Rom. teſte Caſſad. in vnic. deciſ. de acq. rer. dom.* & ipſe etiam Al-
24 ciat. tenet hanc opinionem ſubſcribendo dict. conſi. Curt. iun. dicendo Curt. iun. quanto iuniorem, tanto perſpicaciorem, *vt patet in ſuo reſp. 24. tom. 2. libr.* 5. Vnde fatendum eſt, aut Alciat. eſſe ſibi contrarium, aut in vtroque caſu loqui in diuerſis terminis. Ex quibus & aliis, quæ breuitatis cauſa penuria librorum, & oculi infirmitate prætereo, teneo inueſtituram eſſe renouandam fratribus de Boſchinis abſque vllo penſionis augmento, &c. Saluo ſemper, &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Iudices iudicare debent ſecundùm allegata, & probata, non ſecundùm conſcientiam, aliàs partes grauant num. 2. etiam in criminalibus, nu. 5.*

3 *Lex humana non iudicat de occultis.*

4 *Iudici qualiter conſtare debet id, de quo iudicat.*

6 *Iudex quomodo ſe gerat conuicto reo, quem ſcit eſſe innocentem.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando ſententia non fertur ſecundùm allegata, & probata.

GRAVAMEN CXXVII.

IN noſtra legali ſchola habemus fixum (vt ita dicam) latinum, Iudices ſecundùm allegata, & probata, non autem ſecundùm conſcientiam iudicare debere, vt patet ex *l. illicitas §. veritas ff. de Offic. Præſid.* & notarunt præ cæteris *D. Thom. 2. 2. quæſt. 67. artic. 2. Couarr. libr. 1. variar. cap. 1. Cuiac. libr. 12. obſeruat. 19. Caualc. deciſ. 25. num. 5. part. 1. Clar. Recept ſentent. libr. 5. §. fin. quæſt. 66. num. 2. Menoch. conſil. 92. nu. 80. cum ſequ. Cardoſ. in praxi Iudic. & Aduocat. in verbo Iudex num. 7. Seraph. de priuileg. Iuram. priuileg. 2.* plures cumulat *Cened. ad decretal. collect. 101. num. 11. Sayr. in Claui Regia libr. 12. cap. 8. num. 6. cum ſequ. Leſſ. de Iuſtit. & Iur. libr. 2. cap. 29. dub. 10. num. 84. Mirand. de Ordin. Iudic. quæſt. 28. artic. 3.*

2 Quòd ſi aliud practicent, grauare partes dicendum eſt, quia à ſibi mandatis de iure deuiant, cùm lex humana non iudicet de occultis, *cap. indicit 3. quæſt. 8. Feder. de Sen. conſ. 21.* Nec ſufficit, quod aliquid ſit verum, niſi in actis ſit productum, & probetur id quod iudici conſtet, vt ſuper eo fundari poſſit ſententia valida, *Alexand. conſil. 186. num. 5. libr. 2.* fusè *Cardinal. Tuſc.* qui multa cumulat, quæ hic adaptari poſſent *concluſ. 398. lit. I.* vbi concluſionem veram profitetur tam in ciuilibus, quàm in criminalibus videndus etiam *Maſcard. de probat. concluſ. 948.* qui pariter lato ſermone diſcurrit.

6 Cœterùm ipſe libenter concurrerem in ſimili caſu differre expeditionem cauſę, & diligentias facere, vt veritatis oraculum haberi poſſit, & prout res in rei veritate eſt detegatur, prout per hāc cautelam detexit crimen quidam Iudex Magnæ Curiæ Vicariæ, & captis reis, & ſubſequuta eorum confeſſione illos damnauit, & Innocentem alias condemnatum licentiauit, reſtituitque ad eius priſtinam libertatem, vt refert Viuius *deciſ. 178. num. 2.* vbi reducendo firmatam regulam ad veram, rutiſſimamque practicam animaduertit, quòd licet Iudex ſub peccato mortali teneatur condemnare ad mortem eum, quem ſcit eſſe innocentem, ſi haberet ſolum probalitatem de eius innocentia, vt dictum eſt, primò debet vti magna diligentia in examinandis ſeorſum teſtibus, & diligenter, ſi eos aliquo modo poſſet conuincere ſalſitatis operari. Secundò, ſi id quidem non profit valere Iudicem clanculum dimittere Inquiſitum innocentem, & concedere illi locum fugæ, abſque tamen ſcandalo. Tertiò, poſſe publicè Iudicem denunciare eius innocentiam. Quartò, ex charitate debere deponere officium ſuum in tali caſu, dicens nolle ſe intromittere, & eò depoſito teſtari pro innocente, licet ad hoc non teneatur ex iuſtitia præſertim, quia eius ſolius teſtimonium non eſſet ſufficiens ad liberationem.

Quæ omnia ſi fieri nequirent ſine ſcandalo teneretur inquiſitum abſque vllo peccato condemnare etiam ad mortem annuit, licet ſi eſſet Iudex ſupremus pecuniaria data partis ſatisfactione in pęna pecuniaria, vel aliquo alio modo, vt illi ſatisfaciat de crimine, de quo inquiſitus eſt conuictus poſſe illum liberare concludit, & ita in facti contingentia ſeruaſſe ſuo tempore Regiam Audientiam Capinatæ Apuleæ in Anno 1583.

SVMMARIVM.

1 *Iudicis arbitrio relinquitur quod in Iure diſſinitum non eſt, ne dum in iure ſcripto, ſed etiam non ſcripto, & quò ad pęnam, num.* 2. *&* 3.

4 *Lex ſcripta de omnibus non reperitur.*

5 *Arbitrio Iudicis quare tot ſint commiſſa.*

6 *Iudex exereendo arbitrium ad libitum grauat Vaſſallos.*

7 *Iudicis arbitrium debet eſſe regulatum, & num.* 9.

8 *Iudex vir bonus eſſe debet, & non intelligitur qui tamquam bellua ſenſu, & cupiditate ducitur.*

10 *Arbitrium eſt conformandum iuxta tramites Iuris rationis, & æquitatis.*

11 *Iudex quam normam in arbitrio regulato & libero obſeruare debet, & num.*19.

12 *Iudex arbitrium extendere an poſſit ad mortem naturalem, & quãdo, num.*13.

14 *Iudex arbitrium extendit ad mortem naturalem, ſi perſonæ vel delicti qualitas expoſcat ad inſtar ac ſi à Iure pęna mortis ſtatuta eſſet.*

15 *Iudicem in arbitrarijs non poſſe redargui de eo quod fecit, nec teneri in ſindicatu, quomodo ſit intelligendum, num.*17.

16 *Præſumitur pro Iudice tam in interlocutoria, quàm in difinitua ſententia.*

18 *Minor qualiter puniatur in Regno relinquitur arbitrio Iudicis.*

20 *Iudex qui pęnas alternatiuas imponere poteſt eligere, debet mitiorem.*

21 *Iudex æquitatem ſeruare tenetur in pęnis arbitrarijs infligendis.*

22 *Aequitas Iudicis in arbitrarijs non debet eſſe imaginaria & venire à capite Iudicis, ſed ex lege regulari debet.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando in his quę ſunt arbitraria Iudici, Arbitrium Regulatum non datur.

GRAVAMEN CXXVIII.

1 QVamuis arbitrio Iudicis relinquatur, quod in Iure diffinitum non eſt, *l.* 1. *ff. de Iur deliberan. l. in venditionem ff de Bon Author, Iudic. poſſid. cap. de cauſis §.* 1. *de Offic. Delegat.* vbi *DD.* pluribus comprobant *Neuizan. in ſilua nuptiali libr.* 5. *num.* 74. *Coraſ. libr.* 4. *Miſcellan. cap.* 12. *num.* 5. *cum ſeq.*

Quæ ſanè concluſio habet locum, ne dum in Iure ſcripto, ſed in non ſcripto, ſeu conſuetudine, vt probat *Monet. in tractat. de diſtribut. quotid. part.* 3. *quæſt.*
3 10 *num.* 5. dicens *num.* 7. id procedere etiam quòad pęnam.

4 Cumque lex ſcripta de omnibus non reperiatur, *l. non poſſunt, ff. de leg.* Ideo
5 rationabiliter perplura Iudicis arbitrio commiſſa ſunt de quibus fuſo quidem ſermone loquutus eſt eleganter *Menoch. in ſuo particulari tractatu de arbitrar. Iudicum*, & ad materiam conſcientiæ *Graſſ. in tractat. de arbitrar. Confeſſar.*

6 Sed licèt arbitrium in his habeat Iudex ipſe, non per hoc ad libitum illud exercere valebit, quia niſi regulatè cum illo procedet ſubditorum grauamen effugere nequibit.

7 Iudicis enim arbitrium regulatum eſſe debere communis ſchola noſtra docet, vt apud Benintend. *deciſ.* Bonon. 31. *Cæſar de Graſſ. deciſ.* 8. *num.* 4 *de ſentent. & Re Iudic.* Caualer. qui alios citat, & ſic pluries in Romana Rota iudicatum teſtatur *deciſ.* 11. *num* 2. *deciſ.* 63. *num.* 1. *deciſ.* 88. *num.* 1. *deciſ.* 183. *num.* 3. *deciſ.* 185. *num.* 1. & alibi ſæpius *Lodouiſ. deciſ.* 11. *num.* 3. & cœteras adducês concordantes, & ſic deciſum multoties

toties in *Rota* B*arboſ in tractat. de clau-ſul.cap.10.*

8 Quoniam Iudex vir bonus eſſe debet, cum illum non eſſe intelligimus, qui tanquam bellua ſenſu, & cupiditate ducitur, ſed qui vt vir bonus eſt *ad textum in l.continuum, §. cum ita ff. de verbor. oblig.*

9 Et boni viri arbitrium regulatum eſſe debet iure, & ratione à ſimili, vt ſcilicet quod iuſtum, & æquum de iure videri poteſt ſtatuatur, ita quod tale arbitrium eſt conformandum iuxta tramites iuris rationis, & æquitatis, *Iaſ. in leg.ſi ſic legatum ff. de legat. 1. num. 22.Paris conſ. 56. libr. 1. Roman. conſ. 451. Antonin.Variar. reſolution.libr.3. reſolut.7 num. 14. Cabal. reſolut.criminal. 200. num.*144. *Farinac. in practic.crimin.quæſt. 37. num. 199.* Caberan.*deciſ.1.num.43. Azeued. conſil. 28. num.77.* fusè *Menoch. de Arbitr. Iudic quæſt.13. libr.* 1. vbi declarat, quam normam in arbitrio libero, & in regulato Iudex obſeruare habeat, & qualiter dolus malus in omnibus abeſſe debeat, dicens *quæſt.14.num.* 8. Iudicem pro modo ſubiectæ materiæ arbitrium ſuum moderari debere, iuxta *Gloſ. in l.a eas cauſas ff de condit. & demonſtrat. &* *num.10.* Iudicem in arbitrijs perſonarum qualitatem attendere eſſe obligatum ex *Bald. in l.fin. C. de obſequ. patron.præſtand.*

2 Inde oritur, quod etſi ſecluſa Doctorum controuerſia, ſi Iudex in pęnis irrogandis arbitrium à lege habeat naturalis mortis pęnam Reo poſſit imponere, & habendo pro vera illorum ſententia, quod quando ſumus in inferioribus Magiſtratibus talis pęna non poſſit extendi ad mortem, vt apud *Rimin.Iun. conſ.327.num.24.Burg. de modo procedendi ex abrupto quæſt. 23. num. 274. Farinac.in practic criminal. quæſt. 17. num.58.Guazzin.de defenſ. Reorum defenſ.33.cap.16.num.2.*

13 Tamen ſi delicti, vel perſonæ qualitas expoſcat, tunc Reo pęnam mortis Iudex imponere debet, *Gram. deciſ.* 36. *Caroce.ſingul.119.Ludouic.deciſ.Lucenſ. 15.num.18.Azeued.libr.8.Recopilat.Hiſpan.tit.10.num. 65.Redin. de Maieſtat. Princip.gloſ.ſed etiam per legitimos tramites num.31. Via.in. Silua commun. opin.concluſ.417.n.2. Salzedad Diaz in practic.crimin.Canon.cap. 149. num. 4. lit.D.Gomez variarum part.3.cap.5.de Iniur.num.8.Perez in Rubric.tit.9.libr. 8.ordinam.Cardin. Tuſc. concluſ. 473. lit. A.Cabal.reſolut.crimin caſ.92. num. 2.6.7.& 8.*

14 Ad inſtar, & illam imponere valebit, ſi in ſimili delicto mortis pęna ſit ſtatuta de iure, *Dec.in cap.ex litteris num.60. de conſtitut. Alexand.conſil.13.num.16. vol.7.Caualcan. de Bracch. Reg. part. 4. num.109.Præſ. de Franchis deciſ. 553. num.12.Cardin.Tuſc.concluſ.217.num. 11.lit.P. Giurba* qui alios ſecum vehit *conſil.criminal.6.* vbi luculenter articulum diſſoluit.

15 Quare etſi in ore omnium ſit illud regulatum axioma, Iudicem in arbitrarijs non poſſe redargui de eo, quod fecit, *Caſtrenſ.conſil. 399. num. 4 libr. 2. Crauett.conſil.78.num.8 Ludouic. deciſ. Lucenſ.1 num. 36.Magon. deciſ. eiuſdem Rot.43.nu.30. Ludouiſ.deciſ. 106. num.* 2. nec reprehendi in ſindicatu, *Cancer. var reſolut.tom.3.cap.12. num. 77. Ma-*

16 *ſtrill.de Magiſtrat.libr.6.cap.10. num. 142.* quia præſumitur pro ipſo, tam in ſententia diffinitiua, quàm interlocutoria, *Paris de Put. in tractat. de Sindicat. pag.18.* & patet ex *l.1 in fin ff. de Offic. Præſid l 2 §.ſi publicanus ff.de vi bonor. raptor. Menoch. de præſumpt. libr. 2. quæſt.67.* quod procedit etiam ſi a ſen-

17 tentia fuerit appellatum, *Surd. de Aliment.tit.1.quæſt.120.num.11.* Tamen id intelligitur, dummodo arbitrium ſit regulatum a Iure, & æquitati conſonum, *Foller.in praxi criminal.in verbo ſtudeant num.61.Cacber. deciſ. 71. num. 13. Vrſill. deciſ. 225. Caualc. de Tutor. & Curat.num.301.Vinius deciſ.86.num.5. Cabal.reſolut crimin. caſ. 86. num.* 3. & alij quos refert, & ſequitur *Viſcont.in concluſ.Iur.in verbo Iudex.*

18 Vnde meritò quamuis in Regno vigore Pragmaticæ de Minoribus hodie ſit relictum arbitrio Iudicis, qualiter debeat puniri minor, tamen illud arbitrium debet eſſe regulatum, & ſecundùm leges, ita *Viuius deciſ. 86.num. 5.* nouiſſimè D*anza, in tractat. de pugna* D*octorum tit. de* D*elegatione num. 9. in fin.*

19 Et propterea aduertant iudicare debentes, ne arbitrium, quod fortaſſe habere præſupponunt taliter amplient

vel reſtringant, vt tertijs præiudicium inferentes, nec ad illud oculos habentes, tandem cæleſti gratia pro qua nati ſumus, & Chriſtus Dominus noſter tot, tantaque paſſus eſt, vt illa frueremur ipſa deinde priuentur, quod Deus Optimus Maximus auertat.

20 Cęterum non grauabor dicere, quòd Iudex qui alternaticè duas pęnas imponere poteſt mitiorem eligere teneatur, vt poſt *Canoniſtas in cap. de cauſis de Offic. Delegat.* fundarunt *Menoch. de arbitr. Iudic. libr. 1. quæſt. 85. & 94. Perez in l. 11. gloſ. 2. poſt med. tit. 1. libr. 3.* Et
21 æquitatem ſeruare tenetur in pęnis arbitrarijs infligendis, *Franc. de Souſa de*
22 *largit. muner. fundam. 2. num. 18. Cened. ad Decretal. collect.* 70. Sed adhuc tamen talis æquitas non debet eſſe imaginaria, & dependere a capite Iudicis, ſed a Iure venit adhuc regulanda, *Coriolan. de caſibus Reſeruat. part. 2. caſ. 5. §. 8. num. 11. pagina mihi* 702.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, ſi ex eo quia coquunt panem in carbonibus domeſtici ignis cogantur ſoluere pęnam indictam contra coquentes panes in alijs furnis quàm Baronis, qui habent Ius prohibendi in furnis declara num.* 2. 3. *&* 6.

4 *Mens legis potius attendi debet quã verba.*

5 *Ioannes Baptiſta Iouinus laudatur.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi ex eo quia coquunt panem in carbonibus domeſtici ignis, vulgò (le Focaccie ſeu pizze alla Ciniſce, ſeu Cenere) cogantur ſoluere pœnam.

ARGVMENTVM.

1 QVotidie accidit pauperes habere modicam farinæ quantitatem, & conficere ex illa focacias, vulgo (Focaccie, ſeu Pizze) quas deinde in igne in proprijs domibus coquunt.

Et quia Barones ſolent in aliquibus partibus habere ius prohibendi in furnis, & ad eos ſpectat fornaticum panis, qui ibi coquitur, ſub huiuſmodi prætextu intercipiunt tales focacias in igne coquentes & exigunt pœnas, ob quod Vaſſalli grauantur, prout cum effectu de hoc grauata eſt in Sacro Regio Conſilio Vniuerſitas Terræ Mirabellæ contra Ducem Sanctæ Agathæ Baronem Terræ prædictæ, vt in proceſſu penès Amatrudam Actuarium.

2 Cęterùm ego diſtinctionis fœdere vtendo eſſem in voto, quòd quando eſſet parua quantitas, quæ ammaſſaretur, & coqueretur in igne ratione paruitatis materiæ, excuſandum eſſe talem focacias in igne domeſtico coquentem, vti de minima re, ad vulgatum textum *in l. ſcio ff. de in integr. Reſtit.*

3 Sed ſi magna eſſet quantitas, quæ carbonibus accenſis, & in igne propriarum domorum coquerentur, tunc pęna poſſet exigi, quoniã in fraudẽ præſumeretur facta talis coctio ad textũ in *l. non dubium C. de legibus*, vbi quod idem eſt fundare verba legis, vel mentem legis, concordat *l. fraus ff. eod. tit.*
5 Potiùs, inquam, legis mens, quam verba debet attendi *l. ſcire leges ff. eod. l. non aliter ff. de legat. 3. l. nominis §. verbum, ff. de verbor. ſignific.* & lex ac legis mens idem ſunt, *Surd. deciſ. 43. num. 9.*

Eſſet enim contra mentem conceſſionis priuilegij habentis ius prohibendi coctionem panis, ſi concederemus, quantitatem panis carbonibus in domeſtico igne coqui poſſe.

Vnde meritò reminiſcor in aliquibus partibus vidiſſe exactas pęnas à Furnarijs deſtinatis, & conductoribus gabellarum dictorum furnorum à coquentibus domi panem in lapidibus, vulgò (Pietre chiatte, ſeu chianche) in quibus ſolent quoque furnis coqui & illi.

5 Et iuxta hanc diſtinctionem mecum concurrebat in facti contingentia Collegij habiti cum ipſo, & alijs amicus, & Collega meus Ioannes Baptiſta Iouinus inter Aduocatos primarios hodie vigentes non ſecundus, & ſua ætate ſatis admirabilis.

6 Hinc tempore meo in Regia Audientia Capitinatæ pluries mandaui, vt ſtan-

tẽ modicitate quantitatis paſtæ, ſeu maſſę, ſeu farinæ ammaſſatæ,& coctæ in domeſtico igne quædam pauperculæ moleſtarentur, & vna vice executionem iam factam reſtituere feci,& habito deinde recurſu ad Tribunal in plena banca prouiſio facta per me fuit mandata excutioni, & determinatum bene fuiſſe prouiſum, & proinde quod non moleſtetur d. mulier, contra quam executio fuerat facta.

Et quia habentes Datium furni erant ſatis litigioſi, & duræ ceruicis non contenti de Decreto lato per Regium Tribunal habuerunt recurſum ad Sacrum Regium Conſilium, à quo fuerunt trãſmiſſæ litteræ inhibitoriales eidem Regiæ Audientiæ cum ordine tranſmittendi Acta, ſi quæ erant, deinde domi per vnum ex Conſiliarijs auditis partibus fuit confirmatum decretum latum per dictam Regiam Audientiam.

SVMMARIVM.

1 *Ex cognitione vnius immediatorum deuenitur ad notitiam alterius.*

2 *Contrariorum eadem eſt diſciplina.*

3 *Cauſa quando dicatur ciuilis, & quando criminalis. & num. 33. & ſequentib. & ibidem quid de pęna.*

4 *Barones in Regno an habeant fiſcũ.*

5 *Barones habent burſam communem.*

6 *Barones ſunt inueſtiti de mero, & mixto Imperio, cum conceſſione pęnarum, & prouentuum.*

7 *Eerarij, & Curiæ Coadiutores Baronales ſuccedunt in locum Fiſci.*

8 *Barones conſequuntur pęnas fiſcales.*

9 *Barones habent iura fiſcalia, & priuilegia fiſci.*

10 *Subrogatum aſſumit naturam eius, in cuius locum fit ſubrogatio cùm omnibus eius qualitatibus.*

11 *Non valet conſequentia; Baro non habet fiſcum, ergò cauſa non dicitur criminalis.*

12 *Abſurdum omnino euitandum.*

13 *Barones in eorum Terris creant, & faciũt Aerarios inuitos per annum tantum.*

14 *Vniuerſitates tenentur dare Aerarium Baronibus, cui ſalarium dare tenentur.*

15 *Cur dicitur Fiſcus.*

16 *Pęna vt dicatur criminalis debet dependere à cauſa criminali, & quando, num. 49.*

17 *Effectus intelligitur in cauſa.*

18 *Cauſa inprimis eſt attendenda.*

19 *Qualibet diſpoſitio regulatur à cauſa*

20 *Cauſatum non poteſt iudicari diuerſæ qualitatis, quàm cauſa ipſa influens.*

21 *Acceſſorium debet iudicari vt de principali, & num. 50.*

22 *Principale influit ſuas qualitates in acceſſorium.*

23 *In omni diſpoſitione inſpicitur principale, & in eo regulatur acceſſorium.*

24 *Augmentum eſt eiuſdem naturæ, cuius eſt res cui additur.*

25 *Incrementum eodem iure iudicatur*

26 *Adiunctum ratione alienationis aſſumit naturam, & cum principali, & num. 51. priuilegia rei cui adiungitur.*

27 *Accreſcens ſortitur naturam rei cui accreſcit.*

28 *Connexorum idem eſt iudicium.*

29 *Connexitas inducit inſeparabilitatem.*

30 *Ratione connexitatis fit extenſio de caſu ad caſum.*

31 *Idem debet eſſe iudicium de dependentibus, & emergentibus, quod de principali.*

32 *Vna & eadem res non debet diuerſo iure cenſeri.*

33 Pę-

33 *Pęna homicidij eſt mortis.*
34 *Pęna pecuniaria dicitur illa, cuius finis tendit ad priuatum commodum, & ad priuatam vtilitatem.*
35 *Cauſa ſemper dicitur ciuilis, quando ciuiliter agitur, & per conſequens pęna ciuilis ſubintrat.*
36 *Cauſa eſt ciuilis, licèt pro facto criminali, pęnali, & punibili ponatur, quando pęna ponitur ad priuatam, & non ad publicam vtilitatem, ſiue ex contractu, ſiue ex delicto naſcatur, num. 37.*
38 *Cauſa ſiue applicetur parti, ſiue fiſco, quando dicatur ciuilis.*
39 *Cauſa dicitur criminalis, quando pro ea imponitur pęna mortis, vel exilij.*
40 *Regula vt quando pęna applicatur fiſco dicatur criminalis, declaratur.*
41 *Cauſa quando dicatur ciuilis, & n. 42. 43. 44. 45. 46. 47. & 48.*
49 *Pęna vt ſit criminalis debet dependere à cauſa criminali.*
52 *Ex diuerſis non fit illatio.*
53 *Separatorum ſeparata debet eſſe ratio.*
54 *Vbi ratio eſt diuerſa, diuerſa debet eſſe ratio iuris.*
55 *Ex diuerſis vno vitiato, non vitiatur aliud.*
56 *Ex diuerſis vno ſublato non tollitur aliud.*
57 *Ex diuerſis diuerſa fit interpretatio.*
58 *Vna, & eadem res poteſt diuerſis reſpectibus diuerſo iure cenſeri.*
59 *Non valet ſequela, Cauſa eſt criminalis, ergo pęna in ea adiecta ex pacto, & conuentione etiam eſt criminalis.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli tenentes in Affictum Actuariam cum pœnis Ciuilibus grauantur, ſi pęnam fractæ pacis, & fideiuſſionis de non diſcedendo, quæ eis deberetur, Baro pro ſe retineat.

GRAVAMEN CXXX.

CAſus præſẽtis grauaminis fuit diſceptatus per V.I.D. Franciſcũ Seuerinũ Amicum meum, & ſatis fatigatum virum, ideo pro corroboratione placuit inſerere eiuſdem Allegationes, ſiue diſcurſum ab ipſo compilatum, qui eſt tenoris ſequentis, videlicet.

Euenit in facto in Terra Caſtri fortis vltra Lyrim Excellentiſſimæ Principiſſæ Hoſtiliani, quòd Aerarius dedit in affictum Actuariatum dictæ Terræ quibuſdam Vaſſallis familiæ de Cancelliero, cum pęnis ciuilibus, de ordine dictę Excellentiſſimę Principiſſę; accidit, quòd inita pace inter aliquos Ciues cum reciproca promiſſione, & obligatione de non offendendo quemquã ipſorum ſub pœna vnciarum auri quinquaginta, Cameræ dictæ Excellentiſſ. Dominę applicãda, cùm vna pars alterã offendiſſet, grauiter, adeo quòd pace rupta, & fideiuſſione, pœna iam erat ſoluenda, Excellentiſſima Principiſſa prætendebat, huiuſmodi pœnam eſſe criminalem, & ſic cedere debere beneficio Cameræ ipſius, Actuarius aſſerebat, eſſe ciuilem, & ita debere cedere lucro eius, & maximè ſe grauatum ſentiebat de huiuſmodi prætenſione dictæ Dominæ; Vnde Conſultus ipſe, quid de iure ſentirem, quibuſdam prius præmiſſis, & iactis fundamentis, vt infra reſpondi.

Pro faciliori huius quæſtionis cogni-

cognitione, initio obſeruandum eſſe duxi, quæ nam dicatur cauſa criminalis, & quæ ciuilis, nam hoc cognito, facillimè quæ erit pœna
1 ciuilis, & quæ criminalis cognoſcetur; ex cognitione enim vnius immediatorum deuenitur ad notitiam alterius. Ex regula contra-
2 riorum eadem eſt diſciplina, ſecundùm *Ariſtotel.* de quo in *§. 1. iuncta gloſſ. Inſt. de his qui ſunt ſui vel alieni Iur. & in l. 1. ff. eod.* Et ex hac reſolutione venit aperiendus vectis, & cardo noſtræ indagationis; Cui ſe offert *Bart.* in Iure noſter Auriga *in l. aguria ff. de termino moto*, vbi ait, quòd aut pęna applicatur fiſco, & cauſa dicitur criminalis, aut par-
3 ti, & cauſa dicitur ciuilis. Hanc eādem ſententiam ſequitur *Iaſ. in §. 1. num. 17. Inſtit. de act. Afflict. de iure prothom. §. 4. num. 23. Borrell. de compromiſſ. §. 2. gloſ. 1. num. 53. & ſeqq. Calà de modo artic. §. 1. gloſ. 2. num. 8. Afflict. deciſ. 84. num. 3. Muſcatell. in praxi ciuili part. 2. gloſ. gradum in add. lit. C. Farinac. de var. de var. & diuerſ. qq. quæſt. 100 cap. 1 num. 2. & ſeqq. Marant. in prax. p. 4. diſtinct. 1.* hāc eſſe communem nouiſſimè tentatur *Mauſon. de cauſ. Execut. in prælud. 1. num. 16.* At in caſu noſtro pęna applicatur Cameræ Excellentiſſimæ Principiſſæ, & ſic fiſco, igitur cauſa dicitur criminalis.

Sed audio ex aduerſo opponi, Barones in Regno non habent fiſcum, igitur cauſa non dicitur criminalis ex applicatione pœnæ Ca-
4 meræ Baronali, hoc aſſumptum probatur, nam Ciuitates, & Principes inferiores Superiorem recognoſcentes non habent fiſcum,
5 licèt habeant burſam communem. *Peregr. de Iure fiſci, libr. 1. cap. 1. num. 4. & 5. Amend. ad deciſ. Præſ. de Franchis deciſ. 56. num. 23. Mauſon. de cauſ. execut. ampl. 8. num. 9 Rendell. de paſcu. & Foreſt. cap. 11. fol. 129.*

Sed replicatur quòd licèt non habeant fiſcum, nihilominus, quia
6 ſunt inueſtiti de mero & mixto Imperio cum conceſſione pœnarum & prouentuum illorum Aerarij, &
7 Curiæ Coadiutores ſuccedunt in locum fiſci, vt docet *Nouarius in tractat. de Grauamin. Vaſſall. Gra-*
8 *uam. 160. tom. 1.* Et ita conſequuntur pęnas fiſcales, *Mauſ. in loco relato num. 10.* Et habent iura fiſcalia, & priuilegia fiſci, *Viſcont. concluſ.*
9 *Iur. verbo Baro*. Itaque cùm ſubrogatum aſſumat naturam eius in cuius locum fit ſubrogatio, cum omnibus eius qualitatibus, iuxta tradita in *l. ſi eam §. qui iniuriarum, ff. ſi quis caut. Scayn. de deciſion. 115. num. 25. & ſeqq.* & in proprijs terminis *Capiblanc. in pragmat. 8. part. 1. ſub num. 212. de Baron.* meritò aſſerendum eſt, cauſam eſſe criminalem, & non ciuilem.
11 Nec valet conſequentia, Baro nō habet fiſcum, ergo cauſa non dicitur criminalis, nam ſequeretur, quòd crimina, quę in dies patrantur in Terris Baronum, vt ſunt homicidia, adulteria, furta, & huiuſmodi, quorum cauſę non ſolùm ſunt criminales, ſed criminaliſſimę non dicerentur criminales, quod eſſet abſurdum omninò euitandum *l. nam abſurdum, ff. de oper. libert.*
12 In hoc vno pręſertim differt fiſcus Regius ab huiuſmodi Aerarijs, quos Barones in eorum Terris Curiæ Coadiutores conſtituunt, &
13 faciunt; quos inuitos creare poſſunt, & inuiti ad tale officium compelli poſſunt per annum tantùm, *Nouarius de Grauaminibus Vaſſal-*
14 *lorum Grauam. 167.* Cùm Vniuerſitas ad hoc onus teneatur, licet ſalarium Baro præſtare debeat, *Noua-*

Nouar.de Grauamin.Vaſſallor.Grauam. 163. *Cap.& ibi Petr. in deciſ.* 118. *Carau. in Ritu M.C.* 45. *num. fin.Reg. Rouitus conſ.* 73. *num.* 1. *& ſeqq. volumin.* 1. *Capob. de Offic. & Auth.Baron.pragmat.*16.*num.*15.*& ſeqq.& num.*87. *& ſeqq.& num.* 95 *& ſeqq.* Licèt ad præſens Barones cum maximo Vaſſallorum grauamine ſibi vſurpauerint facultatem eligendi in Aerarios Vaſſallos ditiores, non per annum, ſed in perpetuum, donec illos decoctos, & exangues reddiderint, & ſine ſalario, vt in dies experientia videmus, & teſtari poſſumus. Et in hoc, inquam, differt fiſcus Regius ab huiuſmodi Aerarijs, & Curiæ Coadiutoribus Baronalibus. Nam ille dicitur fiſcus, ideſt, fixus, quia ſem-
15 per eſt ſoluendo; vel fiſcus, ideſt, firmus, quia numquam moritur, vt dicit *Peregrin. de Iure fiſci libr.* 1. *cap.* 1. *nu.* 34. *&.ſeq.Mauſ.in alleg. ampl.*8.*num.*4. Sed iſti Aerarij, & Baronales Curiæ Coadiutores in dies fiunt decocti, & non ſoluendo, & centiès moriuntur in hora, dum de proprio ex defectu introituum Baronalium ſoluere, & ſubuenire Baronibus inuitè compellantur. Vnde ſi olim Sanctiſſimus appellabatur fiſcus Regius, *Lucas de Penna in Rubr.de Iure fiſci, num.*8.*verſ. Fiſcus dicitur, &c.libr.*10. *Mauſon. in alleg. ampl* 8. *num.* 4. Iſti Aerarij hodierni, & Curiæ Coadiutores Baronales poſſunt appellari infelices, & miſerrimi, & non fiſci, ideſt, fixi, & firmi; ſed fiſci, ideſt, ſacci, & fiſcellæ, quia à Baronibus ponuntur ad ſaccum, fiſcellam, & ruinam, adeo quòd exterminantur vſque ad ſacculum, & peram, vt in proprijs terminis, licèt ad alium ſenſum, dixit *Gait de credito cap.*4.*quæſt.*11. *num.*1704. *& ſeqq.fol.*420.

Quamobrem, vt inſtitutum proſequar, & inchoatum penſum abſoluam, vlterius conſiderandum eſt pro criminalitate, quod vt pœ-
16 na dicatur criminalis, debet dependere à cauſa criminali, immo licet pœna applicetur fiſco, ſi tamen non dependet à cauſa criminali, non dicitur criminalis. *Viu. deciſ.*350.*num.*4.*part.*2. nimirum, quia effectus intelligitur ex cauſa, *Ioann. de Amicis conſil.* 21. *num.*1.
17 Et cauſa in primis eſt attendenda.
18 *Gallus conſil* 85.*num.*10. Et quælibet diſpoſitio regulatur à cauſa, *l. cancellauerat, ff.de his,quę in teſtam.*
19 *delent.* Et cauſatum non poteſt iudicari diuerſæ qualitatis, quàm
20 cauſa ipſa influens retinet *Portol. de Conſort.cap.*1.*num* 50.

Additur, quòd hæc pœna eſt acceſſoria ad pœnam principalem corporis afflictiuã, quæ principaliter irrogatur pro ipſo delicto, ideo
21 tamquam quid acceſſorium debet iudicari vt de principali, *l cùm prin-*
22 *cipalis ff.de regul. Iur.* Et principale influit ſuas qualitates in acceſſorium, *l.certi condictio cum gloſ. ff.ſi*
23 *cert.pet.* Et in omni diſpoſitione inſpicitur principale, & ex eo regulatur acceſſorium, *Scayn. deciſ.* 40. *num.*36.

Præterea hæc pœna fuit adiecta augmentatiuè ad pœnam principalem corporis afflictiuam delicti, &
24 augmentum eſt eiuſdem qualitatis, conditionis, & naturæ, & in omnibus regulatur ſecundùm principale, cui additur; *Reg.Rouit. in pragmat.*1.*num.*45.*& ſeqq.de iurib.*
25 *& exact.fiſcal.* Et incrementum eodem iure iudicatur cum principali, *Gall. conſ.*21. *num.* 31. Et ra-
26 tione adiunctionis adiunctum aſſumit naturam, & priuilegia rei, cui adiungitur, *Lambertin. de Iure patron. libr.*1. *quæſt.*1. *princip. part.* 1. *artic.*6.*num.*2.*& ſeqq.* ſicuti accreſcens

27 ſcens ſortitur naturam eius cui accreſcit, *Partul. de Conſortib. cap. 43. num. 13.*

Subiungitur, quòd hæc pœna eſt annexa cũ pęna principali cor-
28 poris afflictiua; igitur idem eſt iudicium, *cap. tranſlato de Conſtitut.*
29 *l. proinde ff. ad l. Aquil.* Et connexitas inducit inſeparabilitatem, *l.*
30 *eum ff. de negot. geſt.* Et ratione cõnexitatis fit extenſio de caſu ad caſum, *Pariſ. de Reſignat. benefic. lib. 3. quæſt. 10. num. 31.* Et idem debet
31 eſſe iudicium de dependentibus, & emergentibus, quod de principali, *cap. diſpendioſum de iudicijs,*
32 Et vna, & eadem res non debet diuerſo iure cenſeri, *l. eum qui ædes ff. de vſucap.*

Tandem pro criminalitate hæc quæſtio videtur ſopita in Regno ex *Pragmat. 2. de Iuriſd. ad inuicem non turb. & in cap. Regni Illuſtri Vicere-*
33 *gi,* Vbi quando pro delicto venit imponenda pęna mortis naturalis, ciuilis, vel corporis afflictiua, cauſa dicitur criminalis; ſed ſic eſt modò, quod in caſu noſtro venit cõponenda pęna mortis naturalis, cũ tractetur de homicidio, *l. 1. ff. ad l. Cornel. de ſicar. l. nemo C. de Epiſcop. Aud.* vbi homicida quod facit ſemper expectat. Et *Conſtitut. Regni Terminum vitæ, &c.* igitur.

Sed his non obſtantibus contrarium de iure veriùs eſſe reſpondi, ex infraſcriptis rationibus. Nam cùm
34 hic agatur principaliter de pœna pecuniaria, cuius finis tendit ad priuatum commodum, & ad priuatam vtilitatem, licet in conſequentiam veniat probandum delictum, & infligenda pęna corporis afflictiua, pœna illa pecuniaria non dicitur criminalis, ſed ciuilis, cùm cauſa ſit ciuilis, *Chart. in deciſ. Gen. 130. num. 18. & ſeqq. Calà de modo art. §. 1. gloſ. 2. num. 2. Mauſon. de cauſ. execut. d. prælud. 1. num. 12.* non agitur hic de pœna corporis afflictiua, vel pecuniaria ad publicam vindictam introducta, ſed tantùm
35 de priuato comodo, quo caſu ſiue ex contractu, ſiue ex crimine ciuiliter agatur, ſemper cauſa dicitur ciuilis, & per conſequens pœna ciuilis, *Far. in praxi part. 4. de var. & diuerſ. qquæſt. quæſt. 100. cap. 1. num. 3. & 6.* Nec poteſt negari quin hoc noſtrum adſumptum non ſit verum, quòd quando pęna ponitur
36 ad priuatam, & non ad publicam vtilitatem, cauſa ſit ciuilis, licèt pro facto criminali, pœnali, & punibili ponatur, *Peregrin. de Iure fiſci libr. 4. tit. 8. num. 6.* ſiue ex con-
37 tractu, ſiue ex delicto naſcatur, hâc eſſe communem fatetur *Scacc. de Iud. cauſ. ciuil. & crimin. libr. 1. cap. 5. num. 3. & cap. 6. num. 1.* Nec inficiari poteſt, quin in caſu noſtro nõ tractetur de partium, & priuatorum intereſſe, cùm tractetur de pœna pecuniaria, non de publico intereſſe ad publicam vindictam, in quo caſu, ſiue pœna ſit applicanda par-
38 ti, ſiue fiſco, ſemper cauſa dicitur ciuilis, vt Doctores in relatis locis fatentur, & ideo ſubiungit *Mauſon. ibidem num. 13.* quòd tunc cauſa dicitur criminalis, quando pro
39 ea imponitur pœna mortis, vel exilij, quòd ſecundùm vnam opinionem refert etiam *Farinac. d. cap. 1. num. 3.*

Et licèt audiam opponi, quòd ſi hoc eſſet verum, deſtrueretur illud commune DD. axioma, quòd quãdo pœna pecuniaria applicatur fiſco, cauſa dicitur criminalis, vt idẽ *Mauſon.* in eodem loco fatetur *dicto nu. 13. & 16.* quod paſſim DD. omnes admittunt. Tandem reſpõdetur, quòd illud axioma procedit quando pœna illa imponitur à le-
40 ge, cùm tunc ad publicam vtilitatem,

tem,

Digitized by Google

tem , & vindictam impoſita cen-
ſeatur , ſecùs ſi ex pacto,& partium
conuentione , vt dixit *Mauſon.ibi-
dem nu.*18. qui allegat *Chart.in loco
relato,& Riminal.in conſ.*336.*n.*33.

Vnde concludunt D D. quòd
quando non agitur ad publicam
vindictam , vt delinquens pœna
condigna puniatur , cauſa ſemper
41 dicitur ciuilis, veluti ſi agatur, vt
quis ab aliquo officio remoueatur
ob aliquod delictum *Marant.in
praxi part.4.diſtinct.*1.*num.*32. *&
ſeq. & num.* 35.*Calà in loco relato
num.6.& Farin.num.*18.21.*& ſeqq*
vel ſi coram Eccleſiaſtico agatur
de crimine adulterij , non ad pœ-
42 nam corporis afflictiuam, ſed ad
ſeparationem thori , *Calà ibidem
num.4.Farin.num.9.Marant. num.*
34.vel ſi agatur non per viam quę-
relæ , ſed per viam exceptionis,ve-
luti ſi contra teſtes opponatur de
43 aliquo crimine ad repellendum
eos à teſtificatis, *Calà ibidem num.*
3.& 5. *Farin. num.* 16. & 17. *Ma-
rant.num.* 37. *& ſeqq.* vel ſi ex con-
44 tractu illicito pœna eſſet applican-
da fiſco , *Calà eodem in loco num.* 8.
Marant.num. 39. Idem ſi aduerſus
furem, nō ad illum puniendum,ſed
45 ad reſtitutionem rei furatæ agere-
tur,*Calà ibidem num.*10. *Farin. nu.*
7.*Marant.num.4.&ſeqq.*

46 Idem ſi de pœna liquidationis
inſtrumentorum , & incuſationis
obligationum pęnès acta ageretur.
*Foller. in praxi crimin. in verbo Au-
diantur excuſatores, num.* 174.*Calà
in loco relato num.*11.*in fine.*

Idem dico de pęna fideiuſſio-
num incuſatarum, cum in ea mili-
tent omnes allegatæ rationes,ideo
47 idem ius eſt ſtatuendum , *l. à Titio
ff.de verb.oblig.l.illud ff. ad l. Aquil.*
Et tandem in proprijs terminis no-
ſtræ quæſtionis, quòd pęna fractæ
48 pacis dicatur ciuilis, fatetur *Fa-
rin. dicta quæſt.* 100. *dicto cap.* 1.
num 33.

4 Nec obſtant rationes pondera-
tę ex aduerſo, nam circa illud quod
vt pęna & cauſa dicatur criminalis,
debet dependere a cauſa crimina-
li,concedo ſed hæc pęna dependet
à cauſa criminali,negatur,nam ori-
ex pacto, & partium conuenſione ,
aliàs delictum de per ſe ſine pacto ,
& partium conuentione hanc pę-
nam non pareret per ea quæ dixi-
mus ex *Mauſ.& Chartar.*

Nec illud de acceſſorio refraga-
50 tur, quia tunc acceſſorium ſequi-
tur naturam ſui principalis, quan-
do non eſt diuerſa ratio, *Præſ.de
Franchis deciſ.*606. *num.* 23. & 29.
Sed in caſu noſtro eſt diuerſa ratio,
cùm vnum tendat ad publicā vni-
dictam , & aliud ad priuatum co-
modum,igitur .

51 Nec facit argumentum de in-
cremento,nam illud procedit,quā-
do incrementum eſt intrinſecum,
vt idem *Reg.Rouit.ibidem num.* 51.
fatetur, ruunt & omnes oppoſitio-
nes, & argumenta, nam pœna cor-
poris afflictiua , quę pro delicto
principaliter infligitur, & hæc pe-
cuniaria , ſunt diuerſa . Et ideò
52 de vno ad aliud non poteſt inferri,
l.papinianus exuli, ff. de minor. Et
53 ſunt ſeparata,& ſeparatorum ſepa-
rata debet eſſe ratio, *Mar. Anton.
var.reſolut libr.*1. *reſolut.*111. *num.*
54 4. Et vbi ratio eſt diuerſa, iuris
diſpoſitio etiam diuerſa eſſe de-
bet, *Mar. Ant. ibid. num.* 6. Hinc
57 in diuerſis vno vitiato, non vitia-
tur aliud, *l.* 1.*§ pen.vbi Bar. ff. de
56 verb.oblig.* Et vno ſublato aliud nō
tollitur, *l.ſi domus ff. de ſeruit. vrb.
57 præd.* Et ex diuerſis diuerſa fit in-
terpretatio, *l. quod autem ff. de acq.
58 rer.domin.*Et vna & eadem res po-
teſt diuerſis reſpectibus,diuerſo iu-
re cenſeri, *Gall.conſ.*32.*num.*28.

Quæ

Quæ omnia opitulantur pro reſponſione ad *allegat. Pragmat. 2. & 59 ad Cap. Regni*; nec valet ſequela, cauſa eſt criminalis, ergò pœna in ea adiecta pro pace firmanda, ex partium conuentione, etiam eſt criminalis, vt animaduertit *Mauſon. in loco relato, num. 21. & 22.*

Et ex his remanet enodata præſens noſtra indagatio, & hæſitatio, ex quibus tria reſultant grauamina.

Primum, dum Barones Aerarios in eorum Terris vltra annum inuitos dictum Officium exercere compellunt, & ſine ſalario.

Secundum, dum illos onerant indebitis ſolutionibus vltra Introitus, & vires Baronales.

Tertium, dum ſibi emolumenta ad affictuatarios ſuorum ſpectantia indebitè vſurpant. Cæterùm remitto me iudicio peritiſſimi, & doctiſſimi mei Domini Nouarij, & illius correctioni; fateor enim, quòd ingenium meum ſui naturali quadam ſiccitate ſterileſceret, niſi à dicto meo Domino in dies eius doctrina irrigaretur.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, ſi exiſtentes in poſſeſſione ſoluendi Baronibus per multos annos Canonem in aliqua ſpecie cogantur ſoluere in alia ſpecie extra ſolitam ſolutionem, & num. 4.*

2 *Soluens Canonem in alia ſpecie, quā in cõuenta acquirit ius, vt nequeat cogi, niſi ad ſolutionem ſolitam.*

3 *Solutio vnius rei pro altera per triginta annos facit præſumere bonam fidem etiam ſine tituli probatione.*

4 *Soliti dare gallinam quotannis non poſſunt cogi valorem illius in pecunia præſtare, & ita conſuluit Author num. 5. & 6.*

7 *Aloyſius Riccius Epiſcop. Vici Equēſis commemoratur, & laudatur.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi exiſtentes in poſſeſſione ſoluendi Baronibus per multos Annos Canonem in aliqua ſpecie, cogantur ſoluere in alia ſpecie, & ſic extra ſolitam ſolutionem.

GRAVAMEN CXXXI.

1 AD inſtantiam Vaſſallorum vna vice vti Regius Miniſter Prouincialis relaxaui prouiſiones contra Baronem, qui cogebat ipſos Vaſſallos ad ſoluendum certum Canonem in alia ſpecie, quam in ea, in qua per triginta tres annos ſolutionem fecerant, & habui pro grauamine talem coactionem, & proinde mandaui, vt exigere debuiſſet canonem in illa ſpecie, in qua retro annis exigerat.

Et ad id prouidendum motus fui, quia licèt certus eſſet Canon, qui ſolui debebat, tamen ex lapſu tanti temporis erat acquiſitum ius Vaſſallis ipſis ſoluentibus, qui minimè poterant cogi ad aliam ſolutionem, quàm ad illam, quæ ex longa obſeruantia facta fuerat.

2 Stat enim communi calculo recepta concluſio apud noſtrates, vt ſoluens per triginta annos Canonem in alia ſpecie, quàm in conuenta, acquirit ius, vt nequeat cogi niſi ad ſolutionem ſolitam, iuxta theoricam *Gloſ. Zabarell & Innocent. in cap. olim de cenſibus, Dec. in l. ſi certis annis num. 14. C. de pactis Abb. conſil. 56. libr. 2. Imol in l. ſi prius col fin. ff. de Aqua pluu. arcend. Curt. Iun. conſil. 24. num. 7. Brun. de Augment. Monet. part. 1. limit. 4. num. 8. Surd. conſil. 120. num. 18. vol. 2. Menoch. conſil. 49. num. 20. libr. 1.*

3 Quæ quidem obſeruantia, cum curſu tanti temporis in talibus ſolutionibus vnius

vnius rei pro altera facit præſumere bonam fidem, etiam ſine tituli probatione *Gabriel. conſil. 164. num. 12. vol. 1.* vbi plura pro corroboratione anteſignanæ concluſionis, quam & aliàs vti Aduocatus tuebar in cauſa Emilij Ferrelli.

Corroborant firmatum axioma, quæ nuper adduximus ſupra *Grauamin. 9. hoc eodem tom. 2.* vbi erit videndum.

4 Inde ſoliti dare Baronibus gallinam quotãnis, non poſſunt aſtringi valorem

5 illius in pecunia præſtare, prout & voce, cùm caſus in facto accidiſſet, meumque expeteretur votum, libenti animo votaui, & acquieſcerunt partes.

6 Prout & ſic contra quendam Parochum ad fauorem Filianorum anno elapſo cõſului, quod meum conſilium ſe-

8 ctatus fuit *Illuſtriſſimus, ac Reuerendiſſimus* Dominus *Aloyſius Riccius* Neapolitanæ Ciuitatis, imo totius Italiæ decus, Præſul Vici Equenſis ſatis bene meritus.

SVMMARIVM.

1 *Exemplis quomodo iudicandum.*

2 *Vaſſalli grauantur quando indiſtinctè contra eos exemplis iudicatur.*

3 *Exemplis iudicandum non eſt, ſed legibus, & quare, num. 4.*

5 *Ex facto Ius oritur.*

6 *Bonus Doctor debet eſſe factiſta.*

7 *Exempla rerum iudicatarum ad interpretationem Iuris dubij multum proſunt.*

8 *Certum ſemper eſt, quod eſt iudicandum, ſed ex noſtra ignorantia dubitatur.*

9 *Deciſiones ſupremorum Tribunaliũ quomodo proſint, & quando ſecundùm eas ſit iudicandum, & exemplis.*

10 *Exempla qualia eſſe debeant, vt ſecundùm illa iudicetur.*

11 *Exempla Supremorum Magiſtratuum qualiter facit, vt ſecundùm illa iudicandum ſit.*

12 *Authoritas rerum iudicatarum qualiter in ſimilibus vim legis obtineant.*

13 *Textus in l. Nemo Iudex, C. de ſentent. & interlocut. explicatur.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando indiſtinctè contra eos exemplis iudicatur.

GRAVAMEN CXXXII.

1 LIcet exempla rerum aliquoties ita iudicatarum nos aliquantulum moueant *l. cum de in rem verſo ff. de vſur. l. nonnumquam ff. ad Trebell. l. 1. §. ſi cohæredes ff. ad l. falcid. l. 1. §. hoc autem ff. ad Syllanian.* Non tamen ita illis alligari debent Iudices, quod non præualeant apud eos fori leges, & æquitas ſcripta, vel in capitibus prudentum traditione maiorum repoſita, & in concuſſa praxi Regni obſeruata, *Caſtill. Ramirez. in tractat. de abſolut. Princip. poteſt. lege Regia in eos translata §. 20. num. 34 fol mihi 152.*

2 Vnde ſi indiſtinctè exemplis iudicetur, Vaſſallorum vtique ſuborietur grauamen:

3 Stat enim Regula exemplis non eſſe iudicandum, ſed legibus, *l. ſed licèt ff. de Offic. præſid. l. nemo; & l. non exemplis C. de ſentent.* & *interlocut. omn. Iudic. cap. 1. de poſtulat. Prælat.* Rodolphin. *in tractat. de diuerſis concluſ. pag. mihi 153. concluſ. 10. Monach. decis. Florent. 1: nu: 93. cum ſequen.* Cardin. *Tuſc. practic. concluſ. tom. 3. lit E concluſ. 549. Ian. Langlęus ſemeſtr. libr. 7. cap. 3.*

4 Poteſt, inquam, eſſe varietas facti, quæ operatur, & vna eademque cauſa diuerſimodè iudicetur, cum ex iuſta cauſa Iudex moueri poſſit in vna cauſa

5 certa forma, & in alia diuerſa iudicare, quia ex facto ius oritur *l. ſi ex plagis §. in cliuo ff. ad l. Aquil. l. fin. in princip. ff. de Iur. Iur.* cum adductis per Dec. *in l precibus n. 3. C. de Impuber. & alijs ſubſtitut.*

Bar-

Barboſ.in l.Titia num. 25. ff. ſolut.matrim. Vnde in praxi videmus, multos Aduocatos doctiſſimè ſcribere in iure, ſed quia ius illud non cadit ſuper facto amittere cauſas, & plures è conuerſo non ſcribere in iure,& benè diuidere, ponderare factum,& victoriam ex cauſis reportare,vt meminit *Molfeſ.in conſil.1.poſt comment. ad conſuet.Neap.* vbi propterea recenſet,bonum Doctorem omninò debere eſſe factiſtam, vt ſic, & ſecundùm veritatem cauſas defendere,& victoriam conſequi valeat.

7 Hinc quamuis exempla rerum iudicatarum ad interpretationem iuris dubij multum proſint, *l.filius in princip. ibi ſic inueni Senatum conſueuiſſe ff. de falſ. Afflict.deciſ.45.num.4. deciſ. 96. nu. 11.& deciſ.383.num.8. Præſ. de Franchis deciſ.81.num. 2. Peregrin.conſ. 91. num.29. Menoch. conſil. 400. num. 65. Gama deciſ.228.Cabed. deciſ. 212. num. 7.part. 1.* quod licet, vt inquit *I. C. Paulus in l.ſed & ſi reſtituatur,§.fin ff. de Iudic.* ſemper certum ſit, tamen ex noſtra ignorantia, quid iudicandum ſit, dubitatur,cum aut ſuper eo caſu,de quo contendimus iure nihil ſtatutũ reperiatur,aut ſi ſtatutũ ſit,dubia ſit illius inter-
9 pretatio ad ſupremorum Trubunalium deciſiones recurrimus *cap.in cauſis verſ. eum in ſimilibus de Re iudic. l.Nam Imperator ff. de legibus*, & ceſſat adducta regula,quòd exemplis non iudicandum ſit, quando pluries in ſupremis Tribunalibus ita iudicatum reperitur, non translaticiè, vt inquit *I.C.in l.1.ff.de Iur.patronat.* ſed re per dies maturata, cum librorum reuolutione,& matura conſideratione, ac ſtudio.

10 Hęc autem ſunt ſectanda, quando concordant cum facto, cum minima facti varietas diuerſum ius producat, & parua facti mutatione ius mutatur totum, itaut vix reperiatur vnus caſus, qui per omnia alteri adęquetur, & exemplare, quod non claudicet non eſt multum, niſi omnibus circunſtantijs animaduerſis, & conſideratis in dictis exemplaribus fidendum, ita *Ramirez in d.tract.de poteſt. ſuprem.& abſolut.Princip.lege Regia in eo tranſlata cit. §.20.num.33.*

Sed quia circa ſuperius diſcuſſa pulchrè loquitur *Reg. Rouit. conſil. 18.* quod eſt reduplicatum in *conſil.* 78. *à num.2.cum.pluribus ſequentibus volum. 1.* placuit illius verba hic tranſcribere, vt infra.

Nam licèt de iure non ſit exemplis iudicandum, *l.nemo Iudex C. de ſentent. & interloc.omn.Iudic.* Tamen negari nõ poteſt, quòd iudicia tam Supremorum Magiſtratuum
11 alijs iudicaturis exemplum quod ſequantur,præbeant ex traditis per *Afflict. deciſ. 169. num. 9. Zaſ. in rubric.ff.de except.num. 6. Plot. in l. ſi quando nu. 156. C. vnde vi, Menoch.de preſumpt.lib. 1.quæſt.1.num. 27.in fine.* Immò poſtquam pluries ita in eodẽ iuris articulo Suprema huius Regni Tribunalia iudicarũt, ita pemeceſſe iudicandum eſt in futurũ in ſimilibus caſibus, prout docet *Theſaur. in proœm. ſuarum deciſ. ante num.33.verſic. quod ſi ter, vel quater, Dec. in cap. at ſi Clerici num. 166. extra de iudicijs*, cuius meminit *Preſes de Franch.deciſ.238. num. 3 Gam. deciſ. Luſit.228.* latius *Preſes de Franch.deciſ.470.per totam*, & ſunt apertiſſima iura,quę in indiuiduo hoc mihi probant, nempe *text.in l.1.§.hoc autem Senatus Conſultum*, ibi, *& ait text. ſic eſſe ſępè iudicatum ff. ad Syllan. in l. nam Imperator, ff.de legibus*, vbi ad litteram Iure Conſult. tradit authoritatem rerum ſimiliter iudica-
12 tarum, perpetuò vim legis obtinere debere, *in §.1.in auth. de reſtitut.* & ea,quæ part. in 11. menſ. ibi *& in iudicio approbata frequentantur*,in *l. an in totum C. de ędific. priuat.* ibi, *Præſes probatis his, quæ in oppido frequenter in eodem genere controuerſiarum ſeruata ſunt*, cum multis ſimilibus, inter quæ non omittam pulchrum *tex. in l. filius, ff.ad l. Cornel. de falſis ibi*, *ſic enim inueni Senatum cenſuiſſe*, non enim poteſt tergiuerſari, quin ex tot decretus ſtylus, & conſuetudo in hoc

hoc Regno, ſic iudicandi inſurrexeri, à quibus non eſt recedendum, tum quia eſt optima legum interpres conſuetudo, *l. ſi de interpretatione, ff. de legib.* tum etiam quia ſtylus Curiæ in iudicando vim legis obtinet, *Cyn. & Bald. in l. fin. C. quæ ſit longa conſuetud. Afflict. deciſ.* 135. *num.* 3. Et in proprijs terminis terminantibus huius articuli, quòd illud ſit iudicandum, quod noſtri Antiqui iudicauerunt, & practicauerunt, voluit in indiuiduo *Bellug. in Specul. Princip. Rubric.* 41. §. *leges Regni num.* 43. *verſic. ſed quid ſi debitor*, & *num.* 44.

13 Nec obſtat textus *in leg. Nemo Iudex, Cod. de ſentent. & interloc. omn. Iudic.* quia procedit, quando Supremus Senatus iudicaſset contra textum expreſſum, non autem quando iudicaret in dubijs, & controuerſis Iuris articulis, vt ait *Menoch. dict. quæſt.* 1. *num.* 29. Quæ omnia ſi rectè procedunt in quibuſlibet Supremis Tribunalibus multò fortiùs procedunt in Sacr. Conſilio huius Regni, cuius Decreta pro lege obſeruari debere ſtatuit Dux Alcalanorū huius Regni Prorex in *Pragmatica* 38. §. *final. in capit. Et ſi Decreta de officio Sacr. Conſil.* Nam articulus dubius deciſus per Sacrum Conſil. facit ius Vniuerſale in Regno ſecundùm *Afflictum deciſ.* 190. *Præſes de Franch. dicta deciſ.* 238.

SVMMARIVM.

1 *Viſitatio carcerum, & carceratorū quando ſit facienda in Regijs Prouincialibus Audientijs, & quando in Cathalonia fiat, num. 2. quidue ſeruauit Author vti Regius Miniſter num 4.*

3 *Iudex debet ſe informare de ſtatu cauſarum carceratorum.*

5 *Viſitatio carceratorum eſt præclarū & ſanctiſſimum opus à Deo premiatum.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando in locis, in quibus reſidet Tribunal Regiæ Audientiæ Prouincialis, in qualibet die Sabati non fiat Viſitatio Carceratorum, eiuſdem Tribunalis, nec non mittatur vnus ex Auditoribus ad viſitandos Carceres Ordinarij Gubernatoris.

GRAVAMEN CXXXIII.

1 Vigore Pragmaticæ Regni, vulgò (dell'Ottantanoue capi) vndecimæ in ordine ſub *Rubric. de Offic. Iudic. & aliorum Official.* §. 9. eſt quidem cautum, vt Regiæ Prouinciales Audientiæ habeant curam qualibet die *Sabati* viſitandi carceres ſuos, nec nō mittendi vnum ex Auditoribus ad viſitandos carceres Capitaneorum Regiorum exiſtentes in locis, in quibus reſidet Audientia, quòd ſi talis dies erit feriatus, viſitatio ſit facienda in die iuridico proximo, vel præcedente ad Sabatum.

2 Quod quidem confirmat nouiter *Gabriel Berart. in Specul. Viſitat. tit.* de Decurioribus, ſeu Conſiliarijs Ciuitatum *num.* 63. Vbi quòd Conſiliarij Ciuitatis Barcinonæ tenentur quolibet die Veneris, ſi feriata non fuerit, ſin minus die ſequenti feriata ire ad Regios carceres dictæ Ciuitatis vnà cum Regio Vicario, vel Subuicario, & ibi viſitare dictos
3 Carceres, & Carceratos, & de ipſorum cauſis, & illarum ſtatu ab ipſis Carceratis ſe informare, intelligere, & ſollicitè intendere pro eorum iuſtitia, & cauſarum expeditione, & pro prædictis obſeruandis iuramentum in ingreſſu ſui

Regi-

Digitized by Google

Regiminis in præſentia centum Iuratorum dictæ Ciuitatis,& apud dictum Regium Vicarium præſtare tenentur, ex *Pragmat. Regia Petri III. in 2. volum. Conſtitut.ſub tit.de Offic.de Concellers*.

4 Sicque inuiolabiliter tempore meo in Apulea ſeruaui vti Regius Auditor, nam ſemper promptus fui viſitare Carceres Regij Gubernatoris Ciuitatis Lucetiæ, in qua regitur Prouinciale Tribunal.

5 Eſt,inquam,hoc opus præclarum, ac ſanctiſſimum,à Deo Optimo Maximo præmiatum, iuxta illud *Matth.25.Venite benedicti Patris mei, poſſidete paratum vobis Regnum, In carcere eram, & veniſtis ad me*.

Quare vtique in Subditorum grauamen exotiretur,vbi talis viſitatio derelinqueretur.

SVMMARIVM.

1 *Reliquatus ſolutio deſcendens ex cauſa Adminiſtrationis operatur, vt quis non debeat iterum reddere rationes.*

2 *Docens Reliquatum ſoluiſſe in neceſſarium antecedens iuſtificat pariter rationem per ipſum eſſe redditam.*

3 *Reliquatus reſtitutio ineſt redditioni rationum.*

4 *Reddere iterum rationes quis regulariter non tenetur.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi pro Baronalibus bonis adminiſtratis, non obſtante quòd demonſtrent Reliquatus ſolutionem ex tali adminiſtratione deſcendentem, de nouo Rationes reddere à Succeſſoribus Baronibus adſtringantur.

GRAVAMEN CXXXIV.

Solent multoties Barones ſucceſſores in feudis petere redditiones rationum bonorum feudalium à Vaſſallis, vti Conſeruatoribus,& Aetarijs factis tempore ſuorum prædeceſſorum, qui licèt ipſas reddiderint per antea, non tamen apparet euidenter illas fuiſſe datas, ſed allegant redditionem talium rationum ex ſolutione reliquatus deſcendente à tali cauſa, qua non obſtante, ſi adhuc per Barones moleſtentur vtique grauantur, prout pro grauamine reperio fuiſſe oblatum in Sacro Regio Conſilio a nonnullis particularibus Terræ Sibaris contra Vtilem Dominum, qui obtinuetunt prouiſionem a Regio Conſiliario Io. Felice Schelaleone in anno 1570. quod ſtante probatione ſolutionis reliquatus deſcendentis ex cauſa adminiſtrationis factæ per dictos tempore prædeceſſoris, nouus ſucceſſor nullatenus moleſtare debeat.

2 Verificatur hæc opinio ex recepta regula, quòd docens reliquatum ſoluiſſe in neceſſarium antecedens, etiam iuſtificat rationem per ipſum fuiſſe redditam, *l. 1.§.officio,vbi Bar ff.de Tut. & Ration diſtrahend Ripa in l. admonendi num 15.de Iur.Iur.Corn.conſil.196 lib. 3.Alexand conſil 45.libr.1.Crauett.conſ. 231 lib.2. Roman. conſil 423.* quos refert,& ſequitur Rota *Genua dec.181.nu. 7.* & nouiſſimè fatetur *Pyrr.Maur. Aretin.in tractat.de ſolut. oblat. & retent. cap.96.*

3 Ineſt enim redditioni rationum reliquatus reſtitutio,vt vltra adductos *tom. 1.Grauam.329.num.5.*tradiderunt *Viu. dec.253.Bellon.dec.Genua 209.& Munnoz de Eſcobar.in tract.de Ratiocin. adminiſtr.cap 31.num.52.* & ideo qui Reliquatus ſoluiſſe docet, & rationes reddidiſſe probare videtur.

4 Vnde ſtante tali probatione, eſſet cogere ad iterum reddendas rationes ad quas nullus tenetur, niſi in caſibus relatis *tom.1. Grauam. 168.* vbi videre non pigebit.

Hinc abſtinere ſe debent Domini Barones ſucceſſores a moleſtandis Vaſſallis pro adminiſtrationibus factis tempore Pattum,& Auotum,dum eiſdem conſtare ſit de Reliquorum ſolutione deſcendente ex dictis adminiſtrationibus.

SVMMARIVM.

1 *Reus inquiſitus pro leui delicto non poteſt capi mortuus.*

2 *Vt Reus poſſit capi viuus, vel mortuus quid debet conſtare, & quæ concurrere debent, & num.* 4.

3 *Iudices debent cauere nè procurent Reos capi cum periculo vitæ.*

5 *Iudex tenetur in ſyndicatu, ſi mandauerit capi Reum viuum, vel mortuum.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando contra Reos pro delictis non dignos pœna mortis expeditur ordo, quòd capiantur viui, aut mortui.

GRAVAMEN CXXXV.

1 Eſt quidem cauendum ſicut ab igne relaxare ordines quod Inquiſiti capiantur viui vel mortui, nam id mandari regulariter non poteſt, nec quoque
2 debet, niſi in caſu in quo ex proceſſu liquido conſtet capiendum eſſe Reum criminis capitalis pęna dignum, ita *Caſon. poſt tract. crim. de indit. & tortur. Rubric. de Captur. & Carcer. cap. 9. nu.* 13. *&* 24. vbi non derelinquit admo-
3 nere iudices, vt abſtineant, nè Criminoſos, ac Reos capi mandent, & curent cum periculo vitæ, niſi ex actis liquidò conſtet aduerſus tales Delinquentes de crimine, eandemque ſententiam confir-
4 mat *Farinac. in practic. criminal. quæſt.* 32. *num.* 53. vbi annuit tria eſſe de ſubſtantia, vt liceat talis ordo relaxari. Primò, quòd Delictum ſit Capitale, & ſic pęna mortis dignum; ſecundò, quòd de tali crimine per capiendum patrato ex actis conſtet.

Tertiò tandem, quòd de eodem delicto plenè, notoriè, & liquidè conſtet, tali modo, vt ſi capiendus vbi captus eſſet nullam poſſet facere defenſionem, vel probationem in contrarium, nam aliter eſſet innocentem condennare, & deuenire ad executionem ante condemnationem, quod ſatis iniquitatis ſaperet, cum ſit contra omnia iura mundi.

5 Quare niſi ſupradicta concurrant, erunt ligatæ manus Iudicis, & ſuperioris mandandi, & dandi ordinem quod Reus capiatur viuus, vel mortuus, quod ſi his deficientibus faciant vtique grauabunt, poſſentque puniri, & tenerentur in Syndicatu Officiales temporales, & perpetui in viſita, *Gabriel. Berart.* qui ſupradicta omnia reportat, & confirmat *in ſpecul. Viſitat. tit. de Iudicibus, & alijs Officialibus cap.* 17. *num.* 107. *&* 108. *folio mihi* 234.

Imò ego dicerem, quòd licet in Rigore iuris ſupradictis concurrentibus poſſet relaxari talis ordo, Tamen non debet fieri, niſi contra magnos latrones, & Bannitos, ac ſimilis ſpeciei Reos, qui fortaſſe cum difficultate poſſent haberi viui, quia tunc ratione publicæ vtilitatis ad extirpandas tales malas herbas poſſet id practicari.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, quando data ſuſpicione Iudicis in cauſa proceditur, fallit num.* 10.

2 *Suſpicio Iudicis eſt alleganda in ſcriptis.*

3 *Iudex allegatus ſuſpectus ſe ingerens ne dum dicitur attentare, ſed & facere iniuriam parti.*

4 *Suſpictione propoſita Iuriſdictionis officium ſuſpenditur, & ſi Iudex ſe intromittat, proceſſus eſt nullus ipſo iure, num.* 5.

6 *Durum eſt coram Iudice ſuſpecto habere cauſam, & litigare.*

7 *Iudici ſuſpecto numquam præſumitur Iudex ex certa ſcientia cauſã committere.*

8 *Recuſationis remedium per Principem iure ſcripto tolli non poteſt, & num.*

& num. 9. vbi neque per Statutum.

10 *Iudex ex officio reijcit cauſas ſuſpi-*
ctionis friuolas iniuſtas, & non
veras, & poteſt procedere ſuſpi-
ctione non obſtante.

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando data ſuſpictione Iudicum in cauſis proceditur.

GRAVAMEN CXXXVI.

1 HOc oriri poteſt grauamen, quan-
do non obſtante allegatione ſu-
ſpicionis in perſonam Iudicis procedi-
tur in cauſa, tam reſpectu Baronis,
quàm Officialis, & reſpectu Baronis
erit ſi mandet procedi in cauſa non ob-
ſtante allegata ſuſpicione; reſpectu ve-
rò Officialis, quando ipſe procedit non
2 oſtante allegata ſuſpicione in ſcriptis,
prout eſt neceſſe, *Perez in l. 1. gloſ. 1.*
cap. 465. Rulan. de commiſſar. libr. 2. cap.
15. ſub num. 8. part. 1. Soar. de pace in
pract. tom. 2. part. 1. cap. 6. num. 26. Car-
doſ. in prax. Iudic in verbo recuſatio nu.
5. Cur. Philippica part. 1. §. 7. num. 2. Mi-
rand. de ordin. Iudic. quaeſt. 20. artic. 2.
concluſ. 3.

3 Grauantur, inquam, partes in hoc
caſu, quia Iudex ſuſpectus allegatus ſe
ingerens in cauſa, ne dum dicitur atten-
tare, ſed & facere iniuriam parti, ad
textum *in l. quæ omnia §. 1. ff. de procur.*
Bellamer. deciſ. 18. Lancellot. in tra-
ctat. de attentat. libr. 2. cap. 1. num. 104.
quos ſectati ſumus *in praxi elect. & va-*
riat fori quaeſt. 2. num. 34. ſect. 1. in. vl-
tim. impreſſ. vbi cumulauimus & alia,
quæ hic adaptari poſſunt, ibi videnda.
4 Cum propoſita ſuſpicione debeat
iuriſdictionis exercitium ſuſpendere,
& illa pendente non ſe intromittere,
tum ad euitandum grauamen partis,
5 cum etiam ad euadendam nullitatem
actuum, cum proceſſus ipſo iure nullus
ſit, ſi Iudex recuſatus procedat iuxta
theoricam, *Gloſ. Franc. & Gemin. in*
cap. Iudex, de Offic. delegat. in 6. quam
præ cæteris ſectarunt *Chrichon. com-*
mun. opin. cent. 3. concluſ. 91. Villadieg.
libr. 2. for. iudic. tit. 1. l. 22. num. 11. Mi-
ſinger. obſeruat. 59. cent. 4. Ceual. practic.
quaeſt. commun. contra commun. quaeſt.
680. *Azeued. in l. 1. num. 8. tit. 16. libr. 4.*
recopilat. Gabriel. de Iudic concluſ. 1. cum
latè adductis per *Giurbam conſil. cri-*
min. 9. vbi quod data ſuſpicione con-
quieſcit iudicis officium ex *Milli. in re-*
pertorio, in verbo Iuriſdictio, Verall.
deciſ. 7. part. 3. Mut. ad pragmat. Sicil.
tit. 4. num. 23. Reg. Valenzuel. conſ. 43.
num. 170. vol. 1. Amat. Rodriq. in pract.
cap. 10. à num. 54. Caraſc. in explicat. leg.
Hiſpan. Recopilat. cap 9. num. 337. Men-
dez à Caſtr. in prax. Luſitan. libr. 2.
cap. 7.

6 Durum eſt inquam coram Iudice ſu-
ſpecto habere cauſam, & litigare *l. aper-*
tiſſimi de Iudic. cap. cum inter de except.
vbi ideo cauetur, quod Iudici ſuſpecto
numquam Princeps præſumitur ex cer-
7 ta ſcientia cauſam committere, quia
iſtud remedium recuſationis etiam per
principem tolli non poteſt in reſcripto,
vt fundat *Apicell.* nouiter *in comment.*
ſuper Pragmat. 9. cap. 2. de Offic. Iudic ſiue
8 *de ſuſpic. official. num. 10.* neque ſtatuto,
Menoch. de præſumpt. libr. 2. præſumpt.
48. num. 32. Miſinger. obſeruat. 63. in fin.
cent. 3. Scacc. de Appellat. quaeſt. 16. limit.
1. num. 119. & 122. videndi in materia
late *Farinacc. in fragment. criminal. in*
verbo Iudex Pacian. de probat. libr. 2. cap.
45. fusè etiam perplura conglomerat
Berart. in ſpecul. viſit. cap. 6.

10 Ceſſaret tamen grauamen, ſi non ob-
ſtante ſuſpicione propoſita Iudex pro-
cederet quando cauſæ recuſationis non
eſſent iuſtæ & veræ, ſed friuolæ, cum illæ
ex officio reijci poſſint à Iudice *Franc.*
Marc. dec. 727. Galupp. in prax. S.C. cap.
5. vbi cauſas ſuſpicionum reportat, vt
etiam facit *Reg. Rouit. in pragm. ſub Ru-*
bric. de ſuſpic. Official. vbi quia nos pari-
ter permultas cumulauimus, ideo ibi
lectorem relegamus videre, nec amplius
in hac materia Calamum defatiga-
mus.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, quando Iudex non iudicat ſecundùm partium voluntatem. fallit in tranſactione alimentorum, num. 5.*
2 *Iudex in pronunciando debet ſequi partium voluntatem.*
3 *Iudex nihil aliud querit, quàm vt partes ſint concordes, & in pace.*
4 *Sollemnitates Iuris Iudex remittere poteſt, & debet accedente partium conſenſu.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando in pronunciando Iudex partium voluntatem ſectari prætermiſit.

GRAVAMEN CXXXVII.

1 IN grauamen Subditorum reſultat, quando Iudex prætermiſit pronunciare iuxta partium voluntatem.
2 Siquidem Iudex in pronunciando debet ſequi partium voluntatem, iuxta quam tenetur ſententiam proferre, ad textum in *l. ſi conuenerit ff. de re iudic.*
3 Nam Iudex nihil aliud querit, quam vt partes ſint concordes, & ideo ſecundum earum concordiam, controuerſiam dirimere obligantur, *Surd. in tractat. de Aliment. tit 8. priuileg. 75. nu. 4.* quem refert & ſequitur *Viſcont. in ſuis concluſ. Iur. in verbo iudex fol. mihi 134. col. 1.*
4 Inde ſolemnitates Iuris accedente partium conſenſu, poteſt, & debet Iudex remittere, *Gloſ in cap. de cauſis de offic. & poteſtat. Iudic. Deleg.* de quo videndi ſunt *Roman ſingul 703. Xuar. in l. poſt rem ſuper l Regni Hiſpan. in princip. nu. 13. Ciuai practic. commun. contra commun. quæſt. 585. Vant de Nullitat. ex defect. proceſſ. num 73. Perez in l. 2. gloſ. 4. in princip. tit. 4. libr. 3. ordinam*

5 Cæterùm ceſſaret grauamen, vbi eſſemus in tranſactione siue conuentione facta per partes ſuper alimentis contra diſpoſitionem *text. in l cum hi, ff. de tranſact. l. de alimentis, eodem tit.* cum latius adductis per *Surd. de Aliment. tit. 8. priuileg. 56.* nam tunc, non obſtante quod partes conſenſerint ſuper obſeruantia dictæ tranſactionis, non tenetur Iudex eorum aſſentire voluntati, vt in *d. l. cum hi, & ibi Angel.* dicens id eſſe ſpeciale in tranſactione facta ſuper alimentis, ne Iudex ſequatur partium voluntatem, ſed motum animi ſui, quod etiam voluit *Rota in vna Camerinen. Alimentorum in Anno 1600. coram R.P. D. Litta;* & proſequitur *Surd. in allegat. tractat. d. priuileg. 75 num. 9.*

SVMMARIVM.

1 *Perſonæ priuilegiatæ multi ſunt, & referuntur quamplures, vſque ad num 6.*
7 *Vaſſalli grauantur, ſi priuilegia, & beneficia à Iure priuilegiatis perſonis conceſſa non elargiantur & renuentes illa elargiri tenentur ad intereſſe, & in ſindicatu, num. 8.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi Priuilegia, & Beneficia à iure priuilegiatis perſonis conceſſa non elargiantur.

GRAVAMEN CXXXVIII.

1 MVlti ſunt priuilegiati in iure, diuerſa habentes beneficia, vt pauperes, & miſerabiles perſonæ, de quibus particularem inſcripſi tractatum, nempè *De Miſerabilium perſonarum pri-*

priuilegijs, & poſt me *Aluar. de Velaſc.* alterum edidit *de Priuil.pauper.* inſcriptum, & ante eum *Cornel. Benincaſ.* eiuſdem tituli pręrogatiua materiam exornauit, & pluta conglomerauit *Cerdan. Callada in tract. della viſita de la carcel. cap. 16 & 17.* vbi octuaginta quinque priuilegia paupertatis congeſſit.

2 Nec non minores, qui habent reſtitutionem in integrum, ſiue primum, & ſecundum beneficium, vt in *Conſtitut. Regni, Minorum Iura*, & latè in particulari *tractat. de Reſtitut. in integrum, Sfort. Odd. & Imbrian. in ſpecial. tractat. de primo, & ſecundo beneficio*.

3 Similiter & mulieres, quæ pro ſuis dotibus ampla retinent priuilegia, de quibus latiori calamo *Bald.* Nouel. *in tractat. de dot.* & nouiter *Borrell. in ſumma decis. tit. de priuileg. dotalibus tom. 3.*

4 Item & ſenes, ad quorum fauorem particularem compilauit tractatum *Paleoctus ſub tit. de priuileg. ſenectutis*.

5 Pariter & Scholares, de quorum priuilegijs amplè ſcripſere *Horat. Luc. & Rebuff.*

6 Et tandem, vt alios omittam, pia cauſa, quæ eſt in iure priuilegiatiſſima, & proinde de ipſius priuilegijs fecundam collexit tractationem *Tiraquell.* qui in moderna compilatione immenſior apparet ex fuſiſſimis additionibus ibidem adductis, & *ex tractat. noſtro de priuilegijs incertorum, & malè ablatorum*, qui poſt dictum opus impreſſus reperitur.

7 Si Vaſſallis huiuſmodi ſic à Iure priuilegiatis priuilegia, & beneficia abſque rationabili cauſa nõ concedãtur, ſed denegentur, vtiq; ſubintrat grauamen, & qui renuerunt illa elargiri ad intereſſe, quod 8 fortè paſſi ſunt obligantur, & in ſindicatu tenentur, prout conſiderauit *Rota in vna Britorien Reſtitutionis in integrum 1597. coram R.P.D. Penia*.

SVMMARIVM.

1 *Officialis cogit partes, vt præſtent cautionem de non offendendo, ſi inter ſe odio proſequuntur.*

2 *Compulſio ad cautionem præſtandã per mulctam fieri poteſt.*

3 *Officialis imponit pęnam partibus, quòd vna aliam non offendat.*

4 *Melius eſt opportunè occurrere, quàm poſt vulnera remediũ quęrere.*

5 *Cautio de non offendendo antequam præſtetur debet pars citari.*

6 *Iudex requiſitus, vt faciat præſtare cautionem de non offendendo omninò prouidere tenetur.*

7 *Iudex non prouidens de fideiuſſione præſtanda de non offendendo tenetur in ſindicatu.*

8 *Officialis negligens officio priuandus eſt.*

9 *Prætor videns, quòd quis occidi poteſt, debet cogere partes ad cautionem pręſtandam de non offendendo.*

10 *Cautio de non offendendo pręſtanda eſt vbi adeſt iuſtus timor, & iuſta cauſa.*

11 *Cautio ſi ſit pręſtanda num ſtetur partis Iuramento.*

12 *Cautio pręſtatur conſtito in actis de timore.*

13 *Partes ſatis grauari dicuntur, ex cautione de non offenden. præſtanda.*

14 *Prętor poteſt compellere ſubditos inimicos ad faciendam pacem.*

15 *Pręton poteſt inimicos ſubditos ad concordiam inducere.*

16 *Maximè vbi adeſt timor, ne partes ad arma deueniant.*

17 *Pax deſideranda ſemper eſt.*

18 *Reſpublica lęditur ex ciuilibus diſſentionibus.*

19 *Nil bello ciuili miſerius.*

20 *Bellum pace mutatur.*

21 *Prætor videns magnum rumorem poteſt emanare banna, vt nemo arma capiat.*

22 *Prætor poteſt inſolentem verberibus afficere.*

23 *Et tunc in ſindicatu non tenetur.*

24 *Cautio de non offendendo quanto tẽpore duret.*

25 *Cautio de non offendendo ad decem annos extenditur.*

26 *Prætor poteſt ſtatuere, quòd cautio præſtetur in perpetuum ex cauſa iuſta.*

27 *Cautio infra quod tempus præſtanda.*

28 *Cautio præſtita ſimpliciter de non offendendo intelligitur perpetua.*

29 *Ius agendi ex cautione de non offendendo, præſcribitur annis viginti.*

30 *Cautione pręſtita ad tempus de non offendendo poteſt renouari per Prętorem.*

31 *Ex cauſa tamen.*

32 *Partes licèt cogantur ad cautionem præſtandam, non tamen cogitur eius fideiuſſor.*

33 *Tempus ſi non fuerit appoſitus in Cautione de non offendendo, habetur pro appoſito.*

34 *Cautio de non offendendo debet pręſtari regulariter cum fideiuſſore.*

35 *Pauper non inueniens fideiuſſorem pro cautione de non offendendo, admittitur ad iuratoriam cautionem.*

36 *Quod Iudicis arbitrio remittitur.*

57 *Prætor cogens ex officio ad cautionem poteſt admittere ad iuratoriã cautionem.*

38 *Ad iuratoriam cautionem, quando quis non admittatur.*

39 *Perſona bonę conditionis admittenda eſt ad iuratoriam cautionem.*

40 *Perſonę rixoſę non habentes fideiuſſorem exiliantur, donec fideiuſſorem inueniant.*

41 *Diues etiam tenetur cautionem pręſtare.*

42 *Cautio de non offendendo ad inuicem pręſtanda eſt.*

43 *Cautionem pręſtans de non offendendo, ſi altera pars recuſauerit præſtare, poteſt petere caſſari.*

44 *Cum limitatione tamen.*

45 *Qui cogitur ad cautionem, etiam cogitur de non offendendo filios, & ſimiles.*

46 *Etiam filios ſpurios.*

47 *Cautio de non offendendo in quibus caſibus præſtatur.*

48 *Fiſcus poteſt pęnam fractæ cautionis exigere in caſu contrauentionis.*

49 *Limita ſi offenſio eſſet verbalis.*

50 *Prouocatus poteſt impunè prouocantem offendere.*

51 *Cautio de non offendendo eſt ſtricti iuris, & non extenditur ad nouam cauſam.*

52 *Pax quando non cenſeatur rupta.*

53 *Pace non ratificata, fideiuſſor non tenetur ad pęnam.*

54 *Pęna fractæ pacis non debetur, ſi carnaliter mulierem eius cognouerit.*

55 *Vxore vnius in alteram rixante non cenſetur rupta pax.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando exiſtente odio, & inimicitia inter Ciues, Barones, vel Officiales, non procurant, vt ad inuicem præſtetur Cautio de pacifice viuendo, & de inuicem non offendendo.

GRAVAMEN CXXXIX.

SVmmam curam Barones, & Officiales adhibere debent, viribuſque omnibus ſtudere tenentur, vt populi ſibi commiſſi quietè, ac pacificè viuant.

Ita vt quando ad eorum perueniat aures, Ciues inter ſe odio proſequi, nec curant facere pręſtare cautionem alter alteri de pacificè viuendo, & de inuicem non offendendo, vtique grauant.

1 Poſſunt, inquam, & tenentur in huiuſmodi caſu hoc adhibere remedium ad euitanda ſcandala, & homicidia, quæ euenire poſſent vt probatur in *l. denunciamus C. de Epiſc. & Cleric.* & tradunt

Cyn,

Cyn. in l illicitas §. veritas ff. de Offic. Præ-
ſid. Plac in Epitom. delict. lib. 1. cap. 7. nu.
1. & 3. Gomel de delict. cap. 8. Rubric. de
Crimin. ſtellion. num. 16. Clar. in §. fin.
quæſt. 47. num. 3. vbi Baiard. num. 17.
Præſ. de Franch. decis. 259.
2 Quę ſane compulſio ad præſtandum
cautionem poteſt fieri per mulctam, per
captionem pignorum, per capturam
perſonæ, per bannum, ſeu exilium, per
carcerationem, alijſque pœnis Iudicis
arbitrio, vt dixit Herculan cap. 5. & cap.
44 num. 1. & cap. 50. num. 29. in tract.
3 de caut. de non offend. & poterit impone-
re pęnam magnam partibus, quòd vna
aliam non offendat, Bartolom. de Cap. in
Conſt. Reg. Subditorum num. 17. melius
4 nanque eſt oportunè occurrere, quàm
poſt vulnera remedium quærere, non
enim magiſtratus pati debent ad arma,
& rixam procedere, quos poteſt iuriſdi-
ctione ſua componere, vt inquit Simanc.
de Republic. lib. 8 cap. 25.
5 Et eſt animaduertendum, quando ex-
peditur citatio, vt in ea dicatur, aliàs
cautio habeatur pro præſtita in caſu
contrauentionis, & comminari exactio-
nem pęnæ, & illam poteſt effectualiter
exigere, ita dixerunt Baiard. ad Clar. in
§ fin. q. 47. num. 2c. Vulpell. de promiſſ.
de non offend. quæſt. 8. in fine. Guid. Pap.
deciſ. 418. Fran. Marc. in deciſ. 586.
part. 2.
6 Et ſi Iudex fuerit requiſitus, omnino
tenetur prouidere, vt præſtetur talis
cautio, aliàs teneretur in Sindicatu de
omni ſcandalo, & damno ſequuto, Rip.
7 reſponſ. 9. de reſcript. & ſi non prouidet
de tali fideiuſſione præſtanda, & ſucce-
dit homicidium in perſonam petentis
cautionē, tenetur in Sindicatu de omiſ-
ſis, & neglectis, ac de homicidio ſecuto,
negligentia enim facit Iudicem culpa-
bilem, ſed multo plus dolus facit Iudi-
cem culpabilem, & tenetur de omni
damno, Auth nouo iure C. de pęn. Iud. qui
8 male iudic. quinimo Officialis ob negli-
gentiam poteſt priuari Officio, Marant.
in tract. de multiplic. alienation. num.
334 pagina mea 38.
9 Vbi enim dubitatur, quòd aliquis ti-
met occidi ab aliquibus parentibus,
ratione honoris, poteſt, & debet offi-
cialis cogere partes ad præſtandum cau-
tionem de non offendendo, cum cauſę
tamen cognitione, Arnon. Sing. 30. &
Sing 53. Clar. in d. quæſt. 47. verſ. ſed
numquid.
10 Et non ad ſimplicem partis inſtan-
tiam debet ſtatim Iudex ſe mouere ad
faciendum præſtare iſtam cautionem,
ſed ita demum ſi præcedat iuſta cauſa, &
iuſtus timor, vt diximus.
11 Sed an ſtabitur iuramento partis, vide
Bart. in l capitalium, § ad ſtatuas ff. de
12 pœnis, cum cauſæ igitur cognitione
poteſt cogere partes, & conſtare debet
in actis, aliàs non poterit cogere par-
tes ad cautionem præſtandam de non
offendendo, & de pacificè viuendo, Pa-
riſ. Conſil 168. vol. 4. Plac de delic. lib. 1
cap. 7. Menoch. de arbitr. Iud. caſ. 140. nu.
13 4. Ratio eſt, quia partes ſatis grauari di-
cuntur ex iſta præſtatione cautionis,
Felin. in cap. 2. de treg & pac. Capp. Tho-
loſ deciſ 489. & Franc. Marc. deciſ. 125.
num. 2.
14 Hinc ad publicam quietem poteſt
Officialis compellere ſubditos inimicos
ad faciendam pacem, Bar. in l. congruit,
ff. de offic. Præſid. Fel. in cap c de treg. &
pace, Bart. in l. ſi vſusfructus §. ſed ſi
inter, ff. de vſufr & ibi Alex. in addition.
& poteſt inducere eos ad concordiam,
15 vt ſcribit Amatus in Conſil. 18. num.
4 Bald. in l. omnia §. quies per illum. tex.
ff. de offic. Præfect. vrb. maxime vbi ti-
16 mor adeſt, ne ad arma partes deueniant
Claud. de Seiſell. in l. 1. §. & poſt operis
num. 4. ff. de nou. oper. nunc. Pax enim
17 deſideranda eſt velut neceſſarium bo-
num, nam vt inquit Tull. de amic. nulla
ciuitas tam firma, tamque ſtabilis, quæ
non odijs ciuium labefectetur, nec nul-
18 lum tam grande imperium, quod ciui-
lis diſcordia non euertat, ex ciuilibus
enim diſſentionibus ſæpe Reſpublica
læditur, ad tex. in l. ſi quis ingenuam §.
in ciuilibus ff. de captiu.
19 Et idem Tull. lib. 12. Epiſtol. 16. ad
Tironem clamat, nihil eſſe bello ciuili
miſerius, & ſicuti placidum mare ex
aſpero, cęlumque ex nubibus ſerenum
20 hilari aſpectu ſentitur, ſic bellum pace
mutatum plurimum gaudij affert, & odij
acerbitas depoſita candida relatione
celebranda eſt, prout plura tradit Anell.
de Amato in d. conſ. & Gulielm. de Be-
ned. in cap. Rainutius par. 2. in ver. mor-
tuo itaq. teſtatore il primo. num 228. &
Boſſ. in tit. de pace, & plura per Gayl. de
pace public. col. 1. & 2.

Imò

21 Imò Officialis zelo pacis, ſi viderit
magnum rumorem inter Ciues, & quòd
capiunt arma offendendi cauſa, poteſt
tunc emanare banna per Ciuitatem, vt
nemo audear arma capere, & exire de
domo ſua, & cautè prouideat pro ſcan-
dalo euitando, vt dixit *Parie de ſind. in
ver. Concordia in verſ. ſi ſunt duo in ver.
ſi eſt contentio inter duos, & in ver. ſi offi-*
22 *cialie viderit*. nec non zelo pacis, &
concordiæ poteſt inſolentem, vel im-
portunè agentem increpare, ac verbe-
ribus afficere ad ſedandum tumultum,
23 *l. in omnibus ff. de noxalib. actionib.* &
tunc non tenetur Officialis in ſindica-
tu, cum id fecerit ad pacem agendam,
ac animo corrigendi *Parie de Sindicat.
in ver. Iudices cap. 6. num. 9* quæ omnia
vidi multis vicibus ſeruata, & ipſe vti
Regius Miniſter adhuc adhibui.

24 Cautio autem de non offendendo
quanto tempore duret, & an ſit perpe-
tua, vel temporalis, hoc Iudicis arbi-
trio relinquitur, vt dixerunt *Bart. in l.
illicitas §. ne potentiores num. 7. ff. de off.
Præſid. Felin. in rubr. de treug. & pac. nu.
10 in 3. declarat. Rip. in rubr. ff. de damn.
infect. num. 23 in fine*, Capp. *Tholoſ. dec.
489. Gomeſ. in tit. de iniurijs num. 16.*
vbi de communi teſtatur, *Plaz de delict.
lib. 1. cap. 7 num. 4.* Clar. *in §. fin. quæſt.
47. num. 6.* vbi pariter de communi te-
ſtatur, & ab ea non eſſe recedendum
admonet *Menoch. de arbitri. Iudic caſ.
141. num. 2.*

25 Quod Iudicis arbitrium poteſt ex-
tendi vſque ad annos decem, & non
vlterius *Ang Imol. & Caſtr. in l. penult.
per illum tex. in verb. longum tempus ff.
de Prætor. ſtipulat.* Capp. *Tholoſ. d. dec.
489. Alex. in l. dies cautionis num. 6. ff. de
dam infect. Marſil. in l. 1. §. præterea nu.
8 ff. de quæſtion. Plac. de delict lib. 1. cap.
7. num. 4. & Menoch. loco relat. nu. 3.*

26 Ex cauſa tamen Iudex poteſt quan-
doque ſtatuere, vt cautio præſtetur in
perpetuum, cauſa vero erit iuſta, quan-
do inimicitia procedit capitalis, & talis
vt illatæ iniuriç, nec etiam longo tem-
pore obliuio ſit inducenda, vt puta ſi
fuiſſet alicui occiſus filius, aut pater, vt
ait *Vulpell in Tract. de Promiſſ. de non
offendend. quæſt. 78. num 2.*

27 At ſi ſimpliciter eam Iudex præſtari
mandauerit abſque termini præfixione,
ſecundum *Rip. in rubr. ff. de dam. infec.
num. 23.* tunc duo tempora diſtinguen-
da erunt, vnum ante præſtitam cautio-
nem, & alium poſt; in primo præſtanda
eſt ſimpliciter, ne detur occaſio diffe-
rendi offenſionem; in ſecundum tantum
durabit, quantum durabit inimicitia, &
cauſa timoris Iudicis arbitrio, *Hercul.*
28 verò *in d. Tract. de* Caut. *de non offend.
cap. 9. num. 21.* dicit contrarium, quòd
ſcilicet ſi cautio fuerit ſimpliciter præ-
ſtita, quòd intelligatur perpetua, &
hac ratione mouetur, nam quando tem-
pus eſt incertum, & dubitatur an ſit
perpetuum, in dubio perpetuum iudica-
tur, *Iaſ. in l. ſufficit ff. de cond. indebit.
Tiraq. de vtroq. retract §. 1. gloſ. 1.
num. 39.* & in hoc eſt aduertendum,
29 quòd Ius agendi ex ea præſcribitur, aut
ſpatio annorum 30. aut 40. aut verius
20. *argum. tex. in l quærelam* C. *de falſ.* &
30 quando ad tempus fuerit præſtita, Iudex
tunc poteſt cogere partes ad illam re-
nouandam ex cauſa, quæ quidem cauſa
31 ſubeſſe dicetur, ſi idem Iudex arbitra-
tus fuerit in rancore inimicitiæ durare,
& non ceſſaſſe periculum futuri ſcan-
dali, ita *Clar. in d quæſt.* 47. quod in
practica hodie nullam habet dubieta-
32 tem, & tunc licèt partes poſſint cogi
ad renouandam cautionem, non pote-
rit tamen fideiuſſor cogi ad iterum fi-
deiubendum ad tex. notabilem *in l. nec
emere* C. *de iure deliberand.*

33 Et ne errent iudicare debentes in hac
materia, quia ſtylus loci, ac conſuetudo
ſemper erit attendenda, vt inquit *Clar.
in d. quæſt. 47. num. 6.* tempus de con-
ſuetudine apponi ſolitus in iſtis cautio-
nibus de non offendendo habetur pro
appoſito, ſi non fuerit appoſitum ſecun-
dùm *Herculan. in dicto Trac. cap. 9.
num. 25.*

34 Quæ cautio de non offendendo de-
bet cum fideiuſſore præſtari regulariter,
ita *Salic. in l denunciamus num. 2.* C. *de
his qui ad Eccleſ confug. Felin. in Rub.
de Treg. & pac. num. 10. declarat. 2. cap.
literas & cap. ex tranſmiſſo de reſtitut.
ſpoliator. glo. in cap. ad noſtram de iure
iurand. Plac. de delict lib. 1 cap 7. num. 2.
Clar. quæſt. 47 num. 5.*

35 Si verò fuerit pauper, & fideiuſſorem
non inueniat, debet tunc ad iuratoriam
cautionem admitti, *Clar. d. quæſt 47. nu.
5. Hercul. cap 5. num. 11. Vulpell. de pro-
miſſ. de non off. quæſt. 77. num. 1. & 2.*

quod

Digitized by Google

36 Quod tamen Iudicis arbitrio relinquitur, an cum fideiuſſore, an ſine, caueri debeat, vt ait *Gomeſ. de delictis cap. 6. num. 17. Menoch. caſ. 140. num. 2. & caſ. 140. el 2. num. 6.* & hoc iuxta facti, & perſonæ qualitatem.

37 Ad Iuratoriam cautionem tunc admittere aliquem debet, quando ex officio cogit, ſecùs ſi ad partis inſtantiam, *Felin. in d. rubric. de tregu. & pac. num. 2.*

38 *declarat. 2.* & maximè ſi fuerit perſona valde ſuſpecta, rixoſa, malæ conditionis, & famæ, & talis, quod valde timendum eſſet, ne offenderet, quia tunc non erit admittenda ad iuratoriam cautionem,

39 quod ſecus ſi fuerit perſona bonæ conditionis, & famæ *Rip. in d. Rubric. ff. de damn. infect. num. 11. & Clar. in d. quaſt. 47. num. 5.*

40 Et ideo iſtæ perſonæ rixoſæ, quæ non habent, nec inuenire poſſunt fideiuſſorem, debent mitti in exilium donec inuenerint cautionem, *Herculan. de caut. de non offend. cap. 4. num. 4. & Vulpell. de promiſſ. de non offendend. quaſt. 77. nu. 3.*

41 Et etiam quòd fuerit diues tenetur præſtare cautionem de non offendendo, *Rip. in rubric ff. de damn. infect. num. 9. Clar. quaſt. 41. num. 5. & Vulpell. quaſt. 76. num. 2. in tractat. de promiſſion. de non offendend.*

42 Nec eſt omittendum, talem cautionem debere ad inuicem præſtari, nam ſi vna pars præſtiterit, & altera non, valebit obligatio illius, qui cautionem præſtitit, & contraueniendo non tenetur, non præſtita cautione per aduerſarium, *Bar. in l. qui bona §. ſi quis ff. de damn. infect. Felin. de treg. & pac. in rubr. declarat. 6. Rip. ff. de damn. infect. num. 9. Herculan. cap. 31. num. 1. in. citat. tractat. de cantion. de non offendend.*

43 Imò qui dedit cautionem tali caſu poteſt petere illam caſſari, ac reuocari recuſante aduerſario ſimilem præſtare cautionem, vt per Doctores loco relato, quod non ita indiſtinctè intelligen-

44 dum, nam non procedit, quando Iudex ex cauſa cognita videt ex parte vnius adeſſe iuſtum timorem, ex parte verò alterius non, quia tunc nihil eſt quod impediat, vt ad cauendum cogere poſſit eum ſolum, de quo iuſtè timetur, & tunc talis cautio valida erit, *Herculan. cap. 6. num. 1. de cantion. de non offendend.*

45 Qui autem cogitur ad hanc cautionem de non offendendo principalem, poteſt etiam cogi de non offendendo filios, familiares, affines conſaguineos, *Gratian. deciſ. 1533.* complices, adhærentes, amicos, ſequaces, & ſimiles, *Bart. in l. illicitas §. ne potentiores, num. 3. ff. de Offic. Praſid. Felin. in rubr. de tregu. & pac. num 10. declarat. 5. Rip. de damn. infect. in ff num. 12. Plac. de delict. libr. 1. cap. 7. num. 8. Herculan. in tract. de cantion. de non offend. cap. 7.* & vide *Guaz-*

46 *zin. in tractat. de tregu. & pace* Filij ſpurij etiam comprehenduntur, *Carocc. deciſ. 8.*

47 Et in quibus caſibus cautio de non offendendo præſtanda ſit, vide *Alexan. in conſil. 107. vol. 4. Clar. quaſt. 47. in §. finali, vbi Baiard. num. 17. Herculan. in d. tractat. cap. 3. Vulpell. in tractat. de pace quaſt. 73. Maſcard. de probation. concluſ. 1279. Menoch. de arbitr. Iudic. caſ. 140. Praſ. de Franch. in deciſ. 359. & Guazzin. in tractat de pace part. 2. §. 3. quaſt. 7.*

48 In caſu tamen contrauentionis fiſcus poteſt pęnam fractæ cautionis exigere abſque partis querela, prout plenè explicat *Vrſill. ad Afflict. deciſ. 3. num. 4.*

49 Sed ceſſat hoc aſſumptum primò, quando offenſio eſſet verbalis in alterius perſonam, quam ex promittentibus, vt ex *Barzio deciſ. 131.* Rot. *Bononia firmat Illuſtriſſimus Epiſcopus Riccius collectan. deciſ. 541.*

50 Item in prouocato, qui poteſt impunè prouocantem offendere etiam abſque incurſu pęnæ de non offendendo, ac pacis ruptæ, Barzius in *deciſ. Rota Bonon. 133.*

51 Præterea, ſi ex noua cauſa ſubſequeretur offenſio, cautio enim de non offendendo eſt ſtricti iuris & non extenditur ad nouam cauſam *Benſten. deciſ. Rot. Bonon. 65.*

52 Adhuc vt non cenſeatur rupta pax & per conſequens eius exigi pęna non poteſt per illa verba, tu, e chi vuole dire, ch'io habbi detto tal parole ſi mente per la gola e lo ſoſtenerò con le arme *Caualc. deciſ. 19. libr. 5.*

53 Nec non quando pax non eſſet ratificata, quia tunc fideiuſſor non tenetur, quoniam tunc incipit obligari, cùm ſequuta eſt ratificatio, *Caualc. deciſ. 22. libr. 5.*

54 Inſuper in eo, qui carnaliter mulie-

rem eius, cui promiſſa eſt fideiuſſio, cognouerit, *An.Robert;deciſ.16.libr.2.*

55 Tandem, vt pax non cenſeatur rupta, ſi vxor vnius in aliam vxorem rixata fuerit ſecundùm *Barzium in deciſ. 131. Præſul Illuſtriſſimus Riccius collectan. deciſ.200.*

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli poſſunt diſcedere ab eorum Terris pro ſuis, vel alienis negotijs explendis abſque licentia Baronũ, vel Capitaneorum, & illuc redire, & num.3. vbi iudicatum.*

2 *Clerici non poſſunt diſcedere ab eorum Diœceſibus abſque ſuorum Prælatorum licentia, & ſi deuotionis cauſa diſcedere velint.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi prohibeantur accedere ad alia loca, niſi præcedente licentia Baronum, vel Capitaneorum.

GRAVAMEN CXL.

1 POſſunt Vaſſalli ab eorum patrijs diſcedere, & ire ad alia loca pro eorũ, vel aliorum ſeruitijs explendis, abſque vlla licentia Baronum, ſiue Officialium
2 locorum, nam ſolùm Clericis interdictum reperitur, ne valeant diſcedere ab eorum Diœceſibus abſque licentia ſuorum Prælatorum, etiam ſi deuotionis cauſa migrare vellent, *cap. non oportet de conſecrat. diſtint. 5. Zanch. de priuileg. Eccleſ. priuileg. 72. num 9. Burgaſ. in tractat. de irregularitat. part. 5. in tit. de peregrin. & ignotis num. 5.* quos ſequitur *Graſſ. in tractat. de effect. Clericat. effect. 25.* vbi ampliationes & limitationes adducit.

3 Hinc cum Vniuerſitas Terræ Vici de Montanea conqueſta eſſet in Sacro Regio Conſilio, quod Ciuibus eiuſdem Terræ veniebat prohibitum nè irent extra dictam Terram Neapolim verſus, vel ad alia loca pro alienis, vel proprijs negotijs, niſi prius habita licentia à Capitaneo, mediante decreto Regij Conſiliarij Felicis Schalaleonis Commiſſarij deſtinati fuit prouiſum quod abſtineat Illuſtriſs. Marchio vtilis Dominus dictæ Terræ à faciendis talibus ordinibus, & quod ad arbitrium Ciuium liceret abſque vlla licentia recedere, & regredi ad proprios lares vt in proceſſu grauaminum dictæ Terræ in Banca Figliolæ & ſic etiã prouiſum reperiò ad fauorem Vniuerſitatis Rionigri contra Barones, & ſæpe in alijs caſibus.

Iuuatur huiuſmodi concluſio ex fuſius dictis *tom.1. grauam. 75.* vbi perplura ſunt conglomerata, & ex nouiſſime congeſtis per *Merlin. controuerſ. forenſ. cap.83.*

SVMMARIVM.

1 *Prohibita paſculatione per Vniuerſitatem in aliquo loco Baro non poteſt facere depaſcere ſua animalia.*

2 *Paſcua publica ſunt omnibus communia.*

3 *Baro ratione Dominij, & iuriſdictionis nullum habet ius in paſcuis publicis, ſed tamquam Ciuis, num. 4. & 5.*

6 *Regula quòd lex inferiorum non liget ſuperiores qualiter intelligatur.*

7 *Vaſſalli, & Barones æquiparantur.*

8 *Modus vtendi eſt pro qualitate rei iuxta Regionis conſuetudinem.*

AR-

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi Barones vellent facere depaſcere ſua Animalia in publicis paſculis, in quibus tamen ex cauſa de conſenſu Ciuium paſculatio fuit prohibita.

GRAVAMEN CXLI.

1 IN Vaſſallorum grauamen redundat, ſi Vtiles Terrarum Domini intenderent mittere ſua Animalia ad depaſcendum in publicis paſculis in quibus per Vniuerſitatem prohibita fuerit ex aliqua cauſa Paſculatio.

Quod ſanè grauamen iuſtificatur ex *deciſ. Rotæ in Carpentoraten. Tranſactionis* Veneris 25. Maij 1612. coram R. P. D. Damaſceno, cuius Thema ad literam placuit hic reponere, & eſt vt ſequitur videlicet.

Fuit reſolutum Dominos Terræ Maſſani eſſe obligatos remouere animalia lanuta ex territorio Maſ-
2 ſani. Primò, quia licet paſcua publica ſint omnibus communia, *l. ſi in tantum*, *§. vniuerſitatis*, *ff. de rer. diuiſ. l. 1. & 2. C. de paſcuis publicis libr.* 10. & proinde poſſit Dominus loci, & ipſe ſua animalia appellare ad paſcua, *Bertrand. conſ. 37. incip. quamuis quoad iuriſdictionem*, *num. 2. libr. 1. Couar. practic. quæſt. cap. 37. num. 1. Surd. conſil. 65. num. 4. & 5.* Nihilominus non poterat
3 Dominus hoc facere tanquam Dominus cum ratione dominij, iuriſdictionis, nullum habeat ius in publicis paſcuis, *Alexan. conſil. 76. num. 7. libr. 2. Caſtrenſ. conſil. 383. libr. 1. & conſil. 56. num. 2. libr. 2. Craueтt. conſ. 383. num. 1. & 2. Bert.*
4 *conſil. & Surd. vbi ſupra*, ſed hoc facit tanquam Ciuis, vt dicunt præcitati Doctores, etenim Princeps in fauorabilibus dicitur ciuis, imò primus Ciuis, *Capyc. deciſ. 209. nu. 31. Rota in cauſa Beneuentana pecuniaria 19. Martij 1608. coram me.*

Hinc ſequitur, quòd cùm ex cauſa publica, nè ſcilicet deuaſtentur loca redacta ad culturam, & vitibus plena fuerit per communitatem prohibita paſculatio, quòd nec dominus ipſe ſua animalia in loco prohibito paſculare facere poſſit, cùm talis paſculatio ſibi nō competat tamquam Domino, ſed
5 tamquam Ciui, & propterea debet ſubiacere legibus aliorum Ciuium, *Honded. conſ. 84. num. 60. lib. 2. Crauett. conſil. 383. num. 1. Couar. practic. quæſt. cap. 37. num. 1. Surd. conſ. 65. num. 5.* vnde ceſſat, quod dicitur leges inferiorum non ligare Superiorem, quia hoc eſt intelligendum reſpectu illius, in quo eſt Superior, & Dominus.

Hactenus Rota.

6 Cōducit inſuper pro corroboratione Regula, quod Vaſſalli & Barones equiperantur vt nouè probat *Caſtagna in tract. de beneficio deducto nè egeat quæſt. 5. Ampliat 3. num. 10.* inferens ideò diſpoſitum in vno debere procedere in altero, nec ad imparia debere iudicari vt *ibidem num.* 20.

Igitur ad inſtar Ciues agunt, & inter ſe practicant ſe debent Barones pariter regulare, dum vti Ciues in huiuſmodi habeantur.

Sequeretur alias abſurdum, quia melioris conditionis eſſent Barones, quàm Ciues omnes in vniuerſum.

7 Et confert nam modus vtendi eſt pro qualitate Rei iuxta Regionis conſuetudinem, & deſtinationem patris familias, *Gloſ. in tit. de Feud. §. 1. gloſ. 8. num. 93. Camil. de Medic. conſ. 146. ſub num. 12.*

Ergo modum ſeruatum à Ciuibus Barones in hac materia ſeruare debent, dum ſub numero ciuium illi pertranſeunt.

SVMMARIVM.

1 *Officiales ſindicatum præſtare debent finito officio, ſed illo dimiſſo, aliàs ſindicatus datus non valet, & Barones, ſi ſecùs fieri agant, grauant Vaſſallos.*

2 *Abſurdum ſequitur, quem vno eodemque tempore villicationis factę rationes reddere, & pariter adminiſtrare.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi Officiales præſtent Sindicatum in fine Officij, non dimiſſo Officio.

GRAVAMEN CXLII.

1 AD finem refrenandi, & reſtringẽdi libertatem ſubditorum ſolent Barones procurare, vt eorum Officiales in fine Officij, illo tamen non dimiſſo, ſindicatum præſtent, quod agendo, vltra quod ſindicatus datus non valet, grauant per hoc Vaſſallos.

Patet enim in Regno, vigore *prag. 1. ſub Rubric. de ſindicat. Officialium* id non licere, vt cernitur ex *verbis eiuſdem in fine*, ibi.

Statuentes, quod Officialis reſirmandus in Officio numquam ſindicetur, niſi quando in totum fuerit ab Officio licentiatus.

2 Sequeretur, inquam, abſurdum, quem vno eodenque tempore villicationis factæ rationes reddere, & pariter adminiſtrare.

Indè cum comqueſta eſſet in facti cotingentia Vniuerſitas Terræ Sibaris contra vtilem Dominum fuerunt expeditæ prouiſiones quod abſtineret facere adminiſtrare iuſtitiam per Capitaneum pendente termino ſindicatus.

SVMMARIVM.

1 *Teſtibus examinandis mandari poteſt, nè recedant à loco, donec examinentur, & in criminalibus, ſi non præſtent cautionem de non recedendo, poſſunt carcerari, & num. 2. & per quot dies detineri poſſint, num. 4.*

3 *Vaſſalli grauantur, ſi citati vt teſtes compareant, & carcerentur, non obſtante oblatione cautionis de non diſcedendo de loco, antequam examinentur, vel ex cauſa carcerati procraſtinetur excarceratio, vel examinatio, num. 7. fallit, vt num. 8.*

5 *Iudex an benefaciat carcerando teſtes, & quando facere id poſſit, num. 6.*

9 *Vicini habent præſumptionem, quòd ſciant delinquentem in vicinio, & ideo poſſunt carcerari, & torqueri, vt iudicent delinquentem, & nu. 11.*

10 *Teſtis dicens, ſcio quia vicinus dicit per bonam rationem.*

12 *Teſtis quibus ex cauſis carcerari poſſit, & torqueri, & quando, num. 13. 14. & 15.*

ARGVMENVM.

Vaſſalli grauantur, ſi citati vti Teſtes compareant, & carcerentur, non obſtante oblatione cautionis de non diſcedendo à loco, antequam examinentur, vel ſi ex cauſa carcerati fuerint, procraſtinetur eis carceratio, nec examinentur.

GRAVAMEN CXLIII.

1 VBi Teſtes citati, & moniti ad dicendum teſtimonium veritatis comparent, vel debent examinari, vel ad-

admitti cum fideiuſſoria, vel in ſubſidium cum iuratoria cautione, iuxta factorum, ſuper quibus deponere debent, qualitatem, ne recedant à loco antequam teſtificentur, ad *textum in l. ſi quando, & ibi gloſ. in verbo non amplius, Odofred. Bald. Salic. & Caſtrenſ. ff. de teſtibus Anan. in cap. dilectorum in fin. de teſtibus cogendis, Maſcard. de probat. libr. 1. quaſt. 5. num. 61. Alber. de Malet. de teſtibus cap. 6. num. 56.*

2 Ita quòd in criminalibus, in quibus agitur de publica vtilitate, nè veritas oc cultetur, & malus, vt bonus æſtimetur, ac delicta puniri poſſint ſi teſtes qui venerunt ad ſe examinandum non præſtant cautionem de non recedendo donec examinentur, poſſunt detrudi in carceres, & ſecus ſi cautionem præſtare velint, *Fulgoſ. in d. l. ſi quando num. 4. in fin. verſic. iudicio meo, Carauit. in Rit. M. C. Vic. 87. num. 8.* vbi teſtatur ita quotidianam vigere praxim, refert, & ſequitur *Farinac. in ſuo tract. de teſtibus, quaſt. 78. num. 41. cap. 1.* qui in *cap. 3.* luculenter tractat quando teſtes poſſint cogi ad ferendum teſtimonium in cauſis criminalibus.

3 Quare ſi non obſtante cautione oblata Vaſſalli vti teſtes citati, qui ſponte comparuerunt carcerentur, vtique grauantur.

Quod ſi fideiuſſores non reperiant, & offerendo iuratoriam cautionem excludantur adhuc grauari dicuntur, cum ad illam in defectum admitti debeant, vt ſupra diximus; firmat nouiter *Pyrr. Maur. Arret. in ſuo tractat. de fideiuſſoribus cap. 25. num. 16.* vbi ſecundùm terminos, *d. l. ſi quando C. de teſtibus*, da-

4 tur huiuſmodi cautio per teſtes coactos venire ad teſtificandum, qui poſtquam venerunt poſſunt detineri per quindecim dies etiam cum cautione iuratoria de non diſcedendo, *Catheran. decif. 45. num. 3.*

5 Sed quia *Alber.* in ſæpius *citat. l. ſi quando num. 2.* annuit malè facere Iudices in carcerando Teſtes de leui non exiſtente cauſa, ob quod ſubſiſtente cau-

6 ſa, videtur poſſe fieri prout cum effectu ſolet ex cauſa carceratio teſtium in practica ſeruari, & ita intelligo locutos *Bar. & Bellapertic. in d. l. ſi quando*, quatenus generaliter firmarunt poſſe teſtes à principio cogi per carcerationem, & legitima cauſa erit, ſi eſſet ſuſpicio, quòd ipſi poſſent eſſe ſubornati à partibus & inſtructi quid dicere debeant in examine, *Scacc. de Iudic. libr. 1. cap. 42. ſub. num. 15 Guazzin. de defenſ. Reorum cap. 5. num. 14. in fin.*

7 Tamen aduertendum eſt, quòd ſi facta teſtium carceratione procraſtinetur examinatio ſubintrabit grauamen, cùm teſtes debeant expediri ab examine, & illo facto licentiari, maximè ſi reperiantur detruſi in carcere, quæ quotidie grauat, vt diximus *Grauamin. 275. tom. 1.*

Inde quando querulæ ſubditorum voces ad ſuperiora Tribunalia conuolant contra Barones, & Officiales locorum qui illos ex cauſa teſtimonium perhibendi incarcerant, & deinde eorumdem examen procraſtinant, ſolent relaxari prouiſiones, vt ſtatim examinent, & licentient; & quòd ab hoc abſtineant Barones reperio prouiſum per Conſiliarium Petrum Paulum Theodorum Commiſſarium deſtinatum ad fauorem Vniuerſitatis Terræ Controni pœnès de Ferrarijs Actuarium.

8 Non nego tamen poſſe procraſtinari carcerationem Teſtium vbi haberent aliquam iuris aſſiſtentiam contra ſe quod potuiſſent ſcire factum, & illud negent, quia tunc ad purgandam hanc preſumptionem iuris, vt veritas eniteſcat poſſent per aliquos dies ſuperfluos detineri.

9 Cauſa autem erit puta, ſi Teſtes ſint vicini in loco inquo crimen fuit patratum, cum & illi habeant præſumptionem iuris Contra ſe, quod poſſunt ſcire factum illud *l. tutela C de in integr. Reſtitut. l ſi ita in fin. ff. de fund. inſtruct. cap. quoſdam & cap. quanto de præſumpt Card. Tuſc pract. concluſ. lit. V. concluſ. 201.* indè bona videtur Ratio, quando teſtis dicit ſcio, quia vicinus *Maſcard. de probat. concluſ. 233. Menoch. de præſumpt. libr. 6. præſumpt. 23.* & vt vnum pro omnibus allegem *Farinac. in tract. de Teſtibus quaſt. 70. cap. 6.* vbi ad ſaturitatem loquitur cum ampliationibus, & limitationibus ad Regulam dicens *quaſt. 79. num. 40.* quod ſi delictum

11 ſit commiſſum in vicinio, vicini examinantur carcerantur & torquentur vt indicent delinquẽtem *ex Bar. & Bal. in l. borreorum ff. locat, Angel. & ſalic. in l. fin.*

ſin.ff.de quaſtion.Marſil.in practic.§. diligenter num.97. vbi tamen limitat in vicinis bonę famæ, quod etiam approbarunt *Cyrill.in Summ. crimin Rubric. 29.tit.de quaſtion.§.3.num.2. & Foller. in practic.crim. in verbo Capiat Informationem num.53.& 54.*

12 Et cauſa ſimiliter iuſta erit ſi fuerint Teſtes ſoliti practicare in loco, in quo ſucceſſit delictum, vel ſi habeant aliam præſumptionem quod veriſimiliter poſſunt eſſe informati de facto, cum & illi nedum carcerari, ſed & quandoque torqueri poſſint, ſi illius facti veritatem deponere recuſent, *Bal. in l. non ſolum col.2.ff.ad l.Iul. de Adulter.Perſonal. de Iudit.hab.num.101.Boſſ in tit.de tortur. teſt.num.2.Monticell. in Repertor. Teſtium Rubric. An,& quando exam. teſt. in tortur.Cyrill.in ſumma crimin in tit. de quaſt.Rubric.29. Addit.ad Bertazzol. conſil.crimin.173.lit. A.*

13 Cauſa pariter erit, ſi teſtes illi ſint vocati in conteſtes ab alijs, qui dixerunt interfuiſſe, & ipſi negarent, cum & tunc carceratio poſſet procraſtinari abſque grauamine, & torturæ pariter ſubijci poſſent, *Soccin.in.cap qualiter,& quando num.1095.de accuſat. Angel.de Maleſic.in tit.comparuerunt dicti inquiſiti,& negauerunt num. 18. Caſon. in tractat.de torment cap. 10. Gomez de delict cap.13 tit de tortura Reorum num. 29.Burſat.conſil.216. num. 108. Cepoll. conſil.60.num.9.& 13.* quamuis ab vno ſint vocati, dummodo eis ſit dignior, *Bar. in l.vnius §. Iudex ff. de quaſtion. Boſſ.in tit de tortur.Teſt.num.10.Bran. de Iudic.& tortur.part.2.quaſt.4. num. 5.Bertazzol.conſil.210.num.3.*

14 Idemque erit, ſi & illi conuincantur per alios teſtes deponentes de eorum extraiudiciali confeſſione, quia probata hac extraiudiciali confeſſione, præſumuntur ſcire veritatem, & velle eam occultare, *Foller in practic crimin. in dicto verbo capiat informationem num. 38. Farinacc. in tractat. de teſtibus d. quaſt.79.num. 22.* qui *num. 17.* idem confirmat de teſtibus, qui facto interfuerunt, & dicunt ſe nihil vidiſſe, allegat textum *in l.vnius § Teſtes,* & ibi *gloſ ff. de quaſtion.Clar.in pract crimin. §. fin. quaſt 25. verſic. torquetur etiam teſtis, Theſaur.deciſ.42.* & alios, vt apud eum,

15 idem firmans *num.9.& 10.* procedere reſpectu teſtium, qui ſunt in examine varij, & ſibi cõtrarient, vt latius de ſupradictis omnibus apud eum facilè videri poteſt.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, quando vti teſtes indiſtinctè, & pro omni crimine funiculis arcentur, vt deponant.*

2 *Teſtes quando producuntur in criminalibus non poſſunt funiculis arceri.*

3 *Teſtes quibus in caſibus tormentis affici poſſint, vt deponant, referuntur prouiſiones Collateralis Cõſilij.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando vti Teſtes indiſtinctè, & pro omni crimine funiculis arcentur, vt deponant.

GRAVAMEN CXLIII.

1 Solent Vtiles Terrarum Domini facere practicare ab eorum Officialibus, vt teſtes funiculis indiſtinctè pro omni crimine arceant, ad finem deponendi, nec recordantur id eis non licere, & conſequenter grauare ſubditos.

2 Quãdo enim teſtes producũtur in cauſis criminalibus, nõ poſſe funiculis arceri firmauit *Rot. in vna Ciuitatis Caſtelli coram R P.D. Remboldo,* & nouè fatetur *Danz.in tractat.de Pugna Doctorum tit.de teſtibus cap.3.num.16.* dicens ſic fuiſſe declaratum per Regium Collaterale Conſilium, vigore prouiſionum directarum Regiæ Audientiæ Principatus citra, & Baſilicatæ, quarum tenor eſt vt ſequitur videlicet.

Philippus Dei gratia Rex, &c.

Illuſtres, & Magnifici Viri, &c.

3 Semo informati, che per queſta Regia Audiẽtia, quaſi indifferentemen-

mente ſe dà a Teſtimonij il tormẽto di funicelle, del che ſe cauſa, che al più delle volte per li teſtimonij predetti, ſe dicono coſe, che mai hãno ſaputo in diſſeruitio di N.S. Iddio, di ſua Maieſtà, & danno de ſuoi Sudditi. Al che volendo Noi rimediare, ci è parſo faruì la preſente, per la quale vi dicemo, & ordinamo, che da quà auanti non debbiate in modo far dare detto tormento di funicelle, ne altro tormento à detti Teſtimonij, eccetto in caſi molto graui, e che ſiano cõtro detti inditij, ò proue tali, che ſe li poſſa dare tortura, e darete in noſtro nome ordine à tutti li Capitanij delle Città, & Terre, e Luochi di queſte Prouincie, che così anco lo debbiano eſeguire, che tale è noſtra volontà. Datum Neap. die 20. Menſis Aprilis 1610.

El Conde de Venauente.

Vidit Conſtantius Regens,

Vidit de Caſtellet. Regens. In Cur. 2. Principatus citrà, & Baſilicata.

Vnde niſi iuxta diſpoſitionem ſupradictarum prouiſionum greſſus ſuos dirigant Officiales, vtique Vaſſallorum grauamen non euitabunt, & in ſindicatu tenentur.

SVMMARIVM.

1 Barones poſſunt eligere Terram in Cameram reſeruatam, quæ exẽpta eſt ab obligatione hoſpitandi milites.

2 *Barones pro electione Terræ in Cameram reſeruatam ſunt in poſſeſſione aliquid exigendi à Vaſſallis.*

3 *Terra ſemel electa in Cameram, ſi alienetur, an remaneat Camera.*

4 *Barones grauant Vaſſallos, ſi patiãtur Cameras reſeruatas hoſpitari, & maximè ſi procurent ipſi, & teneantur ad intereſſe, & ſi non defendunt peccant mortaliter, num. 12.*

5 *Priuilegium rumpere non debet, qui aduerſus alios illud defendere tenetur.*

6 *Concedens priuilegium pecunia mediante illud defendere tenetur, vt concesſionarius vti poſſit.*

7 *Priuilegiatus dici nequit, qui priuilegio vti non poteſt.*

8 *Nullum, & inutile æquiparantur.*

9 *Priuilegium Cameræ non concedere, & conceſſum non defendere paria ſunt.*

10 *Factum non dicitur, quod ſuum non ſortitur effectum.*

11 *Confirmatio actus cum requiritur ad quaſi poſſeſſionem, electio non ſufficit abſque confirmatione ad quaſi poſſeſſionem.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi Barones patiantur hoſpitari Terras, quas in Cameras reſeruatas fecerunt.

GRAVAMEN CXLIV.

1 HAbent conceſſionem à Catholica Maieſtate Barones, vt ſinguli vnam Terram in Cameram reſeruatam poſſint eligere, qua electa redditur illa exempta ab obligatione hoſpitandi milites, vt in *cap. 32. Regis Catholici inter Capitula & Priuilegia Neapolis fol. mihi 61. & cap. 8. fol. 66.* & tradit *Surgens de Neapoli illuſtrat. cap. 23. nu. 42.*

2 Cumque pro huiuſmodi electione in Cameras reſeruatas Vtiles Domini ſtẽt in poſſeſſione recipiendi pecuniam à Vaſſallis, quod & licere multoties determinaſſe Sacrum Conſilium, & Regiam Cameram Summariæ referunt *Addentes ad Neapol. Illuſtrat. loco nuper citat. Vrſill. in Schol. ad Afflitt deciſ. 101. Camill. de Curt in diuerſ. feudal. fol. 36.* & nos diximus *forenſ. quæſt. 84. tom. 1.* vbi late de introductione huius Came-

ræ reſeruatæ verba fecimus, & vtilia
3 conglomerauimus ex occaſione diſcuſſionis Articuli, ſi terra ſemel electa in Cameram à Barone alienetur adhuc remaneat exempta ab hoſpitatione, vt fusè ibi eſt videre.

4 Ideo recepta pecunia ab Vniuerſitatibus pro tali effectu, & declaratis iam Terris Cameris reſeruatis, non debent pati Vtiles Domini, quorum gratia habent hoc priuilegium Terræ, vt & illæ hoſpitentur, pro vt & in dies videmus practicari à Baronibus malæ conſcientiæ, qui ne dum (vt tenentur) defendunt priuilegium Camerarum reſeruatarum, ſed & ipſi procurant hoſpitia
5 in illis, nec vident ex hoc grauare Vaſſallos, & ipſos eſſe obligatos ad omnia damna, & intereſſe, quia priuilegium rumpere non debet qui aduerſus alios illud defendere tenetur, *Argel. de legitimo contradictore, quæſt. 7. nu. 111.*

6 Notum eſt enim concedentem priuilegium pecunia mediante, illud defendere, & præualere facere teneri, vt & illo vti poſſit Conceſſionarius expediens reperire obligatur concedens, quia non ſufficit priuilegium concede-
7 re, niſi illo conceſſo deinde pariter & ipſum in ſuo robore faciat ſtare, aliàs eſſet habere priuilegium voce, non autem cum effectu, quod non iuuat; nam
8 priuilegiatus non poteſt dici, qui ſuo priuilegio vti nequit, nec priuilegium eidem ſeruatur, cùm ſit inutile, & nullum & inutile æquiperatur, *Caldas Pereira de nominat. ad emphiteuſ. quæſt 12. num. 19.* cum fuſius adductis *forenſ. quæſtion tom. 1. & in praxi elect. fori quæſt. 167. ſect. 2.*

9 Et paria ſunt non concedere priuilegium Cameræ, vel illo conceſſo
10 facere Terram hoſpitari, quia non dicitur factum, quod ſuum non ſortitur effectum, *l. 1. §. nihil ff. de inoffic. teſtam. l. ſi quis ſub conditione ff. de Teſtam. tutel. l. 2. § ſed & ſi ſint ſui ff. de ſuis, & legitim. hæred. l. ex conſenſu §. 1 ff. de apellat.*
11 *Surd conſil. 436. num. 14.* Vnde cum inter cætera requiſita, vt acquiratur quaſi poſſeſsio in electione ex vnico actu ſit neceſſaria confirmatio illius, & plerumque ſuum effectum ſoetit ſortita, electio etiam vera, & realis abſque hac confirmatione ad hanc quaſi poſſeſſionem non ſufficiet, vt poſt *Antiquiores notarunt Rip in cap. cum. Eccleſiæ Sutrina de cauſ. poſſeſ. & proprietat. Gõzalez in Reg. 8 Cancellariæ gloſ. 45 §. 2. num. 36. & ſeq. Cardin. Tuſc. practic. concluſ. lit. Q. concluſ. 34. Garzia de Benefic. part. 5. cap. 5. num. 67. & 99.*

12 Vnde niſi ipſi faciant omne poſſe, & adhibeant diligentiam poſsibilem, ne priuilegia Cameræ reſeruatæ infringantur, peccant mortaliter, ex regula quòd negligentia in iudice, Prælato, & alio ſuperiore, in his quæ facere tenentur ratione officij eſt peccatum mortale, *Nauarr. in cap. contrarium, num. 18. de pœnitent. diſtinct. 5. Coſm. in pragmatic. Sanctionum, in proæm. in verbo neglecta pagina mihi 35. Perez in l. 1. propè finem tit. 1 libr. 8. ordinam. fol. 4.*

Certum eſt enim, Vtiles Dominos debere Vaſſallos defendere, cùm ſint vti Patres, *Praſ. de Franch. deciſ. 541. num. 12. Mele in ſbol. ad Gizzarell. deciſ. 55. num. 29.* vbi quòd ſicuti Barones honorantur à ſubditis, ita debent reddere vices ſuas amando Vaſſallos vti filios, eorumque comoda procurando, *l. nam ſalutem ff. de offic. Præfect. vigil.* & non eis detrahere, aliàs nomen Dominorum habere non merentur, *Bal. conſil. 43. Crauett. conſ. 238.*

SVMMARIVM.

1 *Pragmatica 1. de Barbitonſoribus refertur.*

2 *Pœna impoſita contra curantes vulnera abſque quod referant Curiæ, non poteſt exigi ſi prætermittatur relatio de modico vulnere, & ſi exigatur Vaſſalli grauantur.*

3 *Obligatus denunciare percuſſiones ſanguinolentas, excuſatur non denunciando modicas ſciſſuras.*

5 *Medici, Chirurghi, Barbitonſores, & quæuis alia perſona non poſſunt vulnera curare, & medicare non facta relatione Regenti Magnam Curiam.*

6 *Pax non dicitur rupta ex leui offenſione, niſi poſſit ſequi maior offenſio, num. 6.*

Bullæ

7 *Bullę Clement. VIII. de largitione munerum pęna euitatur, quando Religioſi donant abſque licentia ſuorum Superiorum munuſcula aſcendentia ad valorem duorum aureorum.*

8 *Sacerdos omittens in conſecratione particulam (enim) conficit Sacramentum nec peccat mortaliter.*

9 *Leuitas materię excuſat à peccato mortali.*

10 *Sacerdos in conſecratione ſi ponat s pro x conficit Sacramentum.*

11 *Baptiſmus eſt validus, quamquam fiat in illa forma,* Ego te baptizo, In nomine Patrias, Filia, & Spiritua Sancta, Amen.

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi exequatur pęna contra Barbitonſores, vel Chirurgos, eò quia medicauerunt, nec fecerunt relationem Curiæ de Vulnenere modico,

GRAVAMEN CXLVI.

1 IN conformitatem Pragmatica 1. *de Barbitonſoribus*; ſolent Barones facere Banna pęnalia contra Chirurgos & Barbitonſores non reuelantes vulnera, & poſtea exigunt pęnam.

2 Pęna impoſita contra Chirurgos, aut Barbitonſores curantes vulnera, nec Curiæ relationem facientes exigi minimè valet, quando relatio de vulnere modico fuit prætermiſſa, quod ſi exigatur, vtique Vaſſallorum ſubintrat granamen.

3 Patet, inquam, quòd obligatus denunciare percuſsiones ſanguinolentas excuſatur, non denunciando modicas ſciſſuras, vt fundarunt *Riminal. Iun. conſ. 359. num 18. cum ſeq. libr. 2. Tiraquell. in tractat. de Iudic. in rebus exiguis, num. 33.* & recenter *Leo in deciſ. Rota Valentia 113. num. 16. libr. 1.* ſicque iudicatum in Magna Cur. Vicarię teſtati ſumus *libr. 1. quæſt. forenſ. queſt. 24* vbi plura pro corroboratione adduximus dando limitationem, & intellectum ad d. Pragmaticam Regni 1. *Rubr. de Chi-*

4 *rurg. & Barbitonſor.* qua cauetur, vt Medici, Chirurgi, & Barbitonſores, aliæue quæuis perſonæ nequeāt vulnera curare, & medicare, niſi prius facta relatione Regenti Mag. Cur. Vicariæ, & noſtram hanc opinionem in ſpecie refert nouiſſimè *Thor. in compend. deciſ. Regni in verbo Chirurgus tom. 2.*

5 Iuuat hanc partem, quia pax non dicitur rupta ex leui offenſione *Maſcar. de probat. concluſ. 1136. à num. 17. cum ſeq.* vbi allegat *Pariſ. conſ. 165. &*

6 *Bertazzol. conſil. 147.* dummodo tamen non poſſit ſequi maior offenſio, *Peguer. deciſ. 21. num. 6. Cardin. Tuſc. concluſ. 180. num. 15. lit. P. Guazzin. in tractat. de tregu. & pac. queſt. 47.*

7 Et euitantur pęnę Bullæ *Clem. VIII. de largitione Munerum*, quando Religioſi donāt abſque licentia ſuorum ſuperiorum munuſcula aſcendentia ad valorem duorum aureorum, vt poſt alios quos citat tutātur *Scortia in Bull. pontifſc Epithom. 158. theorem. 396. Filiuc. tom. 2 tract 34. cap 3. quæſt. 9. num. 65. Molfeſ. in ſumma Theolog. Moral. tract. 7. cap. 20. num. 86. tom. 1. Homobon. in examin. Eccleſ part. 1. tract. 7. cap. 30. quæſt. 123.* quos nouiſſimè reportat & ſequitur *Dian. reſolut. moral. part. 1. tract. de paupertat. Religioſ. Reſol. 5.* affirmans ita viuæ vocis oraculo declaraſſe *Clementem VIII.* Reuerendiſſimo Generali Sanctiſsimæ Religionis Societatis Ieſu, dicens *part. 2. tract. 3. miſcel-*

8 *lan reſol. 14. verſic. ſed ego*, Sacerdotem omittentem in conſecratione particulam (*enim*) conficere Sacramentum nec peccare mortaliter, nam ſine particula illa (*enim*) adhuc ſaluatur ſen-

9 ſus ipſius formæ, & leuitas materiæ excuſat à peccato mortali allegat pro ſua opinione *Henriq in ſumma lib. 8. cap. 16. num. 4 Koninch. de Sacrament. in 3. part. quæſt. 78. Artic 1. dubit. 2. num. 37. Suarez in 3. part tom. 3. diſp. 59. ſect. 1. & Cabret. in 3. part. de Sacram. quæſt.*

10 *60. Artic. 8. diſput. 2. num. 2.* idemque concludit, quando Sacerdos diceret Hic eſt enim Calis, ponendo s pro x *ex Pitigian. in 4. ſententiarum part 2. diſtint. 3. quæſt. 2. artic. 14.* ad inſtar in Baptiſmo concluditur, quando eſt adminiſtratum in hac forma. Ego te bapti-

baptizo *In nomine Patrias, Filia, & ſpiritua Sancta Amen*, nam & illud validum eſſe annuût vltra *ordinarios Summiſtas in verbo Batpiſmus Sotus in 4. diſtint. 1. quæſt. 1. Artic. 7. S. Anton. in 3 part. tit. 14. cap. 13. §. 3. & D. Thom. in 3. part. quaſt. 60. Artic. 7. ad 3.*

SVMMARIVM.

1 *Vſus paſcendi, vel lignădi, & aquã accipiendi in montaneis Baronum non poteſt denegari Ciuibus.*

2 *Conceſſio facta Baronibus Terrarũ cum Montaneis aquis, & ſimilibus, abſque vlla ſeruitute, & cum pleno dominio, non priuat Ciues, vt illis vſum habeant, & quare num. 7.*

3 *Vſus venit de natura rei, & Ciues in illo habent intentionem fundatam.*

4 *Verbum (liberè) includit onus naturale, quando ineſt rei.*

5 *Euictio veniens ex natura rei non comprehenditur ſub quauis verborum forma.*

6 *Dictio (liberè) non excludit exceptionem prouenientem ex natura actus, & ex ſubiecta materia.*

7 *Conceſſio montanearum cum aquis abſque onere ſeruitutis, non excludit illam, quæ prouenit ex natura rei, & victu naturali.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi ſub prætextu, quòd Barones habeant conceſſionem Terrarum cum Montibus, Aquis, & alijs ſimilibus liberas à ſeruitutibus, & pleno iure in eis vſum habere non permittantur.

GRAVAMEN CXLVII.

1 PRo coronide ſupradictorum in *grauam. 32. tom. 1.* ne dum liceat recantare vſum paſcendi, aut aquam accipiendi, vel lignandi Ciuibus in Montaneis Baronum nullo iure denegari poſſe, vt apud *Couar. practic. quaſt. cap. 37.* & penès *Antibol. in ſuo tract. de Muneribus.*

2 Verum etiam erit quoque conceſſum figere pedes, & firmare concluſionem, vt generalis, & fauorabilis conceſsio Terrarum cum Montaneis, Aquis, & ſimilibus abſque vlla ſeruitute, vlloque onere, ſed cum pleno dominio, & iure non eximat ipſos Barones, quin non teneantur pati, vt Ciues & Vaſſalli in illis vſum habere poſsint, & valeant, vt pulchrè quidem fundat *Anna* ad fauorem Vniuerſitatis Lauri contra eius Marchionem *in allegat. 48.*

3 Siquidem vſus venit de natura rei, & in illis ciues habent intentionem fundatam, vnde conceſſa terra Baroni vna cum Montibus, & Aquis non excluduntur Ciues ab vſu prædicto, *Luc. de Penna in l. vſum Aqua C. de Aquaduct. lib. 11.*

4 Nec verbum illud (libere) includit onus naturale, quod ineſt rei, *Gozzadin conſil 58. num. 22. & conſil. 91. num. 7.* & ante eum *Iaſon. in l. 1. num. 12. C. de Sacroſ. Eccleſ.* ſequitur *Rota in vna Paduana Mercimonij coram R.P.D. Pirouano,* vbi etiam adducit in ſimili, *Gloſ. in l. ſi*

5 *familia C. famil. herciſcund.* affirmantem non cenſeri excluſam euictionem prouenientem ex natura rei ſub quauis verborum forma.

6 Et dictio (liberè) non excludit exceptionem prouenientem ex natura actus, & ſubiecta materia, *Seraphin. deciſ. 516. num. 4. & deciſ. 576. num. 4. Farinac. in practic. crimin. quaſt. 24. num. 82. quos ſequitur Barboſ. in Remiſſ. DD. de Dict. & Clauſ Dict. 164. num. 9.*

7 Indè quamuis conceſsio montanearum, & aquarum ſit libera & abſque onere ſeruitutis, non poteſt excludi illa veniens ex natura rei, & victu naturali tali modo, vt ſententia declarans illas liberat à ſeruitute minimè comprehendat vſum Ciuium, qui non iure ſeruitutis, ſed victus petitur, & ideò exceptionem rei iudicatæ quatenus per Regiam Cameram Summariæ fuerit lata ſententia, declarando Montaneas ſpectare Marchioni Lauri liberas à quocumque onere ſeruituris per Vniuerſitatem prætenſæ non procedere, quando pro par-

parte Vniuerſitatis non iure ſeruitutis, ſed victus actio proponeretur vt latius apud *Annam cit. alleg. 48.* vide eum, & non pigebit, quia latè & multum lepidè loquitur.

Quare ſi contrarium attentare Vtiles Domini præſumpſerint, vtique Vaſſallos grauabunt.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, ſi cogantur dare Baronibus vuas, fructus, vel caules, & ſimilia, quæ habent in ſua poſſeſſione, & num. 2. & 3.*

4 *Non iure facta dicuntur, quæ contra voluntatem agentium exiguntur.*

5 *Officiales, & habentes prohibitionē aliquid accipiendi, nec à ſponte dantibus accipiunt.*

6 *Medicus à publico ſalariatus cum pacto quòd non debeat petere premium ab infirmis, nec à ſponte dantibus recipere poteſt, & quid poſt reſtitutam infirmo ſalutem, affirm. num. 7.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauautur, ſi cogantur dare Baronibus Vuas, Fructus, vel Caules, Induias, & ſimilia, quæ habent in eorum poſſeſſionibus.

GRAVAMEN CXLVIII.

1 CVm conqueſta eſſet in Sacro Regio Conſilio, & coram Conſiliario Polo Commiſſario deſtinato Vniuerſitas Terræ Veggiani contra eius Baronem, quòd tempore vuæ, & fructuum quotidie per circulum nūc vuas, & modò alter cogebatur dare caniſtrū ficuum, vuarum abſque pretio aliquo fuit prouiſum abſtinere debere.

2 Et quia conquerebantur pariter quotidie ab eodem Barone mitti Baiulum in Vaſſallorum poſſeſſionibus ad colligendos caules, & aliàs herbas neceſſarias ad victum abſque ſolutione prætij fuit pariter prouiſum, vt abſtineret à contentis in grauamine.

3 Et ad inſtantiam Vniuerſitatis Terræ Controni, cùm idem grauamen eſſet porrectum contra eius Baronem per Regium Conſiliarium Petrum Paulum Theodorum Commiſſarium deſtinatum fuit mediante decreto prouiſum eidem Baroni licere id agere inuitis Dominis pęnès de Ferrarij Actuarium, ſicque inſuper decretum reperio contra Vtilem Dominum Terræ Pratæ, vt in Figliolæ in proceſſu fol. 526.

Ita quod grauamen reputatur, quando Barones cogunt ſubditos ad præſtandos eis fructus vuas, & alia ſimilia, abſque alia ſolutione, prout fuit declaratum ad inſtantiam Vniuerſitatis Terræ Sancti Gregorij contra Baronem pęnès Iubenum Actuarium, apparet inquam, ibi fuiſſe factam prohibitionem Baroni id facere patiatur.

Voluntaria ſiquidem huiuſmodi præſtatio debet eſſe, & non coacta, vnde quando Ciuium, & Subditorum ceſſat voluntas proinde ſubintrat grauamen, quia non iure facta dicuntur, quæ contra voluntatem agentium exeipiuntur, *Rota in vna Romana Caſtri coram R. P. D. Remboldo.*

5 Non nego tamen dari caſum, in quo nec à volente dare quis poſſit recipere vt videmus in Officialibus habentibus prohibitionem nè accipere valeant, nā & illi nec à ſponte dantibus recipere poſſunt, *Reg. Rouit. in Pragmatic. 1. de Muner. Official.* vbi reportat *Couarr. in cap. in quamuis, part. 2. §. 3. de pact. in 6.* videndus etiam *Miſinger. obſeruat. 75. centur. 2.*

6 Ad inſtar Medici ſalariati de publico ex conditione, ne debeat petere præmium ab infirmis, nam non poteſt illud recipere nec à ſponte dantibus, vt per *Auil. in cap. 1. Prætor in gloſ. Nilleuaran num. 8. Azeued. in l. 8. num. 2. tit. 6. lib. 3. nouæ Recopilat.* ſed poſſe tamen poſt reſtitutam ſalutem ab infirmo ſpōte oblata ſuſcipere ſcripſerunt, *Mathienſ. in dialog. Relator. cap. 25. num. 3. & Altamiran. de viſitat. in verbo etiam qualitercumque num. 24.*

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Salarium Officialibus non eſt ſoluendum, ſed retinenda tertia pars pro ſindicatu.*

2 *Pragmatica* 1. *de ſindicat. Official. re cenſetur, qua in Regno Barones retinent tertiam partem ſalarij conſtituti Officialibus pro ſindicatu, & quid ſit faciendum in caſu contrarij recenſetur.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando tertia pars ſalarij conſtituti Officialibus ſoluitur à Baronibus, antequam pareant Sindicatui.

GRAVAMEN CXLIX.

1 Inter cętera grauamina porrecta in Sacro Regio Conſilio pro parte Vniuerſitatis Ciuitatis Theani contra Illuſtriſſimũ Principem Hoſtiliani Vteiem Dominum, fuit & iſtud, quòd Aerarij præfati Principis ſoluebant ante tempus ſalarium Officialibus, & Gubernatoribus dictæ Ciuitatis prouiſionem integram, ob quod Vaſſalli tempore Sindicatus non habebant quomodo potuiſſent recuperare illud ad quod præfati Officiales fuiſſent condemnati, vndè nomine ipſius Ciuitatis petebatur mãdari taliter eſſe ſoluendam dictam prouiſionem, vt tertia pars remaneat pęnès Aerarium ad finem prædictum, & extitit prouiſum eſſe ſeruandam Regiam Pragmaticam.

2 Habemus inquam, in Regno ſanctionem particularem regiſtratam in *Pragmatica* 1. *ſub Rubric. de ſindicat. Official.* id mandantem, cuius verba ſunt quæ ſequuntur.

Et vt Officiales cautiùs in iuſtitia adminiſtranda procedant, volumus quòd de vltima tertia ſalarij ipſorum nihil percipere poſſint, niſi poſt finitum ſindicatum, & abſolutionem obtẽtam, dictamque tertiam partem ſalarij, ſiue prouentuum, vndè ſalarium ſoluitur, ponendam eſſe loco depoſiti pęnès Camerarium loci ad opus Officialis, ſi abſolutus fuerit, aliàs ad opus eorum, qui contra eum ſententiam obtinuerint, & Officialis, qui contrafecerit, integrum ſalarium perdat, & ſi aliter fuerit ſindicatus abſolutus, pro non abſoluto habeatur.

SVMMARIVM.

1 *Vuas comedere in vineis eundo non eſt damnum dare, etiam non data neceſſitate in comedente, num.* 2.

3 *Viatori prohibens ſtatutum comedere vuas in agro alieno inualidum eſt, & contra ius Diuinum.*

ARGVMENVM.

Vaſſalli grauantur, ſi exequantur, & cogantur ſoluere pœnam eò quia itinerando Vuas, & Fructus in alienis prædijs comederint.

GRAVAMEN CL.

1 Non poſſunt abſque grauamine moleſtari Viatores, & exequi, ac pignorari, & condẽnari ad pęnam, ſi in alienis agris, & vineis vuas, ac fructus comederint, quia non dicuntur in tali caſu damnum dare *Gratian. forenſ., diſcept. tom.* 1 *cap.* 80 *num.* 16. affirmans id eſſe licitum etiam iure diuino, quamuis non vrgeret neceſſitas, qua extante licita eſſet quoque illorum aſportatio, vt per *Cap.* 13. *Deutheronom. in verb. ingreſſus cap.* 16. *quæſt.* 3. *cap. diſcipulus diſtint.* 5. *de conſecrat. Ripa in l. damnum col.* 3. *ff. de damn. infecti. Cagnol. in l. quæ propter num.* 6. *de Reg. Iur. Felin. in cap. omnes num.* 31. *de conſecrat. Cepoll. de ſeruit. Ruſtic. præd. tit. de Meſſ. & Vindemia cap.* 20. *num.* 3. vbi teſtatur ſic ſeruari

uari de conſuetudine.

2 Nec eſſe attendendam neceſſitatem in comedente vuas in vinea alterius fundauit *Couarr. practic. quaſt. cap. 37. num. 7.* dicens id eſſe priuilegium viatoris *Alber. in l. fin. C. ad l. Aquil.*

3 Ita quod inualidum reputari ſtatutum prohibitiuum viatoribus comedere vuas in alieno agro tamquam contra ius diuinum tutatur *Surd. in tractat. de Aliment. tit. 8. priuileg. 38. num. 8.* quem referendo ſequitur *Gratian. mox alleg. cap. 80. diſcept. forenſ. num. 9.*

Sed mihi ſuaptè ſuaderem ſupradicta intelligenda eſſe reſpectu illorum, qui intus prædia fructus comedunt, at ſecus ſi extra illos aſportarent.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, ſi de compoſitionibus, prouentibus, & pœnis liquidationis Inſtrumentorum, & incuſationibus obligationum non fiat gratia de medietate.*

2 *Regens Cancellariam in Regno facit gratiam de medietate pęnæ, & ſtante paupertatis fide de tota quãtitate.*

Sed quid ſi quantitas eſſet magna, num. 3.

4 *Retractari nõ debet factum, id quod non eſt de prohibitis fieri.*

5 *Oculi ſunt habendi ad pauperes.*

6 *Principis officium eſt habere protectionem pauperum.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi de ompoſitionibus, Poue ntibus, & pœnis liquidationis inſtrumentorum, & incuſationis Obligationum nõ fiat gratia de medietate.

GRAVAMEN CLI.

1 IN caput grauaminis fuit datum contra Illuſtr. Marchionem Sancti Erami pro parte Vniuerſitatis, & Ciuium dictæ Terræ, eò quia de pęnis liquidationis Inſtrumentorum, Incuſationis obligationum exigebatur ad rationem decem pro centum, nec volebat facere gratiam de medietate, ob quod habito recurſu ad cauſæ Commiſſarium Regium Conſiliarium Cæſarem Vitellium die 16. Menſis Maij 1585. fuit per eumdem prouiſum eſſe ſeruandum pro vt in Magna Curia Vicariæ pęnès de Mondellis Actorum Magiſtrum.

Et aliàs cum idem accidiſſet caſus trutinandus inter Vniuerſitatem Terræ Sancti Gregorij, & Baronem iuxta ſupradicta fuit decretum per eumdem Regium Conſiliarium Vitellium Commiſſarium deſtinatum die 27. Menſis Ianuarij 1574. vt in Banca de Iubeno deinde Cantone.

Pro cuius grauaminis comprobatione, ne pigeat videre ſi conferant, quæ nuper diximus *tom. 1. Grauamin. 177.* quæ ſi apta reperies applicabis ad tui commodum, illiſque vtere.

2 Videmus, inquam, in ſimilibus in hac Ciuitate Neapolis per vnum ex Regentibus Collateralis Conſilij fieri gratiam medietatis indiſtinctè, & ſtante fide paupertatis non vna vice obtinui gratiam pro tota quãtitate ab Illuſtriſſimo Marchione Corleti D. Regenti Fuluio Conſtantio bonæ memoriæ.

3 Et ſi quando quantitas eſſet magna, & forſitan excedens centum aureos ſoleat obtineri gratia pro tota quantitate coniunctim ab omnibus Dominis Regentibus, & ſic per Collaterale Conſilium, licèt non aſſeuerem, quòd ſi vnus ex Dominis Regentibus illam de facto impartiatur non valeat gratia.

4 Non eſt enim id de prohibitis fieri, & conſequenter dum factum reperitur eſt approbandum, ex regula quod retractari non debet factum, quod non eſt de prohibitis fieri.

5 Eoque maximè, quia id tendit in vtilitatem pauperum, ad quorum commo-
6 dum ſemper ſunt oculi habendi, & Principum Officium eſt illorum habere protectionem *cap. 1. & 2. 87. diſtinct. cap. ab Imperatoribus 23. quaſt. 5. cap. Regum 23 quaſt. 5. vbi gloſ. & Gemin. cum Archidiacon.*

SVMMARIVM.

1 *Peregrinanti, & in viam manenti licet capere herbam.*

2 *Animalibus tranſeuntibus per viam publicam, ne dum quando ad alia loca recto tramite non diuertunt, ſed etiam propè viam ipſam herbas alienorum agrorum comedunt, herbas alienorum agrorum comedere licet.*

3 *Vaſſalli grauantur, ſi cogantur ſoluere pęnam eo quia eorum animalia tranſeuntia per viam publicam propè illã herbas alienorum agrorum bannitorum comedunt.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi cogantur ſoluere pęnam, eo quia eorum animalia tranſeuntia per viam publicam, propè illã herbas alienorum Agrorum bannitorum comedunt.

GRAVAMEN CLII.

1 Licere capere herbam peregrinanti, & in via manenti pro equo elicitur ex *cap. 1. § fin de pace tenend. & eius violator. & tradit Roman. ſing. 234. quem refert, & ſequitur Gratian. forenſ. diſcept. cap. 80. num. 20. tom. 1.*

2 Et eſſe licitum animalibus tranſeuntibus per viam publicam, ne dum quando recto tramite ad alia loca non diuertunt, ſed etiam propè viam ipſam herbas alienorum agrorum comedere, patet ex *d. cap. 1. § fin. de pac. tenend.* vbi *Andr. & alij* & de Iure Regni eſt ſancitum per *Conſtitut. Incip. Cum per partes Apulea, Roman ſing. 234.* & ibi *Addit. Capoll. de ſeruitut. Ruſtic. prædiorum tit. de ſeruitut. Iur. paſcend. num. 12.*

3 Vnde tam de Iure communi, quàm Regni non poſſe Barones per viam publicam tranſeuntia animalia prohibere, ne dum quando recto tramite ad alia loca non diuertunt, ſed cum propè viam herbas alienorum agrorum comedunt, tutatur *Staiban. conſil. 91. à nu. 8. cum ſeq.* dicens *num. 12.* per Regiam Cameram Summariæ paſſim prohiberi, non debere moleſtari animalia per publicam viam tranſeuntia, aut ab eis aliqua ratione aliquid exigi, dummodo aliena Territoria, vel Baronis non ingrediantur, & in eis mouentur, ſicque refert præcisè prouiſum, & declaratum per idem Tribunal, in cauſa Magnifici Baronis Briſegnæ cum Ciuitate Litij.

Hinc ſi contrarium attentaretur, vtiq. Vaſſallorum oriretur grauamen, quia eſſet contra ius commune, & Conſtitutionum Regni, vt annuit idem *Staiban. in conſil. 91. ſub num. 11.*

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, quando in Baronalibus molendinis tapetis, battinderijs, & ſimilibus iuxta ordinem quo venerunt eorum frumenta non molantur, & num. 9. fallit, vt num. 11.*

2 *Prior in tempore potior eſt in iure tam in agendo, quàm in excipiendo, num. 3.*

4 *Prius deſcriptus debet præcedere vti dignior.*

5 *Inter obtinentes eamdem dignitatem, ille prius anteponendus eſt qui prius illam habuit.*

6 *Prior denominatus cenſetur magis dilectus.*

7 *Prior prouiſus eſt præferendus etiã ſi prioritas ſit in puncto.*

8 *Gratias pares ſi duo habuerint præferendus eſt qui præuenit præſentando gratiam coram exequutore.*

10 *Aduocatus qui à duobus recipit ſalarium, ſi inter eos lis oriatur vni eorum ſeruire debet.*

12 *Sacerdos maioris qualitatis debet prius celebrare, quamuis poſterius venerit in Eccleſiam, data conſuetudine quòd prius veniens prius celebret, ratione qualitatis perſonæ.*

A R.

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando in Baronalibus Molendinis, Tapetis, Battinderijs, & ſimilibus iuxta ordinem, quo venerunt eorum frumenta molantur.

GRAVAMEN CXLIII.

1 QVando Barones habent Molendina, Tapeta, Battinderia, & ſimilia ad quæ Vaſſalli tenentur accedere, & fuerit ſolitum granum, & oliuas illius triturari, qui primò venit, ita quod ſecundùm ordinem, quo accedunt expediantur Ciues, ſi deinde qui vltimò veniunt prius expediantur, & qui prius venerunt vltimi ſint, vtique grauamen infertur.

2 Qui primò enim venit dicitur occupaſſe locum, & ideò ipſe perprius erit expediẽdus ex regula, vt prior tempore potior ſit in iure, *l. qui balnei in princ. & l. potior in princip. ff. qui potior. hab. l. ſi fundum C. eod. cap. qui prior de Reg. Iur. in 6. exornant Dueñ regul. 198. Maſcard. de probat concluſ. 1228. Donel. de pignor. caſ. 12. D. Rice. collectan. deciſ. 473. Card Tuſc. concluſ. 465. lit. P. Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. libr. 21. tit 22.* quodq. procedit tam in agendo, quam in excipiendo, *l. creditor qui prior l. 2. in princip ff. qui potior in pignor. Ripa in l. priuilegia num. 18. ff. de priuileg. creditor. Girond. de priuileg. ſeu exempt, explicat num. 352.*

4 Congruit, nam prior deſcriptus debet præcedere vti dignior, *l. 1. ff. de Albo ſcribend. Pariſ. conſ. 38. num. 1. vol. 4. Peregrin. conſil. 3 num. 60. lib. 1.* quos referendo ſequitur *Mar. Antonin. var. reſolut. libr. 1. reſolut. 81. num. 1.* inde inter
5 obtinentes eandem dignitatem ille prius in honoribus, præcendentijs, & prærogatiuis, erit anteponendus, qui prius habuit illam, vt in *l. 1. C. de Conſul. libr. 12.* vbi latè *Regens Conſtantius*, qui plura in tali materia conglomerat, & fusè *Reg. Tapia deciſ. ſuprem. Ital. ſinat. 21.* vbi ad latitudinem loquitur.

6 Inde deſcendit Regula, vt prior denominatus cenſeatur magis dilectus, *l. ſi communis ſeruus ff. de ſtipul. ſeru. cap. ſi quis de elect. in 6. Menoch. de præſumpt. libr. 4 præſumpt. 16. Cardin. Mantic. de coniectur. vltim. volunt. libr. 6. tit. 11. num. 13.*

7 Et prior prouiſus eſt præferendus poſteriori, *Ripa de cauſ. poſſeſ. & proprietat. Reſponſ. 3. num. 2* etiamſi prioritas ſit vnius puncti, vel momenti, nam illa dat præuentionem, *Caſſador. deciſ. 20. num. 1. in fin. Menoch. de arbitr. Iudic. caſ. 48. num. 3 Decian. conſil. 109. num. 22. libr. 2. Rot. Roman. deciſ. 19. num. 2. cum ſeq part. 2. diuerſ. Cardin. Tuſc. d. concluſ. 465 lit. P. D. Loret. de Franch. Epiſcopus Capritan. in controuerſ. inter Epiſcopos & Regulares, & inter Regulares & laic. pag. mihi 19. verſic. ad nonum.*

8 Hinc gratias pares ſi duo habuerint, ille præfertur qui etiam in puncto præuenit in præſentatione ſuæ gratiæ coram executore *cap. capitulum de reſcript. Gonzalez in Reg. 8. Cancellariæ §. 3. progm. num. 18.*

Ita quòd Vicenda, vel vt ſolet vulgò dici (la Verita) non poteſt eripi primo venienti, & locum occupanti.

9 Quare cum ratione coram Ferdinando Fornario Commiſſario deputato conquerebatur Vniuerſitas Vallis Vitulani, dum Tapetarij, qui tenebant tapeta ſui Baronis pro macinandis oliuis, & oleo conficiendo, prius ſeruiebant illis qui vltimò, quam qui prius venerant, contra antiquum ſolitum, & proinde obtinuerunt decretum, eſſe ſeruandum ordinem, vt primò accedens ad Tapetum expediatur, & hoc ſub die 11. Aprilis 1581. & ita etiam reperio prouiſum per Regium Conſiliarium Vitellium ad fauorem Vniuerſitatis, & Ciuium Terræ Valuæ contra Baronem, vt in Banca de Mondellis, & alias pro Vniuerſitate Terræ Poſtilioni contra vtilem Dominum ſuum apud Actuarium Figliolam exiſtente Commiſſario Regio Conſiliario Gonzaluo Bermudez.

10 Confert, quia Aduocatus, qui a duobus accipit quolibet Anno ſalarium pro patrocinio præſtando in eorum cauſis ſi in lite vna inuicè dicti ſint contrarij tenetur patrocinare pro illo, qui prius ſalarium ſibi conſtituit *Roland. conſ. 44. num. 24. vol. 2. Alex. conſ. 118. num. 15. & 16.*

16.vol.5.Caraſc.in explicat. ad leges Re*copilat.cap.10.num.31.& 32. Azeued. in l.8.tit. 16.lib.2.noua* Recopilat.*Hiſpan. Oter diuerſ.quaſt.Iur.cap.31.part.2.*

11 Cœterùm non deſinam aduertere, quòd ſi frumentum alicuius habentis aliquas prærogatiuas eſſet aſportatum poſterius,poſſet moli, nec ſubintraret grauamen,quia ceſſat tunc ordo ratione qualitatis perſonæ.

12 Prout in ſimili ſic videmus in Eccleſiijs, in quibus celebrantur Sacrificia Miſſarum, nam admittuntur perſonæ alicuius qualitatis maioris etiam illis, qui primò venerunt,quamuis regulariter exiſtat conſuetudo vt Sacerdotes illi prius ad celebrandum per Sacriſtas admittantur,qui prius venerunt, & videmus practicari in hac Inclita Ciuitate Neapolis.

SVMMARIVM.

1 *Iudex pęnas arbitrarias an poſſit extendere ad mortem incluſiuè antiqua eſt quæſtio.*

2 *Iudex in arbitrarijs pęnam mortis eligere non poteſt, niſi qualitas facti, & atrocitas delicti id expoſcat.*

3 *Vaſſalli grauantur ſi quando pęna eſt arbitraria extenditur vſque ad mortem.*

4 *Inferiores inconſulto Principe pœnã arbitrariam non poſſunt extendere vſque ad mortem incluſiuè.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi quando Pęna eſt arbitraria extendatur vſque ad mortem.

GRAVAMEN CXLIV.

Occaſione huius grauaminis neceſſe eſſet illam aggredi diſceptationem, ſi in arbitrarijs pœnis Iudex poſſit illas incluſiuè vſque ad mortem extendere.

1 Sed quia antiqua eſt quæſtio, & à multis non infimi nominis Iure conſultis agitata, vt præ cæteris *Menochius de arbitrijs iudicum quaſt. 86. Cardinalis Tuſcus concluſ.112.lit.P.Farinac. in practic. criminal. in titulo de delictis quaſt.13.à num.34.cum ſequent. Viuius in ſilua communium opinionum concluſ. 417.* ideo illorum remiſſione contentus fimbrias non laxabo, ſed lento paſſu meabo.

2 Vnde ſimpliciter iuxta communem, & magis receptam ſententiam firmo regulam ex *cap.* de cauſis,ibi, (ſecundùm tuum arbitrium) *de officio, & poteſtate Iudicis* debere in arbitrarijs pęnis Iudicem mortis pęnam eligere non poſſe Salazar *de vſu, & conſuetudine cap.5.à num. 7.* Perez in ordinationes Regias Caſtellæ *libr.1.tit.2.l.4. gloſ. el que lohixiere, Viſcont. in concluſionibus iuris in verbo pæna Iudici arbitraria.*

3 Vbi quòd pęna quando eſt arbitraria non poteſt extendi vſque ad mortem,niſi qualitas facti id expoſcat, *Clar. in §.final.quaſt.83.* Caballus *reſolutione criminali caſ. 92. Præſes de Franchis deciſ.504.* vbi refert iudicatum per *Magn.Cur.Vicar.& Sacr.Conſil.* ob atrocitatem,& immanitatẽ delicti fuiſſe extenſum arbitrium vſque ad mortem naturalem incluſiuè, quod & repetit *deciſ.433.D. Riccius collectan.deciſ.559. in fin.ex Peguer.deciſ.Rot.Cathalon.* 84.

4 Ita quòd ſi indiſtinctè id contra Subditos practicetur eorum grauamen vtique non poteſt euitari.

5 Quinimo ſi Baronales Officiales habentes arbitrium, ad mortem vſque illud extẽdere vellent, certè grauarent, cum tale arbitrium ad mortem extendi nequeat ab inferioribus non conſulto Principe, *Caualcan de Brachio Regio part. 4. num. 26. Intrigliol. deciſ. 91. num.9. Farinac.allegata quaſtion, 17. num, 58. Burgia de modo procedendi ex abrupto quaſt.23.num.274.* quos nouiſſimè refert, & ſequitur *Giurba conſil. cremin.73.num.18.*

Vnde abſtineãt,qui iudicare debent à tali extenſione,quia grauant.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Pęnæ tres ob cauſas à legibus delinquenti ſtatutæ ſunt.*
2 *Reipublicæ expedit corruptos homines à tramite deuios in viam retrahere pęnis.*
3 *Impunitas eſt inſolentiæ mater, impudentiæ radix, & tranſgreſſionis nutrix.*
4 *Nocet bonis qui parcit malis.*
5 *Magiſtratus munus circa quæ verſetur.*
6 *Virga iuſtitiæ nec precibus, nec lacrimis commiſerationis deflectenda.*
7 *Indulgens vni indigno plurimos facit ad prolapſionis contagium labi.*
8 *Latroni ætatis, matris, filiorum, vel vxoris cauſa non indulgendum.*
9 *Neceſſarium eſt puniri malos.*
10 *Multitudo neceſſitati potiùs, quàm rationi, pęnis potius quàm honeſtati parent.*
11 *Reſpublicæ florent, quando Ciues pęnarum metu à malo abſtinent, & beneficiorum premio imitantur ad bonum.*
12 *Reſpublica pęnis & præmijs continetur.*
13 *Iudicia ſeuera vbi non exercentur, ingenia corrumpuntur.*
14 *Platonis lex refertur libr. 9. de legibus, & laudatur.*
15 *Delicta pretio remitti non debent, & quare, num. 16.*
17 *Pęna debet correſpondere delicto, & num. 21.*
18 *Leuia leuibus comparantur, nec ferula gladio digna eſt,*
19 *Iudex ex legis præſcripto iudicare debet, nec legitimam pęnam excedere, imò minorem eligere.*
20 *Factorum diuerſitas pęnarum diuerſitatem exigit.*
22 *Pęna exagerari non debet, quando habet certos fines ex delicto.*
23 *Iudex noua genera pęnarum imponere non poteſt, & recedere ab impoſitis.*
24 *Iudex poteſt ex cauſa minuere pęnam, & mitiorem ſententiam dicere.*
25 *Iudex in minuendis pęnis quæ attendere debeat.*
26 *Pęna aut certa & ordinaria, aut arbitraria, & extraordinaria.*
27 *Iudex in ſententia debet ſequi pęnas à legibus conſtitutas, neque illas temerè poteſt ſuo arbitrio minuere, aut augere, aliàs grauat.*
28 *Iudex non debet eſſe mitior lege.*
29 *Iudex arbitrari quando poſſit.*
30 *Pęna ordinaria quæ dicatur, & quę extraordinaria, num, 31.*
32 *Iudex ſuccedit loco legis in pęnis arbitrarÿ, & vocatur Princeps.*
33 *Dictio (quaſi) in pęnis infligendis importat pęnam arbitrariam.*
34 *Pęna grauiſſima quando indicitur, de qua intelligatur.*

ARGVMENVM.

Vaſſalli grauantur ex augmento pœnarum, vel ex illarum variatione, quando ſpecificè reperiuntur à legibus, vel Pragmaticis, & Statutis Municipalibus impoſitæ.

GRAVAMEN CLV.

SVmmus, ille vir *Plato* dicebat, tres ob cauſas à Sanctis legibus pœnas delinquentibus fuiſſe ſtatutas, prima eſt ob ipſiusmet delinquentis emendationem; Secunda vt parti offenſæ fieret aliqua iniuriæ compẽſatio, tertia vt exemplum probaretur, quo alij a malefaciendo deterreantur.

2 Expedit enim reipublicæ corruptos homines à tramite deuios in viam retrahere pœnis, & quando perditis illis nihil ſoluta pęna proderit, cedet tamen

in alium commodum qui illius pęnę admonitione temperantius viuent vt inquit *Sot. de iuſtit.& Iur.quaſt.2.art. 2. in fine libr.1.*

3 Et è contra impunitas eſt inſolentiæ mater,impudentiæ radix , & transgreſſionis nutrix ſecundum *D.Bernard.libr. 3.de conſiderat.*

4 Hinc dicebat *Seneca* nocet bonis,qui parcit malis .

5 Et ideo Magiſtratus debet furta cohibere adulteria punire;impios de terra perdere,parricidas,& peierantes viuere non ſinere,nec filios ſuos ſinere impia agere, vt dixit *Diu. Ciprian. de abuſion. Seculi* .

6 Immo nec præcibus , nec lacrimis commiſerationis vlloue modo virgam iuſtitiæ rectitudine deflectendam , quominus Iudex pęnam legibus ſtatutum in reos criminum exequntur , alioquin iniuſta eſſet miſericordia *ad tex in cap. eſt iniuſta 23 quaſt.3.*

7 Siquis itaque latronem filijs deprecantibus motus , & lacrimis coniugis eius inflexus abſoluendum putet , cui adhuc latrocinij aſpiret affectus nonne innocenter tradit exitio qui liberat multorum exitia cogitantem nonne
7 cum vni indulget indigno, plurimos facit ad prolapſinis contagium prouocari ? pro vt habetur *Deuteronom. cap.19.*

8 Et *Origen.homil.9.cap.13. Hieremiæ* dixit,habeat Iudex propoſitam quietem Ciuitatis , & pacem genti cui præſidet prouideat,huic ſi offeratur latro honeſta forma , ætate ſatis integer , ex alio latere mater , expenſis crinibus deprecetur,vt ſenectuti ſuæ miſereatur, & ex alio vxor ne virum ſuum interficiat, lacrimabili voce deploret , circumſtent & paruuli liberi cito orbi futuri, quid faciet Iudex ? miſerebitur latroni an non ? quid in communi expedit Ciuitati ? Si miſertus fuerit, reuertetur homicida ad ſcelus priſtinum,ſin vero in Iudiciaria ſeueritate permanſerit vnus homo, interibit , & vniuerſo populo prouidebitur .

9 Neceſſarium enim eſt vt huiuſmodi pęnis, & mulctis puniãtur mali,ſi nocẽtes eſſe voluerint , aut emendentur ſi per negligentiam aliquid admiſerint vt dixit *Senec.libr.1.de ira cap.10.*

10 *Vnde Ariſtotel.10. Ethicor. cap. vlt.* inquit,quod hæc eſt multitudinis conditio,vt neceſſitati potius,quam rationi, & pænis,quam honeſtati pareãt;ideoq; inſtar iumentorum animaduerſionibus, ac pænis cohercendi,& in officio continendi ſunt .

11 Hinc florentes,& beatæ fiũt Reſpublicæ , quando Ciues omnes pænarum metu à maleficijs abſtinent , & beneficiorum præmijs innitati officium facere ſtudeat,vt dixit *Demoſten.aduerſ.Leptin.*

12 Reſpublica vero duabus rebus continetur pænis nimirum , ac præmijs , & vbi nulla ſæuera Iudicia exercentur,etiã bona ingenia corrumpuntur , vt tradit
13 *Iſocrat.in Auropag.*

14 Et ob id merito lex illa *Platonis* laudatur *lib.9.de legib.* ne impune quicquã cuiquã eſto,exitio, carcere, verberibus, infamia,ære,capite ſontes puniantur .

15 Nec pretio delicta remicti debent , quia peſſima res diceretur multaq; in-
16 cõmoda reipublicę prouenirent *ad tex. in Auth.vt Iudic.ſine quoq; ſuffrag. §.1.*

17 Pæna igitur debet corriſpondere delicto,& ideo ab eius qualitate Iudex excedere prohibetur *l.reſcriptum,& l. heres ff.de his quib.vt indign. c.quæſiuit de his qu. fiunt à maior. part.capitul.c.non afferamus 24.q.1.*

18 Vnde *Diu.Hyeroni.contra Pelagi.* ait leuia leuibus comparantur, nec ferula eſt gladio digna,& *Budeus in annotat ad Pandect.in l.vlt.ff. de Senator.* dicit ne-
19 ceſſe eſſe Iudices ex legis pręſcripto iudicare,nec legitimam pænam excedere, immo minorem eligere *ad tex. in l. interpretatio ff. de pęnis* put aduertit *Reg. Valenz. in conſ. 91. num.48.tom.1.* diuerſitas.n.factorum pænarum diuerſita-
20 tem exigit *l.ſi ſeruus ff.ad l Aquil.*

21 Et eas tantummodo pænas exigi,quæ vel cum competenti moderamine proferuntur , vel à iure communi , & iure Regni certo fine concluſæ ſtatuuntur *l. vnica C. de ſent. quæ pro eo quod intere.*

22 immo quando pæna habet certos fines ex qualitate delicti,& probationis, nunquam pęna exagerari poteſt *l.generaliter ff.de decur.*nec Iudex poteſt noua genera pænarum imponere , quia recedere non debet à pęnis à iure , & conſuetudine inductis iuxta *tex.in l.moris § ſed .n. ſciendum,& in l.capitalium §.maiores ff. de pen.*

24 Et ſi ex cauſa poſſit minuere pęnam, vel augere in ſententia *l.hodie ff. de pęn.*

ac

ac mitiorem ſententiam dicere poſſit, *l ſed & ſi ſauerior C. ex quib. cauſ. infam. irrogat.*

25 Iudex namque in imponendis pœnis attendere debet circumſtantias ex quibus augetur, vel minuitur delictum, ætatem 53. perſonam, cauſam, quantitatẽ, qualitatem, ſexum, locum, tempus, & euentum cum idem exceſſus magis ſit in vno, quam in alio puniendus vulgatiſs. eſt *tex. in l. aut facta ff. de pęnis*, & notatur *in cap. ſicut dignum de homicid.*

26 Pœna autem in Iure aliquando reperitur certa, & ordinaria quandoq; arbitraria, ſeu extraordinaria quandoque cum ditione illa, quaſi, aliquando grauiſſima, de quibus inferius dicemus.

27 Quoad pęnam certam, & ordinariã, dico quod vbi in lege certa, & ſpetialis pœna ſtatuta eſt non eſt cur Iudex pœnam arbitretur, nam Iudex inferenda ſententia perpetuo ſequi debet pœnas ordinarias, & in legibus conſtitutas, neque illas temere poteſt ſuo arbitrio augere, minuere, variare, inflectere, aut infringere alias grauat, ita *Iodoc. in Pract. crim. cap. 55. num. 4. Marſil. ſing. 244. Menoch. de arbitr. quaeſt. 96. à n. 11. Auila in cap. pretorum 1. gloſ. de Reebamente nu. 5. & 10. Aldrete de Religioſ. diſciplin. tuend. lib. 2. cap. 10. num. 5. Gened. alios adducens Collect. 43. nu. 3. Perez in l. 9. tit. 16. lib. 8. ordinam.*

28 neque debet eſſe mitior lege, vt in *§. oportet in Auth. de Iudicib. collat. 6.*

29 Sed tunc demũ arbitrari poteſt, quãdo certa, & ſpetialis pęna per legem impoſita non eſt, vt *in l. 1. §. expilatores ff. de effractor. & expilat. ibi, quibus nulla ſpecialis pęna reſcriptis principalibus impoſita eſt*, id circo cauſa cognita, liberum erit arbitrium ſtatuendi ei, qui cognoſcit.

30 Pęnaq. ordinaria dicitur illa, quam leges ſanxerunt, quam Principes ſtatuerunt, aut certe, quæ longa, patriæq. conſuetudine introducta eſt *l. 1. §. 2. ff. ad Senat. conſult. Turpill.*

31 Arbitraria verò pœna, ſeu extraordinaria differt ab ordinaria, ideò quod extraordinaria eſt illa, quam Iudex non ex legum, Principum ve Conſtitutione, aut ex inolita conſuetudine, ſed ex proprio arbitrio infert, & imponit *cap. de cauſis §. illis de off. deleg. c. ſuper his de Accuſat. l. hodie, & l. ſanctio legum ff. de pęn. l. 1. §. expilatore, ff. de effract. & expilat.* in quibus pęnes arbitrarijs Iudex

32 ſuccedit loco legis, & vocatur Princeps *Io. Andr. & Bal. in cap. 1. de conſtit. Paris de ſindica. in ver. pęna §. an iudex.*

33 Et quando imponitur pęna, vt puniatur quaſi talis, iſta dictio, quaſi, imputat pęnam arbitrariam, *glo. in cap. cum olim de offic. deleg. Bald. in c. olim de reſcript.*

34 Pęna grauiſſima verò, quando inducitur, intelligitur de pęna mortis, *glo. in l. 1. ver. grauiſſimam C. de ſeditioſ. l. vltimum ff. de pęnis, & Clar. in §. fin. q. 68. n. 37. Sed Bart. in l. ſed ſi hac §. ait prætor ff. de in ius vocan.* ait pęnam grauiſſimã eſſe flagellis cedere.

SVMMARIVM.

1 *Probationes, quæ ſint veriſimiliores quando diſcerni non poteſt pronunciandum eſt ad fauorem reorum, item quando ſunt pares hinc inde, alias Vaſſalli grauantur, & quare num. 3.*

4 *Inter probationes illa attẽditur, quę ad criminis excluſionem tẽdit maxime quando habent aliquam iniunctam præſumptionem num. 5.*

6 *Probationis fides ex coniecturis augetur, & habens meliores coniecturas ſuperat, licet poſt concluſum in cauſa nu. 7.*

8 *Probationes in criminalibus ad reorum fauorem recipiuntur, etiam poſt concluſum in cauſa.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando probationibus hinc inde paribus exiſtentibus potius condemnantur, quàm abſoluuntur.

GRAVAMEN CLVI.

1 NE dum, quando non poteſt diſcerni, quæ probationes ſint veriſimiliores, & potentiores, hinc inde pronun-

nunciandum eſt ad Reorum fauorem, vt per *Alexandr.conſil.24.num. 28. volum.2.*

2 Sed etiam ſi ſint pares hinc inde, tunc inuicem ſe confundunt, & quæ ſunt pro Reis attenduntur, alias grauare videntur Iudices, & illi ad quos ſpectat, idem *Alexan.conſil.7.num.12.volum.7. Brun. in tractat.de Indit. in 8.quaſt.penult. Io. de Amic.conſil.137.num.29.*

4 Inter probationes enim illa attenditur, quæ ad criminis excluſionem tendit, *Gramat.conſil.ciuil.59. num. 7. Fulgoſ conſil.198.* maximè, quoties habet aliquam iniunctam præſumptionem, *Alex.conſil.236.vol.2. Bal. in l.fin. C. commun.vel epiſt.* vbi quòd probationis fides ex coniecturis augetur, & habens meliores coniecturas ſuperat, licèt poſt concluſum in cauſa, cum probationes in criminalibus ad Reorum fauorem tunc admittantur, *Bar.in l. ſi accuſationibus col.fin.C.de Accuſat.in l.ſiui fratres ff. de pœn.*

Vnde meritò in Regijs Tribunalibus iuxta ſupradicta innumeris quippe vicibus, immo indiſtinctè vidi ſeruari, & vti Iudex ſeruare minimè erubui.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, quando opinio rigida in criminalibus contra eos ſectatur.*

2 *Opinio benignior, quę magis fauet æquitati, quàm rigori, & ſonat excluſionem delicti ſequenda eſt in criminalibus, & opinio etiam dubia, quæ faciat pro euitatione pęnæ amplectenda eſt, num.* 3.4. *&* 5.

5 *Opinio minus communis, & minus probabilis pro reo ſequenda eſt, omiſſa magis communi & probabiliori, quæ facit pro fiſco, & n.* 8.

7 *Mitior pęna eligenda eſt in conflictu opinionum in punitione criminum.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando opinio rigida in criminalibus contra eos ſectatur.

GRAVAMEN CLVII.

1 Aduertant qui iudicare debent, & noſcāt Vtiles Domini, nè faciant contra Subditos practicare, nec practicent ſeruare opiniones rigidas, quando habent benigniores, quia grauarent.

2 Siquidem opinio benignior in criminalibus ſemper eſt tenenda *l. proximè*

3 *ff de his quæ in teſtament.delent.* & quæ magis æquitati, quam rigori fauet *l. in omnibus, & l. ſemper, & ibi Dec. ff. de*

4 *Reg.Iur.Iaſ.in l.1.col.4.ff.de leg.* & quæ ad delictorum excluſionem ſonant, *l. meritò ff pro ſocio, Vulpell. conſil.* 123. *num.*12.

5 Et opinio etiam dubia, quæ faciat pro euitatione pœnę amplectenda eſt *l.benignus ff.de legibus.*

6 Itaquod quando diſſentientes ſunt opiniones, quarū vna fiſci eſt communis, & ſeuerior, Aduocati non communis, & mitior, fiſci communis opinio eſt relinquenda, & mitior Aduocati, & ſi minus communis eſt eligenda vt tutatur *Roland. conſil.* 51. *num.* 44. *vol.* 1. *& conſ.64.num.31.vol.2.*

7 Quoniam in conflictu, & opinionum concurſu in prouiſione criminum eſt aduertendum eſſe mitiorem pęnam eligendam *Bal in cap.de cauſis num.* 15. *de offic deleg.*

8 Inde Iudicem in criminalibus teneri ſectare opinionem probabilem in fauorem Reorum non obſtante opinione probabiliori in fauorem fiſci notarunt *Caſtr.Palaus tom.1.diſput.punt.11.nu.4.Salas in 2.D. Thom. tract.* 8. *diſput. vnic ſect.12. num.* 115. & alij recenter adducti, & approbati *à Diana in addit.ad iam impreſſa opera reſolut.* 13. *vbi practicabilia Collexit.*

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur ſi in dubijs potius condemnantur, quàm abſoluantur.*

2 *Iudicis officium in criminalibus promptius eſſe debet in abſoluendo quàm in condemnando, & tunc cenſetur dignior maiori honore, num.3.*

4 *Iudex ſponte ſua tenetur defendere innocentiam Rei, etiam parte non inſtante.*

5 *Iudex iuſtius peccat in abſoluendo, quàm in condemnando.*

6 *Iudex Chriſtianus maiorem honorem habet ex abſoluendo, quàm ex condemnando, quia in humaniorem partem inclinari debet, nec in condemnando, vel torquendo, num.7.*

8 *Iudex inuitò, & doloroſè ad pęnam trahi debet.*

9 *Iudex criminalis glorians in morte hominis homicida eſt, vbi aliàs Dei miniſter nuncupatur.*

10 *Vera iuſtitia habet compaſſionem.*

11 *Iudex minorans pęnam mortis non peccat.*

12 *Reus in conflictu probationum abſolui debet, & vbi pares ſunt pręſumptiones.*

13 *Probatio Rei non plena totaliter offuſcat probationem fiſci, etiam ſi ſit inferior, dubia, ac imperfecta, num.14.*

15 *Probatio fiſci cum redditur dubia ex probationibus Rei, Reus abſolui debet.*

16 *Probatio obſcurior & incerta in dubio, illa præualet quæ ſtat pro defenſione Rei.*

17 *In probationum conflictu, ſeu concurſu pręfertur quę facit pro Reo, vti fauorabilis, & poſtponitur odioſa.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando in dubijs potius condemnantur, quàm abſoluuntur.

GRAVAMEN CLVIII.

1 ORitur quidem ſubditorum grauamen, ſi Inquiſiti in dubijs potius condemnentur, quam abſoluantur.

2 Siquidem Iudicis officium in criminalibus promptius debet eſſe in abſoluendo, quam in condemnando, & tunc cen-
3 ſetur dignior maiori honore *Boſſ. in pract. crim tit. de defenſ. Reorum. num. 6.*
4 aſſerens *in tit. de literis princip. num. 4.* ſponte ſua defendere debere innocentiam Rei, quod facere poteſt nemine
5 inſtante, & de hoc heſitare nequit quia iuſtius peccat in abſoluendo, quam in condemnando *Bald. conſ. vltim. vol. 5.*

6 Confert nam quilibet Chriſtianus Iudex maiorem honorem adipiſcitur ex Rei abſolutione, quam condemnatione *Caſtrenſ. conſ. 291. in fin. vol. 3.* cum Iu-
7 dex in hac maiorem partem inclinare debeat, & ſic in abſoluendo Reum, nec in torquendo, vel condemnando *Abb. in cap. afferte gladium de præſumpt. Alex. conſ. 19. Alciat. de præſumpt. Regul. 3. præſumpt. 39. Vulpel. quæſt. 47. num. 6.*

8 Et Iudex inuito, & doloroſè ad pęnam trahi debet *cap. milites, & cap. cum miniſter 23. quæſt. 5. Faber in Rubric. Inſtit. de public. Iudic.*

9 Hinc *Ancharan. conſ. 25.* mordicus inuehit aduerſus Iudices criminales ad condẽnationem anhelantes, quia ſi glorietur in morte hominis homicida eſt
10 alias Dei miniſter nuncupatur *Faber indicat. Rubric. de public. Iudic. & ibi* pariter *Angel.* cum vera iuſtitia habeat Compaſſionem *Cap. vera iuſtitia 45. diſtint. Aretin. conſ. 164. col. pen. in fin.* congruũt adducta *per Honded. conſ. 99. num. 88. & ſeq.* vbi tutatur Iudicem
11 mortis pęnam minorantem non peccare, confirmat *Sfort. Odd. in tractat. de in integrum reſtitut. quæſt. 81. à num. 37. part. 2.*

12 Hinc probationum in conflictu Reus abſolui debet, *Bald. in Rubric. de controuerſ.*

trouerſ. inueſtitur. in fin. Sicque vbi pares ſunt præſumptiones *Scarlat. conſil.* 120. *Surd. conſil.* 132. *num.* 99. *Giurba conſil. crimin.* 64. *num.* 30.

13 Et probatio non plena totaliter ita offuſcat, & obumbrat probationem accuſatoris, & fiſci, quòd neceſſariò debet ſequi ſolutio, *Iaſ. in l. non ſolùm* §. *ſciendum de nou. oper. nunciat. Corn. conſil.* 134. *col. final. volum.* 4. etiam ſi

14 eſſet inferior & dubia, ac imperfecta, quia in criminalibus probatio Rei dubia, & imperfecta, nè dum offuſcat dictam probationem fiſci, ſed & pariter ipſam confundit, *Boſſ. in practic. tit. de conuict. num.* 60. id quod minimè operari valet probatio inferior, dubia, & imperfecta fiſci, nam Rei non elicit probationem liquidam, *Cyn. & Bald. in l. de re, C. de Donat. ante Nupt.*

15 Vnde quando fiſci probatio ex Rei probationibus redditur dubia, Reus abſolui debet, *Alexan. conſil.* 15. *num.* 9. *volum.* 1.

16 Et probatio obſcurior, & incerta in dubio illa præualet, quæ ſtat pro defenſione Rei, *Crauett. conſil.* 2. *num.* 16. *Alexander conſil.* 76. *&* 109. *volum.* 1. *Vulpell. conſil.* 97. *num.* 7.

17 Et in probationum conflictu, ſeu concurſu præfertur quæ facit pro Reo, vti fauorabilis, & poſtponitur odioſa, *Barbat. conſil.* 39. *vol.* 1. cùm attendatur excluſiua delicti, *Fulgoſ. conſil.* 198. *col.* 2. *Gram. conſil. Ciuil.* 69. & illa attenditur, quæ magis facit pro Reo, *Alber. in l. Titia Teſtores col.* 2. *ff. de leg.* 1. *Ruin. conſil.* 145. *num.* 7. *volum.* 5. *Boer. deciſ.* 42. *in fin.*

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, ſi contra eos teſtibus non repetitis proceditur ad condemnationem, vel torturam, num.* 4.

2 *Teſtium repetitio eſt de ſubſtantia, antiqua, & omni iure introducta.*

3 *Teſtes ſunt repetendi in omnibus cauſis, etiam in quibus proceditur ad modum belli, & ex delegatione, non obſtante quocumque ſtilo, vel conſuetudine.*

5 *Teſtes non repetiti nullum faciunt inditium, neque cùm proceditur coram Iudicibus habentibus poteſtatem procedendi nullo Iuris ordine ſeruato, & citra ac contra ius, declara in tribus caſibus, num.* 6. 7. *&* 8.

9 *Teſtes mortui habentur pro repetitis, etiam ſi ſint examinati coram incompetenti.*

10 *Reus ſi declaret habere pro repetitis teſtes præter abſentes, & mortuos cui incumbat probare qualitatem mortis, vel abſentiæ, reo an fiſco, & num.* 11. *&* 12.

13 *Teſtes abſentes & mortui carent omni ſuſpicione.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, vbi contra eos Teſtibus non repetitis proceditur ad condemnationem, vel ad Torturam.

GRAVAMEN CLIX.

1 Teſtibus non repetitis, ſi contra Subditos procedatur ad condemnationem, oritur vtique grauamen.

2 Teſtium, inquam, repetitio eſt de ſubſtantia, nedum de iure communi, *l. Teſtium, & ibi DD. C. de Teſtibus.*

Cum nedum illam eſſe antiquam, & omni iure introductam fateatur *Danz. in tractat. de pugna DD. tit. de poteſtat. ad modum belli num.* 30.

Sed etiam de iure Regni, vt patet in *Pragmatic.* 89. *cap. ſituata in Rubric. de offic. Iudic. & aliorum Officialium* 11. *in*

3 *ordine cap.* 51. vbi ſtatuitur vt in omnibus cauſis, etiam in quibus proceditur ad modum belli, & ex delegatione teſtes ſunt repetendi, non obſtante quouis ſtilo, & conſuetudine in contrarium, probat & ſequitur nouiſſimè *Merlin. controuerſ. forenſ. cap.* 42. præcisè *num.* 11. vbi lato calamo materiam pertractat.

Quin-

4 Quinimò nè dum condemnationem ſequi non poſſe, ſed nec torturam dicendum eſt.

5 Quia Teſtes non repetiti nullum pariunt indicium, nihilque probant, ſumum non faciunt, nec teſtium nomen merentur, *cap.2. verſic. nullius de teſtibus, & ibi DD. l. ſi quando §. & cum oporteat in fin. C. eod.* Sicque eſſe receptum in praxi, & cōmuni calculo à DD. receptum fatentur *Boſſ. in tit. de delinquente num.5. Clar. in practic. crimin. §. fin. quaſt. 11. num. 2.* quos cum pluribus alijs conglomerat recenter *Ciazzius in diſcept. crimin. ad Reorum defenſam diſcept. 48.* vbi cum *Farinac.* qui cunctos pariter iuxta morem cumulat *in tractat. de Teſtibus quaſt. 72. num. 92. cum ſequ.* affirmat etiam coram Iudicibus habentibus poteſtatem procedendi nullo ſeruato iuris ordine, & citra, ac contra ius, cum quibuſcumque facultatibus verum eſſe annuit, ſicque in cauſis vbi omittitur ſollemnitas iuris, & etiam vbi proceditur per informationes.

6 Stàt tamen cautum de Iure Regni vigore allegatæ *Pragmatica* ceſſare antecignanam regulam in duobus caſibus, nempè vbi Reus legitimè confeſſus eſt de crimine, vt in *cap. 51. eiuſdem Prag-*

7 *matica*, vel quando perſiſtente in contumacia mortui ſunt teſtes, vt in *cap. 83. eiuſdem*.

8 Et vbi cum Reo eſſet facta confrontatio, non deſideratur repetitio, cùm illa habeat vim repetitionis, & noui examinis, *Clar. in pract. crim. quaſt. 45. num. 14. Pegna in director. inquiſitorum coment. 23. part. 3. Afflict. in Conſtit. Regni, Si damna clandeſtina nu. 36. & ſeq. Ambroſin. in proceſſ. Informat. cap 9. n. 3. cum ſeq. Farinac. de Teſtibus quaſt. 66. num. 310. Cabal. reſolut. crim. caſ. 169. à num. 14.* latè *Scaccia de Iudic. cauſ. ciuil. & criminal. cap. 86. à num. 54.* ſicque indiſtinctè ſeruatur in praxi, & ego ſæpius ſeruaui, & practicari vidi in Tribunalibus Collegiatis.

9 Cæterùm notabis haberi pro repetitis Teſtes mortuos examinatos etiam coram incompetenti Iudice, *per l. fin. vbi Caſtrenſ. C. de Teſtibus, Foller. in practic. crimin. in verſic. & demum repetantur Teſtes Curia, Viuius decis. 78.*

10 Sed ſi Reus declaret habere Teſtes pro repetitis, præter mortuos, & abſentes, qualitas huiuſmodi, nempe mortis, vel abſentiæ, An ſit probanda à Reo, vel à Fiſco.

11 *Illuſtriſſimus Præſul Riccius deciſ. 210. part. 1.* teſtatur iudicatum in Curia Archiepiſcopali Neapolitana, tale onus ſpectare ad Reum.

12 Verùm ego contrariam ſententiam eſſe veriorem, nēpe ſpectare ad Fiſcum perſpicio, vt videtur tenere *Viuius allegat. deciſ. 78. ſub. num. 4.*

Et ne gratis contra Dominum & Magiſtrum meum, alioquin doctiſſimum, loqui videar, reddo rationem, quia id potius Fiſco, quàm parti intereſt, nam abſentes, & mortui carent omni ſuſpicione fraudis, vnde Reus poteſt nolle illos habere pro ritè & rectè examinatis, *Ambroſin. in d. proceſſ. informatiu. lib. 3. cap. 1. num. 41.*

Indè *idem Dominus* hunc ſcopum fortè agnoſcens, licèt referat deciſionem Curiæ Archiepiſcopalis, tamen adhuc dicit in fine videndum *Viuium in mentionat. deciſ. 78.* ob quod *ipſe* in eamdem præſumitur inclinaſſe opinionem.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, quando non admittuntur ad purgandam contumaciam per interpoſitam perſonam.*

2 *Contumax poteſt alium mittere ad purgandam contumaciam etiam eo abſente, dummodo compareat poſtmodum perſonaliter infra terminum ſtatutum pro delictis principalibus num. 3 & referuntur proniſiones Collateralis Conſilij hoc mandantes, num. 4. & 5.*

AR-

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando non admittuntur ad purgandam Contumaciam per interpoſitas perſonas.

GRAVAMEN CLX.

1 VBi intenderent Vaſſalli contumaces per interpoſitas perſonas eorum purgare contumacias, nec ad id admitterentur, ipſorum oriretur grauamen.

2 Affirmat namque *Carauit.in Rit.M.C.V.211.in princip.* contumacem poſſe alium mittere ad purgandam contumaciam, & faciendum ſe ab ea caſſari, &

3 hodie in Regno contumaciam purgari per quemcumque amicum inquiſiti, etiã eo abſente nouiſſimè teſtatur *Danz. in tractat.de pugn. DD.tit.de Contumac. cap.1.num.15.* dummodo tamen infra terminum ſtatutum compareant, deinde perſonaliter pro delictis principalibus, quibus inquiruntur, vt Collaterale Conſilium determinaſſe ex ſequentibus prouiſionibus patet.

Philippus Dei Gratia Rex, &c.

Magnifici Viri.

4 Ci hauete fatto intendere per la voſtra delli 2. del preſente, che molti contumaci ſogliono per terze perſone far iſtantia à queſta R.A. che ſiano ammeſſi à compoſitione, e che dopò fatta la compoſitione per interpoſta perſona, detti contumaci non ſe ne curano cõparire perſonalmente, & ſtare à ragione per loro delicti principali, ma perſeuerano alle medeſime loro contumacie, & che il Magnifico Aduocato Fiſcale hà fatto iſtantia, che ſi prefiga, & ſtabiliſca termine à quelli contumaci, che ſono compoſti in loro abſentia per terze perſone, che non comparendo infra quel termine, la gratia della compoſitione s'habi per non fatta, & reſti ferma la loro contumacia, come noua contumacia, etiam in quanto alla pena pecuniaria, ò delle terze parti delli mobili, & deſiderate da Noi ordine come vi hauete da gouernare nel predetto, vi riſpondemo; che debiate prefigere il termine de vinti dì à pagar la compoſitione, & non pagandola fra detto tempo, & non comparendo frà lo medeſimo li detti contumaci à ſtare à giuſtitia, li reſti ferma la contumacia, etiam à riſpetto della pena pecuniaria, ò delle terze parti di mobili, per tanto coſì ſi potrà eſequire, che tale è noſtra vuluntà. Datum Neapoli die 22. Octobris 1582. *Don Gio. de Zuniga, Vidit Salernitanus Regens, Vidit Reuerterius Regens, Vidit Salazar Regens; Boſtida* Damunatius *Secretarius, Regiſtrata in Curia Principatus citra, fol.* 173.

Cumque in hac eadem materia ſubſequutæ fuerint ab eodem Collaterali aliæ prouiſiones, hic & illas quoque per extenſum ponere libuit, & ſunt quæ ſequuntur, videlicet.

Philippus Dei gratia Rex, &c.

Magnifici, & Circumſpecti, viri, &c

5 Semo informati, che tanto in queſta R. A. come in altre del preſente Regno s'vſa ammetterſi li delinquenti à compoſitione delle contumacię, e delitti per terze perſone, ſenza prefigerſili terminatione à cõparire, & perche queſto è in preiudicio de Regio fiſco, volendo Noi prouedere come ſi conuiene in ciò, sì per indennità del d. Regio fiſco, come anco p leuar'alcuni reclamori, che di queſto ſi ne ſoleno hauere, ci hà parſo fare la preſente, per la quale volemo, & ordinamo che di quà auãti quelle perſone, che per queſta R.A. ſaranno compoſti de loro contumacie, e delitti, debbia frà vinti giorni

ni pagare tal compoſitione, aliàs non pagandola fra d.termine,ò non comparendo frà lo medeſmo tēpo li d.delinquenti à ſtare à giuſtitia de loro delitti, non li vaglia la cōpoſitione, & li reſti ferma la contumacia, tanto à riſpetto de loro delitti,com'anco per la pena, per tanto v'ordiniamo che così dobbiate oſſeruare,& eſeguire,che tale è noſtra intentione. *Dat. Neap.die 19. Octobr.1619. El Duque, Vidit Conſtantius Reg. Vidit Vrſinus Reg. Vidit Valenz. Reg. In Cur.prim. Principatus vltra,fol. 63. All' Audientia di Principato vltra, &c.*

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, quando à decreto lato ad eorum fauorem in cauſis criminalibus appellatur per Coadiutores Curiarum Baronalium.*

2 *Fiſco eſt prohibita appellatio non ſolum in Regno, ſed per totam Italiam, ſed fiſcus ſolet per viam recurſus audiri, num. 5. ſuccurritur per reclamationem num. 6.*

3 *Reus condemnatus ſi appellet fiſcus cenſetur Inhærere appellationi,niſi adſit pars quærelans, n.4.*

7 *Recurſus, qui datur fiſco loco appellationis, regulatur ſecundùm tempus appellationis.*

8 *Baronales Curiæ cum non habeant fiſcum, an habeant recurſum, n.17.*

9 *Coadiutores Curiarum Baronalium dicunt de nullitate ſententiarum.*

10 *Iniuſtitia eſt ſoror nullitatis.*

11 *Coadiutores Curiarum Baronalium ſubintrant in locum fiſci.*

12 *Barones habent priuilegia fiſci, & iura fiſcalia.*

13 *Coadiutores Baronum per viam recurſus adeunt Superiores à ſentententijs ordinariorum.*

14 *Appellari cùm non poteſt datur retractatio grauaminis per viam quærelæ.*

15 *Appellatio in cauſis fidei an detur, & an ſupplicatio,vel recurſus.*

16 *Appellatione ſublata non aufertur recurſus.*

18 *Subrogatus in locum fiſci aſſumit eius naturam.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando à Decreto lato ad eorum fauorem in cauſis criminalibus per Baronalium Curiarum Coadiutores appellatur.

GRAVAMEN CLXI.

1 Accidit ſæpius per Baronales Curias emanari decreta abſolutoria ad fauorem Vaſſallorum,& Barones videntes non ad ipſorum intentionem illa præceſſiſſe,ad defatigandos miſeros ſubditos operantur, quod eorum Curiarum Coadiutores appellent, & certè in hoc grauant, & ſubditi ex iuſto iudicio pariter,& de tali appellatione grauantur.

2 Patet, inquam, quòd ne dum in Regno fiſco eſt prohibita appellatio,vt in *Rit. M.C.V.186. Gram. deciſ. 14. num. 12.Capic.deciſ.114.Viu.deciſ.378. num. 5.Preſ de Franch.dec.467.470.num. 10. & 722.ſub.num.9.Borell.* qui alios adducit nouiter in *ſumm.deciſ.tit.de appellat.num 747.tom. 2.* verùm etiam in tota Italia,*Ludouic.dec.Lucenſ 1. num. 47.Farin.in pract.crim.tit.de var. ac diuerſ.crim quæſt.101.num.32.Clar. in pract.crim.quæſt. 46.* vbi teſtatur de conſuetudine Mediolani,ſicque eſſe de conſuetudine Prouinciæ, & Romanæ Curiæ facit fidem *Macerat. Var. reſol. libr.3.reſol.41.* Noſque alios colleximus in praxi noui *Iur. Pontif.concl.6. de Appell* Et vide *D.Ricc.in deciſ.Car.Archiep. 81.par. 2.*Igitur eo fortius id eſſe vetitū

venit Baronalium Curiarum Coadiutoribus.

3 Licèt ſi Reus fuerit condemnatus, & à tali condemnatione appellauerit in tali caſu per fiſcum intelligitur facta adhæſio appellationi, ita vt ſententia contra inquiſitum in peius reformari

4 poſſit ad *tex.in prag. 8. de Appellat.* niſi adeſſet pars querelans, nec appellaſſet, vel niſi non adeſſet, *Praſ. de Franch. dec.467. Baiard.ad Clar.quæſt.94. num. 24.* De *Ponte tit de Poteſt.Proreg. tit. de elect. offic §.1.num* 53.

5 Et vbi notoriè apparet fiſcum eſſe grauatum, ſolet per viam recurſus adiri, *Praſ.de Franch.deciſ. 148. & 470.* Reg. *de Pont. in tract.de poteſt. Proreg. d. tit. de elect.Official.§. 1. num. 51. Maſtrill. dec.158.num.2. Borell.in ſum.deciſ.tit.de reclam.tom.2.* & patet in *Prag.11. cap. 40.de off.Iud & alior.Offic.* & fiſco ſuc-

6 curritur per reclamationem *Carau. Rit.*258.

7 Qui quidem recurſus regulatur à temporibus appellationum, & reclamationum *Reg. Rouit. dec. 16.* vbi teſtatur de Praxi, ante eum *Marſil. in ſing. 78: Maſul.* ad *Capic.deciſ.144.num. 2.* addo nouiter *Danz. in tractat. de pugna Doctorum, tit.de Officio Fiſci cap.1.* qui cum latè tractet materiam hanc recurſus fiſco competentem, & quando locum habeat, pro nunc ad illum lectorem relego.

8 Sed non reticeam dicere, quòd cùm in Baronalibus Curijs regulariter non adſit Fiſcus, vt in *Grauam. 159. tom. 1.* latius demonſtrauimus, neque eiſdem à ſententijs abſolutorijs Reorum fortaſſe dabitur recurſus.

9 Quamuis obſtet *Viuius deciſ. 478.* dum ex *Franc.in cap. dilecto col. 4. verſic.vigeſimo ſeptimo de appellat.* dicit per Regiam Audientiam Barenſem decla-

10 ratum poſſe coadiutores dicere de nullitate ſententiarum, & tamen iniuſtitia nullitatis eſt ſoror, *cap.inter cætera de re Iudic. Afflict. deciſ. 28. Amendol. ad Franc deciſ.466.num.8.*

11 Et nouiſſimè *Regens Valenzuela conſil ... num... tom.2.* affirmauit in hoc Regno Curiarum Baronalium coadiutores ſubintrare in locum fiſci, illiuſque locum obtinere.

12 Et Barones habere priuilegia fiſci, & Iura fiſcalia, *Bellug. in ſpecul. Princip. Rubric.23.num 13. & 15. Viſcont.in concluſ.Iur.in verbo Baro il penult.*

13 Inde in praxi videmus huiuſmodi Curiarum Coadiutores per viam recurſus à ſententijs Iudicum ordinariorum adire ſuperiores.

14 Quod redditur verum, nam ſēper in caſibus in quibus non poteſt appellari datur retractatio illati grauaminis per viam querelæ ad ſuperiorem, *Angel. in l.1.in fin.C.ſentent.reſcind.non poſſ. Neuiz.conſil.49.num.9.Surd.deciſ. 36. nu. 21.Gratian.Forenſ.diſcept.cap. 263. nu. 17. Coſta de remed.ſubſid. remed. 22.* recenter *Reg.Valenzuel.conſil. 195. à nu. 38.cum ſequ.tom.2.* quo in loco tractat,

15 an, & qualiter appellatio in cauſis fidei admitti poſsit, & quid de ſupplicatione, & recurſu, vt latius apud eum.

16 Et appellationis formalitas licèt ſit ſublata, non per hoc recurſus intelligitur ſublatus, *Minadous deciſ.27.*

17 Ita quod non valet conſequentia, Baro non habet fiſcum, igitur Curiæ Coadiutor Baronalis non poteſt habere recurſum, quia vti ſubrogatus in locum fiſci, eiuſdem naturam aſſumit cum omnibus qualitatibus *l. ſi eum §. qui iniuriarum ff. ſi quis caut. Euerard. in topic.legal. loco 9. Card. Tuſc. concl. 757 lit S.Scain.deciſ.Bonon.115.à num. 25.cum ſeq.*

SVMMARIVM.

1 *Pragmatica in materia repulſæ in vſu refertur.*

2 *Repulſa teſtium in criminalibus fiſco denegatur, & quare num.3.*

4 *Vaſſalli grauantur, quando per Curiarum Baronalium Coadiutores in cauſis criminalibus contra teſtes petitur repulſa, & conceditur.*

AR-

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando per Curiarum Baronalium Coadiutores in cauſis criminalibus contra Teſtes petitur Repulſa, & conceditur.

GRAVAMEN CLXII.

1 IN hoc noſtro Regno Neapolitano habemus nouiſsimam ſanctionem in vſu practico, vigentem in materia repulſæ, quæ eſt *Pragmatica* 11. *incipit curſu dilationum de ordine iudiciorum*, de qua ſane perplura cumulauit nouiſſimè *Borellus in ſumma deciſionum toto titulo de Teſtium Reprobatione, ſiue Repulſa*, qui eſt 15. in ordine *tom.2.*

2 Quæ quidem repulſa in criminalibus denegatur fiſco, vt dicit *Paris de Puteo in tractatu de Sindicatu verſiculo inquiſitio, cap. 2. ſub num. 2.* quam remiſſiuè refert *Regens Rouitus in citata Pragmatica 11. num. 21. de ordine Iudiciorum*, & ego addo *Conſtantin. Pap in Rit. 90. & Carauitam in Ritu M. C. 158. num. 3* vbi teſtatur ſic ſeruari in praxi, reddens rationem, quia loco ipſius fiſcus habet interrogatoria, *Nig. in cap. Regni, Plerumque à num.* 195. Sectatur moderniſsimè eandem ſententiam *Danza in tractatu de pugna Doctorum tit. de Officio Fiſci cap. 1. num. 29.*

4 Vnde pro coronide noſtri inſtituti; vtique ſubditorum ſubintrabit grauamen, quando in cauſis criminalibus per Curiarum Baronalium Coadiutores petatur teſtium repulſa, illiſque concedatur.

Hinc tempore meo in Regia Audientia Apuleæ numquam vidi concedi in cauſis criminalibus repulſam Fiſco, & cum vna vice Magnificus Fiſci Patronus id tentare voluiſſet, communi conſenſa Dominorum Auditorum Collegarum fuit excluſus.

SVMMARIVM.

1 *Obligatione pęnali extincta liberatur fideiuſſor.*

2 *Obligatio, quæ non tranſit in hæredem, non tranſit in fideiuſſorem.*

3 *Crimen extinguitur morte.*

4 *Actio pęnalis ſaltem quoad pęnam pecuniariam tranſit in hæredem poſt litem cum defuncto conteſtatam, declaratur num. 7.*

5 *Lis dicitur conteſtata ex reſponſionibus rei.*

6 *Contumacia habetur loco litis conteſtationis.*

8 *Fiſcus nullum ius habet ante ſententiam, quod ampliatur num. 9.*

10 *Sententia pecuniaria, quando & quibus concurrentibus proferri poſſit mortuo inquiſito.*

11 *Confeſſio, & concluſio in cauſa ſententiæ æquipollet, declaratur num. 13.*

12 *Fideiuſſio facta pro delicto extinguitur morte delinquentis ante ſententiam.*

14 *Actus agentium non operantur vltra intentionem.*

15 *Fideiuſſoria obligatio non extenditur de caſu ad caſum.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi Reis ante ſententiam mortuis, pęnalis Sētentia proferatur in Hæredes, aut Defunctorum Fideiuſſores.

GRAVAMEN CLXIII.

IN conformitatem alibi adductorum hoc eodem *tom. 2. Grauam.* ... ſciendum eſt quòd priſcis inquam temporibus ab olim Conſiliario Ferdinando de Haro cauſæ Commiſſario inſtante Vniuerſitate Terræ Sibaris prouiſum reperio eſſe grauamen, illudque inferri per Curiam dictæ Terræ, & per Vtilem Dominum mādantem ſic exequi dum Reis mortuis pendente inquiſitione contra eorum heredes, ac fideiuſſores ſententiam proferre ſolita erat, & proinde fuit

mandatum, quod quaſdam pęnas, ad quas iam condemnauerat, nonnullos minimè exigeret, & forſitam exacta reſtitueret, & quod in futurum abſtineret.

Quæ ſanè prouiſio ſatis iuſtificatur ex latiſſimo calamo adductis per *Griuell.in dec.Senat.*Dolan.7. cuius Codex cum ſit rarus (maximè in hoc Regno) placuit ab illo dicta per extenſum prout iacent hic reponere & ſunt tenoris ſequentis, videlicet.

Quidam de pluribus delictis accuſatus coram Senatu in carcere detruditur, qui deinde (vt ſolet) interrogatur, & auditur ſuper prętenſis criminibus relaxatur dato fideiuſſore vſque ad ſummam 1200. librarum, dum autem de facti veritate interea plenius inquireretur conſcientia commiſſi criminis (vt creditur) vrgente, fugam arripuit, nec vmquam poſtea citatus comparere audet, ſed contumax efficitur, poſt quartam demum citationem pœnalem (quæ vltima earum eſſe ſolet, quæ fiunt ſub pœna contumatione) moritur hic reus nullo hærede relicto, eiuſque morte audita procurator generalis fiſci, qui contumaciam accuſauerat, oblato libello petijt pęnas declarari, & fideiuſſorem ad eorum ſolutionem condemnari ſaltem vſque ad concurrentem quantitatem dictarum 1200.librarum, dubitatum fuit an legitima eſſet, necne illius petitio.

Et quod iuri omninò aduerſetur breuiter ſic demonſtrabam ego cauſæ relator.

1 Certiſſimum eſt in iure, quòd extincta pœnali obligatione liberatur fideiuſſor, nam fideiuſſoria obligatio cùm ſit acceſſoria regulatur à natura pœnalis obligationis, *l. ſi ſtichum*, §. *final. ff. de fideiuſſ.l.in omnibus ff.de ſolut.*

2 Hinc fit, vt in quibus caſibus non tranſit actio, aut obligatio cōtra hęredes pęnalis, in ijſdem quoque caſibus non tranſit contra fideiuſſorem, nec contra hæredes fideiuſſoris, vt poſt *gloſ. in* §.*fideiuſſor inſtit. de fideiuſſionibus*, tradunt idem *Ioann. Fab. Angel. & alij omnes*.

3 At crimen morte extinguitur, nec illius pœna ſiue corporalis ſiue pecuniaria tranſit ad hæredem, multò minus igitur] tranſire debet in fideiuſſorem.

Minor illa propoſitio probatur authoritate text.*in l.1.2.3.& final. cap. ſi reus vel accuſat. mort. fuer. in l. 3.& in l.defuncto ff.de public.iudic. in l. vnic. in fin. ff. ſi quis ius dicent. non obtemp. in l. ſicuti pęna, & in l. pupillum* §. *in hæredes, ff. de regul. Iur. & in l. ex iudiciorum in princip. ff. de accuſat.* quibus omnibus in locis apertè habetur delictum, & pœnam illius morte extingui, nec in hæredem tranſire, niſi lis cōteſtata, & condèmnatio ſequuta fuerit, & hoc pro regula generali paſſim conſtituunt omnes prędictis in locis, præſertim verò *Dec. in l. pupillum*, §. *in hęredes ff. de regul. Iur.Socin.in tract.reg & fallent reg.* 359.*Iul.Clar.ſententiarum libr.*5.§. *final.quæſt.*51. *verſ. quæro nunc, & ſequentibus, Sebaſt. Medic. in tract. mors omnia ſoluit part.*2.*concluſ.* 32. & latiſſimè *Peregrin. in tractat.de iur.fiſci libr.* 4. *tit.*5.

Et quamuis regula illa generalis multas habeat limitationes, & modificationes, vt patet ex his, quæ tradunt D D. præfati omnes. Attamen cùm nulla earum hic concurrat ſtandum eſt regulæ generali, & ei inhærendum, vt docet *gloſ. not.in rubr.de reg.Iur. in 6.*

4 Nec eſt, quòd pro fiſco hic allegetur *text l.vnic.C.ex delict. defunct.in quant. hęred.conueniantur*, *& l.*

& l. omnes actiones ff. de regul. Iur. quibus in locis, & alijs pleriſque ſimilibus expreſsè habetur actio-
5 nes pœnales ſaltem quoad pœnam pecuniariā in hæredes tranſire poſt litem cum defuncto conteſtatam. Litem autem hic dici poſſe conteſtatam tum ex reſponſionibus rei iuxta text. *in capit. vnic. extr. de litis*
6 *conteſt.* tum ex eius cōtumacia, quæ pro litis conteſtatione accipienda eſt, ex quo per accuſatorem nō ſteterit, quo minus lis conteſtaretur ſed per ipſum reum conuentum, vt docet *Bart. in l. 1. ff. de priuat. delict. num. 9.* quem refert, & ſequitur *Boer. deciſ. 64. num. 2.*

7 Nam reſpondetur, hęc omnia procedere in actionibus ciuilibus quæ dantur ex delicto, vt rectè animaduertit, *Dec. in d l. pupillum* §. 1. *num. 5. & 6. ff. de regul. iur. Peregr. d. tractat. de Iur. fiſci tit. 5. libr. 4. n. 1. & Sebaſt. Medic.* vbi ſupra *num. 91. verſic. quod procedit poſt Bart. in d. l. 1. de priuat. delict.* Dantur enim huiuſmodi actiones aduerſus hæredes, ſiue lis conteſtata ſit cum defuncto, ſiue non, præſertim ſi ſint rei perſequutoriæ, & non omninò pœnales, aut ad vindictam, adhibita tamen hac diſtinctione, vt ſi lis cum defuncto nondum ſit conteſtata teneantur tantùm hæredes, in quantum facti ſunt locupletiores ſi verò ſit conteſtata teneantur in ſolitum, vt habetur in text. *dict. l. vnic. cap. ex delict. defunct. in quant. hær. conuen.*

In criminalibus verò cauſis, & publicis, atque pœnalibus iudicijs communis profectò eſt opinio, hæredes regulariter non teneri, ſiue lis conteſtata ſit, ſiue non, niſi & ſententia quoque lata ſit, vt patet ex initio *dict. l. ex iudiciorum, ff. de accuſat.* & ex prædictis authoritatibus. Ante ſententiam enim
8 fiſcus nullum ius habet, vt inquit *Sebaſt. Medic. vbi ſupra num. 86. circa fin.* Imo etiam ſi lata ſit ſen-
9 tentia, ſed per appellationem ſit ſuſpenſa, & pendente appellatione mortuus ſit reus, adhuc non tranſit pœna in hęredes per ea quæ tradunt *Iul. Clar. in dict* §. *fin. quæſt. 94. verſic. ſed pone Peregrin. dict. tit. 5. num. 40. & Mandell. in conſil. 90. num. 1. per text. expreſſ. in d. l final. C. ſi reus, vel accuſat. mortu. fuerit.*

Minus etiam obſtat finis illius *l. ex iudiciorum, ff. de accuſat.* quo loci de priuatis delictis loquens Iuriſconſultus ait, pœnam pecuniariam demum ab hærede incipere poſſe, ſi viuo reo accuſatio mota ſit, licèt condemnatio non fuerit ſubſequuta, nam præter id quod nos non verſamur hic in delicto priuato textus ille in finalibus illis verbis eſt etiam intelligendus in actione ex delicto ciuiliter inſtituto, non autem in actione pœnali criminaliter inuentata, vt teſtatur *Accur. ibid. in gloſ. pen.* dum exponit vocabulum iſtud (Accuſatio) ideſt actio, & *Rober. Marant. conſ. 120.* qui *gloſ.* opinionem tuetur, quæ tamen diſplicet *Ant. Fabr. coniect. lib. 7. cap. 10.* idem teſtātur etiam *Bar. Alberic. & alij*, quos refert *Ozaſcus deciſ. 149. num. 2.* qui quidem *Ozaſcus*, licèt in ea *deciſ.* (vbi hanc quęſtionem tractat) teſtetur opinionē affirmatiuam crebriorem eſſe, & ſui Senatus authoritate confirmatam videlicet ſententiam pecuniariam
10 mortuo inquiſito proferri poſſe tamen hoc, ita demum verum eſſe exiſtimarem, dummodo ea concurrerent, quæ in ſua facti ſpecie concurrebant, ibi enim conuinctus erat reus de delicto antequā moreretur, tam per confeſſiones per eū factas, quàm per teſtes nomine fiſci

examinatos & publica.tos. Quod enim dicimus ſententiã requiri, nec pęnam in hęredes tranſire, niſi lis ſit conteſtata, & condẽnatio ſequuta, vt loquitur *tex. in d.l. ex iudic in princip.* non ita ſtrictè intelligendũ eſſe puto, quin contrarium ſtatui, & decerni poſſit, ſi aliud concur-
11 rat, quod ſententiæ æquipolleat, cuiuſmodi eſt confeſſio, vel concluſio in cauſa, quę ſententię æquiparatur, teſte *Bald. in d. l. vnic. cap. ex delict. def. inq. her. conueni*, quem in ſpecie huius quæſtionis probãt, & ſequuntur *Iul. Clar. Ant. Peregr. vbi ſupr. & Franc. Marc. deciſ. 756. 757. 758. & 759. lib. 1.* quibus addo *Menoch. conſ. 99. num. 175.* Ad idẽ reſponderi poteſt *Mandel. in d. conſ. 90.* vbi & ipſe conſuluit ſententiam condemnatoriam reſpectu pœnæ pecuniariæ ferri poſſe non obſtãte morte rei conuenti: Nam ſua reſolutio procedit ſtãte ſtatuto de quo loquitur *nu 4* quo quidem ſtatuto cauetur, quod reus inquiſitus non comparens intra terminum trium dierum habeatur pro confeſſo, & lapſis tribus alijs diebus nullo modo amplius audiatur, ex quo enim poſt talem contumaciam non erat amplius audiendus reus ex forma illius ſtatuti perinde erat in caſu *Mandell.* ac ſi reus deceſſiſſet poſt latam ſententiam, vel ſaltem poſt concluſionem in cauſa, quam ſupra ſententię comparari diximus, & ita tenet *Peregr. vbi ſupra* qui hoc pro 15. & 16. limitatione regulæ adfert inter alias plures.

Cum igitur ex his conſtet regulare eſſe, vt delictum cũ pęna mortis ita extinguatur, vt reo defuncto nõ poſſit vlterius procedi aduerſus hęredem delinquentis quoad pęnã pecuniariam ſequitur, fideiuſſorem hunc in iſto caſu omnino liberan-
12 dum eſſe morte rei; Fideiuſſio enim facta pro maleficio extinguitur morte delinquentis, ſicut & delictũ, nec tranſit in heredem, vt in ſpecie tenet *Hypoll. de Marſill. in tract. de fideiuſſ. n. 161. poſt Acur. Fabr. & Angel. in §. fideiuſſor inſt. de fideiuſſ.* eoq; magis ita iudicãdum fuit hic, quod in hoc noſtro caſu, & ſi reſpectu primarij, & principalis delicti lis poſſet dici conteſtata per interrogationes, & reſponſiones in iudicio factas *iuxta text. in dict. cap. vnic. extra de litis conteſt. & l. vnica C. eodem*, tamẽ reſpectu contumaciæ de qua punienda hic ſolum agebatur non poteſt dici conteſtata lis ex quo non niſi poſt mortem rei Fiſcus libellũ exibuit ſuper petitione pęnæ iſtius contumaciæ.

13 Nec abſtat quod ex *Bart.* dictum eſt citationem, & contumaciam litis conteſtationis vim habere, illud enim procedit, vt ipſemet *Bart.* fatetur in actionibus ciuilibus ex delicto, aut quaſi deſcendentibus, veluti in actione iniuriarum in qua citatio, & contumacia loco conteſtationis habetur, ne forte per aduerſarij ſubterfugia tempore pereat, vt notat *Iaſon in l. ſi eum §. qui iniuriarum nu. 9. ff. ſi quis caut. in iudicio Siſt. cau ſact. non ob tempor.* Non autem procedit in accuſationibus criminalibus in quibus ne dum vera ſufficit conteſtatio (multo minus igitur) ficta, ſed ſententia requiritur, aut quid ſententiæ æquipollens vt ſupra dictum eſt.

His omnibus accedat hæc poſtrema ratio deciſiua in fauorem fideiuſſoris, quod nempe fideiuſsit pro prioribus illis delictis, de quibus accuſabatur reus idq fecit non indiſtinctè, & indefinitè, ſed vſque ad certam ſummam, nempe ad ſummam 1200. librarum. Non autem fideiuſſit pro alio delicto poſtea commiſſo, id eſt pro contumacia

(quæ

(quæ eſt ſpecies delicti) in quam incidit Reus. Vnde cùm hic non amplius agatur de priori delicto, ſed de alio cuius fideiuſſorem ſe non præſtitit, dicendum eſt profecto commiſſam non eſſe ſtipulationem fideiuſſori, argum. *l. ſi quis in princip. & l cùm querebatur*,
14 *§. final. ff. iud. ſol.* cùm enim actus agẽtium nõ operentur vltra intentionem eorum *l. non omnis ff. ſi cert. petat.* Abſurdum eſſet dicere fideiuſſorem hunc teneri pro delicto, de quo nihil fuit dictum, nec cogitatum, fideiuſſoria ſiquidem obligatio, cum per ſtipulationem contrahatur, *l. blanditus C. de fideiuſſ.*
15 quæ ſtricti Iuris eſt, *l. quidquid adſtringendę ff. de verbor. obligat.* non debet extendi de caſu ad caſum per ea quæ tradit *Hipol. de Marſil. in d. tractat. de fideiuſſ. num.* 165. & 166 vbi dixit quòd ſi ex forma ſtatuti pro vulnere ſit pœna 100. & pro homicidio ſit pœna 1000. & fuerit formata inquiſitio contra Titium de vulnere, pro quo fideiuſſit Seius iudicatum ſolui, & pendente proceſſu vulneratus deceſſerit ex vulnere, quod fideiuſſor non tenetur niſi ad pœnam vulneris. Abſurdum enim eſſet fideiuſſorem pro eo delicto teneri, pro quo non fideiuſſerit, & ita iudicauit conſultiſſimus Senatus noſter in hac queſtione contra fiſcum.

SVMMARIVM.

1 *Reis inſtantibus expediri ex eiſdem actis in caſibus, in quibus poſſunt renunciare defenſionibus, non licet fiſco petere terminum ad examinari faciendum, & illo petito non conceditur, ſed vide num.* 5.

2 *Fiſco non datur reſtitutio in integrum ad pinguius probandum.*

3 *Fiſco non datur terminus ad magis impinguandum.*

4 *Vaſſalli grauantur, quando Coadiutoribus Curiarum Baronalium conceditur terminus ad magis impinguandum, & pinguius probandum.*

6 *Veritas in criminalibus fauore publico non eſt bonum vt amittatur, & delicta remaneant impunita.*

7 *Cap. fraternitatis de teſtibus ornatur.*

8 *Dictio (Raro) quid importet.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur quando Curiarum Baronalium Coadiutoribus conceditur terminus ad magis impinguandum, & pinguius probandum & ad examinari faciendum.

GRAVAMEN CLXIV.

1 Qvotieſcumque Rei inſtent expediri ex eiſdem actis in caſibus, in quibus poſſunt renunciare defenſionibus, non licere fiſco petere terminum ad examinari faciendum, & illo petito, non eſſe concedendum ex *Rit. M. C. V.* 90. probat *Foller. in practic. crim. in verb. & facta litis conteſtatione detur terminus ad probandum num.* 11.

2 Et fiſco non dari reſtitutionem in integrum ad pinguius probandum tutantur *Barbat in Clem.* 1. *col.* 2. *de Teſtib. Felin. in cap. fraternitatis limit.* 3. *de Teſtib. Nig. in cap.* Regni, *Plerumque num.* 20. quem refert, & ſequitur *Conſtantin. Pap in d.* Rit. 90. & idem ſcripſit *Carauit. in* Rit. 258. *num.* 4. & nouiſſimè ſequitur *Danz in tract. de pugn. DD. tit. de Offic. fiſci cap.* 1. *num.* 30. vbi annuit denegari terminum fiſco ad magis impinguandum, & ad examinari faciendum.

4 Quæ ſanè opinio ſi erit attendenda, vtique Vaſſalli grauantur, quando Curiarum Baronalium Coadiutoribus cõceditur terminus ad magis impinguandum, & ad examinari faciendum.

5 Sed non reticeam dicere, quòd licèt

Cara-

Carauit.in d. Rit. 90. firmet Ritum illum ſeruari,tamen annuit teſtes ad inſtantiam fiſci ſemper recipi pro maleficio reperiendo,etiam vſque ad ſententiam,& in cauſa ſuperſederi, ex *theoric. Bart.in l.2. §. ſi publico , verſ. quaro vtrum,ff.de adulter.* Angel.*de Maleſic. in verb.* qui Iudex dictum proceſſum *Aſflict. in conſtitut.Regni Terminum vitæ num.* 44. teſtimonium perhibens in *Rit.* 69. *num.*16. vidiſſe in facto cauſas in limine expeditionis ſuperſederi prætextu nouorum teſtium,firmans quòd ſicuti pro reperienda innocentia, ita pariter pro inueniendo delicto poſſe Iudicem in quacumque parte iudicij ex officio teſtes recipere,& vide *Clar.in practic.crimin.quæſt.*61. vbi latè.

6 Non eſt enim bonum,vt veritas in criminalibus fauore publico amittatur, ne delicta remaneant impunita, *Theſaur.deciſ.*262.*in fin.* vbi refert deciſum in Senatu Pedamontano de anno 1556 in quadam cauſa *Buecellen.* quòd etiam ſi adſit accuſator poſſit Iudex ex officio ad offenſã teſtes examinare poſt publicatos teſtes ex *Alex.Bart.& Aret.* quos ibi adducit, quod notabis ad ornatum text.in *cap fraternitatis de teſtibus* diſponentis, vt publicatis atteſtationibus nõ poſſint recipi teſtes ſuper eiſdem capitulis,nam & id non procedit cauſis criminalibus,vt per *Bart.in l.*1.*§.fin.num.* 4.*de quæſtion.* & per *Marſil. in practic. crimin.§ ſequens num.*6.;& vide *Baiard. ad Clar.d.quæſt.*61.

Nec prætermittam obſeruare allegatum *Rit. M. C.*90. indiſtinctè,& ſimpliciter non prohibere termini datio-
8 nem, quia vtitur verbo (*Raro*) cuius dictionis natura eſt,vt omninò minimè prohibeat, ſed vt aliquando poſſit fieri conceſſio,maximè iuxta caſuum,& perſonarum qualitates, quæ non licita ſolent facere licita, & quæ ſunt vetita conceſſibilia; vnde circa id Iudicis arbitrium maximopere verſari poteſt.

Inde iuxta ſupradictam opinionem rogatus de conſilio reſpondi Illuſtriſſimo, & Reuerendiſſimo Domino Archiepiſcopo Surrentino, qui iuxta meam opinionem executus eſt,& accidit in facto pariter in cauſa Marij de Honufrio Ciuitatis Vici Inquiſiti ad querelam Reuerendi D. Franciſci Ruſſani.

SVMMARIVM.

1 *Dominus iniuriatur Vaſſallis cum illis prohibet eorum rebus vti ad eorum arbitrium.*

2 *Vaſſalli grauantur, ſi vetentur facere exequi literas exequutoriales per Baiulos electos ab Vniuerſitatibus, ſed cogantur illas exequi facere à ſeruientibus, & Satellitibus Officialium, & num.* 3.

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando vetantur facere exequi literas executoriales per Baiulos electos ab Vniuerſitate, ſed cogantur illas exequi facere à ſeruientibus, & Satellitibus Officialium.

GRAVAMEN CLXV.

IN libertate Dominorum literarum executorialium ſtare debet illas facere exequi à quo ſibi magis placuerit, nec ad contrarium agendum poſſent ad-
1 ſtringi,cùm eo ipſo Dominus iniuriatur,quod prohibetur vti re ſua ad ſuum arbitrium *Coler.deciſ.German.* 136. *nu.* 10 *ex l.ſiquis proprium ff.de iniur.l.ſicuti §.Ariſto,ff.ſi ſeru.vendit.l.qui pendente §.*1.*ff.de Act.empt.*

2 Hinc pro grauamine fuit porrectum contra Officialem Terræ Pratæ, dum mandauerat,quod executoria quæ fiebant ad inſtantiam partium minimè exequi deberent per Baiulum Curiæ electum ab Vniuerſitate,ſed vt exequerentur à ſuis ſeruientibus, & ſua familia.

Cumque pro tali eſſet habitum à Regio Conſiliario Cæſare Vitellio Commiſſario ſpecialiter deputato extitit prouiſum, quod literæ executoriales, nedum poſſint exequi per Baiulum ſed etiam per alios ſeruientes ipſius Curiæ.

Et ſic patet ex mentionata prouiſione non poſſe Officiales mandare & vetare nè Baiuli poſſint tales executoriales

les licteras exequi,ſed à partium voluntate dependere debere.

3 Quare tutò inferri poteſt grauari Vaſſallos, vbicumque eſſent coacti facere exequi eorum licteras executoriales per ſeruientes Officialis, & non per Baiulos Curiæ, prout & ſic dum caſus accidiſſet in Ciuitate Vici contra quẽdam Gubernatorem dicti loci meũ pronunciaui votum, & iuxta illud fuerunt obtentæ prouiſiones à Magna Curia Vicariæ directæ Magnificis Gubernatoribus Ciuitatum *Surrenti*, & Maſſæ pro obſeruantia.

Pro quorum omnium confirmatione teſtis ocularis eſſe poſſum vidiſſe in facti contigentia nouiſſimis hiſce temporibus à Sacro noſtro Regio Conſilio iuxta ſupradicta fuiſſe expeditas prouiſiones contra Vrilem Dominum, & Officialem cuiuſdam Ciuitatis, qui contrarium practicare faciebant.

SVMMARIVM.

1 *Antiquitas ſcripturarum non debet augere pretium ſolitum Caroleni pro repertura.*

2 *Vaſſalli grauantur, quando pro repertura ſcripturarum etiam antiquarum coguntur ſoluere vltra Carolenum.*

3 *Actuarij, Archiuarij, & Notarij, ſi pro repertura ſcripturæ quæuis antiquæ recipiant vltra Carolenum peccant, & tenentur ad reſtitutionem, num.4.*

5 *Confeſſarij confeſſiones audientes debent pœnitentes interrogare de eorum exercitio, & circa illud interrogatoria facere.*

6 *Ieſuitarum, & Clericorum Regularium Monaſteria vbique ſunt peroptanda.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando pro repertura Scripturarum, etiam antiquarum cogantur ſoluere vltra Carolenum.

GRAVAMEN CLXVI.

1 ANtiquitas ſcripturarum non debet augere prætium ſolitum Caroleni pro repertura, vt videmus ſeruari in omnis Regijs Tribunalibus, & ſingulis Notariorum ſedibus, ſiue ſchedis.

2 Inde ſi vltra tale prætium Vaſſalli cogerentur ſoluere, vtique grauarentur, & pro grauamine fuit habitum, dum Vniuerſitas Terræ Pratæ adiuiſſet *Sacrum* Conſilium, & conqueſta eſſet, quod Actuarius, dum occurrebat reperire aliquam ſcripturam, proceſſus, Obligationes, pro repertura exigebat tot Carolenos, quot anni erant à tempore actitatæ, & confectæ Scripturæ, & ideo per Regium Conſiliarium Cęſarem Vitellium Cauſæ Commiſſarium deſtinatum ſuper grauaminibus dictæ Vniuerſitatis fuit prouiſum, vt pro repertura Proceſſuum, Obligationum, & aliarum ſcripturarum antiquarum ſoluatur Carolenus vnus tantùm.

Ita quidem patet in proceſſu grauaminum dictæ Terræ *Grauam.*21.

3 Quare ſalua conſcientia Actuarij, Archiuarij, & Notarij vltra dictam taxam recipere nequibunt, quod ſi fortaſſe partes ad plus ſoluendum adſtringant, vltra peccati labem in foro poli, ad reſtitutionem tenẽtur, prout ſic confabulando cum quodam Religioſo Patre Confeſſario vna vice dicebam, qui & meę pariter aſſẽtitus eſt opinioni addens eſſe facienda interrogatoria particularia ſuper hoc huiuſmodi Actuarijs, Notarijs, & ſimilibus, quia non habent hoc in ſcrupulum, & proinde non curant id Confeſſario aperire.

5 Vnde aduertere debent Patres Pœnitentiarij, vt quando confeſſiones audiunt minimè prætermitant ſcire exercitium, ad quod pœnitens verſatur, & circa illud opportuna præſtet interrogatoria,

gatoria, & remedia ſubminiſtret, vt pie quidem, & maxima cum charitate ſcio practicari ab Adm. R R. Patribus ex Illuſtriſſima, & Sanctiſſima Religione Societatis Ieſus, ac Clericorum Regularium, quorum Monaſteria vbique ſunt peroptanda, nam multùm ad benè, & Chriſtianè viuendum conducunt, vt experientia in omnibus Regionibus, in quibus præſunt, me non reddunt mendacem,

SVMMARIVM.

1 *Pęnæ & mulctæ vbi plures ſunt Dominis iuriſdictionis pro rata, vti fructus Iuriſdictionales diuiduntur.*

2 *Vaſſalli grauantur, quando ſub prætextu quòd plures ſint Domini Iuriſdictionis, pęnas & mulctas ſoluere coguntur.*

3 *Communio iuriſdictionis non poteſt operari præiudicium, vt ſubditi duplex agnoſcant onus.*

4 *Vaſſallorum intereſt, ne duobus ſeruiant.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando ſub prætextu, quòd plures ſint Domini Iuriſdictionis poenas, & mulctas duplicatas ſoluere coguntur.

GRAVAMEN CLXVII.

1 QVotieſcumque plures ſunt Domini Iuriſdictionis pęnę, & mulctæ pro rata, vti fructus iuriſdictionales diuiduntur, *Bar. in l fin. num. 1. ff. ſolut. matrimon. Pariſ. de Reintegrat feud. verſic. & qua pluries num. 12.* quorum doctrinæ recenter adhæret *Rendel. in tractat. de Paſcuis tit. de Baronum paſcuis pag. 120. verſic. & cum plures.*

2 Vnde ad coronidem noſtri tractatus poterit iuridicè inferri, grauari Vaſſallos, quando ſub prætextu, quòd plures ſint Domini Iuriſdictionis, cogantur cuilibet illorum mulctas & pęnas integras ſoluere, & ſic duplicatè.

3 Communio enim Iuriſdictionis non poteſt operari præiudicium, vt ſubditi duplex agnoſcant onus, *Rota in Salamantina Iuriſdictionis coram R. P. D. Remboldo.*

4 Conducit quod docet *Andreas in cap. Imperialem verſic nec Dominus nu. 47. & in cap. omnes filij ſi de feud. fuerit controuerſ.* dum voluit intereſſe Vaſſallorum, ne duobus ſeruiãt, quam doctrinam obſeruabat in facti contingentia, ad alium tamen finem Ingenioſiſſimus Amicus meus *D. Ioan. Baptiſta Iouinus* ad fauorem Iannectini Penchi pro excluſione gubernij, & Iuriſdictionis Vaſſallorum legata à Lelio Pencho per decennium in perſonam Angeli Siluani.

SVMMARIVM.

1 *Baro, & Officialis loci expẽſis Curiæ mittere debet Medicos ad Curam reorum carceratorum, qui ſunt pauperes, aliàs grauant Vaſſallos, & ſubditos, & tenentur de morte quæ ſubſequeretur ex capite omiſſionis, & num. 4.*

2 *Baro, & Iudex tenentur ad alimenta Carceratorum, ſi ſint pauperes.*

3 *Item ad Medicinas, & Medicos, quos cogere poterunt ad illud agẽdum, & renitentes officio priuare.*

5 *Medicamenta veniunt nomine victus.*

6 *Cauſam mortis dediſſe videtur, qui Medicum non adhibuit.*

7 *Qui poteſt languentem à morte liberare, & non liberat, mortem videtur infligere.*

8 *Medicus gratis pauperes curare debet, & ſi aliquid accipiat tenetur reſtituere.*

9 *Ioſephus Nouarius germanus Authoris refertur, & laudatur.*

10 *Me-*

10 *Medicus quando, & quomodo teneatur pauperes infirmos curare, & num. 11. 12. & 13.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Barones non curant Reis carceratis mittere Medicos, illoſque curare facere.

GRAVAMEN CLXVIII.

1 BAronum onus eſſe debet, & ad locorum Officiales (expenſis tamen Curiæ) ſpectat mittere Medicos ad curam Reorum carceratorum, qui ſunt pauperes, quod ſi non faciant, vtique grauaminis lapidem non euadent.

2 Redditur vera hæc concluſio, ſiquidem ad inſtar tenentur ad alimenta ipſorum, vt diximus *tom. 1. Grauam. 246.* ita ſimiliter & ad medicinas, & ad medicos, quos poterint cogere ad id agendum, *Abb & Felin. in cap. ſi pro debilitate de offic. deleg.* illoſque renitentes Officio priuare, *Bar. in l. Antiachri, C. de profeſſ. & Medic. libr. 10. Caroc. de locat. 2. part. grad de medico quæſt. 3. num. 9.*

4 Aliàs enim id non agendo tenerentur de morte, ſi fortè ſubſequeretur ex capite omiſſionis.

5 Nec eſt nouum medicamenta venire nomine victus *Megal. in promptuar. Theolog. moral. in verbo creditor num. 3.*

6 in fine, vbi etiam quod cauſam morti dediſſe videtur, qui medicum non adhibuit, *l. quid ſi nolit §. ſi mancipium ff. de edilit. edict. & vide* D. *Ricc. in deciſ. Cur. Archiep. Neap. 175. part. 3.*

7 Conducit, nam qui poteſt languentem à morte liberare, nec liberat mortem videtur infligere, *cap. 1. 83. diſtinction.* & ex pluribus quos adducit *Benineaſ de paupert. ſpecial. de iudic. num. 7. Baez.* qui anteſignanos cumulat *de decim. tutor. cap. 10. num. 15. Tiraquel. de nobilit. cap 29. num. 44 cum. ſeq. Rip. de peſte in* Remed. *ad curand. Peſt. §. medicorum num. 105.* Roiz *deciſ. Lituan. 4. num. 300.*

8 Et Medici etiam gratis pauperes curare debent, *cap. non ſatis* 86. *diſtinct. Pacian de probat. cap. 54. num. 63.* Roland. *à Vall. conſ. 87. num. 38. & ſeq. Lopez in l. 6. in verbo llanamente tit. 22. part. 3. Medic. de caſibus fortuit queſt. 4 num 11. part 2. Flores* Diez *de Men. q 8. §. 1. num. 52. libr. 1.* vbi quod medicus aliquid à paupere accipiens renetur ad reſtirutionem, *Nauar. in Manual. cap. 25. num. 64. B. Io. à Capiſtran. in Specul. conſcient num. 266. Fuſc. de Viſitat. libr. 2. cap. 3 num. 6. Cencd. in Collect. Iur Canonic. 163. num. 25. Mandoſ. in prax. tit. de ingratitudin. cap. 101 verſic pauperes infirmos.*

9 Inde cum ratione vidi in facti contingentia maxima quidem cum pietate practicatum à ſolertiſſimo bonæ indolis Adoleſcente V. I. D. Ioſepho Nouario meo Amatiſſimo Germano, dum annis proximè elapſis in Ciuitate Vici vti Gubernator præeſſet.

10 Sed ne nimis Medicos onerare videar, liceat mihi reportare, quod aduertit *Caroc. cit. loco de locat. & conducto, quæſt. 3. part. 2 grad. 4. num. 8.* vbi non nulla pro veritate iam dictæ concluſionis concurrere putauit.

Primò, Opportunitatem locorum.

Secundo, Opportunitatem temporum.

Tertio, Opportunitatem rerum.

11 *Locorum*, quia non per mundum quærere indigentes infirmos obligantur Medici, ſed ſi illis occurrat, ſufficit iuxta illud *Exodi 23. Si occurreris Boui inimici tui, aut Aſino erranti, duc ad eum.*

12 *Temporum*, quia non futuræ neceſſitati occurrere, aut prouidere, ſed præſenti homo tenetur.

13 *Rerum*, quia conſulere coniunctis ſanguinè curam impendere adſtringitur homo.

SVMMARIVM.

1 *Baro, ſi velit, poteſt ad euitandas fraudes quæ poſſunt committi in ponderibus, & menſuris, ſemel æquatas menſuras, & obſignatas reuidere, ſi habet ius ponderum & menſurarum, non tamen poteſt iterum dirictus obligationis exigere, aliàs grauat Vaſſallos, & tenetur ad reſtititutionem, n. 2. 3. & 4.*

AR.

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi Barones pro Reuiſura,& Adæquatione ponderum, ac Menſurarum ſemel obſignatorum exigant diriƈtus,qui ſolent ſolui pro prima Adæquatione.

GRAVAMEN CLXIX.

1 QVando Barones habentes ius ponderum,& menſurarum vellent ad euitandas fraudes, quæ poſſent committi in prædictis ponderibus, & menſuris ſemel obſignatis, & æquatis illas reuidere vtique poſſent, prout ſic fuit determinatum in cauſa Vniuerſitatis Terræ Pratæ cum Barone exiſtente commiſſario Regio Conſiliario Vitellio vt in proceſſu Grauaminum dictæ Terræ *fol.* 576. pęnes de Caro Actuarium.

Sicque in praxi videmus obſeruari per Tribunal Regiæ Curiæ Siclæ in hac inſigni, & Nobiliſſima Ciuitate Neapolis.

2 Sed licet Baroni fuerit conceſſa talis facultas, fuit tamen in eodem decreto prouiſum,quod pro adęquatura ponderum,& menſurarum ſemel ſoluantur diriƈtus debiti.

Et hoc ad inſtantiam dictæ Vniuerſitatis conquerentis ſe de portulano, grauante,dum volebat quotannis obſeruare menſuras,& pondera alias adęquata per ipſum, vel prædeceſſores portulanos,& reperiendo illa iuſti ponderis exigere volebat adequationem, & Zeccaturam, vulgo la Zeccatura.

3 Quare grauamen erit, quando Vaſſalli vltra primos diriƈtus ſolutos pro adequatione & ficlatura, in reuiſione alios tenerentur ſoluere.

4 Indè diſcant illi ad quos ſpectat in Reuiſione Adequaturæ,& ficlaturæ Diriƈtus non recipere,quia grauant & ad reſtitutionem tenentur.

SVMMARIVM.

1 *Immunitatis duodecim filiorum priuilegium à Regia Camera expediri debet, & ſi ſit expeditum à Barone non prodeſt.*

2 *Immunitas concedenda eſt habenti duodecim filios.*

3 *Filij parentibus proſunt ad multas prerogatiuas obtinendas, & à nõnullis publicis oneribus excuſandis.*

4 *Regia Camera in Regno eſt Iudex, & executrix immunitatis duodecim filiorum.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando ſub prætextu, quòd quis habeat duodecim filios Baro eidem cõcedit immunitatem.

GRAVAMEN CLXX.

1 PRiſcis tẽporibus reperio pro parte Vniuerſitatis Terræ Sibaris fuiſſe in Sacro Conſilio porrectum grauamen quod Comes vtilis Dominus conceſſerat immunitatem cuidam habenti duodecim filios, & per Regium Conſiliarium Schalaleonem fuit prouiſum,quod abſtineret, & mandarum prædicto, cui fuerat conceſſum talis immunitas vt adiret Regiam Cameram Summariæ,& ab illa neceſſarias obtineret prouiſiones,quibus non expeditis nulla ſit habenda ratio immunitati conceſſæ per dictum Comitem.

2 Quamuis enim talis immunitas debeatur in hoc caſu,*l.ſi quis decurio*, & ibi *gloſ.C.de Decur.libr.*10.fusè *Roland. à Vall.conſil.* 52. *vol.* 2. plenè *Gacher. conſ.*6. copiosè *Borrell.conſ.*28.*Praſ.de Franch.deciſ.*289. Appoſitiſſimè *Theſaur.deciſ.*267.& *Paſcal.* vt alios omittam, *in tract.de patria poteſt.part.*4. *cap.* 4. vbi exornat concluſionem cum ampliationibus, & limitationibus, quod filij parentibus proſunt ad multas prærogatiuas obtinendas, & à nonnullis publicis muneribus excuſandos.

4 Tamen talis immunitatis executio debet impetrari à proprio Iudice,qui in hoc Regno eſt Regia Camera Summariæ,per quam videmus in dies expediri huiuſ-

huiuſmodi prouiſiones directas Vniuerſitatibus Ciuitatum & Terrarum, vt ſimiles perſonas immunes, & francas tractent, quarum obſeruantia imponitur Officialibus locorum.

Barones, inquam, non poſſunt concedere hanc immunitatem & ideo ad Regiam Cameram ſpectabit *ex Bal. in l.vacantia C.de Decur.libr.*10.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, ſi Barones vel Officiales debitores carceratos pro debito ad inſtantiam partium ſub claui retineri non curent, ſed largè eos retineri permittant, & quid ſi carceratus ſit nobilis, de quo confidendum ſit, num.*6.

2 *Iudices, & Carcerarij ſi debitores carceratos permittant non ſtare ſub claui, putando ſufficere, quòd non aufugiant, puniri poſſunt, & pęna arbitraria, num.*3.

4 *Carcer ad quid inuentus, & vnde dictus.*

5 *Carceris inuentor quis fuerit.*

7 *Carceratus etiam minus legitimè, & pro minimo debito, non poteſt per Cuſtodem ſine licentia Iudicis relaxari, etiam cum cautione etiam creditore conſentiente, nu.*8. *&* 9.

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi Barones vel Officiales debitores carceratos pro Debito ad inſtantiam Partium, ſub claui retineri non curent, ſed largè eos permanere permittant.

GRAVAMEN CLXXI.

1 DVm in Collegiato Tribunali Apuleæ reſidente in Ciuitate Luceriæ vti vnus ex Auditoribus ſederem, comparuerunt nonnulli de pertinentijs Comitatus Moliſij ſe grauantes de eorum vtili Domino quatenus ſæpè ſæpius Debitores carceratos ad partium inſtantiam etiam de ordine ſupremorum Tribunalium ipſe non faciebat ſtare ſub claui, ſed permictebat largè permanere, ob quod tales non curabant querere remedium pro ſolutione Debitorum, & proindè inſtabant coràm me, vt prouiderem mandando dicto Baroni quod ab hoc abſtineret.

Et conſiderando præiudicium, & damnum quod ex hac libertate oriebatur Creditoribus fui pronus relaxare prouiſiones prohibitiuas ne Baro id permicteret, & quod Officialis loci id nec ageret ſupponendo in grauamen Creditorum id euenire.

Quæ ſanè prouiſio apud me nec minimum difficultatis ſcrupulum habet & ratione non caret, ſiquidem Iudices, & Carcerarij puniri poſſunt ſi Debitores carceratos permictant non ſtare ſub claui, & vt dicitur (ſtare Alla larga) putando ſufficere eos eſſe in tuto, & non aufugere, nam faciunt contra mentem legis mandantis duriùs cuſtodiri *Bal. in l.1.num.4.C. de Cuſtod. Reorum Faber deciſ.2.C.eod.tit. Bouadill. in ſua polític. lib.3.cap.15. Tit. della Viſita del Carcel tom.2.* quos ad hoc propoſitum refert, & ſequitur recenter *Capibl. pract. quæſt. ſuper prag.18.de Baron.num.14.tom.* 2. addo nouiſſimè *Danz. in ſuo tract. de pugna Doctorum, prælio Iudic.& Victoria Aduocat.tit de Carcererio Carceribus & Carcerat.cap.1.num.*45.

3 Taleſque arbitraria pęna coerceri fundauit *Mut.ſuper Pragm.Sicil.tit.* 31. *de Caſtell.num.*10.

4 Suffragatur, nam carcer ad continendos homines inuentus eſt *l.aut damnum verſ.ſolet,ff.de pęn.l.verum ff.de verb. ſign.l.*1. *§. interea vbi gloſ. C.de Cuſtod. Reor. Gloſ.in l.2.C.de exact. libr.* 10. dicitur quaſi coarcer à coercendo, quia in

5 eo detenti prohibentur exire, quarum inuentorem fuiſſe Ancum Martium teſtatur *Bouadill. in politic. cit. capit.* 15.

6 *num.* 1. vbi tamen *num.* 9. enunciat poſſe Nobili, de quo confidendum eſt aſſignari totam Ciuitatem, ſed iſta larga licentia ſecundum me non prodeſt creditoribus, licèt non negem cum Nobilibus eſſe habendum maiorem reſpectum, & rationem circa qualitatem carceris.

Additur inſuper pro corroboratione deciſio *Viuij 202.* cuius tenor eſt vt ſequitur.

7 Carceratus etiam minus legitimè non poteſt per cuſtodem ſine Iudicis licentia relaxari vt conſuluit *Anchar. conſ. 340. Viſo Themate*, nec etiam cum cautione, vt optimè explicat atque reſoluit *Carauit. in Ritu 39. Item quod locumtenens ſub num. 5. & ſeq.*

8 Nec non carceratus pro debito pecuniario minimè poſſet à carceribus emancipari, ac relaxari, etiam interueniente creditoris conſenſu, niſi cum expreſſa Iudicis licentia, ita *Caſſan. in conſuet. Burgund. in tit. des rectes rubr. 5. ſub 15.* cum alijs ſignatis ibi per eum, & *Paul. Grill. in tit. de relax. carcer.* ita ob-
9 ſeruatur in *pract.* vbique quod cuſtodes carcerum pro debito captum ad creditorum inſtantiam relaxare nequeat, niſi mediante bulletta Iudicis, qui illum carcerari iuſſit, teſte *Angelo in l. neq. impubens § fit. ff. de in ius vocand. per text. ibi Matth. Ruin. conſil. 129.* in caſu de quo quæritur *num. 1. cum. alijs ſeqq. col. 2.* vbi hoc roborat fortiſſimis quidem rationibus.

Et hinc non immeritò Regia Camera Summariæ in inſtructionibus, quas ſolet tradere Capitaneis] Campeſtriæ, ſeu Campaniæ Prouincialibus conſueuit apponere vnum caput inter alia, vt tam ipſi, quàm eorum milites contumaces captos per eos, ſeu quoſcumque alios delinquentes repertos relaxare nequeant modo aliquo, abſque licentia expreſſa & in ſcriptis impetrata à Gubernatoribus, & Auditoribus Regiarum Prouinciarum, aliàs contrarium agendo priuatur Officio, & puniantur, cadet alia pœna arbitrio Illuſtrſs. & Excelletiſs. Proregis, & ita vidi aliàs ordinatum, in inſtructionibus traditis Petro de Villa Señor Capitanio Campeſtriæ in Prouincijs Apuleæ Per Regiam Cameram ipſam, ſub die 10. Februarij 1575. regiſtratis in mandatotum Curiæ 53. fol. 154.

Et ſic obſeruatum ſemper extitit in Regia Audientia Prouinciarum Apuleæ in toto tempore quo in ea verſatus fuerim Auditor in anno 1583. & ſeqq. vt nullus carceratus potuerit vnquam emancipari & relaxari à Carceribus eiuſdem Regiæ Audientiæ pro quacumque cauſa etiam minima, abſque licentia ſubſcripta ab Illuſtr. D. Gubernatore Prouinciali, & ab omnibus D. D. Auditoribus, & ita etiam ſtudiosè quidem obſeruatur in alijs omnibus Audientijs Regijs Regni.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, quando Barones non tenent tutos Carceres, & Carcerarios tutos, & approbatos, & num. 3. & quare num. 2.*

4 *Cauſam damni dans, damnum dediſſe videtur.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Barones non tenent tutos Carceres, & Carcerarios fidos, & approbatos.

GRAVAMEN CLXXII.

1 NOn tenere tutos carceres, ac Carcerarios fidos, & approbatos, tã reſpectu cauſarum ciuilium, quàm criminalium, in præiudicium partium cre-
2 ditricum, & offenſarum redundat ex fuga, quæ de facili poſſet occurrere, & ex alia ſimili cauſa.

Inde ad inſtantiam Vniuerſitatis Terræ Sancti Gregorij annis iam diù elapſis reperio prouiſum per Regium Conſiliarium Schalaleonem, vt Magnificus Baro adhiberet curam circa tutos carceres, & fidos Carcererios.

Tutum enim carcerem ac Camerarium ab Vniuerſitate approbatum, fidoſque cuſtodes habere debet Baro, vel Officialis, vt poſſit carcerare, & cuſtodire delinquentes, & debitores.

3 Idque tum pro honore proprio, tum pro partium vtilitate, aliàs vltra dedecus, quod conſequi poſſent, ſi aliquod accidens eueniat non euitabitur grauamen reſpectu intereſſe habentium.

4 Quia eſſet dare anſam fugiendi, & proinde vti dantes cauſam damno, damnum

num dare videntur, *l. damnum ff. de Reg. Iur. l. nihil intereſt ff. ad l. Cornel. de Sycar.* latè Cardin *Tuſc. concluſ. 6 lit. D.* & fusè comprobat *Niger Cyriacus controuerſ. forenſ. tom. 1. cap.* 184. congruunt quæ latiori calamo exarauimus in *tractat. de elect. & variat. for. quæſt. 6. à num 9. cum ſeq. ſect. 2. in moderniſſima editione Neapolitana folio meo 73.*

SVMMARIVM.

1 *Iudex prouidere debet reis pauperibus de Aduocatis, & Procuratoribus, & niſi prouideat peccat mortaliter, num. 2.*

3 *Vaſſalli grauātur, quando reis pauperibus non deſtinantur expenſis Curiæ Aduocati, & Procuratores pro illorum defenſione, ceſſis tamen prius bonis in beneficium Curiæ, num. 4.*

5 *Aduocati cogi poſſunt, vt defendant Reos pauperes, etiam ſub priuatione officij.*

6 *Aduocati, Procuratores, & Cauſidici tenentur patrocinari pro impotentibus, & recuſantes peccant mortaliter, num. 8.*

7 *Aduocati à pauperibus etiam ſponte dantibus recipere ſalaria pro patrocinio non poſſunt, & recipientes peccant.*

9 *Omnis regula patitur exceptiones.*

10 *Aduocatus quando excuſetur, ſi pro paupere non præſtet patrocinium, & quando peccet mortaliter, vel venialiter tantùm, vide num. 12. 13.*

11 *Aduocatus pauper non tenetur præſtare patrocinium pro pauperibus.*

14 *Aduocatus non tenetur præſtare patrocinium pro paupere, qui habet ſpem ad pinguiorem deuenire fortunam, niſi præſtita obligatione ſoluendi tunc temporis.*

15 *Aduocatus non tenetur aduocare pro pauperibus, vbi reſidet Aduocatus pauperum.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Reis pauperibus non deſtinantur expenſis Curiæ Aduocati, & Procuratores pro illorum defenſione.

GRAVAMEN CLXXIII.

1 IVdicum partes eſſe prouidere pauperes reos de Aduocatis & Procuratoribus non eſt qui dubitare valeat, elicitur enim ex *l. 1. §. ait Prætor ff. de poſtuland. l. nec quidquam §. Aduocatos ff de offic. Proconſul. & legat.*

Idque antiquiores omittendo ex Neothericis, qui & illos reportarunt ſic affirmant Roiz *deciſ. Lituan 4 nu. 298. Gaill. obſeruat. 43. lib. 1. Cappell. Tholoſ. dec. 481. Boer. deciſ. 325. Miſinger. obſeruat. 32 cent. 4. Petr. Gregor. Syntagm. Iur. lib. 49. cap. 6. num. 16. Farinac. in pract. crim. quæſt. 39. num. 35. Guazzin in tractat. ad defenſ. Reor. defenſ. 24. cap. 2. num. 8.* & recenter Borrellus *in ſumma deciſ. tom. 1. de Aduocator. Officio num. 36.*

2 Itaquod (ad Caſuum conſcientiæ ſcholæ ſectatores verba dirigendo) mortaliter peccare Iudicem de Aduocato, & procuratore pauperem Reum non prouidentem liceat pro tali teſtimonio ferendo reportare *Silueſtr in ſumma in verbo Aduocatus quæſt. 8. num. 11.* & ex noſtris id annuit *Grauat. in ſchol ad Veſtr. in prax. libr. 4. titul. 4. de dolo, & Contumacia lit. I. num. 32.*

3 Hinc pro grauamine fuit reproductum per Vniuerſitatem Pratæ contra Baronalem Curiam, dum multoties erant inquiſiti, & carcerati perſonæ pauperes & impotentes ob aliquas cauſas criminales, nec eis prouidebatur de Aduocato, & Procuratore, & per Regium Conſiliarium Cæſarem Vitel-

lium Commiſſarium deſtinatum extitit
prouiſum, quòd teneatur Magnificus
Baro prouidere de Aduocato, & Pro-
4 curatore Inquiſitis, & Carceratis pau-
peribus ceſſis prius per eos bonis in
beneficium Curiæ.

5 Quin imò non reticeam dicere Iu-
dici licere cogere Aduocatos, & Pro-
curatores, vt pauperes Reos adiu-
uent *Gloſ. Abb. Felin. & Reliqui in cap.*
1. de offic. Iudic. Dec in cap. in 46. de pro-
bat. etiam ſub officij priuatione *l. 1. §.*
& vrbe ff. de Offic. præfect. Vrb. l. moris ff.
de pœn. l. prouidendum §. ſi quis vero C.
de poſtul. Roman ſing. 259. Couar. pract.
quæſt. cap. 6. num. 4.

6 Obligantur, inquam, Aduocati, Pro-
curatores, & Cauſidici pro huiuſmodi
impotentibus patrocinari *Gloſ. in cap.*
ſtatutum §. Inſuper de Reſcript. in 6. fusè
Tiraquel. de Nobilit. cap. 29. num. 39. Pe-
lag. de plant Eccleſ. cap. 46. lib. 2. Guid.
Pap deciſ. 561. Papon. in Arreſt. Franc.
libr. 6. tit. 4. Arreſt. 4. Auiles in cap. 7.
prætor. gloſ. Andeleuar. num. 3. Flores
Diez de Mena lib. 1. quæſt. var. cap. 8. §.
1. num 52. Gabed deciſ. Luſit. 214. num. 7.
lib. 1. Sot. de Iuſtit & Iur. quæſt. 8. artic.
4 lib. 5 Malder. tract. 6. cap. 3. de Iuſt.
Rei, & Aduocat. dub. 8. Vaſques de ſucceſ.
creat. §. 2. num. 128. Perez in l. 1. Titius
lib. 2. Ordinam. 1. vbi etiam, quod ſi pau-
per mercedem Aduocato offerat, eam
recipere nequit, & contrarium agendo
peccaret, quod poſt cęteros notarunt
Baez in tract. de Inop Debit. cap. 12. nu.
15. Rebuff. de priuileg. ſcholar. priuileg.
90. num 7. Caſſan. in conſuet. Burgund.
Rubric. 6. §. 6. num. 4. Benincaſ. de pri-
uileg. paupert. ſpecial. 1. in Iudicijs num.
10.

8 Ad inſtar in eiuſdem peccati labem
incideret, quoties eorundem patroci-
nium recuſaret *D. Thom. 2. 2. quæſt. 71.*
vbi pariter hoc pro vero habent *Caie-*
tan. Salon. & Aragon & ex noſtris Iure-
conſultis tradunt *Treutler. diſput. ſe-*
lect. part. 1. diſp. 8. Theſi 1. Viu. deciſ. 159.
Caroc. in. tract. de locat. part. 1. tit. de
fruct. & lit. expenſ. quæſt. 8. num. 45. &
nouiſſimè videndus eſt *Megal. in prom-*
ptuario Theologiæ Moral. in verbo Aduo-
tatus num 20.

At ne contra propiam profeſſionem
arma capere videar excuſationes à tali
opere iuſtè à lege datas hic epilogare
mihi ne ſit vetitum, patitur, & inquam
9 omnis Regula ſuas exceptiones.

10 Vndè eſt obſeruandum poſſe Aduo-
catum excuſari, vbi extra illius domici-
lium exhiberi patrocinium petatur vt
ita *S. Dyoniſ. Cartuſ. in ſumma fidei Or-*
thodoxæ art. 130. ſub. §. 1. tom. 2. D. Thom.
2. 2. quæſt. 71. Borrel. in ſumma deciſ. tit.
de Aduocat. & eorum Offic. num. 67.
tom. 1. quia per diuerſa ire loca non te-
netur Aduocatus, ſed præſentes debent
eſſe partes, ſibique occurrere, neceſſi-
taſque debet in promptu apparere,
& ſic cum leui Aduocati incommodo
Viu. deciſ. 159. num. 7. vbi determi-
natum iuxta hanc ſententiam de An-
no *1583.* in Regia Audientia Apulię te-
ſtatur.

11 Inſuper habebit excuſationem, ſi
Aduocatus pauper ſit, & tale patroci-
nium præſtando proprijs negotijs, vt ſe
ſuamque familiã alat, & neceſſaria ac-
quirat ſupereſſe nequiret, quia in hu-
iuſmodi caſu patrocinari non eſt obli-
gatus *Silueſtr. in ſumma in verbo Aduo-*
catus quæſt. 8. num. 11. Malder. tract. 6.
cap. 3. dub. 8.

12 Adhuc eſt excuſandus Aduocatus,
vbi patrocinium deſiderans modera-
tum poteſt ſoluere ſalarium nec ſoluat,
(ſi nec in extrema, aut graui inopia
exiſtat) nam ſi tali prematur ægeſtate,
ſub culpa mortali patrocinium eſt præ-
ſtandum, & dicetur extrema neceſſitas
in hoc caſu, quoties litis extimatio, &
ea quæ pauper in iudicio exigit ad ſe
ipſum alendum, ne fame pereat neceſſa-
ria ſunt, nec poſſet aliunde patrocinium
habere, quod ſi neceſſitas iuxta huiuſ-
modi conditionem non ſit venialem
culpam eſſe docet D. *Thom.* ſic à *Caieta-*
no intellectus, *2. 2. d. quæſt. 71. Artic. 1.* de
quo meminit illum ſectando *Couarr.*
practic. quæſt. cap. 6. ſub num. 4. & vide
Leſſ. de Iuſt. & Iur. cap. 31. dub. 7.
libr. 2.

13 Vbi tunc patrocinium prætendens
in extrema dicetur neceſſitate, dum illi
crimen ob quod plectendum venit ca-
pite, vel omnibus bonis ſpoliandus, &
in extrema conijciendus inopia, niſi de-
fendatur imponitur, vt ſimiliter in graui
neceſſitate putat, vt ſi iniuſtè patere-
tur damnandus pauper ad triremes, pu-
blicam flagellationem (vulgò fruſtato)
ad durum carcerem, vel onuſta lite gra-
uem

uem conſtructurus morbum, quia tunc dicit ipſe ſub mortalis peccati reatu patrocinari debet Aduocatus, ſi ipſe aliquo modo ſuperfluum ſuo ſtatu habeat.

11 Nec patrocinium præſtare tenetur Aduocatus pro paupere, qui habet ſpem ad pinguiorem peruenire fortunam, niſi præſtita obligatione ſoluendi tunc temporis, *Torres in 2.2 D.Thom. cit. quaſt. 71.art.1.num.2.Rot.in Antiq.deciſ.2. de conſtit.*

25 Et tandem vbi in loco reſideret Aduocatus pauperum, vt in omnibus Tribunalibus Collegiatis videmus extare, tunc cæteri Aduocati ab hoc onere ſunt exempti, quia ceſſat ratio, ob quam pauperes adiuuare, & defendere tenentur, & vide in materia ſcripta per nos in *tractat. de priuileg. Miſerabil. perſon. priuileg 62.*

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, quando de ordine Baronum eorum debita nouare coguntur.*

2 *Creditor inuitus non tenetur nouare ſuum debitorem.*

3 *Obligationem alterius paſſiuam liberando primum debitorem quis non valet in ſe transferre, & nouare obligationem.*

4 *Creditore inuito ius paſſiuum in alium transferri prohibetur.*

5 *Debitorem ſuum nemo tenetur mutare ſeu nouare, nec Princeps poteſt id facere de poteſtate ordinaria, quod ſi agat quid ſit faciendum num.6.*

7 *Principem noluiſſe preiudicare tertio ſemper eſt interpretandum, & potius verba Principis impropriãda ſunt, num.8 & reſtringendæ Commiſſiones ad finem reducendi ad terminos Iuris, num.9.*

10 *Principum mandata intelligenda ſunt cum iuſtitia.*

11 *Principi non præſumitur placere, niſi quod iuſtum & verum eiuſque intentionis eſt ſingulos actus ſuos regulari à poli & fori Iuſtitia, & quoties vult extendere partis Iuſtitiam in modico excedere velle præſumitur, num.12.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando de ordine Baronum Debitores ſuos nouare adſtringuntur.

GRAVAMEN CLXXIV.

1 Nomine, & pro parte particularium Terræ Pretæcatellæ reperio oblatum grauamen contra Vtilem Dominum, quatenus cogebat ipſos mediante ordine pœnali ad nouandos ſuos debitores, & per Regium Conſiliar. Cæſarem Vitellium cauſæ Commiſſarium in Anno 1568. fuit domi prouiſum; quòd Magnificus Baro deberet abſtinere.

Sapit, inquam, id grauamen notorium, quia aduerſatur communi regulæ,
2 ne creditor inuitus teneatur mutare ſuum debitorem, *l ſi mandato meo §. 1. ff mandat.* ſicque notarunt *Zaſ.conſ 10. vol.2.Bal.in l.2.nu.3.C. de collat. Card. Tuſc.pract.concluſ.lit.*C.*concl.1056.Peregr.de fidei commiſ.art.2.ſub num.3.*

3 Ad initar nec quis valet in ſe transferre, & nouare obligationem alterius paſſiuam; liberando primum debitorem inuito creditore, *Fulgoſ.conſil.135.*

4 Certi enim Iuris eſt inuito creditore ius paſſiuum in alium transferri eſſe prohibitum, *Bal.in l 2.num.6.C. de Hæred.vel Act.Sichar.in l.2.num. 6. & ſeq. C. de pactis Tiraqu.l.de retract.conſang. §.26.gloſ.1.num.53.* refert, & ſequitur moderniſſimè *Niger.Cyriac. controuerſ. forenſ.tom.1.cap.59.* vbi tutatur debi-
5 torem ſuum nullum teneri mutare, ſeu nouare, nec Principem poſſe id iubere de poteſtate ordinaria, quod ſi fecerit ex abrupto non eſſe ei obediendum, ſed ad eundem recurrendum, cum commonendo de iniquitate mandati, & expectare ſecundam iuſſionem, cùm non ſit præſumendum hanc voluiſſe habere in-

7 tentionem Principem, nam ſemper eſt facienda interpretatio, ne Princeps voluerit tertio præiudicare, *l. 2. §. meritò, & §. ſi quis à Principe ff. ne quid in loco publico*, *Surd. conſ. 203 ſub num. 28.* vbi latè fundat potiùs eſſe improprianda verba, quàm quod Princeps dicatur voluiſſe tertio præiudicare, & Principis
9 commiſſiones ad poſſibile reſtringendæ ſunt ad finem reducendi ad terminos iuris, *cap. ſuper eo de offic. deleg. cap. cauſam quæ*, & ibi *Felin. de Reſcript. Menoch. de præſump. lib. 2 præſumpt. 9. nu. 6.*
10 quia ſingula principum mandata intelligenda ſunt cum iuſtitia, *Rot. in Mediolan. Benefic. coram R.P.D. Brauo ex* Bal. *in l. 1. num. 4. ff. de conſtit. Princ.* qui *ſub num. 13.* docet, Principi non præſumi
11 placere, niſi iuſtum, & verum, eiuſque intentionis eſſe ſingulos ſuos actus regulari à fori, & poli iuſtitia, & quoties vult excedere partis iuſtitiam, in modico excedere velle pro ſe habet præſumptionem.

SVMMARIVM.

1 *Silua conceſſa Vniuerſitati à Barone reſeruato ſibi vſu venandi, ſi probibeantur Vaſſalli venari, an & quando dicantur grauari, & num. 4. & 5.*
2 *Specialis prouiſio derogat generali.*
3 *Silua conceſſa alicui reſeruato ſibi vſu venandi, an poſſint conceſſionarij quoque venari.*
6 *Forenſi poſſe interdici paſcuum, etiamſi habeat ius paſculandi, ſi non ſufficiat pro Ciuibus, aut dubitetur non ſufficere, & num. 10.*
7 *Habens ius paſcendi ex vno ouili in pluribus locis paſcuis aut pagis non poteſt nouum ouile proponere in loco, vbi antea non fuit, fallit vt num. 8.*
9 *Dominus à quo ruſtici habent fundos ſuos in dubio ſi paſcua ſufficiant, vel ne præfertur.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi in Silua conceſſa à Barone Vniuerſitati reſeruato ſibi vſu venandi, prohibeantur venari.

GRAVAMEN CLXXV.

Apparebat conceſſio cuiuſdam ſiluæ facta per viam donationis Vniuerſitati per Baronem cum reſeruatione, vt dictus Baro donans eiuſque deſcendentes valerent ibi venari, ſub cuius reſeruationis colore, & calore, ſucceſſor Baro prætendebat priuatiuè quòad omnes habere talem facultatem, & proinde renuebat Ciues ibi ad venandum admittere, vt è contra Subditi habere ius venandi contendebant.

Cumque in hac diſſentione, meum eſſet exquiſitum votum, vt cum quiete Dominus, & Vaſſalli viuere potuiſſent de communi conſenſu, electus calamum ad fauorem Vaſſallorum direxi.

1 Licet, inquam, aſpicerem pro Barone inſurgere Regulam quòd ſpecialis prouiſio derogat generali ad textum in *l. ex facto §. 1 ff. de vulg. & pupill.*

2 Tamen conſiderabam quod *Paul. de Caſtr. in cit. l. ex facto* firmat hanc quæſtionem de ſilua conceſſa alicui reſeruato ſibi vſu venandi, ſi poſſint & Conceſſionarij adhuc venari, & cum affirmatiua pertranſit ſentia, quia ſilua poteſt conuenire vſui cuiuſcumque in ſolidum, iuxta *l. ſi vt certo §. ſi duobus verſic. vſum autem ff. comodati.* & ita pariter docent *Alex. ibi, & Iaſ. in l. quo minus num. 58. ff. de fluminibus*, quos refert, & ſequitur *Geuen. in practicabil. Eccleſ. quæſt. 193. triem. 7.* quòd in ſilua conceſſa à Barone Eccleſiæ reſeruato ſibi vſu venandi poſſint etiam illi de Eccleſia venari.

4 Ceterum quia negari nequit regulam ſuprapoſitam, quam conſiderabam ad fauorem Baronis, claudicare quando retentam non poſſet competere niſi vni in ſolidum vt per ſupradictos ego inueſtigaui antequam votum contra Baronem publicarem, ſi ſilua erat ſufficiens pro venatione, tam Baroni, quam Vaſſallis,

ſallis,& habito reſponſo affirmatiuo in ſupradictam deueni ſententiam.

5 Ita quod tunc grauamen erit, prohibitio venationis quando eſſet, ſufficiens Vaſſallis, & Baroni concedenti, aliàs ſecus, ex doctrina *Bart. in d. l. quominus, & ex Iaſone* alia cumulante *ibidem nu. 56.* quatenus firmant quod ſi aqua quæ ducitur ad vſum ad quem ducitur vtrique ſufficiat, vterq; poteſt deducere.

Redditur vera hæc opinio ex traditis per *Viſcontum in concluſionibus iuris in verbo paſcua*, & fuſius *per nos forenſ.*

6 *quæſt. 27. part. 2.* quatenus firmauimus licitè poſſe interdici forenſibus paſcua etiam ſi ius habeant quando non ſufficiunt pro ciuibus, vbi vlterius progrediendo, tutati ſumus id eſſe verum, etſi deeſſet timor non ſufficiendi in futurum, vt latius ibidem videri poterit.

Confert *Mar. Antonin. Materat. Variar. Reſolut. libr. 3. reſol. 42 in fin.*

Nec non addo *Coler. deciſ. Rot. German. 217.* cuius hæc ſunt verba.

6 Nota quòd ius paſcendi ex vno ouili in pluribus locis, aut pagis habens, non poteſt nouum ouile proponere in loco, vbi antea nullum fuit, ne oues depaſcendo prius gramina intercipiant Ruſticis eius loci paſcua, niſi paſculatio ſufficeret vtriſque *l. hoc iure §. ex flumine ff. de aqu. quot. & æſtiu. l. Ruſticorũ §. fin. ff. de*

8 *ſeruit. Ruſtic. præd.* & in dubio præfertur Dominus, à quo Ruſtici recognoſcunt ſuos fundos, *l. præſes C. de ſeru. & aqu.* vbi *Bal. Gloſ. pen. in cap. ſuggeſtum de decim. lib. 6. Io. And. in c. dilecti de decim.* & ita fuit pronunciatũ per *Lipſ. deciſ. 709. vol. 2.* Idemque eſt ſi probetur etiam ius paſculandi in alieno fundo, & niſi per Dominos fundi in reprobatorijs ſit fides facta, quòd paſcua vix ſufficiant

10 Dominis fundorum, tunc enim hoſpes non obſtante præſcriptione cogitur cedere Domino fundi, *Lipſ. deciſ. 788. vol. 2. Cepol. de ſeruit. Ruſt. præd, cap. 9. tit. de ſeruit. iur. paſcend. num. 39.* & ad iſtam materiam adde *Modeſt. piſtor. Illuſtr. quæſt. 106. & conſ. 7. quæſt. 6. n. 33. lib. 1.*

SVMMARIVM.

1 *Exemptio à ſolutione gabellarum conceſſa Baroni ſuper comeſtibilibus debetur ſi onus in re illa appoſitum ſupportat.*

2 *Vaſſalli grauantur, ſi Barones ab eis exigant franchitiam pro rebus comeſtibilibus, quas emunt vltra taxam gabellæ, & num. 3.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi Barones ab eis exigãt Franchitiam pro Rebus comeſtibilibus, quas emunt vltra taxam Gabellæ.

GRAVAMEN CLXXVI.

1 EXemptio a ſolutione gabellarum ſuper rebus comeſtibilibus debita Vtilibus Terrarum Dominis eſt reſpectu habito ad taxam factam pro quolibet Rotulo, Modio, & ſimilibus, nec vltra debet eſſe immunis, niſi quatenus onus appoſitum in illa re ſupportat.

2 Alias eſſet enim velle locupletari Barones cum iactura Subditorum, ſi vltra taxatam exigere vellent, in quo iuris cenſura recalcitrat, *l. fin. C. de vſucap. l. naturaliter § fin. & l. hæc conditio, ff. de condit. indebiti Dec per text. ibi in l. ſi me, & Titium num. 3 ff. ſi cert. pet. Pichar. in diſp. de Nobilit. communic. num. 73. Rot deciſ. 47. num. 3. & deciſ. 524. nu. 4 in Recent. part. 2.*

3 Hinc grauamen erit, ſi exiſtente pro quolibet Rotulo carnis gabella vnius ſemiſſis, Barones vellent franchitiam pro ſemiſſe, & medium, vel pro duobus, ſicque de ſingulis ſimilibus.

Et proinde cum grauata eſſet Vniuerſitas Terræ Lauri contra Marchionem Vtilem Dominum, quòd tenendo gabellam carnis ad tres denarios pro quolibet Rotulo, & ille exigebat franchitiam ad rationem quinque denariorum per Conſiliar. Conſaluum Belmundez Commiſſarium deputatum ſub die 10. Menſis Aprilis 1568. fuit prouiſum, quòd dictus Marchio, & eius Officiales abſtinerent in futurum ab exactione denariorum duorum in grauamine cõtentorum, & caperetur informatio, vt in proceſſu in Banca Cioffi.

Quare

Quare cùm ſimilis caſus (pauci ſunt dies) accidiſſet trutinandus in facto, & meum expeteretur votum iuxta ſupradictam opinionem placuit voce reſpõdere, quod quidem meum Reſponſum fuit à partibus exequutioni demandatum (non cõgruit nominare perſonas.)

SVMMARIVM.

1 *Præſtatio franchitiæ Baroni debita pro comeſtibilibus, quę emunt in quibus viget gabella, eſt facienda dietim, nec Vaſſalli cogi poſſunt ad dandam quantitatem in ſanum pro tali cauſa, num. 2. aliàs grauant Vaſſallos, num. 4. ſed ex cõcordia partium poterit exigere, n. 3*

3 *Exemptus à ſolutione gabellarum, exemptione vtitur dietim quando emit, & non in cumulo.*

6 *Gabella quando debeatur.*

7 *Gabella an exigi poſſit ab exemptis, animo illas reſtituendi finito anno, & quid ſtante conſuetudine, n. 8.*

9 *Conſuetudo exigendi gabellas ab exemptis cum animo reſtituendi in fine anni valet.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi Barones pro Frãchitia eis debita in Rebus ſpectãtibus ad Victum exigant quamdam quantitatem in ſanum, volentibus Ciuibus illam præſtare Dietim prout emunt.

GRAVAMEN CLXXVII.

1 PRæſtatio franchitiæ debita Baronibus pro comeſtibilibus, quæ emũt in quibus viget gabella, eſt facienda tempore emptionis, & ſic dietim.

2 Nec Subditi vendentes inuiti poſſunt cogi ad dandam quantitatem in ſanũ pro tali cauſa, ſed ex concordia &

3 voluntate partium id procedere poteſt.

4 Itaquòd ſi Barones cogant Datiarios, & Gabellotos ad dandam quantitatem in ſanum pro tali effectu, Vaſſallorum ſuboriretur grauamen, & ideò iuridicè ad id compelli nequibunt.

Quare cùm caſus ex facto accidiſſet in Ciuitate Vici Equenſi, in qua quidam Capitaneus volebat cogere Gabellotos farinæ, & vini ad præſtandam quantitatem pro toto anno franchitiæ, habito recurſu per ipſos ad Magnam Cur. Vic. obtinuerũt prouiſiones, vt Capitaneus ipſe abſtineret à tali coactione, ſed quod dietim iuxta ratam rerum, quas emebat excomputatio franchitiæ in pretio fieret.

5 Exemptus enim, & priuilegiatus non ſoluere gabellam, & datium, ſingulatim prout emptiones facit tali priuilegio poteſt gaudere, nec in aceruo, ſiue in cumulo citra debentis voluntatem exigere poteſt quantitatem, vt per *Authorem damnatæ memor. in conſuet. Pariſien. fol. 116.* quem in manuſcriptis in hoc adductum reperio; quia ſufficere debet priuilegiato, ne ſuo defraudetur priuilegio, & damnum minimè ſentiat.

6 Adiuuat hanc opinionem; nam gabella debetur illo tempore, & loco vbi, & quando res traditur ex adductis per *Tiraquel. de Retract. conſãg. §. 1. gloſ. 2. à num. 48. cum ſeq. & per Vaſq. in opuſc. Moral. tit. de Reſtit. cap. 6. § 2. de Gabel. dub. 6.* vbi tractant, An debeatur gabella ante tractationem rei venditæ.

7 Hinc non poſſe exigi gabellas à priuilegiatis animo reſtituendi illas in fine anni, putarunt *Alterius de cenſuris tom. 1. diſp. 19. lib. 5. cap. 3. & Duard. in Bull. Cœnæ Dom. libr. 2. can. 18 quæſt. 15. nu. 3.*

8 licèt hic Neapoli cauſa euitandi fraudes vigeat conſuetudo munita etiam conſenſu illorum ad quos ſpectat exigendi indifferenter ab omnibus gabellas, & priuilegiatis, ac exemptis pro dictis ga-

9 bellis datur certa quantitas, quam conſuetudinem valere firmat *Dian. reſol. moral. par. 1. tract. 2. de immunit. Eccleſ. Reſolut. 44.* dum tractat, ſi licitè Senatus Panormitanus, & aliæ Reſpublicæ exigant gabellas ab Eccleſiaſticis animo eas reſtituendi in fine anni.

SVMMARIVM.

1 *Barones grauant Vaſſallos, ſi poſt quàm eis ſit ſatisfactum recuſent facere apocas de recepto, & num. 5. vel caſſare obligationes, n. 7.*

2 *Solutio non præſumitur, niſi probetur per illum, qui tenetur ſoluere, num. 3.*

4 *Solutio ſatis probatur per apocam de recepto.*

6 *Solutionẽ probat caſſatio obligationis.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Barones recuſant facere Apocas de Recepto, & caſſare obligationes poſtquã fuerunt ſatisfacti.

GRAVAMEN CLXXVIII.

1 SI ſolutione facta à Vaſſallis in beneficium Baronum denegentur Apocæ de recepto in ſoluentium vtique reſultat grauamen, quia deinde non poſſent oſtendere ſolutiones factas, & daretur anſa iterum eos conueniendi ad

2 ſoluendum, cùm ſolutio minimè in dubio præſumatur, niſi probetur, & ideò à debitore venit probanda *l. quinquenta verſ. nam & ſi creditum. & l. cùm de indebito ff. de probat. l. & fin. C. de ſolut. l. 1. C. de probat. l. adſeueratio C. de non num. pecun.* fusè *Menoch. de præſumpt. libr. 3. præſumpt. 135. Maſcard. de probat. concl. 1418.* vbi quòd ſolutio probanda eſt

3 per illum qui tenetur ſoluere, quod nouè tutatur pariter *Pyr. Maur. Arret. in tract. de ſolut. oblat. & Retent. cap. 3.*

4 Certique iuris eſt inter alias ſpecies probationis ſolutionis ſatis eſſe aptam, illam quæ fit per Apochas *Maſcard. in cit tract. de probat. nuper adducta concluſ. 1318. num. 6. Maur. in mentionato tract. de ſolut. cap. 4.*

5 Indè cum conqueſta eſſet Vniuerſitas Siciniani, quod ſoluere erat obligata quantitatem vtili Domino menſatim ex cauſa Baiulationis, & de dicta quantitate recipiebat apocas de recepto, & deinde Dominus ille receperat plures menſatas, nec intendebat Apocas conficere, exiſtente Commiſſario Regio Conſiliario Felice de Rubeis fuit prouiſum quod Magnificus Baro faceret Apocas de recepto ſub eo tenore ſub quo fieri conſueuerat ante litem motam citra præiudicium iurium ambarum partium, & hoc ſub die 23. Februarij 1564. in Banca de Mondellis.

6 Et quia caſſatio obligationis pariter ſolutionem probat, quæ quidem caſſatio eſt facienda cum requiſitis neceſſarijs ad illas conficiendas vt ſatis appoſitè latiori calamo exarauimus *forenſ. quæſt. 154. tom. 1.*

7 Ideò, ſi poſt acceptam ſatisfactionem à Vaſſallis, de his quæ tenebantur vigore obligationum pœnès acta Barones recuſent caſſare illas vtique grauant, prout pro grauamine habui vna vice vti Regius miniſter, & proindè relaxaui prouiſiones contra Baronem quod caſſare deberet ſingulas obligationes ſubditorum à quibus iam receperat ſatisfactionem.

SVMMARIVM.

1 *Exemptio à gabellis pro rebus comeſtibilibus conceſſa Baroni eſt perſonalis.*

2 *Exemptio à Gabellis non debetur exemptis, niſi bona conſumantur in loco in quo emuntur.*

3 *Perſonalia beneficia, & priuilegia perſonam non egrediuntur.*

4 *Vaſſalli grauantur, ſi franchitiam ſoluere cogantur Baronibus pro rebus comeſtibilibus, quas donandi cauſa extra Territorium emunt.*

5 *Obligatus ex promiſſione dare piſcẽ pro certo minimo pretio conuento pro Vtilibus Dominis, eorumque familia pro eodem non cogitur dare piſcem Baronibus pro eleæmoſyna facienda.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi Franchitiam ſoluere cogantur Baronibus pro rebus Comeſtibilibus, quas donandi cauſa extra Territorium emunt.

GRAVAMEN CLXXIX.

1 Perſonalis, & familiaris videtur exemptio non ſoluendi gabellam pro rebus comeſtibilibus conceſſa Baronibus, ita vt quæ deſeruiunt actualiter pro vſu proprio, & familiæ Baronum ſint franca, & exempta ab onere gabellarum, & niſi bona conſumentur
2 in loco, in quo emuntur franchitia minimè debeatur fortaſſe ex regula, quòd
3 perſonalia beneficia, & priuilegia perſonam egredi minimè debent, *cap. priuilegium, vbi DD. de Reg. Iur. in 6. cap. ſanè de priuileg. l. 15. permittitur, ff. de Aqu. quotid.* & *æſtiu.* cum adductis per *Salas in tract. de legib. diſp. 17. ſect. 6. & 8. Card. Tuſc. pract. concl. lit. P. concl. 746. Suarez de legib. cap. 10. & ſeq lib. 8.*

Hoc axioma in materia noſtra percipitur ex decreto lato ad fauorem Vniuerſitatis Terræ Lauri contra Illuſtr. Marchionem Vtilem Dominum, nam cum ipſe prætenderet, quòd Gabelloti ſuæ Terræ facerent exemptum à ſolutione gabellæ etiam pro carne, quam extra territorium erat miſſurus, fuit excluſus ab hac petitione, & iniunctus ordo, vt abſtineret, exiſtente Commiſſario Regio Conſiliatio Belmundez in Banca Cioffi.

4 Quare iuxta hoc decretum grauamen eſſet, ſi Barones exigant franchitiam pro rebus comeſtibilibus, quas non pro vſu proprio, & familiæ, ſed donandi cauſa extra Territorium emant.

5 Recipit incrementum hæc opinio ex modernè traditis per *Nigr. Cyriac. controuerſ. forenſ. tom. 2. cap. 378.* quatenus fundat obligatum ex promiſſione dare piſcem pro certo minimo prætio conuento pro Vtilibus Dominis, eorumque familia, non teneri præſtare illum pro eodem prætio pro eleemoſina facienda ab eiſdem Dominis.

SVMMARIVM.

1 *Aſſiſia impoſita ſuper venditione alicuius ſpeciei non eſt ſeruanda indifferenter, ſed eſt habenda ratio ad rei qualitatem.*

2 *Qualitas rei vendendæ poteſt augere & minuere pretium, & vide num. 3. 4. 5. & 6.*

7 *Vaſſalli grauãtur, ſi Barones à Datiarijs, & Lanijs carnem porcorum magni ponderis deſtinatam pro ſaliendo ad eorum vſum accipiunt ſoluendo iuxta aſſiſiam communẽ, & num. 9.*

8 *Differentia debet eſſe inter vnam & alteram porcorum ſpeciem.*

10 *De extimatione & taxa rerum vẽdendarum qui tractent.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Barones à Datiarijs, Gabellotis, & Lanijs carnem magni ponderis deſtinatã pro ſaliendo ad eorum vſum accipiunt ſoluendo iuxta Aſſiſiam communem.

GRAVAMEN CLXXX.

1 Non quia Aſſiſia eſt impoſita ſuper venditione alicuius ſpeciei eadẽ Regula ſeruanda eſt indifferenter, nè ſit habenda ratio ad rei qualitatem.

2 Siquidem qualitas rei vendendæ poteſt, imò debet augere, & minuere pretium, etiam in foro conſcientiæ, cùm qualitas debeat facere prætium, (non tamen exceſſiuum, loquor inquã iuridico & conſcientiato modo.)

3 Inde in Rebus comeſtibilibus, quamuis ſpecialis aſſiſia reperiatur appoſita, non per hoc erit excuſatus venditor, dum iuxta illius tramites vendit res eiuſdem ſpeciei, quæ tamen non ſint aptæ conditionis, ſed minoris.

4 Exemplum poteſt poni in caſeo, cuius valor licèt ſit extimatus in grana decem octo, ſi tameo ſit deprauatus, & neſcio

neſcio ſi bona conſcientia Apotecarij illum iuxta appoſitam aſſiſiam vendere poſſunt, cum illa aſſiſia videatur impoſita circa caſeum bonæ conditionis.

5 Sic etiam poterit exemplificari in carne vitulina, cuius loco ſi ſubrogetur Caro Annina, vulgò (Annecchia) ipſi videant, ſi pretium pro vitulina taxatum poſſint accipere.

6 Nec reticeam dicere de carne Veruicum, vulgò (caſtrati) quando in locum illarum venditur caro, vulgò (delli Montoni.)

Et vendere carnes Agnorum pro hedis, quid ſapit? (Hei mihi qualis, quantaque fraus exoritur.)

Nec ſtant tuti vendentes carnem porcarum, vulgò (Scrofe) aut verrium, vulgò (Vierri) iuxta Aſſiſiam impoſitam in carnibus porcorum, ſicq; de ſingulis.

7 Sed his omiſſis liceat mihi referre quod ad inſtantiam Vniuerſitatis Lauri fuit prouiſũ in Anno 1567 pęnès Cioffum Actuarium eſſe grauamen. quando Barones Datiarijs, & Lanijs carnem porcorum magni ponderis pro ſaliendo habilem & aptam vellent ſoluere iuxta ſolitam & communem aſſiſiam impoſitam generaliter pro porcis dictim ad vſum Ciuium macellandis.

8 Debet, inquam, eſſe differentia inter vnam, & alteram ſpeciem, nec indifferenter ab vna ad alteram poteſt trahi argumentum.

Siquidem experientia docet, porcos maioris ponderis & pinguedinis carius, quàm & alij minoris ponderis emi.

Igitur ad inſtar emptio procedit, & pretium quoque, ac ſolutio debet ſuccedere.

9 Quod ſi prætermittatur, grauamen vtique orietur.

Cùmque id pateat apertè ad ſenſum, non eſt quod aliud dicam, *Qui aures habet audiendi audiat.*

10 Cæterùm de extimatione, ſeu taxa rerum vendendarum poſt cęteros tractat, *Megal. in 2.2. libr. 2. cap 6. q. 6.*

SVMMARIVM.

1 *Caſus fortuitos nullum hominis conſilium prauidere poteſt, & ideo excuſant, numer. 2.*

3 *Nauicularius non tenetur de caſu fortuito, niſi aliud actum ſit.*

4 *Caſus mortis animalis abſque culpa accidens à nullo præſtatur.*

5 *Conductor non tenetur de morte animalis, niſi dolo ſuo vel ſua culpa accidat, num. 6. 9. & 13. imò ei debetur remiſſio penſionis pro tẽpore quo equo vti non potuit, n. 7.*

8 *Conducta res ſi pereat, penſio ſoluẽda non eſt, & ſoluta repetitur.*

10 *Conductor equi, ſi equum percuſſerit calcaribus, & equus mortuus ſit non tenetur ſecus ſi ligno percuſſiſſet vel fuſte, vel ſi equum conductum ad vehẽdum grauiter oneraſſet num 11. vel equo vſus ſit ad alium vſum, quàm ad conductum num. 2.*

14 *Baro, Princeps, & Ciuitas ſi cogant ſubditos ad dandos eis equos, vel Currus, ijque pereant tenentur de caſu fortuito.*

15 *Vaſſalli grauantur, quando Barones pro eorum vſu acceperint animalia, vel Currus, aut Cimbas, quæ perierunt caſu fortuito damnum reſarcire nolint, & quare Barones teneantur num. 16. ſed contra, num. 17. & num. 23. vbi ita deciſum.*

18 *Legitimè, & iuſtè facientes nullam pęnam merentur.*

19 *Barones lege permittente vtuntur animalibus Vaſſallorum, & ideo cum non grauent Vaſſallos vtendo excuſantur à caſu fortuito vti onere pęnali.*

20 *Prohibitus non moleſtare excuſatur ſi inferat moleſtiam licitam.*

21 *Faciens quod credit ſibi licere non venit puniendus.*

22 *Nullus videtur dolo facere qui ſuo iure vtitur.*

AR-

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Barones
pro eorum vſu acceperint Anima-
lia, vel Currus, aut Cimbas, ſeu
Barcas, quæ perierint caſu fortui-
to, & damnum reſarcire nolint.

GRAVAMEN CLXXXI.

1 QVamuis fortuitos caſus nullum
hominis conſilium preuidere poſ-
ſit, *l. graui extimatione, ff de*
adminiſtrat. rer ad Ciuit. pertin. & ideo
2 excuſare ſolent, *l. ſi fortuitis, & l. ſi*
nulla C. de pignor. Act.
3 Hinc de fortuito caſu non tenetur
Nauicularius, niſi aliud actum ſit inter
partes, *l. opus, vbi Bar. & l. Item quæri-*
tur § ſi Nauicularius, & §. ſi Magi-
ſter ff. locati Caſtr. conſ 471. lib. 1. Stracc.
de Mercat tit. de Naut. & Nauib. part. 2.
num. 5. quos recenter ſequitur *Thomat.*
deciſ. Macerat. 93. num. 8.
4 Et hinc originem trahit concluſio,
quòd caſus mortis Animalis ſine culpa
5 accidens à nullo præſtatur, *l. contractus*
ff. de Reg. Iur. cum caſus ille fortuitus
minime ſpectet ad conductorem, *l. ex*
conducto §. fin. ff locat. l quæ fortuitis,
C. de pign. Act. Viuius in ſilua commun.
opin. concluſ 128. & deciſ. 1. vbi annuit
eſſe exploratum, & expeditum in iure,
quòd vbi equus locatus reperitur mor-
tuus ex aliquo morbo in itinere, tunc
profectò conductor ad illius reſtitutio-
nem, & emendam haudquaquam eſt
obligatus, niſi præceſſerint dolus, vel
culpa, *l. ſi aut certo § nunc videndum,*
& l fin ff de comodat. l. ſi quis fundum,
§. Imperator ff. locati, Ludouic. deciſ. Pe-
ruſ. 25. num. 3 Oliuet ad ll. Sardiniæ, cap.
127. & vide latè *Viſcont. in concluſ. Iur.*
7 *in verbo Conductor equi*, imò fit remiſ-
ſio mercedis conductori pro rata tem-
poris, quo vti equo conducto ipſe ne-
quiuit abſque eius culpa, ſed potius ca-
ſu ſuperueniente ad text. *in l ædes §. ſi*
quis cùm in annum, & l. qui Inſulam
§. Ædilis ff. locat. ad inſtar ſi pereat res
8 ipſa conducta nulla penſio eſt ſoluenda,
imò ſoluta repeti poteſt, *l. ſi vno ff. locati.*
9 Nam in tantum tenetur conductor,
in quantum eiuſdem culpa interfuit, *d. l.*
qui Inſulam §. qui inſulas ff. locat. l. ſi
vno §. item & ibi Bar l. ſed vt certo §. in-
terdum ff. comodat. Io Andr Felin & cæ-
teri communi calculo *in cap. Auditis de*
præſcript.
10 Vnde ſi conductor equi percuſſerit
equum calcaribus, vel flagello, & ipſe
equus moriatur ad Dominum pertine-
ret periculum, vt ſecus eſſet, ſi percuſ-
ſiſſet ligno, fuſte, vel alio ſimili, *Bar.*
in l. 1 C. de Curſ. public. lib. 12. vbi etiam
Angel. & vltra alios *Ann ſing. 172. Surd.*
11 *dec. 171.* Ad inſtar ſi equũ cõſuetum ad
vehendum hominem oneraſſet grauiter
quia tunc etiam teneretur conductor,
Bar. in l qui inſulam §. inſulas ff. locati
Cancer qui ſocios adducit *var. reſol. lib.*
1. cap. 14. tit. de locat à num. 29. cum ſeq.
vbi idem firmat, quando equi vſus eſſet
12 ad alium vſum, quàm ad conductum,
vel in itinere fatigauerit, vel ita eum
percuſſerit, vt inde mortuus ſit,
13 Inde nouiſſimè *Reg. Valenzuel. conſ.*
108. vol. 2. probauit, Mulum, vel equum
conductum ad iter faciendum cum ſella,
ſi perierit in itinere, vel hoſpitio, perire
domino, & non conductori, qui vſus fuit
eo ad laborem deſtinatum.
14 Tamen allegata regula principalis
claudicat, quando Barones pro eorum
vſu coegerint Ciues ad dandos eis
equos, vel currus, qui perierint caſu
fortuito, quia tunc periculum ſpectabit
ad ipſos Barones, vt in proprijs termi-
nis probat *Io. Stephan. Durant. in*
quæſt. 29. dum dicit, quod ſi Princeps
vel Ciuitas equos alicuius ceperint, aut
currus & perierint caſu fortuito, peri-
culum non ad dominum, ſed ad Princi-
pem, & Ciuitatem ſpectabit, allegat
inter alia iura *l. 2. C. de lucr. Aduoc.*
lib. 12.
15 Vnde Vaſſallorum grauamen ſubin-
traret, quando Barones æſtimationem
damni paſſi nollent ſoluere in hoc caſu.
16 Nec id monſtruoſum tibi videatur,
quoniam in locato, vel comodato con-
ſenſus locantis, & comodantis inter-
ceſsit, qui prævidere potuit rem peri-
turam, quare iniquum non eſt iacturas
& caſus fortuitos ad eos non ſpectare,
l. 2. §. ſi conſeruatis ff. ad l. Rhod. de iact.
Innocent. in cap. ſicut de iur. iur. At in
caſu noſtro inuitis Vaſſallis ſolent hu-
iuſmodi equi & currus capi, quia vel
non

non ſoluunt mercedem, vel illam ſoluunt ad rationem miliariorum iuxta *Pragmaticam*, & non prout inter Ciues ſolui ſolet, vt experientia rerum magiſtra docet.

12 Sed non grauabor dicere, quòd cùm Barones ex priuilegio ſibi dato à iure habeāt hanc facultatem accipiendi animalia ſubditorum, eorumque currus, & cimbas, ſeu barcas pro ſeruitio proprio, & ſit taxata merces pro tali effectu, ſi vera eſſet dicta opinio, priuilegium retorqueretur in odium Vtilium Dominorum, dum de caſu fortuito eſſent obligati tempore, quo iure ſuo vtuntur, quod non eſt conceſſum in iure *l. nulla iuris ratio ff. de legib. cap. quod ob gratiam de reg. Iur. in 6.*

Ideo cogitandum erit circa talem opinionem, quoniam ego ſum paratus ad fauorem Baronum pronunciare, qui vti legitimè, & iuſtè facientes nullam pęnam merentur, *l. nemo damnum ff. de iur. iur. l. qui ſeruum ff. de verb. obligat. l. ſancimus, C. de adminiſtr. Tutor. §. iniuria Inſtit. ad l. Aquiliam*.

19 Negari enim nequit lege permittente vti animalibus, igitur non grauant, & conſequenter excluduntur à tali onere vti pęnali, *vulg. l. Graccus, C. ad l. Iul. de Adulter. l. illud ff. quod quiſque iur.*

20 Confert *Dec. conſ.* 581. dum firmat prohibitum moleſtare ſub pęna excuſari, ſi faciat moleſtiam licitam, *Card. Tuſc. concl. 208. lit. P.* vbi plura cumulat

21 dicens, quod imò faciens quòd credidit ſibi licere non venit ſibi puniendus, *l. quis ſit fugitiuus, §. apud Celſum, ff. de edilitio edicto*.

22 Tum tandem, quia nullus videtur dolo facere, qui ſuo iure vtitur, *l. nullus ff. de reg. iur. l. 1. §. denique ff. de Aqu. pluu. arcen. Decian. in tract. crim. tom. 2. lib. 8. cap. 20. num. 10. Cacher. deciſ. 17. num. 2*

23 Vnde meritò iuxta hanc meam opinionem reperio prouiſum per Sac. Conſ. die 21. Menſis Ianuarij 1543. in caſu grauaminum Vniuerſitatis Terræ Biccari cum Marcello Caracciolo Vtili Domino dictæ Terræ facta relatione à Regio Conſiliario Galeatio Fonſeca Commiſſario deſtinato pęnès Cęſareum Secretarium, per hæc verba.

Quoad ſextum grauamen, in quo grauantur pro conducendis dictis victualibus à d. Terra in Ciuitate Neapolis fuerunt mortua aliqua animalia, vt in d. grauamine continetur, fuit prouiſum, quòd ſi caſus acciderit mortis alicuius Animalis per viam, quod d. Marcellus non teneatur ad eorum emendam.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, ſi Barones teneant columbaria, quæ tempore ſementis noceant Satis, declara vt n. 2. 3. 5. & 6.*

4 *Columbaria ſunt licita.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Barones tenent Columbaria, quæ tempore ſementis noceant Satis.

GRAVAMEN CLXXXII.

1 Regulariter poteſt dici eſſe grauamen, ſi Barones teneant columbaria, quia multum ſolent nocere Satis, præcipuè tempore ſementis, & ideo ſunt illicita, *Siluestr. in ſumma in verb. reſtitutio, quæſt. 4. par. 3. Sot. de Iuſt. & Iur. lib. 4 quæſt 6 art 4. in fin. D. Antonin. par. 2. tit. 1 ca. 12 §. fin. Ioſeph Angles in flor. 4. ſentent. tit. de Reſtit. Caietan. in ſumma in verb. Columbarium Plaud. in 4. diſtint. 15. quæſt. art. 2. 10. Maior. ibid. quæſt. 28.*

2 Vnde hac de ratione in caput grauaminis tempore meo fuit id datum contra quemdam Baronem in Regio Auditorio Apuleæ, ob quod prætendebant ſubditi obtinere prouiſiones, quod Vtilis Dominus abſtineret, & mihi cauſa delata per Illuſtr. Præſidem, volui ſcire ab eiſdem Vaſſallis, ſi dictus Baro Dominus Columbarij cibaria præbere faciebat, & accepto reſponſo affirmatiuo, prouiſiones ad eorum fauorem relaxare non placuit.

Mouebar, quia in hac re indubitatum

eſt apud Doctores,& Summiſtas, quod vbi Dominus Columbarij cibaria præbet , quibus pro maiori parte alantur columbæ in tali caſu licitum eſt tenere columbaria.

Vltra quod pro parte Baronis excipiebatur, quod magna erat poſſeſſio, vulgò (la ſtarza) in qua columbarium erat conſtructum,& in illa plurimum poſt ſolitum paſtum habitum paſcere poterant,& ſolebant.

Quibus concurrentibus iuſtificatè denegaui prouiſionem aduerſus Baronem ipſum.

3 Comprobantur hæc omnia ex *Vaſquez poſt cæteros in opuſcul. Moral. tit. de reſtit. capitulo 5.§.2.dub 4.* vbi quod quando Dominus Columbarij cibaria præbet, quibus pro maiori parte alantur columbæ, vel eſt circa columbarium magna poſſeſſio Domini, in qua vt plurimum illæ columbæ paſcuntur re vera licitum eſt Columbarium, & proſequitur *Armilla in ſumma in verb. Columbarium, verſ credo tamen*.

4 Quinimò bonus ſenex *Martin. Apizilueta, ſiue Nauarr. in ſumm. a cap. 17.num. 126.* eſt in opinione, & de facto aſſerit talia Columbaria videri licita.

5 Cęterùm, quia ſuppoſui regulam, & deinde deueni ad declarationem, ſiue modificationem, ne mihi ipſi contradicere videar,& mendax reddar, liceat & dicere eſſe grauamen Vaſſallorum, vbi tenentur Columbaria à Baronibus, nec columbis præſtetur paſtus dietim, vel quando poſſeſſio circum circa poſſeſſionem, ſiue Maxariam Baronalem, non adeſt magna diſtantia à fundis particularium.

6 Et in hoc nec grauabor annuere, maximè Iudicis arbitrium verſari debere, qui iuxta facti qualitatem illud regulare tenetur, habita ratione ad loca, & perſonas, & ad materiam vide *Sayr. in Clau. Reg. libr. 11 cap. 10.* & nouiſsimè *Magal. in promptuar. Theolog. Moral. in verbo Columbarium*.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, quando prohibentur facere Repræſentationes, & Comedias abſque Baronum,& Officialium locorum licentia, & nu. 4.*

2 *Comedias facere peccatum non eſt, nec audire, niſi alia concurrant. nu. 3.*

5 *Vetare non vetita, prohibere non prohibita, & impedire non prohibenda grauamen eſt, prout & reſtringere libertatem, num. 6.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando prohibentur facere Comedias, & Repreſentationes abſque Baronum, & Officialium licentia.

GRAVAMEN CLXXXIII.

1 EGo putaui in facti contingentia requiſitus, quid ſentirem, non eſſe neceſſariam Baronis, ſiue loci Officialis licentiam, quando Subditi vellent Repręſentationes, vel Comedias facere.

2 Patet & hoc, nam non eſt de illicitis, & prohibitis huiuſmodi actus facere, tali modo, vt ne dum abſque peccato mortali, ſed abſque vllo peccato fieri valent, vt nouiſſimè præ cæteris tutatur *Megal. in promptuario Theol. Moral. in verbo Comedia num. 3.* qui *num. 2.* annuit, Comedias repræſentare, & recitare ex natura rei, nec eſſe peccatum
3 mortale adducit *D.Thom. in 2.2. quæſt. 168. art. 3.* dicens vlterius, nec reſpectu audientium regulariter, niſi concomitantia concurrant, eſſe peccatum, cùm ex genere ſuo non ſit peccatum comedijs intereſſe, quamuis in eis turpia repræſententur,& dicantur, ſi audiantur ob ſolam vanam curioſitatem abſque probabili periculo lapſus in aliquod peccatum mortale, vt latius idem probauit *variar. reſolut. tom. 1. cap. 26.* & ante eum *Sanchez in tractat. de matrimon. libr. 9. diſputat. 46. num. 41. tom. 2.*

4 Quare ad noſtrum propoſitum ſubintrare poterit grauamen, ſi Barones,

nes,& Officiales locorum prohibeant abſque legitima,& patenti cauſa, ne Subditi recitent Comedias, & faciant Repræſentationes abſque eorum licentia.

5 Sat enim patet ad ſenſum, quod vetare non vetita,& prohibere non prohibita,ac impedire non impedienda ſapit grauamen.

6 Inducunt namque ſimilia libertatis reſtrictionem,quæ & facit vtique otiri grauamen,

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, ſi Barones velint ipſi apponere Cuſtodes pro cuſtodiẽdis Territorijs vniuerſalibus abſque conſenſu Vaſſallorum.*

2 *Cuſtos bonorum, & rerum communium debet communiter à Dominis bonorum deputari, & num. 3. & 5.*

4 *Officialis communiter deſtinari debet ab habentibus communem iuriſdictionem.*

6 *Epiſcopus, & Capitulum ſi habeant decimas communes Epiſcopus ſolum deſtinat Collectorem, & quare, num. 7.*

8 *Salarij onus qui ſentit commodum deputationis miniſtri ſentire debet.*

9 *Subſtitutus in onere debet ſuccedere in honore, & è contra.*

10 *Commodum eius debet eſſe, cuius eſt incommodum.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi Barones velint ipſi apponere Cuſtodes, vulgò (Guardiani) pro cuſtodiendis Territorijs Vniuerſalibus, nec eorum conſenſum adhibere curant.

ARGVMENTVM.

1 Solent apponi Cuſtodes pro cuſtodia agrorum communium,& Vniuerſalium, & ſoli Barones nullo adhibito Ciuium conſenſu prætendunt id poſſe facere,& grauant.

Negari enim ſuapte nequit Ciues in illis habere intereſſe, ſinguli pro eorum rata,cum in communi illi ſint Domini, & habeant vſum in Territorijs Vniuerſalibus,& Cuſtos bonorum,vel rerum communium debet communiter à Dominis dictorum bonorum deputari, vt voluit *Rota in Cartaginen. Iuris deputandi Cuſtodem Mercurij 27. Ianuarij 1616. coram Eminentiſſimo Cardinali Veroſpio*, vbi cum de cuſtodia communium decimarum agebatur, Cuſtodes de communi conſenſu intereſſe habentium erant eligendi, idque determinauit per hæc verba, videlicet.

Orta inter Capitulum Cartaginen. & Marchionem de los Velez controuerſia ſuper iure apponendi Cuſtodem in horreo, vbi communes inter ipſos decimæ reponũtur; fuit nouiſſimè ad fauorẽ Marchionis pronunciatum,& cauſa per appellationem in Rota mihi commiſſa. Dubitaui an dictus Marchio ſimul cum Capitulo concurrere poſſet in appoſitum, cum præſuppoſito tamen, quòd ille participet in tertia parte de Decimis. Ex quo enim de cuſtodia communium decimarum agitur,debet in tali deputatione Marchio concurrere, *Alberic. in l. ſi ita legatus*, §. *dominus n. 3. ff. de vſu,& habit. Capyc. deciſ. 27. n. 38. Boer. de Cuſtode clauium, num. 65. circa finem, verſ. & ſic erit vnicuique*. Prout in ſimili de habentibus communem iuriſdictionem dicitur, quòd officialem communiter eligere debent, *Caſtr. in l. Pomponius num. 6. verſ. debent, ff. de re iud. Boer. deciſ. 5. nu. 2. & in d. tract. de Cuſtode clauium, n. 65. in fin. Pacian. de probat. lib. 2.* & regulariter, vbi tractatur de cuſtodis, vel miniſtri cõmunis oppoſitione, debet ab omnibus communiter, ad quos per-

pertinet, ille deputari, *cap.ad hæc, §.fin.de offic.Archidiac.Seraph.deciſ.* *645.num.4.*

Nec refragatur deciſio *Vlisbon. iuris deputandi Collectores carã Reuerendiſſ. Attrebaten. in contrarium allegata*. Quia loquitur illa de cõmunione decimarum inter Epiſco-
7 pum,& Capitulum,tunc enim Epiſcopus cùm habeat in perceptione decimarum de iure communi fundatam intentionem, ad ipſum tantum ſpectat illarum adminiſtratio, *DD.in cap.edoceri de reſcript.* ſecus autem in caſu noſtro, in quo tam Marchio, quàm Capitulum in iure ſpeciali ſe fundat. Vnde non debet ius deputandi cuſtodem vni magis, quàm alteri competere ex allegatis.

Hactenus Rota.

8 Additur pro confirmatione ſupradictæ opinionis, Nam ſalarij onus qui ſentit cõmodum deputationis Miniſtri ſentire debet,vt nouiſſimè ſcribit *Martin. Andrea.in dec.*Rot. *Rom* 98.*num* 4.

9 Et facit,nam in onere ſubſtitutus debet ſuccedere in honore,& è cõtra,recenter *Megal.var. reſolut. tom.* 2. *cap.* 123.*num.*3 *in fin: ex cap.* Rationi *congruit de* Reg.*Iur,in* 6.*addo* Cardi. *Tuſc. practic.concluſ.tom.*5 *lit.*O. *concluſ.* 144. qui plura cumulat,nec non *Rot in Re-*
10 *cent.deciſ.*149.*part* 2 quatenus firmat comodum debere eſſe eius cuius eſt incommodum,de quo in *l.1.§ fin. ff. de Aqu. pluu.arc.l.fin.§ ſed cum* C. *de furt. §.item pretium Inſtit.de empt.& vendit.*

Satis,inquam, iniquitatis aliàs ſaperet, quem debere agnoſcere onus, & commodum in electione,& in alijs nullum reportare.

SVMMARIVM.

1 *Defenſiones Reo, & conuicto denegandæ non ſunt.*

2 *Vaſſalli grauantur,quando ſub prætextu quòd Rei ſint conuicti, & cõfeſſi denegatis defenſionibus cõtra eos proceditur ad condemnationẽ.*

3 *Defenſiones Reo competunt de iure naturali, & diuino, vide num.7.*

4 *Auferre ab aliquo arma, quibus iuſte ſe defendat ne dũ eſt contra charitatem, ſed contra iuſtitiam.*

5 *Princeps etiam de poteſtate abſoluta non poteſt tollere defenſionem Reis.*

6 *Defenſio non poteſt tolli reis, etiam ſi id conſuetudine caueatur.*

8 *Conſuetudo non poteſt tollere ea quæ ſunt de iure gentium, maximè ſi deſcendat ius gentium ex iure naturali, num.9.*

10 *Ius gentium vt poſſit conſuetudine tolli quæ requirantur.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando ſub prætextu quod Rei ſint conuicti,& cõfeſſi,denegatis defenſionibus contra eos proceditur ad condemnationem.

GRAVAMEN CLXXXV.

1 EX magno cumulo Doctorum,quos ſecum vehit *Farinac. pract crim. quaſt.*39. *à num.* 32. fundat concluſionem,quam & ipſe in praxi roboratam dicit confeſſo reo,& conuicto non eſſe denegandas defenſiones,quod etiam & tutatur,*Caball. reſol. crim. caſ.* 40. annuens contrariam ſententiam non eſſe veram,& omni iure,& ratione deſtitutam eſſe,dicens non ſeruari in practica, & probarunt *Peguer. in practic. crim. cap.*12.*§.*6.*Ameſcua de poteſt.in ſe ipſum cap.*19.*num.*15.*lib.*1. *recenter Giazzius in diſcept.crimin.ad.defenſ.Reor. diſcept.* 32.*num* 37. ſicque viget praxis in Mag. Cur. Vic. & in Regijs Prouincialibus Audientijs huius Regni noſtro æuo communiter practicatur.

2 Ita quòd pro noſtri inſtituti coronide licebit firmare grauari Vaſſallos, ſi ſub prætextu quòd Rei ſint conuicti,& confeſſi condemnentur nullis datis defenſionibus.

3 De iure,inquam naturali, & diuino Reo

Reo competere defenſiones elicitur ex *Clem. Paſtoralis de re Iudic.* & tradiderunt *Peguer.* ex alijs in *Prax.crim. d. cap.12.§.6.Villalob.in ſumma tract. 14. difficultat.4.num.2.tom.2.Turrian.in 2.2.D.Thom.diſp.48 dub 4. tom. 2. Zanard.in Direct.Theol cap.39.dub. 3. Io. de la Cruz in direct. Conſcient. part. 1. præcept.*8.*quæſt.3.art.1.dub.2.concluſ.2. Aragon.in 2.2.D.Th.quæſt.67.art.2.*vbi quod auferre ab aliquo arma, quibus
4 iuſtè ſe defendere poteſt,ne dum eſt cõtra charitatem,ſed contra iuſtitiam.

5 Hinc deſcendit Principem etiam de ſuprema poteſtate non poſſe tollere defenſionem Reis, dum eſt debita de Iure naturæ,*Cardoſ. in Prax. Iudic. & Aduocat.in verb.defenſio,num.* 2. *Farinac.* qui alios cumulat in *pract.crim. d. quæſt.39.num.18.Rodolph. de Abſolut. Princip poteſt.cap.6.num.89. Spatar. in prax.Canonic.tractat.*10 *par.2. cap.* 12. *Berart.in ſpecul.Viſitat.cap.17.num.* 84. & probatur in *cap.1. de cauſ. poſſeſ. & propiet.* quatenus ibi Summus Pontifex confitetur nihil ſe poſſe contra inauditam partem definire, & conducit id quod dictum eſt in Actis Apoſtolorum *cap.* 25. Non eſt Romanis conſuetudo damnare aliquem hominem,priuſquàm is qui accuſatur præſentes habeat accuſatores,locumq; defendẽdi accipiat ad abluenda crimina,quæ ei obijciuntur.

6 Quæ adeo ſunt vera, vt contraria conſuetudo nihil operari poſſit, *Farinac.d.quæſt.39.num.29.Piagg. in tract. de conſuet.quæſt 6.num.* 167. quia dum defenſio eſt de Iure naturali, conſuetudo minimè aduerſus illud præualere poteſt,*Becan.in part.2.tract.3.quæſt.6. nu. 2.Salas de legib tract.19 ſect.11.num.89. Suar.de leg.b.lib.7.cap 6 num.4.Molfeſ. in ſumm.Theol.Mor.tract.9 cap.11.nu. 41.tom.1.*

7 Nec obeſt dicere eſſe controuerſum, ſi defenſio ſit de iure naturali,cùm non deſint affirmantes eſſe de iure gentium, vt apud *Leſſ in tract de Iuſt.& Iur libr. 2.cap.29. dub.11.nu.99 & Filiuc.tract. 40.cap.6.num.* 176. *tom.* 2. & conſequenter conſuetudo valet ex *Gloſ. in l. ſi locus ff.quemadmodum ſeruit.amitt.*

8 Siquidem ſecluſo, quòd dicta opinio non eſt probabiliter communis, liceat reſpondere conſuetudinem non poſſe tollere ea, quæ ſunt de iure gentium,tutatur *Azor.Inſtit. moral. lib. 5.*
9 *cap.17.quæſt.6.tom.2.* maximè quando ius gentium procedit ex iure naturali, *Bonacin.de legib.diſp.1. quæſt. 1. punct. fin.num. 8.* vt procedere in caſu iſto non negarunt pro contraria parte adducti.

10 Et quamuis aliquod ius gentium poſſit conſuetudine abrogari, tamen moraliter id non contingit, cum debeant ſingulæ perſonæ in ſimili conſuetudine concordare,quod moraliter impoſſibilitatis habet, maximè quia etiam iura gentium ſunt valdè conſentanea iuri naturali,& propterea huiuſmodi conſuetudines raræ eſſe poſſunt,ita *Salas de legib.tract.29.Reſponſ.19.ſect.2.*

SVMMARIVM.

1 *Baroni non licet collectam Vaſſallis imponere, & imponendo grauat Vaſſallos, num.2. etiamſi habeat merum,& mixtum imperium, n.* 8.*vel priuilegium cum clauſula (cum collectis) num.9.*

3 *Collectarum impoſitio eſt de Regalibus, & ſoli Principi competit.*

4 *Collectarum impoſitio pertinet ad poteſtatem ſolius Principis non recognoſcentis Superiorem.*

5 *Dux Sabaudiæ, Florentię non recognoſcunt Superiorem.*

6 *Collectas imponere poſſunt omnes Reſpublicæ liberè habentes merum & mixtum Imperium.*

7 *Rex dicitur qui in temporalibus alteri non ſubijcitur.*

9 *Clauſula (cum collectis) in priuilegijs Baronum quid operetur, & quomodo intelligatur.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Barones illis imponunt collectam.

GRAVAMEN CLXXXVI.

1 Non licè Baronibus collectam Vaſſallis imponere *Bald. in l.* cum multa

multa in *fin. verſ. extra quaro* C. *de bon. qua liber. Luc. de Penna in l. contra num.* 13. *C. de re milit. lib.* 12. *De Leonard. in pract. Official. cap.* 5. *num.* 12. *quos refert. & ſequitur Maſtrill. de Magiſtr. lib.* 4. *cap.* 16. *num.* 276. Vnde faciendo gra-
2 uant, prout reperio declaratum per Sacrum Conſ. ad fauorem Vniuerſitatis Sancti Gregorij.
3 Eſt enim earum impoſitio de Regalibus quæ ſoli Principi competunt, *Andr.* & reliqui in *cap.* 1. *in verſic.* extraordina-
4 ria, quę ſint Regalia. Et ideo pertinet ad poteſtatẽ ſolius Principis non recognoſcentis Superiorem, *l.* 1. & 3. C. *vectig. nou. impon. non poſſ. Bertacchin. de gabell. part.* 1. *num.* 13. *Roman. conſil.* 271. & ad poteſtatem Regalem, vel quaſi Rega-
5 lem habentes, quia in eorum iuriſdictione ſuperiorem non recognoſcunt, vt ſunt Dux Sabaudiæ, Florentiæ, & ſimiles, *Fr. Barth. à S. Fauſto in Theol. Mort. tom.* 2. *tit. de reſtit. faciend. ab his qui gabell. defraud. diſp.* 15. *quaſt.* 3. vbi
6 etiam annuit talem facultatem eſſe in qualibet Republica libera habente merum, & mixtum imperium, vt ſunt Veneta, Lucenſis, Genuenſis, & qualibet
7 Ciuitas tale imperium habens. Nam Rex quoque dicitur, qui in temporalibus nulli ſubijcitur.
8 Hinc ad noſtrum propoſitum, quamuis Barones habeant merum, & mixtum Imperium, dum ſunt ſub alterius poteſtate tale ius collectandi non competit, *Bar. in l.* 1. *col. fin. C. de excuſ. muner. lib.* 10 *Iacob. de S. Greg. de feud. in verſ. cum mero & mixto imperio. Petr. de Greg. de conceſſ. feud. quaſt.* 7. *part.* 7. *Anna conſ.* 59. & 60.
9 Nec clauſula (cum collectis) ſolita in priuilegijs apponi communicat hoc ius Regale Baronibus, quia intelligitur ſi extabat in feudis conceſſionis tempore acquiſita iuſto titulo, vel legitima præſcriptione, quo caſu operatur *Bal. ind. l. cum multa in fin. Montanar. in progm.* 5. 9. 6 *n.* 20. *de Admin. vniuerſ.* taliter quod clauſula (cum collectis) non transfert ius regale collectãdi, ſed ipſam collectam ſi legitimè conſtituta ſit, vt nouiſſimè pariter affirmat *Montan. in tractat. de Regalibus in verſic. vectigalia, num* 4 *fol.* 68. dicens *num.* 5. hinc deſcendere in praxi Ciuitates, & Terras, ſiue Caſtra Regni noſtri imponere collectas Ciuibus ſuis cum aſſenſu Regis non Baronis, vt pariter fatentur *Marta in deciſ.* 160. & *Mauſon. olim Collega meus in tractat. de cauſ. executiuis Ampliat.* 30. *nu.* 24. & 26. nihilominus in omnibus priuilegijs Baronum extat clauſula prædicta.

SVMMARIVM.

1 *Feriarum tempore nemo adſtringi poteſt in ius venire, aut aſſiſtere, neque nullitates diſcuti poſſint parte renitente, num.* 6.
3 *Ferijs ſi fuerit renunciatum à partibus teſtes non poſſunt cogi teſtificari, limita vt n.* 4. & *vide n.* 7. & 8
5 *Cauſa piæ, & miſerabilium perſonarũ ferijs non obſtantibus tractãtur.*
9 *Vaſſalli grauantur, quando Barones ſe intromittunt in derogandis ferijs vna ex partibus renitente, & n.* 14.
10 *Ferijs derogare eſt contra ius commune.*
12 *Inferior non poteſt tollere legem Superioris.*
13 ***Regentes Regiam Cancellariam in** Regno ſolum derogant ferijs.*
14 *Acta mediante derogatione feriarũ facta à Baronibus ſunt nulla*
15 ***Electio fori eſt facienda coram competenti habente poteſtatem in conuentosl, aliàs claudicat.***
16 ***Sententia lata in die feriata eſt nulla, & nullam meretur exemptionẽ** num.* 17. *nec à partibus poteſt ratificari ex defectu iuriſdictionis, nu.* 18.
19 ***Feriarum materiam qui tractent.***
20 *Debitor ſuſpectus arreſtari an poſſit tempore feriato, vel feriarum præſertim ſi ſint feriæ Natiuitatis, vel Reſurrectioni Domini, n.* 21.

A R.

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Barones ſe intromittunt in derogandis Ferijs vna ex parte renitente.

GRAVAMEN CLXXXVII.

1 COmmuni quidem calculo eſt re-
cepta concluſio feriarum tempo-
re Meſſium ſcilicet, & Vindemiarum
in vtilitatem introductarum nullum ad-
ſtringi poſſe in ius venire aut aſſiſtere,
vt in *l.1.& ibi DD.ff.de ferijs*; de qua ſanè
materia fusè præ cæteris *Mandoſ. in
forma commiſ. ferijs non obſtantib.* Cal-
vol.in praxi iudiciar.§. feria concluſ. 1.
2.3. *&* 4. *& Borrel l.in ſumma deciſ. tit.*
30. *de ferijs tom.* 2, *Suar. de Relig. lib.* 2.
*cap.*30. *Marin. quotid. Reſol.* 118. vbi
2 quòd nec tali tempore nullitates poſ-
ſunt diſcuti, niſi accedente diſpẽſatione,
vt praxis ſeruat, & fuit deciſum pro Il-
luſtriſs. Platea Capuana contra Epiſco-
pum Adrienſem, ſuper reintegratione
ad ſedile penès Amicum Actuarium
S. C.
3 Quæ ſanè concluſio adeò vireſcit,
quod & ſi à partibus litigantibus ipſis
ferijs fuerit renunciatum ad finem, vt lis
citius finiatur, & terminetur, adhuc
nec id officit, quod Iudices ad ius dicen-
dum, & teſtes ad teſtificandum cogi va-
leant, *Gloſ. in l. omnes ls* 2. C. *de Ferijs*,
Angel. Fugloſ. Alex & reliqui in addu-
cta *l.1. ff. de Ferijs Gizzarell. deciſ.* 58.
*num.*8. *Theſaur. deciſ.* 39. vbi tamen
4 modificat quando procederetur die fe-
riata ex natera cauſæ, puta quod eſſet
5 de cauſis, quæ ferijs non obſtantibus
poſſent tractari, vt ſunt cauſæ piæ, *Ro-
driq. quaſt Regul tom.*2. *quaſt.*70. *art.* 2.
Reginal. in praxi fori pœnitent. liar. 19.
6 *num.* 44. Miſerabilium perſonarum,
& ſimilium, de quibus vltra citatos Au-
thores, & *Menoch. de arbitr, Iudic lib.* 1.
quaſt 30. *Renat. Koppin. de priuil. Ruſtic.
cap.*7. *Scace. de Iudic. lib.* 2. *cap.* 5. *num.*
43. *& ſeq Gratian deciſ.*21. *num.* 6. *Al-
uar. de priuil. pauper. part.* 2. *quaſt.* 65.
*num.*43. Nos & diximus *in tractat. de
priuil. miſerabil. perſon. priuil.* 52. *& in
collect. deciſ. ad pragm.* 1. *de Ferijs*, Tunc
7 enim ferijs non obſtantibus poſſent
teſtes ad deponendum compelli, & vo-
8 cari, prout ſic pariter erit, quoties ex
reſcripto Principis ferijs diſpenſatum
eſſet, *Ann. ſing.* 192. licet *Reg. Rouit. in
Rubr. Pragm. de ferijs ſub num.* 6. con-
trarium attẽtent, quando ad partis in-
ſtantiam diſpenſatio fuerit obtempta,
quia illa teſtibus & Iudicibus non pote-
rit ſecundùm ipſum officere.
9 Cæterum ad noſtrum intentum de-
ueniendo liceat referre quod ad inſtan-
tiam Terræ S. Gregorij de anno 1575.
per Conſiliarium Cæſarem Vitellium
Commiſſarium deſtinatum domi fuit
prouiſum Baronem debere ſe abſtinere
à derogando ferijs Meſſium, & Vinde-
miarum.
10 Derogare ſiquidem ferijs altera par-
11 te renitente ſolius Principis eſt, cum
illarum derogatio ſit contra ius com-
mune, *Alex conſ.*42. *num.*6. *vol.*3. quem
refert & ſequitur *Peregrin. Iannin. in
tract. de Citat. Reali lib.* 1. *cap.* 1. *nu.* 210.
12 vbi quod inferior non poteſt tollere
legem Superioris, *l. nam magiſtratus ff.
de arbitr. cap. cum inferior. de Maiorit. &
obedient. Gloſ. in l. ſi feriatis ff. de Ferijs*
13 Inde in Regno ſolum Regentes Re-
giam Cancellariam hanc habent facul-
tatem, à quibus ferijs æſtiuis impetran-
tur memoralia cum decretatione, vt
procedatur in cauſis ferijs, non obſtan-
tibus.
14 Quare in Vaſſallorum grauamen re-
dundat, ſi Vtiles Domini ſe ingerant in
decretando ſimilia memorialia pro de-
rogatione feriarum.
15 Vltra quod Acta omnia facta me-
diante tali derogatione Baronum eſſent
nulla, vti dependentia ex diſpenſatione
facta à carente poteſtate, *arg. l fin. ff. de
iuriſd. omn. Iud. l. fin ff. de offic. Præfect.
Vrb.* & conueniunt quæ larga manu
exarauimus in *praxi, ſiue tract. de elect.
& variat. fori quaſt.*2. *à num.*12. *cum
pluri b. ſeqq. ſect.* 1. *in moderna impreſſio-
ne*, quatenus ibi comprobauimus ele-
ctionem fori eſſe faciendam coram Iu-
dice competente habente poteſtatem
in conuentos, aliàs illam claudicare,
vnde eligentem in forum Regiam Pro-
uincialem Audientiam non ſuam mini-
mè audiri *ibidem. num.* 20. concluſimus.
prout & ita duabus vicibus conſulti
voce reſpondimus; & meam hanc opi-
nionem,

nionem, quam recenter ampleĉtitur *Carleual.in tract.de Iudic.diſp. 2. quaſt. 6.ſect.7.num.649.fol.267.col.2.*

16 Et in terminis noſtris ſententiam latam in die feriata eſſe nullam ex *l. 2. l. omnes Iudices l omnes dies l.dies feſtos C. de ferijs Gloſ.in l 1.C eod.* & ex concordantibus allegatis fundat *Borrell. in coment.ad pragm.odia litium §.3.gloſ.4. num. 66.* quem nouiter commemorat *Mele in ſchol. ad Gizzarel. deciſ. 58. num.17.* vbi *ex noſtra doctrina* quam reportat *ad pragm.Regn.collect.95* confirmat talem ſententiam nullam mere-
17 ri exequtionem, nec partium conſenſu ratificari poſſe ex defectu iurisdictio-
18 nis, & alia conglomerat in hac mate-
19 ria feriarum, de qua etiam tractat *Mauſon.in tract.de cauſ.executiu. Ampliat.1.*
20 dum ibi diſcutis, ſi Debitor ſuſpectus de fuga poſſit arreſtari in die feriato, vel tempore feriarum, & poſt antiquorum affirmatiuam opinionem, cum & ille pertranſit, quæ in rei veritate eſt in communi obſeruantia vt apud *Farinac.in pract.crim.tit.de Carcer. & Carcerat quaſt.27.num.107.Graſſ. in tract. de except. in prælud num.137. Illuſtriſſ. Epiſc.Ricc.in collect.deciſ.1203.* etiam
21 ſi eſſet Dies Natiuitatis, vel Reſurrectionis Domini *Galter. in pract. Inſtrument.in 3.part.princip. Rubric. 2. num. 13.*

SVMMARIVM.

1 *Vendendę non ſunt res magni valoris pro paruo debito.*

2 *Creditor accipiens pro credito ſuo bona melioris conditionis dicitur verſari in dolo.*

3 *Creditor non poteſt eligere meliora bona pluris valentia, quoties alia proportionabilia offeruntur.*

4 *Barones, & Officiales ſe abſtinere debent in faciendo vendere Bona magni valoris pro paruo debito.*

5 *Bona meliora ad libitum creditoris non poſſunt accipi vigore, Auth. Hoc niſi de ſolut.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando pro paruo debito eorum bona magni Valoris venduntur.

GRAVAMEN CLXXXVIII.

1 RES magni valoris pro paruo debito minimè eſſe vendendas, aliâs ſubditos debitores in rebus ſuis grauari, quã recenter enunciat *Gabr.Berart. in Spec. Viſit.tit.de Baiul.gener.cap. 15. num 27.* allegat *text.in l.2.& l.ſi quos, C.de reſcind.vendit.*

Iuuat hanc partem poſt Antiquorum Scholam Neapolitanus noſter *Marta in deciſ.Rot.Piſan.130.* quatenus tuta-
2 tur, verſari in dolo, ac malè agere Creditorem vendentem bona prætioſiora debitoris, dum poſſet ex alijs vilioris conditionis ſatisfieri, quod & nos pariter ex eodem, & alijs Anteſignanis replicauimus ſupra hoc *eod. tom. 2. Grauam.117.num.7.* vbi conducentia pariter habes ad hoc propoſitum.

3 Conducit *Imol.in l. à Diuo Pio §. in venditione, ff. de re Iudic.* dum voluit Creditorem non poſſe eligere meliora bona pluris valentia, quoties alia proportionabilia offerãtur, ſequũtur *Trentacinque variar reſol lib.3.tit.de ſolutionibus Reſol.36.Ludouic.deciſ.Peruſ. 65. part.2.Guttierez de Iuramento confirmatorio cap.29 ſub num. 2. Caroc. in tract.de oblat.part.2.num.81.Carpan in coment.ad Statut.Mediol.cap.163.*

4 Quare abſtinere ſe debent Vtiles Domini, & Iudices mandare, & procurare, quòd pro paruo debito vendantur bona meliora Vaſſallorum, ſed mediocria debent ſubhaſtare, & accipere, vt creditores habeant intentum, & debitores non grauentur.

5 Et ex ſupradictis non ſunt audiendi, qui firmarunt in materia *Auth.Hoc niſi de ſolut.* licere creditori de oblatis Bonis meliora ad proprium libitum eligere, de quo ſanè articulo cùm magis effrenatè locuti fuerimus in ſpeciali *tract. de Datione in ſolutum in quaſtione particulari, ſect.2.* in moderna editione, benè erit vt ibi me remittendo amplius non loquar.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Manutētio datur quaſi poſſeſſori ſeruitutis etiā conficiēdi carbones.n.2.*

3 *Poſſeſſio probatur ex teſtibus deponentibus de viſu, publica voce, & fama, & auditu à Maioribus.*

4 *Manutentio competit probata poſſeſſione.*

5 *Præſumitur quis in dubio poſſidere iure proprio,nō alieno,ſeu precario*

6 *Communitas habet Iuris aſſiſtentiā quod paſcua,& ſilua ad illam pertineant.*

7 *Solutio facta ſub nomine gabellæ cēſetur facta reſpectu iuriſdictionis non autem dominij.*

8 *Res vna, & eadem diuerſis reſpectibus poteſt à pluribus poſſideri.*

9 *Communitatis poſſeſſio, an probetur ex poſſeſſione ſingulorum, cū aliud ſit Communitas, aliud ſinguli de Communitate, limita vt num.* 10. *& extende limitationem vt n.* 11.

12 *Solutio gabellæ reſpicit Iuriſdictionem, non dominium.*

13 *Illatio non fit de vna poſſeſſione ad aliam diuerſam.*

14 *Res vna, & eadem poteſt à pluribus diuerſis reſpectibus poſſideri.*

15 *Licentia ad aliquid petita Domino Caſtri ab aliquibus de Communitate non præiudicat Cōmunitati.*

16 *Præſumptio facultatiua poſſeſſionis tollitur ex multiplicatis actibus per antiquiſſimum tempus.*

17 *Prohibitio de vna re ad aliam non infertur.*

18 *Præſumptio clandeſtinæ, & turbatiuæ poſſeſſionis tollitur ex longa continuatione.*

10 *Teſtium dicta non ſunt cauillanda ſed coadiuuanda, & ad concordiā reducenda*

20 *Dominium concernentia non diſcutiuntur in ſūmariſſimo poſſeſſorio, ſed reijciuntur ad poſſeſſorium.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi habentes ius faciendi carbones in Siluis, & Montaneis Baronum, prohibeantur, & impediantur illos ibidē conficere.

GRAVAMEN CLXXXIX.

VBi reperiuntur Subditi in poſſeſſione cōficiēdi carbones in ſiluis,& Montaneis Baronum, & impediuntur illos conficere, vtique grauantur, ſiquidem manutentio danda eſt etiam quaſi poſ-
1 ſeſſori ſeruitutis, nec illa priuari poteſt, *Boccac.de interdict.vti poſſidet.cap.2.nu.* 79.*Seraphin.deciſ.*299.*num.* 9. *Marant. in pract.de ordin.Iudic.part.* 4. *diſtinct.* 7 *num.*27.*Menoch de retinend. poſſeſſ. Remed* 3 *num.*103.*& ſeq Monach deciſ. Bonon.*36.*num.*7. Igitur & ſubditis illa denegari nequibit circa facultatem faciendi carbones.

2 Et in terminis noſtris manutentionem eſſe dandam pro vſu ſeruitutis conficendi carbones in ſiluis, & Montaneis notarunt *Plot.de in litem iurando §.*3.*ſub num.*28.*Boccac.de interdict. vti poſſidet.cap.*9. *num.* 16. quos cum aliis refert nouiſſimè *Poſtius in ſuo tract.de Manutenendo obſeruat.*10.*num.* 72. vbi pariter allegat Rotam in Tuſculana ſiluarum Mercurij 18. Maij 1616. cuius tenorem ſi inſpicere velis, vide vt infra.

Vniuerſitas,& Homines Terræ Rocchæ Papæ cùm ſe grauatos prætenderēt ab Excellentiſſ.D.Comeſtabili, qui pro certa bannimēta prohibuit ipſos in ſiluis in eo Territorio exi-
ſtētibus incidere ligna, recurſū habuerunt ad Sanctiſſimum, & cauſa coram me tanquam ab A.C.deputato introducta dubitaui, an d.hominibus dandum eſſet mandatum de manutenendo in ſiluis, de quibus agitur cedendi ligna, nec non carbones conficiendi, & nullo pro parte D.Comeſtabilis informante, fuit per DD.affirmatiuè reſpōſum.
3 Nam conſtat de huiuſmodi poſſeſ-
ſione

ſione per Teſtes, qui deponũt de vſu per 40. annos, & vltra de publica voce, & fama, & de auditu à maioribus ex quibus d. eorũ poſſeſſio benè probatur, *Alex. conſ.* 103. *n.*3.*lib.*3. *Rot. dec.*375.*nu.*1.*par.*3 *lib.*2.*diuer.* cum alijs per *Menoch. de retin. remed. vlt.*
4 *n.*34. & ſic competit manutentio, §. *retinẽdę Inſt. de interd. l.* 1. §. *huius autẽ, vbi Bart. in princ. ff. vti poſſid. Dec. in l fin. n.*7. *C. de edict. D. Adr. toll.*

Nec iſta poſſeſſio fuit præcaria, videlicet de licentia DD. de Co-
5 lumna, id enim in facto negatur, & in dubio quis iure proprio, non alieno poſſidere præſumitur, *l. Titia ff. de ſolut. gloſ. in l.* 2. *in ver. vt dominum, vbi Bart. & Salic. C. de acq. poſſ. Surd. conſ. n.* 135. 24. tanto magis cum hic vltra Iuris aſſiſtentiam pro communitate, quod paſcua, & Siluæ ad illam pertineant, *l. omnes la* 2. *C. de oper. publ. l. omne territorium, C. de cenſib. lib.* 11. *Couar. pract. quæſt. cap.* 37. *num.*7. *Menoch. conſ.* 437. *num.*2. *& conſ.* 944. *num.*62. & idem tenuit *Rot. in cauſa Tiburtina Caſtri S. Pauli.* 19. *Iunij* 1592. *corã Litta*, ex teſtibus pro eadem examinatis apparet dd. hominum poſſeſſio in huiuſmodi ſiluis quæ ſemper Communitatis reputatæ, & nuncupatæ fuerunt.

Non obſtat ſolutio Domino Caſtri pro tempore ab ipſis facta, quia
7 ſolum id euenit pro gabella reſpectu iuriſdictionis, vnde fuit tantummodo ſoluendum, vbi carbones & ligna de Territorio extrahebantur, non autem quando pro vſu illorum hominum inſeruiebant, nec id eſſe potuit reſpectu dominij, cum illi ſub nomine gabellæ, non autem recognitionis ſoluerint, prout non ſolùm ex teſtium diſpoſitione conſtat, ſed etiam ex bannimentis ipſium D. Comeſtabilis in quibus habetur dd. homines cum ſolita gabellæ recognitione in ſiluis de quibus agitur incidiſſe ligna, & carbones confeciſſe, nec aliud pro parte Communitatis prætenditur.

Vnde non controuertitur in eiſdem ſiluis D. Comeſtabili competere ius glandium, quod non repugnat iuri Communitatis, cum vna, & eadem res diuerſis reſpectibus
8 valeat à pluribus poſſideri, *Bart. in l. ſi duo num.*4 *ff. vti poſſid. Alex. conſ.* 99. *num.*23. *lib.*5. *Rim. Sen. conſ.* 219. *num.*21. *Oldrad. conſ.* 227. *Rot. dec.* 363. *par.*1. *diuerſ.*

Et quia concordat pariter alia deciſio facta coram eodem in eadem Tuſculana ſiluarum Lunæ 6. Iunij de eodem anno 1616. placuit illius tenorem hic inſerere, & eſt vt ſequitur.

Firmato coram me ſub die 18. Maij præteriti, quòd Vniuerſitati & hominibus Rocchæ Papæ dandum eſſet mandatum de manutenendo pro lignorum inciſione, nec non confectione carbonum in ſiluis in eo Territorio exiſtentibus, ex quo pro parte Excellentiſs. D. Comeſtabilis informatum non fuerat, denuò cauſa ipſo audito per me propoſita viſum Dominis fuit ſtandum in *deciſ.* non obſtantibus in contrarium adductis.

9 Et primò non releuat Communitatis poſſeſſionem ex poſſeſsione ſingulorum non probari, cum aliud ſit ipſa Communitas, aliud ſinguli de Communitate, ceſſat enim obiectum ex teſtium depoſitionibus, ex quibus probatur ſingulos tamquam in ſilua Communitatis incidiſſe ligna nec non de ſcientia, & patientia eiuſdem Communitatis apparet ex continuata ſiluarum inciſione per longiſsimum tempus, & ex alijs actibus conuocato Conſilio pro ipſius ſiluæ defenſione factis ex quibus per ſingulos benè dicitur acquiſita, & conſeruata Cõmunitatis poſſeſsio vt per *Cap. de ſer. ruſt. præd. tit. de ſeru. iur. paſc. cap.*9. *n.*28. *& ſeq. Pariſ. conſ.* 111. *n.*72. *lib.*1. *Surd. conſ.* 28. *n.*32. *& ſeq. Afflict. dec.*376. *n.*6.

Et

11 Et licèt iſti particulares poſſeſſionis vtilitatem in vſum proprium conuerterint, non tamen implicat ius non eſſe Vniuerſitatis, vtilitatem verò ſingulorum, *gloſ. in l. ſicut in ver. non debetur in fin. ff. quod cuiuſque Vniuerſitat. Paul. de Caſtr. in l. ſi uſuſ. ſi quid vni. num. 6.*

Non obſtat ab antiquiſsimo tempore D.D. Columnenſes locaſſe ſiluaticum, & prætium recepiſſe, quia poſſeſsioni dd. hominum id non repugnat, cum ſolutio facta fa-
12 cit pro gabella reſpectu iuriſdictionis in extractione, vt ex teſtibus etiam colligitur, qui deponunt ſolutioni dumtaxat locum fuiſſe vbi carbones, & ligna de Territorio extrahebantur, non autem quando pro vſu d.d. hominum inſeruiebant.

Non obſtat pariter eoſdem homine de ceteris, & arundinetis D. Comeſtabili certam portionem re-
13 ſpondere, nam inde ad poſſeſsionem de qua agitur, inferri non valet, ſicut etiam non releuat abſque licentia D.D. Columnenſium dd. ſiluas ad culturam redigi non poſſe, hæc enim ad præſentem caſum non influunt cum hodie ſolum de lignis incidendis, & conficiendis Carbonibus agatur.

Non obſtat Comeſtabilem eſſe in poſſeſsione glandeandi paſcua, nec non cuſtodes apponendi, quia talis poſſeſsio non præiudicat poſſeſsioni Communitatis reſpectu iuris inci-
14 dendi arbores cum vna eademque res diuerſis reſpectibus valeat à pluribus poſsideri, *Bart. in l. ſi duo num. 4 ff. vti poſſid. Alex. conſ. 99. num. 25. lib. 5. Rimin. ſen. conſ. 219. num. 11. Oldrad. conſ. 227. Rot. deciſ. 363. num. 3. part. 1. diuerſ.*

Quod excipitur nonullos de Vniuerſitate petijſſe licentiam inciden-
15 di ligna pro domibus reparandis, non officit cum d. licentia ab aliquibus petita vniuerſis de communitate præiudicare non potuerit, *Rim. conſ. 107. num. 4. lib. 1. Surd. conſ. 323. num. 10. & ſeq. lib.*

Et licet ex aduerſo prætendatur huiuſmodi licentiam fuiſſe conceſſam Vniuerſitati, & ſic eius poſſeſſionem eſſe facultatiuam; fuit tamẽ reſponſum illam pro domorum tantum reparatione emanaſſe pro ſcandalis conficiendis, quæ vt Teſtes deponunt fiunt ſolum de arboribus glandiferis, quorum inciſio per D. Comeſtabilem impeditur ob intereſſe iuris glandeandi, quod habet. Vnde non mirum ſi d. inciſio ab eo venit approbanda; de licentia verò carbonorum nõ apparet, nec quod illa fuerit effectuata, imò ex quadam copia pro parte D. Comeſtabilis producta colligitur illam ſolum emanaſſe ad effectum extractionis, quæ poſſeſſioni, de qua agitur non præiudicat, & in omnem euentum ex multiplicatis actibus per antiquiſsimum tempus facultatiuæ poſſeſsionis præſumptio tolleretur *Rip. in cap. cum Eccleſia ſutrina, num. 55. de cauſ. poſſeſ. propriet. Seraph. deciſ. 212. num. 2. & deciſ. 323. num. 4.*

Non obſtat DD. Columnenſes per publica bannimenta lignorum inciſionem in ſilua nũcupata, Communis prohibuiſſe non enim conſtat de prohibitione effectum ſortita, quamuis in ſilua particulari ipſius
17 Domini prohibitio verificetur, de vna autem ſilua ad aliam inferri non poteſt, *Din. conſ. 21. in fin. Socc. Iun. conſ. 79. num. 21. lib. 3.*

Non obſtat dicere Communitatis poſſeſſionem vti clandeſtinam vel turbatiuam non releuare, quia probatur ex teſtibus illam antiquiſſimã
18 & continuatam extitiſſe, vnde præſumptio clandeſtinæ & turbatiuæ poſſeſſionis tollitur *Bal. conſ. 161. num 2. verſ.* item non dicitur illa clandeſtina *lib. 3. Alex conſ. 110. in Princip. lib. 2.*

Circa

Circa prætenſas contrarietates, quæ Teſtibus Communitatis obijciuntur benè videntur illæ tolli per informantes
19 vltra quod cauillanda non ſunt dicta Teſtium, ſed potius coadiuuanda veniunt & ad concordiam reducenda *Alex. conſ. 186. n. 4. lib. 7. Dec. conſ. 270. nu. 7. par. 3.*

Cætera verò in contrarium adducta, vel compatibilia ſunt cum poſſeſſione cedendi ligna, & carbones conficiendi,
20 vel concernunt dominium de quo diſcutiendum non eſt in hoc ſummarijſſimo poſſeſſore, ſed ad petitorium illud venit reijciendum, *Bart. in l. naturaliter §. nihil commune num. 3. ff. de acq. poſſ. Nact. conſ. 419. num 5. lib. 2. Capic. deciſ. 121. num. 30. Menoch. de retin. remed. 3. n. 675.*

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli ſoliti colligere fenum in Montaneis Baronum, poſſunt illud colligere.*

2 *Soliti exigere fenum habent poſſeſſionem, & ideo in illa manuteri debēt, ſicque practicauit Author, vti Regius Auditor in Capitinata, n. 3.*

4 *Author in ſua adoleſcentia tempore Ducis Albę fuit Gubernator in Terra Agerulæ, & Iudex in diſtrictu Amalphiæ.*

5 *Durum eſt contra ſtimulum calcitrare.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi ſoliti colligere Fenum in Montaneis Baronum pro vſu proprio, & pariter cauſa vendendi prohibeantur.

GRAVAMEN CXC.

1 EX montaneis, & ſiluis incultis exiſtentibus in Terris Baronum, ſi ſoliti ſint Vaſſalli colligere fenum, naturaliter naſcentem, vulgò (lo Feniello) non ſolum pro vſu proprio, verum etiā pro alieno, vt vendant exteris, vtiq; grauarentur, ſi Barones illos impedire vellent.

Iuſtificatur hoc aſſumptum ex dictis per *Gramat. deciſ. 67 & per nos tom. 1. Grauam. 126.* vltra deducta in ſuperiori grauamine.

2 Dum enim ſunt ſoliti fenum colligere in dictis montaneis, videntur Subditi habere poſſeſſionem, *Maſcar. de probat. concl. 1190 Caſar de Graſſis deciſ. 14. nu. 4. & 5 de Teſtib Rot. in Mediol. Bonor. Veneris 7. Febr 1619 coram Illuſtriſſ. D. meo Coccino Decano*, vbi quod vera poſſeſſio conſiſtit in ſecatione, & perceptione feni, recentiſsimè refert, & ſequitur *Portius in tract. de Manuten. obſeru. 33. num. 15.* quo in loco fusè probat de vſu, & fruitione rei, & de actibus qui ſolent fieri à Dominis in rebus ſuis, & primò de fructuum perceptione.

3 Hinc cum caſus accidiſſet in facto tempore meo in Regia Prouinciali Audientia Capitinatæ, fui pronus relaxare prouiſiones, quod manuteneantur in poſſeſsione colligendi fenum Ciues in Mōtanea Baronis iuxta antiquum ſolitum, cumque fuiſſet habitus recurſus pro parte in S. R. Conſ. pro renocatione dictarum prouiſionum per Reg. Conſiliar. D. Franc. de Ocampo b. m. fuit prouiſum quòd firmis remanentibus prouiſionibus expeditis per Reg. Audientiam veniant acta ad finem prouidendi.

Reperi idem grauamen prætenſum pro parte Ciuium Terræ Agerulæ, & ni fallor tempore Ducis Amalphiæ, vt reminiſcor vidiſſe in quibuſdam Scripturis antiquis, dum ibidem annis elapſis Pręſidente in hoc Regno vti Prorege Illuſtriſſ. & Excellentiſſ. D. D. Ant. Aluaro de Toledo Albæ Duci Gubernatoris officio in mea adoleſcētia fungerer decoratus etiam Iudicatus munere in ead. Ciuit. Amalphiæ, nec non in Ciuit. Minorum, & in alijs locis eiuſd. Regionis, licèt cum veritate non poſſim affirmare exitum cauſæ, nam mea memoria (quæ regulariter omnibus labilis eſt) id non concedit, non recordor, inquā, quid ibi extiterit prouiſum, ſed non vereor iuxta ſupradicta debere eſſe determinatum, cùm contrarium ſuaptè ſuaderi nequeat, niſi fortaſſe alia concurrant ad fauorem Vtilium Dominorum, quæ ſi erint, tunc Iudex poterit mutare ſententiam, & ſi in poſſeſſorio erit ijs etiam concurrentibus, durum contra tale ſtimulum calcitrare.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Grauamen ſapit cogere Subditos ad dauda Oua, vel Agnos in die Paſcalis, niſi tamen in contrarium vigeat conſuetudo num. 2.*

3 *Oua ſolent dari per Parochos Illuſtriſſimo Epiſcopo Vici Equenſi in die Paſcatis.*

4 *Onera leuia, & exigua non dicũtur de Regalibus.*

5 *Onera leuia, & exigua impon̄edi ius poteſt ab habentibus iuriſdictionem à Principe præſcriptione, vel conſuetudine acquiri, etiã ꝙ in inueſtituris hoc expreſſum non ſit, & num. 6. Sed declara, vt num. 22.*

6 *Exemplum exempli non prob at.*

7 *Scriptura in vim compulſorialiũ extracta probat.*

8 *Præſcriptio quadragenaria non ſufficit ad præſcripendum Regalia, ſed requiritur titulus, vel immemorabilis.*

9 *Regalia minora à maioribus ſeparari non poſſunt in præiudicium Principis.*

10 *Onera an ſint leuia arbitrio Iudicis remittitur.*

11 *Oneris grauitas, an conſtituatur ex ſucceſſiua, & perpetua impenſa.*

12 *Culpa propria, quod euenit ſibi, & non alijs imputari debet.*

13 *Impẽſa, cum onere perſonali grauamen non auget.*

14 *Coaceruatio expenſarum non inducit diuerſam in iure determinationem, quando oriuntur ex diuerſa ſpecie tempore, & obligatione.*

15 *Teſtes diſcordantes ſunt conciliandi, & defendendi, non autem lacerandi.*

16 *Teſtes de Vniuerſitate nõ ſunt idonei teſtes pro Vniuerſitate, vbi ſunt nominati in mandato procura.*

17 *Teſtes duo in omni negotio ſufficiunt.*

18 *Teſtes nulliter examinati non probant.*

19 *Proteſtatio in calce literarum remiſſorialium arguit ſcientiam contentorum in literis.*

20 *Scientia in iudicialibus ſi non arguit conſenſum, arguit non diſſenſum, qui ſufficit.*

21 *Proteſtatio non repetita in quolibet actu non reſeruat iura proteſtantis.*

22 *Proteſtatio nullitatis examinis conſeruat nullitates exiſtentes, non autem iam ſanatas reuiuiſcit, ibidem.*

23 *Singula, quæ non proſunt multa collecta iuuant.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi cogantur Baronibus in die Paſcatis dare Agnos, vel Oua.

GRAVAMEN CXCI.

1 ADſtringere Vaſſallos dare Agnos, vel Oua in die Paſchatis ſapit grauamen, & proindè Barones ab hoc ſe abſtinere debent.

Redditur verum id, quod hic aſſeuerauimus ex ijs, quæ conſiderauimus *tom. 1 Grauamin. 9.* vbi erit videndum, ne eadem reaſſumamus fundamenta.

2 At cum ibidem putauimus claudicare regulam hanc, vbi extaret legitima conſuetudo, vel legitima præſcriptio aſportandi huiuſmodi Baronibus poſſent ad id cogi ſubditi, vt ſeruatur in Dioceſi Vici Equenſi, in qua Parochi in tali die tenent, & coguntur portare oua Illuſtriſſimo Epiſcopo.

3 Nam id videtur verſari in muneribus leuibus, & parui valoris, inde ne mutare ſententiam appaream, placet, & hic iterum eandem firmare adducendo proclipeo deciſionem nouiſſi-

mam Romanæ Rotæ in Anconitana ſlorum Veneris 29. Nouembris 1630. coram R. D. Pirouano auius tenor eſt, vt ſequitur.

Dictum fuit ſtandum eſſe in vltimo loco deciſis, quia vera eſt
4 limitatio in deciſione firmata, quando onera ſunt læuia, & exigua illa de Regalibus non dicun-
5 tur, *Franc.deciſ.* 57.*n.*13. vt propterea per habentes iuriſdictionẽ à Principe non prohibeatur præſcriptione, aut conſuetudine talia acquiri, etiam quod inueſtituris expreſſa non ſint *Clar. in §. feudũ quæſt.*20. *verſ.benè verum eſt, Roſental. de feud. quæſt.* 17. *num.*2. *Capiblanc. de Baronibus Pragmat.* 1.*num.*113. *Franch.dict.deciſ.*16. *num.*13.

Non obſtat, quod de Iuriſdictione Cõmunitatis Anconæ ſufficienter non conſtet ex tranſuntis Bullarum Nicolai V. & Eugenij Quarti, vti extractis ex libris eiuſdem Communitatis, qui aliud non ſunt, quam exempla dictorũ breuium, nec probant, *Authen. ſi quis in aliquo*, vbi *Dec. nu.* 30. *C. de edendo Puteus deciſ.* 155. *nu.* 2. *lib.*1. *in correct.* & idem *Rota* ſenſit in hac cauſa 5. Decẽbris 1617. coram Buratto.

7 Quia quidquid ſit de prima extractione ex noua tamẽ compulſatione vigore literarum remiſſorialium *Rota* contrarium ſenſit 4. Martij 1622. coram eodem recedendo à ſupradicta deciſ. 5. Decẽbris 1617.

Similiter neque releuat, quod onera læuia ſint de Regalibus põderando verba nihil aliquid *in l. placet, C. de excuſat. muner. li.*10. *in l.* 1. *C. ne ruſticani ad vllum*
8 *effic.deuocent lib.*11. quæ videntur poſſe verificari in minimo ſeruitio, vt propterea non ſufficiat quadragenaria, ſed requiratur titulus, vel immemorabis titulum præſumptum continens, *Peregri. de iure Fiſci lib.*1.*tit.*1.*nu.*65. *Roſental. de feud. cap.*5.*quæſt.*17.*nu.*2. *Couarr. in reg.poſſeſſ.par.*2. §.4. *num.*5. *cum alijs*,

9 Quia Regalia quidem minora à Regalibus maioribus non ſolent in præiudicium Principis ſeparari, & inter minora comprehenduntur ius capiendi bona contrahentium inceſtas nuptias ius capiendi bona damnatorum, & præſcriptorum, quæ ponuntur *per Afflict. in tit.* quæ ſunt Regalia, & de iſtis, ſi ageretur, non ita de facili poſſent præſcribi ſolo decurſu quadraginta annorum, ſed requiritur titulus vel immemorabilis in læuibus, tamen omnes ſupracitati conueniũt præſcriptione, cum conſuetudine dari acquiſitionem, quia non ſunt de Regalibus, quorum auctoritates in reſponſionibus datis non euelluntur, quia in præſenti Ciuitas nititur conſuetudine quadragenaria teſtibus probata, qua ſuppoſita intrat limitatio in principio per *Franch. Clar. & alios firmata*.

Quod ſi replicetur admittendo læuia non eſſe de Regalibus onus tamen aſportationis florum non eſſe inter læuia connumerandum propter ſucceſsiuum, & perpetuum onus, & penæ ſcutorum 25. contumacibus indictæ, ac impenſam, nè dum realem, ſed onere perſonali iunctam deferendi, ſcilicet flores ad Ciuitatem, & ab oppidanis diuerſæ Dioceſis forte ſimili onera pro alia ſolemnitate grauatis.

10 Poterit obiectum euitari hanc ſcilicet læuitatem onerum, & impenſarum arbitrio Iudicis eſſe terminandum, *Salicet.in l.*2.*quæſt.*7. vbi

vbi *Cremen. nu.*58. *& Cagnol. nu.* 129. *C. de reſcind. vend. Menoch. de arbitr. caſu* 145. *num.* 4. quæ cum ratione materiæ ſit abſque impenſa, & onus impenſæ delationis ſit modicum, ſemper inter læuia eſt adſcribenda.

11 Et nihilominus ad hunc effectũ ſucceſſiua impenſa, & perpetua non conſtituit grauitatem oneris, vt inter Regalia dicatur, quia non conſideratur, vt præſcripta, aut conſuetudine firmata, ſed vt præſcribenda, & acquirenda, *Bart.in l.de in rem verſ.num.*3.*ff.de vſur. Fælin. in cap. de quarta num.* 25. *de præſcript. Balb.eod.tit. in* 1.*par. principalis quæſt.*10.*num.* 7. *Menoch.præſumpt.*131.*num.*93.*lib.*3.

12 Nec indictio pœnæ ſcutorum 25. contra cõtumaces auget onus impenſę propter primam culpam, quam vnuſquiſquè ſibi & nõ alijs debet imputare, *l. qui proprio,* §. *Procurator, ff. de Procurator, l.ſi quis negotia, ff.de negoc.geſt. Dyn. in reg. damnum de regul.iur. in* 6. Sed in præſenti ceſſat,& hæc pœnæ indictio, quia contra Communitatem non proceditur per pœnam, nequè per cenſuras contra particulares, ſed per mandata cõtra bona Communitatis, & in eorum defectum per indictionem collectæ, iuxta reſolutionem in

13 hac cauſa 10. Maij, præteriti, impenſa vero realis, cum onere perſonali, nec minus auget Grauamẽ ſecundum allegatos, *per Maſtrill. de Magiſtrat.lib.*3.*cap.*10.*n.*332. quia impenſa reſpectu materiæ nõ datur, ex quo flores in Paſcuis colliguntur, & perſonæ flores deferẽtes mercede ab ipſa Communitate conducuntur, atquè ita ſẽper onus reducitur ad impenſam Communitatis, non autem perſonarum particularium. Demum diuerſitas Diœceſis, & ſimile onus, quòad propriam Eccleſiam, nihil reuelat, quia coaceruatio perſonarum non inducit diuerſam

14 in iure determinationem, quando vt in præſenti oriuntur ex diuerſa ſpecie tempore, & obligatione, *Alex. in l. ſi idem num.* 6. *ff. de iuriſdict.omn.iudicum. Declarando, l.ſi quis ſeparatim,* §. 1.*ff.de appellat.*

Secundo principaliter non obſtant, quæ replicantur contra dicta teſtium, & perſonas, & eorũdem, examinis validitatem.

Quia quòad dicta teſtium fuit reſponſum in deciſ.quæ reuidetur

15 & quatenus in aliquo diſcordarent ad inuicem, ſunt reconciliandi, & defendendi, non autem lacerandi, *Rot.deciſ.*309.*nu.*2. 344. *numer.*2. 351. 338. *coram Ludouiſio*.

16 Reſpectu vero perſonarum primi, & quinti, ex quo interuenerunt in mãdato dato ad hanc cauſam, & ſint Anconitani quorum, propterea dicto, ſit deferendum *Rota deciſ.*504.*num.*9. *&* 210.*nu.* 1. *&* 7. impreſſis poſt ſecundum vol. *conſ. Farinacc,* ſi ad hunc non eſſent computãdi, cum ſuper ſint ſecundus, tertius, & quartus teſtes de plena probatione non eſt

16 dubitandum, cum in omni negotio duo ſufficiant, *cap. in omni negotio de teſtibus, l.vbi numerus, ff. eodem tit. Specul. in titul.de teſte,* §. *reſtat in princip.*

Et quòad validitatem examinis, quod fuerint teſtes examinati extra terminum remiſſoriæ, & conſequenter nulliter, & inualide ex facto ceſſat difficultas.

Nam ſi verum ſit, quod die 29. Aprilis 1629. fuerit decreta remiſſoria, cum termino duorum menſium, proxime tunc ſe quentium

tium, attamen eſt, etiam certum, quod in decreto ſubſequũtur alia verba, nempè à die conſignationis, præſertim hic in Curia computandorum, quæ conſignatio, cũ fuerit facta die 4. Septẽbris eiuſdem anni, qua die bimeſtre currere incipiebat, & terminus fuerit prorogatus ad alium menſem, ſatis patet teſtes in termino fuiſſe receptos, dum examen cæptum fuit die 31. Octobris, & perfectum de menſe Nouembris, & ſic ante diem 4. Decembris, in qua terminus remiſſoriæ finem recipiebat.

Si verò excipiatur, prout excipit Communitas Offaneæ de defectu iuriſdictionis Iudicum remiſſorialium, & de examine extra locum ex eo, quod non fuit concordatum de iudicibus, prout fuerat per Procuratorem eiuſdem proteſtatũ, & literæ remiſſoriales emanauerint, cum deputatione Ciuitatis Laureti contrariæ decreto remiſſoriæ, in quo eligitur Ciuitas Anconæ, & ſimiliter fuerint nominati Vicarius, & Archidia-
17 conus, abſquè conſenſu Procuratoris, & inde ſequatur examinis inualiditas, tàm reſpectu Iudicum quàm loci, *Rota deciſ.* 256. *nu.* 2. *par.* 1. *&* 413. *nu.* 3. *par.* 2. *recent.*

Ex eodem facto nullitas reparatur, quia ea inſtrumento delegationis conſtat deputatione Iudicum à loci, & in calce eiuſdem inſtrumenti, adeſt proteſtatio Olíuerij Procuratoris Communitatis dicentis nõ deueniri ad executionem retroſcriptarum literarum remiſſorialium in partibus, niſi citato in quolibet actu Ioanne Do-
18 minico Belgio Procuratore in Ciuitate Laureti, ex qua proteſtatione oritur ſcientia cõtentorum in literis, *per l. non eſt ferendus, ff. de tranſact. Abb. conſ.* 18. *numer.* 3.
19 *Menoch. conſ.* 272. *num.* 5. *Surd. conſ.* 150. *n.* 30. Et ex eadem ſcientia, ſi non oritur conſenſus, ſaltem
20 colligitur non diſſenſus, qui ſufficit in iudicialibus, vt proteſtatio non repetita in quolibet actu non reſeruat iura proteſtantis, *Seraph.* non in his terminis *deciſ.* 308. *&* 1169. *num.* 7. *Mohed. deciſ.* 2. *de iudic. Puteus deciſ.* 213. *in nouis*,
21 *lib.* 2. Propterea proteſtationes factę in actu examinis teſtiũ, quod per dationem interrogatoriorum non intendebat procurator Communitatis Offaneæ nullitates proceſſus examinis faciendi conualidare, conſeruauerũt quidem nullitates exiſtentes, non autem quę non erant, reuiuiſcerunt, cum hoc nõ ſit de natura proteſtationis reſeruatoriæ, *Bart. in l. penult. C. de poſſ. Ang. in l. ſi quis legauerit nu.* 1. *ff. de legat.* 1. *Becc. conſ.* 74. *nu.* 16. *&* 34. *Surd. conſ.* 152. *nu.* 29. *& conſ.* 180. *num.* 14.

22 Cœterum meo non arridet ingenio, nec id adæquat concurrere cum ſupradicta opinione, niſi cum declaratione, vt illa procedat quoties nomine Vniuerſali deberẽtur Oua, vel Agnus Baroni, at ſecus ſi à quolibet particulari Oua, vel Agnus expeteretur, vel prætendatur haberi, quia in tali caſu non agnoſcerem eſſe onus leue, ea de ratione, nam licet reſpectu ouorum, & Agni poſſit dici onus læue, quia ſi ab omnibus particularibus eſſent tradenda excreſceret numerus, & de læui magnum oriretur emolumentum, & conſequenter è contra magnum eſſet onus ex regula, quod quæ ſingula ſunt leuia, vnita poſtea magna redduntur, *argum. l. Spadonem, ſ. qui iura, ff. de*
23 *excuſat. Tutor*, vbi probatur, vt ſingula, quæ non proſunt multa collecta iuuant, *l. rationes, & l. Inſtrumenta, C. de probat. l. ſtipulatus in princip. ff. de vſur.* cum latius adductis, *per Gabr. concluſ.* 1. *de probat. & per Card. Tuſc. pract. concluſ. lit.* 5. *concluſ.* 276.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Exigendi quaſi poſſeſſio probatur ex ſolutionibus, & receptionibus præcedentibus, nec non ex Inſtrumentis ſolutionũ, & quietationum, num. 2.*

3 *Solutiones præbent, & probant quaſi poſſeſſionem exigẽdi, ſi ſint factæ ſimpliciter ſponte, & abſq; proteſtationem, ſecus ſi in actu ſolutionis ſoluens, fuerit proteſtatus.*

4 *Exigendi quaſi poſſeſſio, quando ex depoſito arguatur, & numer. 5. & 9.*

6 *Mandatis ſuperioris, qui parit nõ animo obediendi, ſed timore, non conſtituit Aduerſarium in quaſi poſſeſſione.*

7 *Solutio facta, cum proteſtatione (ſine præiudicio quorumcunque Iurium) non conſtituit in quaſi poſſeſſione exigendi.*

8 *Solutiones factæ, cum proteſtatione in ipſo acto, quod ſoluebatur metu cenſurarum non dicuntur conſtituiſſe in quaſi poſſeſſione exigendi.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi ſoliti ſoluere aliquid Baronibus, cum proteſtationibus cogãtur ſimpliciter, abſq; illis ſolutionem facere.

GRAVAMEN CXCII.

Exiſtente lite inter Vaſſallos, & Baronem ſoliti erant, nè ſibi præiudicarent Vaſſalli ſoluere quoddam ius cum proteſtationibus quibuſdam, cumq; Baro deindè cogere vellet ſubditos ipſos ad faciendam talem ſolutionem ſimpliciter, & liberè nulla interueniente proteſtatione dixi rogatus deuoto in hoc grauari Vaſſallos, quia eſſet alterare, & mutare modum ſolutionis, ad quod adſtringi nequibant ſubditi, & proindè eum ratione non poſſe id prætendi à Barone.

1 Oritur, & grauamen, nam regulariter exigendi quaſi poſſeſſio probatur ex ſolutionibus, & receptionibus præcedentibus, *Veral. deciſ. 343. par. 2. Aſflict. deciſ. 325. Boer. deciſ. 239. Ludouic. deciſ. Lucenſ. 65. Rota in Recentior. dec. 508. part. 2. eadem Rota in Romana fideicommiſſi de Epiſ. Veneris 4. Aprilis 1631. coram R. P. D. Verolpio, & in Romana locorum Mõtium coram Eminentiſſimo Cardinali Virili*, & conſequenter per inſtrumenta ſolutionũ, & quietationum, *eadem Rota in Regiem penſionir 1624. coram R. P. D. Pirouano Rot. in Recent. deciſ. 122. par. 1. Illuſtriſſimus Epiſcopus Riccius in collect. deciſ. 1507. Caualc. deciſ. 83. Illuſtriſs. Coccin. deciſ. 31. numer. 3. & 7.* quod procedit, etiam præcedente mandato Iudicis *Ludouiſ. deciſ. 365.*

3 Et tamen idcſt verum, vbi ſimpliciter, & ſpontè eſſent factæ ſolutiones, at ſecus ſi interuenerint in illis proteſtationes, quia tunc nihil operantur ad quaſi poſſeſſionem acquirendam, *Roman. conſ. 364. num. 14. Ludouiſ. deciſ. 365. Card. Tuſc. pract. concluſ. lit. P. concluſ. 420. num. 13. & ſeq. Mareſcott. var. reſol. lib. 1. cap. 22. nu. 22. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 310. num. 38. Cenc. de cenſib. part. 2. quæſt. 5. artic. 4. num. 19. Lother. in tract. de re beneficiar. quæſt. 38. num. 205. lib. 1. Rota apud Pacific. de Salutan. Interdicto deciſ. 44. num. 8. & 14. & apud Marcheſan. de Commiſſionibus part. 1. fol. 970.* prout idem cõcluditur reſpectu depoſiti facti, cum proteſtatione, *ex Rot. poſt tract. Cenc. de cẽſib. deciſ. 233.* vbi quod quaſi poſ-

4 ſeſſio exigendi probatur ex depoſito, niſi illud fuerit factum cum proteſtatione, quia ex ſolutione, & depoſito, idem inducitur effectus, *Rota apud eũdem Cenc. deciſ. 250. in fin.* & argumẽtum de vno ad alind datur.

5 Itaut ſoluens, vel faciens depoſitũ, cum proteſtatione non conſtituit Aduerſarium in quaſi poſſeſſione, ad in-

6 ſtar qui parit mandatis ſuperioris nõ animo obediendi, ſed ex timore *Puteus deciſ. 281. lib. 2. Maur. Arretin. in tract. de ſolut. cap. 21. num. 2. & ſeq.*

Bb 3 7 Hinc

7 Hinc ſoluens, cum proteſtatione ſine præiudicio quorumcũquè iurium non facit acquirere quaſi poſſeſſionem Aduerſario *Gratian.forenſ.diſcept.981 nu.40. & ſeq. Rota apud Genc.in tract. de cenſib.deciſ.250.ſub num.7.*

8 Et hinc ſolutiones factæ, cum proteſtatione in ipſo actu, quod ſoluebatur ex metu cenſurarum non dicuntur conſtituiſſe in quaſi poſſeſſione exigẽdi, *Veral.deciſ.330. part.2. Pont. de ſpol.cap.16.nu.169.lib.2. Seraphin.dec. 1017.num.6. Garzia de Benefic. cap.5. num.452. & ſeq. lib.1. Mareſcott. var. reſolut.lib.1.d.cap.22. num.22. Rota in Auerſana penſionis Veneris 34. Aprilis 1626. coram R. P. D. Pirouano, Gratian.foreuſ.diſcept.tom.1.cap.113.num. 10. cum ſeq.*

9 Et ideò minimè probaretur quaſi poſſeſſio ex depoſito facto cum proteſtatione, quod fiebat metu cenſurarũ, & mandati executiui, nec ex Inſtrumento ſolutionis ſe ad huiuſmodi depoſitum referente, *Veral.deciſ.331.nu. 3. part.2.*

SVMMARIVM.

1 *Recipere debens depoſitum, quid ſoluere teneatur.*

2 *Depoſitario non licet aliquid accipere pro reſtituendo depoſito.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi pro reſtitutione Depoſiti facti aliquid dare cogantur.

GRAVAMEN CXCIII.

VLtra emolumenta Actorum currentium in beneficium Capitanei, & Actuarij non tenentur, qui recipere debent depoſitum aliquid ſoluere pro depoſiti receptione.

Itaquòd ſi in poſſe ordinarij Capitanei, vel Actuarij, aut Aerarij, vel Syndici loci ſit factum depoſitum, vbi illud eſſet reſtituendum, aut liberandum depoſitarius, nihil poteſt prætendere, quod ſi contrarium agatur in ſubditorum reſultat præiudicium, & Grauamen.

2 Stat enim communi calculo recepta opinio, nec contradictores habet Regula depoſitario, minimè licere aliquid accipere pro reddendo depoſito, quia tenetur ex Iuſtitia illud reddere, *Medina de reſtitut.quæſt.25. Leſſ.de obligat. Iuſtitia lib 2.cap.14.dub.9.nu. 66. Reginald. in praxi fori pæuitential. lib.10.num.179. Vaſquez cap.7. de reſtit. dub.5. & 9. num. 70.* & poſt illos *Bonacin. de reſtitut. quæſt.4. punto 2. propoſ.2.num.5.*

Si igitur iuxta ſupradictam Theoricam depoſitum ex iuſtitia venit reddẽdum, conſequens eſt neceſſarium, vt uolens retinere aliquid pro tali effectu cũ ligatas habeat manus, & conſequenter agendo grauet, & peccet, & ad reſtitutionem teneatur.

SVMMARIVM.

1 *Feſtiuitates in Natiuitate filiorũ Baronum, vel nuptijs ob publicã letitiam facere Vaſſalli non adſtringuntur.*

2 *Cancellaria ſolet diſpenſare accedente conſenſu Vaſſallorum in faciendis feſtiuitatibus pro Natiuitate filiorum Baronum, vel nuptijs, aut pro luctis.*

3 *Actus facti ex gratia, & voluntate non obligant.*

4 *Manutentio obſtat in actibus dependentibus ex facultate.*

5 *Ius non quæritur in ijs, quæ fiunt ex facultate.*

6 *Quaſi poſſeſſionis Status non datur in dependentibus ex actibus facultatiuis.*

7 *Manutentio in facultatiuis, quando non detur.*

8 *Materia, quando non dicatur facultatiua.*

9 *Fa-*

9 *Facultatis præſumptio, quando excludatur.*

10 *Gratia multiplicata non eſt præſumenda.*

11 *Poſſeſſio in actibus facultatiuis, quando dicatur acquiſita.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando pro Nuptijs Baronum, vel Natiuitate Filiorum inſignum letitiæ coguntur facere feſtiuitates, (vt eſt currere, vel luctare pallia) expenſis Vniuerſitatum, quamuis aliquando id ſoliti eſſent, alias agere.

GRAVAMEN CXCIV.

1 HAud quidem tenentur Vaſſalli in nuptijs Baronum, vel Natiuitate eorundem filiorum facere feſtiuitates ob publicam lætitiam, quamuis eorum accedente cōſenſu poſſint pro tali effectu Vniuerſitates aliquas pecuniarum quantitates expendere mediante Aſſenſu Regio, qui de facili obtinetur.

2 Solet, in quam Regia Cancellaria diſpenſare cum Vniuerſitatibus Regni vt occaſione Natiuitatis primogeniti Baronum faciāt donationem alicuius quantitatis pecuniæ, *Reg. Tapia nouiſſimè in tract. de poteſtat. Reg. Cancellariæ pag.* 115. vbi quod id deductum eſt ex eo, quod faciunt Barones Regni in Natiuitate primogeniti Inuictiſſimi Domini Noſtri Regis, idemq; dicit occaſione Natiuitatis concedi licentiam expendendi aliquas pecuniarum quantitates pro feſtiuitatibus ob publicam lætitiam, nec non pro luctis, vt antea probauerant *Reg. de Ponte in tract. de poteſtat. Proreg. tit. de diuerſ. prouiſ. fieri ſolit. ſub rubric. de Don. & expenſ. Vniuerſit. numer.* 11. & 12. *poſt Auend. de exeq. mandat. Reg. cap.* 10. *n.* 2. & 13. *part.* 2.

Itaūt, niſi voluntariæ fuerint huiuſmodi expenſæ contra Vaſſallos, vtiquè ſubintrabit Grauamen, proūt pro grauamine fuit habitum cōtra vtilem Dominũ Terræ Sibaris in Anno 1567.

Quod quidem ampliabam in facti contingentia, vt quamuis aliquando Vaſſalli huiuſmodi feſtas facere eſſent ſoliti, nec poſsēt adſtringi ad illas cōtinuandas; tū ex ijs quæ diximus *tom.* 1. *Grauamen.* 10. & alibi.

3 Tùm etiam nam vti actus facti ex gratia, & liberalitate per modum facultatis, etiam per multos annos poſſont, hodiè negari fusè, *Ripa in capit. cum Eccleſia Sutrina de cauſ. poſſeſſ. & propriet. Gomes deciſ.* 20. *lib.* 2. quos nouiſſimè reportat *Ludouic. Pontius in ſuo tract. de manutenen. obſeruat.* 53. nam præſtatio temporalis nō eſt modus obligationis validandæ, nec curſus temporis illam nudam veſtit *Griſtineus deciſ.* 95. *tom.* 2.

4 Ita quod manutentionem petēti poteſt excipi materiam eſſe facultariuā, & proindè non conſiderari poſſeſſionē ſeū Statum manutenibilem, & conſequenter non dari mandatum de manutenendo *Rot. diuerſ deciſ.* 863. *part.* 4. *Gratian. diſcept. forenſ. cap.* 655. *nu.* 49. *Caualc. deciſ.* 286. *Beltramin. in Schol. ad Ludouiſ. deciſ.* 161. *num* 16.

Ex ijs. n. quæ fiunt, ſeu fieri ſolent, vel permictuntur iure facultatis, vel ex gratia, aut facultate Aduerſarij nullum quæritur ius, nec oritur poſſeſſio, vel quaſi, quæ ſit actendenda *Pont. de ſpol. lib.* 2. *cap.* 16. *numer.* 166. *Card. Tuſc. concl.* 32. *num.* 7. *lit. O. Pacific. de Saluian. interdict. inſpect.* 1. *cap.* 6. *num.* 30. *Rot. diuerſ. deciſ.* 297. *ſub n.* 4. *part.* 2. *Rot. in Recent. deciſ.* 397. *nu.* 3. & *deciſ.* 840. *num.* 3. *part.* 2. *Card, Mā t. deciſ.* 267. *num.* 2. *Epiſc. Ricc. Collectan. deciſ.* 1293. *in fin.*

6 Tali modo, vt nec in actu negatiuo in his, quę à facultate dependent quaſi poſſeſſionis Status datur, nec manutētio conceditur, *Card. Tuſc. concluſ.* 69. *num.* 5. *lit. V. Viuian. in prax. Iuris patronat. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 18. *part.* 2. quos recentiſſimè refert, & ſequitur *Ludouic. Pontius in ſuo tract. de manutenēdo d. obſeruat.* 53. *nu.* 13. vbi diſcutit articulum, ſi debeatur manutenentio ei, qui in poſſeſſione eſt ex gratia, ſeū cauſa liberali, & in materia facultatiua, & poſt fixam regulam negatiuam
7 cum illationibus ad propoſitum *nu.* 16. excipiendo declarat, tunc in facultatiuis non eſſe dandam manutētionem, quan-

quando clarè conſtaret, vel eſſet vehemens præſumptio materiam eſſe facultatiuam, alias ſub tali prætextu nō eſſe de facili manutentionem denegādam, *ex Seraphin.deciſ.323. numer.3. Beltram. ad Ludouiſ.in dict. deciſ.162. in fin.*qui voluit non eſſe materiam fa-
8 cultatiuā, quod procedit titulus, quia tunc actus ſequentes cenſentur facti in vim tituli præcedentis ad excluſionem actus voluntarij, & debetur manutentio; quoties probatur cauſa, & poſſeſſio ex illo, *Cenc. de cenſibus in addit.part.2.cap.2.quæſt.3.art. 9. n.17.*
9 Ad inſtar pariter excluditur in dubio facultatis præſumptio ex actuum pluralitate per longum temporis interuallum geſtorum, & ex diuturna
10 poſſeſſione, quia toties multiplicata gratia non eſt præſumenda, & ex diuturna poſſeſſione acquiritur Statui cōſiderabilis, & manutenibilis *Card.Caualer.deciſ.286.num.6. Rot. in Recent. deciſ.640.num.3.part.2. Cacber.dec.99. num.19.*vbi quod ex diutina præſtatione obligādi animus inſurgit cum alijs adductis,*per Pontium in allegat.tract. de manutenendo nuper adducta obſeru. 53. num. 20.* vbi alia coaceruat inter quæ finaliter enunciat in actibus, etiā
11 facultatibus dici acquiſitam poſſeſſionem, quando præceſſiſſet prohibitio, & ſubſecuta eſſet acquieſcentia, *ex Giouagn.conſ.9.num.87.lib.1. Rot diuerſ.deciſ.297. ſub nu. 4. & 5. part.2. Rot. in Montis Regalis Iuriſdictionis Coram R. P. Penia apud Marcheſan.de Commiſſion.part.1.fol.1050. numer.6. Melch.Lotber.de re benef.lib.2.quæſt. 31.num.29.* vbi data contradictione, & legitima temporis defluxione id aſſeuerat.

Quare his non concurrentibus,vtiquè grauātur Vaſſalli,quando pro Natiuitate filiorum, vel nuptijs ipſorum coguntur expenſis Vniuerſitatis facere luctari, & currere pallia inſignum lætitiæ.

Idemquè erit concludendum, vbi pro aliqua dignitate aſſumpta,vel collata in perſonam Baronis Vaſſalli adſtringerentur donatiua, vel inſignum lætitiæ, aliquas demonſtrationes facere cogerentur,quia volētes poſſunt, & ex vrbanitate debent facere, ſed non poſſunt ad id cogi.

SVMMARIVM.

1 *Ars ſerica nutriendi vermes,cum folijs impediri non poteſt, & ſi à Baronibus impediatur Vaſſallis ſit Grauamen, vt num.7.*

2 *Clericis negotiari eſt probibitum, & mercando, quas incurrāt pœnas, num.3. 4. & 5.*

Clericus negotiās,peccat mortaliter, ibidem.

6 *Clerici, cum folijs ſuarum Arborum poſſunt in proprijs ædibus Arti ſericæ operam dare ex deciſione Sacræ Cōgregationis Eminentiſſimorum Concilij Interpretum.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur,quando impediūtur, cum folijs ſuarum Arborum in proprijs ædibus Arti ſericæ operam dare, ſed idē Opus ad medietatem, cum Baronibus facere adſtringuntur.

GRAVAMEN CXCV.

1 IMpedire Subditos, nè cum folijs propriarum Arborum. vel alienarum, quas emunt in proprijs ædibus Arti ſericæ operam dent nutriendo vermes, vulgò (Agnelilli) eſt reſtringere libertatem,& proindè grauamen inducit.

2 Videmus inquam, vt Clericis alias negotiari prohibitis, & mercaturas facere vetitis, *cap. Negotiatio 88.diſtin. cap. ſecundum, ne Cleric. & Monac.*vbi decernitur, vt excommunicentur,*cap.*
4 *ſed nec eod.tit.*vbi præcipitur,vt ſuſpēdantur ab ordine Eccleſiaſtico, *& in cap.Clericus 94.diſtinct.*vbi imponitur
5 eis depoſitionis pœna, *& in cap.Canonum.14. quæſt 4.* vbi mandatur expoliari à Clericali conſortio, & ideò peccare mortaliter mercaturam exercendo, *Medin. in Cod. de reſtitut. quæſt. 3. art. 2. Rebell. de obligat. Iuſtit. part. 2. lib.9.*

lib.9. quaeſt.fin. ſect.2. Fernandez in Examin.Theolog.Moral. part.4. cap.5. §.8. Morla in empor.Iur. part.1. tit.9, quaeſt.10. Salon. in 2.2. quaeſt 77.art.4. & è Graſſ. in tractat. de effect. Clericat. effect.6.

6 Adhùc tamen non eſſe prohibitum, cum folijs ſuarum Arborũ in proprijs ædibus Arti ſericæ operam dare, præcedente licentia Epiſcopi, quæ gratis eſt concedenda, vt declarauit Sacra Eminentiſſimorum Concilij interpretum Congregatio, de qua moderniſſimè *Barboſa in tract. de Iure Eccleſiaſtico vniuerſali lib.1. tit. de vita, & honeſtat. Clericorum cap.40. ſub nu. 127.* & proindè non poſſunt pro tali cauſa moleſtari ex capite illicitę negotiationis.

7 Quàre merito pro grauamine fuit reputatum, dum quidam Baro in Regionibus Calabriæ impediret ſuos Vaſſallos incumberent Arti ſerici nutriendo vermes, cum folijs propriarũ Arborum ſub prætextu, quod volebat vt idem opus ad medietatem cum ipſo agerent, & proindè habito recurſu ad ſuperiores fuit iniũctus ordo dicto Baroni, vt abſtineret à tali moleſtia, & quod fineret ſubditos ad libitum talia exercere.

SVMMARIVM.

1 *Effodere lapides in Montaneis Vniuerſitatis Ciuibus eſt permiſſum.*

2 *Violentia infertur per Barones, quando prohibent, nè Ciues effodiant lapides in Montaneis demanialibus Vniuerſitatis.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi vetentur effodere lapides pro eorum vſu in Montaneis demanialibus Vniuerſitatis.

GRAVAMEN CLXXXVI.

1 Effodere lapides in Mõtaneis communibus cuilibet Ciuium, licèt cũ in eis vti habitatores habeat quiſq; vſum ex dictis *per Beuian. in Conſuet. Aluern. tit. deſpaſſurage.*

2 Ità quod infertur violentia à Baronibus, quando ſubditis talis effoſio prohiberetur, vt ad aliũ finem enunciauit *Rendella in tractat. de Paſcuis tit. de Baronum Paſcuis verſic. ex quibus pagina mihi 65.*

Vndè cum Ciues Terræ Sanctæ Catherinæ conquererentur de ſuo Barone, quia illos impediebat effodere lapides à Montaneis communibus, & demanialibus eiuſdẽ Vniuerſitatis pro ædificandis Domibus, & pro alijs cõmoditatibus exiſtente Cõmiſſario Regio, tunc Conſiliario *Vincentio de Franchis fuit prouiſum*, quod Baro abſtineret, & hoc in Anno 1580.

Patet id in proceſſu Grauaminum dictæ Terræ in Banca, tunc temporis Roppuli Actuarij Sacri Regij Conſilij.

SVMMARIVM.

1 *Aerarij non ſunt obligati conficere panem pro vſu Baronum.*

2 *Aerarij tenentur ſolum exigere introitus feudales, nec ad alia ſunt obligati.*

3 *Iurauetant imponi noua onera.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando vti Aerarij adſtringuntur in eorum domibus facere panẽ pro ſeruitio Baronum, & eorum familiæ.

GRAVAMEN CXCVII.

Pro parte Vniuerſitatis Auigliani fuit porrectum grauamen in Sacro Regio Conſilio contra eius Baronem

ſub

ſub prætextu, quod cogebat Aerarios qui erant pro tempore, vt ab eorum Vxoribus curarent facere panem pro ſeruitio ipſius Baronis, ac vſu Familiæ, & exiſtente Commiſſario Regio Cõſiliario Cæſare Vitellio extitit prouiſum Baronem debere, abſtinere à tali coactione pænes Figliolã Actuarium.

2 Aerariorũ enim propriè munus eſt tãtum exigere introitus Feudales, vt diximus *tom.1. Grauamin.165.* & proindè ad alia non tenentur, & nolentes cogi nequeunt, vt fuit aliàs determinatum ad fauorem Hominum Terræ Riuigni contra vtilem Dominum.

3 Quare ſi Aerarij adſtringerentur, ad hoc vtiquè grauarentur, & eſſet illis nouum onus imponere, quod iura vetant, vt latius probauimus *tom.1. Grauamin.1.* vbi erit videndum.

SVMMARIVM.

1 *Choreas facere eſt permiſſum, & num.3.*

2 *Clerici non poſſunt intereſſe choreis.*

4 *Prouiſio Regiæ Audientiæ Apuleæ circa materiam chorearum refertur.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando impediũtur facere choreas Vulgò (Balli) abſquè licentia Baronum.

GRAVAMEN CXCVIII.

1 FAcere choreas vulgò (Balli) non eſt de prohibitis, & ideò paſſim tempore Nuptiarum, vel Natiuitatis filiorum videmus de conſuetudine ob lætitiam fieri, quibus tamen choreis

2 Clericis intereſſe non licet, nè propter metus obſcenos eorum contaminentur oculi *cap. preſbiteri 19. diſtinct. Lopez in l.57. tit.5. par.1. Vgolin. in tract. de poteſt. Epiſcop. cap.13. §.30.* quos refert, & ſequitur, *nouiſſimè Barboſa in tractat. de Iure Eccleſiaſtico vniuerſali lib.1. tit. de vita, & honeſt. Clericorũ cap.40. num 61.*

3 Cumquè regulariter choreas facere ſit permiſſum, non poterint ſine grauamine à Baronibus prohiberi, prout ſic in facti contingentia reperio prouiſum per Conſiliarium Palermum ad fauorem Hominum Terræ Sancti Gregorij contra eius Baronem, qui emanare fecerat Bannum, ne ſine licentia ſua per Ciues fierent choreæ ſub pæna, & fuit iniuntum, vt abſtineret à tali Banno, & quod adlibitum Ciuibus, abſquè contrauentionis metu liceret choreas, iuxta conſuetudinem agere.

Et tempore meo, dùm quidam Gubernator in Prouincia Apuleæ, in qua

4 quotidiè quaſi huiuſmodi choreæ exinueterata conſuetudine fiunt, emanaſſet Bannum prohibitiuum, habito recurſu ad Regiam Audientiam fuit ordinatum eſſe obſeruandum ſolitum, & pro eius obſeruantia licere choreas facere, cum honeſtate tamen, & ſine ſcandalo, nec de Banno emanato eſſe vllam habendam rationem, & ſic fuit ſeruatum.

SVMMARIVM.

1 *Honeſtæ Matronæ, & Mulieres Nubilis Aetatis non debent venire ad Iudicia.*

2 *Actuarius debet accedere ad Domus honeſtarum perſonarum pro illis examinandis.*

3 *Fæmina grauida eſt examinanda Domi.*

4 *Fæminæ honeſtæ, quando examinantur in loco Curiæ, Actuarius debet facere aliquam perſonam bonæ conditionis aſtare, nec in ſecretò.*

5 *Pudicitiæ honeſtarum puellarum eſt habenda ratio.*

6 *Infirmi, ſenes, & pauperes carentes veſtibus ſunt in eorum Domibus*

mibus examinandi, & non ad iudicia trahendi.

7 *Muljeres, quando volunt liquidare Inſtrumenta, ſolent accedere ad Eccleſias vicinas Curiæ, & ibi Actuario dare verbum, & quid quãdo Monialis eſt creditrix, num. 8.*

9 *Honeſtas ſemper exempta intelligitur.*

10 *Honeſtas eſt dignior cũctis rebus.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Fæminæ Nubilis Aetatis, vel Honeſtæ, aut grauidæ pro deponendo Teſtimonium veritatis ad locum Iudicij accedere coguntur.

GRAVAMEN CXCIX.

1 CVm honeſtas Matronas, & Nobiles Mulieres non deceat ad iudicĩũ ſub ſellia venire, ideò ad illas examinandas mictitur Actuarius ad earũ Domus, vt conſtat *apud Gloſ. Caſtrenſ. Iaſ. Rom. & Odofred. ff. de Iur. iur. Bal. in cap. ſi quis teſtium num. 2. de teſtib. Grauett. conſ. 41. ſub numer. 18. Boccac. in tract. de liter. Remiſſorialib. cap. 2. num. 28. Grauat. ad veſtr. in prax. lib. 6. cap. 2. num. 52.*

3 Idquè maximè in Fæmina grauida habere locum patet, *apud Franc. Marc. deciſ.* 182. *tom.* 2. quem ſectatur *Baiar. in addit. ad Clar. iu pract. Crim. quaſt.* 64. *num.* 75. vbi tamen voluit à tali priuilegio excludere Mulierem ruſticam prægnantem; & quia ſicuti accedit ad nemus pro lignis, ita pariter poteſt ire ad domum Iudicis ad ſe examinandũ, refert *Farinacc. in tract. de teſtib. quaſt.* 78. *num.* 97. quæ opinio ſi eſſet attendenda prægnantia, uihil operaretur, quia de per ſe Ciuilitas, & honeſtitas perſonæ Mulieris illam facit exemptã ab acceſſu ad ſe examinandam in loco reſidentiæ Iudicis antè præſentiam, & ideò cum tali opinione non concurro.

Et ad noſtrũ inſtitutum oculos habendo non reticeo dicere, quod conquerũtur de facili, & ſæpè ſæpius ſubditi, quando Barones, vel Officiales cogunt huiuſmodi perſonas in loco, in quo reſident Teſtimonium perhibere.

4 Et pro parte Vniuerſitatis Terræ Lauri reperio porrectum grauamen, eo quia Mulieres Honeſtæ, & Nubiles pro teſtificando cogebantur ire ad locum Curiæ, ibiquè ſecretò nullo aſtãte examinabantur, de quo habito recurſu ad Sacrum Regium Conſilium exiſtente Commiſſario Regio Conſiliario Remũdez fuit prouiſum, vt Officiales dictę Terrę ad huiuſmodi examen faciendum procederent habita ratione ad qualitatem perſonarum, & ideo in aliquibus locis ſolet aſtare Magiſter Iuratus, vel Syndicus, aut vnus ex Electis, vt vidi practicari.

5 Pudicitiæ enim honeſtarum perſonarum ſemper eſt habenda ratio, & ſi id prætermictatur, ſubditorum non euitabitur grauamen.

Quare ſi contrarium obſeruetur Subditi, vtiquè grauantur.

Nec deſinas obſeruare induci pariter grauamen in huiuſmodi materia

6 examinis, quando Infirmi, Senes, pauperes nõ habentes veſtes, quibus carnes cooperiant ad locum iudicij venire coguntur ad ſe examinandos, ſicquè de alijs dici, de quibus cum lato calamo odiſſerat, *Farinacc. in tract. de ſectibus quaſt.* 76. *cap.* 5. illius remiſſione contenſus calamum requieſcere facio.

Non tamen omitto dicere me vidiſſe indiſtinctè practicari, vt quãdo tra-

7 ctatur de liquidandis Inſtrumentis, Mulieres accedunt pro tali effectu in Eccleſijs, magis conuicinis ad locum Iudicij, & ibi Actuarij veniunt ad recipiendum verbum, & in magna Curia Vicariæ, vt plurimum ſolent ire in Parocchiali Eccleſia Sancti Thomæ, vel in Eccleſia Sanctæ Catharinæ ad Formellum, aut in Eccleſia Refugij, & de tali practica teſtantur *Foller. ad Marant. part. 6. verſ. & producuntur ſcripturæ, & Inſtrumenta num. 5. Grauin. de liquid. Inſtrum. 2. part. declarat. 18. & Robert. conſiderat. 4. num. 7.* quos refert *Galter. de liquid. Inſtrum. 1. part. 2. part. in verſic. aduertat Creditor ad*

perſo-

perſonam ſuam ſub num. 1. vbi pariter
8 quod quando Monialis eſt creditrix, & vult liquidare accedit Actuarius ad Monaſterium, & interrogat eam, an præſentet contra ſuum debitorem Inſtrumentum, & hoc cauſa honeſtatis
8 conſeruandæ, quæ ſemper excepta videtur, etiam in generali diſpoſitione, *argum. l. Nepos proculo, ff. de verb. ſi-*
10 *gnific.* illaquè vti dignior ſingulis rebus venit præferenda, *Bald. in l. quod ex liberta, C. de oper. libert. per l. Iulianus, ff ſi quis omiſſa cauſ. Teſtam.*

SVMMARIVM.

1 *Vrgentia debent præcedere Inditia, vt Reus torqueatur, & quid ſi eſſemus in criminibus occultis, & enormibus, num.* 2.

3 *Delicta occulta, & difficilis probationis, quæ ſint.*

4 *Allegationes Franciſci Seuerini reportantur.*

5 *Inditia, quæ afferantur in caſu iſtarum allegationum. ibid. cum num. ſeq. vſquè ad num.* 11.

12 *Inditia remota, quæ ſint, & quot teſtibus debeant probari, nu.* 28.

13 *Iuſta Cauſa, imò, Cauſa etiam beſtialis excuſat à dolo.*

14 *Fama eſt deterior teſtis, quam haberi poſſit.*

15 *Fama eſt res fallax, mendax, & pernicioſa.*

16 *Fama, quomodo debeat probari, remiſſiuè, num.* 59. *&* 61.

17 *Vana vox Populi non eſt attendenda.*

18 *Ob tumultum Populus citò à vero deuiat, pergitque in indirectũ.*

19 *Plebs ſæpe clamoribus, aut gratia agitata de facili mouetur.*

20 *Nil tàm facile, quàm vilem, ac in doctam plebem mouere.*

21 *An valeat conſequentia, adulter occidit virum adulteræ, igitur adultera conſenſit, & num.* 49.

22 *Quomodo probetur concubinatus, & adulterium, num.* 50.

23 *Probatio debet concludere per neceſſe, & non per poſſibile.*

24 *Præſumptio in dubio potius debet capi in bonam partem, quàm in malam.*

25 *Imaginationes non ſunt inditia.*

26 *Debet cõſtare de delicto in genere.*

27 *Vox vnius, vox nullius.*

28 *Teſtis deponens de auditu principalis non probat.*

30 *Lubricum linguę de facili ad pænam non eſt trahendum.*

31 *Vnicus teſtis immediatè deponens de delicto, facit inditium proximum ſufficiens ad torturam.*

32 *Infans quicquid videt, ignorat.*

33 *Teſtis infans, non probat, nec inditiat.*

34 *Teſtes deponentes de delicto nocturno debẽt aſſignare rationem ſi Luna lucebat, ſi aderat lumen, vel quid ſimile.*

35 *Teſtis vnicus immediatè deponens de delicto, vt faciat inditium ad torturam debet eſſe omni exceptione maior.*

36 *Quis dicatur teſtis omni exceptione maior.*

37 *In criminalibus probationes debent eſſe luce meridiana clariores.*

38 *Teſtes ſingulares, etiam ſi eſſent mille non probant.*

39 *Inditia imperfectè probata in genere ſuo, an coniungantur ad faciendum vnum indicium perfectum, & num.* 74.

40 *Quæ non probant ſingula multa iuuant.*

41 *Iudex non debet procedere ad torturam ex abrupto, non præcedentibus inditijs ſufficientibus. Sed cum grano, Solis, & maximo temperamento.*

42 *Tortura eſt maior pena, quàm abſciſ-*

abſciſſio vtriuſquè manus.

43 Iudex non poteſt deuenire ad torturam, niſi per inditia ſufficientia.

44 Tortura illata nullis, vel inualidis inditijs eſt nullius momenti, & ſic confeſſio ex ea ſecuta, millies ratificata, etiamſi poſtea ſuperueniant inditia.

45 Taciturnitas arguit dolum, & facit inditium, num.45.

46 Taciturnitas arguit ſimulationẽ, & fictionem, quæ arguunt dolũ, & delictum.

47 Nulla maior probatio, quam proprij oris confeſſio.

48 Exfractatio de Domo poſt delictũ facit inditium.

51 Vnius teſtis deponẽs de facto proprio, & in quo nullum intereſſe habet, probat.

52 Nouatio non præſumitur.

53 Nemo præſumitur velle iactare ſuum.

54 Potius præſumitur error, quàm donatio.

55 Nouare, eſt perdere, & diſſipare.

56 Amoris furore, nil vehementius.

57 Multa verba, & pulchra dicta de amore.

58 Adulterio, nil turpius.

59 Fama adminiculata inditiat.

62 Probatio bonæ vitæ, & famæ eneruat inditia.

63 Mala fama, & vita inquiſiti inditiat.

64 Poteſt, quis moueri ad aliquid credendum ex aliqua cauſa.

65 Nulla peior peſtis, quam latro domeſticus, & inimicus familiaris.

66 Sufficit in crimine veneni conſtare de delicto in genere per coniecturas.

67 Variatio, & mendatium principalis inditiat.

68 De vxore mala, malum præſumitur, & ſemel malus ſemper præſumitur malus, num 68.

69 Minæ, & Cauſa odij inditiant.

70 Dictum infantis, an ſaltim faciat aliqualem præſumptionem.

71 Error non debet obeſſe veritati.

72 In delicto occulto, & atroci, lex contentatur leuioribus probationibus.

73 In delicto occulto, & atroci reus poteſt torqueri ex inſufficiẽtibus inditijs.

75 Iudex in inditijs debet confirmare animum ſuum cum veriſimilitudinibus.

76 Multa de veriſimilitudine.

77 Inditia ſunt indici arbitraria, Arbitrium debet eſſe regulatum.

78 Teſtes deponentes de auditu, cum adminiculis inditiant.

79 In delictis occultis, & atrocibus coniecturæ, & præſumptiones ſufficiunt, & promptior in his, Iudex debet eſſe ad torturam.

80 Inditia debent eſſe certa, & veroſimilia, quæ poſſint cadere in ſenſum cuiuſcumquè prudentis.

81 Per inditia certa, & veriſimilia Iudex debet venire ad torturam

82 In delictis occultis, & atrocibus licet Iudici iura tranſgredi, & reum torquère, etiam ex proceſſu informatiuò.

83 In inferenda tortura non poteſt dari certa doctrina, ſed Iudicis conſcientiæ relinquitur.

84 Inditia ſtant in pectore Iudicis.

85 Reus malæ vitæ de facili torquetur.

86 Tortura purgat inditia.

87 Tortura, an poſſit repeti, & num. 89. 91. & 92.

88 Iudex debet cauere à repetitione torturæ, vti ab igne.

90 Reus an ſit ſufficienter tortus relinquitur arbitrio Iudicis; & num.93.

94 Inditia, quãdo ſunt vadde vrgentia, non purgantur per torturã & num.96.

95 *Quæ ſunt inditia indubitata.*

97 *Inditia indubitata pro veritate habentur.*

98 *Reus tortus, & non confeſſus, quãdo poſſit aliqua pœna extraordinaria puniri, & quando ſit liberandus informa, & nu.* 100.

99 *Pœna debet eſſe metus multorum, & tranſire in exemplum aliorũ.*

191 *Occaſio peccandi, & delinquendi debet tolli, & eradicari.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando leuibus præcedentibus Inditijs Torturæ ſubijciuntur.

Et multa de Inditijs, & Tortura cumulantur.

GRAVAMEN CC.

1 VRgentia debent pręcedere inditia ad finem, vt contra Inquiſitum poſſit ad torturam deueniri, ita probat *Caſon. in ſuo ſpeciali tract. de indit. & torment.* & poſt catheruam Doctorum, quos ſecum vehit, tutatur *Farinacc. in pract. Crimin. tit. de Indit. & Tortur. quæſt.37.*

Hinc pro grauamine fuit reputatum in cauſa hominum, & Vniuerſitatis Terræ Sibari cum vtili Domino, dum pro omni ſpecie indiciorum operabat quod eius Officiales torquerent inquiſitos, & ſuſpectos, & proindè per Sacrum Conſilium fuit iniuntus ordo, quod ipſe abſtineret, & quod Officiales leuibus exiſtentibus indicijs nullatenus ad torturæ actum deuenirent, vt in Banca Sarni exiſtente Commiſſario Regio Io: Felice Schalaleone.

Sed nõ reticeã dicere, quod ſolita eſt quandoq; Regia Audientia Capitinatæ
2 Apuleæ me ibidem Auditore exiſtente procedere ad torquendos reos quãuis leuia inditia contra ipſos præcederent, & hoc in caſibus occultis, & enormibus difficiliſquè probationis.

Licet inquam in huiuſmodi caſibus recedere ab ordinarijs iuris Regulis, & iura ipſa tranſgredi, requiſitaſquè ſollemnitates minimè adhibere, & ordo eſt ordinem non ſeruare vt docuit *Innocent. in cap. 2. de conſtitut. Laurent. decis. Rot. Auen. 15. n. 3. Ruiz decis. Lituan. 3. n. 353. Menoch de arbitr. iudi. q. 84. n. 9. lib. 1.* nõ ſolũ puniendo ſed ex ẽt in procedẽndo vt copioſa manu probat, iuxta morem *Tiraquell. in tract. de pœn. temper. cauſ. 49. num. 16.* & voluit *Clar. in ſua pract. crimin. §. 3. verſ. ſunt etiam in fin.*

Inditia namquè alias de iure leuia reputata in caſibus occultis, & enormibus cenſentur grauiſſima, vt ſuadet *tex. in cap pro humani de homicid. in 6. Monticell. in pract. crimin. Reg. 2. d num. 23. Guttier. pract. quæſt. lib. 3. cap. 3. Hector Felic. alleg. 3. num. 43.*

Indè rationabiliter in ſimilibus delictis, & difficilis probationis, & in quibus aliter veritas haberi non poteſt multa ſpecialia conceduntur, quæ & alias denegantur, vt præciſè eſt, quod teſtes inhabiles admictãtur, adeò quod ex eorum dictis indicium ad torturam oriatur, vt probatur *in cap. fin. extra de teſtibus* & latius proſequitur *Farinacc. tit. de indit. & tortur. quæſt. 43. num. 68. & 69.*

3 Dicuntur autem delicta occulta, difficiliſquè probationis, quorum probatio à communiter accidentibus (Iudicis arbitrio) haud facilè haberi ſuaptè poteſt, *vt per Herculan. in tract. de negatiu. num. 310. & apud Menoch. de arbitr. Iudic. caſ. 316. lib. 2.* & latius *in tract. de præſumpt. quæſt. 58. libr. 1. Simon. de Prat. in tract. de interpret. vltim. volunt. lib. 1 interpret. 1. reſolut. 10.* ex quorum dictis ſatis habes inter huiuſmodi delicta connumerari, dolum fraudem ſimulationem, partum ſuppoſitum Incendium, Adulterium, Sodomiam, Simoniam, Tractatum, Mandatum, Conſpirationem, Veneuationem, Falſitatem Falſam, Monetam, Diſrobationem Oſtium fractum, & apertum Introitum in locum periculoſum Vſuram, Delicta domeſtica, & nocturna, Minas per virum vxori illatas, Matrimonium clandeſtinum, lacerationem ſcripturarum, & alia his ſimilia, prout temporis, Regioniſq. & perſonarum qualitas requiret, quæ omnia prudens Iudex ſuo marte, vtiq;

con-

conſiderare tenetur, ad finem ne grauare videatur ſubditos, & veritatem inueſtigare valeat pro nõ moleſtatione Innocentium, & caſtigatione Nocentium, & reorum.

At quia multa de inditijs, & tortura in facti contingentia fuerunt cumulata per laborioſum V. I. D. Frãciſcum Sceuerinum amicum meum, placuit ad eius inſtantiam, hic reportare, & ſunt quæ ſequntur, videlicet.

Iurium Allegationes pro Coronide Materiæ huius Grauaminis.

Delegata Cauſa inquiſitionis formatæ per Curiam Terræ Gallucij aduerſus Iuliam Ciſterna de appenſato homicidio, ſeù potius parricidio in perſonam Franciſci Carroccia ſui viri, per admodum Illuſtrem Dominum Ianuarium Paulucci affictatarium, cum iuriſdictione dictæ Terræ A. M. D. Stephano Vinale, & mihi Conſultori dubitari in ea contingit.

Primò, an ex inditijs aduerſus illam vrgentibus ritè, & rectè tormẽto corde ſubiri potuit.

Secundò, ex quo fuit torta per horã, & nõ confeſſa, an poſſit iterũ torqueri.

Tertiò, ex quo fuit torta, et nõ cõfeſſa an ſit liberanda in forma, vel poſſit aliqua pœna extra ordinaria puniri.

Et ad faciliorem harum hæſitationum ingreſſum opere, pretium eſſe iudicaui prius hic, factum hoc atrox inſerere, cum ſingulis inditijs, quibus cardo eorum, de quibus dubitatur facillimè aperiri poſſit, cum ex facto Ius oriatur, *l. ſi ex plagijs, §. in cliuio capitulino. ff. ad l. Aquil. l. obligamur, ff. ex facto, ff. de act. & obligat.* & prius debet conſtare de facto, quam de iure diſputetur, *l. quidam referunt*, ibi, vt non ante iuris ratio, &c *ff. de Iure codicill. Rodriquez de modo examin. proceſſ. in cauſ. Ciuil. lib. cap. 10. nu. 5.* & meritò nam ex minima facti variatione totum Ius mutatur, *Gall. conſ. 2. num. 15. & ſeqq. Laratha conſ. 9. num. 12. & 13.* confert dictum Imperatoris *in l. vt reſponſum, C. de tranſact.* vbi reſpõſum congruum recipere poſſis inſerere facti exemplum.

Factum itaquè, ita ſe habet de menſe Iunij proximi præteriti, cum inſurrexit vox Populi in dicta Terra Gallucij, quod Franciſcus Carroccia vir dictæ Iuliæ non reperiebatur, Curia ſuſpectans de nece illius, incepit maxima cum diligentia illum perquirere, & tandem eleuato ſaxo cuiuſdam Sepulcuræ intus quandam Eccleſiam dirutam vulgariter nuncupatam Sancta Maria de Angioli, repertum fuit Cadauer illius, cum quadam fune in collo, ſeù in gutture inſtar ciappi, quod ſignum patens, erat quod cum ille fuerat ſtrangulatus, & ſuffogatus; O ſcelus incomparabile, ò delictum omniũ atrociſſimum aduerſus tanti criminis, Auctores deberent inſurgere leges & armari iura gladio vltore, vt in ſimili dixit *Imperator in l. cum vir, C. ad l. Iul. de adulter.* & in proprijs terminis *Gramat. conſ. 74. in 1. in Ciuil.*

Inditia, quæ afferuntur aduerſus hanc diram ſceleſtam, & inhumanam vxorem ſunt infraſcripta.

Primum, nam eius vir, dum non reperiebatur, tacuit per plures dies, & de hoc cum nemine conquærebatur, ipſa enim in eius prima depoſitione confitetur, quod in die Mercurij 5.
4 Menſis Iunij, valdè mane dictus eius vir diſceſſit ab eius domo, & dixit, quod ire volebat Concam empturus quaſdas impignas calceamentorum, & quod deindè non fuit reuerſus, nec amplius viſus, & tamen ipſa tacuit per plures dies, & tacebat, & cum nemine conquærebatur, quod de eius viro nullum nuncium habebat, prout quælibet prudens, & amans vxor fuiſſet, ex qua taciturnitate negari non poteſt, quin ſit orta quædam fictio, & ſimulatio dolum indicantia.

Secundum dicta vxor poſt diſceſſum viri de domo, antequam de hoc crimine ſuſpicaretur, & fama inſurgeret, & ante inceptam per Curiam formari in-
5 quiſitionem exfractauit de domo, cum quibuſdam ſuppellectilibus ſe conferendo ad habitandum in alienam domum, ex qua exfractatione fuga, & latitatione maximum contra eam fuit

 or-

orrum inditium.

Tertium mala fama, & nomine quibus dicta vxor callebat, ex quo erat adultera, & habebat in amaſium quẽdam Anellum de Petrillo, cum quo carnale commercium exercebat, qui ſimiliter reperitur inquiſitus de eodẽ
6 delicto, & pro eo contumax, nam ſtatim ſequto delicto ſe abſẽtauit, & amplius non fuit viſus, vnde veriſimile eſt, quod vxor hæc adultera, tanquam viri inimica huic delicto conſenſerit, & illius fuerit conſcia, & benè informata.

Quartum ſtatim inuento cadauere inſurrexit publica vox, & fama, quod
7 dictus vir fuerat interfectus à dicto Anello Amaſio vxoris, & quod illa huiuſmodi delicto conſenſerat, & conſcia fuerat.

Quintum in illa nocte iniqua prætenditur fuiſſe patratum delictum, duę Filiolæ dictorum coniugum intenſæ
8 plangebant, & auditæ fuerunt plangere, adeòquod duæ mulieres de conuicino fuerunt coactæ expergiſci, & exire foras, & vocare dictas Filiolas, & illas interrogare ad quid plangebant, quę reſponderunt, quod Mater aberat, ſignum patens, quod tunc temporis, delictum erat patratum.

Seſtum contra dictam ſceleratam
9 vxorem affertur, quod de Menſe Maij proximi præteriti, tractauerat veneno occidere dictum eius virum.

Septimum afferuntur minæ vxoris
10 aduerſus virum, ex quibus oritur inditium maximum contra eum.

Octauum depoſitio Catharinę Carroccia filiæ dictorum coniugum, quæ dicit, quod illa nocte 5. Menſis Iunij dicta Iulia Mater, cum duobus veſtitis veſtibus albis ad inſtar confratrũ
11 egreſſa fuit dicto viro, & Patre dictæ Catharinæ exiſtentem in lecto, cum dicta filiola, & quod dicta Mater illum cœpit per capud, vnus ex illis duobus per pedes, & alter illi poſuit finem gutturi, & illum ſuffocauerunt; O facinus nefãdum, ò ſcelus in noſtro ſæculo, adhùc inauditum.

Diſcutiamus modo ſingula præfata inditia, & videamus, an ſint in genere ſuo rectè probata, vt vrgeant.

Et quod illa duo prima de taciturnitate, & latitatione, & fuga de domo
12 debeant, ſaltim probari duobus teſtibus conteſtibus, cum ſint remota, & non tangunt ipſum delictum, *iuxta gloſas communiter receptas in l fin. C. de famil. erciſ. & in l. capite quinto ff. ad l. Iul. de adult. Io: de Amicis conſil. 86. num. 12. Petr. Gaball. cent. 2. reſol. 193 num. 1. Aſcia determ. 73. num. 2. & determ. 143. nu 14.*

Quod ſint inditia remota non dubitatur, cum non percutiant immediatè ipſum delictum, ſed illius circumſtantias, & argumenta *Oſaſc. in deciſ. Pedemont. 79 nu. 15. verſ. inditia verò remota, &c. num. 16 Farin. in dicta eius prax. part 2. quæſt. 36. numer. 47. & 48. Aſcia determ. 158. nu. 4.* ſed de his nullus teſtis deponit, igitur non vrgent.

Tantò magis, quod dicta vxor in dicta eius prima depoſitione, dicit, quod ibat quærendo aliquod nuncium de eius viro, vt poſtea id referret, ſi opus erat, nec debebat aliquod prodere in campum à veritate, forcè alienum, & erat conueniens, vt de veritate plenius informaretur, & de exſtractatione, latitatione, & fuga de domo reddit rationem,
13 quia ſola timebat, & hæ cauſæ, etſi beſtiales forent, quæ non ſunt, cũ ſint conſonæ rei excludunt dolum, *Mar. Ant. reſol lib. 3 reſol 9. num. 3. Gall. conſ. 2. num 96. Reg. Tap. deciſ. 55 S. C. Scaÿn. deciſ 92. nu. 65.* & ſine dolo non conſideratur delictum, *Io de Amicis conſ. 57. num. 4. & conſ. 60. nu. 2. Card. Seraph. deciſ. 668. nu. 2. & 3.* Vnde de his attentis, hæc duo prima inditia remanent pœnitus æliſa.

Quòad tertium, & quartum de publica voce, & fama tàm reſpectù malę vitæ, & nominis dictæ vxoris concu-
14 binatus, & adulterij, quam de ipſo delicto, dico, quod fama eſt deterior teſtis, qui haberi poſſit, *Carauit. ritu*
15 *M. C. 41. num. 9. & 10.* vbi etiam eſt res fallax, mendax, & pernicioſa, *Farin. d. part. 2. ſua prax. q 47. num. 7. & ſeqq. Oter. in miſcell. diſput. 16. num. 1. & 2.* nec eſt formiter probata *vt per*
16 *Farin. ibidem, & Io. de Amicis conſil. 70 num. 1. & ſeq. & conſ. 27 numer. 9. & 10. & conſ 52. num. 16. & conſ 60. nu. 11. & conſ. 83. nu. 2. 3. & 4. Peguer. deciſ. 17. nu. 12. & ſeqq.* quæ potius di-
17 ci poſſit vana vox Populi, quæ non eſt attendenda, *l. decurionum, C. de pænis*

& ob

Digitized by Google

& ob tumultum Populus, citò à vero
deuiat, pergitquè in indirectum, *capit.*
miramur, 61. diſtinct. ac plebes ſœpè
clamoribus, aut gratia agitata de fa-
19 cili moueri ſolet, *cap. ſi ergo 8. q. 1.*
& nimirum, quia nihil tàm facilè, quã
vilem, ac indoctam plebiculam con-
20 ditione, & linguæ volubilitate moue-
re, quæ quidquid non intelligit plus
miratur, *Luc. de Penn. in l. deſcriptio-*
ni, num. 25. & 26. C. de imp. Luc. de-
ſcrip. lib. 10. nec infertur adulter occi-
dit virum adulteræ, ergo adultera cõ-
21 ſenſit, & fuit conſcia per ea, *quæ in*
mea alleg. poſui in primo tomo Tract.
de Grauam. Vaſſall. fol. 487.

Etſi in ſpecie tractemus de concu-
binatu, & adulterio, vbi teſtes, qui de-
ponant de practica, cæteriſquè requi-
ſitis, de quibus ſatis eſt mihi allegare
22 *Maſcard. de probat. concluſ. 57. cum*
ſeqq. vſquè ad concluſ 65. & concl. 340.
cum duabus ſeqq. vol. 1. nec vim facit
dictum filiolæ Catharinæ, vt dicemus
in inditio octauo.

Circa quintum de plantu filiarum,
nec hoc inditium vrget, nàm hoc eue-
nire ſolet noctis tempore, filiolas ex
varijs accidentibus plangere, & hæc
non eſt probatio per neceſſe, *iuxta*
tradita in l. non hoc, C. vnde cognat. &
in l. nequè Natales, C. de probat. & Ma-
ter in eius depoſitione interrogata de
hoc. dicit, quod potuit id euenire in
primo ſomno, prout id eueniſſe appa-
ret, dùm illæ mulieres dicunt fuiſſe
circa tertiam horam noctis, & fuit in
tempore æſtiuo, quo gens reperitur
communiter ſomno grauata, nimirum
ait Mater, ſi filiarum plantum non ad-
uertit, & ideo id non eſt tradendum
ad malum, *argum. l. meritò, ff pro ſocio*
23 *Oter. diuerſ. qq. Iur. lib. 1. q. 21. Scaijn.*
deciſ. 115. num. 14. & 15. & hæc potius
24 ſunt imaginationes, quam inditia,
quæ nullius ſunt momenti *Mar. Ant.*
var. reſol. lib. 3. reſol. 44. caſ. 5. verſic. 5.
præſertim, &c. Coſt. de fac. ſcient. &
ignoran. cent. 1. in conſ. poſt 9. diſtinct.
num. 3.

De ſeſto videtur parum curandum
25 quia non conſtat de delicto in genere
iuxta tradita in l. 1. ſ. item illud, ff. ad
S. C. Syllan. Mauſ. de contrabaa. q. 7.
Thor. voto 26. & in ſpecie criminis ve-
neri, *Muta decif. 1. num. 8.*

Quòad ſeptimum, nec hoc inditium
26 vrget, quia de illo tamen deponit Ori
dia Ciſterna, & ideo vox vnius, vox nul
lius, *l. Iuris Iurandi, C. de teſtibus, &*
27 & cum ſit inditium remotum debebat
probari, ſaltim duobus teſtibus con-
teſtibus, vt diximus ſupra de primo,
& ſecundo inditio, rùm eſt, quia depo-
nit de audita principalis. *Aſcia deter.*
28 *73. num. 6. Cardinal. Gudon. decif. 570.*
num. 2. nec dicta vxor erat perſona
potens reſpectum viri, quæ potuiſſet
minas exequtioni demandare, & ita
ſolita, ſed potius præſumendum eſt ex
iracundia, illam aliqua verba minato-
ria protuliſſe, quod inter coniuges de
29 facili euenire ſolet, ideo lubricum lin-
guæ ad pœnam facili trahendum non
eſt. *Peguer. d. decif. 17. num. 11.*

Circa octauum, ex quo dicta Cathe-
rina eſt infans, licèt deponat imme-
31 diatè de ipſo delicto, in caſu vnius te-
ſtis facit inditium proximum ſufficiens
ad torturam, *Oſaſc. in alleg. decif. 79.*
num. 15. & Farin d. decif. 36. num. 45. &
46. Rota Lucenſ diuerſ. decif. 8. & decif.
135. verſ. nam faciendum, &c. tamen
32 non eſt omni exceptione maior, quia
infans, & teſtis infans, quicquid videt
ignorat, *l. 1. C. de falſa monet* ideò nul-
lam probatione, & inditium facit, latè
Farin. de teſt quæſt. 98. nouiſſimè Guazz.
33 *diſput. Crimin. diſp. 16.* Tantò magis,
quia deponit de delicto nocturno, &
non aſſignat rationem, ſi aderat lumẽ,
vel quid ſimile ſecundum tradita, *per*
34 *Iaſon. in l. non minorem, C. de tranſ.*
Oter. in Miſcell. diſp. 9. num. 4. Cala de
modo art. gloſſ. magna. num. 1257. Viu.
decif. 169. Aſcia determ. 71. num. 7. no-
uiſſimè *Thor. vot. 32. & in Compend.*
decif. Neap. tom. 1. verb. teſtes deponen-
tes, &c. & vt vnius teſtis immediatè
35 deponens de delicto, vt faciens indi-
tium ad torturam debet eſſe omni ex-
ceptione maior *Peguer in d. decif. 17.*
num. 1. & per DD. in ſupra relatis lo-
36 *cis*, & teſtis omni exceptione maior
dicitur ille, cui nulla exceptio, vel ma-
cula opponi poteſt, *Machell. patr. 46.*
nu. 13. Menoch. de præſumpt. lib. 1. præ-
ſumpt. 89. num. 5. & de communi teſta-
tur. *Mauſõ de contraban. cap. 11. nu. 8.*

Præterea ſumus in criminalibus, in
37 quibus probationes debent eſſe luce
meridiana clariores, *l. fin. C. de probat.*

cap. ſciant cuncti 2. *q.* 8. etiam quòad inditiandum, *Aſcia determ.* 158. *nu.* 3.

Et cum ſuperius diximus, inditia
38 remota debent duobus teſtibus conteſtibus probari, teſtes ſingulares, etiā ſi eſſent mille non inditiant, *Aſcia in alleg. determ.* 158. *num.* 25. *Io. de Amic. conſ.* 7. *num.* 27.

39 Nec plura inditia imperfectè probata in genere ſuo coniunguntur ad faciendum plenum inditium, *Gramm. conſ.* 3. *num.* 18. *Aſcia in alleg. determin.* 158. *num.* 25. *&* 26. *Io. de Amic. in d. conſ.* 7. *num.* 26. *&* 27. *Hieronym. de Laurent. in deciſ. Auenion.* 93. *num.* 10.

40 Et ſic in hoc caſu non militat regula, quæ non proſunt ſingula multa iuuant, *de qua in l. inſtrumenta, & in l. rationes, C. de probat.*

41 Nec Iudex debet procedere ad torturā ex abrupto nō præcedentibus inditijs ſufficientibus, ſed cum grano, ſalis, & cum maximo temperamento. *Io. de Amic. conſ.* 27. *num.* 39. *& ſeqq. & conſ.* 131. *num final. Aſcia determ.* 149.
42 *num.* 8. & nimirum, nam tortura eſt maior pœna, quam abſciſſio vtriuſquè
43 manus, ideo Iudex nō poteſt ad illam deuenire, niſi per vrgentiſſima inditia, *Marta conſil.* 26. *nu.* 3. *&* 4. *Io. de Amic. d. conſ.* 7 *num.* 53.

Et tortura illata, nullis, vel inualidis inditijs eſt nullius momenti, vt cōfeſſio inde ſequta, etiam millies rati-
44 ficata, & non obſtante, quod poſtea ſuperuenirent inditia; *Muta deciſ.* 1. *num.* 3. *& ſeqq. Grammat. conſ.* 150. *nu.* 7. *& ſeqq.*

Vndè ex his videtur dictam Iuliam ſatisfuiſſe grauatam, & perperam tormento cordæ fuiſſe affectam.

Nihilominus cōtrariam rem ipſam impenſius cōſiderando reſpondendum de iure fore arbitror.

45 Nec obſtant ea, quæ diximus ad elidendum primum inditium, nam taciturnitas arguit dolum, & contra tacentem facit inditium, *Farin. d. eius prax. par.* 2. *quæſt.* 52. *num.* 96. *&* 97. *nouiſſimè Thor. vot.* 52. *ſub num.* 9. nec negari poteſt, quin taciturnitas hæc
46 continuat certum, quid colluſionis, ſimulationis, & fictionis, quæ omnia arguunt dolum, & delictum, *iuxta tradita per Bargal. de dolo lib.* 5. *capit.* 23. Nec refragatur, quod non ſit probatū per duos teſtes conteſtes, quia eadem
47 vxor taciturnitatem hanc fatetur, dū in eius depoſitione, ſe excuſat, quod tacuerat, quia ibat quærens aliquod nuncium de dicto eius viro, & nulla maior probatio, quam proprij Oris confeſſio, *l. generaliter, C. de excep. non numer. pecun. Maſtrill. deciſ.* 145. *num.* 2. *& ſeqq. Mauſon de Cauſ. execut. ampliat.* 36. *num.* 1. *& ſeqq.*

48 Idem dicendo de ſecundo inditio, nempè de exfractatione, latitatione, & fuga de Domo, quam ipſamet fatetur in eius depoſitione, & non poteſt negari, quin hæc iunta, cum tot alijs adminiculis, & præſumptionibus vrgeant aduerſus illam per ea, quæ tradit *Mauſon. de contrabann. quæſt.* 11 *n.* 45. *Crauett. conſ.* 6. *num.* 37. *&* 39. *Thor. voto* 16. *num.* 63. *&* 64.

49 De his, quæ diximus de tertio & quarto inditio, nec pariter curandum, & quòad tertium præſumitur adultero occidente virum, vxorem adulteram conſentire per ea, quæ tradit *Gramm. in conſ.* 74. *in ciuil. & Boer. deciſ.* 262. & de adulterio, & concubinatu deponunt plures teſtes de publica voce, & fama, & aſſignant rationem, quia dictus Anellus Amaſius ſtetit carceratus in Curia Epiſcopali Theanēſi pro cauſa prædicta, & Catherina filia dict.
50 Iuliæ dicit, quod quando eius Pater aberat dictus Anellus ibat dormitum cum Matre, & quidam N. Apothecarius in eius depoſitione dicit, quod dū tenebat in affictum Apothecam commeſtibilium, vulgariter *detta la Poteca Lorda*, qui in ea vendebat caſeum, panem, oleum, & cætera huiuſmodi commeſtibilia, dictus Anellus ei ordinauerat, quod daret dictæ Iuliæ, quidquid volebat, quoniam ipſe ei ſatisfaciebat & quod cum effectu pluries dicta Iulia iuit in dictam eius Apothecam pro pluribus, & diuerſis rebus, quas illi dedit, & poſtea dictus Anellus illi pretium illarum ſoluit, qui teſtis, quāuis vnicus, ex quo deponit de facto pro-
51 prio, & nullum in hac re habet intereſſe, plenè probat, *Aſcia determin.* 1. *num.* 35. *& num.* 55. *Steph. Grat. diſcep. forenſ. tom.* 4. *cap.* 553 *num.* 21. *& ſeqq. Coccin. deciſ.* 95. *n.* 1.

52 Nec eſt veriſimile dictum Anellum voluiſſe ſine cauſa ea donare dictæ Iu-

liæ cum donatio non præſumatur, nec
53 quiſquam præſumatur velle iactare ſuum, l. cum de indebito, ff. de probat. Deluna in conſ. 12. num. 17. & potius
54 præſumitur error, quam donatio Marta conſ. 150. num. 26. & conſ. 151. num. 29. & 30. Thor. vot. 23. num. 44. cum
55 donare ſit perdere, iactare, & diſſipare ſuum. Viu. deciſ. 67. num. 2. & 3. & Camill. Borrell. conſ. 4. num. 24. & 25. ad quæ nulla maior cauſa aliquem cogere poteſt, quam amoris, cuius furore nihil vehementius, gloſ. in l. vnic. de ſent. conſ. Claud. toll. circa quod præ-
56 termittere nolo pulchra verba Carol. Iallong. in racemat. Iur. 40. numer. 74. vbi ait, nunc vero narrando locus eſt circa adoleſcentes, & concubinarios, qui ardentiſſimo amore capti ob blandiloqua puellarum verba tot patiun-
57 tur æſtus, tot pernoctationes, tot frigora, tot nubes, tot pluuias, tot niues, tot labores, tot deniquè timores, & moriendi pericula, vt multoties redigantur ad inſaniam maximumquè merorem, & exploratiſſimum illud eſt, nihil amore ipſo vehementius, quot .n. verò effrenatos, oblitoſquè ſui fecit amor, quot dedit præcipites? quot cæcauit rationem, quot tandem crudeliter interemit, & in num. 75. ſubiungit hinc infertur Amaſios, qui nimis ardent, magis expaueſcere, ſolere, & timere minas amaſiarum, quam probatiſſimorum virorum, adeòquod Amaſius pro Amaſia, fas, atquè nefas committere quantumuis enorme non erubeſcere, ex quo puellarum amor rectum ſubuertit inditium amoriſquè inſania ob cæcat, perditquè infelices homines, quemadmodum ſunt concubinarij, & maiora ſequitur Auctor ille ibi num. ſeq. exagerans Venerem, quæ breuitatis cauſa ſilentio prætereo, & multa congerit ad hanc rem Epiſcop. Ricc. in prax. Epiſcop. p. 2. reſol. 135. & deciſ. 15. & 155. part. 3. Giurb. conſ. 47. Oter. diuerſ. qq. iur. par. 3. q. 30. vnde veriſimile eſt patraſſe, non ſolum hoc ſcelus, ſed potuiſſe ob cauſam huiuſ-
58 modi amoris patrari maius, hos ſceleratos amaſios, quo ſcelere nihil peius ad quod affero, tex. in l. Lucius §. matre, & vxore, ff. de leg. 2. ibi ſed alter mihi peiora fecit, &c. Vnde redeundo ad id, à quo egrexi ſumus, fama iunctis tot adminiculis in crimine adulterij, & cõcubinatus, valdè vrget Maſcard. de probat. concl. 59. num. 3. & concluſ. 62. num. 2. & concl. 63. Cala de mo-
59 do artic. gloſ. magna, nu. 575. arguitur enim ex ſuperius relatis, adulterium, & concubinatum, ſaltim præſumptiuè Daza de Pugn. Doct. tit. de Concubin. cap. 1. num. 19. Epiſcopus Ricc. deciſ. 43. num. 4. par. 4. ſaltim ex regula, quæ nõ proſunt ſingula multa iuuant, vt in proprijs terminis fatetur, Maſcard. concluſ. 62. num. 6. & in huiuſmodi delictis carnis præſumptiones habentur loco probationis, Maſcard. concluſ. 57. num. 7. & 8. vol. 1.

60 Nec obſtant, quæ diximus ſupra aduerſari, quarto inditio nempè, quod ſtatim inuento cadauere inſurrexit publica vox, & fama, quod Anellus Amaſius interfecerat dictum Franciſcum, & quod vxor conſenſerat, nam cum ſit fama adminiculata, & fulcita tot adminiculis, & præſumptionibus ſatis inditiat, Io. de Amic. cõſ. 7. n. 8. Gramm. conſ. 42. num. 12. & conſ. 35. num. 8. & ſollemnis dicta fama, quæ oritur ex argumentis. Io. de Amic. dict. conſ. 7. nu. 9. & conſ. 85. num. 4. Marius Ant. var. reſol. lib. 3. reſol. 7. nu. 10. maximè quando cum ea vrgent veriſimilitudines. Ant. ibi num. 16. verſ. accedit, &c. Et habuit ortum ante litem contextam, imò ante informationem cœptã. Mar. Ant. ibid. n. 11. verſ. maximè &c. Steph. Grat. lib. 1. diſcept. forenſ. cap. 78. nu. 25. & ſeqq. idem Mar. Ant. ibi reſol. 35. num. 14. Alex. Trent. var. reſol. libr. 2. tit. de probat. reſol. 10. num. 10. Card. Gu-
61 don. deciſ. 237. num. 19. & ibi addit, ſufficit, ſi teſtes dicunt, ita publicè dici. Caual. deciſ. 6. num. 1. Epiſcop. Ricc. dec. 169 num. 9. part. 1. & facit illud vulgare (vox Populi, vox Dei.)

62 Vrget mala fama, & vita dictæ Iuliæ, de qua deponunt multi teſtes, nam ſicuti articulatio bonæ famæ eneruat omnia mala inditia. Mar. Ant. var. reſol. lib. 3. reſol. 10. num. 27. Mart. conſ. 27. num. 10. & deciſ. 63. nu. 13. ita pro-
63 batio malæ famæ inditiorum vires auget, ex regula contrariorum eadem eſt diſciplina, de qua in l. 1. ff. de his, quæ ſunt ſui, vel alien. Iuris, & §. 1. inſtit. eod. nimirum, ſi de ea omne malum præſumi poteſt. Gram. conſ. 30. n. 6.

Nec

Nec obſtant, ea quæ diximus de planctu filiarum aduerſus quintum in-
64 ditium, quia negari non poteſt, quin ſit mala præſumptio, quilibet enim ſanæ mētis ex hoc motiuo, hoc ſibi perſuadere poſſet, & moueri ad ita credendum per ea quæ tradit *Farin. in d. eius prax. tom. 2. quæſt. 36. n. 33. & 36.*

Quę diximus de tentato veneno aduerſus ſeſtum inditium, nec pariter vim faciunt, nam quod dicta Iulia de menſe Maij tentaſſet, cum paſtillis venenare dictum eius virum probatur conquæſtus dicti viri, quod dum dicta eius vxor feciſſet paſtillos & illi de dictis paſtillis præſentaſſet lancem vnū, vulgariter detto *vn Piatto*, cum illos guſtaſſet, ſtatim ſenſijt amaritudinem, & noluit amplius de illis comedere, & incœpit conquæri, cum eius vxore de veneno, quæ vti illum diuerteret ab illa opinione, ipſa de dictis paſtillis guſtauit duos morſus, & poſtea illos tulit cuidam mulieri de conuicino, nomine Vincentia Dammerota, quæ cū voluiſſet ei gratias agere de dictis paſtillis, ei reſpondit, caue caue, ne de illis comedas, nec permittas ab aliquo tangi, ſubiungens hoc ſero malum mihi eueniet, & quia ſenſijt eius virū venientem retro, ſtatim reuerſa fuit, & poſtea redir, & petijt à dicta Vincentia antitodum veneni, vulgariter detto *l'Oruietano*, quod ei dedit, & dixit, quod illos paſtillos ei tulerat, vt diuerteret dictum eius virum ab illa opinione veneni, ſubiungit etiam dicta Vincentia in eius depoſitione, quod vidit dictos paſtillos, ſimul cum Camilla Vinale, & in illis erat mixtum certum, quid, inſtar ſalis, & cum poſtea dicta Camilla voluiſſet increpare dictā Iuliam de hoc ſcelere, dixit, quod illud fecerat, & ſi non feciſſet adhuc id faceret, de his affatim deponunt d. Vincentia, & Camilla, & plures teſtes de conqueſtu viri, & publica voce, & fama, ecce odium patens, quo vxor proſequebatur virum, quo nihil peius, nulla enim peior peſtis, quam latro
65 domeſticus, & inimicus familiaris, ex quo oritur inditium, maximum contra dictam ſceleratam vxorem, ad quod ſatis mihi eſt afferre doctrinam, *Gram. in deciſ.* 2. referentis factum illius Frāciſcellæ de Aretio famulæ cuiuſdam Nobilis Neapolitani, quæ cum in quodam malo venenum poſuiſſet, vt Dominum venenaret, Dominus cum guſtaſſet, noluit bibere, & in delicto veneni ſufficit conſtare de delicto in genere per coniecturas, *Muta d. deciſ. 1. num. 18.* Auget hoc inditium variatio dictæ Iuliæ principalis, quæ interrogata in primo eius conſtituto, ſi de illis paſtillis comederat, dixit tantum duos
67 morſus, deindè in ſecundo conſtituto dixit, quod de illis ſe ſaturauerat, hæc variatio, & mēdacium arguit dolum, & delictum. *Muta deciſ. 40. num. 23. Farin. in prax. par. 2. quæſt. 52.*

Circa ea, quæ diximus de ſeptimo inditio ad illud eneruandum dico pariter, quod ea non aduerſantur, nam vti vxor peſſima morigerata veriſimiliter poterat minas exequi, & ſemel mala ſemper præſumitur mala in eodem genere mali per ea, quæ tradit idem *Peguer. in d. deciſ. 27. ſub d. n. 11.*
68 maximè cum tot adminiculis, & ex cauſa, quia dictus eius vir eam verberauerat, vt deponit Catherina filia, vnde non ſolum vrgēt minæ, ſed etiam cauſa odij, *Aſcia determ. 158. nu. 20.*
69 *& 22.* & non eſt veriſimile, quod Oſidia Mater dictæ Iuliæ, & Catherina filia voluiſſēt, abſq. verò deponere contra filiam, & Matrem. O res inaudita à ſæculo, quod Mater deponit contra filiam, & filia contra Matrem.

Nec obſtant, quæ diximus ad elidēdum octauum inditium, nam licet dicta Catherina ſit minor, tamen eius dictum ſatis vrgeret, iuxta illud dictū Eccleſiaſt. ex ore infantium, & lactentium perfeciſti laudem propter inimicos ſuos, vt dextruas inimicum, & vltorem Dauid. 8. & ſaltim facit aliquā
70 præſumptionē, & quale, quale inditiū, *Farin. d. quæſt. 58. nu. 24. & ſeqq.* iunctis tot adminiculis, & in delicto nocturno, & atroci. *Muta deciſ. 1. nu. 13. & 14.* vbi pluries in facto hoc eueniſſe teſtatur, & refert dictum *Marſ. in l. infans, ff. ad l. Cornel. de ſicar.* de marito proditore, qui occidit pudicam vxorem, captus amore alterius, quam haurientem aquam de puteo proiecit in illum, & mox clamauit ſuccurrite, ſuccurrite, quia vxor mea cecidit in puteum, quod delictum fuit reuelatum à duobus eorum filijs infantibus.

Nec

Nec obſtat illud de lumine, vt ipſe
71 audiui ab eadem Catherina, quando
de hoc interrogare volui, quia aderat
lumen, & per errorem ab Actuario
de hoc non fuit interrogata, vnde er-
ror non debet veritati obeſſe. *Laratha
conſ.28.num.29. Aſcia determin. 113.
num. . & 4.*

72 Quibus addo, quod ſumus in delicto
occulto, in quo lex leuioribus proba-
tionibus contentantur, *Aſcia determ.
149.num.5. & 6. Farin. in prax.part.
2.quæſt.37 num.118. &* 150. & in deli-
cto atroci *Oter. in miſcell diſp.21.nu.2.*
73 in quo reus poteſt torqueri, etiam ex
inditijs inſufficientibus. *Oter.* ibi *in
num.3. & 4.*

74 Et plura inditia imperfecta poſſint
ſimul iungi ad faciendum plenum indi-
tium, & perfectum ex regula, quæ non
proſunt ſingula, &c. *Gramm. conſ.32.
num.10. & conſ.37. num.2. & in deciſ.
34. num.35. Mar. Ant. variar.74. re-
ſol.lib.3 reſol 7.num.13. Gall. conſ.81.
num.9. Maſtrill.deciſ.232.n.6. Peguer.
deciſ.17.num.44. Rota Lucenſ.deciſ.13.
num.49. Monach. ad Minad. deciſ.43.
numer.*10. & ita fatetur *Marta* dicens
ſeruari *in conſil.41. numer.22. nouiſ-
ſimè Thor.vot.32. numer.*11. & optime
omnium, quos hucuſquè viderim *Ca-
ball.cent.2.reſol.193.*

75 Iudex debet in inditijs confirmare
animum ſuum, cũ veriſimilibus *Aſcia
determ.144.nu.*10. *& ſeqq.* & quæ ma-
gis veriſimilitudines, quam tot ſupra
enunciatæ præſumptiones, & conie-
cturæ, quæ dictam mulierem non ſolũ
tanti ſceleris participem, & conſciam
fuiſſe.

Sed etiam Auctorem, & inuentricẽ
enixe teſtantur multum enim ſupra
76 dictæ præſumptiones, & veriſimilitu-
dines operantur ad mouendum animũ
Iudicis, ad ita credẽdum *Coccin.deciſ.
423.num.2.* imò cogunt illum ſecun-
dum ea ad videndum, *Farin. in eius
prax.tom.2.quæſt.36.num.*28. & veriſi-
militudines in probatione attendun-
tur, faciunt fidem indubitatam, & cum
tot adminiculis pro lege habetur *Ste-
phan.Grat.tom.4.diſcep.forenſ cap.796.
num.26. Praſ. de Franch.deciſ.153. nu.
5. & 6.* & multum operantur, *Cardin.
Gudon.deciſ.245.nu.7. & ſeqq.* & ſunt
potentes ad ſupplẽdum probationem
imperfectam, *idem Card.Guid.dec.233.
num.4. & 5.* & veriſimilitudini omnia
conſona ſunt, *Grauett.conſ.6. num.26.*
& omnibus probationibus præualet.
Gall.conſ.99.num.7. & ſicuti, quando
aliquid non eſt veriſimile reprobatur,
ita quãdo eſt veriſimile debet ample-
cti Canon. Nouarius in ſcholijs ad li-
bros *Cod. in l.inter cartulas, num. 7. C.
de conuen. fiſc. debit. lib.*10. & ſemper
iudicandum eſt à veriſimili. *Macchel.
patr.6.num.*10. & in obſcuris ad veri-
ſimile confugimus, *Merend cent.iur.
lib.5.cap.41. num.3.* meritò veriſimili-
tudo dicitur cognata naturæ, *Gait.de
credito cap.2.tit.3.num.112.*

77 Præterea inditia ſunt Iudici arbi-
traria, licet arbitrium debeat eſſe re-
gulatum, *Mar. Ant. var.reſol. lib.5.
reſol.7.num.14. Farin.d.part.2. q.57.
num.92. & 200. Aſcia determ.158.nu.
1. & 148. num 9. Laratha conſ.113. n.
80. Gramm.conſ.14.num.fin. & conſi,
73.num.fin. & conſ.60.num.9. Peguer,
deciſ.17.num.9.*

78 Adſunt plures teſtes deponentes de
aditu, qui cum adminiculis faciunt
inditium, *Muta deciſ.57.num.19.*

Inſuper cum ſimus in delicto occul-
79 to, & atroci ſufficiunt coniecturæ, &
præſumptiones, & Iudex facilior, &
promptior debet eſſe ad torquendum,
*Mar. Ant. var.reſol. lib.3. reſol 44.
caſu 4. verſ. tertio, &c. reſol. 20. caſ.5.
in fin. Gramm.conſ.1.num.10. & 11. &
conſ 17.num.3. & ſeqq.*

80 Nec relata inditia ſunt imagina-
tiones, ſed certa veriſimilia, quæ ca-
dere poſſunt, & debent in ſenſum cu-
iuſcumquè prudentis. *Maur. Anton.
var.reſol.d.reſol.44.d.conſ.4. verſ fuit
tamen, &c. Gramm conſ.6. numer.*12.
81 per quæ debet Iudex venire ad tortu-
ram. *Marta conſ.20.nu.3. & 4.* ma-
ximè in delictis nocturnis *Gram.conſ.*
82 34. *nu.fin.* & in delicto atroci, in quo
licet Iudici iura tranſgredi, & reum
torquere, etiam ex proceſſo informa-
tiuo, *Gram.conſ.74. num.9. & ſeqq. in
ciuili.*

83 Nec in inferenda tortura poteſt da-
ri certa doctrina, ſed Iudicis conſcien-
tiæ relinquitur *Io. de Amic.conſil.134.*
84 *num.1. & 2.* & inditia ad torturam
ſtant in pectore Iudicis, *Taſſon. de
Antefato verſ.12.num.51.*

85 Et

85 Et tantò magis potuit hæc pexima
vxor de facili torqueri ſtante eius ma
la vita, *Gram. conſ.17. num. 17.*

Ex his concludo ritè, & rectè po-
tuiſſe dictam uliam tormentis ſubiri,
& meritò tormentis fuit affecta.

Secundum an hæc vxor dira tigris,
& vrens torta, & non confeſſa poſſit
86 iterum torqueri, & nequaquam re-
ſpondendum eſſe videtur, quia tortura
purgat inditia. *Muta decis.40. n. 43. & decis.5.num.12. Farin. in decis 76.2. num.6.part.2.tom.2. Mar. Ant. var. reſol.d.lib.3.reſol.7.num.15.& reſol.22. num.9. Episcop. Rice, decis.33. numer 2.*
87 *part.* 1. ideo repeti non poteſt, *Boer. decis.163.num.9. & seq. Gram.conſ.21. num.15.16. & 25.* vbi ait, quod Iudex
debet cauere à repetitione torturæ, vt
ab igne. *Muta decis.1.num.17. Affl,*
88 *perbelle in Conſtit.Regni ſi dāna clan-
deſtina ſub num. 55. verſ. ſed quia*, vbi
concludit reum tortum ſufficiēter nō
89 debere iterum torqueri, quod idem
Boer. annuit *d. decis.163. ſub num.* 10.
90 & an ſit ſufficienter tortus relinquitur
arbitrio Iudicis inſpe a qualitate per
ſonæ, de licti, & inditiorum, hoc idem
fatetur *Campagna in capit. Regni* 144.
numer.8. & ſeqq. optimè *pax.in prax. tom.1. 5. par.12. & num.* 14. vbi ait,
91 quod ſi reus non fuit ſufficienter tor-
tus, pot eſt iterum torqueri, ſi inditia
ſunt vrgentisſima, nec poteſt repeti,
vt fatetur *Staib. in cons.29.num.6. & Theſaur.lib.3.qq.forenſ.q.10.* more ſo-
92 lito ſollemniter ait, quod quādo quis
leuiter fuit tortus, & non ſufficienter
poteſt tortura repeti, ſed id declarat,
quando per imprudētiam Iudicis, quis
fuit inſufficienter tortus, ſecus ſi cauſa
cognita per Iudicem fuerit præſcri-
ptus gradus torturæ, tunc non poteſt
vlle pacto repeti, & ſubiungit, quod e
tiam ſi nullus fuerit præſcriptus gra-
dus torturæ, ſi non fuerit protextatū
de tortura reiteranda repeti non po-
teſt, ita fuiſſe deciſum in Senatu Sab-
audiæ, ibi teſtatur.

Sed an hęc mulier fuerit ſufficienter
vel inſufficienter torta queritur, & vi-
detur, quod non, nam licèt fæmina ob
ſexus fragilitatem torta per horam,
videatur ſufficienter torta per ea, quæ
tradit *Gram.conſ.50.nu.1. in ciuilibus,*
tamen hæc mulier licet per horam
93 torta, adeo torturam parui pendit,
quod torta non videbatur, & ita ratio-
ne eius robuſtitatis, tum ratione grà-
uitatis delicti, & vrgentiæ inditiorum
non poteſt dici ſufficienter torta, nec
gradus torturæ fuit ei præſcriptus, imò
protextatum de tortura reiteranda, ſi
opus erat, & Curiæ videbatur. & ſic ex
his, quæ tradit *Afflict. Campagna de paz. & Theſaur in locis relatis, & per DD. in l. repet. ff. de quaſt.* omninò fa-
tendum torturam poſſe repeti. *Viſcont. conclu. Iur. verb tortura,* vbi quando
94 inditia in caſu graui non ſunt leuia,
ſed valdè vrgent, non purgantur per
torturam, & ideò poteſt illa repeti, &
inditia exiſtentia contra hanc inhu-
manam vxorem non ſolum ſunt vrgē-
95 tiſſima, ſed fore indubitata; Nam in-
ditium indubitatum dicitur, quando
delictum non potuit ab alio patrari,
quam ab inquiſito, vt in caſu noſtro,
nam occiſus erat homo pacificus, &
cum nullo odium habebat, & in eius
depoſitione vxor fatetur, vbi etiā ſub-
iungit, quod veriſimiliter credit, quod
potuit à dicto Anello eius Amaſio oc-
cidi; ſi itaquè cum nullo odium habe-
bat, præterquam cum eius vxore, & d.
Anello, vt ſupra indubitatè tenere de-
bemus, & iudicare à d. Anello, & vxo-
re ſuggerente, & conſentiente illum
fuiſſe occiſum; attentis his, quæ refert
Muta in alleg. decis.1. num.1. Immo
etiam ſi inditia nō eſſent à lege appro-
bata, ſi tamen talia ſint, quæ Iudicis
animum, ita aſtringant, vt non poſſit
moueri ad inquirendum contra alium,
tunc illa inditia faciunt Iudici inditiū
indubitatum. *Marta, optimè vot.148. Regens Rouit.decis.63.* & quando indi-
96 tia ſunt indubitata tortura non pur-
gat inditia. *Marta vot. prædict.230. & 239. & Regens Rouit. d. decis. 63.*
97 indubitata enim inditia pro veritate
habentur, *Caſſan. ad Conſuet.Burg.ru-
bric.1. & 2.*

Circa tertium & vltimum nùm hæc
vxor poſſit aliqua pœna extraordina-
ria puniri, & dico quod attenta graui-
tate delicti exemplaris, & inditiorum
poteſt, imò debet aliqua pœna puniri
per ea, quæ tradiderunt. *Gram. decis. 8.* & ibi Add. *Muta decis.37. nu.27. & ſeq. Episcop.Rice.decis.87. num.5. p.3. Marta d.vot.249. & Rota Roman.d.*

decis.

Digitized by Google

deciſ.63. Alex.Trent.var.reſolut.lib.1. tit.de dolo reſol.2.n.7. Facch.controu.
98 *iur.lib.1.cap.29. & 33.* ſecundum aliquorum opinionem, *Taſſon. de Anteſ. verſ.12. & obſeru.1.num.49. & obſeru. 2.num.4. Viſcont. concl.iur. dict. verbo tortura. Menoch.de arbitr.Iud.caſ.273. in nouis add Merenda controu.Iur.lib. 5.cap.25. Praſ. de Franch. deciſ.* 538. *Addit. ad Staib conſ.29. nouiſſimè Don Franciſcus Merlino Pignatello cōtrou. forenſ.cent.1.cap.19. num.6.* eſt verum, quod non exiſtente grauitate delicti, & vrgentia inditiorum reus eſſet abſoluendus in forma, *capit. nouis inditijs*, quando non conſtaret de vero patratore, & Auctore delicti. *Miſyng pract. obſeru cent.5.obſeru.12. Marta conſ.26, nu.*10. *Thor.* nouiſſimè *voto 53.nu.*40.

Sed dubitatur pro Coronide, quæ pœna eſſet digna hæc mulier non pęna triremium, quia illius ſexus illam non patitur, non exilij, quia oritur maius ſcandalum, idem ſi liberaretur informa, ex quo eius Amaſius illa ad libitum potiretur, itaquè vt pœna vnius ſit metus multorum, & tranſeat in
99 exemplum aliorum, vt dixit *pract.Papienſ. de form.inquiſ. gloſſ. tranſ. ſent. num.*1. ego eſſem in opinione illam fruſtigandam eſſe, vt ſemel feciſſe Senatum Pariſientem, teſtatur *Boer.dec.* 262. vel per decennium illam condemnari ad inſeruiendum alicui Hoſpitali, vel ad carceres pœnitentiæ M. C. actentis his, quæ tradit *Marta d.vot. 238.num.*14. vbi ait inditiatum de a-
100 liquo graui delicto debere puniri aliqua pęna extraordinaria licèt tortum, & non confeſſum attenta qualitate perſonæ ſcandalo dato, & qualitate loci, & eo maiore ſcandalo, quod niſi puniretur ſequi poſſet, quæ omnia in caſu noſtro ſunt valde conſideranda, quia ad illum per neceſſe adaptari debent, vnde hæc occaſio peccandi, & delinquendi omninò auferri, & credi-
101 ri debet, *l. illud conuenire, ff. de pact. dotal. Viſcont. concl. iur. verb. occaſio, Oter.diuerſ qq iur.par.2.9.20.num.6.* & ita iuris eſſe conſulo remittens me ſemper iudicio melius ſentientis.

HAec igitur ſunt, quæ de VASSALLORVM GRAVAMINIBVS in lucem hoc in Secundo Tomo edere decreui, quod ſi rem (vt vulgò circumfertur) acu non tetigerim, tentaui tamen quid in tali materia Nouarianæ Vires (alioquin debiles) aggredi poſſent. Si aliquid autem Boni, & noui reperies Deo Optimo Maximo, à quo omne datum optimum, & omne donum perfectum deſcendit laus tribuatur. Cœterum proteſtor, vt ſi aliquid in toto opere enunciatum, aut quoquo modo exaratum, quod à Noſtræ Chriſtianæ Fidei, & Sanctæ Romanæ Eccleſiæ diſpoſitione ſit alienum comperitur ex nunc aboleo, reuoco, & deteſtor, Mentis enim meæ ſemper fuit eſt, eritquè ſub prædictæ Sanctæ Matris Eccleſiæ obedientia, & gremio viuere, & mori. Sic Deus Optimus Maximus, cui ſit honor virtus, & gloria concedere dignetur. Amen.

Io: Maria Nouarius I. C. Lucanus.

Explicitus eſt de Vaſſallorum Grauaminibus.
TOMVS ALTER.

Digitized by Google

INDEX LOCVPLETISSIMVS

Singulorum Rerum,& ſententiarum, maximè practicabilium, & verborum omnium, de quibus in hoc Opere Secundi Tomi, eiuſquè partibus continentur, & obſeruatione digna viſa ſunt.

Alphabetica Serie Digeſtus.

A

ABſolutus in forma nouis ſuperuenientibus Indicijs illis deindè accedentibus rectè moleſtatur, niſi iam ſuperueniant tranſacto biennio, & quare. Grauamin.42.num.15.
Quid in Curijs baronalibus, ibidem num.13. fol.99.

Abſolutus à Iudice de aliquo delicto per ſententiam diffinitiuam nullo modo poteſt pro eodem crimine moleſtari ſiuè per viam Inquiſitionis, ſiuè accuſationis. Grau.42.num.2. & 5. fol 97.

Abſolutus in foro pænitentiali. adhùc poteſt inquiri, & accuſari in foro Iudiciali non obſtante illa abſolutione, vel condemnatione. ibid.num.6.

Abſurdum omninò vitandum. Grau. 130. num.12.fol.213.

Acceſſus iteratus ſemper magis punitur. Grau.77.num.26.fol.148.

Acceſſorium debet Iudicari, vt de principali. Grau.130.num.21.& 50.fol.214. & 216.& regulatur à principali, ibid. num.23. fol.214.

Accreſcens ſortitur naturam rei cui accreſcit. Grau.130.num.27.fol.215.

Accuſationis materia, vbi tractet, remiſſiuè. Grau.111.num.1.fol.187.

Accuſare, qui poſſunt de Iure communi, & qui de Iure Regni. Grau.121.n.2.f.187.

Accuſatorem ex officio Iudex, quando debeat repellere, ibid.num.3.

Accuſator non debet eſſe Idem, & Iudex. Grau.113 num.1.fol.188.

Accuſatus, & Iudicatus de aliquo ex criminibus mixti fori in Iudicio Eccleſiaſtico poteſt iterum in Sæculari accuſari, & puniri. Grau.42.n.7.contra n.7.f.97.

Acta facta per Capitaneum ſunt nulla. & ſi de facto Iudex ſcribat ei non creditur. Grau.87.num.6. & 7. lim.num.18.& 19. & 21. fol.161. & ſeq.

Acta tranſmictenda vigore prouiſionis Superiores in cauſis appellationum ſunt conſignanda ſoluta mercede. Grau. 99. num.1. fol 173.

Acta tranſmictenda, vid. verſ. Tabellio.

Actio criminalis vbicunquè à Iure tribuitur, impartitur pariter actio in factum ad intereſſe paſſum. Grau.114. nu. 76. fol.189.

Actio Iniuriarum competit ad omnia damna, & intereſſe etiam damni emergentis. & lucri ceſſantis, ibid.num.2.

Actio in Iudicio Criminali emergens poteſt coram Criminali Iudice intentari, ibid.num.3.

Actio pœnalis ſaltim quoad pænam pecuniariam tranſit in hæredem poſt litem cum defuncto conteſtatam. Grau. 183. num.4. fol.256. Declara, vt nu. 7. ibidem fol.257.

Actuarij, & Capitanei officium eſt diſtinctum. Grau.87. num.1.fol.160.

Actuarij officium, in quo conſiſtat ibid. num.2. & 4.

Actuarius debet actitare Coram eius Officiali, ſiuè ordinarius ille ſit, ſiue Delegatus, ibid.num.3.

Actuarius dicitur pars quotidatiua ad ibid.num.5.fol.161.

Actuarij, & Iudicis officium, vide verſic. Iudicis, & Actuarij.

Actuarij exigentes ſportulas immoderatas, quod crimen commictant, & qua pæna puniantur. Grau.97.n.2.fol.171.

Actuarij, Archiuarij, & Notarij, quando

Digitized by Google

pro repertura ſcripturarum, quamuis antiquarum recipiunt vltra carolenum peccant, & tenentur ad reſtitutionem. Grau.166.num.3.fol.261.
Actuarius debet accedere ad domum honeſtarum perſonarum pro illis examinandis. Grau.199.num.2.fol.299.
Actus geſtus contra Iuris diſpoſitionem eſt nullus. Grau.60. num.12. & geſtus cantra legem pro infecto habetur, ibid. num.13. fol.12.
Actus agentium non operatur vltra intentionem. Grau.163.num.14 fol.259.
Actus facti ex gratia, & voluntate non obligant. Grau.194.num.3.fol.295.
Actus Confirmatio, vide ver. Confirmatio]
Actus ex mera voluntate, & liberalitate non inducunt conſuetudinem, neceſſitatem, aut obligationem, num.10.fol.17.
Actus violenti, & meticuloſi non inducunt, quaſi poſſeſſionem, nu.8.fol.16.
Adiunctum ratione alienationis aſſumit naturam cum principali. Grau.130.nu. 26.fol.214. & 51.fol.216.
Adulter, ſi occidit virum adulteræ, an præſumatur adulteram conſenſiſſe. Gr. 200. num.21. foi.305.
Adulterium, & Concubinatus quomodò probetur. Grau.200.num 22.fol.305.
Adulterio, nil turpius, ibidem num. 58. fol. 307.
Adiutorium, an debeatur Baroni à Vaſſallis pauperibus. Grau.13. num.8. fol. 58. & num.11.12. & 13.fol.59. quomodò tamen probanda ſit paupertas, & an ſufficiat eſſe probatum in vniuerſali, vt excuſet ſingulis, ibidem num.14.
Adiutoria in Regno exiguntur pro numero foculariorum, ibidem num.17.
Adiutorium in exactione multa opponi poſſunt. Grau.17.num.1.fol.64. idcò grauat Baro, ſi illa exigat propria authoritate. ibid.num.2.6. & 7.
Aduocatis partium, vide ver. Procuratoribus partium.
Aduocatus aduocando contra proprium Dominum priuatur feudo, excuſatur, tamen ſi aducit in cauſa propria contra Dominum. Grau.22.numer.10. & 11. fol.70.
Aduocatus qui à duobus recipit ſalarium ſi inter eos lis oritatur, vni eorum ſeruire debet. Grau 153.num. 10 fol.233.
Aduocati, & Procuratores reis pauperibus dandi ſunt à Iudice, qui niſi prouideat peccat mortaliter, & Vaſſalli grauantur, ſi non deſtinantur ſumptibus Curiæ ceſſis. tamen prius [illegible] in beneficium Curiæ. Grau.173.num 1.2.3. & 4. fol.267. & 268.
Aduocati cogi poſſunt, vt defendant reos pauperes, etiam ſub priuatione Officij, ibid. num.5.fol.268.
Aduocati, Procuratores, & Cauſidici tenentur patrocinari pro impotentibus, & recuſantes peccant m[illegible] alster; ibid. num.6. & 8. quid ſi Aduocatus ſit pauper, ibid.num.11.
Aduocati à pauperibus, etiam ſponte dantibus recipere ſalaria pro patrocinio non poſſunt, & recipientes peccant, ibidem num 7.
Aduocatus, quando excuſetur. ſi pro paupere non præſtat patrocinium, & quando peccet mortal.[illegible] & quando venaliter tantum. ibid.num.10.12. & 13.
Aduocatus non tenetur præſtare patrocinium pro pauperi, qui habet ſpem ad pinguiorem deuenire fortunã, niſi præſtita obligatione ſoluendi, tunc temporis, ibid.num.14.
Aduocatus non tenetur aduocare pro pauperibus, vbi reſidet aduocatus pauperum, ibid.num.15.
Aedificare in ſuo, vel extra terram, ſi prohibeatur, abſq; licentia Baronis Vaſſallus grauatur. Gr.59.n.1.n.9.et 10.f.121.
Aedificare in ſuo, & altius tollere, vſquè ad Calum cuius licet, & ex cauere etiã cum damno vicini, niſi ad iniuriam vicini principaliter fiat, ibid num.3.
Aedificare in m[illegible]ro diuiſorio in vito vno ex ſocijs non licet cum damnum alteri infertur, quid in muro, qui poſſidetur pro diuiſo, ibid.num 7.
Aequiparatorum eadem eſt iuris diſpoſitio, Grau.51.num.3.fol.112.
Aerarium habere ab Vniuerſitatibus licet Baronibus pro exactione introytuum feudalium. Grau.19.num.1.fol.66.
Aerarium, & non alios Ciues Baro cogere põt ad exigẽdos redditus, ibid.n.2. & 8. quia eſſet augere onus vniuerſitati, ibid.
Aerarij non poſſunt cogi à Baronibus ad reddendas rationes extra locum adminiſtrationis. Grau.26.num.1.fol.75. et Baro grauat, ſi vocet illos Neapolim pro reddendis rationibus adminiſtrationis in eorum Terris ibid.n.5.fol.76.
Aerarij, & alij factores Baronum ſi finito anno velint reddere computũ, & Baro reijcit grauetur. Gr.29.n.1.et 9.f.76.
Aera-

Digitized by Google

INDEX:

Aerariorum , & Camerariorum computa infra quem terminum Baro debet recipere, & expedire. Grau.27.n.8.f.77.

Aerarijs in ſine anni, cum remanent debitores , ſi Baro non det liberatorias grauat. Grau.28.num.1.fol.78.

Aerarios in vitos per annum creant Barones in eorum Terris. Grau.130.nu.14. fol.213. Eoſquè Uniuerſitas dare tenetur, licet ſalarium Baro dare teneatur. ibid.num.14.

Aerarij non ſunt obligati conſicere panem pro vſu Baronum. Grau.197. num. 1. fol. 298.

Aerarij teneniar ſolum exigere introitus feudales, nec ad alia ſunt obligati, ibid. num. 2.

Aerarij Baronum non poſſunt mercari in loco, in quo præſunt. Grauam.101.num. 1. fol. 176.

Aerarij , & Conſeruatores Baronum tenentur recipere Vina , & Fructus feudales tempore vindimiæ verum tempore permutationis Vinorum eſt habenda ratio de defectu ad damnum Baronum. Grau.107.num.1. & 2. fol.184.

Aeris pro ſalubritate conſeruanda multæ cautelæ ſunt adhibendæ. Grau.46. num. 4. fol.106.

Aeris oo intemperiem, licet Epiſcopo reſignare, ibid.num.5.

Aer ſuper omnia eſt neceſſarius ad conſiruandam ſalutem, ibid.num.6.

Agens agit propter ſinem, num.4 fol.2.

Agentium, quæ contra voluntatem ſiunt non dicuntur Iure facta. Grau.148. nu. 4. fol.239.

Agens lege permittente non grauat, num. 8. fol.21.

Agens ex neceſſitate non dicitur innouare, num.6. fol.24.

Agris poſt meſſem ſtipulas accendere ſatis eſt antiquum. Grau.34. num 1. fol.84.

Albergatio omnibus debet eſſe libera , & quare. Grau.57.num.2. fol.119.

Albergatio, vide verſ. Hoſpitari.

Alciatus conſ.69.tom.2. lib.5. reprehenditur. Grau.126.num.14. & ſeq. fol.205.

Alea nomen eſſe fortunæ luſum complectitur, omneſquè ludos infortunæ variaate conſiſtentes. Grau.67.num.1. fol.127.

Aleæ inſtabilitas, atquè incertitudo fallax, ibid.num.3.

Alienatio ſimpliciter probita , ſi ſiat ex cauſa neceſſaria, redditur permiſſa, nu. 8. fol.24.

Aliud pro alio cedi non poteſt, & maxime quando creditori præiudicium afferre poteſt. Grau.23.num.15. fol.72.

Alluuionis Ius eſt de Iuregentium. Grau. 126.num.21. fol.207.

Aloyſius Riccius Epiſcopus Vici Equenſis laudatur. Grau.131.num.7 fol.218.

Altari ſeruiens de altari viuere debet. Gr 18. num.5. fol.66.

Alueus à ſlumine derelictus de publico ſit priuati, & prædijs proximioribus accreſcit. Grau.126.num.1. fol.203.

Amoris furore nil vehementius. Grauam. 200. num.56. fol.307. & num. 57. vbi multa pulchra dicta de Amore.

Animalia pro acceſſu Teſtium examinandorum ad fauorem Baronis contra Uniuerſitatem eorum Vaſſallorum coguntur præſtare, & quare. Grau.22. nu.1. & 2. fol.70.

Animalium demortuorum, & morboſorũ Carnes, vide verſ. Carnes animalium .

Anna aſſi.mans in Summarijſſimo poſſeſſorio manutenendum eſſe Baronem, licet de Iure ordinario contra eum ſit iudicandum qualiter procedat, n.12. fol.10.

Animalibus tranſeuntibus per viam publicam , ne dum quando ad alia loca recto tramite non diuertunt , ſed etiam prope viam ipſam herbas alienorum agrorum comedere licet, & Baro ſi exigat pænas Banno impoſitas contra Damniſicantes in agris grauat Vaſſallos. Grau.152.num.2. & 3. fol.242.

Appellatio Fiſco eſt prohibita , non ſolũ in Regno , ſed per totam Italiam , ſed quomodo Fiſcus audiatur. Grau.161.nu. 2. 5. & 6. fol.253. & fol.254.

Appellationi Fiſcus cēſetur inherere, ſi reus condemnatus appellauerit , niſi adſit pars quærelans, ibid.num.3. & 4.

Appellationis ſecundum tempus regulatur recurſus, qui datur Fiſco loco appellationis, ibid.num.7.

Appellari cum non poteſt, datur retractatio Grauaminis per viam quærelæ, ibid. num.14.

Appellatio in Cauſis ſidei, an detur, & an ſupplicatio, vel recurſus, ibidem numer. 15.

Appellatione ſublata non tollitur recurſus ibid.num.16.

Appellatio vulgaris , vide vulgaris appellatio habetur pro lege ,

Appellandum, vbi ſit à Magiſtris Nundinarum. Grau.38.num.1. fol.120.

I N D E X.

Apprehenſio requiritur, cum Statutum pœnam imponit Inuentario, vel reperto in maleficio. Grau. 77 num. 44. fol. 150.

Apocas de recepto, vel caſſare obligationem, poſtquam eis eſt ſatisfactum, ſi facere Barones recuſent, Barones grauant Vaßallos. Grau. 178. numer. 1. 5. & 7. fol. 273.

Aquam duciridi, vide verſ. Vſus.

Argumentum à contrario ſenſu non habet locum in Bannis. Grau. 77. num. 15. fol. 147.

Arma ruralia, & ferramenta ſui exercitij Vaſſalli, ſi deferre probibentur, grauantur. Grau. 61. numer. 1. 3. & 5. fol. 124.

Arma deferre probibitus non cenſetur probibitus deferre ferramenta eius artis, ibid. num. 2. Intellige, vt num. 7.

Arma minus trium palmorum trabi probibentur, ſi tamen abſcondita trabantur, ibid. num. 4. & 6.

Arma ab aliquo auferre, quibus iuſtè ſe defendat, nè dum eſt contra charitatem, ſed contra Iuſtitiam, Grau. 185. num. 4. fol. 281.

Arrendatarij non comprebenduntur ſub legibus de Dominis officiorum loquentibus. Grau. 21. num 9 fol. 69.

Ars ſerica nutriendi vermes cum folijs impediri non poteſt, & ſi à Baronibus impediatur Vaſſalli grauantur. Grau. 195. num. 1. & 7. fol. 296. & ſeq. & Clerici, an poſſint illam exercere in proprijs ædibus affirmat, ibid num. 6.

Aſſiſia in rebus comeſtibilibus eſt ſatis neceſſaria. Grau. 32. nu. 1. fol 82. & iuxta illam emere, & vendere Baro cogitur, alias grauat ibid. num. 2. & 3. & 10 & debent illam babere à Catapanis fie, & eis Tabernarij, ibid. nu. 4. quod an procedat reſpectu Ciuium tantum an aliorum, ibid. num. 5.

Aſſiſia, ſi comprebendat Gabellam Baro non grauat, ſi minus ſoluat, ibid. n. 10.

Aſſiſia, vide verſ. vendentes, Priuilegium vendendi.

Aſſiſia impoſita ſuper venditione alicuius Speciei non eſt ſeruanda indifferenter, ſed eſt babenda ratio ad rei qualitatem Grau. 180. num. 1. fol. 254. ideò grauantur Vaßallos, ſi Barones à Datiarijs, & Lanijs Carnem porcorum magni ponderis deſtinatam pro ſaliendo ad eorum vſum accipiunt, iuxta aſſiſiam communem, ibidem num. 7. & 9. fol. 275. & quare, num. 8. ibidem.

Aſſueta fieri facilè præſumuntur, num 3. fol. 15.

Augmentum eſt eius naturæ, cui res, cui additur. Grau. 130. num. 24. fol. 224. & eodem Iure iudicatur, ibid. num. 25.

Author in ſua adoleſcentia tempore Excellentiſſimi Ducis Albæ fuit Gubernator in Terra Agerulæ, & Iudex in diſtrictu Amalphiæ. Grauamin 190. num. 4. fol. 288.

Author, quare ad iterum ſcribendum in materia Grauaminum Vaßallorum Prouinciam aßumpſit, num. 23. fol. 4.

Author in ſcriptis Grauaminum nulli nocere intendit, num. 25. fol. 4.

Auerroes, nec Ariſtoteli credendum aſſeruit, niſi ratione loqueretur, num. 26. fol. 4.

Author non omiſit noua inueſtigare, num. 32. fol 5.

Author, quare de Grauaminibus Vaßallorum & non Baronum titulum operis inſcripſit, num 35 fol. 5.

Author excuſatur, ſi ſingula Grauaminū capita ordinatè non repoſuit, num. 36. fol. 5.

Author pompam facere non conſueuit, num. 7. fol. 7.

Authoritate propria rem ſuam occupare nemini licet. Grau. 17. num. 5. fol. 64.

Auxilium, omneque datum optimum deſcendit à Deo, tanquam à Patre luminum, num. 1. fol. 7.

B

Baiulorum, & Conſeruatorum Salarium quomodo taxatur per Sac. Conſ. Grau. 18. nu. 2. & quomodo ſoluendum num. 4 fol. 65. & 66.

Baiulorum Iudices, vide verſic. Iudices baiulorum.

Baiuli, vna cum eorum Iudicibus debent proferre ſententias baiulis præſentis, alias non valet. Grauamin 88. numer. 3. fol. 362.

Baiulus, abſquè licentia Iudicis non poteſt exequi, ibid. num. 4. nec facere mandata, ibid. num. 5.

Baiulus, & eius Iudex babent Iuriſdictionem ſimul, ibid. num. 6. fol. 163.

Baiulatio, ſi exerceatur, abſquè Iudicibus Vaſſalli grauantur, ibid. num. 7.

Baiuli

I N D E X.

Baiuli tenentur habere Iudices , & cum eorum voto iudicare, vbi requiritur Cauſæ cognitio, ibid.num.8. & 9.

Baiulus non tenetur tenere aſſeſſorem , & Iudicem ordinarium. ſed ſufficit expediri Cauſas per baiulum,cum voto conſultoris. ibid.num.10.

Baiuli obligãtur tenere Capitula affixa in loco publico. Grau.90.fol.166.

Baiulationis à Curia , ſi Baro probibeat appellare ad ordinarium Capitaneum grauat Vaſſallos.Gr.89.n.1.& 2.f.164.

Baiuli à Decretis appellatur ad Capitaneum in terris Baronum, ibid. num 3. 8. 9. & 10 quid ſi Baro non habeat Cauſas appellationum, ibid.num.4. & à Capitulo ad Iudicem ſecundarũ Cauſarum, ibid. num. 5. & quid in terris demanialibus,ibid.num.21.fol.166.

Baiulationis in Cauſis quomodo procedat Capitaneus Baronis,ibid.nu.7 fol.164.

Baiuli ſententia, & Capitanei , ad quem appellatur. putatur prima Cauſa reſpectu ſecundarum Cauſarum,ſi Baro eas habeat ibid.num.12.

Baiulationis in Cauſis Baro , an ſe intromictere poſſit,ibid,num.13.

Balius Baronis , ſi quietat Aerarium , & non conſtet de computis non liberat Aerarium , ſed poteſt cogi ad reddendas rationes. Grau 28. num. 9. fol. 78. Quid de Tutore,ibid.num.10.

Bannum vtile Reipublicæ iuuandum eſt interpretatione fauorabili. Grau. 77. num.18. fol.147.

Banni verba ſunt accipienda in proprio ſignificatu, licet dura ſint, ibid. nu.20. Nec in illis valet argumentum à contrario ſenſu,ibid num 15.

Banna, quia ſunt ſtricti Iuris ſolus rigor in ijs attenditur ibid.num.23.

Banno, qui aliquis non accedat ad terras partis offenſæ, an poſſit delinquens accedere de licentia baronum ſtatuentis. Grau.77.num.28.fol.148.

Bannitorium receptatio coacta non punibilis.num.21.fol.25.

Baptiſmus eſt validus , quamquam fiat in illa forma. Ego te baptizo In nomine Patrias; Filia, & Spiritua Sancta Amen. Grau.146.num.11.fol.238.

Barbam tondere eſt Grauamen , quia infert Iniuriam. Grau.116.num.1.& 8. fol.191. & ſeq

Barba ad finem recognoſcendi à Teſtibus, quando decernitur , vt tondatur à Vaſſallis, vti reis Baro grauat, ibid. nu.2. Declara nu. 5. & 6. & appellatio admictitur, & quare,ibid.num.7. & 12.

Barba, licèt non ſit membrum ad operandum deſtinatum . tñ eſt membrum formale, ſine quo corpus noſtrum eſt deformatum.ibid.num.9.

Barba appellatione membri continetur , ibid.num.10.

Barbitonſores, Medici,Chirurgi,& quauis alia perſona non poſſunt vulnera curare , & medicare non facta relationes Regenti Magnam Curiam Vicariæ Grau.146.num.5.fol.237.

Barones,quando petunt aliqua à Vaſſallis habentia Iuris reſiſtentiam,nec in promptu docent de titulo contra eos iudicatur, n.3.fol.9. Sed vide n. 13.f.10.

Baronibus denegatur, manutentio,quando prætendunt non licita, inſolita , nec conſueta,num.6. & 9. fol.10.

Barones olim poſſeſſores hodiè præſumuntur poſſeſſores,num.44.fol.14.

Baronibus Ius non tribuunt , nec acquirunt geſta ex cauſa familiaritatis . & beneuolentia Vaſſollorum, n.6.fol.17.

Barones poteſt excuſare forma inueſtituræ, ſi ſecundum eam iniungant onera Vaſſallis, num.1.fol 19.

Barones non grauant,cum à limitibus ſuæ Inueſtituræ non recedunt,ſed ſua vtuntur poteſtate conceſſa, num.2.ibid.

Baro, ſi ſe dirigat ſecundum Inueſtituram priorem melioris conditionis poſterioris grauat Vaſſallos.nu.11.fol.19.& quãdo num.12. fol.20.

Baronibus licet agere quatenus ſua Priuilegia ſe extendunt num.1.fol.21.

Baro grauat, quando Priuilegijs abutitur num.9. fol.21.

Barones præſcriptione legitima iura quærere poſſunt cotra Vaſſallos, & Vniuerſitates, nu.2. fol. 28. Sed quanto tempore,num.3.ibid.

Barones ex Conſuetudine legitimè præſcripta poſſunt agere, abſq. Grauamine, alias ꝓhibita,n 1.f.32.Intellige,vt n 31.

Baro grauat,ſi exigat Decimas perſonales non deductis expenſis,ēt ſi ſoluantur Decima Epiſcopo ſed vt Baroni.Grau.12. nu.14. & 15. vbi deciſum fol.56. Item ſi exigat Decimã non deductis expenſis in rebus non germinantibus; ibid.n.16.

Baro grauat Vaſſallos , ſi exigat Decimas à Pauperibus. Grau.13. num.6. Quid ſi Baro ſit pauper,ibid.num.7.fol.58.

I N D E X.

Baro grauat Vaſſallos, ſi exigat Decimas ex melioribus relictis peioribus. Grau. 14. num. 3. fol. 60.

Baro non cogitur recipere Decimam de Fructibus peioris conditionis. Grau. 14. num. 35. fol. 61.

Barones grauant Vaſſallos exigendo terragia ex Territorijs inundatis ſub prætextu, quod Vaſſalli non ſeminauerint prædia illa inundata. Grau. 16. num. 1. fol. 63. Et quid ſi ſciens Territoria eſſe ſolita inundari, & hoc non obſtante conduxiſſet, num. 9. & 10. ibid.

Baro ſi propria authoritate capit, & exigit adiutoria, grauat Vaſſallos. Grau. 17. num. 2. fol. 64.

Baro grauat Vaſſallos, niſi ex Priuilegio emat, vel vendat res comeſtibiles, abſq; aſſiſia per Catapanos imponenda, Grau. 32. num. 2. 3. & 4. fol. 82. & 83, vbi n. 11. Fallit ſi in aſſiſia comprehendatur Gabella, ad quã Barones non tenentur.

Baro grauat Vaſſallos, ſi recuſet, ne eorum Officialis iuret ſeruare Statuta Conſuetudines, & Capitula locorum, Grau. 40. num. 10 fol. 94.

Barones abſtinere debent, quod eorũ Boues depaſcantur in reſtuchijs, vbi adhùc ſunt faſciculi Spicarum Grau. 41. num. 3. & 4. etiam reſpectu Equarum, & Porcorũ, quando non paſcant in vineis Vaſſallorum. fol. 95.

Barones grauant Vaſſallos, ſi eos moleſtẽt ex cauſis antiquis, à quibus fuerant alias moleſtati, & poſtea liberati. Grau. 42. num. 1. fol. 97. & num. 26. fol. 99. Vbi praxis S. C. refertur circa probationem, quale delictum ſit antiquum.

Baro grauat Vaſſallos, ſi carnes animaliũ de mortuorum ſolitas vendi ad fruſtra vendant ad pondus. Grau. 45. n. 1. f. 104.

Barones habent magnam reſiſtentiam pro ſeruitijs perſonalibus in Vaſſallis. Grau. 47. num. 1. fol. 107.

Baronem eſſe aliud eſt, aliud haberi pro Barone. Grau. 21. nu. 7. fol. 69.

Baro ſuo Iure Dominicali non poteſt impedire, quod eius Vaſſallus potius ſeruiat propriè Vniuerſitati, quã ſibi. Grau. 25. num. 2. fol. 74.

Baro non poteſt eſſe Iudex, quo nam loco rationes reddi debeant ab eorum Aerarijs. Grau. 26 num. 10 fol. 76.

Baro infra, quem terminum debet recipere, & expedire computa Aerariorũ, & Camerariorum. Grau. 27. num. 8. fol. 77.

Baro, quando cogat Vaſſallos ad ſibi vendendum. Grau 100. nu. 1. & 2 fol. 174.

Baro grauat, ſi vendat Victualia propria, vt vtatur illis Ciuium. Grau. 100. num. 8. fol. 74.

Baro, ſi exigat Gallinas tẽpore matrimonij grauat Vaſſallos. Grau. 0 n 1. & quid exiſtente illo in poſſeſſione exigẽdi, ibid. num. 3 & 3. fol. 177.

Barones grauant, cum prohibent Vaſſallos appellare ad Regia Tribunalia à Grauaminibus à Magiſtris Nundinarum. Grau. 58. num 8. Intellige, nu. 3. fol. 120.

Barones non ſoluentes mercedes ſuis Officialibus, & pro conſeruatoria, & baiulatione peccãt & tenentur ad reſtitutionem. Grau. 8 num. 7. & 8. fol 66. & Vniuerſitas non cogitur illas aſſignare, ibid. num 9.

Baro, an cogat Vaſſallos ad ſeruitium Maſſariæ, quæ eſt Matris. Grau. 21. num. 3. fol. 68.

Barones grauant Vaſſallos, ſi eorum vxores cogant mulieres Vaſſallas ad nandum, ſeù filandum Linum, Stuppam, & ſimilia ad trahendum Sericum Grau. 30. num. 1 fol. 80. niſi tùm tales mulierer ſint ſolitè operas locare, alijs in ſimilibus agendis, cum ſalario ibidem num. 2. & 5, vbi de eiſ Sac. Conſ.

Baro, & Vaſſallus æquiparantur. Gr. 141. num. 7. fol 231.

Baro, & Officiales, vide verſ Medicos.

Baro, & Iudex tenentur ad alimenta Carceratorum, ſi ſint Pauperes. Grau. 168, nu 2. fol. 263. & vide verſ. Carceratos.

Baro Princeps. & Ciuitas, ſi cogant ſubditos ad dandos eius Equos, vel Currus ijquè pereant. tenentur de caſu fortuito, Grau 181. num. 14. Et ſi damnum non reſarciant, grauant Vaſſallos, ibid. num. 15. fol. 276. quare autem teneãtur, ibid. num. 16. Sed contra ibid. nu. 17. & 23. vbi stà deciſum, & ratio, ibid. num. 19.

Barones habent Priuilegia Fiſci, & Iura Fiſca. Grau. 161 num 12. fol. 254.

Barones nõ ſe intromictũs in Iuriſdictionibus, ſed Capitanei ab eis deſtinati. Grau. 89. num. 11. & 19. quid in cauſis baiulationis, fol. 166. ibid. num. 13.

Baro pro introitibus feudalibus, an poſſit incuſare obligationes, & Inſtrumenta contra Vaſſallos, & quod remedium habeat. Grau. 117 num. 3. & 4. fol. 194. & grauat Vaſſallos, ſi exigat pœnas, quando pœ-

Digitized by Google

do poteſt exequi realiter, & perſonaliter pro introitibus Baronalibus, ibid. nu. 6. & agendo aliter peccat contra charitatem, ibid. num. 5. fol. 195.

Barones prohibentes Societates inter filios, & fratres Laicos, & Clericos ſunt excommunicati. Grau. 120. num. 5. fol. 197.

Barones in Regno, an habeant Fiſcum. Grau. 130. num. 4. fol. 212. & qui apud eum teneant Fiſci locum, ibid. num. 7.

Barones habent burſam communem, ibidē num. 5.

Barones ſunt inueſtiti de mero, & mixto Imperio, cum conceſſione pœnarum, & prouentorum, ibid. num 6.

Barones conſequuntur pœnas fiſcales, ibidē num. 8.

Barones habent Iura fiſcalia, & Priuilegia Fiſci, ibid. num. 9.

Bello Ciuili, nil miſerius. Grau. 139. nu. 19. fol. 237.

Bellum præcisè mutatur, ibid. num. 20.

Benedictio Sacerdotalis, vide verſ. Concil. Trident.

Benedictionem Sacerdotalem recipere non tenetur, qui ſecundo nubit, & ideò abſq. illam poteſt conſumare matrimonium. Grau. 56. num. 8. fol. 117.

Benedictiones reſpiciunt perſonas non nuptias, ibid. num. 9.

Benedictio Sacerdotalis in ſecundo nubentibus, vt impartietur ſeruanda eſt Conſuetudo Diœceſis, ibid. num. 11.

Bona crimino ſi ante condemnationem non ſunt hypothecata Fiſco. Grau. 106. nu. 7. fol. 184.

Bulla Clemens VIII. de largitate munerum pœna euitatur, quando Religioſi donant, abſquè licentia Superiorum munuſcula aſcendētia ad valorem duorum aureorum. Grau. 146, nu. 7. f. 237.

C

CAmeram in reſeruatam, quæ exempta eſt ab onere hoſpitandi Baro poteſt eligere, & pro electione aliquid exigendi à Vaſſallis. Grau. 145. num. 1. & 2. fol. 235.

Camera reſeruata, an remaneat terra, ſemel electa in Cameram, ſi alienetur, ibid. num 3. fol. 236.

Cameras reſeruatas Baro, ſi faciat hoſpitari, grauat Vaſſallos. & maximè ſi procuret, ipſe tenetur ad intereſſe, et ſi non deſēdit, peccat mortaliter, ibid. n. 4. & 12

Cameræ reſeruatæ Priuilegium concedere, & conceſſum non defendere paria ſunt. Grau. 145. num. 9. fol 236.

Canonem ſoluens, vide verſ. ſoluens Canonem.

Canonico abſenti pro ſeruitio Epiſcopi exibentur diſtributiones quotidianæ, ſi ita ſit conſuetudo licitè præſcripta. nu. 37. ibid. & quid in Canonicis Neapolitanis, quibus debentur, etiam ſi abſint per quindecim dies, ſemel in Anno nu. 38. Et quare num. 39. & 40. fol. 34.

Capitanei Iudices, & alij Officiales aſſiſtere debent in loco publico, in quo ſolitum eſt Regi Curiam, & in Palatijs publicis, & non in locis remotis. Grau. 38. num. 11. fol. 90. aliàs extra locum ſolitum ſi exerceant, acta ſunt nulla, ibid. num. 12. niſi tamen neceſſitas ſuadeat aliud, nam tunc etiam in Domibus priuatorum Iudicia exerceri poſſunt, ibid. num. 13.

Capitula, vide verſ. ſtatuta, & verſ. Conſuetudo.

Capitulum Regni, quia de non ordinandis diſpoſitio recenſetur. Grau. 88. num. 1. fol. 162.

Capitulū Fraternitatis de teſtibus ornatur Grau. 164. num. 7. fol. 260.

Capitula & Statuta in terris faciunt Ius Ciuile. Grau. 40. num. 11. fol. 94.

Capitaneos ad Guerram æſtiuo tempore eligunt Proreges Regni in locis maritimis, & illis non diſponentibus Præſides Prouinciarum. Grau. 82. num. 1. fol. 155.

Capitaneos ad Guerram ſi Baro eligat, an grauet Vaſſallos, ibid num. 2. 3. & 4.

Capitanei, & Actuarij officium eſt diſtinctum. Grau. 87. num 1 fol. 160.

Capiblanchi ſententia refellitur in Pragm. 7. num. 42. de Baronibus tom. 1. & cap. 3. 4. tom. 2. Grau. 77. num. 2. fol. 145.

Capi in crimine dicitur, qui poſt commiſſum crimen capitur. Grau. 77. nu. 12. fol. 146.

Capitaneus eligens Locumtenentem in caſu ſuæ abſentiæ tenetur de culpis, & de fectibus Electi, ſed an poſſint eligi Locumtenens per Barones, & an poſſint committere Actuarijs, vel Aerarijs, vt ipſi adminiſtrent in abſentiam Capitanei. Grau. 84. n. 1. 2. 3. & 4. fol. 157.

Carceratorum, & Carcerum viſitatio, quando fieri debeat, & quando in Catalonia. Gr. 133. n. 1 et 2. et 4. f. 220. et ſeq.

Car-

Carceratorum de ſtatu Cauſarum Iudex informare ſe debet, ibid.num.3.

Carceratorum viſitatio eſt optimum opus, & ſanctiſſimum à Deo præmiatur, ibid. num.5. fol.221.

Carceratio datur in ſubſidium, quando debitores non habent in ære. Grau.105.nu. 4.fol.183.

Carcer ad quid inuentus, & vnde dictus. Grau.171 num.4. fol.265.

Carceris inuentor, quis fuerit, ibid.num.5.

Carceratus, etiam minus legitimè, & pro minimo delicto non poteſt per Cuſtodem ſine licentia Iudicis relaxari, etiam cũ cautione, etiam creditore conſentiente. Grau.171.num.7.8 & 9. fol.266.

Carcerarius, vide verſic. Carceratus, & verſ. Carceratos, & verſ. Carceres.

Carceres tutos, & Carcerarios tutos, & approbatos Baro, niſi teneat, grauat Vaſſallos, & quare. Grau.172.num.1.2.& 3. fol.266.

Carcerati, quando ducuntur, cum ignominia Vaſſallos grauantur. Grau.79.nu. 1.fol.152.

Carceratio ignominioſa Iniuria carceratũ afficit, ibid.num.2. fol.153.

Carceratus, cum remittitur, debet mitti in vno Tribunali ad aliud, abſquè ignominia, & ſi aliter fiat Iudex mittens, eſt puniendus, ibid.num.4.5. & 7.

Carceratum Clericum, qui remiſiſſet ad ſuum Epiſcopum cum Catena ad collũ Regens Magnam Curiam Vic. fuit priuatus Officio, ibid num.6.

Carceratus, quando dicatur mitti cũ ignominia, ibid.num.8. & 9.

Carcerari, cum ignominia, quis poteſt in atrocioribus, & ex qualitate criminis, ibid.num.11.

Carceratos, ſibi remiſſos per Superiora Tribunalia, ſi recipere differant Barones grauant Vaſſallos. Grau.80. num. 1. Et quid agendum ſit eo caſu, ibid.num. 2.fol.153.

Carceratos pro debito ad inſtantiam partium ſub claui retineri, ſi non curent Barones, & Officiales, ſed largè eos detineri permittant, grauantur Vaſſalli Grau.171.num.1.fol.265.& quid ſi carceratus ſit Nobilis, de quo confidendum ſit, ibid. num.6. & an talis Iudex, & Carcererij puniri poſſint, & qua pæna, ibid.num.2. & 3.

Carnes animalium non ex morbo, ſed caſu inter futurum Barones, an poſſint vendi facere ad pondus. Grau.45.numer.2. fol.105.

Caro Animalis morboſi, quod fuit propterea interfectum, an poſſit vendi ad pondus, & quo pretio vendi debeat, ibid. num.3. & 4.

Caro animalium de mortuorum, quod dilanietur ad pondus, & iuxta Taxam faciendam Portulani mandare non poſſunt, ſi ſit conſuetum vendi ad fruſtra, & abſquè aſſiſa per Ciues, ibid num.5.

Caro animalium contagioſorum, & infectorum ſi permittatur vendi Vaſſalli grauantur. Grau.46.num.1.fol.10. & quid de tali carne ſit faciendum, ibidem num.3. fol.106.

Caſus fortuitos nullum hominis conſilium præuidere poteſt, & ideò excuſant. Grau. 181.num.1. & 2. fol.276. & Nauicularius de eo non tenetur, niſi alias Actũ ſit, ibid.num.3. & an Baro ſi cogat ſubditos ad dandos ei equos, qui pereat caſu fortuito, ibid.num.14.

Caſus mortis animalis, abſquè culpa accedens à nullo præſtatur, ibid num.4.

Cauſa, quando dicatur Ciuilis, & quando Criminalis. Grau.130.nu.3. & nu. 33. & ſeq. & ibi quid de pæna f.212.& 215

Cauſa dicitur Criminalis, quamuis Fiſcũ Baro non habeat, ibid.num.11.

Cauſa in primis eſt attendenda, ibid.num. 18. fol.214.

Cauſa regulat qualibet diſpoſitionem, ibid. num.19.

Cauſatum non poteſt iudicari diuerſæ qualitatis, quam cauſa ipſa influens, ibidem num.20

Cauſa, ſiuè applicetur parti pæna, ſiuè Fiſco, quando dicatur Ciuilis. Grau. 130. num.37. fol.215.

Cauſa dicitur Criminalis, quando pro ea imponitur pæna mortis, vel exilij, ibidem num.38.

Cauſa, quando dicatur Ciuilis, ibidem à num.42. vſquè ad nu.48.

Cauſæ breuiores poſſunt agitari ſine ſcriptis. Grau.87.num.19.fol.162.

Cauſa iuſta, imò etiam cauſa beſtialis excuſat à dolo. Grau.200.nu.13.fol.304.

Cauſa leuis, vel grauis reputatur habita conſideratione qualitatis perſonæ. Gra. 50.num.5.fol.111.

Cauſa potentior, & originalis attenditur. Grau.58.num.5.fol.120.

Cauſa ſemper dicitur Ciuilis quando ciuiliter agitatur, & per conſequens pæna

Ciuilis ſubintrat. Grau. 130. num. 35. fol. 215. Licet pro facto Criminali pænali eſt punibili ponatur, ibid.num.36.

Cauſa eius eſt potior, qui tractat de damno vitando, quam eius qui tractat de lucro captando. Grau.72.num.6.fol.137.

Cauſam damni dans damnum dediſſe videtur. Grau.172.num.4 fol.266.

Cauſa excludit grauamen, & dolum. Gr. 27.num.10. fol.77.

Cauſa qualibet, etiam leuis excuſat à pæna, & contumacia ibid.num.11.

Cauſa legitima facit ceſſare dolũ, & fraudem excludit, num.3. & 4. fol.24.

Cauſa neceſſaria, et legitima facit promiſſum, quod alias eſt prohibitum de Iure. num.7.ibid.

Cauſa neceſſaria non comprehenditur ſub lege, & regula prohibente actum fieri, num.9 ibid. & num.18. fol.25.

Cauſa neceſſaria permiſſa multa ſunt, quæ alias ſunt prohibita de Iure Diuino, & Humano, & è contra num. 10. & 11. fol.23. & num.17. fol.25.

Cautio Iuratoria, vide verſic. Iuratoria Cautio.

Cautionem ad talem, qualem ſi Vaſſallos non admittantur, quando ex eorum impotentia nequeunt reperire fideiuſſores pro ſumma in cautione ordinata Vaſſalli grauantur. Grau. 124 nu.1.fol.201.

Cautionem de non offendendo, vt præſtent partes cogit Iudex, ſi inter ſe odio proſequuntur. Grau.139.num.1.fol.226. & compulſio per mulctam fieri poteſt, ibidem num.2. fol.227. Iudex requiſitus, omninò prouidere tenetur, quod præſtetur ibid.num.6. alias tenetur in Sindicatu ibid.num 7.

Cautio de non offendendo, in quibus caſibus præſtetur, ibid.num.47.

Cautionis de non offendendo fractæ pænam fiſcus poteſt exigere in caſu contrauentionis. ibid. num.48. Limita, ſi offenſio eſſet verbalis, ibid.num.49.

Cautio de non offendendo eſt ſtricti Iuris, & non extenditur ad nouam Cauſam, ibid.num.51.

Cautio de non offendendo, antequam præſtetur, debet pars citari, ibid.num.5.

Cautio de non offendendo præſtanda eſt, vbi adeſt iuſtus timor, & iuſta cauſa, ibid. nũ.10 & debet de timore conſtare in actis ibid.num.12.

Cautio de non offendendo, ſi ſit præſtanda nũ ſtetur partis iuramento, ibid.n.11.

Cautio de non offendendo præſtanda grauat partes, ibid.num.13.

Cautio de non offendendo, quanto tempore durat, ibid.num.24.fol.228. extenditur ad decem annos, ibid. nu. 25. præſtita ſimpliciter intelligitur perpetua, ibid.num.28. & præſtita ad tempus poteſt renouari per Pratorẽ, licet ex cauſa, ibid.n.30. Ius tamen agendi ex cautione de non offendendo præſcribitur annis vigint, ibid.num.29.

Cautio de non offendendo infra quod tempus præſtari debeat, ibid. num.27.

Cautionem de non offendendo ad renouandum, licet partes poſſint cogi, non tamẽ eius fideiuſſor, ibid num.32.

Cautio de non offendendo, licet tempus nõ fuerit appoſitũ habetur, tamẽ pro appoſitu. Grau.139.num.33.fol 228.

Cautio de non offẽdẽdo, regulariter debet præſtari cum fideiuſſore, ibid.n.34. Fallit in paupere qui non poteſt reperire fideiuſſorem ibid.n.35. quid tamen remittitur arbitrio Iudicis, ibid.n.36. fol. 229 qui tamen admittatur, vel non ad iuratoria cautionẽ. ibid.n.38.39. & 40. perſonæ rixoſe, ſi non habeant fideiuſſorem, exiliantur, donec fideiuſſores inueniant. ibid.num.40.

Cautionem de non offendendo, etiam diues præſtare tenetur, ibid.num.41.

Cautio de non offendendo ad inuicem, eſt præſtanda, ibid.num.42.

Cautionem præſtans de non offendendo, ſi altera pars recuſet, præſtare poteſt petere, ceſſari, ibidem num. 43. Limita numer. 40.

Cautio præſtanda eſt, etiam de non offendendo filios, et ſi miles, ibid.nu.45. etiam filios ſpurios, ibid.num.46.

Cenſus ſimplices, quos Baronibus ſoluunt; ſi cogantur Vaſſalli declarare eſſe emphiteuticos grauantur. Grau. 54. nu.2. fol. 114.

Cenſum eſſe ſimplicem, & emphiteuticum ſatis differt, ibid.num.2.

Cenſum emphiteuta non ſoluens, vide verbo emphiteuta.

Cenſuarius non cadit à Iure ſuo, etiam ſi per centum annos defecerit in ſolutione Cenſus. Grau.54 num.9.fol.115.

Cenſualis potius, quã emphiteuticus præſumitur contractus, & quare. Grau.54. num.14. fol.115.

Ciſternæ, & Piſtinæ, vide ver. Schalas.

Ciues generaliter poſſunt tenere omnes ſpecies

cies animalium in eorum domibus intus terras ſitis. Grau.50.nu.10.fol.112.
Ciuitas, & Princeps, ſi cogant ſubditos ad dandum eis Equos, vel Currus, iiquè pereant, tenentur de caſu fortuito. Gra. 181. num. 14. Et quare num. 16. Sed contra num. 17. & 23. vbi ita deciſum, fol.276. & 277.
Ciues Electi pro ſeruitio Vniuerſitatis, ſi vocentur à Baronibus ad eorum ſeruitia ad diuertendũ ſeruitiũ Vniuerſitas grauantur. Grau.25.n.1.f.74. quia debent obſequi potius proprie Patriæ, quã Baroni Ciues, ibid.nu.2. & obſequium Vniuerſitatis eſt vna ex.
Ciuis in concurſu debet potius ſeruire Vniuerſitati, quam Baroni. Grau.25. nu.5. 6. & 8. fol.74.
Ciuis, & Vaſſallus Electus à Barone in Aerarium, & ab Vniuerſitate in electum Vniuerſitatis potius ſeruit Vniuerſitati, ibid.num.7.
Ciuibus, licet colere Territoria, quamuis pro præterito non fuerint culta. Grau. 15. num.1. & 4. fol.61. & 62.
Ciuis malus eſt, cui ſatis non eſt, quod aliis ſat eſt. Grauam. 14. numer. 24. fol. 61.
Ciuem eſſe aliud, eſt aliud haberi pro Ciue. Grau.21.num.8.fol.69.
Ciues debent, uti Medicis, & aromatarijs eiuſdem Terræ, Grauam.103.numer.1. fol. 178.
Ciuis eſt præferendus extraneo, ſi habeat idoneitatem, ibid.num.3.
Ciues originarij præferuntur in electione Officiorum Vniuerſitatum, quamuis incolæ ſint magis idonei. ibid.num.7.
Ciuibus, ne alieni præficiantur Iura, maximè attendunt. ibid.num.8.
Coadiutores Curiarum Baronalium dicunt de nullitate ſententiarum ſubintrat in locum Fiſci, & per viam recurſus adeũt Superioris à ſententijs ordinariorum. Grauam. 161. numer. 9. 11. & 13. fol. 254.
Coadiutores Curiarum, vide verſ. Terminum petere.
Collectarum impoſitio eſt de Regalibus, & ſoli Principi non recognoſcenti Superiorem competit. Grau.186.num.3. & 4. fol.282.
Collectas imponere poſſunt omnes Reſpublicæ libere habentes merum, & mixtũ Imperium, ibid.num.6.
Collectam Vaſſallis imponere non licet Baroni, & ſi imponat illos grauat. Gr. 186. num. 1. & 2. etiam ſi habeat merum, & mixtum Imperium nu. 8. vel Priuilegium cum clauſula (cum Collectis) num.9. fol.282 & quid operetur clauſula prædicta (cum Collectis) in Barone, & quomodo intelligitur, ibidem num. 9.
Colonus, qui in exercitio Coloniæ habet Vaccas domitas, & Boues ſi vetetur paſcere Vaccas, cum Bobus grauantur, & quare. Grau.51.num.1.fol.112.
Columbaria, ſi Barones teneant, quæ tempore ſementis noceant, ſatis grauant Vaſſallos. Grau.182.num.1 fol.277. declara, vt numer.2.3.5. & 6 ibidem fol. 278.
Columbaria ſunt licita, ibid.num.4.
Cognatio ſpiritualis maior eſt carnali. Grau.57.num.10. & 11. fol.119.
Comedias, & Repreſentationes, quando facere prohibentur Vaſſalli, abſquè Baronum licentia, & Officialium locorum grauantur. Grau.183.num.1. & 4. fol. 278.
Comedias facere peccare non eſt, nec audire, niſi alia concurrant, ibidem num. 2. & 3.
Commodum eius eſſe debet, cuius eſt incommodum. Grau.184.nu.10.fol.279.
Comoditatem contra ſe dare homo tenetur Grau.22.num.7.fol.70.
Commodi, & incomodi quilibet debet participare. Grau 83.num.3. fol. 156.
Commodum cum incommodo compenſandum. Grau. 14.num.6.fol.60.
Commiſſio debet intelligi facta à Superiore ſecundum ſupplicata, num.18.fol.22.
Commodatarius non præſcribit, quia non poſſidet, num.22. fol.30.
Communionem facere, & in illa ſtare nemo cogitur. Grau.71.num.2. fol.136.
Communio ſolet excitare diſcordias, ibid. num.3.
Communitas habet Iuris aſſiſtentiam, qui paſcua, & ſilua ad illam pertineant. Grau.189.num.6. fol.286.
Communitatis poſſeſſio vide ver. poſſeſſio.
Communitati non præiudicat licentia ad aliquid petita domino Caſtri ab aliquibus de Communitate. Grau. 189. nu.15. fol. 286.
Concilium Trident. hortatur, ne coniuges ante benedictionem Sacerdotalem in templo recipiendam in eadem domo cohabitent. Grau.56.num.2.fol.117.

Con-

Conſilij natura eſt, vt excitet ad deliberandum, non vt obliget ad ſequendum. Grau.56.num.4.fol.117.
Conſilium Vniuerſitatis, vt dicatur legitimè conuocatum requiritur, vt congregetur in loco ſolito, & conſueto. Grau. 38.num.7.fol.90. & ſi alias ſit eſt nullum, ibidem,num.5.
Concubinatus, vide verſ. adulterium.
Confeſſarij confeſſiones audientes debent pœnitẽtes interrogare de eorũ exercitio & circa illud interrogatoria facere. Grau.166.num.5.fol.261.
Confeſſio Vaſſallorum, ſi nocent vide verſ. Vaſſallorum Confeſſio.
Cõfirmatio actus cum requiritur ad quaſi poſſeſſionem electionum ſufficit, abſq; confirmatione ad quaſi poſſeſſionem. Grau.145.num.11.fol.236.
Confirmare ſe velle Statuto ſolito, & conſuetudini Patriæ, & regionis quiſquè præſumitur. Grau.36.num.7.fol.87.
Confugiens ad Eccleſiam non eſt tutus, ſi ſit ſibi interdictus acceſſus ad illam. Gr. 77.num.32.fol.149.
Computorum viſio eſt facienda ſumptibus Baronis non Vaſſallorum. Grau.29.nu. 4.fol.79.
Conceſſio facta Baronibus Terrarum, cum montaneis, aquis, & ſimilibus, abſquè vlla ſeruitute, & cum pleno dominio non priuat Ciues, vt in illis vſum habeant, & quare. Grau. 147. num.2. & fol.238. nequè excludit ſeruitutem, quæ prouenit ex natura rei, & victu naturali, ibid.num.7.
Condemnatus ad pœnam extraordinariam criminis, quando condemnari poſſit ad intereſſe partis. Grau.114.num.4. 5.6. 7. & 8.fol.189. & ſeq.
Condemnatio iuxta petita continet, etiam fructus, ſi in petitione ſint deducti.Gra. 115. num.13. fol.191.
Conditio melior eſt tractantis de damno vitando, num.5.fol.35.
Conductor non præſcribit, quia locatio dominium non transfert, nu.23.fol.30.
Conductores Territoriorum debentes terratica non tenentur iterum ſeminare poſt inundationem, quæ pendentes fructus corrupit. Grau.16. num.1. fol.62.
Conductor, vbi deficit in cultura non petit penſionis remiſſionem, ibidem num. 4.fol.63.
Conductores leuiſſima culpa non afficit, ibidem num.5.
Conductor non tenetur de morte Animalis, niſi dolo ſuo, vel culpa accidat. Grau. 181. num.5.6. 9. & 13. fol.276. imò ei debetur remiſſio penſionis pro tempore quo equo vti non poterit, ibid. num. 7.
Conducta res, ſi pereat penſio ſoluenda, non eſt, & ſoluta reperitur, ibidem num. 8.
Conductor equi, ſi equum percuſſerit calcaribus, & equus mortuus ſit, non tenetur, ſecus ſi ligno percuſſiſſet, vel fuſte, vel equum conductum ad vehendum grauiter oneraſſet, ibid nu.11. vel equo vſus ſit ad alium finem, quam ad conductum, ibidem num.12.
Connexorum, idem eſt iudicium. Grauam. 130. num.28. fol.215.
Connexitas inducit inſeparabilitatem, ibid.num.29.
Connexitatis ratione fit extenſio de caſu ad caſum, ibid.num.30.
Conſentire non dicitur dolo deceptus, num. 13.fol.16.
Conſentire obligatus, ſi recuſet Iudex poteſt compellere & ſupplere vices eorum. Grau.27.num.3. fol. 76.
Conſenſum omnem metus excludit, num. 12.fol.16.
Conſanguinei excuſantur, ſi receptauerint conſanguineum etiam rebellem, & puniuntur mitiori pœna non ordinaria, ſi conſeruauerint cum bannito conſanguineo. Grau.57.num.7. & 13.fol.119.
Conſanguinei conſentire obligati, vide Conſentire obligatus.
Conſecratio, vide verſ. Sacerdos.
Coniecturis & argumentis in incertis non certis. & opus. Grauamin. 77 num.16. fol. 147.
Conteſtata lis dicitur ex reſponſionibus rei. Grau.163, num.5. fol.257.
Conteſtationis litis loco habetur contumacia, ibid.num.6.
Contrariorum eadem eſt diſciplina. Grau. 130. num.2. fol.212.
Contradicere videtur, qui non conſentit, nu. 14.fol.16.
Contractus, quando dicatur factus palam. Grau.101.num.5.fol.176.
Contrahentes, vt non iudicentur ad imparia capienda eſt interpetratio. Grau. 14. num.22. fol.61.
Contractus vnus poteſt in alium transfundi interueniente contrahentium conſenſu, & voluntate. Grau. 54. numer. 1. fol. 114.

Con-

Contractus potius cenſualis, quam emphiteuticus præſumitur, & quare. Grau. 54. num.14.fol.115.
Contractus interpetratio regulariter fit à loci Conſuetudine. Grau.36.nu.12.f.88.
Contraxiſſe, quis præſumitur ſecundum ſolitum, ibid num.6.
Contrahentes videtur ſe conformare cum iure ibid.num.8.
Contractus à Statuto, & regionis ſolito informantur, ibid.num.11.fol.88.
Contractui in ſunt Conſuetudo, & Ius, ibid.num.10.
Correctio legum ad poſſibile eſt vitanda. Grau.42.num.21.fol.98.& in dubio ad illam vitandam iudicandū eſt pro exiſtentia Iuris communis, ibid.num.20.
Correctio non fit, niſi in expreſſis. Grau. 17.num 9.fol.65.
Correctio eſt euitanda regulariter, ibidem num.10.
Correctio potius eſt toleranda, quàm ſuperfluitas,ibid.num.11.
Conſuetudini Statuto, & ſolito Patriæ & regionis quilibet præſumitur ſe velle informare. Grau,36.num.7.fol.88.
Conſuetudo non naſcitur ex actibus coactis nu.7.fol.16. & vide nu.11.fol.16.
Conſuetudo habet parum vim cum lege. Grau.45 num.6.fol.105.
Conſuetudo facit licitum, qui alias eſt illicitum, ibid num.7.
Conſuetudo, & Ius inſunt contrario.Gra. 36, num 10.fol.88.
Conſuetum fieri, qui eſt, habetur pro facto. Grau 72.num.8.fol.137.
Conſuetudo, & Statuta equiperantur. Grau.40.num.15.fol.94.
Conſuetudines Statuta, & Capitula locorum veniunt appellatione Iuris,ibidem num.13.
Conſuetudo non poteſt tollere, ea quæ ſunt de Iure gentium, maximè ſi Ius gentiū deſcendat ex naturali. Grau.185.num. 8. & 9. fol.281.
Conſuetum,& ſolitum non ſeruans grauat, quando illi pro quibus aſſiſtit ſolitum conqueruntur Grau.86.num.3.fol.159. & dicitur contrauenire legi,ibid nu.4.
Conſuetum habet paritatem cum lege ibidem num.5.
Conſuetudo præſcripta, quæ ſit præſertim ad finem, vt Barones poſſint agere, abſquè grauamine, num. 33. 34. 35. & 36. fol.34.
Conſuetudo in nihilo differt à præſcriptione, quòad inducendum Ius quæſitum quòad tempus, num.32.ibid.
Conſuetudo debet eſſe rationalis, & ſi ſit irrationalis, nihil prodeſt. Grau. 6. num.6. & 7. fol.47.
Conſuetudo tollit prohibitionem legis, nu. 2.fol.32.
Conſuetudo venit appellatione legis,num. 3. ibidem.
Conſuetudo habet vim pacti, imò eſt fortior pacto, num.4.ibid.
Conſuetudo facit licitum,quod alias eſt illicitum, num.5.ibid.
Conſuetudo dicitur omnium Iuriſdictionū fons, num.6.ibid.
Conſuetudo non eſt in poteſtate Principis, ſed exempta, num.7.ibid.
Conſuetudo, quæ diſponit in Principem eſt maior ipſo Principe, num.8.ibid.
Conſuetudo optima legum interpres,num. 9. ibid.
Conſuetudo interpetratur ſcripturas, & priuilegia, num.10. ibid. & contractus num.11.ibid.
Conſuetudo facit partes contrahere ſecundum eam num.11.ibid.
Conſuetudo, & rei natura dant interpetrationem diſpoſitioni ſimplici, & generice, num. 13.ibid.
Quando ſunt diuerſæ Doctorum opiniones illa eſt amplectenda,quæ habet Conſuetudinem pro ſe, num.14.ibid.
Conſuetudo dat intellectum mandato ambiguo num.15. fol.33.
Conſuetudo dicitur forma, & quaſi alterū Ius naturale, ac proindè omnia poteſt,num.16.ibid.
Conſuetudine induci poteſt, quicquid ex Statuto caueri poteſt,num.19.ibid.
Conſuetudine ad Statutum, & è contra regulariter valet argumentum,n.20.ibid.
Conſuetudo publicè facienas actum excuſat à delicto, num 21.ibid.
Conſuetudo,& præſcriptio inter ſe multum differunt. num.22.ibid.
Conſuetudo poteſt,quicquid poteſt præſcriptio, & quæ per præſcriptionem poſſūt induci,poſſunt èt per Conſuet.n.30 ibid.
Contumaciæ pena, videtur Pena contumaciæ.
Contumax poteſt alium mictere ad purgādam contumaciam, etiam eo abſente, dummodo compareat poſtmodum perſonaliter infra terminum Statutū pro delictis principalibus,ibid.nu.2.3.4.& 5. vbi referuntur prouiſiones Collat. Conſi.

Contu-

Contumacia vide Conteſtationis litis loco.

Contumacia per interpoſitam perſonam ſi ad purgandum non admictantur per interpoſitam perſonam vaſſalli grauantur. gr.160.n.1 f.252.

Charitatiuum ſubſidium vide ſubſidium.

Chirurgi vide barbi tonſores.

Choreas facere eſt permiſſum gr. 198. num. 1. & 3. fol. 298. Dummodo fiant ſine ſcandalo, & cohoneſtate ibid. num. 4. illis verò non poſſunt intereſſe clerici. ibidem n.2.

Clauſula conſueta ſi non fuerit appoſita habetur per appoſita quamuis non fuerit ſcripta.gr.72.n.10.f.137.

Clauſula conſueta cenſetur appoſita de voluntate partium ibid.n.11.

Clauſulas conſuetas apponere notarius ſemper cenſetur organus.ibid.n.12.

Clauſula præſenti pecunia appoſita in licitatione facta in publica licitatione non admictit ſolam numerationem in pecunia numerata, ſed etiam in alia de iure permiſſa,& fieri ſolita gr. 117. n. 12.f.195.

Clericus interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ nõ poteſt ibi orare, & ſi moritur non poteſt ibi ſepeliri gr.77.n.33.f.149.

Clerici non poſſunt diſcedere ab eorum diœceſibus abſque Epiſcopi licentia, & ſi deuotionis cauſa diſcedere velint gr. 240. num. 2.fo.230. quid in vaſſallis ibidem nu. 1.

Clerici non poſſunt intereſſe choreis gr.198 n.2.f.298.

Clericorum regularium,& Ieſvitarũ Monaſteria vbique ſunt peroptanda gr.166. n 6.f.262.

Clericis negotiari eſt prohibitum,& mercãdo quas pęnas incurrant.gr.195.num.2. 3.4.& 5.f.296.& negotians peccat mortaliter ibid.

Clerici folijs ſuarum arborum poſſunt in proprijs edibus arti ſericæ operam dare. ibid.n.6 f.297.

Clericus diœceſanus eſt præſentandus. grau. 103.n.4.

Clericus qui eſt de gremio Eccleſiæ eſt præferendus.ibid n.5.

Clerici Ciuitatis ſunt exteris præferendi in concurſu parochiarum dummodo extranei non præcellant in literatura, & ſcientia ibid.n.n f.179.

Clerici omnino debent eſſe alieni à ludo gr. 62.n.10.f.127.

Clerici luſores diuerſis pęnis plectuntur. ib. n.11.

Clerici luſores nequeunt obtinere beneficia eccleſiaſtica, etſi conferantur collatio eſt nulla etiamſi non fuerit monitus ibid. n. 12.declara tamen vt n.13.& 14. ibid.

Clericus ludens incidit in peccatum mortale ibid.n.15.

Clerici ludentes non excuſantur à conſuetudine niſi luderent in ludis permiſſis, & cauſa recreationis ibid. n.18.

Clericus in ludo perſeuerans qua pena punietur ibid. num. 15. & qua epiſcopus ibid.

Creditor inuitus non tenetur nouare ſuum debitorem gr.174.n.2 f.269.

Creditore inuito ius paſſiuum in alium trãſferri prohibetur ibid.n.4.

Creditor debitorem ſuum non tenetur mutare,ſeu nouare nec princeps id poteſt facere de poteſtate ordinaria quod ſi agat quid faciendum ſit ibid.n 5.& 6.

Creditores quibus ad ſecuritatem debitores pignori traditur non præſcribunt quia debitores poſſident non ipſi num. 24. fol. 30.

Creditor ſi pecuniam debitam propria authoritate capiat cadit à credito gr.17.n.3. f.64.

Creditore inuito aliud pro alio ſolui non poteſt.& ſoluens non liberatur gr.23. nu. 7 f 72.etiamſi melior conditio ei offeratur ibid.n 8.

Creditor malè agit, & verſatur in dolo ſi poteſt ſatisfieri ſuper re viliori, & facit vendere rem pretioſiorem gr 117.num.7. f.195.

Creditor licet habeat omnia bona obligata non tamen poteſt de illis diſponere ad ſui libitum,& arbitrium ibid.n 8.

Creditor accipiens pro credito ſuo bona melioris conditionis dicitur verſari in dolo gr.188.n.2.f.284.

Creditor non poteſt eligere meliora bona pluris valentia quoties alia proportionabilia offeruntur ibid.n.3.

Creditoris ad libitum bona meliora non poſſunt accipi vigore authentica hoc niſi C.de ſolut.ibid.n.5.

Crimina Indulgentia ſubleuari non debent ſi daretur occaſio maiora commictendi gr.77.nu.34.f.149.

Cubilia, & lectus accomodare videt Hoſpites,& Foraſterios ver. Habrei, & ver. nniuerſitas non poteſt cogi accomodare.

Culpa propria,quod euenit,ſibi & non alijs debet imputari gr.191.n.12. f. 291.

Culpa imputari nequit illi qui non agit

quod ſacere non tenetur grau.16. num.2. f.63.
Culpa leuiſſima non afficit conductores ibidem n.5.
Culpa leuiſſima dicitur, quæ in omittendo conſiſtit ibid.n.6.
Culpa non eſt non feciſſe, quod ſi fuiſſet factum parum aut nihil profuiſſet ibidem num.8.
Culpa caret faciens ex neceſſitate num. 5. fo.24.
Cuſtodes ſi Barones velint apponere pro cuſtodiendis territorijs uniuerſalibus abſq; conſenſu Vaſſallorum eſt grauamen gr. 184 f.279.
Cuſtos bouium, & rerum communium debet coadiutor à dominis bonorum deputari ibid.n.2.3.& 5.
Curia debet regi in determinata hora qua litigantibus ſit nota alias Vaſſalli grauantur gr. 37.num.primo 2.] 3. & 4. fol. 88.
Curia regenda eſt in loco determinato ſolito, & conſueto pro ciuium commoditate grau.38.num.primo fol.89. & grau.83. num.7.fol.656.alias Vaſſallos Baro grauat num.2.& 3. niſi mutatio fiat ex iuſto impedimento ibid.num.9.fo.90.& locus mutari nequid in præiuditium vniuerſitatis, & particularium quibus quæſitum eſt ſuper temporis curſum ibidem num.4.
Curia Baronalis ſolet conſtitui prope Carceres, & prope portam terræ, & quare ibid. nu.15.f.91.
Curia vbi regebatur locus quomodo dictus antiquitus ibid.n.14.f.90.
Curia ſtilus vide verbo ſtilus Curie.
Curia ſecundarum cauſarum debet ſe regulare iuxta ſtylum curiæ primarum cauſarum gr.96.n.primo f.170.
Curia primarum, & ſecundarum cauſarum conſtituunt vnicum tribunal ibid. nu. 2. ideò ſi Iudex ſecundarum cauſarum augeat dirictus quos ſolent ſolui in primarum cauſarum curia grauat Vaſſallos ibid.nu.3.

D

Damnum vti diuiditur inter ſocios ità diuidendum lucrū gr.14 n.7.f.60.
Damnum dediſſe videtur cauſam damni dans gr.172.n.4.f.266.
Damni appellatione in ſententia, quæ veniant gr.115.nu.17.f.191.
Abſolutus à damnis perdendo quis cenſeatur, & quando condemnatus abſolutus, vel condemnatus ad expenſas gr.115.nu. 13.& 14.& 15.f.191.
Damnum ſi vicinijs infertur quando comburuntur ſtipulæ ex vi ventorum quando excuſetur ignem immictens gr.34. nu.10. 11 & 12.f.85.
Damno dato ſi nulla interueniat violentia baro criminaliter agat grauat gr.63. nu. primo fol.129.
Damno facto cum violentia criminaliter eſt procedendum ibid.n.7.
Damnum ſi ſit cum amotione, & rei contrectatione dicitur furtum, & non damnum ibid.n.4.
Damnum ſi ſit culpoſum, & non doloſũ datur actio ex lege aquilia ibidem nu. 5.
Datio in ſolutum facta à Iudice cenſetur voluntaria partis gr.27.n.6.f.77.
Debitor ſuſpectus arreſtari an poſſit tempore feriato, vel feriarum præſertim ſi ſint ferię natiuitatis, vel reſurrectionis domini gr.187.n.20.& 21.f.284.
Debitores poſſidentes ſtabilia carcerari non poſſint etiam quod ſint fugitiui gr. 105. nu.5.f.183.
Debitor inuitus aliud pro alio ſoluere non cogitur gr.23.n.9.f.72.
Debitor quantitatis quando poſſit offerre bona ſtabilia gr.23.n.12.f.72.
Debitum ſuum mutare, ſeù nouare vide ver.creditor debitorem.
Debitum non debet agnoſci ante tempus gr. 4.nu.5 f.45.
Decimas laicus poſſidere nõ poteſt n.27.f.11.
Decima frugum tempore eſeunea vulgo alla ſcogna debetur, vbi adducitur canon id probans nu.1.& 2.f.42.
Decimas communes ſi habeant Epiſcopos, & capitulũ Epiſcopus ſolus deſtinet collectorem, & quare gr.184. num.6. & 7. fol. 279.
Decimas cum menſuris non ſic latis à regia ſicla ſi eſigat Baro grauat gr.33. num. 1. f.84.
Decimam Baro non cogitur recipere de fructibus peioris conditionis grauam.14. nu. 15.f.61.
Decimarum à ſolutione an excuſet paupertas an vero tunc ſit remictenda in partem gr.13.n.1.4.& 5 f.58.
Decima papalis an debeatur à paupere ibid. num.2.
Decima tutori non debetur à paupere ibid. num.3.

Deci.

Decimas à Vaſſallis pauperibus ſi Baro exigat grauat ibid.n.6. quid ſi Baro eſt pauper ibid.n.7.
Decime nec de optimo, nec de peiori ſoluende ſunt gr.14.nu.primo f.60. & quæ regulæ ſit ſeruari de in ſolutione decime animalium ibid nu.2.
Decimas de melioribus Baro ſi exigat grauat relictis peioribus ibid.n.3.
Decime olei reſpectu ius tapitorum quomodo ſit exigendum ibid n.4.
Decimarum quantitatem non alterat mutatio qualitatis loci grau.7.num.10.fol.48.
Decimas quo ad certos fructus exigens eſt in poſſeſſione quo ad omnes fructus ibid. nu.11.
Decimandi ius prouenit ex iure vniuerſali ibidem n.12.
Decima de vno eodemque Acruo ſolui non debet præſertim à Baronibus gr.8.nu.1. & 2 fo 50.& quid exiſtente præſcriptione ibid.nu.10.f.51.
Decima vnica ex præcepto diuino ſolui debet ibidem n.3.f.50.
Decimam ſoluendi præceptum ex parte ſoluentis eſt affirmatiuum ibid.n 4.
Decima duplicis ſolutio non eſt facienda ibidem num.5.
Decima facta ſoluto intelligitur locato prædio decimatorio ibid.n.6 f.51.
Decima prædialis debet ſolui Eccleſiæ, vel prædiali, vel Sacramentali pro vt viget conſuetudo ibid.n.8.& 9.
Redecima poteſt acquiri præſcriptione quatragenaria cum titulo, vel immemorabili ibid.nu.11.
Decime cauſa ſi prætendatur vigeſima de aliquibus fructibus, & pro alijs trigeſimam deberi interim non ſoluenda eſt vigeſima ibid.nu.17 f.52.
Decima ſi ſit ſolita ſolui in pecunia, & non in ſua ſpecie, Vaßalli illam in pecunia ſoluere tenentur,& ſi contrarium practicent barones grauant Vaſſallos gr 9. nu. primo f.53.
Decima olerum,quod ſoluatur in pecunia valet conſuetudo ibid.n.2.
Decimam de lana tonſa Ne domini ſoluant in ſua ſpecie, ſed in pecunia ſeruanda eſt conſuetudo ibid.n.3.
Decima non debet ſolui in pecunia, vbi conſuetudo hoc non approbauit ibidem nu. 4.& 5.
Decimandi poteſtas conceſſa Baronibus verſatur in territorijs feudalibus gr.10. n.1. f.54.
Decimam de ſatis in territorijs priuatorum baro exigere non poteſt ibidem num. 2. 3. & 4.quod ſi id habeat ex præſcriptione ibid.nu.5. quid ſi barones reperiantur in poſſeſſione n 6.
Decima ſoluitur de folijs grauam. 11.num. primo fol.54. qualiter tamen ſit ſoluenda ſi ex artis colitorijs caules, & indiuie,& ſimilia olera creſcant veſcendi gratia, & illa in parua quantitate colligantur ibid.n.2.
Decimæ ante omnia ſolui debent, ac prius, quam ſoluantur tributa, & operariorum opera grau.12.fol.55 num.2.& antequam ſoluantur tributa cenſus ibid. n. 10 f.56.
Decimis in prædialibus barones habent iuris aſſiſtentiam ibid.n.3.
Decimas percipiunt Barones nullis deductis expenſis erogati in colligendis fructibus ibidem n.4. item non deducto ſemine ibidem n.5.
Decimæ prædiales debentur antequam debeatur penſio colono partiario ibid. nu.6. f.56.
Decimas ſoluit colonus antequam Domino feudi ſoluatur penſio ibid n.7.
Decimæ exacervo ſolui debent nihilo prius deducto ibid.n.8.
Decima venationum, & piſcationum habetur promixtis,& debetur nullis deductis expenſis ibid.n.9.
Decimæ perſonales prouenientes ex artificio, & negotiatione ſoluende non ſunt niſi deductis expenſis ibidem num. 11. & quare deducantur expenſæ ex decimis perſonalibus, & non realibus ibidem nu.13.
Decimas perſonales ſi exigat baro non deductis expenſis grauat Vaſſallos etiam ſi decima ſoluatur Epiſcopo, ſed vt Baroni ibidem num. 14. & 15. vbi deciſum.
Decimę quando debeantur in fructibus pro vt colliguntur, & quando non ibidem nu.18.f.57.
Decimas Vaſſalli conſignare Baronibus debent tempore Eſcuntæ grau. primo num. 3.& 4 fo.42. & quid ſi aliud ſit de conſuetudine nu.5.ibid.
Decima ne ſoluatur conſuetudo ſtatim valet ibid.n.6 f.43.
Decimarum circa exactionem conſuetudo ſeruanda eſt quę pro loco tempore, & rei qualitate recepta fuerit num. 7. ibidem.

Decima an ſoluenda ſit antequam petatur nu.8.ibid.

Decimas non ſoluentes Eccleſijs *quia non fuerunt requiſiti an ſint in ſtatu damnationis nu.9.ibid.*

Decima de vino debetur, ſed tempore vindemiæ, & ſic in muſto grau.2 nu.primo fol. 43.& non quando eſt purum n.4.f.44.

Decima debetur de oleo quando tamen conficitur,& non quando eſt reſinatum nu.2. & 5.At quid exiſtente in contrarium cōſuetudine n.6.& 7.ibid.

Decima debetur fructibus collectis num. 8. ibid.

Decima debetur de fabis, & alijs leguminibus gr.3 nu.primo f.44.

Decime fabarum nouellarum vulgò faue in gongole, & cicerum viridorum vulgo piſelli quo in tempore ſit ſoluenda ibidem num.2.

Decima ordei, & auena quæ ſecantur viresentia pro paſtu animalium quo in tempore ſoluenda ſit ibid nu.3.

Decima vno eodemque tempore de fructibus qui paulatim colliguntur ſolui non debet, & ſi contrarium attentent barones grauant grau 4.num. primo, & 2. fol. 45.

Decima de fructibus adhuc non perceptis non debetur ibidem nu.3.

Decima onus,vt quis ſentiat antequam fructus percipiat iura abhorrent ibidem num.4.

Decima perſonalis,quænam dicatur gra 5. nu.1 fo.46 quomodo debeat ſolui ibid.n. 2.3.4.& 5.

Decima perſonalis ſi intra annum ſoluatur minimè poſt recuſari ibid.n.6.

Decima de animalibus non debetur ſtatim, ac naſcuntur,ſed poſtquam nutrita ſunt, nec lacte indigent materno etiamſi in contrarium ſit conſuetudo grau. 6.num. primo, & 4. & de ratione num. 5. fol. 47.

Decima de fructibus animalium debetur quando fetus deueniunt ad ſtatum vtenſibilem ibid.n.2.

Decima de caſeo quando debeatur ibidem num.2.

Decima Animalium ſi ſit conſuetudo poſtquam nata ſunt dentur quomodo ſit abolenda ibid nu.8.f.48.

Animalia poſt annum debentur pro decima ibid.n.3.f.47.

Decimas percipiendi laicis conceſſo priuilegio non comprehenduntur noualia etiam ſi decime ſint date in feudum grau. 7. n. primo fo 48. etiam quod verba eſſent habentia tractum in futurum, & dicerent ſuper toto territorio ibid n.3.

Decimas ſi de noualibus barones velint exigere grauant Vaſſallos ibid n.4.

Decimarum ratione non mutatur natura ſilua pratorum, & nemorum ſi illa deducantur ad culturam ibidem num. 8.

Decima quæ prius de agro ſoluebatur debetur ex domo ſi conſtruatur in agro ibid. num.9.

Deciſiones ſupremorum tribunalium quomodo proſint,& quando ſecundum eas ſit iudicandum,& exemplis gr. 131. num.9. f.220.

Deciſ. Card.Putei *100. lib. primo refertur gr.12.n.17.f.57.*

Decretum quod intimetur parti, & pro replicationibus nihil ſoluitur gr. 93. num. primo,& 2.vbi quod alias Vaſſ. grauantur f.168.

Decretis pro interloqutorijs nihil ſoluitur niſi habeant vim ſententiæ diffinitiue, & reſpiciant cauſæ cognitione gr.95.nu.primo f.169.

Decretum vnicum quamuis plures contineat inquiſitos vnicum tamen debetur ſalarium gr.97.nu.primo f. 171. declara nu.4 ibid.

Defenſiones dantur intus Carceres*, vel per palatium attenta criminum, & perſonarum qualitate gr.112.num. primo fo. 187.*

Defenſiones in leuibus delictis dantur extra carceres ibid.nu 2.

Defenſiones reo, & conuicto denegande non ſunt, & Vaſalli grauantur ſi denegantur,& contra eos procedatur ad condemnationem gra.285.num primo. & 2. fol. 280.

Defenſiones reo competunt de iure naturæ, & diuino ibidem num. 3. ſed vide num. 7. ibidem, & princeps eas tollere non poteſt etiam de poteſtate abſoluta ibidem nu.5 f.281.

Defenſio non poteſt tolli reis etiam quod conſuetudine caueatur ibid.n.6.

Delegari cauſa poteſt per baronem ordinario Capitaneo *ſuſpetto gr. 122.nu.primo f.199.an autem baro poſſit cauſam commiſſam ad ſe abdicare, & alteri committere,quod non alius grauat Vaſalli ibid. nu.2.nec præſes S. C. commiſſionem ſemel factam poteſt reuocare ibid.n.3.*

De.

Delegatus principis lata diffinitiua ſententia non pronunciat gr. 115. num. 8. fol. 191.

Delictum antiquum qualiter dicatur, & quando commiſſum gr. 42. num. 26. fol. 99.

Delictuum vetuſtas operatur, vt in eis procedatur prout in delictis de recenti ibid. nu 27. f. 102.

Delicta ne patrentur, & patrata puniri poteſtati in curabit obuiari quantum poteſt gr. 77. nu 7. & diſſimulando, vel tacendo ſi permictat delicta non excuſatur, ſe dicto conſentire delicto ibid. num. 7 f. 146.

Delictum cui non reſiſtitur approbatur ibid. nu. 8.

Delinquentes in puniendo Iudex ſi ſit negligens dicitur fautor eorū, & particeps criminis ibid nu. 9.

Delictum committit ſtatim, quod quis ingreditur locum probibitum ibid. num. 11.

Delictis de puniendis ſtatuta diſponentia ſunt fauorabilia ibidem num. 19. fol. 147.

Delicto de vno pluribus inquiſitis ſit vnicus proceſſus gr. 97. num. 8. f. 171.

Delicta occulta, & difficilis probationis quæ ſint gr. 200. nu. 3. f. 302.

Delictum in genere conſtare debet ibid. nu. 26 f. 305.

Delictis in occultis, & atrocibus coniectura, & præſumptiones ſufficiunt, & promptior in his Iudex debet eſſe ad torturam ibid. num. 79. fo. 309. in his delictis licet Iudici iura tranſgredi, & reum torquere etiam ex proceſſu informatiuo ibid. nu. 82.

Delinquendi, & peccandi occaſio debet tolli ibid nu. 101 f. 311.

Delicta pretio remicti non debent, & quare 155. n. 15 & gr. 16. f. 246.

Depoſitarius præſcriptionem allegare non poteſt contra rem depoſitam num. 18. fol. 29.

Depoſitum recipere debens quid ſoluere teneatur gr. 193. n. primo f. 294.

Depoſitario non licet aliquid accipere pro reſtituendo depoſito ibid. n. 2.

Deſertores vexilli vide verbo vexilli deſertores.

Deus poſt dimiſſa peccata ad vltionem redire non patitur, & bis in idipſum. Non iudicat gr. 42. n 3. & 4.

Dictio, liberè non excludit exceptionem prouenientem ex natura actus, & ex ſubiecta materia 147. n. 6. f. 238.

Dictio quanti in penis infligendis penam importat arbitrariam gr. 155. num. 33. f. 247.

Dictio (rarò) quid importet gr. 164 nu. 8. f. 260.

Dimidium facti qui benè cępit habet nu. 2. fo. 2.

Dirictus ſoluendi pro literis exequtorialibus taxantur, etſi vltra taxam exigantur vaſſalli grauantur gr. 94. nu. primo, & 2. f. 169.

Dirictus vide verſ. pandectę.

Diſtributiones quotidianę vide Canonico abſenti.

Diuerſa ratio vbi eſt diuerſa debet eſſe iuris diſpoſitio gr. 130 n. 54. fol 216.

Diuerſis vitiato vno non vitiatur aliud ibid. nu. 55. & ſublato vno non tollitur aliud ibid n. 56. diuerſa ſit interpretatio ex diuerſis ibid. n. 57.

Doctor bonus debet eſſe factiſta gr. 131. n. 6. f. 219.

Doctis pauca ſunt dicenda n 9. f. 8.

Dolus vbi non eſt grauamen non ſubintrat nu. 2. f 24.

Dolum ceſſare faciunt neceſſitas, & cauſa legitima nu. 3. ibid.

Dolo deceptus non dicitur conſentire nu. 13. f. 16.

Dolus præſumitur propter non probata grauamina, & propter mendatium n. 2. fol 38.

Dolus vbi eſt adeſt delictum, & è contra n. 3. ibid.

Dolus adeſſe dicitur contra illos qui principis mandata contempſerunt, & non paruerunt gr 77. n 35. f. 149.

Dolo facere nullus videtur, qui iure ſuo vtitur gr. 181. n. 22. f. 277.

Doloſus præſumitur, qui non facit quæ tenetur facere grau. 100. num. 6. fol. 174.

Dominium concernentia non diſſentiuntur in poſſeſſorio ſummariiſſimo, ſed reſeruantur ad petitorium gr. 189. num. 20. f. 286.

Dominus, qui ſemel probatur præſumitur retinuiſſe dominium etiam poſt mille annos n. 46. f. 14.

Domini Caſtrorum ſunt ſubiectis infeſti n. 1. f. 15.

Dominus a quo ruſtici habent fundos ſuos in dubio ſi paſcua ſufficiant, vel ne præfertur gr. 175. n. 9. f. 271.

Dominicalia iura vide ver. Iura Dominicalia & ver. fratres, & ver. filij baronum.

Dominio atrocior fit iniuria ſi per ſubditos verba fuerint narrata Supremo Principi. n.10.f.38.

Dominorum cura debet eſſe ad excludendam iacturam ſubditorum gr 41.n. 2.f 95.

Dominus pro vſu proprio obſuperuenientẽ neceſſitatem poteſt inquilinum expellere, etiam pro vſu filij vxorem ducentis. gr. 31 n 6.& 7.f.81.

Dona quæ non ſunt vniformia, & certam formam annuæ erogationis non habent non dicuntur eſſe in fructu n.15 f.18.

Donatiua facta Baroni nouo à Vaſſallis non reſtituuntur ſi venditio feudi declaretur nulla, & nouus emptor tenetur relaxare feudum cum fructibus.n.16.f.18.

Dotem mulier recuperans in bonis ſtabilibus non debet eligere de melioribus.gr. 14.n. 13 f 61.

Dotem recipiens in quantitate non poteſt illam reſtituere in ſpecie.gr.23.n. 12 f.72.

Durum eſt contra ſtimulum calcitrare. gr. 190.n.5.f.288.

Dux Sabaudiæ, & Florentiæ non recognoſcunt Superiorem.gr.186.n.5.f. 282.

E

ECcleſia, & Eccleſiaſticæ perſonæ ſunt ſub iuriſdictione diœceſani niſi probentur exemptæ.n.8.f.10.

Eccleſia ab ingreſſu interdictus, vide ver. Clericus interdictus.

Eccleſiam confugiens vide ver. confugiens ad Eccleſiam.

Effectus intelligitur in cauſa gr. 130.n.17. f.214.

Effodere lapides vide ver. lapides effodere.

Eligendi poteſtatem habent non debet eligere meliora, ſed mediocrior debet accipere arbitrio boni viri gr.14.n.12.f.61.

Electio fori eſt facienda coram competentis habente poteſtatem in conuentos. gr.187. n.15 f.283.

Electio non ſufficit abſque confirmatione ad quaſi poſſeſſionem cum ad eam requiratur confirmatio actus.gr.145.n.11.f.236.

Emphiteuta tenetur pro rata ad tributa, & onera realia gr.14 n 9.f 61.

Emphiteuticam rem vendens in conſulto domino directo priuatur iure ſuo quamuis tradiderit poſſeſſionem per clauſulam cõſtituti gr.54 n.4 & 5 f. 115 & quamuis contractus eſſet in euidentem vtilitatem domini ibidem num. 6.

Emphiteuta non ſoluens cenſum cadit à Iure ſuo, & aperitur via caducitati etiam ſi deficiat in vno nummo per biennium. gr.54.nu 7 f 115.etiam ſi vnus nummus ſoluatur per centum ibid.n.8.

Emphiteuta propter deteriorationem rei emphiteuticæ poteſt expelli.ibid.n. 10.

Emphiteutica re diminuta penſio non minuitur gr.126.n.3.f.204.

Emphiteuta quare ſoluat canonem. ibidem num 4.

Epiſcopo licet reſidere ob aeris intemperiem. gr.46.n.5 f 106.

Epiſcopo conceſſa licentia teſtandi, vide ver. teſtandi licentia.

Epiſcopus, & Capitulum ſi habeant decimas homines Epiſcopus ſolum deſtinat collectorem gr.184.num.6. & quare num.7. fol.279.

Epiſcopus in ludo perſeuerans, qua pena puniatur.gr.62.n.17.f.127.

Epiſcopus præſumitur habuiſſe notitiã collationis beneficij diù obtempti ab inferiore collati in ſui præiudicium. ibid. num.26.

Epiſcopus ex officio tenetur inquirere beneficiorum collationes.ibid.n.27.

Epiſcopus, ac Eccleſia carens Rectore poteſt ſe ingerere in beneficijs ſpectantibus ad Sanctam Sedem Apoſtolicam, & ponere Rectores quouſq fuerit prouiſum à Sanctiſſimo gr.85.n.6.f.158.

Epiſcopo non poteſt impediri electio Rectoris collitigantibus præſentatis, & inter eos lite durante etiam interpoſita appellatione ab electione Oeconomi quãuis parochialis inſtitutio ſpectet ad inferiorem ibid.nu.7. & 8 f 159.

Epiſcopus prouidet de Vicario donec prouideatur de Rectore, & Sede vacante Vicarius.ibid.n.10.

Epiſcopi ab officialibus appellandi ad Epiſcopum conſuetudo non valet.gr. 89.n.14. f.166.

Epiſcopi officialis Iudex, an ſit, an vti aſſeſſor Epiſcopi loco ibid.n. 15.& 16.

Epiſcopus non præſumitur ignorare beneficiorum vacationem gr.100.n.21.f. 175.

Epiſcopus præſumitur ſcire deuolutionem Iuris patronatus. ibid.n.24.

Epiſcopus ſemel in anno Eccleſiam viſitare tenetur ibid n.25.

Aequalitas quid ſit gr.14.n.16.f.61.

Aequalitas trãquillitatis eo pacis cultorum ibid.n.17.

Aequa-

Aequalitas in omnibus eſt ſeruanda, & inter omnes.ibid.

Aequalitatem fuiſſe ſeruatam inter filios, patres,fratres,& ſorores in dubio præſumitur ibid.n.20.

Aequalitas inter contrahentes eſt ſeruanda. ibid n.21.

Aequalitas inter ſocios ſeruanda eſt, & in dubio præſumendum fuiſſe ſeruatum ibidem n.23.

Aequalitas ſi ſeruetur murmuris occaſio excluditur ibid.n 25.

Error veritati obeſſe non debet.gr. 200.nu. 71 f.309.

Euictio veniens ex natura rei non comprehenditur ſub quauis verborum forma gr.147.n.5 f 238.

Excommunicatio non eſt pena ordinaria criminis ad publicam vindictam, ſed potius ad emendationem medicina.gr.4. nu. 12 f 97.

Excommunicationis ſub pena cum aliquod præcipitur & ſi illud præceptum non fiat pro mortali illud tum veniale ob contemptum efficitur mortale.gr.77.n.40.f.149.

Excommunicationis penam impoſitam contra non venientes ad Synodum incurrit, qui veniens ſtatim abijt.gr.78.n.8 f 152.

Exempti vide ver.gabella.

Exẽptio à gabellis pro rebus cõmeſtibilibus conceſſa Baroni eſt perſonalis gr.179.nu. 1.f.274.

Exemptio à gabellis non debetur exemptis niſi bona conſumantur in loco, in quo emuntur.ibid n.2.

Exemptionem, ſeu franchitiam ſi Vaſſalli ſoluere cogantur Baronibus *pro rebus cõmeſtibilibus quas donandi cauſa extra territorium emunt grauantur.ibid.n.4.*

Exemptio *à ſolutione gabellarum conceſſa Baroni ſuper commeſtibilibus debetur ſi onus in re illa appoſitum ſupportat. gr. 176.nu.1.f.271. Quaſi Baro exigat franchitiam pro rebus commeſtibilibus, quas emunt vltra taxam gabellæ vaſſ.grauantur.ibid n 2 & 3.*

Exemptionis *& franchitiæ præſtatio Baroni debita pro rebus cõmeſtibilibus quas emit in quibus viget gabella eſt facienda dietim,nec vaſſalli cogi poſſunt ad dandam quantitatem in ſanum pro tali cauſa. gr. 177.nu 1.& 2.f.272 alias grauant vaſſallos ibid. n.4 ſed ex concordia partium poterit exigere ibid.n.3.*

Exemptus *à ſolutione gabellarum exẽptione vtitur dietim quando emit,& non in cumulo.ibid.n.3.*

Exempti poſſunt exigi in gabellis cum animo reſtituendi in fine anni ſi ſit conſuetudo ibid n 9

Exemplis quomodo iudicandum gr. 132.n. 1 f 218.

Exemplis quando indiſtinctè iudicatur cõtra vaſſ grauantur.ibid.n.2.

Exemplis iudicandum non eſt, ſed legibus. ibid n 3.& quare n.4 ibid.

Exempla rerum iudicatarum ad interpretationem iuris dubij multum proſunt. ibid.n.7.f.219.

Exempla qualia debent eſſe,vt ſecundum illa iudicetur ibid.n.10.f.219.

Exemplum Supremorum *magiſtratuũ qualiter facit,vt ſecundum illa ſit iudicandũ ibid.n 11.*

Exemplum exempli non probat gr. 191.nu. 6.f.290.

Exequi literas exequtoriales ſi cogãtur vaſſalli facere à ſeruientibus,& ſatellitibus officialium nõ per baiulos electos ab Vniuerſitate vaſſalli grauantur.gr.165.n.2. & 3.f.260 & ſeq.

Exfractatio de domo poſt delictum facit inditium gr.200.n.48 f.306.

Exigendi quaſi poſſeſſio, quando ex depoſito arguatur gr.192.num.4.5. & 6.f.293.& ſeq.

Exigendi quaſi poſſeſſio vide ſolutionibus.

Exilij fractura penam ad euitandam cautela non dato termino ad diſcedẽdum à loco vetito gr.72.n.22.f.139.

Exulatus fines exilij rumpens ſi capiatur exily tempus reduplicatur niſi ex probabili cauſa fuerit fractum exilium,& qua pena tunc puniatur gr.73.nu. 1. 2 & 3. f.139.an excuſet furor amoris ibid. n.4. & gr.74.n.1.& 2 f.141.

Exulatus fines exilij ſi rumpat Baro non poteſt exigere penam fideiuſſionis de ſeruando fines exilij ſed tenetur iudicare tãtum penam duplicationis,ſed vt poſſit penam fideiuſſionis exigere cautela. ibid.n. 5.f.140 & n. 22.f.141.

Exilium rumpenti vna pena debetur legalis ſcilicet non conuentionalis, & ita deciſum grau. 73.n.6.

Exulatus accedens ad locum prohibitũ pro confitendo peccata, vel ſumendo Eucariſtiam, in die Paſchatis excuſatur ſi in Eccleſia vicina non potuerit.gr.74.num. 3.f. 141.

Exilij fines non ſeruans cauſa implendi votum excuſatur.ibid.n.4.

Exu-

Exulatus à propria patria qualiter cenſeatur exulatus à territorio, & diſtrictu remiſſiuè. gr. 75 n. 3. f. 142.

Exilij fractionis pena non exigitur niſi capto exiliato, nec ſufficit fuiſſe viſum alias vaſſallis grauantur. gr. 77. n. 1. 3. 10. 17. 27. & 45. f. 145. & ſeq. & capi quis dicatur in crimine. ibid. n. 12.

Expectari non debet, vt quod indebitè poſitū eſt cum effectu noceat, ſed ſtatim corrreetur ſiue noceat, quod poſitum eſt, ſiue non. gr. 68. n. 3 f 133.

Expenſę factæ ex voluptate, quando deducantur ex decima. gr. 12. n. 12. f. 56.

Expenſarum coaceruatio non inducit diuerſam in iure determinationem, quando oriuntur ex diuerſa ſpecie, tempore, & obligatione. gr 191. n. 14 f. 291.

Examinis nullitatis proteſtatio, vide ver. proteſtatio nullitatis.

Expenſę vide decima.

Expenſarum condemnatio aliud eſt aliud taxatio. gr. 106. n. 4. f. 184.

Expenſę taxantur appellatione pendente. ibid. n. 5.

Expenſę poſt ſententiam, quando peti poſſint gr. 115. n. 19. f. 191.

Abſolutus ab expenſis non cenſetur abſolutus à damnis niſi damna veniant officio Iudicis ibid. n. 14. & 15.

Condemnatus ad expenſas cenſetur condemnatus ad damna. ibid. n. 16.

Ezechiel 22. refertur n. 2. f. 15.

F

FAbricari in ſuo vide ver. ædificare.

Facere qui valuit, & non fecit dicitur eſſe in culpa gr. 100 n. 5. f. 174.

Facere, quæ tenetur, qui non facit præſumitur doloſus ibid. num. 6. & non recipit, quod importet. ibid. n. 7.

Factum non dicitur, quod ſuum non ſortitur effectum. gr. 145. n. 10 f. 236.

Factum retractari vide ver. retractari.

Factum non videtur, quando aliquid ſupereſt agendum maximè ſi id, quod ſupereſt eſt eſſentiale n. 10. f. 3.

Facultate quæ fiunt, vide ver. manutentio, & ver. poſſeſſio in actibus facultatiuis.

Facultatiua materia, quando non dicatur. gr. 194 n. 8 f. 295.

Facultatis præſumptio quando excludatur. ibid. n 9.

Fama eſt deterior teſtis, quem haberi poſſit. gr. 200. n. 14 f. 304.

Fama eſt res mendax fallax, & pernicioſa. ibid. n. 15.

Fama quomodo debeat probari ibid. remiſſiuè n. 16. 59. & 61. f. 304 & 307.

Fama adminiculata indiciat. ibid. num. 59. f. 307.

Fama, & bonæ vitæ probatio coaceruat inditia ibid. n. 60.

Fama, & vita mala inquiſiti inditiat. ibid. num. 61.

Famam alienam inſectatus libello pęna iniuriarum tenetur n. 6. f. 38.

Familiaritatis, & beneuolentiæ cauſa geſta baronibus ſuis non tribuunt, nec acquirunt. n. 6. f. 17. & n. 11 f. 18.

Feciſſe non dicitur, qui ad finem non perduxit. n 9. f. 3.

Fęmina grauida eſt examinanda domi. gr. 199. n. 3. f. 299.

Femina non præſumat accedere ad altare, & presbytero miniſtrare n. 25. f. 26.

Feneſtras in proprio pariete cuilibet facere licet. gr. 59. n. 5. f. 122.

Feneſtras habens in pariete communi, abſq. cantonibus, vel cancella ferrea ex conſuetudine Neapolitana claudere illas debet ibid. n. 6.

Ferrum colligere ſi ſint ſoliti vaſſalli in montaneis baronum poſſunt illud colligere. gr. 190. n. 1. f. 288.

Ferrum exigere ſoliti habent poſſeſſionem, et ideo in illa manuteneri debent. ibidem. n. 2. & 3.

Feriarum tempore nemo adſtringi poteſt in ius venire, aut aſſiſtere, neque nullitates diſcuti poſſunt parte renitente. gr. 187. n. 1 & 6 f. 283.

Ferijs ſi fuerit renunciatum à partibus teſtes non poſſunt cogi ad teſtificandum. ibidem. n. 3. lim. vt num. 4. & vide num. 7. & 8.

Ferijs non obſtantibus tractantur cauſæ piæ, & miſerabilium perſonarum ibid. n. 5.

Ferijs in derogandis ſi baro ſe intromictat vna ex partibus renitente grauat vaſſallis. ibid. num. 9. & 14. & acta facta ſunt nulla ibid. n. 14.

Ferijs derogare eſt contra ius commune, & in Regno ſolum Regentes Regiam Cãcellariam ijs derogant. ibid n. 10. & 13.

Feriarum materiam, qui tractent ibid. nu. 19. f. 284.

Feriato in tempore vide ver. ſententia lata in die feriata, & ver. debitor ſuſpectus arreſtari.

Ferramenta ſui exercitij, & artis, vide arma ruralia.

Fe-

I N D E X.

Feſtiuitatibus faciendis pro natiuitate filiorum baronis, vel nuptijs, aut pro Nuptijs Cancellaria ſolet diſpenſare accedente cōſenſu vaſſallorum gr.194.n.2 f 295.
Feudo conceſſo à Barone cum aſſenſu regio ob delictum, vel culpam ſi redeat reddit ad Baronem non ad Regem. gr. 58. num. 4.f 120.
Feſtiuitates in natiuitatibus filiorum Baronum, vel nuptijs ob publicam letitiam facere vaſſalli non adſtringuntur gr. 194 n.1.f.295.
Feudali prædio incrementum adiectum ſpectat ad vaſſallum gr.126.n.6.f 204.
Feudo ad emphiteuſim valet argumentum. gr.126.n.7.f 204.
Feudo aucto an augeatur ſeruitium ibidem num.8.
Feuda natura vna generalis iuxta leges feudi alia ſpecialis ab inueſtitura ortum habens n.8.f.19.
Fideiuſſio vnica ſufficit pluribus reis debend prauenientibus, nec tot debent exigi quot ſunt prauentorum perſonæ. gr.97. n 6.f 171.
Fideiuſſionis pena vide ver. pena fideiuſſionis.
Fideiuſſores de præſentando aliquem infra certum tempus ſi elapſo tempore per aliquot menſes, & non facta incuſatione pena ſed ſecundū perquiſitione ſe præſentauit non poſſunt moleſtari facta perquiſitione, & purgata mora grau. 76. num. 9. fol. 143.
Fideiuſſor vide ver. obligatione.
Fideiuſſio facta pro delicto extinguitur morte delinquentis ante ſententiam. gr. 163.n.12.f.259.
Filius pro ſua legitima non poteſt eligere meliora, ſed medioeria gr.14.n. 14 f. 61.
Filius gaudet priuilegio electionis fori, quo gaudet pater.gr.21.n.2.f 69.
Filius Baronis, an poſſit exercere iura dominicalia, vt pater in vaſſallos ibid. num. 4.fol.69.
Filij parentibus proſunt ad multas prærogatiuas obtinendas, & à nonnullis publicis oneribus excuſandis.gr.170. num.3.f. 264.
Finis nobilior eſt his, quæ ſunt ad finem. nu. 6.fol.2.
Finis actus expectandus.n.7.f. 3.
Fiſcum Barones, an habeant in Regno.gr. 130.nu.4 f 212. & qui ſucceſſerint in locum fiſci apud eos ibid. n. 7.
Fiſcus cur dicitur ibid.n.15.
Fiſcus vide ver. Appellatio, ver. Coadiutor curiarum, ver. terminum petare.
Fiſcus nullum ius habet ante ſententiam. gr. 163 n.8.f.257.amplia, vt n 9.ibid.
Fiſco non datur reſtitutio in integrum ad pinguius probandum gr.164 n 2.f. 259.
Fiſcus tenetur aſſentire interrogatorio partis, an talis ſit inimicus, nec ne gr. 60.nu. 5.f.123.
Foraſterios venientes ad domum Baronis, vide ver. hoſpites.
Fori electio vide ver. electio fori.
Foriudicationis ſententia, vide ver. pęna mortis naturalis.
Franciſci Seuerini allegatio reportatur. gr. 200.n.4.f.303.
Franchitia vide ver. exemptionis.
Fratres mendicantes poſſunt capere etiā immobilia ſibi relicta non animo retinendi, ſed vendendi, & illorum pretio vtendi. gr 78.n.11 f.152.
Fratres Baronum, filij, & alij conſanguinei non poſſunt in vaſſallos, & ſubditos exercere iura dominicalia grau.21.num.4.& 10 f.69.
Fratres Baronis non poſſunt depaſcere oues in territorijs Vniuerſitatis ſolitis vendi, niſi ſoluant pretium herbagij. ibid num. 21.f.69.
Fructuum appellatione non veniunt præſtita ex voluntate, & gratia.n.13 f.18.
Fructus vide in ver. locatione, dona, & donatiua.
D. Fulvius Lanarius laudatur gr. 47. num. 2.f.108.
Functiones fiſcales in Regno non exiguntur à pauperibus gr.13.n.15.f.59.
Functiones fiſcales ſoluuntur pro numero foculariorum in Regno. ibid.n.14.

G

GAbellarum à ſolutione vide ver. exemptio.
Gabellas vniuerſitati ſpectantes ſi Baro à cauponibus Curia ſoluere non faciat, vt ipſi penſiones augeant grauat. gr. 48. nu. 1.& 2.f.108.
Gabella vniuerſitati eſt ſoluenda etiam pro pane, qui fit in furnis exiſtentibus intus tabernas baronales.ibid n. 3.
Gabella quando debeatur.grau.177.num.6. fol 272.
Gabella an exigi poſſit ab exemptis animo illam reſtituendi finito anno.ibid.n.7 & quid exiſtente conſuetudine. ibid.n 8.

Gabel-

Gabella ſub nomine ſolutio cenſetur facta reſpectu iuriſdictionis non autem dominij gr.189.n.7.fo.286.

Gabellæ ſolutio reſpicit iuriſdictionem non dominium.ibid.n.12.

Gloſ.in cap.tua nobis verſ.& dominus de decim.declaratur.gr.8.n.7.f.51.

Gratia de medietate ſi nō fiat de compoſitionibus prouentibus,& pęnis liquidationū inſtrumentorum, & incuſationum obligationum vaſſalli grauantur.gr.151.nu.1. Regentes Regiam Cancellariam in Regno *faciunt gratiam demedietate, & cum fide paupertatis de tota quantitas. ibid. num,2.quid ſi quantitas eſſet magno. ibidem.n.3.f.241.*

Gratia multiplicata non eſt præſumenda. gr.194.n.10.f.296.

Gratiæ principium ſunt amplianda. gr. 46. n.10.f.106.

Grauamina,quæ ſunt regulariter ſi ex cauſa neceſſaria fiant redduntur licita. num. 1.f.24.

Grauamen dicitur irreparabile, quando cōtinet factum, quod infectum haberi tum poteſt,gr.116 n.11.f. 193.

Grauamen non ſubintrat vbi dolus non eſt. n.2.f.24.

Gubernator Agerolæ *reſidet,& ex antiqua conſuetudine non deſcendit niſi volens ad alia loco pro iuſtitia miniſtranda.gr. 83. n.8.f.157.quid in gubernatore Amalphię qui præeſt quoque* Ciuitati Minorum.*ib. num.9.*

Guidati grauātur ſi capiantur ſub prætextu,quod reperiantur extra mœnia locorū probibitum.gr.75.n.1.f.142.

Guidati vetiti accedere ad Ciuitatem *non probibentur extra mœnia commorari. ib. num.2.*

H

H*Ebræi ſoliti accomodare ſubilia pro concionatoribus non poſſunt cogi in futurum.gr.97.n.4.f.172.*

Hæredes ad expenſas contumaciæ, quam defunctus commiſit non tenetur niſi defunctus ad illas condemnatus fuiſſet in vita. gr.106.num.2.& 3.f. 183. & vide ver. pęna contumaciæ.

Hæres grauatus per fideicommiſſum tenetur pro rata ad onera realia, donec poſſeſſio eſt pęnes eum.gr.14.n.10 f.61.

Hæres conficiens inuentarium præſumitur ſcire bona defuncti.gr.100.n.22.f. 175.

Homo quantum in ſe eſt laborare debet, vt mortem fugiat maximè tempore peſtis, vel eius ſuſpicionis cum ſit morbus contagioſus grau.121.num.8.& 9.vbi multa de peſte,& quæ ſeruantur eo tempore f.198.

Homo,vt ſecundum rationem operetur, & viuat virtus conſiſtit.n.31 f.5.

Honeſtę feminæ, quando examinantur in loco Curiæ actuarius debet facere aliquā perſonam bonæ conditionis aſtare, nec in ſecreto.ibid.n.4.

Honeſta matrona, & mulieres nubilis ætatis non debent venire ad iudicia.gr.199. nu.1.f.299.

Honeſtas ſemper exempta intelligitur. grau. 199.n.9.f.300.

Honeſtas eſt dignior cunctis rebus. ibidem. num.10.

Honeſtarum puellarum pudicitia ratio eſt habenda.ibid.n.5.f.299.

Hoſpitari,ſiue albergare conſanguineos, & amicos exteros in eorum domibus ſi probibeat baro grauat vaſſallos.gr. 57.num. 1.f.119.

Hoſpitatio omnibus datur etiam libera. ibidem num. 2.

Hoſpitatio laudanda eius fauore cuncta ſunt concedere.ibid.n.3.

Hoſpitalitatis laudes remiſſiuè. ibid. n.4.

Hoſpitari cauponis licet ibid.n. 5.

Hoſpitatio vide ver. albergatio.

Hoſpitatione militum deſtinata impenſis delinquentium non poteſt rata illis applicari contra vnum ex dictis carceratum, ſed contra cæteros vagantes ſolum.gr.76. nu. 3.f.143.

Hoſpites, & foraſterios venientes ad domū Baronis *vaſſalli hoſpitari non tenentur, nec pro eis lectus accomodare quaſi cogātur grauantur.gr.98.nu. 1. etiam ſi fuerint ſoliti accomodare non poſſunt cogi in futurum.ibid.n.2.f.172.*

I

I*Eſuitarum, & clericorum Regularium monaſteria vbique ſunt peroptanda. gr. 166.n.6 f.262.*

Igne ferè omnia procreantur. gr. 34.num. 5.f.85.

Igne alimenta terra præbentur. ibid.n. 4.

Ignem in reſtuebijs vaſſallos immictere ſi Baro probibeat grauat ibid.num. 6. niſi ante temporis id fiat.ibid.nu.7.quod tempus quando ſit ex Capitulis Regni.ib.n.8.

Ignem

Ignem in reſtucbijs tempore prohibito contra immictentem inquiſitio fieri poteſt. ibid num 9 quando tamen excuſetur immictens ſi damnum inferatur vicinis ex vi ventorum ibid num.10. & qua culpa veniat in actione de incendio.ibid.nu.14. fol 86.
Ignis fortuito immiſſus in maceriem lignorum meorum ſi tranſeat ad maceriem lignorum vicini,an ego tenear.ibid.n. 13.
Ignorantia in dubio præſumitur, niſi probetur ſcientia.gr.100.nu.13.f. 177.quid in facto proprio.ibid.n.14.
Ignorantia ceſſat caſu quo quis diligentiam adhibere debet.ibid n.16.
Ignorantia non præſumitur in eo, qui veriſimiliter ſcire debuit.ibid.n.17.
Ignorãtia craſſa,& ſupina eſt ne ſcire,quod quis ſcire tenetur.ibid.n.19.
Ignorans habetur pro ſciente in his quæ ſcire quis tenetur ibid.num.20.
Illatio non fit ex diuerſiſ.grau. 120. num. 150.fol.216.
Imaginationes,vide ver. Iutia.
Immunitas conceſſa prædio extenditur ad animalia neceſſaria ipſi prædio, gram. 51.num.4 fol.112.
Immunitatis duodecim filiorum priuilegiũ à Regia Camera expediri debet, quia ipſa eſt executrix huius immunitatis in Regno,& ſi eſt expeditum à Barone non prodeſt, grau. 170. num.1. & 4. fol. 269.
Immunitas eſt concedenda habenti duodecim filios.ibid.num.2.
Impedimentum iuſtum facit,vt non reſidens habeatur pro reſidente.gram.46.num. 8. fol.106.
Impenſa cum onere perſonali grauamen non auget, grauamen 191.num.13.fol. 291.
Incrementum euidens ſumit naturam agri, cui coheret grau. 126.num.2.& efficitur pars agri,cui cohæret, vt ſit emphiteuticus, & dotalis, pro vt eſt ager ibid. num.2.
Incrementum, & diminutionem dominium an recipiat,ibid.num.5.
In crementum feudali prædio adiectum ſpectat ad Vaſſallum,ibid.num.6.
Incrementum omne acquiritur vicinis poſſeſſionibus.ibid num.10. & 11.
Incrementum omne eſt reale, ibid. num. 20 fol.206.
Inditia ſunt Iudici arbitraria,gr. 200. nu. 76.fol.309.
Inditia qualia eſſe debent ibid.num.80.
Inditia per certa, & veriſimilia Iudex debet venire ad torturam ibid.num.81.
Inditia vrgentia debent præcedere, vt reus torqueatur;& quid ſi eſſemus in criminibus occultis,& enormibus grau. 200. nu. 1.& 2.fol.303.
Inditia remota quæ ſint, & quot teſtibus debeant probari,ibid.num. 12. & 28. fol. 304.
Iuſtitia ſtat in pectore Iudicis, ibid. num. 84.
Inditia quando ſunt valde vrgentia purgantur per torturam,ibid.num.94.& 96. fol.310.
Inditia indubitata quæ ſint,ibid.num.95.
Inditia indubitata pro veritate habentur,ibid. num.97.
Inditia non ſunt imaginationes grau. 200. num.25.fol 305.
Inditia imperfectè probata in genere ſuo an coniungantur ad faciendum vnum inditium perfectum, gr. 290. num. 39. fol. 306.
Indultus conceſſus bannitis pro bello Lombardiæ refertur, grau. 77. num. 4. fol. 146.
Indultus bannum expedit, vt ſit probibitorium Terræ,& Territorij partis offenſæ, ibid.num.5.
Indultum concedere ſupremi Principis eſt, gr.155.num.1.fol.116.
Indultum quando concedere poſſunt Barones,ibid.num.2.& 3.
Indultus promiſſus vt obtineatur quidnam requiratur vt fiat à reo ibid nu.4.
Indultu non gaudet ſed captus debet puniri,non exponens omnia crimina, grau. 77.num.46 fol.150.
Inæqualitas ſeditionis ſeminarium, grau. 14.num.18.fol.61.
Infames non debent includi ſub regulis generalibus gr 79.nu.12.fol.153.
Infans quidquid videt ignorat, grau. 200. num.32.fol.305.
Infantis dictum,an ſaltim faciat aliqualem præſumptionem,grau. 200. num. 70. fol.308.
Inferior non poteſt tollere legem ſuperioris, grau.187.num.12.fol.283.
Inferioris lex non ligat ſuperiores quomodo intelligatur.grau.141.nu.6 fol 231.
Infirmi ſenes,& pauperes,vide ver.ſenes.
Ingenia obrudri minime debent, num. 16. fol.3.
Ingenia fauor hominum oſtendit, num. 24. fol.4.

In-

Iniuriarum vide verſ. actio iniuriarum.

Iniuriarum actio expirat, & præſcribitur anno ſiue realis ſit, ſiue perſonalis, ſiue procedatur ad partis inſtantiam, ſiue fiſci.gr.44.n.2.4.5.& 8.f.103.

Iniuriarum actio per anni interuallum cenſetur remiſſa.ibid.n.3.

Iniuria,vel violentia ceſſante ceſſat poteſtas criminaliter procedendi.gr.63.num.3.f.129.

Iniuriarum actione tenetur allegans officialem ſuſpectum ſi mentiatur.n.7.f.38.

Iniuriarum pena eſt arbitraria, & quomodo augetur,vel minuitur.n.8.& 9 ibid.

Iniuria atrocior fit domino ſi per ſubditos fuerint narrata verba ſupremo Principi.n.10 ibid.

Iniuſtitia eſt ſoror nullitatis.gr.161.num.10.f.254.

Inuocare non dicitur faciens actum ex neceſſitate.n.6.f.24.

Inquiſitio ceſſat per accuſationem. gr.113.n.3.f.188.

Per Inquiſitionem procedi poteſt in multis caſibus.ibid.n.2.

Inquiſitio loco accuſationis ſucceſſit gr.44.n.9 f.104.

Inquiſiti plures pro ead. cauſa ſi non permittantur coniunctim facere defenſiones,ſed ſeparatim, & diſiunctim grauantur.gr.97.n 7.f.171.

Inquiſitis pluribus pro eod.delicto fit unicus proceſſus.ibid n.8.

Inquiſitus pro ſui delicto non poteſt capi mortuus.gr.135.n.1.f.222. & vt poſſit capi viuus,vel mortuus, quæ conſtare debent,& requirantur.ibid.n.2. & 4.

Inſtantia perit biennio ne dum, quo ad ordinatiua, ſed etiam,quoad probatoriam gr.42.n.16.f.99.

Inſtantia perempta non datur facultas amplius accuſandi, vel inquirendi fallit in regno.ibid.n.17.& 18.

Inſtantia in Regno ſemper cenſetur pro rogata in criminalibus.ibid.n.18.quid in terris baronalibus.ibid.n.19.

Inutile vid.uer.Nullum.

Interdictis,& relegatis datur terminus infra quem diſcedant vide verſ. terminus.

Interdictum vti poſſidetis non datur ei cui ius reſiſtit.n.10.f.10.

Interdictum retinendæ poſſeſſionis, vt obtineant,quid ſit probandum à Vaſſallis.n.36 f.13.

In Interdicto retinendæ, quis obtineat data paritate probationum.n.41.& quid quãdo ſunt dubia.n.42.f.14.

Intereſſe,quod debetur iure actionis peti poteſt ab eo, qui recepit ſortem abſque proteſtatione.gr.115.n.11.f.191.

Intereſſe,quod debetur iure actionis, etiam facta ſententia peti poteſt,& quare.grau.115.n.9.& 10.f.191.

Intereſſe partis,vide condemnatio ad pœnam ordinariam criminis,& verſ. condemnatio ad penam extraordinariam, & ver. pena ordinaria.

Interloqutio non eſt neceſſaria, ſed per proceſſu ad vlteriora debetur tranſgredi.gr.95.n.2.f.196.

Interpretatio facienda eſt contra eum, qui potuit apertius legem ſibi dicere, & non dixit.gr.73.n.20 f.140.

Interpretatio benignior eſt facienda. num.8.fol.35.

Interpretatio eſt capienda, vt contrahentes non iudicentur ad imparia. grau. 14.nu.22 f.61.

Inueſtituræ tenor eſt ad literam ſeruandus.nu.3.f.19.

Inueſtituræ pactum in controuerſijs feudalibus allegatur tamquam ſcopus in decidendis cauſis.n.4 f.19.

Inueſtitura potius eſt reſpicienda, quæ feudi natura.n.5.ibid.

Inueſtitura vires contractus ſuſtinet.num.6.ibid.

Inueſtitura poſterior eſt attendenda in concurſu inueſtiturarum.n.9.ibid.

Inueſtituræ forma vaſſallis immutari non poteſt.n.13.f.20.

Inueſtitura prima ſi reperiatur alterata ſolet peti, vt ad primam formam reformetur.n.14.ibid.

Inueſtitura antiqua dat formam,& regulã poſteriori in caſibus dubijs.n.15.ibid

Inueſtitura mutata niſi dicatur expreſſe de conſenſu partium, nullum infert praiudicium.n.16.ibid.

Prima inueſtitura appellatur radix,& fundamentum omnium aliarum.n.17. ibid.

Inueſtituræ poſteriores à primis differentes præſumuntur erroneæ, & non facta ex certa ſcientia quamquam adeſſet clauſula (Non obſtante,&c.) n.18.ibid.

Noua Inueſtitura facta per dominum virtute antiqua non tollit vigorem antiquæ. n.19.ibid.

Ioannes Iacobus Annichinus allegatur in tract.de prauent.inſtrum.gr.97.num.5.f.171.

Ioannes Baptiſta Iouinus laudatur.gr.129.n.5 f.210.

Io-

Ioſephus Nouarius authoris germanus laudatur gr.168.n.9 f.263.
Iudex abſoluere poteſt potius, quam cōdemnare, & in hoc pronior eſſe debet num. 12.f.36.
Iudex tenetur inquirere criminis veritatem, quæ coarctanda non eſt gr.60.num.prim. fol.123.
Iudex tenetur interrogare teſtes, vide ver. teſtes.
Iudex afficialis Epiſcopi, an ſit an vti aſſeſſor Epiſcopi loco gr.89.num.15.& 16.f.166.
Iudex debet eſſe promptus in puniendo trāſgreſſores, & inobedientes grau.77.nu.36 f.149.
Iudex plurium locorum in locis pro rata tēporis aſſiſtere debet, niſi aliud ſit de conſuetudine gr.83.num.2.fol.156.atque ita debet curare Baro in Terris cum Caſalibus ſi plura habeant Caſalia, & vnus Iudex conſtituatur ibid.num.primo, vt modo vno in loco modo in alio iuſtitiam regat, & ita ſeruant gubernatus Agerula, & Amalphia ibidem num.8.& 9.f.157.
Iudex ſi ſcribat de facto ei non creditur. ibidem num.7.lim. in cauſis breuioribus, & in his, quæ non habent formam iudicij.n. 18.19.& 21.f.161.& ſeq.
Iudices dentur habere actuarios ibid.n.8.
Iudicis, & actuarij officio nemo fungi poteſt ibid.num.9.lim.in paruis terris, & villis ſi ita ſit conſuetudo in illis alias ſecus. ib. num.11.
Iudex, & Notarius, quis poteſt eſſe in his, quæ ſunt voluntariæ iuriſdictionis, niſi tamen de ſuo comodo ageretur ibid.num. 13.& 15.
Iudex ſententia lata probibetur ſuper intereſſe pronunciare gr.115 n. 1.f.190.
Iudex non condemnans ad intereſſe videtur abſoluere ibid.n.12.f.191.
Iudex quando poſſit reum ad fructus non petitos condemnare ibid.n.18.
Iudex ſecundarum cauſarum vide ver. Curia ſecundarum cauſarum.
Iudex in inditijs detur confirmare animum ſuum cum veriſimilitudinibus.gr.200.n. 75.f.309.
Iudex ex cauſa poteſt minuere penas, & mitiorem ſententiam dicere gr.155.num.24. f.246.& quæ hoc caſu actendere debeat. ibid.n.25.f.247.
Iudex vide ver.officialis, & ver.pretor.
Iudex ſindicatum vide ver.ſindicatum.
Iudex penas vide ver.penas.
Iudex legis præſcripto iudicare debet, nec penam legitimam excedere ſed eiigere mitiorem gr.155 num.19 fol.246. nec noua genera penarum poteſt imponere, & recedere ab impoſitis ibid.num.23. nec pęnas poteſt minuere, aut augere temerè alias grauat ibid.n 27.f.247.
Iudex arbitrari quando poſſit ibidem n.29.
Iudex quando pronunciat benè appellatum remanet Iudex in negotio principali. gr. 116.n.13.f.193.
Iudex deputatus quando eſt ſuſpectus tota Curia deputantis eſt ſuſpecta ibid. n.14.
Iudice deputato exiſtente ſuſpecto tota Curia iudicantes eſt ſuſpecta.ibid.n. 15.
Iudex vltra petita iudicans iudicatur futurus gr.125.n.1 f.202.
Iudex iudicans ſecundum cauſam probatam & non deductam iudicat vltra petit incurrit ſtultitiæ notum, & grauat ib.n.2.
Iudex an poſſit condemnare partem ad intereſſe fructus, & expenſas quamuis non petantur ex clauſula ius, & iuſtitiam miniſtrari ibid.n.8.& 9.
Iudices debent cauere ne procurent reos capi cum periculo vitæ.gr.135.num. 3.f. 222. nam tenentur in ſindicatu ibid n.5.
Iudicis ſuſpictio vide ver. ſuſpictio iudicis.
Iudex quando non iudicat ſecundum partium voluntatem grauat partes.gr. 137. n.1.f.224.fallit in tranſactione alimentorum ibid n.5.
Iudex in pronuntiando debet ſequi partium voluntatem ibid n.2.
Iudex nihil aliud querit, quam vt partes ſint concordes ibid.n.3.
Iudex ſollemnitates iuris remictere poteſt, & debet accedente partium conſenſu.ibid. num.4.
Iudex non debet eſſe mitior lege Curia in locum ſuccedit in penis arbitr.& vocatur Princeps gr.155.num. 28.& 32.fol.247.
Iudicia ſeuera vbi non exercentur ingenia corrumpuntur.gr.155.nu.13 f.246.
Iudicia noua, quando ſuperuenire dicantur gr.42.n.25.f.99.
Iudicem qui contemnit magis delinquit, quā qui legem.gr.77.n.35.f 149.
Iudices iudicare debent ſecundum allegata, & probata non ſecundum conſcientiam alias partes grauant gr.127 nu.1. & 2. etiam in criminalibus ibid. n. 5 f.207.
Iudici qualiter conſtare debet id de quo iudicat ibid.n.4.
Iudex quomodo ſe gerat conuicto reo, quem ſcit eſſe innocentem ibid.n.6.

Iudicis arbitrio relinquitur, quod in iure diffinitum non eſt nedum in iure ſcripto, ſed etiam non ſcripto, & quo ad penam, gr.128.n.1.2.& 3.f.208.

Iudicis arbitrio quare tot ſint commiſſa ibid.n.5.

Iudex exercendo arbitrium ad libitum grauat vaſſallos ibid.n.6.

Iudicis arbitrium debet eſſe regulatum ibid. num.7.& 9.& quam normam habeat in arbitrio ibid.n.11.& 19.f.209.

Iudex vir bonus eſſe debet, & non intelligitur, qui tamquam bellua ſenſu, & cupiditate ducitur ibid.n.8.f.209.

Iudex arbitrium extendere an poſſit ad mortem naturalem ſi perſonæ, vel delicti qualitas expoſcat, ad inſtar, ac ſi à iure pena mortis ſtatuta eſſet ibid. n.12.

Iudicem in arbitrarijs non poſſe redargui in eo, quod fecit, nec teneri in ſindicatu quomodo intelligendum ibidem num. 15.& 17.

Iudicis arbitrio relinquitur in regno qualiter puniatur minor ibid n.18.

Præſumitur pro Iudice, tàm in decretis interloqutorijs, quàm in diffinitiuis ibidem num.16.

Iudex qui penas alternatiuas imponere poteſt eligere debet mitiorem ibidem num.20 fol.210.

Iudex equitatem ſeruare tenetur in penis arbitrarijs infligendis ibid.n.21.

Iudicis equitas in arbitrarijs qualis eſſe debent ibid.n.22.

Iudicis officium in criminalibus promptius eſſe debet in abſoluendo, quàm in condemnando, & tunc cenſetur dignior maiori honore gr.158.num.2.& 3.f.249.& nu. 6.& quare ibid.n.7.

Iudex ſponte ſua tenetur defendere innocentiam rei etiam parte non inſtante ibidem. num.4.

Iudex iuſtitia peccat in abſoluendo, quam in condemnando ibid.n.5.

Iudex inuitò, & doloroſè ad penam trahi debet ibid.n.8.

Iudex criminalis glorians in morte hominis homicida eſt, vbi alias eſt Dei miniſter. ibid.n.9.

Iudex minorans penam mortis non peccat. ibid.n.11.

Iudicis partes ſunt in exequendo in confeſſis gr.77.n.37.f.149.

Iudicis officium in quo conſiſtat.gr.87.num. 2.f.160.

Iudicis factum, & partis equiparantur grauam.27.num. 5.fol.77.

Iudices baiulorum iuriſdictionem quã habeãt & non dicuntur aſſeſſores baiulorũ, ſed Iudices gr. 88. n.2. f.162.

Iudices baiulorum vide ver. baiulus.

Iudicandum quod eſt ſemper certum eſt, ſed ex noſtra ignorantia dubitatur.gr.131.n. 8.f.219.

Iudicatarum rerum authoritas, qualiter in ſimilibus legis vim obtineat ibid num.12 fol.220.

Iura dominicalia non extendũtur ad alios, qui verè domini non ſunt licet habeantur per talibus gr.21.n.5.f.69.

Iuratoria cautio, quando fideiuſſor non reperitur admictitur etiam in criminalibus ſed pro leuibus delictis, & quando inquiſiti non ſunt valde grauati gr.123.n.2.& 3.f.100.

Iuratoriam ad cautionem admictitur obtinens ſententiam aſſiſtentiæ ſi non habeat fideiuſſores ibid.n.4

Iuratoriam ad cautionem non admictitur obligatus dare idoneam cautionem ibid. num. 6. & 7. vbi quæ dicatur idonea cautio.

Iuratoria cautio an, & quando ſufficiat in iuditio, quo metu at vxor viri ſeuitiam. ibid.n.8.

Iuratoriam ad cautionem, quis an ſit admictendus relinquitur arbitrio Iudicis, & non admiſſus grauatur ibid.n.5.

Iuratoriam ad cautionem, qui non admictantur grau.139.num.38.39.& 40.fol. 229.

Iuramentum de ſeruandis ſtatutis intelligitur de validis, & legitimis gr.40. nu.19. fol.94.

Iuriſdictionis communio non poteſt operari praiudicium, vt ſubditi duplex agnoſcant onus gr.167.n.3.f.262.

Iuris comunis pro exiſtentia in dubio eſt iudicandum ad euitandam correctionem. gr.42.n.20.f.98.

Iuris comunis aſſiſtentia debet eſſe clara, & non obſcura ad finem concedendi manutentionem n.24.ſed declara, vt num. 25. fol.12.

Ius oritur ex facto grauam.131.n.5.f.218.

Ius gentium vt poſſit conſuetudine tolli, quæ requirantur gr.185 n.10.f. 281.

Ius ſi reſiſtat qualitati poſeſſoris ſi aliud non adducatur niſi poſeſſio iudicatur cõtra eum, imò de facto detentor poteſt expelli, & ceſſabit ſpolij exceptio num.11. fol.10.

Ius

Ius pro vaſſallis in dubio aſſiſtit,vt geſta ad Baronum *vtilitatem ex metu facta praſumantur n.4 f.15.*
Ius praſcribi non poteſt ex violenta poſſeſſione n.9 f.16.
Ius aſcendi ex improba poſſeſſione nullatenus fundatur n. 10.f.16.
Iuſtitia vera habet compaſſionem gr.158.n. 10 f 249.
Iuſtitia virga,nec precibus,nec lacrimis cõmiſerationis deflectenda grau. 155. num. 6.f.246.

L

L*Aborare contra propria comoda, & intereſſe nemo tenetur, nec praſumitur. gr.22.n.5.& 6 f 70.*
La*icus non poteſt poſſidere decimas. nu. 23. f.11.*
La*pides, & ſimilia ad fabricas neceſſaria, vide ver.vijs in publicis.*
La*pides effodere in montaneis vniuerſitatis* Ci*uibus eſt permiſſum.grau.196 num.*1*. f.*297*.*
La*pides ne* Ci*ues effodiant in mõtaneis vniuerſitatis demanialibus, quando* Barones *probibent violentia infertur ibid. n. 2.*
La*troni atatis matris* fi*liorum, vel vxoris cauſa non indulgendum gr.* 155*. num.8. f.246.*
La*udemium ſoluitur pro omni cenſu emphiteutico domino directo dum alienatur gr. 54.n.11.f.115.*
La*udemium ſoluitur ex legis* dis*poſitione & ex natura contractus emphiteutici domino directo ibid.n.12.*
La*udemium ſoluitur ad rationem duorum aureorum pro centenario . & ſecundum loci conſuetudinem ibid.n.13.*
La*us humanorum actuum ex fine comprobatur n 5.f.2.*
Le*gatarius aut hares inſtitutus ſub conditione aliquid agendi,an ſemper debeat accedere ad locum illius, cui res eſt praſtanda gr.26.n.9 f 76.*
Le*gatis centum, qua ſunt penes campſorem, qua ſi hares non praſtat teneatur mihi dare vineam, an poſſit hares dare alia centum,vel teneatur dare vineam gr. 23. n.16.& 17.f.72.*
Le*gatum augetur ſi augeantur negotio, & è contra gr.35.n.2 f 86.*
Le*ges penales non extenduntur ad alios,qui verè non ſunt tales licet habeantur pro talibus.gr.21.num.6.fol.69.*
Le*gis mens potius attendi debet,quam verba gr.129.n.4.f.210.*
Le*gum correctio vide correctio legum.*
Le*x mandans aliquid fieri ad priuatam vtilitatem intelligitur ſi à parte petatur gr. 72.num.17 fol.138. declara vt num.19. ibid.*
Le*x debet eſſe clara,vt liget, dubia ſibi ipſi parat inſidias.gr.73.n.19 f.140.*
Le*x humana non iudicat de occultis gr.127 n.3.f 207.*
Le*x ſcripta de omnibus non reperitur . gr. 128.n.4.f.208.*
Le*x quod non vult non exprimit gr.42.nu. 22.f.99.*
Le*x dicitur ratio n.30.f 5.*
Le*x de dominis offitiorum,loquens non intelligitur de arrendatarijs gr.21. num.9. f 69.*
L.*vlt.*C.*de alluuionibus declaratur gr. 126. n.19.f.206.*
Le*gitimè , & iuſtè facientes vide ver.Penã.*
Le*uia leuibus comparantur, nec ferula gladio digna eſt grauam. 155. num.18.fol. 246.*
Li*belli concluſio potius attendi debet, quem narratiua,vel articuli grau. 125 f.202. num.5.*
Li*beratoriam debet habere adminiſtrator, qui reliqua reſtituit ,ſi qua debet alias poteſt implorare Iudicis officium gr.24.n. 2.f.78 & renitens facere liberatoriam poteſt cogi ibid.n.3.*
Li*beratio , & quietatio poteſt eſſe plena plenior,& pleniſſima ibid.n.5.*
Liberatio vide ver.quietatio.
Li*beratio facta arario intelligitur de adminiſtratis non de adminiſtrandis. ibidem. nu.11.*
Liberatio relicta tutori,quid importet.ibid num.12.
Li*beratoria danda* Ci*uibus, qui adminiſtrãt res Baronis debent dari gratis alias barones grauantur,& tenentur reſtituere. gr. 29.n.1.2.& 3.f.79. & viſio computorum eſt facienda ſumptibus* Ba*ronum nõ vaſſallorum ibid n 4 & 5.*
Li*bros plures faciendi non eſt finis nu. 13. fol.3.*
Li*ber omnia malè,vel bellè continere non poteſt.n.21 f 4.*
Li*bertas ſi legatur ſeruo ſi de adminiſtratis rationem reddat, quo in loco reddenda ſit ratio gr.26.nu.8.f.76.*

Licere, quod ſibi credit faciens non venit puniendus gr.181.n.21.f.277.

Licitator in dubio tenetur ad eam ſatisfactionem à qua minus oneratur.gr.117.n.11.f.195.

Lignandi vſus vide ver.vſus.

Lingua habitum de facili ad pœnam non eſt trahendi gr.200.n.30.f.305.

Lite pendente manutenetur, qui habet aſſiſtentiam iuris pro ſe n.9 f.9.

Litigantes cum eorum patria nequeunt ad officia aſſumi, & ſi de facto patiantur aſſumi pena ſunt digni gr. 104. num.2.& 3.fol. 180. Sed an poſſint eligere ibidem num.4.

Locatio de prædio decimatorio intelligitur facta ſalua decima grauam.8.num.6.fol.51.

Locatione facta de omnibus fructibus archidiaconatus non veniunt fructus in aduentu archidiaconi præſtari ſoliti nu.14.f.18.

Locari domus pro vſu officialium, vel eorũ familia ſi cogantur vaſſalli grauantur. gr.31.n.1.f.81.

Locare inuitus, quis nequit compelli ibidem num.2.

Locare alteri rem ſuam volẽte Vaſſallo Baro, an, & quando præferatur ibidem nu. 8.& 9.Non tamen præfertur ſi vaſſallus vellet vendere bona ſua ſtabilia. ibidem num.10.

Locus publicus vide ver.locorum publicorũ & ver.portulanus.

Locumtenens vide ver.officialis.

Locumtenens in caſu officialis abſentia exigitur per Capitaneum qui tenetur de electi culpis, & defectibus gr. 84. num.3. & 4.fo.157.ſed an Baro eligat locum tenentes, vel mandet, quòd iuſtitia regatur per erarios, vel actuarios, & officialis an id mandare poſſit ibid.n.1.& 2.& gr.85. n.1.& 2.f.158.

Locumtenentem vniuerſitas Terra Turturelle eligit quod abſente Capitaneo Iuſtitiam regat, & Curiam, at in eius defectu gr.86.n.2.f.159.

Locupletatio cum aliena iactura non eſt cõcedenda gr.110.n.4.f.174.

Longa loquacitas ſolet ſtomachari legentes; & tedium animis infert n.18.f.4.

Loquacitas eſt fugienda n.5.f.8.

Loquacitas authorem inquinat. numero.6. fol 8.

Lucrum vti diuiditur etiam inter ſocios ita damnum diuidendum. grauam.14.nu.7. f.60.

Ludens in ludo probibito, & in magna quantitate vix datur caſus, quod non peccet, & quare ibid n.7.

Ludus omnis in pecunia vbi agitur de lucrando, vel amictendo probibitus ibidem num.8.

Ludus de per ſe, ac de ſui natura non eſt probibitus, ſed propter mala accidentia ibid. num.9.

Ludum ſeù baraptariam Iudex ſi teneat poteſt priuari officio ibid.n.19.

Ludus in quibus permiſſus, & quãdo etiam in foro conſcientia ibidem num. 23.fol. 128.

Ludis non probibitis à regia prag. ludere ſi probibeat Baro grauat vaſſallos ibidem. num.24.

Ludus pila nõ eſt probibitus, nec pila magna flatu plene vulgo, dello pallone.ibid.num. 25.

Ludus ſcaccorum.nec clericis eſt probibitus, & de eius origine, & inuentione ibid. nu. 26.& 27.

Ludens in ludo probibito ſi perdiderit, nec in foro conſcientia tenetur ſoluere ſecus ſi in ludo permiſſo ibid. n. 29.& 30.

Ludus quando appelletur crimen ibid. num. 31.

Ludi in quibus caſus, euentuſq; expectatur probibiti ſunt gr.52.n.2.f.127.

Ludi vſus deteſtabilis propter plura, & infinita mala, quæ inde oriuntur. ibidem nu.4.

Luſores odioſi ſunt ibid.n.5.

Ludi materia odioſa ibid.n.6.

Luſus pana, qua ſit in Epiſcopo, & aliis clericis in ludo perſeuerantibus ibid. nu.17. f.127.

M

Macellarios cogi exercere artem ſuam pro vſu Ciuium quomodo intelligẽdum gr.36.n.1.f.87.

Macellare vitulas, iuuencas, & Vaccas tempore, quo habent alia animalia deſtinata, & ſolita macellari in terris præſertim paruis ſi cogantur vaſſalli grauãtur ibid.n.2.& 3.

Macellariorum, & datiariorum pactum macellandi pro toto anno pro vſu Ciuis de quibus animalibus intelligatur ibid. num.4.

Magi-

Magiſtratus munus circa,qua verſetur.gr. 155.n.5.f.246.

Magiſtratus publica perſona eſt, & palam, & publicè ſui copiam facere debet. gr.38. n.10.f.90.

Malitijs *eſt occurrendum.gr.100.num.9.fol. 174.*

Malitijs via non eſt aperienda.ibid. nu.10.

Malitijs non eſt indulgendum. ibidem num.11.

Malitia ex ſua, quis non debet comodum reportare.ibid.n.12.f.175.

Malos puniri neceſſarium.grau. 155. nu.9. fol.246.

Malus *ſemel ſemper præſumitur malus .gr. 200.nu.68.f.308.*

Mandatum Principis transgreſſores ſunt atrociter puniendi.gr.77.n. 29.fol.149.

Manutentio obſtat in actibus dependentibus ex facultate,quia in ijs non quæritur ius, nec in dependentibus ex ijs datur ſtatus, quaſi poſſeſſionis.gr.194.num.4. 5. & 6. fol.295.in ijs tum quando dicatur acquiſita poſſeſſio.ibid.num.11.f.296.

Manutentio in facultatiuis, quando non detur.ibid.n.7.

Materia quando non dicatur facultatiua. gr.194.n.8.f.296.

Manutentio datur quaſi poſeſſori ſeruitutis etiam conficiendi carbones.gr.189.n.1.& 2.f.285.

Manutentio competit probata poſeſſione. ibid.n.4.

Manutentio datur habenti intẽtionem fundatam,& aſſiſtentiam iuris etiam non docto de poſeſſione.num.4.fol. 9. & num. 5.fol.10.

Manutentio *denegatur Baronibus, quando prætendunt non licita, nec conſueta num. 6.& 9.f.10.*

Maritus recipiens dotem in quantitate non poteſt illam reſtituere in ſpecie.gr.23.nu. 12.f.72.

Marta conſ.111.declaratur grau. 116.nu. 4.f.192.

Maſtrilli de magiſtrat.lib.4.cap.16.nu.127. verba reponuntur.gr.82.n.5.f.155.

Materia *grauaminum Vaxallorum in primo tomo edito per authorem non fuit cõpleta n.11.f.3.*

Materia leuitas excuſat à peccato mortali. gr.146.n.9.f.237.

Medicos ad curam carceratorum, qui ſunt pauperes Baro, & officialis loci expenſis Curiæ mictere debet alias grauãt vaſſallis, & tenentur de morte ſubſequente ex capite omiſsionis. grau. 168. num primo,& 4.fol. 263. & medicinas. ibidem. num.2.

Medicum*, qui non adhibuit cauſam mortis dediſſe videtur.ibid.n.6.*

Medicus gratis pauperes curare debet, & ſi aliquid accipiat tenetur reſtituere. ibidem num.8.

Medicus quando,& quomodo teneatur pauperes infirmos curare ibid.nu. 10.11.12. & 13.

Medicamenta *veniunt nomine victus. ibid. num 5.*

Medicus à publicos ſalariatus cum pacto, qui non debeat petere præmium ab infirmis,nec à ſponte dantibus recipere poteſt, & quid poſt reſtitutam infirmo ſalutem affirm.gr.148.n.6.f.239.

Medici *vide ver.barbitonſores.*

Mendacium principalis, vide ver.variatio.

Mendacium eſt delictum, & turpitudo.nu. 4.f.38.

Menti,& intentioni inhærendũ eſt. gr.77.n. 21.f.147.

Mercari in loco in quoque ſunt officiales,& ærarij Baronales non poſſunt. grau.101. num.1.f.176.

*Mercatura eſt probibita officialibus in Re*gno*.ibid.num.3. quid in officialibus perpetuis,& de iure communi ibid.n.4.*

Mercedes laboris,vide ver.ſalarium,& ver. barones non ſoluentes mercedes.

Merces ſi ſoluitur in alia re, quæ debeatur extimanda eſt iuſto pretio. gr.23.num. 4. f.72. grauatur tamen vaſſallus,qui cogitur pro mercede recipere victualia ibidem. num.1.f.71. & peccat cum obligatione reſtituendi,qui mercennario non ſoluit in re,quæ debet,ſed in alia contra eius volũtatem.ibid n.2 & 3.

Mercennarius grauatur ſi pro mercede ſoluenda in pecunia cogatur recipere victualia, & qui mercennario non ſoluit in re, quam debet peccat,& tenetur reſtituere gr.23.n.1.2.& 3.f.71.

Metus rerum excludit conſenſum. num.12. f.16.

Mina,& cauſa odij inditiant.grau.200.nu. 69.f.308.

Minor qualiter puniatur in Regno relinquitur arbitrio Iudicis. grauam. 127. n. 18.f.209.

Miſſas celebrare obligatus determinatas in aliquo loco, quomodo illas anticipate celebrare valeat. grauam. 5. num. 7.fol. 46.

Moderni gaudent breuitate.n.17.f.3.
Moleſtare prohibitus excuſatur ſi inferat moleſtiam licitam gr.181.n.20 f. 277.
Mol ndinum euntium admolendum frumentum in tapetis,& battinderijs, & ſimilibus,qui prius venit expediri debet, et baro ſi alias mandet grauat. gr.153.nu. 1.9.& 11 f.243.& ſeq.
Modicum ſemper excuſat à mortali. gr.77. n.42.f.149.
Monialium clauſuram ingrediens eſt excõmunicatus excommunicatione lata ſentẽtiæ etiam ſi clauſuram ingrediatur per duos pedes, & retrogrediatur ſi tum animo deliberato contemnendi ingrediatur. gr.77.n.41 f.149.
Mora bidus modica eſt cenſenda habito reſpectu ad terminum menſis. gr.72 num. 15 f.138.
Mora modica non nocet , nec mora breuis conſideratur.ibid.n.16.
Mortem vide ver.medicum.
Mortem videtur infligere , qui poteſt languentem à morte liberare in, & non liberat.gr.168.n.7 f.263.
Morte extinguitur crimen.grau.163.num. 3.f.256.
Mulieres honeſte vide ver.Honeſta.
Mulieres , quando volunt liquidare inſtrumenta ſolent accedere ad Eccleſias vicinas Curia,& ibi actuario dare verbum. gr. 199.num.7.f. 299. & quia quando monialis eſt creditrix ibid.n 8.f. 300.
Muſtum cũ vtris aſportare, vide verſ.vtris muſtum.
Mutanda non ſunt, quæ certam habuerunt obſeruantiam.gr.83.n.5.f.156.

N

N *Atiuitatis filiorum baronum feſtiuitates vide ver feſtiuitates.*
Naufragium ſecundum , qui facit improbè neptunum accuſat gr.16.n.2 f.62.
Nauicularius non tenetur de caſu fortuito, niſi aliud ſit actum gr.181. n. 2.f.276.
Neceſſitas ex cauſa legitima faciunt ceſſare dolum, & fraudem excludunt num.3.& 4.f.24.
Neceſſaria cauſa vide cauſa.
Neceſſitas excuſat ne quis legibus , & legũ præceptis ſubijciatur n.12 f. 24.
Neceſſitas eſt ſupra legem cum illa neceſſitati ſubiaceat non è contra.n 13.f 25.
Neceſſitas non habet legem , neque diuinam, neque humanam.n.14 ibid.
Neceſſitas leges derogat,& ei omnia ebdiũt. n.15.ibid.
Neceſſitatis cauſa mitigatur iuris rigor. nu. 16.ibid.
Neceſſitas excuſat ſi forma à ſtatuto tradita non ſeruetur n.19.ibid.
Neceſſitatis cauſa aliquando permictitur,vt in caſu à Iure ordinario omiſſo Principe vtatur manu Regia,& Imperio num.20. fol.25.
Neceſſitas ſi immineat licet fęnum in pratis ad locum totum deferre, & piſcari propter neceſſitatem in diebus feſtiuis. nu. 31. fol.26.
Neceſsitati potius , quæ rationi multitudo paret.gr.155 nu.10 f.246.
Neceſsitas propria debet præferri alienæ. gr. 31.n.5.f.81.
Neceſsitate imminente aliquid agens excuſatur.gr.74.n.8 f.142.
Neceſsitas voluntatis libitum excuſat. ibid. num.7.
Neceſsitas vera dicitur,quæ habet principiũ neceſſarium.ibid.n.10.
Nemo præſumitur velle iactare ſuum. gr. 200.n.53.f.307.
Neptunum improbè accuſat, qui ſecundum naufragium facit.grau.16.n. 2.f.62.
Nihil perfectum in humanis reperitur. nu. 19.f.4.
Notarius,& Iudex,quãdo quis etiam poſsit. gr.87.n.13.& 15.f.161.
Notarij de iure communi dicitur Iudices,& habent voluntariam iuriſdictionem cuius vigore percipiunt guarentigiam. ibid. nu.14.
Notarius cauſa poteſt deputari ad officium receptionis teſtium,& quomodo tali caſu ſe habeat.ibid.n.16 f.162.lim. vt nu. 17. & 18.ibid.
Noua ſolent placere.n.33 f.5.
Nouis rebus omnes delectantur.
Nouale quid ſit.gr.7.num.5.f.48. quomodo probetur ibid.num. 6. quæ requirantur ad conſtituendum territorium nouale. ibid n.7.
Nouatio non præſumitur.grauam. 200.nu. 52 f.306.
Nouare eſt perdere,& diſsipare. ibid.num. 54.f.307.
Nouare eorum debita de ordine Baronum vaſſalli ſi cogantur grauantur.gr.74.nu. 1.f.269.
Nouare vide ver.creditor inuitus.
Nullus eſt liber tàm malus , qui aliqua ex parte non profit.n.12.f.3.

Nullum

Nullum opus prodit in quo authores non accuſentur n 20 f.4.

Nullus delinquens per eius peccatum, et eius continuationem acquirit pramium, vel comodum n.5.f.28.

Nullum, & inutile aquiparantur. gr.145. n.8.f.236.

Nundinarum à magis tris appellatur ad tribunalia regia gr.58.num.1.fol.120.& ſi probibeat baro appellare ad Tribunalia Regia hoc caſu grauat.ibid.n.2. intellige, vt n.3.ibid.

O

Obligatus denunciare percusſiones ſanguinolentas excuſatur non denũciãdo modicas ſciſſuras. grauam.146.num.3 f.227.

Obligationes, & inſtrumenta pro introytibus Baronalibus baro non accuſat, nec exigit penas obligationũ à ſubditis; quando poteſt exequi realiter, & perſonaliter. gr.117.n.3.4.5.& 6.f.194.& ſeq.

Obligatione pęnali extincta liberatur fideiuſſor.gr.163.n.1.f.236.

Obligatio, qua non tranſit in baredem non tranſit in fideiusſiorem.ibid.n.2.

Obligatio fideiuſſoria non extenditur de caſu ad caſum.ib.n.15.

Obligationem alterius pasſiuam liberando primum debitorem, quis non valet in ſe transferre, & nouare obligationem.grau.274.n.3.f.269.

Obligationis caſſatio, vide ver. Apocas de recepto, & ver. ſolutionem probat.

Obligatus ex promiſſione dare piſcem pro certo minimo pretio conuento pro vtilibus dominis eorumque familia, pro eodẽ non cogitur dare piſcem baronibus pro elemoſina facienda gr.179.nu.5.f.274.

Occaſio peccandi, & delinquendi debet tolli, & eradicari.gr.200.n.101.f.311.

Oculi ſunt babendi ad pauperes.gr.151.n.5.f.241.

Occurrere opportunè melius eſt, quam poſt vulnera remedium quarere.gr.139.nu 4.f.227.

Occupare verbum in malam partem ſonat. gr.65.n.1 f.130.

Occupatio locorum publicorum, etiam terrarum dominis eſt probibita. ibidem nu.2.& baro ſi occupet grauat vaſſallos. ib. num.3.

Odij cauſa, & mina inditiant gr.200. n. 69. f.308.

Officialis deſtinari debet ab babentibus communem iuriſdictionem. grau. 184. n.4.f 179.

Officium ſuum nemini debet eſſe damnoſum. gr.22 n.9.f.70.

Officiali allegato ſuſpecto ſi mentiatur allegans tenetur iniuriarum actione num. 7. fol.38.

Officiales debent praſtare ſolitum iuramentum de bene adminiſtrando. gr.40.num. 1.f.93.

Officiales debent iurare, quod officium non emerint, & alia, qua non ſunt in vſu. ib. num.2.3.& 4.

Officiales bodie qualiter iurent.ibid. n.5.& 16.f.94.

Officiales iuramentum praſtare non debent in die non feriato, & quare.ibidem num. 6.& 7.

Officialis exercens ante præſtitum iuramentum punitur pena leſa maieſtatis. ibid. num.8.

Officialis nouus iuriſdictionem babet poſt ingreſſum palatij poſt acceptationem, & poſt iuramentum praſtitum ibid. n. 9.

Officiales quare tenentur ſeruare capitula, & ſtatuta locorum in deciſionibus cauſarum.ibid.n.12.

Officialis ſeruare non tenetur niſi conſuetudines ſtatuta, & capitula laudabilia valida, & praſcripta ibid.n.17.

Officialis non tenetur obſeruare ſtatuta cõtra libertatem Eccleſiaſticam.ibid.nu.18. & non ſeruans non eſt periurus ſicut nõ obſeruans illicita.ibid.n. 21.

Officiales Baronum non tenentur praſtare iuramentum requiſitum in pragm. 4 ſub rubr.de officialib ibid n.22.

Officialis imponit penam partibus, quod vna aliam non offendat.grau.139. num. 3.f.227.

Officialis vide ver. Iudex, & ver. pretor.

Officialis negligens officio priuandus ibid.

Officiales, & babentes probibitionem aliquid accipiendi, nec à ſponte dantibus accipere poſſunt.gr.148.n.5.f.239.

Officialis ſalarium vide ver. ſalarium officialibus.

Officialis diſcedens debet relinquere ſubſtitutum, & eo non eligente eligit Baro.gr.85. n.3.& 5.f.158.

Officialium in abſentia, quando ſoliti ſunt Camberlingbi ſiue Camerarij iuſtitiam adminiſtrare non poſſunt eligi alij locumtenentes, quod ſi ſecus fiat vaſſalli grauãtur.gr.86.num.1.f.159. & quid in vniuerſi

uerſitate terra Turturella. ibidem nu. 2.

Officium vide ver. Capitanei *officium.*

Officium Iudicis *vide Iudicis officium.*

Officiales Baronales non poſſunt mercari in loco in quo præſunt grau.101.num.1.fol. 176.

Officiales etiam temporales nequeunt cõtrahere durante officio ibid.n.2.

Officialis, an poſsit gratis mutuum accipere à ſubditis.ibid.n.6.

Omiſsio diligentiæ, quæ ſi eſſet profutura dubitatur non obligat gr.16.n.7.f.93.

Oneris, & ſeruitutis excluſio in dubio facienda eſt, & ſic pronunciandum num. 7. fol.35.

Onera ſunt legi repugnantia ibid.

Onus grauamen inducit gr.4.n.7.f.45.

Onus reale recognoſcitur pro rata patrimonij. & comodi gr.14.n.11.f.61.

Oneris augmentum prohibetur dari ad inſtar, & oneris duplicatio.gr.19.n. 4.f.67.

Onus ſuper feudo augeri non poteſt ſecũdum quod feudi fructus excreſcunt. gr. 35.nu. 5.f.87.

Onera leuia, & exigua non dicuntur de regalibus gr 191.n.4 f.290.

Onera leuia, & exigua imponendi ius poteſt atque habentibus iuriſdictionem à Principe præſcriptione, vel cõſuetudine acquiri etiã, quod in inueſtituris hoc expreſſum non ſit ibid.num.5. & 6. declara, vt num. 22 f.292.

Onera an ſint leuia arbitrio Iudicis *remittitur ibid.n.10.*

Oneris grauitas, an conſtituatur ex ſucceſſiua, & perpetua impenſa. ibid. num.11. fol.291.

Onera noua imponi iura vetant grau. 197. nu.3.f.297.

Opera poſſunt præſtari prout cuiuſque artificio conueniunt gr.30. n.4 f. 80.

Opinio rigida in criminalibus, quæ ſequenda eſt in grauam. 157. numero primo vbi magis rigida alias vaſſalli grauantur.f.248. quæ ſonat excluſionem delicti, & pene cuitationem ibid.num.2. 3. & 4. probabilis, quæ facit pro reo. ibid.num.5. probabilis omiſſa magis probabiliori, & comuni, quæ facit pro fiſco ibid.n.8.

Oppoſitum diſſoluit propoſitum gr.77.num. 43 f 150.

Ordines ſuperioris aditi, vt ver. prouiſiones ſuperioris aditi.

Oua vel agnos ad danda in die Paſchatis ſubditos cogere ſapit grauamen non data conſuetudine in contrarium. gr. 191.nu. 1. & 2 f.289.

Oua ſolent dari per Parrochos Illuſtr. Epiſcopo Vici Equenſis *in die Paſchatis. ibid. num.3.*

P

P*Actum initum inter contrahentes aliquid dandi, vel faciendi aucta familia creditoris non tenetur ad augmentum. gr. 35.n.4.f.87.*

Pactum reſciſſorium pro capitale ſi fuerit omiſſum habetur pro appoſito.gr. 74. nu. 13.f.137.

Pandecta directuum ad quem finem affigãtur gr 90.n.1.f.166.

Pandecta directuum in ſupportico Ianuæ tribunalium Neap per quem affixe. ibid. num.2.

Pandectas ſi Baro *non teneat in loco publico grauat ibid.n.3.*

Parochi etiam ab inuitis exigunt gallinas tempore matrimonij.gr.102.nu.5.f. 177. an Baro negatiuè ibid num.primo, quid illo exiſtente in poſſeſſione exigendi. ibid. n.3. & 4.

Parochus diſcedens debet relinquere ſucceſſorem in parochia.gr.85.n.4.f.158.

Paria ſunt conſentire, vel non contradicere. n.15.f.16.

Paſcendi vſus vide ver. vſus.

Paſculatione prohibita per Vniuerſitatem in aliquo loco Baro non poteſt facere de paſcere ſua animalia gr.141.n.1 f.231.

Paſcua publica ſunt omnibus communia. ib. num.3.

Paſcuis in publicis baro nullum ius habet ratione dominij, & iuriſdictionis, ſed tã quam ciuis.ibid.n.3.4 & 5.

Paſcendi animalia facultas qualiter debeat eſſe arctata.gr.41.n.1.f.95.

Paſcula permiſſa ſunt quouſque fiant abſq; tertij præiuditio ibid.n,5.

Paſcuum poteſt interdici forenſi etiam ſi habeat ius paſculandi ſi non ſufficiat pro ciuibus, aut dubitetur non ſufficere gr.175 n.6. & 10.f.271.

Paſcendi ius habens ex vno ouili in pluribus locis paſcuis, aut pagis non poteſt nouum ouile proponere in loco, vbi antea nõ fuit ibid.n.7 fallit, vt n.8. ibid.

Paſcua ſi ſufficiant, vel ne in dubio dominus præfertur à quo ruſtici habent fundos ſuos ibid.n.9.

Patientia ſimplex, & ſcientia ſubditorum potius cauſa gratitudinis, & familiaritatis præſumuntur, quam aliter n. 3.f. 17.

Patria

v

Patria in ſua quilibet debet beneficiari gr. 103 n 2 f.178.

Patria in ſua quemlibet velle prouidere papa præſumitur ibid.n.6.

Patri quæ debent per non debentur filio in præſtatione ſeruitiorum gr. 21. nu.1 fol. 68.

Pauperes carentes veſtibus ſunt in eorũ domibus examinandi, & non trahendi ad iudicia gr.199.n 6 f.299.

Pauper vide ver.oculi.

Pauperum protectionem habere eſt officium Principis gr.151.n.6.f.241.

Paupertas excuſat à ſolutione tributorum talearum, & collectarum regibus debita. rum, ſed quando quomodo debeat per Barigr.13.n.9.10.& 13.f.58.& 59.

Paupertas probata in vniuerſali non excuſat ſingulos à ſolutione adiutorij ibid. n. 15.

Pax deſideranda ſemper eſt gr. 139.n.17. f. 227.

Pax quando non cenſeatur rupta ibid. n.52 f.229.& an dicatur rupta ex leui cauſa cum non poteſt ſequi maior offenſio, quod uon gr.146.n.6 f.237.

Pace non ratificata fideiuſſor non feretur ad pænam fractæ pacis ibid.n.53.

Pacis fractæ pœna non debetur ſi carnaliter vxorem eius cognouerit ibid. nu. 54. nec vxore vnius rixante in alteram ibid. nu. 55.f.230.

Peccatum mortale vide ver.materia leuitas.

Peccandi occaſio vide ver.occaſio.

Pedagium poteſt ex conſuetudine deberi ſicut ex priuilegio n.18.f.33.

Pœna mitior eſt eligenda in opinionum conflictu gr.157.n.7 f.248.

Pænarum diuerſitas diuerſitatem factorum exigit gr.155.n.20.f.246.

Pæna exagerari non debet quando habet certos fines ex delicto ibid.n.21.

Pæna aut certa, & ordinaria, aut arbitraria, & extraordinaria ibid.n,26.fol. 247. quæ dicatur pœna ordinaria, quæ extra ordinaria ibid.n.30.& 31.

Pænis infligendis dictio (quaſi) importat pœnam arbitrariam ibid.n.33.

Pæna grauiſſima quando indicitur de qua intelligatur ibid.n.34.

Pœna debet commenſurari delicto, & illo maior non eſſe gr.108.n.1.f.185.

Pæna maior ſi apponatur in ſententia contumaciali ea, quæ delinquenti eſſet imponenda ſi præſens reperiretur Vaſſalli grauantur ibid.n.2.

Pæna mortis naturalis, vbi imponenda non eſt ſi Vaſſalli foriudicentur grauantur ibid.n.3.

Pæna mortis naturalis, vbi imponenda non eſt ſententia foriudicationis hodie ferri non poteſt, nec in morte ciuili ibid.n.4.

Pænam à iure ſtatutam Iudex ex cauſa poteſt minuere gr.112.nu.9 f.188.

Pæne reſtringuntur quando partes non inſiſtunt gr.113.n.7.f.188.

Pæna minuitur quando proceditur per viã Inquiſitionis, nec ordinaria infligitur nu.4.

Pæna debet eſſe metus multorum, & tranſire in exemplum aliorum gr. 200. nu.99 fol. 311.

Pœnales leges non oſtenduntur ad illos, quod vere tales non ſunt licet habeantur pro talibus gr.21.n. 6.f.69.

Pænam nullam meretur legitimè, & iuſte faciens gr.181.n.18.f.277.

Pænam inuento, vel reperto in crimine ſtatutum cum imponit apprehenſio requiritur gr.77.n.44 f.150.

Pænam exigere, & hominem habere ſatis iniquitatis ſapit gr.76.n.1.f.143.

Pæna, & res haberi non poteſt ibid. n 2.

Pæna fideiuſſionis exigi non poteſt præſentato reo etiam poſt incuſatam fideiuſſionem ibid.n.4.5 6.7.& 8.

Pæna ordinaria criminis, vbi non infligitur ſi Vaſſalli condemnentur ad intereſſe par tis grauantur gr.114.n.4 & 5 f.189 niſi conſtet de delicto, & confeſſione delinquẽtis nu.6.ibid.vide num.7 & 8 ibidem fol. 190.

Pæna extraordinaria condemnatus non condemnatur ad intereſſe, & quando ſecus ibid.num.5.

Pæna appoſita, nè accedant ad aliquem locum ſi exigatur eum ſolum pertranſeunt Vaſſalli grauantur gr.78,nu.1.f.151.

Pænam excommunicationis impoſitam contra non venientes ad Synodum incurrit qui veniens ſtatim abijt ibidem.num.8. f. 152.

Pœna rumpentis exilium vide ver.exilij.

Pænalia non ſunt extendenda ſed reſtringenda etiamſi ex ſimilitudine rationis fiat extenſio gr 73.n.15. f.140.

Pænas ad excludendas benignior fit interpretatio ibid.n.18.

Pæna vt dicatur criminalis debet dependere à cauſa criminali gr.130.n.16. f.214. & vide n.49.f.216.

Pæna fractæ pacis vide ver.Pacis fractæ.

Pœnæ impoſita contra curantes vulnera abſq; quod referant curiæ non poteſt exigi à non referentibus modicum vulnus etſi exigatur Vaſſ. grauantur gr.146. n.2.f. 237.& n.3.
Pœna Bulla Clem. VIII. de largitione munerum euitatur quando religioſi donant abſque licentia ſuperiorum munuſcula aſcendentia ad valorem duorum aureorum gr.146.n.7.f.237.
Pœna debet correſpondere delicto gr.155. n. 17.f.246.
Pœna homicidij eſt mors gr.130.num.33.fo. 315.
Pœna pecuniaria quæ dicatur ibid. n. 34.
Pęna quando applicatur fiſco, vt cauſa dicatur criminalis regula declaratur gr.130. n.40.f.215.
Pœna Curiæ.
Pro pœnis Curiæ quæ debentur ex cauſis ciuilibus, ſiue mulctis ſi carcerentur Vaſſ. grauantur gr.105.n.1.& 2.f.182. lim.n. 3.f.183.
Pœnæ exigi non poſſunt, niſi debitore exiſtente ſoluendo ibid n.2.
Pœna contumaciæ exigi non poteſt ab hęredibus ſub prætextu, quod eorum defuncti in illas inciderint gr.106.n.1.f.183.
Pœna realiter ad hæredes non tranſit ibid.n. 6.f.184.
Pœna vide ver. Reſpublica & ver. Iudex.
Pœnas arbitrarias Iudex an poſſit extendere ad mortem incluſiue gr.154. n.1. & 2.f. 244. vbi quod ſi extendat grauat Vaſſ. n. 3. nec inferiores præſentet inconſulto principe extendere ibid.n.4.
Pœnæ quas ob cauſas inuentę gr. 155.n.1.fol. 246.
Pœnis corruptos homines puniri reipublicę inter eſt ibid.n.2.& quare n.3. & 4. ibid. & n.7.
Pœnis potius, quam beneficiati multitudo paret ibid.nu.10. ſed tunc reſpublica floret ibid.& cum præmio beneficiorum imitantur ad bonum ibid.n.11.
Pœnarum de compoſitionibus prouentibus, et pœnis liquidationis inſtrum. & incuſationis obligationum pro medietate ſi gratia non fiat Vaſſ. grauantur gr.151. n. 1. f.241. quia Regentem Regiam Cancellariã in regno faciunt talem gratiam, & conſtitò de paupertate faciunt gratiam de tota quantitate ibid.n.2. quid ſi quantitas eſſet magna ibid.n.3.
Pœnæ, & mulcta vbi plures ſunt, dominis pro rata iuriſdictionis, vti fructus iuriſdictionales diuiduntur gr. 167. num.1 f. 262. Quod ſi cuilibet ex dominis illas cogantur ſoluere vaſſalli grauantur. ibidem num.2.
Pęnis legalibus contenti eſſe debemus gr.73. n.7.9.10.& 14 f.140.
Pœnæ duæ ad vindictam publicam non exiguntur ibid.n 8.
Pœnæ rigoroſæ apponuntur ad terrorem potius, quam vt exigantur. ibid.n. 11.
Pœnam legalem, an conuentionalem exigere velit Iudicis electio eſt ibid. n.12.
Pœnarum quando vna eſt corporalis alia pecuniaria Iudex eligit ibid.n.13.
Pœna non irrogatur niſi expreſſè à iure caueatur. ibid.n.21.f.141.
Penſio an poſſit augeri, quando ex re locata lucrum exorbitans recipitur. gr.35.nu.1. & 3.f.86.
Peregrinanti, & in viam manenti, licet capere herbam. gr.152.n.1 f.242.
Perfectum nihil in humanis reperitur. n. 19. fol.4.
Perſonæ priuilegiatæ plures referuntur. gr. 138.n.1. vſque ad 6.f.225.
Perſonalia beneficia, & priuilegia perſonam non egrediuntur. gr.179 n.3.f.274.
Perſonarum dominus eſt Rex. gr 47. num.4 f.108.
Peſtis nulla maior, quã latro domeſticus, & inimicus familiaris gr.200.n.65.f.308.
Peſtis vide ver. Homo quantum in ſe.
Piſcinas, & ciſternas vide ver ſchalas.
Piſcari licet propter neceſſitatem in diebus feſtiuis, & fœnum in pratis ad locum tutũ deferre ſi immineat neceſſitas nu.31.f.26.
Ponderum, & menſurarum ſi Baro habet poteſt ſi velit ad euitandas fraudes, quæ poſſunt committi in ponderibus, & menſuris menſuras ſemel æquatas, & obſignatas reuidere non tamen poteſt iterum dirictus obſignationis exigere alias grauat vaſſallis, & tenetur ad reſtitutionem. gr.169.n.1.2.3. & 4.f.264.
Ponderis & menſuræ ius Baro, & ſi habeat in iuriſdictionibus, non tamen illa ipſi facere poſſunt, ſed tenentur ſeruare illa, quæ à Supremis Principibus conſtituta ſunt. gr.33.n.2.f.84.
Pondera & menſura illa probãda ſunt, quæ per ſupremos Principes ſtabilita ſunt, ibidem num,3. & ſignanda ſunt ſigno regio in ſignum ſupremi dominij. ibidem. num.4.
Populi vox vide ver. vox uana.
Populus citò à verò deuiat, pergitque in

indi;

indirectum gr.200.n.19.f.305.
Pontem ſuper via publica, vel vicinali vide ver. via publica.
Porcos domeſticos Vaſſalli ſi prohibeantur tenere intus terram ſiue Ciuitatem *grauantur, nec poſſunt cogi pro illos tenendo aliquid ſoluere gr.50 n.1.& 9.f.111.*
Porcus *vide ver. Sues, & ruſticus.*
Portulani *non poſſunt impedire* Ciues, *vt non fabricent, vel reficiant domus, & aperiant, vel claudant feneſtras, & Ianuas niſi loca publica occupentur, aut impediantur gr.59.n.2 f.121.*
Portulanus *poteſt propria authoritate impedimentum de loco publico amouere, vt remaneat locus ad communem vſum gr. 65.n.5.f.130. & ad id quilibet de populo poſt agere ibid.n.4.*
Poſſeſſorium ſummariſſimum dicitur remedium extraordinarium, & ſubſidiarium competens ex imploratione officij Iudicis n.1.f.9.
Poſſeſſio iure familiaritatis non ſuffragatur ad obtinendum in ſpolio num. 7.fol. 17.
Poſſidens iure familiaritatis non ſibi poſſidet ſed alteri cuius familiaritate vtitur nu. 8 f.17.
Poſſeſſio in actibus facultatiuis quando dicatur acquiſita gr.194.n.11.f.296.
Poſſeſſori ſeù quaſi ſeruitutis vide ver. manutentio.
Poſſeſſio probatur ex teſtibus deponentibus de viſu, publica voce, & fama, & auditu à maioribus gr.189 num.3.f.285.
Poſſidere quis in dubio praſumitur iure proprio nam alieno ſeù precario ibid. n.5.f. 286.
Poſſideri à pluribus res una, & eadem diuerſis reſpectibus non poteſt ibid. n.8.
Poſſeſſio communitatis an probetur ex poſſeſſione ſingulorum cum aliud ſit communitas aliud ſinguli de communitate ibid.n.9.lim.ut n.10.
Poſſeſſione de una ad aliam non fit illatio ibid.n.13.
Poſſeſsionis facultatiua preſumptio tollitur ex multiplicatis actibus per antiquiſsimum tempus ibid.n.16.
Poſſeſſionis clandeſtina, & turbatiua praſumptio tollitur ex longa continuatione ibid.n.18.
Poſſeſſio longeua tituli locum obtinet n. 19. f.11.
Poſſidens manuteneri debet in poſſeſsione quamuis habeat iuris reſiſtentiam ſi tamen poſſeſsio ſit conſiderabilis num. 27. declara, vt num.28.29.30.31.& 33.f.12. & 13.
Poſſeſsio decennalis, an ſufficiat in poſſeſſorio plenario, vel centenaria ſit neceſſaria nu. 34.& 35.vbi opinio authoris f 13.
Poſſeſsio antiquior praſumitur habere iuſtitiam permanentem n 37.f.13.
Poſſeſsio antiquior ſine titulo praefertur iuniori cum titulo n.38.f.14.
Poſſeſsio antiquior etiam per horas praefertur in materia poſſeſsorij num. 39. fol. 14.
Poſseſsio magis antiqua praefertur in concurſu manutentionis n.4 f.14.
Poſſeſsionis initium probans habet aſsiſtentiam iuris, vt praſumatur pariter hodie poſſeſſor n.45.f.14.
Poſteriora derogant prioribus num. 10.fol. 19.
Poteſtas non eſt in Iudice abſque neceſsitate grauam.72.n.3.f.137.
Publicorum locorum proprietas eſt publica, nec princeps illius dominium habet gr. 65.n.6.f.130.
Publica loca ſpectant ad vſum omnium, qui & communis eſt omnibus ibid.n.7.
Publicis in locis nemini licet opus facere, aut ea occupare abſque licentia Principis ibid.n.8.
Publica via vide ver. viam publicam.
Puella qua ſciebat ſtupri tempore ſtupratorem habere votum religionis non poteſt cogere illum ad deſponſandū gr.16.n.10. f.63.
Platonis lex refertur, & laudatur lib. 9. de legibus gr.155.n.14.f.246.
Plebs ſepè clamoribus, aut gratia agitata de facili mouetur grauam.200. num.19. f.305.
Plebem vilem ac indoctam nil tam facile mouere ibid.n.20.
Pluralitas perſonarum non praſumitur niſi probetur ab allegante gr.19.n.7.f 67.
Pragmatica qua non dicit ab homine non eſt praſumendum gr.73.n.17.f.140.
Pragmatica comprehendere non dicitur id de quo mentionem non fecit ibid.n.16.
Pragm. prima de barbitonſoribus refertur gr.146.n.1.f.237.
Pragmat. prima §. item de ſalar. eorum qui mictuntur declaratur grauam.17.n.7.& 8.f.64.
Pragm. prima de Sindic. officialium, & eius diſpoſitio re cenſetur grauam.149. nu. 2. f.240.

Pre-

Precibus fruſtra Imperator, quod iure com muni conceditur gr.72.n.21.f.138.

Præiudicium, & onus quod minus affert actendi debet gr.117 n.10.f.195.

Præludia neceſſaria, & ſatis proſigua materie reponuntur per authorem num. 2. f.7.

Præmior quæ virtutis tantum propria ſunt abſurdum eſt, & iniuſtum, vt deferantur iniquis ſupplicia demerentibus num. 6. f.28.

Præſes Sacri Conſ. non poteſt reuocare commiſsionem ſemel factã gr.122,n.3. f.199.

Præſcriptionem non creant quæ ex ciuilitate vel vrbanitate permictuntur n.12. f.18.

Præſcriptio legitima quæ alias baroni prohibita ſunt, & vetita reddit licita nu. primo f.27.

Præſcriptio quadragenaria non ſufficit ad præſcribendum regalia, ſed requiritur titulus, vel immemorabilis gr.191. num.8. fo.290.

Præſcriptio reſpicit priuatam vtilitatem ſiue genus perſonarum gr.8.n.12.f.52.

Præſcriptio immemorabilis, vel quatragenario requiritur ad præſcribendum contra ius ibid.n.16.

Præſcriptio in regno attenditur, & ita deciſum n.25.f.30.

Præſcriptio attenditur, vbi proceditur ſola facti veritate inſpecta n.26 f.30.

Præſcriptionis exceptionem Iudex reijcere non poteſt virtute clauſulæ (ſola facti veritate inſpecta) n.27.ibidem.

Præſcriptio nec legitima eſt, nec admictitur cum mala fide num. 4. & quare num.7. fol.28.

Præſcriptio immemorabilis, & centenaria grauius peccatum habet nu 8.ibid. & an proſit cum mala fide n 9. ibid.

Præſcriptionem etiam longiſsimi temporis, & milienariam impedit mala fides num. 10.ibidem. Sed in huiuſmodi præſcriptionibus bona fides, an exigatur à num. 11. & 12.ibid.

Præſcriptione in immemorabili adeò à Iure præſumitur bona fides, vt illa ſi allegetur probandarum vinlat n.13.f.29.

Præſcriptio legitima non reputatur vbi cõſtat de initio inualido, & imperfecto num. 14.f.29.

Præſcriptio legitima non eſt cum deficit poſſeſſio num.15 ibidem nec eam allegat, qui non poteſt habere poſſeſſionem. num. 17. ibid.

Præſcriptum tantum cenſetur, quantum poſſeſſum num.16.ibidem.

Præſcriptionem allegare non poteſt depoſitarius contra rem depoſitam num.18. ibid.

Poſsidere verè non dicitur, qui mictitur in poſeſsionem decreto Iudicis cauſa cuſtodiæ n.19.ibid.

Præſcriptio & conſuetudo inter ſe multum differunt n.22.f.33.

Præſcriptio in quibus conſiſtat in quibus conſuetudo n.23.ibid.

Præſcriptione acquiritur priuata perſona conſuetudine acquiritur omnibus in comuni, & cõtra omnes de populo n. 24.ib.

Præſcriptio requiritur bonam fidem, & titulum, conſuetudo non, ſed ſufficit determinatus temporis lapſus n.25.ibid.

Præſcriptio quam cauſam requirat, et quam conſuetudo n.26.ibid.

Præſcriptio quod ius dat, et quod poſeſsio n. 27.ibid.

Præſcriptionis qualis finis, et qualis conſuetudinis.n.28.ibid.

Præſcriptio quibus faueat, et quibus conſuetudo n.29.ibid.

Præſumptio in dubio potius debet capi in bonam partem, quam in malam gr. 200. n.24.f.305.

Pretia rerum relinquere arbitrio venditoris non confert ad bonum regimen gr. 32. n. 6.f.83.

Pretia rerum non debent ex affectu, & vtilitate ſingulorum inſtitui ibid. n.7.

Pretium poteſt augere, & minuere qualitas rei vendendæ gr.180.n.2.& vide n.3 4.5 & 6 f.274.& ſeq. & qui tractent de extimatione, & taxa rerum vendendarum, ibid.n.10.

Prætor videns, qui quis occidi poteſt debet cogere partes ad cautionem præſtãdam de non offendendo gr.139.n 9.f.227. Sed an poſſit ſtatuere, vt præſtetur in perpetuum. ibid.n.26.f.228.

Prætor poteſt cõpellere ſubditos inimicos ad faciendam pacem, et ad concordiam inducere poteſt.ib.n.14.et 15.maxime vbi adeſt timor ne partes deueniat ad arma ib.n.16

Prætor videns magnum rumorem poteſt emanare banna, quod nemo capiat arma. ibid.n.21.f 228.

Prætor poteſt inſolentẽ verberibus afficere, et tũc in ſindicatu nõ tenetur.ib.n.22 et 23.

Prætor cogens ex officio ad cautionem de nõ offendendo poteſt admictere ad cautionem iuratoriam ibid.n.35.

Principale influit ſuas qualitates in acceſſorium gr.130.n.22.f.214.

Prin.

Principale inſpicitur in omni diſpoſitione, & ex eo regulatur acceſſorium ibid.num. 23.

Principalis idem eſt iudicium, ac dependentis, et emergentis ibid.nu.31.f.215.

Principis mandatorum tranſgreſſores, vide verb.mandatorum Principis.

Princeps non poteſt conqueri de expenſis factis ad publicam vtilitatem gr.126.num. 12.f.204.

Princeps exiſtimat comodum ſubditorum proprium ibid.nu.13.f.205.

Principes hodie ſunt facti lupi rapaces, qui effundunt, et deuorant ſanguinem miſerarum ouium, quas ad cuſtodiã dominus eis tribuit n.2.f.15.

Princeps non poteſt mutare debitorem alterius ſeù nouare de poteſtate ordinaria, et ſi agat, quid ſit faciendum gr.174. num. 5.& 6 f.269.et ſeq.

Principem noluiſſe præiudicare tertio ſemper eſt interpretandum, et potius verba Principis impropríanda ſunt ibid. num. 7.& 8. & reſtringenda commiſſiones ad finem reducendi ad terminos iuris ibidem num.9.f.270.

Principum mandata intelligenda ſunt cum iuſtitia ibid.n 10.

Principi non præſumitur placere, niſi qui iuſtum, & verum, eiuſq; intentionis eſt ſingulos actus ſuos regulari à poli, & fori iuſtitia, & quoties vult extendere partie iuſtitiam in modo concedere velle præſumitur ibid.n.11.& 12.

Principium dicitur parum potiſſima in omnibus rebus agendis n. 1.f.2.

Prior in tempore potior in iure, tàm in agēdo, quàm in excipiendo gr.153.num.2.& 3.f.243.

Prius deſcriptus debet præcedere vti dignior. ibid.n.4.

Prius anteponendus eſt, qui prius obtinuit inter obtinentes eamdem dignitatem ibid. num. 5. quid inter obtinentes bares gratias, quis præferendus ſit ibid.n.8.

Prior denominatus cenſetur magis dilectus. ibid.num.6.

Prior prouiſus eſt præferendus etiam ſi prioritas conſiſtat in puncto ibid.n.7.

Prioritas temporis in electione minimè prodeſt Baroni contra Vniuerſitatem ſi Ciuis eligatur ad ſeruitia præſtanda Baroni, & Vniuerſitati.gr.25.n. 9.f.75.

Prior in tempore potior in iure procedit cæteris paribus ſecus quando concurrit magis priuilegiatus.gr.25.n.10.f.75.

Priuilegia & beneficia perſonalia vide ver. perſonalia beneficia.

Priuilegijs duobus concurrentibus illius priuilegium attenditur quod tractat de damno vitando nulla habita ratione de alio n.6.f.35.

Priuilegium vendendi res vltra taxam quomodo intelligendum ibid.n.9.

Priuilegia, & beneficia à Iure priuilegiatis perſonis conceſſa ſi non elargiantur vaſſalli grauentur.gr.138.num.7. & Iudex renuens illa elargiri tenetur in ſindicatu, & ad intereſſe ibid.n.8.f.225.

Priuilegium allegatur, et exhibetur contra habentem Iuris reſiſtentiam ad finem, vt quis manuteneri poſſit in poſſeſſione num. 15 f.10.

Priuilegia recipiunt interpretationem à ſupplicatis n.17.f.22.

Priuilegiorum verba ſunt interpretanda ſecundum propriam ſignificationem nu. 19 ibid.

Priuilegia debent intelligi iuxta communē vſum loquendi n.20.ibid.

Priuilegia interpretantur propriè, vere, & naturaliter, nec verbis ſubtilibus eſt dialecticandum num. 21. & 22. ibidem.

Priuilegia interpretantur ſecundum ſubiectam materiam n.23.ibid.

Priuilegia ſunt interpretanda, vt aliquid operentur n.24.ibid.

Priuilegium non dicitur quod nihil ſpecialiter concedit nu.25.f.23.

Priuilegia obſcura ſtrictè interpretantur ſic etiam vbi ſunt in præiudicium tertij nu. 26.& 29.ibid.

Priuilegium quando non dicatur de voluntate Principis conceſſum, & per importunitatem conceſſum num.27.ibidem.

Priuilegia Baronum enormiter lędentia Vaſſallos quando non iuuent num. 28. ibid.

Priuilegia latè interpretantur etiam in odioſis quando ita apparet ex verborum proprietate n.29.ibid.

Priuilegium facit ceſſare legem n.2.fo.21.

Priuilegium dicitur lex qua conceditur aliquid ſpeciale; & quatenus durat admodum legis eſt ſeruandum n.3.ibid.

De Priuilegio ad legē valet argumētū n.4 ib.

Priuilegiū nūcupatur lex priuata n.5. ibid.

Priuilegium operatur fortius quam pactum n.6.ibid.

Priuilegium pro ſe producens debet obtinere in quocumque iudicio quamquam habeat

expreſſam iuris repugnantiam num. 7. ibid.
Priuilegijs quando Baro ab vtitur grauat n.9.ibid.
Priuilegia exhibere Baro tenetur cum virtute illius agit,& Vaſſallus conqueritur n.10.f.22.
Priuilegium exhiberi parti, vel Iudici quid differat n.11.ibid.
Priuilegij tenor eſt attendendus, nec de illo iudicandum niſi ipſius tenore inſpecto n. 2.ibid.
Priuilegiorum verba,ſed multò magis mens attendenda eſt n.13.ibid.
Priuilegium rumpere non debet quod ad l. alios defendere tenetur gr.145.num.5.fo. 236.
Priuilegium concedens pecunia mediante illud defendere tenetur, vt conceſſionarius, vti illo poſſit ibid.n.6.
Priuilegiatus dici nequit, qui priuilegio vti non poteſt ibid.n.7.
Priuilegium Cameræ reſeruatæ non concedere,& conceſſum non defendere paria ſunt ibid.n.9.
Probatio debet concludere perneceſſe, & non per poſſibile gr.200.n.23.f.305.
Probationes in criminalibus debent eſſe luce meridiana clariores gr. 200. num.37.fol. 305.
Probatio nulla maior quàm proprij oris confeſſio ibid.n.47.f.306.
Probationes quæ ſint veriſimiliores quando diſcerni non poteſt pronunciandum eſt ad fauorem reorum item quando ſunt pares hinc indè alias Vaſſalli grauantur grau. 156.n.1.f.248.
Probationum illa attenditur, quæ ad criminis excluſionem tendit maxime quando habent aliquam iunctam præſumptionem ibid.n.2.& 5.
Probationis fides ex coniecturis augetur, & habens meliores coniecturas ſuperat licet poſt concluſum in cauſa ibidem num. 6. & 7.
Probationes in criminalibus ad reorum fauorem recipiuntur etiam poſt concluſum in cauſa ibid.n.8.
Probationum in conflictu reus eſt abſoluendus,& vbi pares ſunt probationes gr.158 n.12.f.249.& quare ibidem n.17.f.250.
Probatio Rei nõ plena totaliter offuſcat probationem fiſci etiamſi ſit inferior dubia,et imperfecta ibid.n.13.& 14.f.150.
Probatio fiſci cum redditur dubia ex probationibus rei reus abſoluitur ibid.n.15.
Probatio obſcurior,& incerta in dubio illa præualet quæ ſtato pro defenſione rei ibid.n.16.
Procuratoribus partium permittendum eſt replicare in dorſo ſcripturarum, & per replicatione nihil debet ſolui actuarijs niſi pro prima comparitione alias Vaſſalli grauantur grau.92.n.1.& 2.f.168.
Procuratores vide Aduocati, & Procuratores.
Probibitus non moleſtare vide ver. Moleſtares.
Probibere non probibita, & impedire non probibenda grauamen eſt prout, & libertatem reſtringere grau.183.num.5.& 6. f.278.
Probibitio de una re ad aliam non infertur gr.189.n.17.f.286.
Probibitus accedere ad aliquem locum an probibeatur ſimpliciter tranſire gr. 78. n. 2.& 3.f.151.quod ſi probibitio ſit ne intereat,uel appropinquet ibid. num. 4. fol. 152.
Probibitus habere predia in territorio non uetatur habere ſi illico ſit uenditurus ibidem n.10.
Probibendi ius in furnis alijs quid Baronalibus cum habet Baro grauat Vaſſallos ſi ex eo quia coquunt panem in carbonibus domeſtici ignis exigant penam indictam contra coquentes panes in alijs furoris quam Baronalibus gr.129.n.1.2.3.& 6. f.210.
Propoſitum diſſoluit oppoſitum gr.77.n.43. f.150.
Proteſtatio in calce literarum remiſſorialium arguit ſcientiam contentorum in literis gr.191.n.19.f.292.
Proteſtatio non repetita in quolibet actu non reſeruat iura proteſtantis ibidem num. 21.
Proteſtatio nullitatis examinis conſeruat nullitates exiſtentes non autem iam ſanatas reuiuiſcit ibid.n.22.
Prouiſiones ne ſibi notificentur ſi impediat Baro grauat gr.81.num.1.& 6.f.154.& quid eo caſu agi ſit ſolitum ibid. num. 2. & 7.
Prouiſiones impedire ne notificentur eſt tollere per indirectum iuſtitiam Vaſſallis ibidem nu.3.
Prouiſiones, & ordines ſuperioris aditi impediri non debent quin ſuos ſortiantur effectus ibid.n.5.

Pro-

Prouiſionibus ſuperiorum præſentatis ſi officialis vult decernere, quod obſeruentur, vt exigat directus grauat Vaſſallos gra. 91. n.1.3.& 3.f.167.
Prouiſio ſpecialis derogat generali gr. 175. n.2.f.270.
Prouocatus poteſt impunè prouocantē offendere gr.239.n.50.f.229.

Q

QValitas atteſtationi adiecta ſcindi non debet gr.60.n.6.f.123.
Qualitas perſonæ carcerata ſicut facit creſcere ita decreſcere ignominiam gr. 79. n. 10 f.153.
Querelarū Caſſatura qualiter ſolui debeat, & quid ſi non obſtante remiſſione procedatur vſq; ad decretum diffinitiuum gr. 110.n.1.& 2.f.186.
Quietatio vide ver. liberatoria.
Quietatio adminiſtrationis geſtæ debet eſſe in ſcriptis alias non eſt legitima gr.28. n. 6. f 78.
Quietatio facta à Iudice habetur, vt confeſſa à parte renitente illam dare ibid. nu.8.
Iudex poteſt facere reuideri rationes, & dari liberationem, & quietationē adminiſtratori qui reſtituit reliqua parte renitente cui erant reddenda computa ibid. n.7.
Quietatio facta per balium Baroniæ niſi de computis conſtet non habet vigorem, & poterit cogi ad reddendas rationes ibidem num.9. quid ſi tutor liberat negotiorum geſtorem pupilli, & pupillus ratificarit ibid.n.10.

R

RAtiones iterum reddere quis regulariter non tenetur grauam,134. nu.4. f.221.
Rationes niſi reddiderit ratiocinijs obligatus non poteſt ordinari, nec ingredi religionem ex Bulla Sixti Quinti gr.27.n.7. f.77.
Rationum viſio facienda ſumptibus Baroniæ eſt, & non Vaſſallorum gr.29.nu. 4. f.79.
Rationes quis reddere compellitur in loco geſtæ adminiſtrationis grau. 26. num. 2. f.75.
Rationum reddendarum in iudicio ceſſat priuilegium electionis fori, & vbi agitur de redditione computorum cum reliquorum reſtitutione gr.26.n.3.f.76.
Rationes reddendæ ſint in loco adminiſtrationis, an Iudicis arbitrio relinquatur ibidem n.6.& 7.
Ratio diuerſa vide ver diuerſa ratio, & ver. diuerſis.
Ratio vbi eadem in eſt diuerſitas rationis regulariter non datur gr.52.nu 2.
Ratio vbi eſt diuerſa tunc diſpoſitio quoque debet eſſe diuerſa non alias ibid.n.3.
Rationis diuerſitas diuerſitatem iuris inducit ibid n.4.
Ratio diuerſa, vbi reddi non poteſt diuerſum ius induci non debet ibid. n.5.
Rationum momenta potius ſunt inueſtiganda, quam authores n.27.f.5.
Ratione potius quàm authoritate ſuperari quis debet n.28 f.5.
Ratio authoritati doctorum præualere debet nu.29 f.5.
Ratio dicitur lex n.30 .f.5.
Rebus certis vti eum prohibet Vaſſallis Baro ad eorum arbitrium iniuriat grau. 165. n.1.f.260.
Regalia vide ver. præſcriptio quadragenaria.
Regalia minora à maioribus ſeparari non poſſunt in præiudicium Principis gr.191. n.9 f.290.
Recedens a ſignis qua pena puniatur gra.77. n.24.f.147.
Receptatio bannitorum conſanguineorum non eſt probibita per pragm 4. de recept. malef gr.57.n 6.quid ſi receptetur affinis ſpecialis aut carnalis ibid n.8.& 9.
Recurſus ad ſuperiores legitimos non eſt denegandus gr.81.n.4.f.154.
Recurſus vide ver. Appellatio.
Recuſationis remedium per Principem iure ſcripto tolli non poteſt grauam. 136.num. 8. fol.223. neque per ſtatutum num. 9. ibid.
Redecima poteſt acquiri præſcriptione quadragenaria cum titulo, vel immemorabili gr.8.n.11.f.51.
Regula omnis patitur exceptionem gr. 173. n.9.f.268.
Relatum eſt in referente gr.115. n.7.f.189.
Relegatis, & exulatis data neceſſitate Iudici ſeu conſuetudine dandi terminum quamuis non detur habetur pro dato gr.72.n.7. f.137.
Relegatus vide exulatus.
Releuij præſtatio num poteſt deduci ab hærede in feudalibus ibid.n.6.
Releuij præſtatio per triginta annos facit præſumi feudū, ſed an reſpectu tertij ibid.n.8. & 9.

Releuij ex ſola preſtatione non probatur rem eſſe ſeudalem grau 49.num.1.fol.109. vide n.7.

Releuium quomodo ſe habeat ad feudum ibid.n.2.

Releuij ſolutio eſt introducta à conſuetudine ibid n.3.f.110.

Releuium eſt contra feudi naturam ibidem num.4.

Releuium eſt preſtatio extrinſeca à feudo cui ineſt ibid.n.5.

Religionis gratia factor excuſant gr.74. nu. 5.f 141.

Reliquatus ſolutio deſcendens ex cauſa adminiſtrationis operatur, vt quis non debeat iterum redere rationes gr.134.nu.1. f.221

Reliquatum ſoluiſſe docens in. neceſſarium antecedens iuſtificat pariter rationem per ipſum redditam ibid.n.2.

Reliquatus reſtitutio in eſt redditioni rationum ibid.n.3.

Remedium o[r]dinarium habens non debet vti extraordinario gr.117.n.1 f.194. intellige, vt n.2.ibid.

Remiſſus vide carceratus.

Repulſa teſtium vide ver. Teſtium repulſa.

Reſpublica laditur ex ciuilibus diſſentionibus gr.139.n 18.f.227.

Reſpublica penis, & premijs continetur gr. 155.n.12.f.246.et quando florent ibid.n. 11.

Reſidentia eſt habenda pro adimpleta quando non ſtat per adimpleri debentem gr. 49.n.9.f.106.

Reſcriptum contra ſtylum impetratum non prodeſt, nec cenſetur à Principe conceſſū. gr.39.n.12.f.92.

Retractari non debet factum, quod non eſt de probibitis fieri gr.151.n. 4.f.241.

Reus fauorabilior, quam Actor, illiſq. potius fauere debemus in apicibus Iuris gr. 72. n.5.f.137.

Reus vide ver. Probationes, & ver. opinio.

Res feudalis vide ver. Releuium.

Res denominatur à fine.n.8 f.3.

Res vna, & eadem non debet diuerſo Iure cenſeri.gr.130.n.32.f. 215. lim. vt num. 58.ibid.f.216.

Rei partes ſunt fauorabiliores num.11 f.36.

Rei ſua quiſque moderator, & arbiter. grau. 15.n.2.f.62.

Rei ſue in traditione quis poteſt apponere legem, quam velit ibid.n.3.

Res ablate ſi non ſunt vſu conſumptibiles, & extent non eſt in facultate reſtituere debentis dare equiualens, ſed rem ipſam reſtituere tenetur grauam. 23. nu. 7 f 72.

Res vna pro alia retineri non poteſt niſi de conſenſu partium. grauam.23.num.14. fol.72.

Reus inquiſitus vide ver. inquiſitus, & ver. Iudices debent cauere.

Reus tortus vide ver. Tortus.

Rex dicitur qui in temporalibus alteri non ſubijcitur.gr.186.n.7 f.282.

Ruſtici oculis dicitur procellus.grau. 50.n. 3 f.111.

Ruſticus plus offenditur ex offenſa facta porco, quam diues ex amiſſione ducentorum aureorum gr.50.nu 4.f.111.

Ruſticos inter, & pauperes cauſa de porcella magna eſt ibid.n.6.

Sacerdos omittens in conſecratione particulam enim conficit Sacramentum, nec peccat mortaliter. grauam. 146.num.8 fol. 237.

Sacerdos in conſecratione ſi ponat S. pro X. conficit Sacramentum ibid.n.10.

Sacerdos maioris qualitatis debet prius celebrare quamuis poſterius venerit in Eccleſiam data conſuetudine, quod prius veniens prius celebret.grauam.153.num. 12.f.234.

Sacerdos poteſt deficientibus particulis partem hoſtie prabere volenti ſe communicare ex ratione deuotionis. n. 22. fol.25.

Sacerdoti licet ex neceſſitate cum vno lumine olei, vel apidis celebrare. ibidem num. 23.

Sacerdos poteſt ex cauſa neceſſitatis feminam in reſponſione miſſa adminiſtram adhibere nec peccat n.24.f.26.

Sacerdos caſu neceſſitatis poteſt abſque miniſtro celebrare miſſam.nu.28. f. 26.item abſque indumentis, & illis non benedictis n. 29 ibid.

Sacerdotes alias prohibiti officium aduocationis exercere in foro ſeculari poſſunt aduocare abſque ulla diſpēſatione ſi alias non habeant ſine quibus ſe ualeant ſubſtentare n.30. ibid.

Salarium à duobus uide u[er. a]duocatus.

Salarij onus, qui ſenſit, como[dum] deputationis ſentire debet. grauam. 184. num.8. f.279.

Salarium baiulorum, et conſeruatorum uide baiulorum ſalarium, et uer. conſeruatori ſalario.

Salariū officialib. nō eſt ſoluēdū, ſed retinēda tertia pars pro ſindicatu.g 149.n.1 f.240.

& quid

& ad faciendum in caſu contrarij, ibid. nu.2. Vbi quod officialis, qui contrafecit perdit totum ſalarium, & à Syndicatu abſolutus, pro non abſoluto habetur.

Salutis maxima ratio habenda eſt, gr.121. nu.7.fol.198.& vide ver. Homo quantum in ſe.

Satisdare, qui non poteſt, quia non reperit fideiuſſorem admittitur ad iuratoriam cautionem, gr.123.n.1.f.160.

Saluus conductus à Barone concedi poteſt ad tempus, & eſt ſeruandus in ſua baronia, gr.55.nu.3.f.116.

Scalas aut gradus facere, vide ver. Via publica.

Scalas fabricæ, & ligneas tenere & conſtruere ante eorũ domus vaſſalli, ſi prohibentur, grauantur, idem ſi tenere prohibeantur ciſternas, & piſcinas pro conſeruatione aquarum, ac foueas pro conſeruatione victualium, gr.68.nu.8.& 9. fol.133.

Scire & ſcire debere in iure parificantur, gr.100.nu.15.f.175.

Scientia niſi probetur vide ver. Ignorantia præſumitur.

Scire tenetur, qui inueſtigare tenetur, ibid. num.17.

Scientia in iudicialibus, ſi nõ arguit conſenſum arguit non diſſenſum, qui ſufficit, gr.191.n.20.fol.292.

Scriptores ſunt laude digni, n.14.f.3

Scripturarum antiquitas non debet augere pretium ſolitum pro repertura ſolui, gr.166.nu.1.& ſi augeantur, grauantur vaſſalli, ibid.n.2.f.261

Scriptura in vim compulſorialium extracta probat, gr.191.nu.7.f.290

Sentẽtia vt valeat, debet eſſe conformis libello, gr.125.n.3.f.202

Sententiæ verba obſcura, interpretantur ſecundum concluſionem libelli, ibidem num.4.

Sententia in criminalibus poteſt eſſe vltra petita, & fauore piæ cauſæ, & eccleſiæ, ibid.nu.6 & 7

Sententiæ in Regno de facto feruntur difformes à libellis, quia proceditur ſummariè, ibid.nu.10.

Sententiæ difformes à libellis poſſunt ferri vbi proceditur ſummariè, ibid.nu.11.

Sententia lata contra ſtylum eſt nulla, ibid. nu.11. Et reſcriptum contra ſtylum non prodeſt, nec cenſetur à Principe conceſſum, ibid.nu.12.

Sententia lata in die feriata eſt nulla, & nullam meretur exequutionem, gr.187. nu.16.fol.284.& nu.17. Nec à partibus poteſt ratificari ex defectu iuriſdictionis, ibid.n.18.

Sententia pecuniaria, quando & quibus concurrentibus proferri poſſit mortuo inquiſito, gr.163.nu.10.f.257

Sententiæ æquipollet confeſſio & concluſio in cauſa, ibid.nu.11.declara vt num.13. ibid.fol.258.

Senes infirmi, & pauperes carentes veſtibus ſuis in domibus ſunt examinandi, & non trahendi ad iudicia, grauam.199. nu.6.f.299

Separatorum ſeparata debet eſſe ratio, gra. 130.nu.53.f.216

Seruitia licet iniungi ſolitis, gr.30.num.3 fol. 80

Seruiens altari, vide, Altari ſeruiens.

Seruire gratis nullus adſtringitur, ſed mercedem laboris reportare conuenit, gr.18 nu.6.f.66

Seruitialia iura debita Baronibus in dubio ſunt reſtringenda, nec de caſu ad caſum extendenda, aut de perſona ad perſonam gr.19.nu.5. Quia odioſa, & ideò ſtrictã interpretationem recipiunt, n.6.f.67

Seruitutes vt debeantur requiruntur vrgentes probationes, n.3.f.35

Seruitutis & oneris excluſio in dubio eſt facienda, & ſic pronunciandum, num.7. ibid.

Seruitus in dubio non præſumitur, num.9. fol.36.

Seruitutis neſcia, & libera quilibet & res qualibet cenſeri debet, nu.10.fol.36

Secundum naufragium, qui facit improbe neptunum accuſat, grauam.16. num.2. fol.62

Seruitiorum exactio & præſtatio facta baronibus dicitur ſuſpecta, nu.5.f.15. præſumitur ſuſpecta vi vel metu, nu.1.f.17 Præſumitur ratione familiaritatis, vel ex gratia & bono amore vaſſallorum, nu.2.fol.17.

Serica ars, vide verbo, Ars Serica.

Sylua conceſſa à Barone Vniuerſitati, reſeruato ſibi vſu venandi, ſi prohibeantur vaſſalli venari, an & quando dicantur grauari, gr.175.n.1.& 5.fol.270.

Sylua conceſſa alicui, reſeruato ſibi vſu venandi, an poſſint conceſſionarij quoq. venari, ibid.n.3

Simplicitas eſt amica legi, n.3.f.7.

Sindici & Electi tempore careſtiæ, vide ver. Victualia, quod nemo extrahat.

Syndicatum præſtare Officialis, tenetur finito officio, aliàs ſyndicatus datus non valet & Barones, ſi ſecus agi faciant grauant, gr.142.nu.1.fol.232. Et quare finito, & non pendente officio ſyndicatus ſit præſtandus, ibid.n.2

Singula, quæ non poſſunt multa collecta iuuant, gr.191.n.23.f.292

Societas & communio ſpecies amicitiæ, & fraternitatis, gr.120.num.4.f.197. Ideo quis non poteſt prohiberi ſtare in ea, ibidem nu.3. Et vaſſalli grauantur, ſi prohibeantur ſtare in ſocietate, & communione cum frarribus, & filijs Clericis, vnanimiter maſſarias facere, dummodo non in fraudem Baronis, ibid.nu.1.& 2. & ſunt excõmunicati Barones hoc prohibentes, ibid.n.5

Socius ſi à conſocio offerente computa reddere nolit accipere quid agendum, gr.27 nu.3.foi.76.

Societatem cum Baronibus facere in faciēdis mercaturis, maſſarijs, & alijs, ſi cogatur Vaſſallus grauantur, gr.71.nu.1. fol.136

Solita apponi in contractibus habentur pro appoſitis, etſi non apponantur, gr.72.n.1 fol.137

Soliti colligere, & exigere fœnum, vide ver. Fœnum.

Soliti dare gallinam quotannis, non poſſunt cogi valorem illius in pecunia præſtare, gr.131.nu.4.fol.218

Solutio reliquatus, vide ver. Reliquatus ſolutio.

Soliti venari, & aucupari mediante ſalario cogi poſſunt ſeruire baroni, ſoluta ſolita mercede, gr.20.n.4. Secus qui venantur voluptatis cauſa, vel ſunt habiles, ibid. nu 5.

Soluens ſpeciem pro quantitate non liberatur, gr.23.n.10.f.72

Soluens ante tempus dicitur plus ſoluere, gr.4.nu.6.f.45

Solutio diuturna ab initio voluntaria arguit conſuetudinem non præſcriptionem gr.8.n.14.fol.52. Ea vero obligatio ceſſat, ſi in primis ſolutionibus adfuerit tumultus, vel rebellio, ibid.n.15

Solutio, vide ver. Gabella ſub nomine.

Solutio non præſumitur, niſi probetur per illum, qui tenetur ſoluere, gr.178.n.2.& 3.fol.273

Solutio ſatis probatur per apocam de recepto, ibid.nu.4

Solutionem probat caſſatio obligationis, ibid.nu.6

Soluere Canonem in alia ſpecie, quam in ea, in qua ſunt in poſſeſſione ſoluendi, & extra ſolitam ſolutionem vaſſalli, ſi coguntur, grauantur, gr.131. num.1. fol.214

Soluere Canonem in alia ſpecie, quam in conuenta, acquirit ius vt nequeat cogi, niſi ad ſolutionem ſolitam, ibid.n.2

Solutio vnius rei pro altera per 30. annos facit præſumere bonam fidem, etiam ſine tituli probatione, ibid.n.3.

Solutionibus, & receptionibus præcedentibus probatur quaſi poſſeſſio exigendi, nec non ex inſtrumentis ſolutionum, & quietationum, gr.192.n.1.& 2.f.293. an arguatur ex depoſito, ibid.num.4.5.& 9. fol.294.

Solutiones præbent, & probant quaſi poſſeſſionem exigendi facta ſimpliciter ſpontè, & abſq. proteſtatione, ſecus ſi in actu ſolutionis ſoluens fuerit proteſtatus, ibidem n.3. Sed an conſtituat in quaſi poſſeſſione aduerſarium, qui mandatis ſuperioris parit non animò obediendi, ſed timore, ibid.n.6

Solutio facta cum proteſtatione, ſine præiudicio quorumcunq. iurium non conſtituit in quaſi poſſeſſione exigendi, ibidem nu.7.f.294

Solutiones factæ cum proteſtatione in ipſo actu, quod ſoluebatur metu cenſurarum, non dicuntur conſtituiſſe in quaſi poſſeſſione exigendi, ibid.n.8

Speciem inter vnam, & alteram differentia eſſe debet, gr.180.n.8. f.275

Specialis prouiſio, vide ver. Prouiſio.

Species pro quantitate ſolui nequit, gr.23. f.72

Sponſus ſi prohibeatur à Barone accedere ad domum ſponſæ ante contractum matrimonij in faciem Eccleſiæ, grauantur, gr.56.n.1.f.117

Sponſus conſumans matrimonium ante benedictionem Eccleſiæ, ſublato ſcandalo, non peccat mortaliter, maximè ſi probabile ſit incontinentiæ peccatum, ibid.n.5. Fallit, ſi in diœceſi ſit ſpecialis ordinatio Epiſcopi, vel ſi oriatur ſcandalum, aut contemptio legis Eccleſiaſticæ, ibid. n.6.& an peccatum incurratur pro prima vice ſolum, & quando, ibid.n.7

Sportulas immoderatas exigētes, vide ver. Actuarij exigentes ſportulas.

Statutum prohibens Eccleſiaſticis, quod nec diuino, nec naturali iure prohibitum

eſt

eſt, dicitur eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam,gr.120.n.6.f.197
Statuta & Capitula faciunt ius ciuile in terris,gr.40.n.11.f.94
Statuta, Conſuetudines, & Capitula veniunt appellatione iuris, ibid.n.13
Statutis, Conſuetudine, & Capitulo ad legem valet argumentum, ibid.n.14
Statutis ſe ſubmittens, intelligitur de licitis,ibid.n.18
Stipulas incendere poſt meſſem, prodeſt agris,gr.34.n.2.f.85. & ideo Baro granat,ſi prohibeat, ibid.n.6
Stipularum accenſio abundantiam operatur,ibid.n.3.
Stipularum concrematio, quo tempore fiat ex Capitulis Regni,ibid.n.8.
Stipulæ quando comburuntur,ſi vicinis infertur damnum, ex vi ventorum,quando excuſetur ignem immittens,ibi.n.10. & 11.& 12
Stylus Curiarum debet ad vnguem ſeruari,gr.39.n.1.f.91.& admodum priuilegij,& conceſſionis Regalis,aut Apoſtolicę,ibid.n.2.in modo procedendi, ibid.nu. 10.fol.92
Stylus Curiæ pro lege habenda eſt tàm in ordinatorijs proceſſus,quàm in iudiciorũ vſu, etiam in cauſis criminalibus, ibid. nu.4.fol.92.
Stylus facit ius, & eſt habendus pro lege, ſiue ad ordinationem, ſiue ad deciſionem cauſarum,ibid.n.3
Stylo potius ſtandum quam conſuetudini, ibid.nu.5.
Stylus S.C. Neapolitani præfertur authoritati plurium Doctorum affirmantium, contrariam opinionem eſſe magis communem,ibid.n.6.
Stylus Curiarũ ordinarij per Barones ſeruari,ſi non fiant, vaſſalli grauantur,ibidem n.7.
Stylum non ſeruans grauat partes, & tenetur in ſyndicatu,ibid.n 8.
Iudicans contra ſtylum facit litem ſuam,ac ſi iudicaret contra legem, ibid. nu.9.
Stylus non præſumitur, ſed eſt probandus ab allegante,ibid.n.15.
Stylus in deciſorijs,non ligat forenſes,ſecus in ordinatorijs iudiciorum, ibid.n.17.
Styli fit ſtrictiſſima interpretatio, ibidem num.17.
Stylum ſuæ Curiæ obſeruent, errare minimè dicitur,ibid.n.13.
Subditis plerumq. nihil eſt tàm familiare, quàm ad Suprema Tribunalia vocare ſuos Barones,nu.5.f.37
Subditi, Barones vt plurimum odium habent,nu.6.ibid.
Subditi ſi verba narrauerint ſupremo Principi atrocior iniuria fit domino,num.10. fol.38.
Subſidium charitatiuum nullum, aut paruum debetur à clericis pauperibus, gra. 13.nu.5.fol.58.
Subrogatum aſſumit naturam eius in cuius locum ſubrogatur cũ omnibus eius qualitatibus,gr.130.n.10.f.212
Subtilitas in iudicijs non eſt attendenda, num.4 fol.8
Superfluitas potius quam correctio eſt toleranda,gr.17.nu.11.f.65
Subſtitutus in onere debet ſuccedere in honore,& commodo,& è contra, gr.184. nu.9.f.279
Superiores debent punire Vaſſallos proponentes grauamina, & non probantes, nu.1.f.38.
Superiores non debent eſſe faciles ad audiendos vaſſallos contra barones, ſed quare,nu.7.ſed vide nu. 9. f.37
Præſumptio viget pro ſuperioribus, & magiſtratibus, nu.8. ibid.
Superiores iuſtitiam adminiſtrantes debent eſſe proni ad audiendum ſubditos, nec recuſare onus pronunciandi, numer.10 fol.37.
Suſpicione Iudicis data,ſi in cauſa proceditur vaſſalli grauantur, gra.136.num.1. f.222.fallit n.10.f. 223.& proceſſus eſt nullus,ibid.n.4.
Suſpicio Iudicis eſt alleganda in ſcriptis, ibid.nu.2.
Suſpectus Iudex allegatus ſe ingerens, non dum dicitur attentare, ſed & facere iniuriam parti.ibid.nu.3.
Suſpecto coram Iudice litigare durum eſt, & cauſam habere,ibid.nu.6.
Suſpecto Iudici numquam præſumitur Iudex ex certa ſcientia cauſam committere ibid.nu.7.
Suſpictionis cauſas friuolas, & non veras Iudex ex officio reijcit, & poteſt procedere, ſuſpictione non obſtante, ibidem nu.10.
Sues ſunt theſaura, & comprehẽſoria pauperum,gr.50.nu.2.f.101.
Suſpecto allegato Officiali,ſi mentiatur, allegans tenetur actione iniuriarum. n. 7. fol.38.

T.

TAbellarij nomen vnde ortum, gr.24. nu.1. fol. 73

Tabellarij, qui tenentur portare literas, ſi cogantur à Baronibus portare aliud onus ſupra dorſum, grauantur, ibid. n.3.
Secus ſi ſint ſoliti cum literis aliorũ portare aliud onus, ibid. n.4.

Tabellione ſalariato ab Vniuerſitate pro mittendo Neapolim pro eius litibus, ſi Baro vti velit, non poteſt illum impedire, quin ſeruiat Vniuerſitati ſub prętextu quod ſeruiat ſibi, gr.25.n.11.f.75.

Tabellio ſi mandetur, quod ſoluatur pro tranſmittendis actis cauſæ ciuilis, à qua fuit appellatum ad ſuperiorem, vaſſalli grauantur, gr.99.nu.2.f.173. quid ſi ea fuerit criminalis, ibid.n.2.

Tabellio mittendus pro tranſportatione Actorum eligi debet, in quem minus impendatur inter eos, qui ſunt æqualiter tuti, & idonei, ibid.n.4.

Tabernarij Baronum tenentur emere, & vendere cum aſſiſia per Catapanos, gra. 32.nu.4.fol.82

Taciturnitas arguit dolum, & facit inditiũ, gr.200.nu.45.f.306

Taciturnitas arguit ſimulationem, & fictionem, quæ arguunt dolum, & delictũ, ibid.nu.46.

Taxa rerum vendendarum, vide ver. Pretium.

Temporis prioritas, vide ver. Priorritas tẽporis.

Temporis lapſus eſt fortior defectus, quam renunciatio, imo renũciationem inducit, gr.43.n.5.f.103.

Temporis lapſus minuit pœnam delinquentis, gr.42.n.28.f.100.

Tempus ad accuſandum ſtatuto, vel legitima conſuetudine præſcribi poteſt, gr.43. nu.1.fol.102.

Terminum petere ad examinari faciendum non licet Fiſco, reis inſtantibus expediri ex eiſdem actis in caſibus, in quibus poſſunt renunciare defenſionibus, & illo petito non conceditur, gr.164.nu.1.f.259. ſed vide nu.5.ibid. Nec terminus conceditur ad pinguius impinguandum Fiſco ibid.nu.3. Aliàs vaſſalli grauantur dato coadiutoribus Curiarum Baronalium, ibid.n.4.

Terminus de iure communi datur interdictis, & relegatis infra quem diſcedere debeant à loco vetito, gr.72.nu.1.f.137. & quomodo ſeruetur in regno, ibidem nu.4.

Terminus habetur pro dato quamuis non fuerit datus data Iudicis conſuetudine, ſeù neceſſitate impartiendi terminum relegatis, & exulatis ibid.n.7

Terminũ relegatis diſcedendi à loco vetito Iudex parte inſtante debet dare, ibidem nu.18.f.138.

Termini pro recedendo à loco exilij petitio an ſit neceſſaria, ibid.n.20.

Terminos agrorum, qui mouent, euellunt, vel furantur, qua pœna puniantur, & vbi materia tractetur, grau.69. nu.1.2. & 3.fol.134

Terminos mouens, non vt ſui agri fines verſus vicinum extendat, ſed vt litem de finibus inter eos pendentem in ſui fauorem determinari faciat, pœna arbitraria punitur, ibid.n.5.

Terminos mouens, vt ſui agri fines extendat Iudicis arbitrio punitur, ibid.n.6.

Terminos mouens non vt ſibi proſit, ſed vt vicino noceat pro altero vicino, pœna extraordinaria punitur, ibid.n.6.

Terminos mouens, non vt ſibi proſit, ſed vt vicino noceat pro altero vicino, pœna extraordinaria punitur, ibidem numer.6.

Terminos exiſtentes inter propria territoria poteſt quiſq. rumpere, & amouere, ibid.n.7.

Termini apponi ſolent ad finem diſtinguendi bona diuerſarum perſonarum, ibidem nu.8.

Terminos exiſtentes inter propria territoria vaſſalli, ſi mutent, & proceſſentur de termino amoto grauantur, ibidem num.9.

Termino ſtatuto elapſo ad accuſandum, non poteſt procedi per inquiſitionem, gr. 43.n.2.fol.102. Quid ſi delicta ſint continuata, ibid.nu.4. & præcluſa via parti ad agendum an fiſco pariter præcludatur, ibid.nu.3.

Termino elapſo partes ad querelandum admitti nequeunt. ibid.num.4. Et quid ſi conſtet de partis abſentia, ibid.num.6. fol.103.

Territorium nouale, vt conſtituatur, quæ requirantur, grauam. 7. num. 7. fol.48.

Terra in Cameram reſeruatam, vide ver. Cameram.

Terra paruula dicitur magna reſpectu Eccle-

cle-

eleſiæ pauperis, grauam. 50. numer. 7. fol. 111.
Terrulæ quænam dicantur, remittitur arbitrio Iudicis, grauamin. 50. num. 8. fol. 111.
Teſtatoris voluntas omninò ſeruanda eſt, & ab ea nullatenus eſt recedendum, gr. 62. nu. 20. fol. 127.
Teſtator videtur ſe conformare cum iure, gr. 36. n. 9. f. 88.
Teſtandi licentia conceſſa Epiſcopo, dummodo tempore teſtamenti reperiatur reſidere, ſuffragatur, ſi poſt captam poſſeſſionem per procuratorem eius nomine ſuperuenerit infirmitas, ob quam nequiuit ad locum reſidentiæ accedere, & alibi diſpoſuerit, grauam. 46. num. 7. fol. 106.
Teſtes contra ſe producere, & aduerſarium iuuare nemo cogitur, grauam. 22. num. 8 fol. 70.
Teſtator ſi legat, vide verb. Legatis centum.
Teſtium dicta formaliter ſi vt proferuntur pro, & contra reos, non recipiantur, vaſſalli grauantur, & tenentur in ſindicatu Iudices ad omnia damna, & intereſſe, gr. 59. num. 1. 2. & 10. fol. 122.
Teſtium dicta recipi debent pro, & contra inquiſiti integra, & prout proferuntur etiam contra fiſcum, & omiſſa, quæ contra fiſcum faciunt, receptio eſt nulla, ibid. num. 3. & 11.
Teſtis dictum fiſcus non poteſt acceptare reiecta qualitate minuente delictum, ibid. num. 4.
Teſtis dictum diuidi non poteſt, ibidem nu. 7.
Teſtes ſuper toto negotio Iudex tenetur interrogare vt rei innocentiam deindè exploret, nec omittere debet quod oretenus audiuit, nec qualitatem illi inhærentem, ibid. num. 8.
Teſtes examinari debent per Iudices loci ordinarios, gr. 119. num. 1. fol 196. etſi extrahantur à loco territorij pro teſtimonio ferendo grauantur, ibidem num. 2.
Teſtibus examinandis mandari poteſt nè recedant à loco donec examinentur, & in criminalibus ſi non præſtent cautionem de non recedendo poſſunt carcerari, gr. 143. num. 1. & 2. & 4. vbi per quot dies detineri poſſint, fol. 233. & cautione ſi nō admiſſa teſtes carcerentur, grauantur, vel ſi procraſtinentur excarceratio, vel examinatio, ibid. num. 3. & 7. fallit, numer. 8.
Teſtium dicta non ſunt cauillanda, ſed coadiuuanda, & ad concordiam reducenda, gr. 189. num. 19. fol. 286.
Teſtis deponens de auditu principalis, non probat, gr. 200. num. 27. fol. 305.
Teſtis vnicus immediatè deponens de delicto facit inditium proximum ſufficiens ad torturam, ibid. num. 31. Sed qualis eſſe debeat hic teſtis, ibid. num. 35.
Teſtis infans non probat, nec inditiat, ibid. num. 33.
Teſtes deponētes de auditu cum adminiculis inditiant, ibidem numer. 78. fol. 309.
Teſtes deponentes de delicto nocturno, debent aſſignare rationem ſi Luna lucebat, ſi aderat lumen, vel quid ſimile, ibid. nu. 34.
Teſtis deponenes de facto proprio, in quo nō habet intereſſe probat, ibid. num. 51. fol. 306.
Teſtis omni exceptione maior quis dicatur, ibid. num. 36.
Teſtes ſingulares etſi eſſent mille, non probant, ibid. num. 38. fol. 306.
Teſtes carcerando Iudex an benefaciat, gr. 143. num. 5. fol. 233. & quando id facere poſſit, ibid num. 6.
Teſtis dicens ſcio quia vicinus dicit per bonam rationem, ibid. num. 10.
Teſtis quibus ex cauſis carcerari poſſit, & torqueri, & quando, ibid. num. 12. 13. 14. & 15. fol. 234.
Teſtes indiſtrictè, & pro omni crimine ſi funiculis arcentur vt deponant vaſſ. grauātur, gr. 144. num. 1. fol. 234.
Teſtes quando producuntur in criminalibus, non poſſunt funiculis arceri, ibid. num. 2.
Teſtes quibus in cauſis tormentis affici poſſint vt deponant, ibid. num. 3.
Teſtes nulliter examinati non probant, gr. 191. num. 18. fol. 292.
Teſtibus non repetitis ſi procedatur ad condemnationem, vel torturam contra vaſſ. grauantur, gr. 159. num. 1. fol. 250. & num. 4.
Teſtium repetitio eſt de ſubſtantia, ibidem num. 2.
Teſtes ſunt repetendi in omnibus cauſis, etiam in quibus proceditur ad modum belli, & ex delegatione non obſtante quocunq; ſtylo, vel conſuetudine, ibidem numer. 3.

Teſtes non repetiti non probant, ibid.nu.5. amplia num.6.7. & 8.fol.251.

Teſtes mortui habentur pro repetitis, etſi ſint examinati coram in competenti, ibid. num.9.

Teſtes pro repetitis ſi declaret reus habere præter abſentes, & mortuos, cui incumbat onus probare qualitatem mortis, vel abſentiæ, reo an fiſco, ibid.num.10.11.& 12.

Teſtes abſentes, & mortui carent omni ſuſpectione fraudis, ibid.num.13.

Teſtium repulſa in criminalibus fiſco denegatur, & quare, gr.162.nu.2.3.fol.255. etſi petatur, & concedatur per coadiutores Curiarum Baronalium, vaſſ.grauantur, ibid.num.4.

Teſtes diſcordantes ſunt conciliandi, non autem dilacerandi, gr.191. num.14.folio 291.

Teſtes de Vniuerſitate non ſunt idonei pro Vniuerſitate vbi ſunt nominati in mandato procurationis, ibid.num.16.

Teſtes duo in omni negotio ſufficiunt, ibid. num.17.

Tertij præiudicium ſemper debet ſupereſſe ad inſtar olei, & ſemper euitandum eſt, gr.41.num.6.fol.95.

Tertius poſitus à Iudice ad videndum computa ærarij erit ac ſi poſitus eſſet à Barone, gr.39.num.4.fol.77.

Tex.in c.felicis de pænis declaratur, gr.42. num.9.fol.97.

Tex.in l.placet, C.de ſacroſ.Eccleſ declaratur, ibid.num.10.

Tex.in c.2.verſ per temporalem de maledic. perpenditur, ibidem num. 13. fol.98.

Tex.in l.creditoris arbitrium ff.de diſtract. pign.declaratur, & ornatur, gr.117.numer.9.fol.195.

Tex in cap.cum perſona de priuil.in 6.diſpoſitio recitatur, num.7.fol.10.

Tex.in cap.1.de cohabitat.clericor, & mulier. declaratur, num. 26. fol. 26.

Tex.in cap.2. §.1.defin.in 6.declaratur, gr.7.in 2.fol.48.

Tituli exhibitio elidit exceptionem, & excuſationem reſiſtentia iuris, numer.14. fol.10.

Tituli ſola allegatio cum longa poſſeſſione qualiter, & quando iuuat, & num. 20. 21. & 22. & quando tunc longum tempus dicatur ad hunc effectum, num.17. fol.11.

Titulus præſumptus inducitur ex decennali poſſeſſione, num.18.fol.11.

Tituli locum obtinet longeua poſſeſſio, numer.19.fol.11.

D.Thom.Aquinas laudatur, gr.12.num.1. fol.55.

Tortura vide verb.Inditia.

Tortura illata nullis, vel inualidis inditijs præcedentibus eſt nullius momenti, & ſic confeſſio ex ea ſequta millies ratificata etiam, ſi poſtea ſuperueniant inditia, ibid.num.44.

Torqueri poteſt reus ex ſufficientibus inditijs in delicto occulto, & atroci, ibid.numer.73.fol.309.

Tortura inferenda non poteſt dari certa doctrina, ſed iudicijs conſcientia remictitur, ibid.num.83.

Tortura purgat inditia, ibid.num.86.folio 310.

Tortura an poſſit repeti, ibid.num.89.91. & 92.

Tortura à repetitione Iudex cauere debet tanquam ab igne, ibidem numer.88.fol. 310.

Tortus ſi ſit reus, & non confeſſus quando poſſit aliqua pæna extraordinaria puniri, & quando ſit liberandus in forma, ibid.num.98.& 100.fol.318.

Torturam ex abrupto Iudex inferre non debet non præcedentibus inditijs ſufficientibus, ſed cum grano ſalis, gr.220. 41.fol.306.& num.43.

Tortura eſt maior pæna, quam abſciſſio vtriuſq;manus, ibid.num.42.

Tortus an ſit ſufficienter reus, relinquitur arbitrio Iudicis, ibid.num.90.& 93.folio 310.

Tracta datur extra regnum neceſſitate non vrgente, grauamin.61.numer.5.folio 125.

Tracta frumentorum vendi non debent, quando modicum frumentum eſt in regno, gr.100.num.3.fol.174.

Traianus Imperator equo deſcendit bellum profecturus, vt viduam iuſtitiam fieri petentem audiret de filio iniuſtè occiſo, num.11.fol.37.

Traianus Beati Gregorij precibus vita æterna donatus, & quare numero.12. ibidem.

Tranſiens non dicitur ſtare, grau.78.numer.5.fol.52.

Tranſitus ſimplex an ſit prohibitus prohibito acceſſu ad aliquem locum, grauamin.78.numer.2. & 3.fol.152. & vide

ver.

verbum Prohibitus accedere.
Tranſitus per vias publicas ne impediatur, vide Vias per publicas.
Tributorum à ſolutione talearum, & collectarum, Regiq; debitarum paupertas excuſat, ſed quæ paupertas requiritur, & quomodo ſit probanda vt excluſus, grauamin.13. numer.9.10. & 13. fol.58. & 59.
Thor. in verb. Adiutorium, tom. 2. declaratur, grauamin.13. numer.12. folio 591
Tutor ſi quietat negotiorum geſtorem an illum liberet, etiam ſi pupillus ratificarit, & quid de balio Baronis liberante ærarium, grauamin.28.numer.9.& 10. fol.78.
Tutor teſtamentarius poteſt remoueri ſi ſit luſor non obſtante, quod teſtator eius qualitates non ignorauerit, grauam.62. num.21.fol.127.
Tutor præſumitur ſcire facta pupilli, cuius bona adminiſtrat, grauamin.100. num.23.fol.175.

V.

Vaccas habere cum bobus, & depaſcere, vide verbum Baro, & verſic. Vaſſalli.
Variatio, & mendacium principalis inditiat, gr.200.num.67.fol.308.
Vaſſalli grauantur, ſi moleſtantur pro iniurijs tranſacto anno, grauam.44.num.1. & 7.fol.103.
Vaſſalli in dubio cenſentur exempti à iuriſdictione, & oneribus, num.1. ſed lim. numer.2.fol.35.
Vaſſallorum ad fauorem in dubijs queſtionibus iudicandum contra Barones, numer.4.ibid.
Vaſſallorum acquieſcentia ſi probetur, præſumitur coacta num.6. fol.16.
Vaſſallorum actus ſemper præſumuntur facti ex voluntate potius, quam ex debito. Et animo ſe obligandi, numer.4.folio 17. & ideò poſſeſſionem non tribuunt, num.5.ibid.
Vaſſallorum geſta in fauorem Baronũ poſſeſſionem non tribuunt, ibid.n.5.
Vaſſalli non poſſunt cogi ad continuandum actus geſtos ex cauſa familiaritatis, & beneuolentiæ, num.9.fol.17.
Vaſſallorum fauore claudicat regula actus potius ex cauſa neceſſaria, quam voluntaria geſtos præſumi, num.17.amplia, num.18.fol.18.
Vaſſallis non poteſt immutari forma inueſtituræ, num.13.fol.20.
Vaſſalli grauantur ſi cogantur dare Baronibus vuas, fructus, vel caules, & ſimilia, quæ habent in ſua poſſeſſione, gr.148. num.1.2. & 3.fol.239.
Vaſſallorum intereſt ne duobus ſeruiant, gr.167.num.4. fol.262.
Vaſſalli grauantur ſi in dubijs potius condemnantur, quam abſoluantur, gr.158. num.1.fol.249.
Vaſſalli grauantur quando à decreto lato ad eorum fauorem in cauſa criminali appellatur per coadiutores Curiarum Baronalium, grauamin.161. num.1.folio 255.
Vaſſalli grauantur ſi cogantur dare Baronibus baiulos, & conſeruatores abſque mercede, grauamin.18. numer.primo fol.65.
Vaſſalli, & Barones æquiparantur, grauamin.141.numer.7.fol.231.
Vaſſalli poſſunt diſcedere ab eorum terris pro ſuis, vel alienis negotijs abſque licentia Baronis, vel Capitanei, & illuc redire, grauamin.140. numer.1. & 3. quid in Clericis abſque licentia Epiſcopi, quod non ibidem numero 2.folio 230.
Vaſſalli ſi prohibeantur appellare ad regia tribunalia à magiſtris Nundinarum grauantur, grauamin.58. num.2.vide num.3.fol.120.
Vaſſalli ad ſeruitium Baronum tenentur iuxta eorum exercitiũ, & artem, nec extra illud inſeruire debent, grauamin.24. num.2.fol.73.
Vaſſallus de iure eſt obnoxius ad præſtanda ſeruiuitia Baroni, ſicut & Vniuerſitati in muneribus perſonalibus exercendis, grauamin.25. numer.4. fol.74. vbi an Vniuerſitati, an Baroni ſeruiat in concurſu, num.7.
Vaſſallorum confeſſio, vel alicuius Vniuerſitatis in inſtrumento ſe eſſe obligatus Baroni ad aliqua ſeruitia perſonalia iuxta antiquum ſolitum eis non nocet, nec per dicta verba probatur antiquum ſolitum, grauamin.47.numer.2.5. & 6.fol.108.
Vaſſalli non poſſunt ſe obligare ad ſeruitia, & alia onera perſonalia abſque aſſenſu Regio, ibid, num.3.

Vaſſalli non coguntur preſtare animalia pro acceſſu teſtium examinandorum ad fauorem Baronum contra Vniuerſitatem eorum, & quare, grauamin.22.numer.1.& 2.fol.70.

Vaſſallus pro ſeruitijs præſtitis eſt creditor in pecunia, grauamin.23.numer.5.folio 72.

Vaſſalli admiſſi ad proponenda grauamina contra Dominos, ſi non probent, qua pœna tenentur, numer.5.fol.38.

Vaßalli grauantur ſi quando habent vaccas domitas ſolum abſque bobus probibeantur facere mezanas, grauamin.52, num.1.fol.113.

Vaſſalli grauantur ſi per Barones limitetur, & taxetur numerus vaccarum domitarum pro exercitio culturæ, & quare, grauamin.53.numero.1. & 2.folio 113.

Venari ſoliti cogi poßunt à Barone ad venandum mediante ſalario, grauamin.20. numer.4.

Et quid qui venantur voluptatis cauſa, ibid.num.5.

Veneni in crimine ſufficit conſtare per coniecturas de delicto in genere grau.200. num.66.fol.308.

Vendendæ non ſunt res magni valoris pro paruo debito, grauamin.188.numer.1. fol. 284. & Baro ab hoc ſe abſtinere debet, & eius Officiales, ibidem numero 4.

Vendere, & emere, alioſque contractus gerere cuilibet licet, grauamin.62.num.2. fol.125.

Vendere volente ſtabilia vaſſallo Baro non eſt preferendi, grauamin.31. numer.10. fol.81.

Vendentes res abſque aſſiſia Reipublicæ videntur immergi in maximum animæ diſcrimen, & quare, grauamin.32.numero 8.fol.83.

Vendendi res vltra taxam priuilegium quomodo intelligendum, ibidem numero 9.

Veniße, ac comparuiße non dicitur qui non ſtat, grauamin. 78. numer. 6. fol. 152

Veniens ad iudicium, & non ſtans vſquequo à Iudice dimittatur, non dicitur veniſſe, grauamin. 78. numer. 9. fol. 152

Verbum (Hortatur) non obligat, ſed excitare voluntatem videtur, grauam.56 numer.3.fol.117.

Verborum à ſignificatione non eſt recedendum, grauamin.77. numero.13. folio 146.

Verba banni ſunt ad vnguem obſeruanda, ibidem num.14.

Verbum vnumquodque appoſitum in aliqua ordinatione intelligitur appoſitum cum miſterio aliquid operandi, grau.77. num.15.fol.147.

Verbum (liberè) includit onus naturale, quando ineſt rei, grauamin.147.numero 4.fol.283.

Verba ſunt intelligenda non vt ſonant, ſed ſecundum mentem proferentis, num.14. fol.22.

Verba debent ſeruire intentioni, & non intentio verbis, num.15.ibid.

Verba ſe habent vt corpus, & ſuperficies, ratio, & metus vt ſpiritus, & anima, numer.16.ibid.

Verbum (non præſumat) importat dolum, & temeritatem, num.27.fol.26.

Verbum (poteſt) exponitur pro debet, grauam.72.num.2.fol.137.

Verba in lege appoſita accipienda ſunt iuxta ſolitum, & conſuetum, & communem vſum loquendi, & ita promulgata cenſetur, grauamin. 72. num. 13. fol. 138.

Verba ſunt ſignum, & teſtimonium mentis, grauamin. 104. num. 5. fol. 180.

Verba clara non admittunt interpretationem, ibid.num.6.

Verbis non eſt ſubtilitas dialecticandum, ibid.num.7.

Verba generalia, & aperta ampliantur, & reſtringuntur ex veriſimilitudine, & reſtringuntur iuxta ſubiectam materiam, ibid.numer.10. & 11. ampliantur ad euadendum tertij præiudicium, ibid.num.12.fol.182.

Verba non ſunt intelligenda vt ſonant, ſed iuxta mentem proferentis, ibidem num.13.

Verba dependent à mente, ibidem numero 14.

Verba debent inſeruire intentioni, ibidem.

Verba ſe habent vt corpus, ratio vt anima, ibid.num.15.

Verbum (poteſt) importat liberam voluntatem, & neceſſitatem, grauamin.113. num.6.fol.188.

Ve-

Veritatem criminis vide ver. Iudex tenetur inquirere.

Veritas baſis, & fundamentum iuſtitia nu. 3 ibid.

Veritas res ſolidiſſima. muruſq; ineſpugnabilis immutabilis perpetua n.4. ibid.

Veritas in criminalibus fauore publico non eſt bonum, vt amictatur, & delicta remaneant impunita grauam. 164. num. 6. fol. 260.

Veritati error obeſſe non debet gr. 200. num. 71. f. 309.

Veritatem qui ſequitur Deum ſequitur. nu. 1. f. 36.

Vexilli deſertores morte naturali puniuntur. gr. 77. n. 30. f. 149.

Viam publicam in aliam mutare non licet abſque Principis, vel Ciuitatis licentia maxime ſi inde via fiat anguſtior, & trãſitus difficilior ibid. n. 4. & 6.

Via publica non eſt ex quo per omnes longo tempore per eam itum eſt ibid. n. 9.

Viam publicam occupaſſe non dicitur quãdo non conſtat alias eſſe publicam niſi, quia per eam publicè itum fuiſſe ab omnibus conſtet ibid. n. 10.

Via publica vt dicatur, quid requiratur. ib. num. 11.

Via ſuper publica, aut vicinali facere pontẽ de vna domo ad aliam non licet ibidem. num. 3.

Vtris muſtum aſportandi conſuetudo non poteſt reijci, & officiales, & Barones grauant vaſſallos ſi probibeant ne vtantur v.tris pro aſportando muſto. gr. 67. num. 1 & 2. f. 132.

Viam publicam ſi Baro mutet in aliã grauat vaſſallos, et quomodo illo caſu vaſſalli agant gr. 66 n. 1. f. 131.

Viam publicam claudere non licet, & ſolum ſibi applicare, aut alienare abſque principis licentia, aut Ciuitatis ibidem num. 2. & 5.

Via in publica, quando nocent ſcbalas, aut gradus etiam in proprijs parietibus facere non licet, ſiue noceant de praſenti, ſiue in futurum grauam. 68. num. primo, & 2. f. 133.

Via publica, quod nocet, aut loco publico attentari nedum in publico, ſed nec in proprio poteſt ibid. n. 4.

Via inpublica, vt aqua reſtagnet nemo in ſuo edificare poteſt ibid. n. 6.

Vias per publicas tranſitus ne impudiatur regulariter probiberi poteſt ne in illis aliquid reponatur gr. 70. n. 1. f. 135.

Vijs publicijs ſuper imponi non poſſunt balle merces sbarre, nec arena immicti in eas poteſt ibid. n. 2. & 3.

Vijs in publicis ſi probibeantur vaſſalli immictere tigna edificijs minantibus ruinas, nec reponere calcem, arenam, lapides, & ſimilia ad fabricam neceſſaria, vel perticas pro arſtendis pannis grauantur ibidem num. 4. 5. 6. & 7. Sed declara, vt num. 8.

Via ſunt tenenda munda expenſis vicinorũ. gr. 121. n. 1. f. 197.

Vias ſuis ſumptibus ad mundandas exempti cogi poſſunt, nec excuſantur à pena, & mulcta effundentiũ amurgas per vias publicas. ibid. n. 2. & 3.

Viam adſternendam lapidibus etiam clerici tenentur contribuere, & renitentes compelli per eorum legitimos ſuperiores ibid. num. 4.

Via mundata per vicinos ſi exigatur pena ex banno pro mundandis vijs pro immũditijs ſuperuenientibus vaſſalli grauantur ibid. num. 5 f. 198. & qua pena exigi poſſit ſeù pro quibus immunditijs. ibidem num. 6.

Via illa capienda eſt per quam burſa miſerorum ſubditorum minus euacuetur. gr. 99. n. 5. f. 173.

Viatori comedere vuas ſtatutum ſi probibeat in agro alieno eſt inualidum, & contra ius diuinum. gr. 150. n. 3. f. 241.

Victualia propria ſi vendat Baro *vide ver. Baro grauat ſi vendat.*

Victualia aſportare de loco ad locum tenentur non tamen ad locum magis diſtantem alias vaſſalli grauantur gr. 118. n. 1. 2. 3. & 4. f. 195. & ſeq.

Victualia ſi extrahere probibentur vaſſalli ab eorum domicilijs, vt illa vendant pro ſuis neceſſitatibus ſupplendis grauantur gr. 62. num. primo, & 3. quid tum ſi ſit neceſſitas in propria terra ibid. n. 4 f. 125.

Victualia quod nemo extrabat de Ciuitate adhoc, vt annona ſit in Ciuitate poſſunt facere banna tempore careſtia, & eius ſuſpictionis Sindici, & electi ibid. n. 6.

Vicini habent praſumptionem, quod ſciant delinquentem in vicinio, & ideò poſſunt carcerari, & torqueri, vt indicent delinquentem gr. 143. n. 9. & 11. f. 233.

Victus nomine veniunt medicamenta grau. 168. n. 5. f. 263.

Vita bona vide ver. fama, & bona vita.

Vinum muſtum cum vtris aſportare vide verſ. vtris muſtum aſportare.

Virtus

Virtus conſiſtit in hoc, vt homo ſecundum rationem viuat, & operetur nu. 31.f.5.
Vix bonò peraguntur exitu, quæ malo ſunt inchoata principio n.3.f.2.
Viſio computorum eſt facienda ſumptibus Baronis *non vaſſallorum grau. 29. num. 4 f.79.*
Voluntas teſtatoris vide ver. teſtatoris voluntas.
Voluntas animi cum effectu, & conatu punitur.gr.77.n.31.f.149.
Voluntatem contra agentium, quæ fiunt nõ dicitur iure facta grauam.148. num.4.f. 239.
Voluntaria à principio tractu temporis efficiuntur neceſſaria grauam. 102. *num.3. fol.177.*
Vox vana populi non eſt attendenda. grau. 200.n.17 f.304.
Vox vnius vox nullius ibidem num. 27 fol. 305.
Vniuerſitas non poteſt cogi accomodare mobilia, & lectus pro officialibus, & Capita*neis locorum gr.98.n.5.f.172.*
Vniuerſitas pro guſtibus Baronum *non tenetur dare perſonas, ſed ſoluenda ſunt ſi Baro illas velit, & quid ſi pro venationibus.gr.20.n.1.& 3. vbi grauantur vaſſalli f.67. Quid in ſolitis venari mediante ſalario, & aliјs, qui venantur voluptatis cauſa ibid.n.4.& 5.*
Vſus vide ver. conceſſio facta.
Vſus paſcendi, vel ſignandi, & aquam accipiendi in montaneis Baronum *non poteſt denegari* Ciuibus.*gr.147.n. 1 f.238.*
Vſus venit de natura rei, & Ciues *in eo habent intentionem fundatam ibid.n.3.*
Vſufructuarius tenetur ad tributa onera realia, & alia, quæ ratione fructuum præſtantur.gr.14.n.8.f.60.
Vſufructuarius non præſcribit rem in qua habet vſumfructum n.20 f.29.
Vſusfructuarius poſſidet proprietatis domino, & equiparatur ſolum n.21.ibid.
Vtilitatis publice ratio ſemper eſt habenda, eaque præferenda gr.53.n. 3.f.113.
Vtilitati pro publica Iura omnia clamant. ibid.n.4.
Vtilitatem alienam propriis præferre nemo cogitur etiam ſi vnus ſit dominus alter vaſſallus gr.22.n.12.f.70.
Vtendi motus eſt pro qualitate rei, & regionis conſuetudine gr.141.n.8.f.231.
Vuas, & ſimilia vide verbo vaſſ. grauantur ſi cogantur dare.
V*uas comedere in vineis eundo non eſt damnum dare etiam non data neceſſitate in conſedente gr.150.num.1.& 2.f.240.& 241.*
V*uas comedere in agro alieno ſtatutum ſi probibeat viatori eſt nullum, & contra ius diuinum ibid.n.3.*
Vulgaris appellatio habetur pro lege gr. 72. n.14.f.137.
Vxor quæ mala eſt de ſe mala præſumi facit gr.200.n.68.f.308.

Finis Indicis ſingularum Rerum Memorabilium huius Tomi Secundi.

Digitized by Google

Digitized by Google

[illegible] by Google